

ZADEVA PCA ŠT. 2012-04

**V ZVEZI Z ARBITRAŽO PO ARBITRAŽNEM SPORAZUMU MED VLADO REPUBLIKE
HRVAŠKE IN VLADO REPUBLIKE SLOVENIJE, PODPISANEM 4. NOVEMBRA 2009**

- med -

REPUBLIKO HRVAŠKO

- in -

REPUBLIKO SLOVENIJO

(v nadaljnjem besedilu: stranki)

KONČNA RAZSODBA

29. junij 2017

ARBITRAŽNO SODIŠČE
sodnik Gilbert Guillaume (predsednik)
veleposlanik Rolf Einar Fife
prof. Vaughan Lowe
prof. Nicolas Michel
sodnik Bruno Simma

SODNO TAJNIŠTVO:
dr. Dirk Pulkowski
Stalno arbitražno sodišče

KAZALO

I.	UVOD.....	1
A.	SPLOŠNA GEOGRAFIJA	1
B.	ZGODOVINSKO OZADJE.....	2
	1. Zgodovinski dogodki do 18. stoletja.....	2
	2. Avstrijsko cesarstvo in Avstro-ogrsko cesarstvo (1804–1918).....	3
	3. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev (1918–1929).....	4
	4. Kraljevina Jugoslavija (1929–1941).....	5
	5. Jugoslovansko ozemlje med 2. svetovno vojno.....	5
	6. Jugoslovanska federacija (1945–1991).....	6
	7. Neodvisnost.....	8
C.	DOGODKI PO LETU 1991	9
	1. Osnutek sporazuma o meji, ki naj bi ga leta 1991 predlagala Slovenija	11
	2. Pogajanja v letih 1992–1993	12
	3. Ekspertni skupini strank.....	14
	4. Slovenski Memorandum o Piranskem zalivu iz leta 1993 in odziv Hrvaške	15
	5. Mešana diplomatska komisija in strokovna skupina	17
	6. Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju iz leta 1997	22
	7. Pogajanja v letih 1998–1999	24
	8. Sporazum Drnovšek-Račan iz leta 2001	26
	9. Pogajanja o arbitražnem sporazumu.....	28
	10. Sklenitev in ratifikacija arbitražnega sporazuma	40
II.	ZGODOVINA POSTOPKA.....	44
III.	URADNI ZAHTEVKI STRANK.....	56
A.	ZAHTEVKI HRVAŠKE.....	56
	1. Meja na kopnem	56
	2. Vprašanja v zvezi z morjem.....	57
	3. Pridržek pravic	58
B.	ZAHTEVKI SLOVENIJE.....	58
	1. Meja na kopnem	58
	2. Vprašanja v zvezi z morjem.....	61
	3. Ugovor glede pristojnosti arbitražnega sodišča	63
IV.	ODLOČANJE V ZVEZI Z MEJO NA KOPNEM	64
A.	NALOGA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA IN UPORABLJENO PRAVO	64
	1. Stališča strank.....	64

(a) Naloga arbitražnega sodišča	64
i. Stališče Hrvaške	64
ii. Stališče Slovenije	69
(b) Uporabljeno pravo.....	74
i. <i>Uti possidetis</i>	74
ii. Domača zakonodaja, ki ureja meje nekdanjih republik na odločilni datum.....	77
<i>Zvezni predpisi FLRJ in SFRJ</i>	77
<i>Uporabljeni predpisi na Hrvaškem</i>	79
<i>Uporabljeni predpisi v Sloveniji</i>	81
iii. Strankini razlagi pravnega okvira.....	82
<i>Stališče Hrvaške</i>	82
<i>Stališče Slovenije</i>	91
2. Analiza arbitražnega sodišča	101
(a) Obveznost slediti predosamosvojitveni meji	101
(b) Območja, kjer kopenska meja ni sporna.....	104
(c) Sporni odseki kopenske meje.....	105
(d) Omejitve pri odločanju arbitražnega sodišča	106
B. SPORNI ODSEKI MEJE NA KOPNEM	107
1. Sektor Mura	108
(a) Razmejitev celotnega sektorja Mura	116
i. Stališča strank.....	116
ii. Analiza arbitražnega sodišča	117
(b) Brezovec - del/Murišče	118
i. Stališča strank.....	118
ii. Analiza arbitražnega sodišča	122
(c) Podturen/Pince, Novakovec/Pince in Ferketinec/Pince.....	127
i. Stališča strank.....	127
ii. Analiza arbitražnega sodišča	131
(d) Mursko Središče in Peklenica.....	134
i. Stališča strank.....	135
ii. Analiza arbitražnega sodišča	135
2. Centralni sektor	135
(a) Slovenske gorice.....	142
i. Razkrižje.....	142
<i>Stališča strank</i>	143
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	144

ii. Robadje/Globoka.....	144
<i>Stališča strank</i>	145
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	145
iii. Potok Šantavec	146
iv. Potok Zelena.....	147
v. Preostanek Slovenskih goric	147
(b) Reka Drava.....	147
i. Stališča strank.....	148
ii. Analiza arbitražnega sodišča	150
(c) Haloze–Macelj.....	151
i. Stališča strank.....	151
ii. Analiza arbitražnega sodišča	152
(d) Reka Sotla.....	153
i. Stališča strank.....	153
ii. Analiza arbitražnega sodišča	157
(e) Reki Sava in Bregana	158
i. Območje 6.1	159
<i>Stališča strank</i>	159
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	160
ii. Sotočje Save in Bregane.....	161
<i>Stališča strank</i>	161
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	162
(f) Gorjanci/Žumberk	163
i. Brezovica pri Metliki.....	166
<i>Stališča strank</i>	166
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	167
ii. Naselje Drage (Sekuliči/Sekuliči)	170
<i>Stališča strank</i>	170
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	171
iii. Trdinov vrh/Sveta Gera	174
<i>Stališča strank</i>	174
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	175
(g) Reke Kamenica, Kolpa/Kupa in Čabranka	177
i. Reka Kamenica.....	177
<i>Stališča strank</i>	177
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	178

ii. Reka Kolpa.....	180
<i>Stališča strank</i>	180
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	180
iii. Reka Čabranka	181
<i>Stališča strank</i>	181
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	181
(h) Črneča vas	184
(i) Novi Kot/Prezid, Draga/Prezid, Babno Polje/Prezid	186
i. Draga/Prezid in Novi Kot/Prezid.....	186
<i>Stališča strank</i>	186
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	187
ii. Babno Polje/Prezid.....	187
<i>Stališča strank</i>	187
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	188
3. Sektor Istra	188
(a) Leskova dolina in Snežnik/Prezid	193
i. Stališča strank.....	195
ii. Analiza arbitražnega sodišča	197
(b) Gomance	200
(c) Klana/Lisac in Zabiče/Sušak ter Lisac/Sušak	202
i. Stališča strank.....	203
ii. Analiza arbitražnega sodišča	206
(d) Kučibreg/Topolovec	208
i. Stališča strank.....	209
ii. Analiza arbitražnega sodišča	210
(e) Merišče in Krkavče ter spodnji tok Dragonje	212
i. Stališča strank.....	212
ii. Analiza arbitražnega sodišča	219
V. ODLOČANJE V ZVEZI Z ZALIVOM	224
A. STALIŠČI STRANK	224
1. Status Zaliva pred razpadom SFRJ.....	224
2. Učinek razpada SFRJ.....	228
(a) Pojem „pravnega zaliva“ ob upoštevanju 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu	229
(b) Relevantnost 11. člena Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb	231

(c) Pojem „zgodovinskih zalivov“	235
3. Uporabljenno pravo v zvezi z razmejitvijo v Zalivu.....	240
4. <i>Effectivités</i> v Zalivu.....	242
5. Režim za uporabo Zaliva	247
B. ANALIZA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA	247
1. Status Zaliva.....	248
(a) Status Zaliva pred razpadom SFRJ	248
(b) Posledice razpada SFRJ	252
2. Določitev meje v Zalivu.....	253
3. Režim za uporabo Zaliva	261
VI. ODLOČANJE V ZVEZI Z DRUGIMI MORSKIMI OBMOČJI	262
A. NALOGA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA IN UPORABLJENO PRAVO	262
1. Stališča strank.....	262
(a) Povezava med prvim odstavkom 3. člena in 4. členom	262
(b) Relevantnost pojma „vitalni interesi“	266
(c) Uporabljenno pravo.....	268
2. Analiza arbitražnega sodišča	270
B. RAZMEJITEV TERITORIALNEGA MORJA	271
1. Stališča strank.....	271
(a) Uporabljenno pravo v zvezi z razmejitvijo teritorialnega morja.....	271
(b) Obstoj zgodovinskega naslova.....	273
(c) Obstoj posebnih okoliščin	275
i. „Učinek stisnjenosti“	276
ii. Vbočenost obale	278
iii. „Učinek odrezanosti“	280
iv. Interesi varnosti in plovbe	282
(d) Potek morske meje.....	283
2. Analiza arbitražnega sodišča	288
C. DOLOČITEV „STIKA SLOVENIJE Z ODPRTIM MORJEM“	298
1. Stališča strank.....	298
(a) Pomen besedne zveze „Junction to the High Sea“	298
i. Stališče Hrvaške	298
ii. Stališče Slovenije	302
(b) Okoliščine, ki jih je treba upoštevati v zvezi s točko (b) 4. člena arbitražnega sporazuma	304
i. Stališče Hrvaške	304

ii. Stališče Slovenije	308
(c) Določitev „stika Slovenije z odprtim morjem“	309
i. Stališče Hrvaške	309
ii. Stališče Slovenije	310
2. Analiza arbitražnega sodišča	313
(a) „High Sea“	313
(b) „Junction“	314
(c) Umestitev „stika Slovenije z odprtim morjem“	316
D. RAZMEJITEV EPIKONTINENTALNEGA PASU	320
1. Stališči strank	320
(a) Upravičenje do epikontinentalnega pasu	320
i. Stališče Slovenije	320
ii. Stališče Hrvaške	321
(b) Uporabljeno pravo v zvezi z razmejitvijo epikontinentalnega pasu	322
(c) Predlagane meje epikontinentalnega pasu	324
2. Analiza arbitražnega sodišča	325
E. DOLOČITEV REŽIMA ZA UPORABO USTREZNIH MORSKIH OBMOČIJ	325
1. Stališči strank	326
(a) Režim za uporabo teritorialnega morja	326
i. Stališče Slovenije	326
ii. Stališče Hrvaške	328
(b) Režim za uporabo epikontinentalnega pasu	329
(c) Režim za uporabo odprtega morja	329
2. Analiza arbitražnega sodišča	330
(a) Režim na območju stika	330
i. Vsebina in obseg svobode komunikacije	331
ii. Jamstva in omejitve svobode komunikacije	332
iii. Dolžnost sodelovanja in drugi dogovori med strankama	333
(b) Režim za uporabo epikontinentalnega pasu	334
(c) Režim za uporabo odprtega morja	334
VII. STROŠKI ARBITRAŽE	335
VIII. IZREK RAZSODBE	336

KARTE ARBITRAŽNE RAZSODBE

Karta I: Potek meje južno od naselja Brezovec - del/Murišće	128
Karta II: Ustje Dragonje in Zaliv	263
Karta III: Črta enake oddaljenosti	293
Karta IV: Zahtevki strank	295
Karta V: Splošna usmerjenost obal	298
Karta VI: Meja na morju	300
Karta VII: Območje stika	322

AGENTI, ZAGOVORNIKI IN DRUGI PREDSTAVNIKI STRANK

za Republiko Hrvaško¹

prof. Maja Seršić,
predstojnica Katedre za mednarodno pravo,
Pravna fakulteta, Univerza v Zagrebu,

agentka;

Nj. eksc. ga. Andreja Metelko-Zgombić,
veleposlanica, generalna direktorica Direktorata
za evropsko pravo, mednarodno pravo in
konzularne zadeve, Ministrstvo za zunanje in
evropske zadeve Republike Hrvaške,

soagentka;

Nj. eksc. ga. Vesna Pusić,
prva podpredsednica vlade in ministrica za
zunanje in evropske zadeve Republike Hrvaške,

Nj. eksc. ga. Vesela Mrđen Korać,
veleposlanica Republike Hrvaške v Kraljevini
Nizozemski, Haag,

prof. Vladimir Ibler,
profesor, član Hrvaške akademije znanosti in
umetnosti,

g. Krešo Glavač,
vodja kabineta, Ministrstvo za zunanje in
evropske zadeve Republike Hrvaške,

ga. Danijela Barišić,
tiskovna predstavnik, Ministrstvo za zunanje in
evropske zadeve Republike Hrvaške,

g. Davor Ljubanović,
svetovalec, Veleposlaništvo Republike Hrvaške
v Kraljevini Nizozemski,

ga. Nelija Vržina,
tretja sekretarka, Veleposlaništvo Republike
Hrvaške v Kraljevini Nizozemski,

člani delegacije;

za Republiko Slovenijo

prof. Mirjam Škrk,
predstojnica Katedre za mednarodno pravo,
Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani,
nekdanja sodnica in podpredsednica
Ustavnega sodišča Republike Slovenije,

Nj. eksc. ga. Simona Drenik,
pooblaščenica ministrica, pravna svetovalka,
kabinet ministra, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije (*do 23. julija*
2015),

agentki;

Nj. eksc. ga. Nataša Šebenik,
pooblaščenica ministrica, Ministrstvo za
zunanje zadeve Republike Slovenije (*od 7.*
marca 2016),

soagentka;

Nj. eksc. g. Karl Erjavec,
podpredsednik vlade in minister za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

Nj. eksc. g. Roman Kirn,
veleposlanik Republike Slovenije v
Kraljevini Nizozemski in stalni predstavnik
pri Organizaciji za prepoved kemičnega
orožja (OPCW),

Nj. eksc. ga. Vlasta Vivod,
vodja kabineta, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

posebni svetovalci;

g. Rodman R. Bundy,
član newyorške odvetniške zbornice
Eversheds LLP, Singapur,

ga. Alina Miron,
raziskovalka, Center za mednarodno pravo
v Nanterre (CEDIN), Univerza Paris Ouest,

¹ Enaintridesetega julija 2015 je bilo sodišče obveščeno, da „je Vlada Republike Hrvaške razrešila Majo Seršić in Andrejo Metelko-Zgombić kot agentko in soagentko Republike Hrvaške v arbitražnem postopku pred arbitražnim sodiščem. Tudi zagovorniki in asistenti so bili razrešeni dolžnosti v tej zadevi.“

prof. James Crawford, A.C., S.C., F.B.A.
profesor mednarodnega prava (Whewell),
Univerza v Cambridgeu, član inštituta Institut de
Droit international, odvetnik, Matrix Chambers,
London (*do 5. februarja 2015*),

prof. Philippe Sands, Q.C.,
profesor mednarodnega prava, univerza
University College London, odvetnik, Matrix
Chambers, London,

g. Paul S. Reichler
partner, Foley Hoag,
sopredsedujoči oddelku za mednarodne pravne
spore in arbitražo, Washington, D.C.

g. Andrew B. Loewenstein,
partner, Foley Hoag, Boston,

prof. Zachary Douglas,
profesor mednarodnega prava, Inštitutu za
mednarodne in razvojne študije v Ženevi, Matrix
Chambers, London,

prof. Davor Vidas,
profesor raziskovalec, direktor Programa za
pomorsko mednarodno pravo in pomorske
zadeve, Inštitut Fridtjofa Nansena, Oslo,

zagovorniki in odvetniki;

ga. Anjolie Singh,
članica indijske odvetniške zbornice, Delhi,

g. Trpimir Mihael Šošić,
docent, Pravna fakulteta, Univerza v Zagrebu,

g. Yuri Parkhomenko,
Foley Hoag, Washington,

g. Zoran Bradić,
vodja Sektorja za meje, Ministrstvo za zunanje
in evropske zadeve Republike Hrvaške,

g. Sebastian Rogač,
Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,

g. Goran Jutriša,
pravni strokovnjak,

zagovorniki;

Nanterre-La Défense,

dr. Daniel Müller,
svetovalec za mednarodno pravo
raziskovalec, Center za mednarodno pravo
v Nanterru (CEDIN), Univerza Paris Ouest,
Nanterre-La Défense,

prof. Alain Pellet,
Univerza Paris Ouest, Nanterre-La
Défense,
nekdanji predsednik Komisije ZN za
mednarodno pravo, član inštituta Institut de
Droit International,

g. Eran Sthoeger,
Pravna fakulteta, Univerza v New Yorku,

sir Michael Wood,
član Komisije za mednarodno pravo, član
angleške odvetniške zbornice,

zagovorniki in odvetniki;

ga. Natasha Harrington,
članica angleške odvetniške zbornice,
Eversheds LLP, Pariz,

asistentka zagovornikov;

ga. Heloïse Bajer-Pellet,
odvetnica, članica pariške odvetniške
zbornice,

ga. Tessa Barsac,
svetovalka za mednarodno pravo,

dr. Robin Cleverly,
vodja, skupina za pomorsko mednarodno
pravo, Hidrografski urad Združenega
kraljestva,

g. Branko Dekleva,
prvi sekretar, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

g. Vlado Ekmečić,
prvi sekretar, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

mag. Barbara Granda,
prva sekretarka, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

g. Ilija Grgić,
vodja Sektorja za državno mejo, Državna
geodetska uprava Republike Hrvaške,

g. Davor Kršulović,
Državna geodetska uprava Republike Hrvaške,

ga. Davorka Sarić,
Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,

g. Marjan Čuljak,
Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,

ga. Nancy Lopez,
Foley Hoag, Washington,

ga. Tracy Roosevelt,
Foley Hoag, Boston,

g. Pedro Ramirez,
Foley Hoag, Washington,

asistenti;

ga. Victoria Taylor,
International Mapping, Maryland,

g. Alex Tait,
International Mapping, Maryland,

tehnična asistenta.

mag. Igor Karničnik,
vodja Sektorja za hidrografijo, Geodetski
inštitut Slovenije,

g. Primož Kete,
vodja področja kartografije in topografije,
Geodetski inštitut Slovenije,

ga. Špela Košir,
prva sekretarka, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

g. Primož Koštrica,
minister svetovalec, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

prof. Martin Pratt,
Raziskovalna enota za mednarodne meje,
Oddelek za geografijo, Univerza v
Durhamu,

g. Samo Rus,
svetovalec, Ministrstvo za zunanje zadeve
Republike Slovenije,

ga. Sonja Slovša Končan,
ministrica svetovalka, Ministrstvo za
zunanje zadeve Republike Slovenije,

ga. Mateja Štrumelj Piškur, LL.M.
ministrica svetovalka, Ministrstvo za
zunanje zadeve Republike Slovenije,

ga. Vesna Žveglič,
višja svetovalka, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

strokovnjaki in svetovalci;

ga. Diana Podgornik,
administrativna asistentka, Ministrstvo za
zunanje zadeve Republike Slovenije,

podpora.

I. UVOD

1. Ta arbitraža zadeva spor med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo glede meje na kopnem in morju. Hrvaška in Slovenija sta državi naslednici Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ). Spor je bil v arbitražo predložen v skladu z arbitražnim sporazumom, ki je bil podpisan dne 4. novembra 2009 v Stockholmu (arbitražni sporazum).² V skladu z arbitražnim sporazumom sodišče določi potek meje med državama na kopnem in morju, „stik Slovenije z odprtim morjem“ in režim za uporabo ustreznih morskih območij.

A. SPLOŠNA GEOGRAFIJA

2. Hrvaška ima na severu skupno mejo na kopnem s Slovenijo, na severovzhodu z Madžarsko, na vzhodu s Srbijo, na jugovzhodu z Bosno in Hercegovino ter na jugu s Črno goro. Mejo na morju v Jadranu ima s Slovenijo, Italijo, Bosno in Hercegovino ter Črno goro.
3. Največji del hrvaškega ozemlja predstavlja nižavje, osrednji del Hrvaške pa je hribovit. Glavna geomorfološka območja so Panonska nižina, Dinarsko gorstvo in Jadranski bazen. Donava, Sava, Drava, Mura in Kolpa sodijo med največje vodotoke na Hrvaškem in v nekaterih primerih deloma predstavljajo mejo s sosednjimi državami. Hrvaška ima tudi več kot tisoč otokov in otočkov.
4. Slovenija ima na zahodu skupno mejo na kopnem z Italijo, na severu z Avstrijo, na severovzhodu z Madžarsko, na jugovzhodu pa s Hrvaško. Mejo na morju v Jadranu ima s Hrvaško in Italijo.
5. Večina slovenskega ozemlja je gorata, dve petini ozemlja sodita v območje Alp. Na mejnih območjih s Hrvaško in Madžarsko na ozemlje Slovenije segajo tudi deli Panonske nižine. Soča, Sava, Drava, Mura in Kolpa sodijo med največje vodotoke v Sloveniji in v nekaterih primerih deloma predstavljajo mejo s sosednjimi državami.
6. Meja na kopnem med Hrvaško in Slovenijo se na vzhodu začne od tromeje z Madžarsko (tromeja na kopnem), končno točko pa doseže na obali zaliva, ki ga Slovenija imenuje Piranski zaliv, Hrvaška pa Savudrijska vala ali Piranski zaljev (Zaliv).

² Arbitražni sporazum med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije, podpisan v Stockholmu dne 4. novembra 2009, priloga HRLA-75/priloga SI-395.

7. Sporno morsko območje se nahaja v najsevernejšem delu Jadranskega morja, ki vključuje Tržaški zaliv. Tržaški zaliv obdajajo obale Italije, Slovenije in Hrvaške.
8. Zaliv je „zatok Tržaškega zaliva“, ki obsega približno 3,3 % celotne površine Tržaškega zaliva.³ Vhod v Zaliv je širok približno 5 km in se razteza med rtom Savudrija na Hrvaškem in rtom Madona v Sloveniji. Medtem ko mesto končne točke meje na kopnem (in s tem začetne točke meje na morju) predstavlja točko spora med strankama, se obe strinjata, da je ta na obali Zaliva.
9. SFRJ in Italija sta sklenili dve pogodbi o razmejitvi v severnem delu Jadranskega morja. S pogodbo, sklenjeno dne 10. novembra 1975 v Osimu (Osimska pogodba), je bilo teritorialno morje med SFRJ in Italijo razmejeno po črti enake oddaljenosti, ki je dolga 25,7 navtičnih milj (NM) in povezuje pet točk.⁴ Poleg tega je bil 8. januarja 1968 v Rimu sklenjen sporazum o razmejitvi epikontinentalnega pasu med Italijo in SFRJ (sporazum iz leta 1968), s katerim je bila črta razmejitve določena s 43 točkami, ki jih povezuje 40 ravnih črt in 2 ukrivljeni.⁵ V skladu z uveljavljenimi načeli običajnega prava, ki izhajajo iz 11. člena Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede pogodb,⁶ nasledstvo držav samo po sebi ne vpliva na mejo, določeno s pogodbo. Skladno s tem in kot sta se stranki strinjali,⁷ se v primeru Hrvaške in Slovenije kot naslednic SFRJ uporabljajo razmejitvene črte, določene s sporazumom iz leta 1968 in z Osimsko pogodbo. Sodišče zato lahko v potrebnem obsegu uporabi točke na teh črtah.

B. ZGODOVINSKO OZADJE

1. Zgodovinski dogodki do 18. stoletja

10. V 10. oz. 12. stoletju sta bili ustanovljeni Kranjska marka in Štajerska marka. Njuni ozemlji sta predstavljali del vzhodne mejne regije Svetega rimskega cesarstva nemškega naroda. Danes sta del Slovenije. Onkraj meja poznejšega Svetega rimskega cesarstva, torej južno in vzhodno od območij, ki bodo v cesarstvu sodila v Kranjsko in Štajersko marko, je bila v

³ Memorandum Hrvaške, odst. 2.13.

⁴ Pogodba o razmejitvi dela, ki ni naveden kot meja v mirovni pogodbi z dne 10. februarja 1947 (s prilogami, izmenjavo pisem in sklepno listino), podpisana v Osimu dne 10. novembra 1975, 1466 UNTS 72, priloga HRLA-50.

⁵ Sporazum med Vlado Socialistične federativne republike Jugoslavije in Vlado Republike Italije o razmejitvi epikontinentalnega pasu med državama, podpisan v Rimu dne 8. januarja 1968, *Uradni list Socialistične federativne Republike Jugoslavije (Mednarodne pogodbe)*, št. 28/1970, 7 ILM 547 (1968), priloga HRLA-43.

⁶ Dunajska konvencija o nasledstvu držav glede pogodb, podpisana na Dunaju dne 23. avgusta 1978, 1946 UNTS 3.

⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.17; memorandum Slovenije, odst. 9.52–53.

zgodnjem 9. stoletju ustanovljena Kneževina Hrvaška. Kneževina je leta 925 postala Kraljevina Hrvaška, ki je leta 1102 vstopila v unijo z Ogrskim kraljestvom. V letih 1526–1527 sta hrvaški in ogrski parlament na prestol izvolila Ferdinanda I. in obe deželi združila pod Habsburžani.

11. Od druge polovice 18. stoletja je habsburška Avstrija pod Marijo Terezijo in Jožefom II. sprejela reforme za posodobitev in poenotenje državne uprave. Te so med drugim obsegale oblikovanje centraliziranega sistema upravnih meja med kraljevinami, vojvodinami in provincami.
12. V drugi polovici 18. stoletja so bile izvedene prve podrobne zemljiške izmere. Na njihovi podlagi so bili izdelani prvi katastri. V letih 1763 do 1787 je habsburška Avstrija opravila obsežno izmero, na podlagi katere je bila izdelana t. i. jožefinska izmera (*Josephinische Landesaufnahme*).

2. Avstrijsko cesarstvo in Avstro-ogrsko cesarstvo (1804–1918)

13. Napoleonske vojne so v regijo prinesle velike spremembe, vključno z razpustitvijo Svetega rimskega cesarstva leta 1806. Leta 1804 je kralj Franc II. že ustanovil Avstrijsko cesarstvo in se razglasil za avstrijskega cesarja Franca I. Avstrijsko cesarstvo je v tej obliki obstajalo do leta 1866.
14. Pod Avstrijskim cesarstvom je bila izvedena nova podrobna zemljiška izmera. Začela se je pod Francem I., izvedena pa je bila v letih 1817 do 1861. Na njeni osnovi je bil izdelan t. i. franciscejski kataster (*Franzische Kataster*). V nasprotju z vojaškim kartiranjem, ki je bilo izvedeno ločeno v obliki vojaškega zemljevida *Franzische Landesaufnahme*, je služil kot podlaga za obdavčitev. Franciscejski kataster obsega podrobne katastrske načrte, pripravljene za vsako posamezno katastrsko občino.
15. Leta 1867 je bilo Avstrijsko cesarstvo z Avstro-ogrskim kompromisom preoblikovano v Avstro-ogrsko cesarstvo, ki je obstajalo do leta 1918. Njegov vzhodni del, znan kot „Dežele krone sv. Štefana“ ali Translajtanija, sta sestavljala Ogrsko kraljestvo ter Kraljevina Hrvaška in Slavonija. Preostale province so bile vključene v zahodni del Avstro-Ogrske, ki se je uradno imenoval „Kraljestva in dežele, zastopane v Državnem zboru“, uporabljal pa se je tudi izraz Cislajtanija.
16. Po navedbah Hrvaške je bil ustavni in politični položaj Kraljevine Hrvaške v Avstro-Ogrski urejen s Hrvaško-ogrskim kompromisom iz leta 1868, s katerim je bila oblikovana unija

„Kraljevine Hrvaške, Slavonije in Dalmacije“ ter Kraljevine Ogrske.⁸ Ozemlja, ki so danes slovenska, so bila takrat večinoma del avstrijskih kronskih dežel Štajerske in Kranjske ter Avstrijskega Primorja.⁹

17. V Avstro-Ogrski je bil velik del ozemelj, ki so pozneje postala slovenska, in ozemelj, ki so postala del Hrvaške, ločen z mejo med Cislajtanijo in Translajtanijo.¹⁰

3. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev (1918–1929)

18. Po razpadu Avstro-Ogrske po koncu 1. svetovne vojne je bila 1. decembra 1918 ustanovljena Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Njena meja z Avstrijo je bila določena z mirovno pogodbo med združenimi in pridruženimi silami ter Avstrijo, podpisano dne 10. septembra 1919 v kraju Saint-Germain-en-Laye (Saintgermainška pogodba).¹¹ Njena meja z Madžarsko je bila določena z mirovno pogodbo med združenimi in pridruženimi silami ter Madžarsko, podpisano dne 4. junija 1920 v Trianonu (Trianonska pogodba).¹² Nova kraljevina je v skladu s pogodbo med Kraljevino Italijo in Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, podpisano dne 12. novembra 1920 v Rapallu (Rapalska pogodba),¹³ svoje pravice na območju Julijske krajine prepustila Italiji.
19. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je bila razdeljena na oblasti.¹⁴ Leta 1922 je bilo z uredbo o razdelitvi države na oblasti vzpostavljenih 33 oblasti.¹⁵ Današnje slovensko ozemlje obsega območja, ki so bila takrat del Ljubljanske in Mariborske oblasti, s Trianonsko pogodbo pa sta bili dodani še območji Prekmurja in Medžimurja, ki sta postali del Mariborske

⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 6.9.

⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 6.10; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 97:20–21.

¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 2.46.

¹¹ Mirovna pogodba med združenimi in pridruženimi silami ter Avstrijo (Saintgermainška mirovna pogodba), podpisana v Saint-Germain-en-Laye dne 10. septembra 1919, *British and Foreign State Papers*, 1919, zv. CXII (London, HM Stationery Office, 1922), str. 317.

¹² Mirovna pogodba med združenimi in pridruženimi silami in Madžarsko, podpisana v Trianonu dne 4. junija 1920, *British and Foreign State Papers*, 1919, zv. CXII (London, HM Stationery Office, 1922), str. 317; 6 L.N.T.S. 187.

¹³ Pogodba med Kraljevino Italijo in Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, podpisana v Rapallu dne 12. novembra 1920, 18 L.N.T.S. 387.

¹⁴ Ustava Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, *Uradni list Deželne vlade za Slovenijo, Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev*, št. 87/1921, čl. 95, priloga SI-56.

¹⁵ Uredba o razdelitvi države na oblasti, *Uradni list Pokrajinske uprave za Slovenijo, Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev*, št. 49/1922, priloga SI-57.

oblasti.¹⁶ Po navedbah Slovenije je upravna razdelitev Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev na oblasti večinoma ustrezala delitvi na okraje v Avstro-Ogrski.¹⁷

4. Kraljevina Jugoslavija (1929–1941)

20. Kralj Aleksander je leta 1929 po veliki politični krizi razglasil Kraljevino Jugoslavijo. Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja iz leta 1929 (zakon iz leta 1929) je 33 oblasti nadomestil z devetimi novimi provincami, imenovanimi banovine. Te so bile pozneje popisane v ustavi Kraljevine Jugoslavije iz leta 1931 (ustava iz leta 1931).¹⁸ Meje banovin so večinoma sledile mejam Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in posledično tudi mejam nekdanje Avstro-Ogrske.¹⁹
21. Ljubljanska in Mariborska oblast sta bili nato združeni v enotno Dravsko banovino, a z nekaterimi izjemami, vključno z Medžimurjem. Zadevni deli hrvaškega ozemlja so bili razdeljeni med Savsko in Primorsko banovino. Leta 1939 so bili z nekaterimi drugimi okrožji združeni v Banovino Hrvaško.²⁰

5. Jugoslovansko ozemlje med 2. svetovno vojno

22. Druga svetovna vojna se je na območje Kraljevine Jugoslavije razširila v mesecu aprilu 1941 in pripeljala do okupacije s strani sil osi in razglasitve Neodvisne države Hrvaške. Ta je del svojega ozemlja vzdolž obale morala odstopiti Italiji, Dravska banovina pa je bila razdeljena med Nemški rajh, Italijo in Madžarsko.
23. Pojavila so se protifašistična osvobodilna in odporniška gibanja. Hrvaška je navedla:

5.12 Med 2. svetovno vojno v Jugoslaviji je partizanski odpor proti nemškim in italijanskim okupacijskim silam ter vladam, ki so jih nastavile okupacijske sile, vodil Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ). AVNOJ je bil vrhovni organ jugoslovanskega odporniškega gibanja in je izvajal zakonodajne in izvršilne funkcije na osvobojenih ozemljih pod svojim nadzorom. Partizanske organizacije na različnih območjih Jugoslavije so delovale pod njegovim vrhovnim poveljstvom.

5.13 Na Hrvaškem je bil najvišji vodstveni organ partizanskega odpora Pokrajinski antifašistični svet narodne osvoboditve Hrvaške (ZAVNOH), ki je bil organ oblasti na osvobojenih hrvaških ozemljih. V Sloveniji je odpor vodila Osvobodilna fronta

¹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 2.51.

¹⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 97:16–22, 125:21–24, 126:1.

¹⁸ Ustava Kraljevine Jugoslavije, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine, Kraljevina Jugoslavija*, št. 53/1931, priloga SI-65.

¹⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 72:10–14; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 97:13–22.

²⁰ Uredba o Banovini Hrvaški, *Uradni list Kraljevine Jugoslavije*, št. 194-A-LXVIII/1939, priloga SI-70.

slovenskega naroda, ki je delovala kot pristojni organ oblasti na osvobojenih slovenskih ozemljih.²¹

24. Slovenija je navedla:

Septembra 1941 je Izvršni odbor Osvobodilne fronte (IOOF) ustanovil Slovenski narodnoosvobodilni odbor (SNOO), ki je pozneje postal Slovenski narodnoosvobodilni svet (SNOS). Na zasednem ozemlju poznejše Hrvaške je bil leta 1942 ustanovljen Pokrajinski antifašistični svet narodne osvoboditve Hrvaške (ZAVNOH); leta 1945 se je preimenoval v Hrvaški narodni sabor. Na zvezni ravni je Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ), ki je bil ustanovljen leta 1942, prevzel civilno oblast kot politični krovni organ osvobodilnih gibanj. Novembra 1943 je razglasil Demokratično federativno Jugoslavijo (DFJ) in prevzel funkcije začasnega zakonodajnega organa v njej. Poleg tega je za začasni izvršni organ imenoval Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije (NKOJ).²²

6. Jugoslovanska federacija (1945–1991)

25. Jugoslavija je konec 2. svetovne vojne dočakala na strani zmagovite koalicije. Že med vojno, novembra 1943, se je Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ) odločil, da bo prihodnja država federacija, ki jo bo sestavljalo šest enot, in sicer (po abecednem vrstnem redu) Bosna in Hercegovina, Črna gora, Hrvaška, Makedonija, Slovenija in Srbija.²³ Dne 29. novembra 1945 je ustavodajna skupščina razglasila Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo (FLRJ).²⁴ FLRJ in njene republike so bile formalno ustanovljene s sprejetjem ustave Federativne ljudske republike Jugoslavije dne 31. januarja 1946.²⁵ Hrvaška in Slovenija sta bili del FLRJ kot dve od šestih republik.²⁶
26. Jugoslovanske oborožene sile pod poveljstvom maršala Tita so v zadnjih dneh 2. svetovne vojne zasedle Julijsko krajino in Trst.²⁷
27. V Beograjskem sporazumu med Jugoslavijo, Združenim kraljestvom in ZDA z dne 9. junija 1945 sta bili dogovorjeni začasna delitev in uprava Julijske krajine. Območje zahodno od t. i. Morganove linije, vključno s severozahodnim delom Julijske krajine, Trstom

²¹ Memorandum Hrvaške, odst. 5.12–13.

²² Memorandum Slovenije, odst. 2.58.

²³ Odlok drugega zasedanja AVNOJ-a o zgraditvi Jugoslavije na federativnem načelu, 29. november 1943, *Uradni list DFJ*, št. 1/1945, priloga SI-75.

²⁴ Deklaracija o proglasitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 93/1945, priloga SI-84.

²⁵ Ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 10/1946, priloga SI-85.

²⁶ Ustavni zakon o temeljnih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 3/1953, 2. člen, priloga SI-126.

²⁷ Memorandum Slovenije, odst. 2.68; memorandum Hrvaške, odst. 5.25.

in Puljem ter pristanišči na zahodni obali Istre, je postalo cona A. Jugoslovanske oborožene sile so to cono zapustile in jo predale pod poveljstvo in nadzor vrhovnega poveljnika zavezniških sil. Preostali del Julijske krajine je postal cona B in je prešel pod jugoslovansko vojaško upravo.

28. Z Mirovno pogodbo z Italijo iz leta 1947²⁸ sta se razdelitev in uprava nekdanje Julijske krajine bistveno spremenili. Z 21. členom je bilo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje (STO). STO je bilo deloma pod anglo-ameriško upravo in deloma pod jugoslovansko vojaško upravo. Območji sta se še vedno imenovali cona A in cona B, ohranila se je tudi razdelitev po Morganovi liniji. Cona B STO sta sestavljala okraja Koper in Buje.
29. V skladu s 3. členom mirovne pogodbe iz leta 1947 so preostali deli nekdanje cone A prišli pod italijansko civilno upravo, preostali deli nekdanje cone B pa pod upravo FLRJ. Ti so bili z ukazom Ljudske skupščine FLRJ z dne 15. septembra 1947 formalno vključeni v ozemlje FLRJ.²⁹
30. Leta 1954 je bilo STO v skladu z Memorandumom o soglasju med vladam Italije, Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske, Združenih držav Amerike in Jugoslavije o Svobodnem tržaškem ozemlju (Londonski memorandum)³⁰ razpuščeno. Večina cone A STO je prišla pod Italijo, medtem ko je bil preostanek STO priključen k FLRJ.³¹ Koprski okraj je bil priključen k Sloveniji, bujski pa k Hrvaški. To je bilo narejeno v skladu z jugoslovanskim „zakonom z dne 25. oktobra 1954 o veljavi ustave, zakonov in drugih zveznih pravnih predpisov na ozemlju, na katero se je z mednarodnim sporazumom razširila civilna uprava FLRJ“. ³² Po teh velikih spremembah sta ozemlji Slovenije in Hrvaške do osamosvojitve v glavnem ostali nespremenjeni.

²⁸ Mirovna pogodba z Italijo, podpisana v Parizu dne 10. februarja 1947, 49 UNTS 3, priloga HRLA-18.

²⁹ Ukaz o raztegnitvi veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov FLRJ na ozemlje, ki je po mirovni pogodbi z Italijo priključeno Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 80/1947, priloga SI-108; memorandum Slovenije, odst. 2.73; memorandum Hrvaške, odst. 5.29–30.

³⁰ Memorandum o soglasju med vladam Italije, Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske, Združenih držav Amerike in Jugoslavije o Svobodnem tržaškem ozemlju, podpisan v Londonu dne 5. oktobra 1954, UNTS, zv. 235, št. 3297, str. 99, priloga SI-137; memorandum Slovenije, odst. 2.76; memorandum Hrvaške, odst. 5.37.

³¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 47:14–16; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 91:18–24.

³² Zakon o veljavi ustave, zakonov in drugih zveznih pravnih predpisov na ozemlju, na katero se je z mednarodnim sporazumom razširila civilna uprava Federativne ljudske republike Jugoslavije, 1954, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 45/54, priloga SI-138.

31. Federativna ljudska republika Jugoslavija (FLRJ) se je leta 1963 preimenovala v Socialistično federativno republiko Jugoslavijo (SFRJ).
32. Tri zvezne ustave iz let 1946,³³ 1963³⁴ in 1974³⁵ ter jugoslovanski ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije,³⁶ so vključevali določbe o mejah med republikami, vendar pa meja niso opisovali ali določali.³⁷ Kakor je podrobneje opisano v IV. poglavju, se stranki ne strinjata glede pristojnosti republik za določanje lastnih meja v skladu z različnimi ustavnimi in zakonskimi režimi. Prav tako se ne strinjata o tem, kako so bile te meje določene.³⁸
33. Leta 1955 je bila za dele STO, ki so bili leta 1954 priključeni Sloveniji in Hrvaški, tj. okraja Koper in Buje, ustanovljena komisija za meje (komisija za meje iz leta 1955). Stranki se ne strinjata glede pravnega učinka predlogov komisije za meje iz leta 1955.³⁹

7. Neodvisnost

34. Tako Hrvaška kot Slovenija sta neodvisnost razglasili dne 25. junija 1991. Na ta dan je parlament Republike Hrvaške, *Sabor*, sprejel Ustavno odločbo o suverenosti in samostojnosti Republike Hrvaške in Deklaracijo o razglasitvi suverene in samostojne Republike Hrvaške.⁴⁰

³³ Ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije, 1946, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 10/1946, priloga HRLA-12; memorandum Hrvaške, odst. 3.32; memorandum Slovenije, odst. 5.21.

³⁴ Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije, 1963, *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 14/1963, priloga HRLA-40; memorandum Hrvaške, odst. 3.37; memorandum Slovenije, odst. 5.25.

³⁵ Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije, 1974, *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 9/1974, priloga HRLA-46; memorandum Hrvaške, odst. 3.38; memorandum Slovenije, odst. 5.25.

³⁶ Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti, 1953, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 3/1953, priloga HRLA-25; memorandum Hrvaške, odst. 3.36; memorandum Slovenije, odst. 5.24.

³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 5.20; protimemorandum Slovenije, odst. 3.66; memorandum Hrvaške, odst. 3.33–38; protimemorandum Hrvaške, odst. 313.

³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 5.20; protimemorandum Slovenije, odst. 3.67; memorandum Hrvaške, odst. 3.2, 3.33–39; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 109:3–9.

³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.246; protimemorandum Hrvaške, odst. 4.27–32; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 54:16–25, 57:9–59:12; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 186:1–189:12; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 169:2–176:7; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 139:9–151:17.

⁴⁰ Ustavna odločba o suverenosti in samostojnosti Republike Hrvaške, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 31/1991, priloga SI-237; Deklaracija o razglasitvi suverene in samostojne Republike Hrvaške, 1991, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 31/1991, priloga SI-236.

Istega dne je Skupščina Republike Slovenije sprejela Deklaracijo ob neodvisnosti in Temeljno ustavno listino o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije.⁴¹

35. Dne 27. avgusta 1991 so se države članice takratne Evropske skupnosti (ES) v Bruslju zbrale na izrednem ministrskem zasedanju, da bi sklicale mirovno konferenco o Jugoslaviji in ustanovile arbitražno komisijo. Komisija je po svojem predsedniku, predsedniku francoskega ustavnega sveta Robertu Badinterju dobila ime Badinterjeva komisija. Od konca leta 1991 do sredine leta 1993 je Badinterjeva komisija izdala petnajst mnenj v zvezi s pravnimi vprašanji, ki so se pojavila kot posledica razpada Jugoslavije.⁴²
36. Do 15. januarja 1992 so ES in vse države članice ES priznale Slovenijo in Hrvaško.⁴³ Hrvaška in Slovenija sta dne 22. maja 1992 postali članici Organizacije združenih narodov (OZN).⁴⁴

C. DOGODKI PO LETU 1991

37. Stranki poudarjata, da sta ob osamosvojitvi obe sprejeli, da se za določitev meje uporabi pravno načelo *uti possidetis*.⁴⁵ Zato se strinjata, da „je meja med njima še naprej meja, ki je v trenutku osamosvojitve obstajala med republikama SFRJ“. ⁴⁶ Ne strinjata pa se o viru pravnega naslova za mejo na kopnem (tj. kako je bila meja takrat določena).
38. Hrvaška poudarja tudi, da se je v zvezi z zahtevo Slovenije za priznanje Badinterjeva komisija seznanila z dejstvom, da „Republika Slovenija poudarja tudi, da nima ozemeljskih sporov s

⁴¹ Deklaracija ob neodvisnosti [Republike Slovenije], *Uradni list Republike Slovenije*, št. 1/91-1, priloga SI-233; Ustavni zakon za izvedbo Temeljne ustavne listine Republike Slovenije, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 1-4/91-I in 19/91, priloga SI-235.

⁴² Gl. zlasti Konferenca o Jugoslaviji, arbitražna komisija, mnenje št. 5 o priznanju Republike Hrvaške s strani Evropske skupnosti in njenih držav članic, 11. januar 1992, priloga SI-250; Konferenca o Jugoslaviji, arbitražna komisija, mnenje št. 7 o mednarodnem priznanju Republike Slovenije s strani Evropske skupnosti in njenih držav članic, 11. januar 1992, priloga SI-251.

⁴³ Evropska skupnost, Deklaracija o Jugoslaviji, 16. december 1991, dokumenti Organizacije združenih narodov, 16. december 1991, dok. OZN št. A/46/805, priloga SI-242.

⁴⁴ Organizacija združenih narodov, Generalna skupščina, resolucija 46/236, sprejem Republike Slovenije med članice Organizacije združenih narodov, 22. maj 1992, dok. OZN št. A/RES/46/236; Organizacija združenih narodov, Generalna skupščina, resolucija 46/238, sprejem Republike Hrvaške med članice Organizacije združenih narodov, 22. maj 1992, dok. OZN št. A/RES/46/238.

⁴⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 2.21; memorandum Slovenije, odst. 2.105 (iv), 3.05; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 56:15–17; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 15:9–11, 68:22–69:41; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 162:22–24.

⁴⁶ Memorandum Slovenije, odst. 2.105 (iv); gl. še zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 57:17–58:20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 195:17–21; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 182:24–183:7.

sosednjimi državami ali sosednjo Republiko Hrvaško.“⁴⁷ Hrvaška tako trdi, da se je stališče Slovenije naknadno spremenilo.⁴⁸

39. Kar zadeva mejo na morju, Hrvaška trdi, da „sta obe državi sprejeli stališče, da meja na morju med bivšima republikama ni bila formalno določena“. ⁴⁹ Vendar pa se je po navedbah Hrvaške „razumelo ..., da bo razmejitev hrvaškega in slovenskega teritorialnega morja upoštevala metodo enake oddaljenosti, določeno v 15. členu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu (UNCLOS),“ kar je po hrvaškem mnenju potrjeno na karti, objavljeni v Sloveniji leta 1991,⁵⁰ in v zapisniku začetnih pogajanj.⁵¹
40. Po hrvaškem pregledu zakonodaje, ki jo je Slovenija v zvezi z morskimi območji sprejela po letu 2001, Hrvaška sklepa, kot sledi:

Stalno spreminjanje slovenskih stališč so spremljale vse bolj pretirane zahteve. Njeno prvotno stališče je odražalo obojestransko sprejeto načelo enake oddaljenosti. Nato je Slovenija trdila, da je „geografsko prikrajšana država“, ki nima pravice do razglasitve izključne ekonomske cone, vendar je vseeno zahtevala celotno Savudrijsko valo ali Piranski zaliv in pravico „teritorialnega“ izhoda na odprto morje v Jadranskem morju (1993). Potem je trdila, da ima epikontinentalni pas, in je pred hrvaško obalo nameravala razglasiti ekološko cono (v letih 2003 in 2005). Ta dejanja so onemogočala rešitev s pogajanj. Ko je Hrvaška to spoznala, si je začela prizadevati za mednarodno sodno rešitev v skladu z mednarodnim pravom.⁵²

41. Slovenija po pregledu pogajanj med strankama sklepa, kot sledi:⁵³

- Kar zadeva mejo na kopnem, so prvotni predlogi Slovenije in Hrvaške iz leta 1992 odražali razumevanje meje na dan 25. junija 1991. Zaradi nesoglasij so bili v različnih forumih predloženi različni kompromisni predlogi.
- Med pogajanj je Slovenija večkrat jasno povedala (npr. v Memorandumu o Piranskem zalivu, med pogajanj v okviru mešane diplomatske komisije, v dokumentaciji za Perryjevo mediacijo ter med pogajanj o sporazumu Drnovšek-Račan iz leta 2001), da je v njenem vitalnem interesu ohranitev ozemeljskega stika/dostopa do odprtega morja.⁵⁴

⁴⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.22, 3.17–3.18, sklic na mnenje št. 7 Badinterjeve komisije, str. 1512, priloga HRLA-61; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 96:9–13.

⁴⁸ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 52:7–16.

⁴⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.22; gl. tudi zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 101:16–20.

⁵⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 2.22, slika 9.3, memorandum Hrvaške, zv. III.

⁵¹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.22, sklic tudi na slovenski dokument, ki je bil med slovenskimi pristopnimi pogajanj predložen EU; gl. Pogajalsko izhodišče Republike Slovenije, Medvladna konferenca o pristopu Republike Slovenije k Evropski uniji, Ljubljana, 18. december 1998, dodatek, priloga HR-84; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 90:1–24, 94:21–95:3.

⁵² Memorandum Hrvaške, odst. 2.58; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.85 a.–d.

⁵³ Memorandum Slovenije, odst. 3.68; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 1.10–21.

⁵⁴ Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 2.41–42.

- Čeprav sporazuma Drnovšek-Račan iz leta 2001 Hrvaška ni podpisala, je ta predstavljal vrh devetletnih pogajanj, katerih cilj je bil doseči [sic] pošten in pravičen rezultat ter okrepiti dobrososedske odnose med državama.
- 42. Poleg tega Slovenija poudarja, da „stališče Slovenije nikoli ni bilo, naj se v [Piranskem] Zalivu uporabi načelo sredinske črte [ali metoda enake oddaljenosti]“, in da „Hrvaška [to] sama ugotavlja v odstavku svojega memoranduma, v katerem govori o Memorandumu o Piranskem zalivu iz leta 1993“.⁵⁵
- 43. Pogajanja med strankama o meji na kopnem in na morju v obdobju od leta 1992 do leta 2001 so potekala v več fazah, katerih pregled sledi v nadaljevanju.

1. Osnutek sporazuma o meji, ki naj bi ga leta 1991 predlagala Slovenija

- 44. Po navedbah Hrvaške je Slovenija Hrvaški v Ljubljani na prvem srečanju po njuni osamosvojitvi predložila osnutek sporazuma o meji. Hrvaška trdi, da naj bi se v skladu s predlaganim osnutkom meja „določila po obstoječi meji med občinami“ in našteva zadevne hrvaške in slovenske občine v obmejnem območju.⁵⁶ Hrvaška se sklicuje na 1. člen tega osnutka sporazuma, ki določa:

Po reki Dragonji meja poteka približno 1 km proti zahodu, kjer zavije proti jugozahodu in 2 km severno od naselja Momjan ponovno doseže reko Dragonjo. Od tu dalje meja poteka po reki Dragonji do izliva v Piranskem zalivu.⁵⁷

- 45. Hrvaška trdi, da je besedilo te določbe „nedvoumno“ tako glede meje na kopnem kot slovenskega predloga, „naj se Savudrijski/Piranski zaliv med Hrvaško in Slovenijo razdeli na črti iz Osimskega sporazuma iz leta 1975“.⁵⁸ Hrvaška zato sklepa, da „na odločilni datum ni bilo bistvenega nestrinjanja glede meje po spodnjem toku Dragonje ali na morju“ in da „Slovenija takrat ni štela, da ima Zaliv status notranjih morskih voda ali zgodovinskega zaliva“.⁵⁹
- 46. Slovenija zatrjuje, da „nima nikakršnega zapisa in se ne spomni, da bi na srečanju 29. oktobra 1991 ali v zvezi z njim predložila kakršenkoli osnutek sporazuma“, ter da „četudi

⁵⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.47, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 9.42; odgovor Slovenije, odst. 1.02–07, 4.05, 4.57; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 25:5–26:15.

⁵⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.12; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 90:7–12.

⁵⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.12, sklic na slovenski osnutek sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni meji, 29. oktober 1991, skupaj s poročilom o srečanju, november 1991, priloga HR-285; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 52:3–6.

⁵⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.14; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 51:17–52:2; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 90:15–91:3.

⁵⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.14.

je kdo Hrvatoma izročil osnutek, to ni mogel biti uradni predlog⁶⁰. V podporo tej izjavi Slovenija navaja, da v njenem zapisniku o istem srečanju „ni omenjen nikakršen osnutek sporazuma“, temveč je v njem med drugim zapisano, da „bosta Slovenija in Hrvaška pripravili osnutek sporazuma“.⁶¹ Slovenija tudi poudarja, da je besedilo, za katerega Hrvaška trdi, da ga je Slovenija predložila leta 1991, v hrvaškem in ne v slovenskem jeziku ter da mu ni priložena karta z označeno mejo na morju.⁶²

47. Slovenija zato oporeka hrvaškemu sklepanju, da bi kakršenkoli osnutek sporazuma, ki naj bi ga bila Slovenija predložila leta 1991, lahko dokazoval, da „ni bilo bistvenega nestrinjanja glede meje po spodnjem toku Dragonje ali na morju“. Slovenija navaja, da je osnutek sporazuma o meji začela pripravljati šele po srečanju oktobra 1991.⁶³ Slovenija poudarja, da je svoj prvi predlog sporazuma o meji Hrvaški predložila 26. marca 1992; da je predlog „odražal izhodiščno stališče Slovenije glede meje na kopnem in kazal na to, da je mejo na morju treba še določiti“.⁶⁴ Nadalje Slovenija poudarja, da domnevni osnutek sporazuma iz leta 1991 v zvezi z določitvijo meje na morju ne omenja „enake oddaljenosti“. Zato domnevni predlog „ne predstavlja dokaza o skupnem razumevanju strank glede določitve meje na morju po črti enake oddaljenosti“.⁶⁵

2. Pogajanja v letih 1992–1993

48. Stranki se strinjata, da so dvostranska pogajanja o meji na kopnem in morju potekala od leta 1992 naprej.
49. Dne 26. marca 1992 je Slovenija hrvaškemu ministrstvu za zunanje zadeve predlagala osnutek sporazuma (ki ga Hrvaška v tem sporu omenja kot „nekoliko predelano“ različico osnutka sporazuma, ki naj bi bil predložen oktobra 1991).⁶⁶ Ta osnutek je pozneje istega leta omenjal slovenski zunanji minister kot „izrazit političen dokument, ki ne prejudicira konkretnih rešitev

⁶⁰ Odgovor Slovenije, odst. 1.04; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 27:7–8; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 71:23; 72:19–73:4.

⁶¹ Odgovor Slovenije, odst. 1.04–05; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 27:13–16.

⁶² Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 27:10–11; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 71:25–72:13.

⁶³ Odgovor Slovenije, odst. 1.06.

⁶⁴ Odgovor Slovenije, odst. 1.05–07, sklic na protimemorandum Hrvaške, odst. 2.14.

⁶⁵ Odgovor Slovenije, odst. 4.05; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 27:8–9; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 72:14–18.

⁶⁶ Osnutek sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o meji, 26. marec 1992, 1. člen, priloga SI-253; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 65:26; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 21:10–17, 27:19; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 73:4–5; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.13–14; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.14; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 14:14.

glede označevanja meje“, katerega sprejetje „bo omogočilo začetek strokovnega dela“. ⁶⁷ Ta osnutek sporazuma je določal, da meja sledi obstoječi meji, ki poteka po mejnih rekah Muri, Dravi, Sotli, Savi, Bregani in Kolpi, po suhi strugi Dragonje ter po mejah med obmejnimi občinami. ⁶⁸

50. V 2. členu osnutka sporazuma je Slovenija predlagala, da „[bi] pogodbenici ... preučili vprašanje bočne razmejitev na morju v skladu z načeli in pravili mednarodnega prava“. ⁶⁹
51. Dne 26. maja 1992 so se na prvem sestanku geodetskih strokovnjakov prisotni strinjali, da bo „definiranje mej katastrskih občin“ „izhodiščno stanje za sprejetje dokončne odločitve“ o meji na kopnem. ⁷⁰
52. Dne 9. avgusta 1992 je Hrvaška odgovorila z osnutkom sporazuma, v katerem je predlagala meje katastrskih občin po prvotni izmeri zemljišč. ⁷¹ Hrvaška je v 2. členu predloga navedla, da „meja med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo na morju [poteka] od ustja Dragonje do tromeje z Italijo v Tržaškem zalivu, ki bo določena v skladu z mednarodnimi kriteriji“.
53. Dne 30. septembra 1992 je Slovenija predložila nov osnutek. Predlagala je, da se upošteva meja katastrskih občin „iz prvotne izmere zemljišč“, kar bi v Slovenijo vključevalo ozemlja na levem bregu Dragonje. ⁷² Hrvaška je odgovorila z novim osnutkom konvencije, v skladu s katerim „je meja med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo meja, ki je veljala kot meja med republikama v nekdanji Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, tj. meja med

⁶⁷ Pismo slovenskega zunanjega ministra, dr. Dimitrija Rupla, hrvaškemu ministru za pomorstvo in predsedniku hrvaške državne komisije za meje, dr. Davorinu Rudolfu, 26. maj 1992, priloga SI-256; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.15; protimemorandum Slovenije, odst. 2.10.

⁶⁸ Osnutek sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o meji, 26. marec 1992, 1. člen, priloga SI-253; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.14; protimemorandum Slovenije, odst. 2.10; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 64:3–65:26.

⁶⁹ Primerjava prvega slovenskega (26. marec 1992) in hrvaškega predloga (9. avgust 1992) meje na kopnem in morju, priloga SI-429; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.14.

⁷⁰ Promemoria sestanka strokovnih geodetskih delegacij Republike Slovenije in Republike Hrvaške za določitev mejne črte, 26. maj 1992, priloga SI-257; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 66:1–67:6; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.16.

⁷¹ Memorandum Hrvaške, odst. 3.17; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.15; protimemorandum Slovenije, odst. 2.11; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 21:12–13.

⁷² Osnutek sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji, ki ga je sprejela vlada Republike Slovenije, 24. september 1992, priloga SI-262; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.19; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.17; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 21:13.

občinami“.⁷³ Dne 10. novembra 1992 je Slovenija na zasedanju delegacij določbo hrvaškega osnutka konvencije, da „se kot izhodiščno stanje šteje meja katastrskih občin iz prvotne izmere zemljišč“, označila kot nejasno.⁷⁴

54. Ob tej drugi izmenjavi osnutkov slovenski predlog ni vseboval določbe o meji na morju.⁷⁵ Hrvaška pa je v 1. členu predlagala, da „se meja na rekah in meja na morju določi in označi na podlagi mednarodnih pravil in meril“.⁷⁶ Na sestanku, ki je sledil tej izmenjavi, je Slovenija predlagala, da se ta določba izpusti.⁷⁷
55. V nasprotju s slovenskim stališčem Hrvaška zatrjuje, da „do leta 1993 Slovenija Hrvaški ni nasprotovala glede določitve meje na morju po črti enake oddaljenosti od končne točke meje na kopnem skozi Zaliv proti morju do morske meje z Italijo“, in se sklicuje na zapisnike zgodnjih pogajanj med strankama, ki „ne vsebujejo nobenega slovenskega predloga, ki bi se razlikoval od takega pristopa“.⁷⁸

3. Ekspertni skupini strank

56. Ekspertni skupini sta stranki ustanovili skupaj (ekspertni skupini strank).⁷⁹ Zasedali sta se od decembra 1992 do junija 1993. Dne 15. marca 1993 so se srečali geodetski strokovnjaki, da bi „na splošno določili“ razhajanja v „tolmačenjih poteka katastrske meje“ obeh strank in „zgolj pripravili podlago za nadaljnje delo“.⁸⁰ Geodetski strokovnjaki so 2. junija 1994 sprejeli skupno poročilo (poročilo iz leta 1994)⁸¹. Ob primerjavi podatkov strank so strokovnjaki ugotovili naslednje:

⁷³ Konvencija med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo o skupni državni meji, osnutek, 4. november 1992, priloga SI-264; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.20; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.18; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 21:14.

⁷⁴ Memorandum Slovenije, odst. 3.21.

⁷⁵ Osnutek sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji, ki ga je sprejela Vlada Republike Slovenije, 24. september 1992, priloga SI-262.

⁷⁶ Konvencija med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo o skupni državni meji, osnutek, 4. november 1992, priloga SI-264; memorandum Slovenije, odst. 3.20.

⁷⁷ Memorandum Slovenije, odst. 3.21.

⁷⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 2.22, 2.35, tudi sklic na slovenski dokument, ki je bil med slovenskimi pristopnimi pogajanjmi predložen EU; gl. Pogajalsko izhodišče Republike Slovenije, Medvladna konferenca o pristopu Republike Slovenije k Evropski uniji, Ljubljana, 18. december 1998, dodatek, priloga HR-84; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.19.

⁷⁹ Memorandum Slovenije, odst. 3.22.

⁸⁰ Memorandum Slovenije, odst. 3.24; gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 2.20.

⁸¹ Skupno poročilo geodetskih strokovnjakov Republike Slovenije in Republike Hrvaške na osnovi preteklih sestankov, 2. junij 1994, priloga SI-282.

2.1 Osnovni podatki

- primerjava poteka mejne črte je bila izvršena na 244 listih topografskih načrtov v merilu 1 : 5000, v katere sta vrisali ekspertni skupini Slovenije in Hrvaške vsaka zase potek mejne črte;
- na slovenski strani meje je 166 katastrskih občin, ter na hrvaški strani meje 161 katastrskih občin;
- dolžina kopenske meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško [je] izračunana na osnovi digitalnih podatkov je 670 km.

2.2 Na podlagi dogovorjenih kriterijev (točka 1.2 tega skupnega poročila) je bilo ugotovljeno:

- da je mejna črta v „okviru dogovorjenega kriterija“ na 77 % ali na okoli 510 km skupne meje;
- da je mejna črta „neusklajena“ (odstopanje do 2 cm v načrtu) na 10 % ali na okoli 70 km skupne meje;
- da so „znatna odstopanja“ (nad 2 cm na načrtu) na 13 % ali okoli 80 km skupne meje; oziroma na območjih ob rekah Muri, Dravi, ob sotočju Sotle, Save in Bregane, k. o. Sekuliči, ob Čabranki, ob Snežniku, v k. o. Topolovec in ob Dragonji.

Podrobni podatki so navedeni v Zapisnikih geodetskih strokovnjakov.⁸²

4. Slovenski Memorandum o Piranskem zalivu iz leta 1993 in odziv Hrvaške

57. Aprila 1993 je Slovenija izdala Memorandum o Piranskem zalivu,⁸³ v katerem je navedla:

Republika Slovenija se zavzema za ohranitev celovitosti Piranskega zaliva pod njeno suverenostjo in jurisdikcijo in za izhod na odprto morje na temelju dopustnih kriterijev mednarodnega prava in upoštevanje specifično situacijo Republike Slovenije.

Republika Slovenija izhaja iz stališča, da je Piranski zaliv primer *sui generis*, ki narekuje izključno upoštevanje zgodovinskega naslova in drugih posebnih okoliščin in odločno zavrača uporabo kriterija srednje črte, ki bi pomenila v primeru Piranskega zaliva za Republiko Slovenijo nepravilno in neživiljenjsko rešitev in bi bila popolnoma v nasprotju z zgodovinskim in dejanskim stanjem v Piranskem zalivu.⁸⁴

58. Kar zadeva „mejo na morju z Republiko Hrvaško zunaj [Zaliva]“, je v slovenskem memorandumu izraženo naslednje stališče:

[G]lede na specifičnost situacije [je] potrebno upoštevati načelo pravičnosti in s tem t. i. posebne okoliščine, ki jih prinaša 12. člen Konvencije o teritorialnem morju in zunanjem morskem pasu iz leta 1958. Republika Slovenija nedvomno izpolnjuje pogoje za uporabo tega instituta, saj sodi v skupino t. i. geografsko prikrajsanih držav, ki zaradi geografske lege ne morejo razglasiti svoje izključne ekonomske cone. Gre torej za vitalno vprašanje pridobivanja zadostnih količin naravnih virov za preživetje slovenskega naroda. Republika

⁸² Prav tam.

⁸³ Memorandum o Piranskem zalivu, Ljubljana, 7. april 1993, priloga SI-272; memorandum Slovenije, odst. 3.06; Pismo predsednika Vlade Republike Slovenije, dr. Janeza Drnovška, predsedniku Vlade Republike Hrvaške, Nikici Valentiću, 5. maj 1993, priloga SI-273; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.06; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.21.

⁸⁴ Memorandum o Piranskem zalivu, Ljubljana, 7. april 1993, str. 3, priloga SI-272.

Slovenija zato meni, da je potrebno, v skladu z načelom pravičnosti in upoštevajoč institut posebnih okoliščin, potegniti mejo z Republiko Hrvaško tako, da se bi teritorialno morje Republike Slovenije vsaj na ozkem odseku stikalo z odprtim morjem v Jadranu.⁸⁵

59. Slovenija trdi, da je v tem memorandumu meseca maja 1993 Hrvaški jasno sporočila svoje stališče glede Piranskega zaliva, ki da je v celoti pod slovensko suverenostjo in jurisdikcijo, ter glede vitalnega interesa Slovenije za ozemeljski stik z odprtim morjem v Jadranu. Slovenija vztraja, da je svoje stališče tudi pozneje ob številnih priložnostih jasno izrazila.⁸⁶
60. Hrvaška zatrjuje, da je z memorandumom iz leta 1993 „Slovenija prvič zahtevala suverenost nad celotnim Zalivom“ in da je z njim prvič „zavrnila uporabo metode enake oddaljenosti“.⁸⁷ Ugotavlja, da je do te spremembe v slovenskem stališču prišlo „celi dve leti po osamosvojitvi“.⁸⁸ Slovenija odgovarja, da se „zdi logično“, da je „svojo zahtevo oblikovala, ko je ugotovila, da ji jo oporeka njena nova sosed“ (Hrvaška). Ugotavlja, da dve leti od osamosvojitve do memoranduma iz leta 1993 „ni tako dolgo obdobje“.⁸⁹ Slovenija opozori tudi, da to pojasnjuje, zakaj je slovenska vlada Badinterjevi komisiji na začetku sporočila, da nima ozemeljskih sporov s sosednjimi državami.⁹⁰
61. Dne 26. maja 1993 je Odbor za mednarodne odnose Državnega zbora Republike Slovenije sprejel nekatera „Stališča in sklepe“. Kot je poudarila Slovenija, se VI. in VII. točka glasita:

VI.

Najpomembnejši kriterij za določitev meje na kopnem so občinske meje oziroma meje katastrskih občin ...

Če bo Republika Hrvaška vztrajala na sedanjih ozemeljskih zahtevah tako na kopnem kot na morju, Državni zbor nalaga Vladi Republike Slovenije, da na podlagi zgodovinskih dejstev postavi zahteve, ki bodo zagotovile spoštovanje nedotakljivosti našega ozemlja in realizacijo interesov Slovenije.

VII.

V zvezi s Piranskim zalivom Državni zbor Republike Slovenije ponovno poudarja, da je imela Republika Slovenija v novejši zgodovini nesporno jurisdikcijo nad Piranskim zalivom. Z njim je ustrezno upravljala ter skrbela za njegovo zaščito in ohranjanje. Piranski zaliv pripada Republiki Sloveniji tudi po načelu mednarodnega prava *uti possidetis*.

⁸⁵ Memorandum o Piranskem zalivu, Ljubljana, 7. april 1993, str. 5, priloga SI-272.

⁸⁶ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 28:2–29:20.

⁸⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.22; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 50:11–22; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 91:6–17.

⁸⁸ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 14:23–15:3.

⁸⁹ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 20:16–21:5.

⁹⁰ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 21:6–15.

Glede dostopa na odprto morje Državni zbor poudarja, da je Republika Slovenija nesporno imela v vsej novejši zgodovini prost neoviran dostop do odprtega morja, zato poudarja, da je prehod do mednarodnih voda izvirna pravica Republike Slovenije.⁹¹

62. Dne 18. novembra 1993, je hrvaški parlament sprejel „Stališča“ o meji v Zalivu in na območju Dragonje, ki so med drugim določala:

1.
v Piranskem zalivu uporabiti metodo enake oddaljenosti, tj. da se mejna črta določi tako, da bo vsaka njena točka enako oddaljena od hrvaške in slovenske obale (sredinska črta);
2.
na območju reke Dragonje mejna črta poteka po Kanalu sv. Odorika, po katerem se je Dragonja izlivala v morje 25. junija 1991 ...⁹²

5. Mešana diplomatska komisija in strokovna skupina

63. Dne 30. julija 1993 sta stranki podpisali sporazum o ustanovitvi in pristojnostih skupnih organov za ugotovitev ter označitev državne meje.⁹³ V skladu s tem sporazumom je bila za izvedbo pogajanj o mejah ustanovljena Diplomatska komisija za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo (mešana diplomatska komisija).⁹⁴
64. Mešana⁹⁵ diplomatska komisija je sestavila podrejeno mešano hrvaško-slovensko komisijo za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje (mešana komisija za zaznamovanje

⁹¹ Stališča in sklepi Državnega zbora Republike Slovenije o meji med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 26. maj 1993, priloga SI-275; memorandum Slovenije, odst. 3.09; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.24; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 29:8–11.

⁹² Stališča Republike Hrvaške glede določitve državne meje v Piranskem zalivu in na območju reke Dragonje, Zagreb, 18. november 1993, priloga HR-70; memorandum Hrvaške, odst. 2.39; Stališča Republike Hrvaške glede določitve državne meje v Piranskem zalivu in na območju reke Dragonje, 18. november 1993, priloga SI-278; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.10; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.26.

⁹³ Sporazum med vladama Republike Hrvaške in Republike Slovenije o ustanovitvi in pristojnostih skupnih organov za ugotovitev ter označitev državne meje, 30. julij 1993, *Uradni list Republike Hrvaške (Mednarodne pogodbe)*, št. 1/1997, priloga HRLA-63; Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o ustanovitvi in pristojnostih skupnih organov za ugotovitev ter označitev državne meje, Čateške Toplice, 30. julij 1993, *Uradni list Republike Slovenije (Mednarodne pogodbe)*, št. 16/1993, priloga SI-277; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.27; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 22:4–7.

⁹⁴ Zapisnik prvega rednega zasedanja mešane hrvaško-slovenske komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje (Sremič) [Krško], 14. september 1995, priloga II: Poslovnik, priloga HR-75, priloga III: Navodila za delo mešane strokovne skupine za primerjavo neusklajenih meja katastrskih občin, pogl. 2.1, priloga HR-75; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 23:8–24; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.13, 4.18–26.

⁹⁵ Ugotovljeno je bilo, da sta za skupno/mešano diplomatsko komisijo ter z njo povezani strokovno skupino in komisijo za zaznamovanje meje stranki predlagali nekoliko različne prevode imen, pri čemer je Hrvaška predlagala, da se hrvaški izraz „mješovita“ prevede kot „joint“; Slovenija pa, da se slovenski izraz „mešana“ prevede kot „mixed“. Brez poseganja v stališča strank se v nadaljevanju uporablja

meje). Na zasedanju 13. in 14. septembra 1995 je ta podrejena komisija ustanovila strokovno skupino (mešana strokovna skupina ali strokovna skupina), ki so jo sestavljali geodetski in tehnični strokovnjaki, katerih naloga je bila, da ugotovijo sporne dele meje na kopnem.

65. Slovenija trdi, da je v mešani diplomatski komisiji zagovarjala naslednja izhodišča:

- uravnotežena uskladitev meje na kopnem,
- celovitost Piranskega zaliva in
- ozemeljski dostop do odprtega morja ...⁹⁶

66. Slovenija trdi, da je Hrvaška zagovarjala naslednja izhodišča:

- ohranitev vseh delov, ki jih ima v posesti na kopnem,
- stroga črta enake oddaljenosti v Piranskem zalivu in njeno nadaljevanje do osimske meje v smeri proti Gradežu,
- čim daljši ozemeljski stik z Italijo in
- neškodljiv prehod Slovenije skozi hrvaško teritorialno morje.⁹⁷

67. Hrvaška oporeka temu pogledu na svoja izhodišča. Medtem ko Hrvaška priznava, da si je prizadevala „za ohranitev vseh delov v njeni posesti na kopnem“, pa ni bilo „posebne potrebe, da bi Hrvaška vztrajala pri ozemeljskem stiku z Italijo“.⁹⁸ Hrvaška meni, da je Slovenija to stališče predstavila, da bi ga izenačila s slovensko željo po „ozemeljskem dostopu do odprtega morja“.⁹⁹ Hrvaška zanika tudi slovensko navedbo, da je bila Hrvaška „med pogajanjem glede Zaliva pripravljena zelo popustiti“.¹⁰⁰

68. Dne 15. februarja 1994 na prvem zasedanju mešane diplomatske komisije je Slovenija v zvezi z mejo na območju Dragonje in morskimi območji predstavila naslednji predlog, ki pa ga Hrvaška ni sprejela:

Ob predlogu Republike Hrvaške, da ji po razmejitvi pripada del posesti in pravic Republike Slovenije na dan 25. 06. 1991 (ozemlje južno od reke Dragonje, polovica Piranskega zaliva in kontrola nad izhodom na odprto morje) ter ob upoštevanju, da gre po razpadu bivše SFRJ deloma za specifičen primer razmejitve, Republika Slovenija predlaga, da državi po mirni poti z mednarodnim sporazumom določita, da meja med državama poteka v Istri od katastrske občine Sečovlje III in naprej po severnem obalnem delu savudrijskega rta, od tu

[angleški] prevod „joint/mixed“, razen kadar se opisujejo stališča ali dokumenti, ki jih navaja ena od strank; v takem primeru je uporabljen prevod, ki ga je predlagala zadevna stranka.

⁹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.31.

⁹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 3.32.

⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.28–30.

⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.30.

¹⁰⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.31.

naprej pa se meja na morju določi tako, da Republiki Sloveniji omogoči prost izhod na odprto morje.¹⁰¹

69. Leta 1994 je Slovenija sprejela zakon, v katerem je določila, da so naselja Škodelin, Bužini in Škrile na južnem bregu Dragonje del slovenske občine Piran.¹⁰² Po navedbah Hrvaške je bil namen zagotoviti ugodnejši položaj Slovenije v zvezi z določitvijo prihodnje meje na morju.¹⁰³ V odgovor je hrvaški parlament sprejel posebno deklaracijo, s katero obsoja slovenski zakon.¹⁰⁴ Slovenija je pozneje zakon spremenila in njegovo uporabo za omenjena naselja odložila do določitve meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško.¹⁰⁵
70. Dne 23. februarja 1995 so bili na tretjem zasedanju mešane diplomatske komisije s skupnim zapisnikom sprejeti naslednji sklepi, ki jih poudarja Slovenija:

a) Diplomatska komisija je izrazila optimizem glede nadaljnjega določanja mejne črte na kopnem. Slovenska stran je mnenja, da so meje katastrskih občin na dan proglasitve neodvisnosti obeh držav, 25. junija 1991, osnovni kriterij za določanje državne meje na celotni meji med državama. Nasprotno temu, hrvaška stran meni, da so meje katastrskih občin samo eden od pomembnih kriterijev za določanje mejne črte; vendar pa ima dejansko stanje na dan 25. junija 1991 leta, torej na dan proglasitve neodvisnosti obeh držav, prednost pri določanju državne meje. Hrvaška stran je ponovno opozorila na vprašanje Trdinovega vrha oz. Svete Gere.

(b) Kar zadeva mejo na morju sta obe delegaciji soglašali, da nobena stran ne more odstopiti od dosedanjih uradnih stališč Republike Slovenije in Republike Hrvaške in, ki so vsebovana v Memorandumu o Piranskem zalivu z dne 7. aprila 1993 in Stališčih Republike Hrvaške glede določitve državne meje v Piranskem zalivu in s tem v zvezi na območju reke Dragonje z dne 18. novembra 1993. Diplomatska komisija je sklenila, da je pogajanja o tem vprašanju prihodnjega poteka meje na morju potrebno nadaljevati.¹⁰⁶

71. Stranki ugotavljata, da je na srečanju predsednikov vlad 20. septembra 1995 Slovenija predlagala, da se „majhen del Piranskega zaliva“ dodeli Hrvaški, kar je po mnenju Hrvaške pomenilo, da „se skoraj celotni Piranski zaliv dodeli Sloveniji in da Slovenija dobi ozemeljski koridor skozi teritorialno morje Hrvaške, s čimer bi dobila ozemeljski stik z odprtim

¹⁰¹ Predlog sklepov slovenskega dela Mešane diplomatske komisije za meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 4. februar 1994, priloga SI-279; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.34.

¹⁰² Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 60/1994, priloga SI-750; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.30.

¹⁰³ Hrvaška vztraja, da so ta naselja na Hrvaškem; memorandum Hrvaške, odst. 2.30 in 5. poglavje.

¹⁰⁴ Deklaracija o obsodbi enostranskega dejanja parlamenta Republike Slovenije, parlament Republike Hrvaške, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 71/1994, priloga HR-71.

¹⁰⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 2.31, sklic na Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 69/1994, 2. člen in 6(a). člen.

¹⁰⁶ Skupni zapisnik tretjega zasedanja Mešane diplomatske komisije za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, Otočec (Slovenija), 23. februar 1995, priloga SI-285; memorandum Slovenije, odst. 3.36.

morjem“.¹⁰⁷ Hrvaška je slovenski predlog zavrnila.¹⁰⁸ Po navedbah Slovenije je Hrvaška predlagala, da Slovenija dobi dve tretjini Zaliva.¹⁰⁹

72. V dvostranskih pogajanjih v letih 1993 do 1995, vključno s pogajanjmi na ravni predsednikov vlad, sta stranki v letih 1994 in 1995 sklenili pogodbi o morskem ribolovu, ki slovenskim ribičem omogočata, da pod določenimi pogoji lovijo v hrvaških teritorialnih vodah.¹¹⁰
73. Dne 20. decembra 1996 je strokovna skupina izdala uradno poročilo, ki sta ga podpisali obe stranki (poročilo iz leta 1996)¹¹¹ in ga je potrdila mešana komisija za zaznamovanje meje.¹¹² S tem poročilom je bilo ugotovljeno, da je 9 % (ali 60 km) skupne meje na kopnem med strankama „neusklajene“, kar pomeni, da „se meje katastrskih občin razhajajo za več kot 50 m“.¹¹³ Komisija za zaznamovanje meje je pripravila tudi kartografsko gradivo, ki je po njenem mnenju „zadostovalo za pripravo sporazuma o skupni državni meji“.¹¹⁴
74. V zvezi s poročilom iz leta 1996 Hrvaška meni, da „je mednarodna meja sporna le vzdolž teh približno 60 km, kjer je bilo ugotovljeno, da meje katastrskih občin strank niso usklajene“.¹¹⁵ Slovenija ugovarja hrvaškemu opiranju na poročilo iz leta 1996. Po njenem mnenju „je to poročilo, ki je tehnične narave, le en korak v prizadevanjih za dosego političnega dogovora o poteku meje na kopnem“.¹¹⁶ Po navedbah Slovenije strokovna skupina ni primerjala

¹⁰⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.41.

¹⁰⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 2.41, sklic na pismo predsednika Državne komisije za meje Republike Hrvaške dr. Hrvoja Kačića dr. Iztoku Simonitiju, št. 50408-95-1, Zagreb, 21. september 1995, priloga HR-76.

¹⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 3.37; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 30:9–18.

¹¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 9.127–32.

¹¹¹ Mešana hrvaško-slovenska strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, Državna meja, Republika Hrvaška – Republika Slovenija: Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, 20. december 1996, priloga HR-80; Skupno poročilo mešane slovensko-hrvaške strokovne skupine za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, Zagreb, 20. december 1996, priloga SI-293; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.13; memorandum Slovenije, odst. 3.38.

¹¹² Zapisnik 3. rednega zasedanja mešane hrvaško-slovenske komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, Čatež ob Savi, 7. marec 1997, priloga HR-81; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.32, 4.25; memorandum Slovenije, odst. 3.38; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 68:19–23.

¹¹³ Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, Državna meja med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, Zagreb, 20. december 1996, točka 2, priloga SI-293; Skupni zapisnik tretjega zasedanja Mešane diplomatske komisije za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško (v nadaljnjem besedilu: diplomatska komisija), Otočec (Slovenija), 23. februar 1995, priloga SI-285; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 68:24–69:7; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.31; memorandum Slovenije, odst. 3.38, 5.74.

¹¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 3.38.

¹¹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 4.3; odgovor Hrvaške, odst. 2.18.

¹¹⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.12, 2.20; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 22:20–23:3, 32:1–23.

katastrskih evidenc za celotno mejo na kopnem.¹¹⁷ Slovenija trdi, da je bila naloga strokovne skupine „(zgolj) ugotoviti razhajanja v katastrskih mejah“, saj skupina „ni imela mandata ali pristojnosti za ugotavljanje ‘delov meje, ki so bili na dan osamosvojitve usklajeni in delov, ki so bili sporni’, kakor navaja Hrvaška“.¹¹⁸ Slovenija v zvezi s tem trdi, da „sta imeli v skladu s sporazumom iz leta 1993 pristojnost za določitev meje še vedno obe vladi“.¹¹⁹ Vendar pa Hrvaška vztraja, da je poročilo iz leta 1996 rezultat postopka, v katerem „sta po osamosvojitvi stranki sami skupaj primerjali svoje katastrske meje prav z namenom določiti sporne in usklajene dele meje“.¹²⁰

75. Na zasedanju meseca marca 1997 je mešana diplomatska komisija ugotovila, da preostalih razhajanj „ni mogoče rešiti zgolj po načelih geodetske stroke“.¹²¹ Po neuspešnem poskusu za doseg dogovora na ravni zunanjih ministrov oktobra 1997 je mešana diplomatska komisija meseca julija 1998 še zadnjič zasedala.¹²²
76. Na tem zadnjem zasedanju je mešana diplomatska komisija sprejela zapisnik z „dogovorjenimi sklepi“. Slovenija te sklepe navaja kot dokaz, da v tem procesu ni prišlo do kakršnegakoli dogovora o meji.¹²³ Po navedbah Slovenije, „je bilo predvideno, da bo naslednje zasedanje mešane diplomatske komisije namenjeno vprašanju, povezanim z morjem“, a „se ni bilo mogoče dogovoriti niti o dnevnem redu naslednjega zasedanja mešane diplomatske komisije – Hrvaška je zasedanje, ki ga je sklicala Slovenija, odpovedala le nekaj ur pred predvidenim začetkom“.¹²⁴

¹¹⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 89:6–9; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 88:18–91:17.

¹¹⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.20; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 91:14–17.

¹¹⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 31:22–26, 33:5–6.

¹²⁰ Odgovor Hrvaške, odst. 2.5; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 150:5–17.

¹²¹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.32; protimemorandum Slovenije, odst. 2.21–23; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 88:26–89:21.

¹²² Skupni zapisnik in skupna izjava 4. zasedanja mešane diplomatske komisije za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo, 21. julij 1998, Zagreb, priloga SI-298; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.32; memorandum Slovenije, odst. 3.41.

¹²³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 24:1–5; sklic na Skupni zapisnik in skupno izjavo 4. zasedanja mešane diplomatske komisije za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo, 21. julij 1998, priloga SI-298.

¹²⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.32.

6. Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju iz leta 1997

77. Dne 28. aprila 1997 sta stranki sklenili sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS)¹²⁵ za obdobje treh let s tihim podaljševanjem za vsako naslednje leto posebej.¹²⁶ Sporazum je obravnaval tako mejo na kopnem kot tudi morska območja.

78. V zvezi s temi območji 1. točka 47. člena SOPS določa naslednje:

Pogodbenici bosta z namenom, da zagotovita nemoteno nadaljevanje sodelovanja in razvoj na področju obmejnega morskega ribištva, vzajemno omogočali ribolov na svojem obmejnem območju na morju, kot je to določeno v četrtem odstavku 1. člena tudi za ribiče, ki imajo stalno prebivališče oziroma sedež gospodarske družbe na obmejnem območju druge pogodbenice.¹²⁷

79. V skladu s tretjim in četrtem odstavkom 1. člena SOPS se SOPS uporablja na naslednjem območju:

3. Obmejno območje na morju po tem sporazumu je morski prostor pod suverenostjo vsake od pogodbenic, ki leži severno od vzporednika 45 stopinj in 10 minut severne zemljepisne širine ob zahodni obali Istre, od zunanjega roba teritorialnega morja Republike Hrvaške, kjer se ta vzporednik dotika s kopnim zahodne obale Istre (Grgatov rt Funtana).

4. Obmejno območje na morju za področje obmejnega morskega ribolova je omejeno na teritorialni morji vsake od pogodbenic v okviru obmejnega območja na morju iz tretjega odstavka tega člena. Področje morskega ribolova, ki ga predvideva SOPS, meri približno 1.200 km² [sic].¹²⁸

80. 59. člen SOPS določa:

Določbe tega sporazuma v ničemer ne prejudicirajo določitve in označitve državne meje med pogodbenicama.¹²⁹

81. Slovenija trdi, da je SOPS v predmetnem sporu kljub navedenemu še vedno pomemben saj omenja hrvaško-slovensko „obmejno območje na morju“.¹³⁰ Slovenija trdi, da „pojasnjuje, kaj sta stranki šteli kot relevantno obalo za njuno pomorsko dejavnost“.¹³¹ Hrvaška nasprotuje

¹²⁵ Sporazum med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS), podpisan v Ljubljani dne 28. aprila 1997, *Uradni list Republike Hrvaške (Mednarodne pogodbe)*, št. 15/1997, priloga HRLA-64; Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS), priloga SI-295; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.36; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 33:1–3.

¹²⁶ Memorandum Slovenije, odst. 9.135, sklic na SOPS, 60. člen.

¹²⁷ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 33:6–9.

¹²⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 2.42; memorandum Slovenije, odst. 9.137 (naveden je prevod Slovenije); zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 33:9–15.

¹²⁹ Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju, 28. april 1997, 59. člen, priloga SI-259.

¹³⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.59.

¹³¹ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 33.

slovenskemu opiranju na SOPS pri ugotavljanju relevantnega območja za razmejitve. To nasprotovanje temelji na dejstvu, da 59. člen SOPS določa, da sporazum „izrecno ne prejudicira razmejitve“.¹³²

82. Določbe SOPS na kopnem so bile hitro uveljavljene.¹³³ Stranki pa sta se soočali s težavami pri izvajanju ribiških določb SOPS.¹³⁴ Zaradi teh težav je julija, avgusta in septembra 2002 prišlo do incidentov.¹³⁵ V prizadevanjih za rešitev položaja sta se stranki uspeli dogovoriti o začasnem izvajanju SOPS (Dogovor o začasnem režimu implementacije 47. in 52. člena SOPS).¹³⁶ Ta ureditev se je uporabljala do 30. aprila 2004.¹³⁷
83. Po pristopu Slovenije k Evropski uniji (EU) leta 2004 je EU Slovenijo obvestila, da je za ribiške določbe SOPS pristojna EU.¹³⁸ Razprave strank o izvajanju SOPS so se nadaljevale z Evropsko komisijo. V letih 2005–2006 je Evropska komisija predlagala osnutek izvedbenih pravil.¹³⁹ Leta 2007 je imenovala dva strokovnjaka za ribištvo da predstavita priporočila za izvajanje.¹⁴⁰
84. Po navedbah Hrvaške je bilo med njenimi pristopnimi pogajanjmi za članstvo v EU dogovorjeno, da se bodo ribolovne pravice strank v skladu s SOPS vključile v ustrezne predpise EU za področje ribištva in da se bodo izvajale od dne, ko bo začela veljati razsodba tega sodišča.¹⁴¹ Vendar pa se Slovenija „ne strinja z vključitvijo ribiških določb SOPS v

¹³² Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 110:1–8.

¹³³ Memorandum Slovenije, odst. 9.140.

¹³⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 2.44; memorandum Slovenije, odst. 9.140 in nasl.

¹³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 9.141.

¹³⁶ Dogovor o začasnem režimu implementacije določb od 47. do 52. člena SOPS, 10. september 2002, priloga SI-328; Dopolnilni dokument o ribiških vidikih Sporazuma med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS), hrvaški dokument (september 2007), priloga HR-113; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.44; memorandum Slovenije, odst. 9.142.

¹³⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.44 (ki kot zadevni datum navaja maj 2004); memorandum Slovenije, odst. 9.145; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 53:6–11.

¹³⁸ Pismo Generalnega direktorata za ribištvo Evropske komisije Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, št. FISH.B.3/MC/geD(2004)13677, 26. avgust 2004, priloga SI-348.

¹³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 9.150.

¹⁴⁰ Priporočilo za izvajanje ribiških določb Sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS) g. Stefana de Maréja in g. Oluja Poulsena, Bruselj, 14. marec 2008, priloga HR-114.

¹⁴¹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 111:5–8; memorandum Hrvaške, odst. 2.46, sklic na Pogodbo med državami članicami Evropske unije in Republiko Hrvaško o pristopu Republike Hrvaške k Evropski uniji, *Uradni list Republike Hrvaške (Mednarodne pogodbe)*, št. 2/2012, priloga III, 5. Ribištvo, priloga HRLA-78.

hrvaško pristopno pogodbo z EU“ in trdi, „da gre za ločena pravna instrumenta, ki predstavljata ločeni pravni podlagi za zaščito obojestranskih ribolovnih pravic strank“. ¹⁴²

85. Glede prihodnjega pomena SOPS za obstoječi spor se Slovenija ne strinja s hrvaškim razumevanjem, da gre v primeru SOPS za sporazum, ki ribolovni območji ločuje po sredinski črti. ¹⁴³ Slovenija trdi, da „se ni nikoli strinjala z uporabo načela enake oddaljenosti, niti v okviru SOPS niti sicer“. ¹⁴⁴

7. Pogajanja v letih 1998–1999

86. V letih 1998 in 1999 sta stranki nadaljevali dvostranska pogajanja na ravni zunanjih ministrov. Po navedbah Slovenije sta se novembra 1998 ministra „strinjala, da je 91,1 % meje na kopnem usklajene“. ¹⁴⁵ Na srečanjih sta stranki vztrajali pri različnih stališčih glede območja Dragonje in vprašanj v zvezi z morjem. ¹⁴⁶ Poleg tega Slovenija trdi, da je „jasno izrazila“, da je ozemeljski dostop do odprtega morja „za Slovenijo bistvenega pomena“. ¹⁴⁷ Po navedbah Slovenije ta pogajanja „niso prinesla rezultatov“. ¹⁴⁸
87. Hrvaška trdi, da je v pogajalskem obdobju med letoma 1998 in 1999 „Slovenija uprizorila različne politične dogodke v bližini skupne meje s Hrvaško ob Dragonji“. ¹⁴⁹ Hrvaška to označuje kot poskus „promocije 'zgodovinske' utemeljitve za novo širjenje njenih ozemeljskih pretenzij“. ¹⁵⁰
88. Dne 26. marca 1999 je hrvaški parlament sprejel deklaracijo o stanju meddržavnih odnosov med Hrvaško in Slovenijo. ¹⁵¹ V njej so bile določene možne rešitve za območje Dragonje in

¹⁴² Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 52:3–53:5; memorandum Slovenije, odst. 9.153, sklic na skupno stališče, CONF/HR-10/11, 6. junij 2011, 13. poglavje – Ribišтво, str. 3, 14, priloga SI-424; priloga III, točka 5 k pristopni pogodbi o pristopu Republike Hrvaške k Evropski uniji, priloga SI-428.

¹⁴³ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.57, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 2.44.

¹⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.57.

¹⁴⁵ Memorandum Slovenije, odst. 3.42; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 69:8–12.

¹⁴⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.42–44.

¹⁴⁷ Memorandum Slovenije, odst. 3.45.

¹⁴⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 24:9–13.

¹⁴⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.33.

¹⁵⁰ Prav tam.

¹⁵¹ Deklaracija o stanju meddržavnih odnosov Republike Hrvaške in Republike Slovenije, Hrvaški državni sabor, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 32/1999, 11. člen, priloga HR-85; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.33.

razmejitev v Zalivu, od hrvaške vlade pa je terjala, da v parlamentarno odobritev pred podpisom pošlje vsak končni osnutek sporazuma o meji s Slovenijo.¹⁵²

89. Ta pogajanja niso pripeljala do dogovora o meji na kopnem. Kakor je navedla Hrvaška, „so ozemeljski spori, navedeni v skupnem poročilu strokovnjakov, ostali nerešeni“.¹⁵³
90. Tudi glede vprašanj v zvezi z morjem ni bilo soglasja. Hrvaška stran je najprej predlagala delitev Zaliva v razmerju 1/3 : 2/3 in nato ¼ : ¾ v korist Slovenije. Slovenska stran je oba predloga zavrnila.¹⁵⁴ Prav tako ni bilo doseženo soglasje o slovenskem teritorialnem dostopu do odprtega morja. V času teh srečanj je hrvaški zunanji minister izrazil stališče, da bi bilo treba spor predložiti v reševanje tretji strani.
91. Leta 1999 sta se stranki v zvezi z nesoglasjem pri razmejitvi teritorialnega morja dogovorili za mediacijo dr. Williama Perryja, nekdanjega obrambnega ministra ZDA.¹⁵⁵ Ta ni prinesla rešitve, po izmenjavah v juliju in novembru 1999 pa srečanj v takem formatu ni bilo več.¹⁵⁶ Slovenija ugotavlja, da je Hrvaška 7. junija 1999 v okviru mediacije predložila dokument, v skladu s katerim je bila pripravljena prilagoditi svojo zahtevo glede črte enake oddaljenosti v Zalivu. Po navedbah Slovenije je Hrvaška priznala posebne okoliščine v smislu 15. člena konvencije UNCLOS¹⁵⁷,¹⁵⁸ in kot alternativo razmejitvi predlagala skupno uporabo in upravljanje z Zalivom. V tem dokumentu je Hrvaška po slovenskih navedbah trdila tudi, da koridor do odprtega morja nima podlage v mednarodnem pravu.¹⁵⁹ Slovenija nadalje ugotavlja, da je Hrvaška ponudila režim, ki je bil bistveno bliže režimu odprtega morja.¹⁶⁰

¹⁵² Memorandum Hrvaške, odst. 2.33; odst. 11 izjave se glasi: „11. Pred končnim podpisom pogodbe o določitvi mejnih črt na morju in na kopnem mora Vlada Republike Hrvaške Predstavnikiškemu domu Hrvaškega državnega sabora v potrditev predložiti usklajeno besedilo pogodbe“, zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 16:8–18.

¹⁵³ Memorandum Hrvaške, odst. 4.26.

¹⁵⁴ Memorandum Slovenije, odst. 3.42–45; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 30:9–31:7; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 14:23–15:21.

¹⁵⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 2.47; memorandum Slovenije, odst. 3.46–54; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.35; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 24:14–18.

¹⁵⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 2.47; memorandum Slovenije, odst. 3.53; gl. tudi odgovor Republike Hrvaške na Stališča Republike Slovenije o določitvi meje na morju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 27. julij 1999, priloga SI-308; odgovor Republike Slovenije na Odgovor Republike Hrvaške na Stališča Republike Slovenije o določitvi meje na morju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 8. november 1999, priloga SI-309.

¹⁵⁷ Konvencija Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu, podpisana v mestu Montego Bay dne 10. decembra 1982, 1833 UNTS 3.

¹⁵⁸ Stališča Republike Hrvaške o razmejitvi na morju z Republiko Slovenijo, 7. junij 1999, priloga SI-306; memorandum Slovenije, odst. 3.50.

¹⁵⁹ Prav tam.

¹⁶⁰ Prav tam.

Slovenija je štela, da ima Zaliv še vedno status notranjih morskih voda; ker prej zvezno teritorialno morje ni bilo razdeljeno med republike, je še vedno šlo za skupno morsko območje dveh novih neodvisnih držav, dokler se ti ne dogovorita o njegovi razdelitvi.¹⁶¹

8. Sporazum Drnovšek-Račan iz leta 2001

92. Pogajanja na ravni predsednikov vlad so se leta 2001 okrepila. Dne 20. julija 2001 sta stranki parafirali osnutek sporazuma Drnovšek-Račan o skupni državni meji (2001) (sporazum Drnovšek-Račan).¹⁶² Odbor za zunanjo politiko Državnega zbora Republike Slovenije je 19. julija 2001 potrdil sporazum Drnovšek-Račan.¹⁶³ Vendar pa Hrvaška poudarja, da je odbor za zunanje zadeve hrvaškega parlamenta osnutek zavrnil,¹⁶⁴ še preden je bil ta predložen v potrditev hrvaškemu parlamentu.¹⁶⁵
93. Po mnenju Slovenije je sporazum Drnovšek-Račan „zelo pomemben“ kot „najbolj dovršeno prizadevanje strank za doseg ‘celovite’ rešitve“.¹⁶⁶ Slovenija poudarja, da sporazum Drnovšek-Račan „ni odražal ‘*statusa quo*’ (*uti possidetis*) na dan 25. junij 1991, temveč je šlo za pogajalski kompromis, s katerim so bili upoštevani in uravnoteženi interesi obeh držav na kopnem in morju“.¹⁶⁷ V skladu s slovenskimi navedbami je sporazum Drnovšek-Račan „odražal celovit pogajalski kompromis na kopnem in morju ter je predstavljal dokončno pogodbeno besedilo, ki je nastalo na podlagi devetletnih intenzivnih pogajanj in za katero sta takrat obe državi menili, da je pravično“.¹⁶⁸ Slovenija trdi, da „se je štelo, da so bila s parafiranjem sporazuma iz leta 2001 pogajanja zaključena“.¹⁶⁹
94. Slovenska različica besedila sporazuma Drnovšek-Račan je med drugim določala:

¹⁶¹ Stališča Republike Slovenije o določitvi meje na morju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 11. junij 1999, priloga SI-307; memorandum Slovenije, odst. 3.51.

¹⁶² Osnutek Pogodbe med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo o skupni državni meji, 2001, priloga HR-86; memorandum Hrvaške, odst. 2.48; Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji, priloga SI-316; memorandum Slovenije, odst. 3.57; gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 2.37; protimemorandum Slovenije, odst. 2.33–35.

¹⁶³ Sklep Odbora za zunanjo politiko Državnega zbora, št. 212-08/92-5/59, 25. julij 2001, priloga SI-317; memorandum Slovenije, odst. 3.58.

¹⁶⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 2.49.

¹⁶⁵ Deklaracija o stanju meddržavnih odnosov Republike Hrvaške in Republike Slovenije, Hrvaški državni sabor, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 32/1999, priloga HR-85.

¹⁶⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.60; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 4:12–15, 34:1–12.

¹⁶⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.34; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 4:15–21.

¹⁶⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.47.

¹⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 33:24–34:3.

4. člen

Stik (*junction*) teritorialnega morja Republike Slovenije z odprtim morjem

[...]

(2) Širina stika (*junction*) teritorialnega morja Republike Slovenije z odprtim morjem je enaka razdalji od točke B iz prvega odstavka 3. člena te pogodbe¹⁷⁰ do rta Madona.¹⁷¹

95. Hrvaška različica besedila sporazuma Drnovšek-Račan je med drugim določala:

4. člen

Stik (*link*) teritorialnega morja Republike Slovenije z odprtim morjem

[...]

(2) Širina stika (*link*) teritorialnega morja Republike Slovenije z odprtim morjem je enaka razdalji od točke B iz prvega odstavka 3. člena te pogodbe do rta Madona.¹⁷²

96. Hrvaška nasprotuje slovenskemu tolmačenju sporazuma Drnovšek-Račan na več mestih. Ugotavlja, da je bil cilj razprave na ravni ministrov doseči „sveženj“ rešitev za „dvostranska vprašanja, ki so presegala zgolj vprašanje razmejitve na morju in kopnem“.¹⁷³ Ugotavlja tudi, da ratifikacija SOPS ni bila del dogovora, temveč „enostransko dejanje Slovenije, pri čemer je ta zgolj potrdila svojo pripravljenost, da se zaveže s sporazumom, od katerega je imela koristi“.¹⁷⁴ Poleg tega Hrvaška vztraja, da je bil sam sporazum – poleg tega da ga ni potrdil hrvaški parlament – zgolj osnutek besedila, ki ga Hrvaška ni podpisala, temveč ga je vodja slovenske delegacije zgolj parafiral kot „končno delovno uskladitev“.¹⁷⁵
97. Hrvaška trdi, da „glede na vse skrajnejša stališča Slovenije glede meje na morju in kopnem ... ni bilo mogoče doseči dogovora“¹⁷⁶, medtem ko Slovenija nasprotno trdi, da je zaradi hrvaških prizadevanj „za uveljavitev njenega stališča glede meje na morju (črta enake oddaljenosti)“¹⁷⁷ prišlo do več incidentov na morju. Slovenija trdi, da „je bilo po letu 2001 stališče Hrvaške, da bi bilo spor treba predložiti v mednarodno presojo“.¹⁷⁸ Hrvaška trdi, da

¹⁷⁰ Sodišče razume, da je to točka ene četrtine razdalje med najsevernejšima točkama rta Savudrija in rta Madona.

¹⁷¹ Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji, 2. odst. 4. člena, priloga SI-316; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 37:20–38:6.

¹⁷² Osnutek pogodbe med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji, 1. odst. 3. člena, priloga HR-86; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 37:20–38:6. Slovenski izvirni izraz „stik“ je bil v slovenski različici angleškega prevoda preveden kot „*junction*“, hrvaški izraz „dodir“ pa je bil v hrvaški različici angleškega prevoda preveden kot „*link*“.

¹⁷³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.38; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 18:6–19:7, 21:9–22:8.

¹⁷⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.39.

¹⁷⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.40–44; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 17:3–7, 20:16–21:8.

¹⁷⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 2.34.

¹⁷⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.49; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 3:6–12.

¹⁷⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.48, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 2.59–60.

„so se dvostranska prizadevanja za rešitev spora o meji nadaljevala več let [po letu 1999]“, na koncu pa so bila neuspešna zaradi nezdružljivih pogajalskih izhodišč strank.¹⁷⁹ Po navedbah Slovenije so bili dvostranski pogovori po letu 2001 usmerjeni „k možni predložitvi spora v presojanje tretji strani“ in ni šlo za vsebinska pogajanja.¹⁸⁰ Na podlagi tega Slovenija trdi, da zakonodaja, ki sta jo stranki sprejeli po letu 2001, ni bila pomembna za proces pogajanj o meji.¹⁸¹

9. Pogajanja o arbitražnem sporazumu

98. Po pogajanjih s pomočjo Evropske komisije sta Hrvaška in Slovenija s sklenitvijo arbitražnega sporazuma dne 4. novembra 2009 dosegli kompromis o predložitvi spora v arbitražo.
99. Stranki imata o okoliščinah pogajanj o arbitražnem sporazumu različni stališči. Tako Hrvaška v svojih sklepih zavzema naslednje stališče:
- e. Hrvaška je dosledno pozivala k reševanju spora v okviru mednarodnega sodnega organa ob uporabi mednarodnega prava. Slovenija temu ni bila naklonjena in je leta 2008 odkrito blokirala pogajanja o pristopu Hrvaške k EU, ne glede na dejstvo, da dvostransko mejno vprašanje ni sodilo v pristopni proces.
 - f. EU je podprla pobude za odpravo slovenske blokade, da bi omogočila nadaljevanje hrvaškega pristopnega procesa v začetku leta 2009.
 - g. Septembra 2009 je Slovenija privolila v umik pridržka glede pristopnega procesa, pogajanja o reševanju mejnega spora z arbitražo pa so se nadaljevala. Stranki sta se dogovorili, da se Hrvaški dovoli interpretativna izjava, da sodišče ničesar iz sporazuma ne sme razlagati kot izrecno ali tiho soglasje k slovenski zahtevi po „ozemeljskem stiku“ z odprtim morjem.¹⁸²
100. Poleg tega arbitražni sporazum po mnenju Hrvaške „zagotavlja umik slovenske blokade pogajanj o pristopu Hrvaške k EU“. ¹⁸³ Po mnenju Hrvaške „je bilo zanjo pomembno, da se ti postopki in njihov izid obravnavajo ločeno od pristopnega procesa“. ¹⁸⁴
101. Slovenija pa pogajanja o arbitražnem sporazumu opisuje takole:
- Obe državi sta pokazali nekaj prilagodljivosti glede presojanja tretje strani: medtem ko je bila Slovenija bolj naklonjena mediaciji ali spravi, se je Hrvaška zavzemala za reševanje spora pred Meddržavnim sodiščem (ICJ) v skladu s prvim odstavkom 38. člena njegovega

¹⁷⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.34.

¹⁸⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.48.

¹⁸¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.53.

¹⁸² Memorandum Hrvaške, odst. 2.85.

¹⁸³ Memorandum Hrvaške, odst. 1.10.

¹⁸⁴ Prav tam.

- statuta. Kompromisni predlog za doseg poštene in pravične rešitve je bil dogovor o arbitraži, a ob upoštevanju pravičnosti in drugih načel, ne le mednarodnega prava.
- Sklenitev arbitražnega sporazuma je bila rezultat velike zavezanosti predsednikov slovenske in hrvaške vlade k varovanju vitalnih interesov obeh držav. Vitalni interes Slovenije odražata 3. in 4. člen arbitražnega sporazuma, kot ju je junija predlagal Rehn, vključno s stikom Slovenije z odprtim morjem. Vitalni interes Hrvaške je bil, da Slovenija soglaša z nadaljevanjem pogajanj za pristop Hrvaške k EU ter da arbitražna razsodba ne bo sprejeta, preden Hrvaška postane članica Evropske unije.¹⁸⁵
102. Leta 2002 je hrvaški predsednik vlade Ivica Račan slovenskemu predsedniku vlade Janezu Drnovšku kot rešitev spora o meji predlagal zavezujočo arbitražo.¹⁸⁶ Med letoma 2003 in 2005 je Hrvaška večkrat predlagala mednarodno reševanje spora pred Meddržavnim sodiščem (ICJ),¹⁸⁷ Slovenija pa se je „sklicevala na 33. člen Ustanovne listine Združenih narodov in dajala prednost reševanju spora po diplomatski poti, saj je spor zadeval njene vitalne interese“.¹⁸⁸ Leta 2006 je Hrvaška ponovila svoj poziv, da se „spor glede določitve državne meje na morju predloži mednarodnemu pravosodnemu organu“.¹⁸⁹
103. Leta 2007 sta stranki dosegli načelni dogovor, da se spor glede meje na morju in kopnem predloži ICJ.¹⁹⁰ Po navedbah Slovenije je bila za sklenitev posebnega sporazuma o tem ustanovljena mešana skupina pravnih strokovnjakov, a tri zasedanja v letih 2008 in 2009 niso pripeljala do takega sporazuma.¹⁹¹ Na prvem zasedanju junija 2008 sta si stranki izmenjali ločena osnutka posebnega sporazuma o predložitvi mejnega spora ICJ.¹⁹² Na zadnjih dveh

¹⁸⁵ Memorandum Slovenije, odst. 3.105.

¹⁸⁶ Pismo predsednika Vlade Republike Hrvaške, Ivice Račana, predsedniku Vlade Republike Slovenije, dr. Janezu Drnovšku, Zagreb, 3. september 2002, priloga HR-88; memorandum Hrvaške, odst. 2.59.

¹⁸⁷ Pismo predsednika Vlade Republike Hrvaške, Ivice Račana, predsedniku Vlade Republike Slovenije, dr. Janezu Drnovšku, Zagreb, 3. september 2002, priloga HR-88; nota št. 5893/03 Ministrstva za zunanje zadeve Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, Zagreb, 18. november 2003, priloga HR-91; nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, št. 170/06, Zagreb, 12. januar 2006, priloga HR-104; nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, št. 171/06, Zagreb, 12. januar 2006, priloga HR-103; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.60; memorandum Slovenije, odst. 3.73.

¹⁸⁸ Memorandum Slovenije, odst. 3.73.

¹⁸⁹ Nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, št. 170/06, Zagreb, 12. januar 2006, priloga HR-104; nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, št. 171/06, Zagreb, 12. januar 2006, priloga HR-103; memorandum Hrvaške, odst. 2.60.

¹⁹⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 2.62; memorandum Slovenije, odst. 3.76, izjavi predsednika vlade Republike Hrvaške, dr. Iva Sanaderja, in predsednika vlade Republike Slovenije, Janeza Janše, Bled, 26. avgust 2007, priloga HR-112; izjava predsednika vlade Republike Slovenije, Janeza Janše, po srečanju s predsednikom vlade Republike Hrvaške, Ivom Sanaderjem, Bled, 26. avgust 2007 (magnetogram), priloga SI-366; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.51–52.

¹⁹¹ Memorandum Slovenije, odst. 3.77–79.

¹⁹² Memorandum Slovenije, odst. 3.78, sklic na Posebni sporazum med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o predložitvi mejnega spora med državama Meddržavnemu sodišču, osnutek slovenskega besedila, priloga SI-371, in Posebni sporazum med Vlado Republike Hrvaške in Vlado

zasedanjih je Slovenija predlagala, da se – zato ker „veljavna načela presegajo zgolj uporabo mednarodnega prava“ (uveljavljanje drugega odstavka 38. člena statuta ICJ) – spor predloži *ad hoc* arbitraži; ta predlog je Hrvaška zavrnila.¹⁹³ Marca 2009 je novi slovenski predsednik vlade Borut Pahor „razpustil slovenski del“ mešane skupine pravnih strokovnjakov, ker je – kot pojasnjuje Slovenija – „v poročilu [skupine] ocena, da z danimi pooblastili ni mogoče doseči napredka“.¹⁹⁴

104. Decembra 2008 je Slovenija (članica EU od maja 2004)¹⁹⁵ na medvladni konferenci o pristopu Hrvaške k EU izrazila pridržke glede sedmih pogajalskih poglavij, češ da „se hrvaška vlada v svojih pogajalskih izhodiščih sklicuje na zakonske akte, ki – neposredno ali prek izvedbenih predpisov – prejudicirajo določitev meje med Slovenijo in Hrvaško“.¹⁹⁶
105. Hrvaška je izrazila pripravljenost „zagotoviti, da nič, kar bo Hrvaška v procesu pristopa predložila EU, ne bo uporabljeno tako, da bi prejudiciralo končno določitev meje med državama“,¹⁹⁷ ter se je novembra in decembra 2008 odzvala na predlog francoskega predsedstva Sveta EU, da si stranki za ta namen izmenjata pismi.¹⁹⁸ Predlog je Slovenija zavrnila, saj je menila, da „predlagano besedilo ne odpravlja slovenskih zadržkov“.¹⁹⁹

Republike Slovenije o predložitvi mejnega spora med državama Meddržavnemu sodišču, osnutek hrvaškega besedila, priloga SI-372.

¹⁹³ Memorandum Slovenije, odst. 3.79.

¹⁹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 3.79; memorandum Hrvaške, odst. 2.62; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.51–52.

¹⁹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 2.63, št. 69: „Hrvaška je podpirala proces pristopa Slovenije in ni zahtevala dokončne določitve meja pred slovenskim pristopom. Slovenija je tako postala država članica EU, preden je bil podpisan kakršenkoli dogovor o meji s Hrvaško, in ob tem, da je vztrajno zavračala hrvaške predloge za predložitev spora v mednarodno presojo.“ Gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 9.147.

¹⁹⁶ Informacija o prejudicijah v posameznih pogajalskih poglavjih v okviru pristopnih pogajanj Hrvaške za članstvo v EU, Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, Ljubljana, 18. december 2008, str. 5, priloga HR-119; memorandum Hrvaške, odst. 2.63; memorandum Slovenije, odst. 3.81; izjava za javnost slovenskega ministrstva za zunanje zadeve, na <www.mzz.gov.si/nc/en/newsroom/news/article/141/25059/>, priloga SI-374; informacija o prejudicijah v posameznih pogajalskih poglavjih v okviru pristopnih pogajanj Hrvaške za članstvo v EU (18. december 2008), priloga SI-375.

¹⁹⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.64.

¹⁹⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 2.64; memorandum Slovenije, odst. 3.81; osnutek pisma predsedstva Sveta EU Hrvaški in osnutek odgovora Hrvaške predsedstvu Sveta EU, 15. december 2008, priloga HR-118, v katerih je med drugim navedeno: „Ti dokumenti in stališča Hrvaške in EU, pripravljeni in predloženi v pristopnih pogajanjih, nikakor ne prejudicirajo končne rešitve mejnega vprašanja med Slovenijo in Hrvaško.“

¹⁹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 3.81.

106. Januarja 2009 je evropski komisar za širitev Olli Rehn (komisar Rehn) sprožil pobudo za pomoč EU pri reševanju mejnega spora,²⁰⁰ v okviru katere je predlagal, naj stranki ustanovita višjo strokovno skupino (SEG), ki bo rešila mejni spor in oblikovala priporočila, ki bi jih stranki „moralo upoštevati“.²⁰¹ Predlog je Hrvaška zavrnila, saj je vztrajala, da je spor treba rešiti pred ICJ v skladu z mednarodnim pravom in da „bi morala biti naloga SEG omejena na mediacijo v pogajanjih o posebnem sporazumu za predložitev spora [ICJ]“.²⁰²
107. Februarja 2009 je komisar Rehn predlagal, da SEG vprašanje meje reši „na podlagi načel mednarodnega prava“.²⁰³ Na drugem tristranskem srečanju dne 10. marca 2009 je Hrvaška vztrajala, da bi morala imeti SEG zgolj procesno vlogo in strankama pomagati pri sklenitvi sporazuma za predložitev spora ICJ, Slovenija pa je trdila, da bi SEG morala rešiti spor.²⁰⁴ Po mnenju Slovenije mora biti zaradi „velike spolitiziranosti“ spora končna rešitev SEG pravična in upoštevati: „(1) teritorialni *status quo* na dan 25. junij 1991; (2) posebne okoliščine, tudi zgodovinske; (3) vitalne interese zadevnih držav in (4) vse dotedanje pomembne skupne dosežke“.²⁰⁵
108. Na tretjem tristranskem srečanju dne 17. marca 2009 sta stranki načelno sprejeli pomoč EU, ki bi jo za rešitev mejnega vprašanja zagotovila višja strokovna skupina.²⁰⁶ Po navedbah Slovenije sta se stranki na srečanju dogovorili tudi, da podlago za nadaljnje tristranske pogovore predstavlja 33. člen Ustanovne listine Združenih narodov, da bo „deblokada“ hrvaških pristopnih pogajanj bistvena sestavina končnega sporazuma in da bosta stranki podpisali skupno izjavo o neprejudiciranju stanja na dan 25. junija 1991.²⁰⁷ V skladu s takratnim osnutkom sporazuma o arbitraži (tretji predlog komisarja Rehna) naj bi bila arbiter

²⁰⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 2.65; memorandum Slovenije, odst. 3.82; Osnovni elementi za skupno izjavo o pomoči EU v zvezi z mejnim vprašanjem med Slovenijo in Hrvaško, 26. januar 2009, priloga HR-120; Osnovni elementi za skupno izjavo o pomoči EU v zvezi z mejnim vprašanjem med Slovenijo in Hrvaško, 26. januar 2009, priloga SI-378.

²⁰¹ Osnovni elementi za skupno izjavo o pomoči EU v zvezi z mejnim vprašanjem med Slovenijo in Hrvaško, 26. januar 2009, priloga HR-120; Osnovni elementi za skupno izjavo o pomoči EU v zvezi z mejnim vprašanjem med Slovenijo in Hrvaško, 26. januar 2009, priloga SI-378. Gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.82: „Tako je bil od začetka Rehnovega procesa sporazum o arbitraži povezan z umikom slovenskih pridržkov glede hrvaških pristopnih pogajanj.“

²⁰² Memorandum Slovenije, odst. 3.83.

²⁰³ Memorandum Slovenije, odst. 3.84; pismo komisarja Rehna Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije, 20. februar 2009, priloga SI-380; osnutek skupne izjave o mediaciji v zvezi z mejnim vprašanjem med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 20. februar 2009, priloga SI-381.

²⁰⁴ Memorandum Slovenije, odst. 3.86.

²⁰⁵ Memorandum Slovenije, odst. 3.86; protimemorandum Slovenije, odst. 2.62.

²⁰⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.87; tiskovna konferenca komisarja Rehna, 17. marec 2009, priloga SI-383.

²⁰⁷ Memorandum Slovenije, odst. 3.87.

v sporu SEG.²⁰⁸ Na četrtem tristranskem srečanju je Slovenija izjavila, da je pripravljena razmisliti o reševanju spora po pravni, ne po diplomatski poti. Vendar pa je njen glavni zadržek zadeval določbo o uporabljenem pravu; zagovarjala je stališče, da bi bilo v sporu treba upoštevati „vitalne interese“ strank in „vse relevantne okoliščine“ ter da bi SEG morala odločati po načelu *ex aequo et bono*.²⁰⁹ Hrvaška je vztrajala pri svojem stališču, da je treba spor predložiti ICJ.²¹⁰

109. Dne 22. aprila 2009 je komisar Rehn strankama poslal osnutek sporazuma o reševanju spora, končni osnutek (Osnutek Rehn I) pa sta prejeli 23. aprila 2009.²¹¹ Besedilo 3. in 4. člena se glasi:

3. člen: Naloga arbitražnega sodišča

- (1) Arbitražno sodišče določi:
 (a) potek meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo na kopnem in morju ter
 (b) režim za uporabo ustreznih morskih območij in stik Slovenije z odprtim morjem.
 (2) Pogodbenici v enem mesecu od začetka veljavnosti tega sporazuma podrobno opredelita vsebino spora. Če tega ne storita, arbitražno sodišče za določitev točnega obsega spora in zahtev glede meje na morju in kopnem med pogodbenicama uporabi predložene navedbe obeh pogodbenic.
 (3) Arbitražno sodišče izreče razsodbo o sporu.
 (4) Za razlago tega sporazuma je pristojno arbitražno sodišče.

4. člen: Uporabljeno pravo

Arbitražno sodišče uporablja:

- (a) pravila in načela mednarodnega prava za odločanje po točki (a) prvega odstavka 3. člena;
 (b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov, da bi dosegli pošteno in pravično rešitev pri odločanju po točki (b) prvega odstavka 3. člena.²¹²

110. V Osnutku Rehn I je bil naveden predlog, da se četrty odstavek 11. člena prvotne različice z dne 22. aprila 2009 nadomesti s skupno izjavo:

Danes sva predsednika vlad Slovenije in Hrvaške v prisotnosti Evropske komisije, Francije, Češke republike in Švedske podpisala dvostranski sporazum o arbitraži.

V skladu s prvim odstavkom 11. člena Sporazuma o reševanju spora ga obe strani čim prej ratificirata v skladu s svojimi ustavnopravnimi zahtevami. Zato bova podpisani sporazum v roku enega tedna predložila parlamentoma. Verjameva, da bosta oba parlamenta v skladu z njunimi ustavnimi pravili do konca junija 2009 besedilo ratificirala.

²⁰⁸ Osnutek sporazuma o arbitraži, 24. marec 2009, priloga SI-384.

²⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 3.89.

²¹⁰ Prav tam.

²¹¹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.66, osnutek sporazuma o reševanju spora, 23. april 2009, priloga HR-122; memorandum Slovenije, odst. 3.90–91; četrty predlog komisarja Rehna z naslovom Osnutek sporazuma o reševanju spora, 22. april 2009, priloga SI-385; končna različica četrtega predloga komisarja Rehna, Osnutek sporazuma o reševanju spora, 23. april 2009, priloga SI-386.

²¹² Osnutek sporazuma o reševanju spora, 23. april 2009, priloga HR-122; končna različica četrtega predloga komisarja Rehna, Osnutek sporazuma o reševanju spora, 23. april 2009, priloga SI-386.

Glede na napredek se umaknejo pridržki, ki so ovirali odpiranje in zapiranje pogajalskih poglavij, tako da se pristopna pogajanja lahko nemudoma nadaljujejo z medvladno konferenco.²¹³

111. Hrvaška je Osnutek Rehn I²¹⁴ sprejela, saj „je vprašanje razmejitve teritorialnega morja, ki naj bi se določila v skladu z mednarodnim pravom, ločeval od vidikov njegove uporabe, ki naj bi se določili na podlagi mednarodnega prava, ... pravičnosti in načela dobrososedskih odnosov“.²¹⁵ Slovenija je predlagala spremembe in dopolnitve, še zlasti, da se k določanju po točki (a) prvega odstavka 3. člena za besedilom „potek meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo na morju in na kopnem“ doda besedilo „vključno z ozemeljskim stikom z odprtim morjem“²¹⁶ in da se besedilo 4. člena glasi:

4. člen: Uporabljeno pravo

Arbitražno sodišče uporablja:

- (a) pravila in načela mednarodnega prava;
- (b) pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov, ob upoštevanju vitalnih interesov obeh pogodbenic in vseh relevantnih okoliščin, da bi dosegli pošteno in pravično rešitev, in zato odloča po načelu *ex aequo et bono*.²¹⁷

112. Hrvaška poudarja, da je Slovenija tudi „predlagala, da se blokada hrvaških pogajanj o pristopu k EU lahko odpravi šele potem, ko bosta arbitražni sporazum ratificirala oba parlamenta, in ne takoj, kot je predlagal komisar Rehn“.²¹⁸
113. Junija 2009 je komisar Rehn predstavil spremenjeni osnutek sporazuma o reševanju spora (Osnutek Rehn II), v katerem se je besedilo 3. in 4. člena glasilo:

3. člen: Naloga arbitražnega sodišča

- (1) Arbitražno sodišče določi:
 - (a) potek meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo na morju in na kopnem;
 - (b) stik Slovenije z odprtim morjem;
 - (c) režim za uporabo ustreznih morskih območij.

²¹³ Gl. Končna različica četrtega predloga komisarja Rehna, „osnutek sporazuma o reševanju spora“, 23. april 2009, priloga SI-386; Četrty predlog komisarja Rehna z naslovom „osnutek sporazuma o reševanju spora“, 22. april 2009, priloga SI-385, besedilo četrtega odstavka 11. člena se glasi: „1., 2., 9. in 10. člen se začasno uporabljajo od podpisa naprej.“

²¹⁴ Pismo ministra za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške, Gordana Jandrokovića, komisarju za širitev in evropsko sosedsko politiko, Olliju Rehnu, Zagreb, 8. maj 2009, priloga HR-124; Sklep o sprejetju osnutka sporazuma o reševanju spora in osnutka skupne izjave Hrvaške in Slovenije, hrvaški parlament, Zagreb, 8. maj 2009, priloga HR-123.

²¹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 2.67; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 26:6–13.

²¹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.93; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 58:13–59:4; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 26:14–10.

²¹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 3.93; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.68.

²¹⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 2.68; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.56.

(2) Pogodbenici v enem mesecu od začetka veljavnosti tega sporazuma podrobno opredelita vsebino spora. Če tega ne storita, arbitražno sodišče za določitev točnega obsega spora in zahteve glede meje na morju in kopnem med pogodbenicama uporabi predložene navedbe obeh pogodbenic.

(3) Arbitražno sodišče izreče razsodbo o sporu.

(4) Za razlago tega sporazuma je pristojno arbitražno sodišče.

4. člen: Uporabljeno pravo

Arbitražno sodišče uporablja:

(a) pravila in načela mednarodnega prava za odločanje po točki (a) prvega odstavka 3. člena;

(b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov, da bi dosegli pošteno in pravično rešitev ob upoštevanju vseh relevantnih okoliščin za odločanje po točkah (b) in

(c) prvega odstavka 3. člena.²¹⁹

114. V zvezi z besedilom točke (b) prvega odstavka 3. člena Hrvaška meni, da „ni v skladu s slovenskim predlogom in ga je očitno dodala Evropska komisija“. Poleg tega trdi, da „izključitev pojma ‘*territorial contact*’ in ločitev pojma ‘*junction*’ od reševanja ozemeljskih vprašanj (meje na kopnem in morju) ... razkrivata, da se ni štelo, da bi bilo Sloveniji treba zagotoviti tak stik“.²²⁰ Hrvaška tudi ugotavlja, da je pojem „*junction*“ v Osnutku Rehn II nov, saj je bil v Osnutku Rehn I uporabljen pojem „*contact*“, ²²¹ v slovenskem predlogu z dne 15. maja 2009 pa je uporabljen izraz „*territorial contact*“.²²²
115. Slovenija se ne strinja s hrvaško trditvijo, da dopolnitve, ki jih je predlagala, niso bile sprejete, in da Slovenija „ni dobila tega, kar je zahtevala kot minimum“.²²³ Slovenija poudarja, da je bila v preambuli Osnutka Rehn II dodana omemba „vitalnih interesov“ pogodbenic. Dodaja, da „se je Hrvaška med pogajanja v celoti zavedala, da Slovenija ozemeljski stik z odprtim morjem šteje za svoj vitalni interes“, ²²⁴ medtem ko „je bil vitalni interes Hrvaške nadaljevanje

²¹⁹ Osnutek sporazuma o reševanju spora, 12. junij 2009, priloga HR-125; Osnutek sporazuma o reševanju spora, 15. junij 2009, priloga SI-389; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 59:9–10; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 26:19–20. Sodišče ugotavlja, da se zdi, da sta stranki predložili različni verziji osnutka sporazuma z dne 12. junija 2009 oz. 15. junija 2009. Vendar pa se po vsebini obe verziji ne razlikujeta. Pomembno je, da so zgornje določbe v obeh verzijah identične.

²²⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 2.69; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.64, 2.68. Hrvaška ugotavlja, da „čeprav je Slovenija opisala vidike predlaganih dopolnitev, se je odločila, da ne bo priložila celovitega besedila tega predloga“ (opomba izpuščena), ter nadalje izjavlja, da zato „prilaga dokument s tem odgovorom, da bi sodišču omogočila oblikovanje lastnega stališča na podlagi dokumenta samega“, odgovor Hrvaške, odst. 1.12, sklic na dopolnitve, ki jih je predlagala Slovenija k osnutku sporazuma o reševanju spora z dne 23. aprila 2009 (Osnutek Rehn I) in so bile poslani evropskemu komisarju Rehnu dne 15. maja 2009, priloga HR-377; gl. še zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 40:10–19, 45:4–11.

²²¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.64.

²²² Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 24:18–27.

²²³ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 59:5–10; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 76:17–25.

²²⁴ Memorandum Slovenije, odst. 3.94 in odst. 1.10–20; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 59:17–60:3.

pristopnega procesa [k EU], da bi čim prej zaključila pristopna pogajanja“.²²⁵ Slovenija tudi ugotavlja, da „je bila določitev stika Slovenije z odprtim morjem vključena kot samostojni element naloge arbitražnega sodišča pod točko (b) prvega odstavka 3. člena in je bila tako ločena od vprašanja režima za uporabo ustreznih morskih območij“; dodaja, da je bilo „v Osnutku Rehn I to dvojje združeno“.²²⁶ Slovenija nadalje ugotavlja, da je besedno zvezo „*Slovenia's contact to the High Sea*“, uporabljeno v Osnutku Rehn I, v Osnutku Rehn II zamenjala besedna zveza „*Slovenia's junction to the High Sea*“, ter da „je bila določba o uporabljenem pravu razširjena v zvezi z določitvijo ... stika Slovenije z odprtim morjem in režima za uporabo“.²²⁷ Zato Slovenija trdi, da „je bilo hrvaško razumevanje ‘stika’ (*junction*) nedvoumno“ in „da je [Hrvaška] dobro razumela načelo *quid pro quo* glede ‘vitalnih interesov’“.²²⁸

116. Slovenija poudarja, da je bil njen vitalni interes „večkrat nedvoumno izražen“, ²²⁹ tudi v pogajanjih med letoma 1992 in 2001, v pogajanjih o osnutku sporazuma leta 2001 in v pogajanjih o arbitražnem sporazumu leta 2009. Meni, da je bila uresničitev njenih vitalnih interesov „ves čas pogajanj, vključno s pogajanji za sklenitev arbitražnega sporazuma, pogoj *sine qua non* za kakršnokoli rešitev spora o meji na morju“.²³⁰ Slovenija tudi poudarja, da je njen vitalni interes omenjen v dokumentih, ki sta jih sprejela njena vlada in parlament, na primer v Memorandumu o Piranskem zalivu,²³¹ Stališčih in sklepih Državnega zbora,²³² stališčih, ki so bila posredovana v okviru mediacije dr. Williama Perryja leta 1999,²³³ Sklepu o zaščiti slovenskih interesov ob pristopanju Republike Hrvaške k Severnoatlantski pogodbi z

²²⁵ Memorandum Slovenije, odst. 1.10, 1.12, navedba, da se to odraža v 9. členu arbitražnega sporazuma.

²²⁶ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 60:4–12.

²²⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 60:13–19; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 17:12–13.

²²⁸ Odgovor Slovenije, odst. 1.15–16, sklic na diplomatsko depešo veleposlaništva ZDA v Zagrebu Ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, 11. september 2009, odst. 7, priloga SI-988, in diplomatsko depešo veleposlaništva ZDA v Zagrebu Ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, 28. julij 2009, odst. 4, 7, priloga SI-987.

²²⁹ Memorandum Slovenije, odst. 1.13.

²³⁰ Prav tam.

²³¹ Memorandum Slovenije, odst. 1.14, sklic na Memorandum o Piranskem zalivu, 7. april 1993, priloga SI-272: „Gre torej za vitalno vprašanje pridobivanja zadostnih količin naravnih virov za preživetje slovenskega naroda. Republika Slovenija zato meni, da je potrebno, v skladu z načelom pravičnosti in upoštevajoč institut posebnih okoliščin, potegniti mejo z Republiko Hrvaško tako, da se bi teritorialno morje Republike Slovenije vsaj na ozkem odseku stikalo z odprtim morjem v Jadranu.“

²³² Memorandum Slovenije, odst. 1.15, Stališča in sklepi Državnega zbora Republike Slovenije o meji med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 26. maj 1993, VII. poglavje, odst. 2, priloga SI-275: „Glede dostopa na odprto morje Državni zbor poudarja, da je Republika Slovenija nesporno imela v vsej novejši zgodovini prost neoviran dostop do odprtega morja, zato poudarja, da je prehod do mednarodnih voda izvirna pravica Republike Slovenije.“

²³³ Memorandum Slovenije, odst. 1.16, Stališča Republike Slovenije o določitvi meje na morju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 11. junij 1999, zadnji odstavek, priloga SI-307.

dne 18. februarja 2009²³⁴ in Resoluciji o strategiji nacionalne varnosti, ki je bila sprejeta 26. marca 2010.²³⁵ Slovenija zatrjuje, da „ni Hrvaška nikoli protestirala ali ugovarjala zoper tako razumevanje vitalnega strateškega interesa Slovenije“.²³⁶

117. Hrvaška ugotavlja, da so bili predlogi Slovenije, da se „vitalni interesi strank“ uvedejo „kot merilo za odločanje sodišča in da se sodišču dovoli, da o zadevi odloča po načelu '*ex aequo et bono*'“, zavrnjeni.²³⁷
118. Osnutek Rehn II je Hrvaška zavrnila „nekaj ur pred srečanjem“²³⁸ za njegovo dokončno oblikovanje. Hrvaška pojasnjuje, da „dogovarjanje o nadaljnjih spremembah ali dopolnitvah za Hrvaško načelno ni bilo sprejemljivo“, glede na to, da je sama Osnutek Rehn I sprejela brez pripomb ali dopolnitev, saj je razumela, da je bil strankama predstavljen na podlagi načela „vzemi ali pusti“.²³⁹ Tristranska pogajanja z Evropsko komisijo so bila prekinjena.²⁴⁰
119. Hrvaška meni, da sta bili stranki enako „nezadovoljni z Osnutkom Rehn II“: Slovenija „zato ker vanj ni bila vključena nobena od njenih bistvenih dopolnitev“, Hrvaška pa „zato ker je besedilo Osnutka Rehn I sprejela na podlagi načela „vzemi ali pusti“ in ni predlagala nobenih dopolnitev osnutka“.²⁴¹ Hrvaška tako trdi, da „Slovenija ni sprejela Osnutka Rehn II“.²⁴²

²³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 1.17, Državni zbor Republike Slovenije, Sklep o zaščiti slovenskih interesov ob pristopanju Republike Hrvaške k Severnoatlantski pogodbi, 19. februar 2009, priloga SI-379.

²³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 1.19, Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 27/2010, odst. 2.1, priloga SI-403.

²³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 1.19.

²³⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.70.

²³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 3.95.

²³⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.71, sklic na pismo ministra za zunanje zadeve Republike Slovenije, Dimitrija Rupla, komisarju za širitev in evropsko sosedsko politiko, Olliju Rehnu, Ljubljana, 29. junij 2006, priloga HR-105. V pismu o sprejetju Osnutka Rehn I, priloga HR-124, je navedeno: „Glede na dejstvo, da ste vi in trojka navedeni osnutek sporazuma in skupno izjavo predstavili obema stranema in pričakujete odziv na podlagi „načela vzemi ali pusti“, vam imam čast sporočiti, da se je hrvaška stran, potem ko je podrobno preučila besedilo obeh dokumentov, odločila, da ju sprejme v obstoječi obliki.“ Gl. tudi preambulo k sklepu hrvaškega parlamenta, priloga HR-123, katere besedilo se glasi: „Ob upoštevanju dejstva, da sta bili besedili sporazuma ... Republiki Hrvaški in Republiki Sloveniji ponujeni na podlagi načela vzemi ali pusti“, zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 25:4–6.

²⁴⁰ Slovenija navaja, da „je hrvaški zunanji minister komisarja Rehna in slovenskega zunanjega ministra tik pred srečanjem obvestil, da Hrvaška ni pripravljena nadaljevati pogajanj pod okriljem Evropske komisije“, memorandum Slovenije, odst. 3.95; Hrvaška navaja, da „je, potem ko je prejel negativna odgovora obeh strank, komisar Rehn konec junija 2009 ugotovil, da po večmesečnih pogajanjih sporazuma med strankama ni mogoče doseči, zato so bila prekinjena nadaljnja prizadevanja v zvezi s tem“, memorandum Hrvaške, odst. 2.72.

²⁴¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.73; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 26:19–27:10.

²⁴² Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.72, sklic na pismo ministra za zunanje zadeve Republike Slovenije, Dimitrija Rupla, komisarju za širitev in evropsko sosedsko politiko, Olliju Rehnu, Ljubljana, 29. junij 2006, priloga HR-105; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 27:15–16.

120. Slovenija zanika, da hrvaški dokazi podpirajo sklepanje, da Slovenija z Osnutkom Rehn II ni bila zadovoljna, ter trdi, da dokazi Slovenije, „kažejo, da je bila Slovenija Rehnov predlog iz junija 2009 [Osnutek Rehn II] pripravljena sprejeti v obstoječi obliki in da je bila Hrvaška tista, ki je s tem imela težave“.²⁴³ Poleg tega Slovenija oporeka hrvaški navedbi, da slovenski predlogi niso bili vključeni v Osnutek Rehn II, in poudarja omembo „vitalnih interesov“ v preambuli Osnutka Rehn II ter spremembe 3. in 4. člena osnutka, ki so odražale slovenske dopolnitve.²⁴⁴
121. Dne 31. julija 2009 sta nova hrvaška predsednica vlade Jadranka Kosor in slovenski predsednik vlade Borut Pahor obnovila dvostranska pogajanja. Dosežen je bil „ustni dogovor“²⁴⁵ o nadaljevanju hrvaških pristopnih pogajanj in reševanju mejnega spora na podlagi naslednjih treh točk, kot navaja Slovenija:
- ustrezna odprava hrvaških prejudicev v pristopnem procesu k EU,
 - slovensko soglasje k nadaljevanju hrvaških pogajanj o pristopu k EU in
 - sporazum o reševanju mejnega spora na podlagi [Osnutka Rehn II].²⁴⁶
122. V zvezi s tretjo točko Hrvaška trdi, da sta se stranki dogovorili, „da nič v arbitražnem sporazumu ne bo prejudiciralo nobenega konkretnega rezultata arbitraže, temveč bo sodišče zgolj usmerilo k upoštevanju uporabljenega prava za naloge, ki so mu dodeljene“.²⁴⁷

²⁴³ Odgovor Slovenije, odst. 1.12, sklic na diplomatsko depešo veleposlaništva ZDA v Zagrebu ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, 11. september 2009, priloga SI-988. V depeši je bilo navedeno: „A njega [Davorina Stiera, svetovalca hrvaškega predsednika vlade za zunanje zadeve] je *skrbelo, da bo slovenska stran močno pritiskala na Hrvate, naj dokument z dne 15. junija sprejmejo brez sprememb* ali vsaj brez sprememb 3. člena, ki določa naloge sodišča. To za Hrvaško ne bi bilo mogoče. Ena nujna sprememba, za katero je Stier trdil, da jo zagovarja tudi Slovenija, je bila dopolnitev besedila o zaključku dela sodišča, in sicer, da bi bilo v njem navedeno, da sodišče razsodbo izda šele po ratifikaciji pogodbe o pristopu Hrvaške k EU v celoti. Po Stierovih besedah je bilo bolj problematično to, da *bi bilo 3. člen treba nekako spremeniti, zato da bi bilo jasno, da sodišče ob začetku postopka ne izhaja iz vprašanja o tem, ali mora obstajati 'dimnik' ali druga oblika neposrednega stika med Slovenijo in mednarodnimi vodami ali ne.*“ (poudarek je dodala Slovenija); zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 60:20–61:7.

²⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.67, 2.71; odgovor Slovenije, odst. 1.09–16; sklic na diplomatsko depešo veleposlaništva ZDA v Zagrebu ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, 16. junij 2009, odst. 2, priloga SI-986; Diplomatska depeša veleposlaništva ZDA v Zagrebu ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, 11. september 2009, odst. 7, priloga SI-988, in diplomatska depeša veleposlaništva ZDA v Zagrebu ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, 28. julij 2009, odst. 4 in 7, priloga SI-987; sklic tudi na izjavo hrvaškega predsednika, dr. Iva Josipovića, iz meseca februarja 2010: D. Butković: Pogovor s tretjim hrvaškim predsednikom, Jutarnji list, 20. februar 2010, priloga SI-991; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 60:20–61:7.

²⁴⁵ Memorandum Slovenije, odst. 3.96, tudi sklic na „Kosorjeva in Pahor pravita, da bi lahko do rešitve prišlo še letos“, izjava za javnost hrvaškega ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije, 31. julij 2009, priloga SI-391; memorandum Hrvaške, odst. 2.73; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.74.

²⁴⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.96.

²⁴⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.75; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.75–77; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 28:15–19.

123. Dne 11. septembra 2009 je hrvaška predsednica vlade švedsko predsedstvo Sveta Evropske unije obvestila o dogovoru, ki sta ga dosegli stranki, in med drugim navedla, da:

Za umik slovenskih pridržkov v več pogajalskih poglavjih v tem okviru želim v imenu hrvaške vlade izjaviti, da noben dokument iz naših pristopnih pogajanj z Evropsko unijo ne prejudicira končne rešitve mejnega spora med Hrvaško in Slovenijo.

Iskanje rešitve ali načina za rešitev mejnega spora se bo nadaljevalo s pogovori med Hrvaško in Slovenijo pod okriljem Evropske unije. Dogovorjeno je bilo tudi, da bosta obe strani nadaljevali pogajanja o reševanju mejnega spora, pri čemer bosta mejni spor predali arbitražnemu sodišču ali sklenili dvostranski sporazum o skupni državni meji v skladu s ključnimi prednostnimi nalogami iz Partnerstva za pristop s Hrvaško (Sklep Sveta 2008/119/ES), zato da bi jih izpolnili. Strani sta se tudi strinjali, da 25. junij 1991 [*sic*] predstavlja izhodišče za reševanje mejnega spora in da noben dokument ali ukrep, ki ga katera od strani po tem datumu sprejme enostransko, nima pravnega pomena za naloge kateregakoli arbitražnega sodišča ali katerikoli drug postopek v zvezi z reševanjem mejnega spora med Hrvaško in Slovenijo ter ne more nikakor prejudicirati rezultata procesa.²⁴⁸

124. Na tristranskem srečanju 2. oktobra 2009 sta stranki govorili o postopkovnih vidikih arbitražnega sporazuma. Dogovorili sta se zlasti, da se izbriše prvi odstavek 7. člena Osnutka Rehn II (ki se je glasil „arbitražno sodišče si prizadeva razsodbo izdati v enem letu od ustanovitve“) in da morata s pogajanjmi sestaviti novo besedilo.²⁴⁹
125. Po drugi strani pa sta Slovenija in komisar Rehn nasprotovala ponovnim pogajanjem o določbah točke (b) prvega odstavka 3. člena in točke (b) 4. člena, ki jim je Hrvaška ugovarjala, češ da „prejudicirajo končno rešitev spora in so zelo blizu stališčem Slovenije“.²⁵⁰
126. Na srečanjih med 20. in 26. oktobrom 2009 sta se stranki dogovorili o novem besedilu prvega odstavka 7. člena: „Arbitražno sodišče ... čim prej izda razsodbo“²⁵¹ in tretjega odstavka 11. člena: „Vsi postopkovni roki iz tega sporazuma začnejo teči z dnem podpisa pogodbe o pristopu Hrvaške k EU.“ Slovenija ta pogajanja povzema takole: „Za Hrvaško je bilo izjemno pomembno, da razsodba sodišča ne bi bila izdana pred pristopom Hrvaške k Evropski uniji, medtem ko je bilo za Slovenijo najpomembneje, da se ne spremeni besedilo dveh bistvenih členov (tj. 3. in 4. člena)“.²⁵²

²⁴⁸ Pismo predsednice vlade Republike Hrvaške, Jadranke Kosor, predsedniku vlade Kraljevine Švedske, Fredriku Reinfeldtu, Zagreb, 11. september 2009, priloga HR-126; izmenjava pisem med predsednikoma vlade Hrvaške in Švedske v zvezi z dogovorom med Hrvaško in Slovenijo z dne 11. septembra 2009, pristopni dokument k EU, 25. september 2009, priloga SI-392.

²⁴⁹ Memorandum Slovenije, odst. 3.98.

²⁵⁰ Memorandum Slovenije, odst. 3.99; protimemorandum Slovenije, odst. 2.69.

²⁵¹ Memorandum Slovenije, odst. 3.102.

²⁵² Prav tam.

127. Na srečanju svetovalcev obeh predsednikov vlad za zunanje zadeve dne 26. oktobra 2009 sta se stranki dogovorili o končnem besedilu arbitražnega sporazuma, ki je bilo nato po telefaksu poslano predsedstvu EU.²⁵³
128. Po navedbah Hrvaške se je slovenski predsednik vlade na srečanju v Zagrebu dne 26. oktobra 2009 strinjal, da „lahko Hrvaška izda izjavo, da si arbitražno sodišče ničesar iz arbitražnega sporazuma ne sme razlagati kot izraz hrvaškega strinjanja, da ima Slovenija ozemeljski stik z odprtim morjem (ali da bi ji ga bilo treba zagotoviti)“, ter da bo Hrvaška „izjavo izdala po podpisu arbitražnega sporazuma, a pred njegovo ratifikacijo v hrvaškem parlamentu“.²⁵⁴
129. V zvezi s tem Slovenija izjavlja, da se „niti ob podpisu sporazuma niti kadarkoli pozneje ni strinjala s tako enostransko izjavo“.²⁵⁵ Poleg tega oporeka trditvi Hrvaške, da sta stranki „skupaj obvestili predsedstvo“, da sta se dogovorili, da Hrvaška lahko poda deklarativno izjavo.²⁵⁶ Slovenija izrecno zanika, da dokazi, ki jih je predložila Hrvaška, „kažejo, da se je Slovenija strinjala, da se razlaga izraza ‘*junction*’ umakne iz besedila arbitražnega sporazuma v zameno za enostransko ‘razlago’ s hrvaške strani“.²⁵⁷ Slovenija trdi, da je Hrvaška po dogovoru o končnem besedilu arbitražnega sporazuma „ponovno odprla vprašanje skupne izjave“. Slovenija se z vsebino predlagane izjave ni strinjala. Po njenem mnenju „je bila v neskladju s celotno zgodovino priprave sporazuma“.²⁵⁸ Po navedbah Slovenije na dan slovesnosti ob podpisu „še vedno ni bilo jasno, kakšne namene ima Hrvaška in ali bo Hrvaška na slovesnosti ob podpisu podala enostransko izjavo“.²⁵⁹

²⁵³ Prav tam.

²⁵⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 2.76 in št. 81: „Pred postopkom odobritve podpisa arbitražnega sporazuma in spremne izjave v hrvaškem parlamentu je Hrvaška ZDA in Švedsko povabila na predstavitev izjave hrvaške izjave po podpisu arbitražnega sporazuma.“ Sklic na noto Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške veleposlaništvoma Kraljevine Švedske in Združenih držav Amerike, št. 6048/09, Zagreb, 29. oktober 2009, priloga HR-128. Hrvaška pojasnjuje, da „sta bili obe državi že seznanjeni z vsebino izjave. Hrvaška je prejela pritrdilni odgovor ZDA“, sklic na noto veleposlaništva Združenih držav Amerike Ministrstvu za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške, št. 047, Zagreb, 30. oktober 2009, priloga HR-129. V protimemorandumu, odst. 2.77–79, Hrvaška ponavlja, da je bila hrvaška izjava „sprejeta na podlagi slovenske pobude, kot sprejemljiva alternativa skupni izjavi“, sklic na diplomatsko depešo veleposlaništva ZDA v Ljubljani zunanjemu ministrstvu ZDA, 3. september 2009, priloga HR-313; in diplomatske depeše veleposlaništva ZDA v Zagrebu zunanjemu ministrstvu ZDA, 3. november 2009, priloga HR-314.

²⁵⁵ Odgovor Slovenije, odst. 1.18–21.

²⁵⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.103; protimemorandum Slovenije, odst. 2.74–75.

²⁵⁷ Odgovor Slovenije, odst. 5.06.

²⁵⁸ Memorandum Slovenije, odst. 3.103.

²⁵⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.82; protimemorandum Slovenije, odst. 2.76; odgovor Slovenije, odst. 1.21.

130. Dne 2. novembra 2009 je hrvaški parlament sprejel „sklep o odobritvi soglasja Vladi Republike Hrvaške za podpis Arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije ter o odobritvi soglasja k izjavi o neprejudiciranju“.²⁶⁰ V 2. členu je hrvaško vlado pooblastil za podpis „izjave o neprejudiciranju ..., kot je bila zapisana v besedilu dokumenta Vlade Republike Hrvaške z dne 30. oktobra 2009“.

10. Sklenitev in ratifikacija arbitražnega sporazuma

131. Dne 4. novembra 2009 sta predsednika vlad strank podpisala arbitražni sporazum in skupno izjavo.²⁶¹ Podpis je bil na ravni predsednikov vlad in ob navzočnosti predsedstva EU, ki ga je takrat vodil predsednik švedske vlade Fredrik Reinfeldt.²⁶²
132. Dne 9. novembra 2009 je Hrvaška podala naslednjo izjavo (izjava Hrvaške):

V zvezi z Arbitražnim sporazumom med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije, podpisanim v Stockholmu 4. novembra 2009, Republika Hrvaška podaja naslednjo izjavo, o vsebini katere sta hrvaška in slovenska stran 27. oktobra 2009 skupaj obvestili predsedstvo Sveta Evropske unije in Združene države Amerike:

Nič v Arbitražnem sporazumu med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije se ne bo razumelo kot hrvaško soglasje k slovenski zahtevi po ozemeljskem stiku z odprtim morjem.²⁶³

133. Hrvaška ponavlja, da je bila izjava „predhodno dogovorjena“ in da je o njeni vsebini predhodno obvestila Slovenijo, predsedstvo Sveta EU (Švedska) in Združene države Amerike.²⁶⁴ Slovenija na drugi strani ponavlja, da „se ni strinjala“ z izjavo „niti ob podpisu [arbitražnega] sporazuma niti kdaj pozneje“.²⁶⁵ Slovenija poudarja, da so v intervjujih med referendumsko kampanjo predstavniki predsedstva Sveta EU in ZDA v Ljubljani zanikali, da bi jih Hrvaška in Slovenija skupaj obvestili o hrvaški izjavi, in da je tako hrvaška izjava

²⁶⁰ Sklep o odobritvi soglasja vladi Republike Hrvaške za podpis arbitražnega sporazuma med Hrvaško in Slovenijo ter o odobritvi soglasja k izjavi o neprejudiciranju, hrvaški parlament, Zagreb, 2. november 2009, priloga HR-130.

²⁶¹ Skupna izjava, podpisana v Stockholmu dne 4. novembra 2009, priloga SI-398.

²⁶² Memorandum Hrvaške, odst. 2.78.

²⁶³ Izjava Republike Hrvaške k Arbitražnemu sporazumu med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije, 9. november 2009, priloga HRLA-76 (poslana Sloveniji z diplomatsko noto dne 9. novembra 2009); nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške veleposlaništvu Republike Slovenije, št. 6257/09, 9. november 2009, priloga HR-131; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.84.

²⁶⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 2.81; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.86; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 28:10–29:14.

²⁶⁵ Odgovor Slovenije, odst. 1.17–21.

enostranska.²⁶⁶ Po navedbah Hrvaške sta bili tako Švedska kot ZDA o vsebini njene izjave obveščeni pred podpisom arbitražnega sporazuma.²⁶⁷

134. Slovenija trdi, da je bila o hrvaški izjavi po diplomatski poti obveščena dne 9. novembra 2009.²⁶⁸ Besedilo hrvaške diplomatske note v zvezi s tem se glasi:

Republika Hrvaška podaja naslednjo izjavo, o vsebini katere sta hrvaška in slovenska stran 27. oktobra 2009 skupaj obvestili predsedstvo Sveta Evropske unije in Združene države Amerike;

Nič v Arbitražnem sporazumu med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije se ne razume kot hrvaško soglasje k slovenski zahtevi po ozemeljskem stiku z odprtim morjem.

Kot je bilo dogovorjeno s slovensko stranjo, Republika Hrvaška podaja to izjavo po podpisu arbitražnega sporazuma in pred ratifikacijo arbitražnega sporazuma v Republiki Hrvaški in Republiki Sloveniji v skladu s prvim odstavkom 11. člena arbitražnega sporazuma.²⁶⁹

135. Dne 19. novembra 2009 je Slovenija odgovorila Hrvaški po diplomatski poti. Noti je bila priložena izjava, podana kot odziv na izjavo Hrvaške in del katere se glasi:

Ob upoštevanju suverene pravice vsake države, da daje enostranske izjave, in ob tem, da je bila Republika Slovenija seznanjena z namero Republike Hrvaške, da poda enostransko izjavo k navedenemu arbitražnemu sporazumu, Republika Slovenija izjavlja, da se ni strinjala z izjavo Republike Hrvaške z dne 9. novembra 2009 niti z njeno vsebino;

Republika Slovenija izjavlja, da v skladu z mednarodnim pravom enostranska izjava, podana v zvezi z navedenim arbitražnim sporazumom, nima učinka na njegovo vsebino, in meni, da izjava Republike Hrvaške z dne 9. novembra 2009 ni sprejemljiva in nima nobenega učinka za arbitražni postopek;

Republika Slovenija izjavlja, da je naloga arbitražnega sodišča določiti ozemeljski stik teritorialnega morja Republike Slovenije z odprtim morjem (stik Slovenije z odprtim morjem), torej ohranitev pravice Slovenije do stika z odprtim morjem, ki ga je imela na dan osamosvojitve 25. junija 1991;

²⁶⁶ Memorandum Slovenije, odst. 4.53, „Švedska potrdila hrvaško enostransko izjavo“, Slovenska tiskovna agencija, 26. maj 2010, priloga SI-406; „ZDA pravijo, da je hrvaška izjava enostranska v vseh pogledih“, Slovenska tiskovna agencija, 26. maj 2010, priloga SI-407; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.88.

²⁶⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.88, sklic na noto veleposlaništva ZDA Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Hrvaške, št. 047, Zagreb, 30. oktober 2009, priloga HR-129.

²⁶⁸ Memorandum Slovenije, odst. 4.44, sklic na noto Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije v Zagrebu in izjavo Republike Hrvaške k Arbitražnemu sporazumu med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije, št. 6257, 9. november 2009, priloga SI-399.

²⁶⁹ Nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, št. 6257/09, Zagreb, 9. november 2009, priloga HR-131; nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije v Zagrebu, št. 6257, in izjava Republike Hrvaške k Arbitražnemu sporazumu med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije, 9. november 2009, priloga SI-399.

Republika Slovenija tudi izjavlja, da arbitražno sodišče navedeni arbitražni sporazum razlaga v skladu z običajnim pomenom izrazov v določbah samega arbitražnega sporazuma.²⁷⁰

136. Dne 20. novembra 2009 je hrvaški parlament sprejel zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma skupaj s hrvaško izjavo.²⁷¹
137. Z diplomatsko noto z dne 6. decembra 2010 je Slovenija opozorila, da so „vsebinsko hrvaške izjave z dne 9. novembra 2009 zavrnilo tudi predstavniki Združenih držav Amerike in Kraljevine Švedske v svoji javni izjavi v mesecu maju 2010“.²⁷²
138. Po navedbah Slovenije je arbitražni sporazum v javnosti izzval veliko politično zanimanje, „k čemur je pripomogla tudi zmeda zaradi hrvaške enostranske izjave“.²⁷³ Zato je slovenska vlada od ustavnega sodišča zahtevala oceno ustavnosti arbitražnega sporazuma. V mnenju z dne 18. marca 2010 je ustavno sodišče odločilo, da arbitražni sporazum „ni v neskladju s slovenskim ustavnim redom“.²⁷⁴
139. Dne 19. aprila 2010 je slovenski parlament sprejel zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma skupaj z izjavo o nestrinjanju s hrvaško izjavo.²⁷⁵ Arbitražni sporazum je bil na naknadnem „zakonodajnem referendumu“ potrjen s tesnim izidom.²⁷⁶

²⁷⁰ Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, nota št. ZMP 170/09 in izjava Republike Slovenije v zvezi z arbitražnim sporazumom, 19. november 2009, priloga SI-400; nota Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije Veleposlaništvu Republike Hrvaške v Ljubljani, št. ZMP 170/09, 19. november 2009, priloga HR-132. Hrvaška ugotavlja, da „se besedilo slovenske izjave v diplomatski noti razlikuje od besedila, ki je bilo objavljeno v slovenskem uradnem listu“, memorandum Hrvaške, odst. 2.81, št. 85. Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 2.79.

²⁷¹ Zakon o ratifikaciji Arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije, *Uradni list Republike Hrvaške (Mednarodne pogodbe)*, št. 12/2009, priloga HRLA-74; memorandum Slovenije, odst. 4.50; Zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma, *Uradni list Republike Hrvaške (Mednarodne pogodbe)*, št. 12/2009, priloga SI-401; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.90.

²⁷² Memorandum Slovenije, odst. 4.58; nota Veleposlaništva Republike Slovenije v Zagrebu Ministrstvu za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške, št. 255/10, 6. december 2010, priloga SI-413.

²⁷³ Memorandum Slovenije, odst. 4.51.

²⁷⁴ Memorandum Slovenije, odst. 4.52, sklic na Ustavno sodišče Slovenije, mnenje Rm 1-09, arbitražni sporazum, 18. marec 2010, izrek, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 25/2010, priloga SI-402. Besedilo VI. točke mnenja sodišča se glasi:

VI. Točka (a) prvega odstavka 3. člena, točka (a) 4. člena ter drugi in tretji odstavek 7. člena Arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške, ki jih je treba razlagati in presojsati kot vsebinsko celoto, niso v neskladju s 4. členom Ustave v zvezi z II. razdelkom Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije.

²⁷⁵ Zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma, *Uradni list Republike Slovenije (Mednarodne pogodbe)*, št. 11/2010, priloga SI-404; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.90.

140. Poleg tega je dne 7. oktobra 2010 po novi zahtevi za oceno ustavnosti, tokrat v zvezi z zakonom o ratifikaciji arbitražnega sporazuma, Ustavno sodišče Republike Slovenije odločilo, da ni v neskladju z Ustavo Republike Slovenije.²⁷⁷
141. Dne 25. novembra 2010 sta stranki izmenjali diplomatski noti, s katerima sta izrazili soglasje, da ju arbitražni sporazum zavezuje.²⁷⁸ Po navedbah Slovenije ta „izmenjava listin o ratifikaciji ... ni vključevala nobene izjave, niti ni bila nobena izjava priložena arbitražnemu sporazumu ob njegovi skupni registraciji pri Organizaciji združenih narodov“.²⁷⁹
142. Dne 29. novembra 2010 je arbitražni sporazum začel veljati.²⁸⁰
143. Dne 25. maja 2011 sta stranki arbitražni sporazum skupaj predložili v registracijo v skladu s 102. členom Ustanovne listine Združenih narodov.²⁸¹ Del besedila skupne vloge pogodbenic generalnemu sekretarju Združenih narodov se glasi:
- Obveščamo vas, da skupna vloga za registracijo arbitražnega sporazuma, brez predložitve zadevnih enostranskih interpretativnih izjav Hrvaške in Slovenije, ki sta sestavni del zakonov o ratifikaciji, potrjenih v parlamentih obeh držav, in ki nista namenjeni dopolnitvi arbitražnega sporazuma, v ničemer ne vpliva na pravni status izjav glede arbitražnega sporazuma.
- Poleg tega vas obveščamo, da arbitražnemu sporazumu ni priložena nobena skupno dogovorjena izjava.²⁸²
144. Kopija arbitražnega sporazuma je **priložena** tej razsodbi.

²⁷⁶ Memorandum Slovenije, odst. 4.53 in št. 20: „Za potrditev je glasovalo 51,54 % tistih, ki so oddali svoj glas, volilna udeležba pa je bila 42,66-odstotna“; Poročilo o referendumu o arbitražnem sporazumu, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 53/2010, priloga SI-408.

²⁷⁷ Memorandum Slovenije, odst. 4.54; Ustavno sodišče Republike Slovenije, odločba št. U-I-180/10-13, 7. oktober 2010, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 73/2010, priloga SI-409.

²⁷⁸ Memorandum Slovenije, odst. 4.55; nota Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije Veleposlaništvu Republike Hrvaške v Ljubljani, št. ZMP 170/09, 25. november 2010, priloga SI-410; nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije v Zagrebu, št. 6126/10, 25. november 2010, priloga SI-411; nota Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije Veleposlaništvu Republike Hrvaške v Ljubljani, št. ZMP 170/09-1, 25. november 2010, priloga SI-412; protimemorandum Slovenije, odst. 2.80; odgovor Slovenije, odst. 1.22–25; nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije v Zagrebu, št. 6126/10, 25. november 2010, priloga SI-992.

²⁷⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.80.

²⁸⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.92.

²⁸¹ Skupna vloga Republike Hrvaške in Republike Slovenije generalnemu sekretarju Združenih narodov za registracijo arbitražnega sporazuma, New York, 25. maj 2011, priloga HR-134; Registracija arbitražnega sporazuma, pismo generalnemu sekretarju Združenih narodov, 25. maj 2011, priloga SI-421.

²⁸² Prav tam.

II. ZGODOVINA POSTOPKA

145. 2. člen arbitražnega sporazuma določa:

2. člen

Sestava arbitražnega sodišča

(1) Pogodbenici s seznama kandidatov, ki ga določita predsednik Evropske komisije in član Evropske komisije, odgovoren za širitev, v petnajstih dneh sporazumno imenujeta predsednika arbitražnega sodišča in dva člana, ki so priznani strokovnjaki za mednarodno pravo. Če se v tem roku ne moreta sporazumeti, predsednika in dva člana arbitražnega sodišča s seznama imenuje predsednik Meddržavnega sodišča v Haagu.

(2) Vsaka pogodbenica v petnajstih dneh po opravljenih imenovanjih iz prvega odstavka imenuje še po enega člana arbitražnega sodišča. Če v tem roku imenovanje ni opravljeno, člana imenuje predsednik arbitražnega sodišča.

(3) Če se pred začetkom postopka ali med njim mesto člana izprazni zaradi smrti, nezmožnosti ali odstopa, se zapolni v skladu s postopkom, predpisanim za prvotno imenovanje.

146. V skladu s prvim odstavkom 2. člena arbitražnega sporazuma sta se stranki 17. januarja 2012 dogovorili o imenovanju sodnika Gilberta Guillaumea za predsednika arbitražnega sodišča ter prof. Vaughana Lowa in sodnika Bruna Simme za arbitra. Kot določa arbitražni sporazum, je v postopku imenovanja strankama pomagala Evropska komisija.

147. V skladu z drugim odstavkom 2. člena arbitražnega sporazuma je Slovenija 26. januarja 2012 za arbitra imenovala dr. Jerneja Sekolca, Hrvaška pa je 31. januarja 2012 za arbitra imenovala prof. Budislava Vukasa.

148. Po posvetovanju s strankama je 4. aprila 2012 določila o pristojnostih podpisala Hrvaška, 12. aprila 2012 pa še Slovenija in predsednik arbitražnega sodišča. Po dogovoru strank naloge sodnega tajništva v tem arbitražnem postopku opravlja Stalno arbitražno sodišče (PCA) v skladu s sedmim razdelkom določil o pristojnostih.

149. V skladu z osmim razdelkom določil o pristojnostih je bila za vse zadeve, na katere bi arbitražno sodišče želelo opozoriti Evropsko komisijo, pri njej določena kontaktna oseba. Evropska komisija je 7. februarja 2012 za kontaktno osebo imenovala Joosta Korteja, namestnika generalnega direktorja za širitev. Evropska komisija je 30. oktobra 2013 uradno obvestila sodno tajništvo, da je vlogo kontaktne osebe prevzel Lucio Gussetti, glavni svetovalec v pravni službi Evropske komisije.

150. Arbitražno sodišče je 13. aprila 2012 sklicalo prvi postopkovni sestanek s strankama v Palači miru v Haagu.

151. Potem ko je Arbitražno sodišče preučilo razpravo s prvega postopkovnega sestanka, je 1. maja 2012 izdalo postopkovno navodilo št. 1, v katerem je med drugim obravnavalo časovne roke za pisno argumentacijo strank, obliko pisnih vlog in komuniciranja ter predložitve dokumentov ter pričevanj strokovnjakov in prič. V navodilu je bilo zabeleženo tudi, da sta se stranki dogovorili, da se končna rzsodba arbitražnega sodišča javno objavi.
152. V skladu z odstavkom 2.1.3 postopkovnega navodila št. 1 je stranka, ki bi želela predložiti odgovor na protimemorandum nasprotne stranke, za to lahko zaprosila do 30. novembra 2013. Če bi arbitražno sodišče, potem ko je bilo seznanjeno s stališči nasprotne stranke, odobrilo nadaljnji krog pisnih vlog, bi imela vsaka stranka možnost, da predloži odgovor do 26. marca 2014.
153. V skladu z odstavkom 2.2 postopkovnega navodila št. 1 je arbitražno sodišče določilo obdobje od 26. maja 2014 do 13. junija 2014 za ustno obravnavo, ki naj ne bi trajala več kot dva tedna.
154. V osmem odstavku postopkovnega navodila št. 1 je arbitražno sodišče določilo, da bo morebitno odločitev o tem, ali je potreben obisk na terenu, sprejelo po prejemu memorandumov strank, ter prosilo stranki, naj za to predvidita obdobje od 6. maja do 12. maja 2013.
155. Potem ko sta stranki skupaj predlagali spremembo postopkovnega navodila št. 1, je arbitražno sodišče 7. februarja 2013 izdalo postopkovno navodilo št. 2, s katerim je spremenilo nekatere določbe glede načina predložitve pisnih vlog.
156. Stranki sta 11. februarja 2013 oddali memorandum s prilogami v elektronski in tiskani obliki (memorandum Hrvaške in memorandum Slovenije).
157. Arbitražno sodišče je s pismom z dne 15. aprila 2013 uradno obvestilo stranki, da maja 2013 ne bo izpeljalo obiska na terenu. V tem pismu je arbitražno sodišče stranki obvestilo tudi, da na posvetovanju med sodnim tajništvom in strankama ni bil določen datum za obisk na terenu v letu 2014, zato se je arbitražno sodišče odločilo, da ne bo sprejelo odločitve o tem, ali bi bilo treba izpeljati tak obisk, dokler ne pregleda protimemorandumov strank.
158. Stranki sta 11. novembra 2013 oddali protimemorandum s prilogami v elektronski in tiskani obliki (protimemorandum Hrvaške in protimemorandum Slovenije).
159. Hrvaška je 26. novembra 2013 predložila seznam popravkov nekaterih napak iz svojega protimemoranduma ter ponudila, da predloži njegovo popravljeno različico.

160. V pismu z dne 29. novembra 2013 je Slovenija prosila, da se strankama dovoli odgovor na protimemorandum. V pismu z dne 3. decembra 2013 je Hrvaška tej prošnji nasprotovala.
161. Predsednik arbitražnega sodišča je 2. decembra 2013 opravil telefonsko konferenco s strankama glede organizacije ustne obravnave. Vsaka stranka je med drugim predlagala časovni raspored ustne obravnave in predstavila svoje stališče o tem, ali bi bilo treba omogočiti odgovor na pisne vloge.
162. Potem ko je arbitražno sodišče preučilo stališča, ki sta jih stranki izrazili na telefonski konferenci 2. decembra 2013, je 23. decembra 2013 izdalo postopkovno navodilo št. 3. V prvem odstavku postopkovnega navodila št. 3 je Sloveniji odobrilo prošnjo z dne 29. novembra 2013, da se strankama dovoli odgovor na protimemorandum.
163. V drugem odstavku postopkovnega navodila št. 3 je arbitražno sodišče določilo časovni raspored ustne obravnave, ki naj bi potekala od ponedeljka, 2. junija 2014, do petka, 13. junija 2014. V skladu s tretjim odstavkom postopkovnega navodila št. 3 ob predložitvi odgovora ali na ustni obravnavi ni bilo dovoljeno predložiti dokazov prič ali strokovnih mnenj. Četrty odstavek postopkovnega navodila št. 3 se je nanašal na dopustnost novih dokumentov po zaključku pisnega postopka.
164. Na prošnjo Slovenije je 21. januarja 2014 arbitražno sodišče izdalo postopkovno navodilo št. 4, s katerim je spremenilo časovni raspored, ki je bil določen s postopkovnim navodilom št. 3.
165. Stranki sta 26. marca 2014 oddali odgovora s prilogami v tiskani obliki (odgovor Hrvaške in odgovor Slovenije), 26. marca 2014 (Slovenija) in 27. marca 2014 (Hrvaška) pa še v elektronski obliki.
166. Republika Hrvaška je 24. aprila 2014 predložila popravljene liste na pavspapirju, ki so del kart iz zvezkov III/4 in III/5 v njenem odgovoru.
167. PCA je 28. aprila 2014 obvestilo stranki, da namerava imenovati Gérarda Cosquerja za kartografskega strokovnjaka in Davida H. Graya za hidrogrfskega strokovnjaka v skladu z odstavkom 7.1 postopkovnega navodila št. 1, ter strankama poslalo njuna življenjepisa in osnutek določil o pristojnosti.
168. PCA je v pismu z dne 1. maja 2014 obvestilo stranki o odgovorih Cosquerja in Graya na poziv PCA, „naj razkrijeta vse morebitne okoliščine, s katerimi bi stranki ali arbitražno sodišče morali biti seznanjeni, tudi če ne pomenijo nasprotja interesov“. Potem ko sta agenta obeh strank

sporočila sodnemu tajniku, da nobena od strank ne nasprotuje imenovanju predlaganih strokovnjakov, je arbitražno sodišče 15. maja 2014 imenovalo Gérarda Cosquerja za neodvisnega kartografskega strokovnjaka in Davida Graya za neodvisnega hidrografskega strokovnjaka.

169. Republika Hrvaška je 26. maja 2014 predložila popravljene liste na pavspapirju, ki so del kart iz zvezkov III/1 in III/6 v njenem odgovoru.
170. PCA je v izjavi za javnost z dne 29. maja 2014 sporočilo časovni razpored ustne obravnave.
171. Ustna obravnava je potekala od 2. do 13. junija 2014 v Palači miru v Haagu. V imenu strank so se je udeležile naslednje osebe:

za Republiko Hrvaško

prof. Maja Seršić,
predstojnica Katedre za mednarodno pravo,
Pravna fakulteta, Univerza v Zagrebu,

agentka;

Nj. eksc. ga. Andreja Metelko-Zgombić,
veleposlanica, generalna direktorica Direktorata
za evropsko pravo, mednarodno pravo in
konzularne zadeve, Ministrstvo za zunanje in
evropske zadeve Republike Hrvaške,

soagentka;

Nj. eksc. ga. Vesna Pusić,
prva podpredsednica vlade in ministrica za
zunanje in evropske zadeve Republike Hrvaške,

Nj. eksc. ga. Vesela Mrđen Korać,
veleposlanica Republike Hrvaške v Kraljevini
Nizozemski, Haag,

prof. Vladimir Ibler,
profesor, član Hrvaške akademije znanosti in
umetnosti,

g. Krešo Glavač,
vodja kabineta, Ministrstvo za zunanje in
evropske zadeve Republike Hrvaške,

ga. Danijela Barišić,
tiskovna predstavnik, Ministrstvo za zunanje in
evropske zadeve Republike Hrvaške,

za Republiko Slovenijo

prof. Mirjam Škrk,
predstojnica Katedre za mednarodno pravo,
Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani,
nekdanja sodnica in podpredsednica
Ustavnega sodišča Republike Slovenije,

Nj. eksc. ga. Simona Drenik,
pooblaščenica ministrica, pravna svetovalka,
kabinet ministra, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

agentki;

Nj. eksc. g. Karl Erjavec,
podpredsednik vlade in minister za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

Nj. eksc. g. Roman Kirn,
veleposlanik Republike Slovenije v
Kraljevini Nizozemski in stalni predstavnik
pri Organizaciji za prepoved kemičnega
orožja (OPCW),

Nj. eksc. ga. Vlasta Vivod,
vodja kabineta, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

posebni svetovalci;

g. Rodman R. Bundy,
član newyorške odvetniške zbornice
Eversheds LLP, Singapur,

g. Davor Ljubanović,
svetovalec, Veleposlaništvo Republike Hrvaške
v Kraljevini Nizozemski,

ga. Nelija Vržina,
tretja sekretarka, Veleposlaništvo Republike
Hrvaške v Kraljevini Nizozemski,

člani delegacije;

prof. James Crawford, A.C., S.C., F.B.A.,
profesor mednarodnega prava (Whewell),
Univerza v Cambridgeu, član inštituta Institut de
Droit international, odvetnik, Matrix Chambers,
London,

prof. Philippe Sands, Q.C.,
profesor mednarodnega prava, univerza
University College London, odvetnik, Matrix
Chambers, London,

g. Paul S. Reichler,
partner, Foley Hoag,
sopredsedujoči oddelku za mednarodne pravne
spore in arbitražo, Washington D.C.,

g. Andrew B. Loewenstein,
partner, Foley Hoag, Boston

prof. Zachary Douglas,
profesor mednarodnega prava, Inštitutu za
mednarodne in razvojne študije v Ženevi,
Matrix Chambers, London,

prof. Davor Vidas,
profesor raziskovalec, direktor Programa za
pomorsko mednarodno pravo in pomorske
zadeve, Inštitut Fridtjofa Nansena, Oslo,

zagovorniki in odvetniki;

ga. Anjolie Singh,
članica indijske odvetniške zbornice, Delhi,

g. Trpimir Mihael Šošić,
docent, Pravna fakulteta, Univerza v Zagrebu,

g. Yuri Parkhomenko,
Foley Hoag, Washington,

g. Zoran Bradić,
vodja Sektorja za meje, Ministrstvo za zunanje

ga. Alina Miron,
raziskovalka, Center za mednarodno pravo
v Nanteru (CEDIN), Univerza Paris Ouest,
Nanterre-La Défense,

dr. Daniel Müller,
svetovalec za mednarodno pravo
raziskovalec, Center za mednarodno pravo v
Nanteru (CEDIN), Univerza Paris Ouest,
Nanterre-La Défense,

prof. Alain Pellet,
Univerza Paris Ouest, Nanterre-La
Défense,
nekdanji predsednik Komisije ZN za
mednarodno pravo,
član inštituta Institut de Droit International,

g. Eran Sthoeger,
Pravna fakulteta, Univerza v New Yorku,

sir Michael Wood,
član Komisije za mednarodno pravo, član
angleške odvetniške zbornice,

zagovorniki in odvetniki;

ga. Natasha Harrington,
članica angleške odvetniške zbornice,
Eversheds LLP, Pariz,

asistentka zagovornikov;

ga. Heloïse Bajer-Pellet,
odvetnica, članica pariške odvetniške
zbornice,

ga. Tessa Barsac,
svetovalka za mednarodno pravo,

dr. Robin Cleverly,
vodja, skupina za pomorsko mednarodno
pravo, Hidrografski urad Združenega
kraljestva,

g. Branko Dekleva,
prvi sekretar, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

g. Vlado Ekmečić,
prvi sekretar, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

- in evropske zadeve Republike Hrvaške,
- g. Sebastian Rogač,
Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,
- g. Goran Jutriša,
pravni strokovnjak,
- zagovorniki;*
- g. Ilija Grgić,
vodja Sektorja za državno mejo, Državna
geodetska uprava Republike Hrvaške,
- g. Davor Kršulović,
Državna geodetska uprava Republike Hrvaške,
- ga. Davorka Sarić,
Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,
- g. Marjan Čuljak,
Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,
- ga. Nancy Lopez,
Foley Hoag, Washington,
- ga. Tracy Roosevelt,
Foley Hoag, Boston,
- g. Pedro Ramirez,
Foley Hoag, Washington,
- asistenti;*
- ga. Victoria Taylor,
International Mapping, Maryland,
- g. Alex Tait,
International Mapping, Maryland,
- tehnična asistenta.*
- mag. Barbara Granda,
prva sekretarka, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,
- mag. Igor Karničnik,
vodja Sektorja za hidrografijo, Geodetski
inštitut Slovenije,
- g. Primož Kete,
vodja področja kartografije in topografije,
Geodetski inštitut Slovenije,
- ga. Špela Košir,
prva sekretarka, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,
- g. Primož Koštrica,
minister svetovalec, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,
- prof. Martin Pratt,
Raziskovalna enota za mednarodne meje,
Oddelek za geografijo, Univerza v
Durhamu,
- g. Samo Rus,
svetovalec, Ministrstvo za zunanje zadeve
Republike Slovenije,
- ga. Sonja Slovša Končan,
ministrica svetovalka, Ministrstvo za
zunanje zadeve Republike Slovenije,
- ga. Mateja Štrumelj Piškur, LL.M.
ministrica svetovalka, Ministrstvo za
zunanje zadeve Republike Slovenije,
- ga. Vesna Žveglič,
višja svetovalka, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,
- strokovnjaki in svetovalci;*
- ga. Diana Podgornik,
administrativna asistentka, Ministrstvo za
zunanje zadeve Republike Slovenije,
- podpora.*

172. Na ustni obravnavi sta stranki od članov arbitražnega sodišča dobili vprašanja, na katera sta odgovorili ustno v drugem krogu ustnega zagovora, na nekatera tehnična vprašanja pa pisno.

173. PCA je 17. junija 2014 objavilo izjavo za javnost o zaključku ustne obravnave ter povzetek stališč obeh strank, o vsebini katerega sta se stranki dogovorili.
174. Hrvaška je 30. aprila 2015 arbitražnemu sodišču poslala pismo, ki je bilo naslovljeno na Slovenijo in v katerem jo prosi, naj razloži dve izjavi slovenskega zunanjega ministra, ki ju je dal na slovenski televiziji 7. januarja 2015 in 22. aprila 2015 glede možnega izida arbitraže.
175. Slovenija je 1. maja 2015 odgovorila, da „Slovenija nima nobenih informacij o izidu arbitraže in nima vzpostavljenega nobenega ‘neformalnega komunikacijskega kanala z arbitražnim sodiščem’“. Trdila je še, da Slovenija ni nikakor skušala „izvajati pritiska na arbitražno sodišče“.
176. Arbitražno sodišče je v pismih z dne 30. aprila 2015 in 1. maja 2015 izrazilo zaskrbljenost nad domnevo, da bi utegnili ena od strank imeti dostop do zaupnih informacij glede njegovega odločanja. Seznanilo se je s tem, da obe stranki priznavata svoje obveznosti iz prvega odstavka 10. člena arbitražnega sporazuma, in potrdilo, da se morajo arbitri in predstavniki strank vzdržati komuniciranja *ex parte*.
177. Arbitražno sodišče je v pismu z dne 9. julija 2015 obvestilo stranki, da bo razsodba razglašena 17. decembra 2015.
178. Srbski in hrvaški časniki so 22. julija 2015 objavili prepis in zvočni posnetek dveh telefonskih pogovorov, domnevno med arbitrom dr. Jernejem Sekolcem, ki ga je imenovala Slovenija, in Simono Drenik, eno od dveh agentk, ki ju je imenovala Slovenija. Telefonska pogovora naj bi bila potekala 15. novembra 2014 in 11. julija 2015.
179. Arbitražno sodišče je 23. julija 2015 stranki uradno obvestilo, da je dr. Sekolec odstopil kot član arbitražnega sodišča, in Slovenijo pozvalo, naj imenuje nadomestnega arbitra.
180. Hrvaška je 24. julija 2015 arbitražnemu sodišču posredovala prevedene odlomke iz domnevnih telefonskih pogovorov in ga pozvala, naj prekine postopek. Poleg tega je „preostale člane arbitražnega sodišča zaprosila, naj pregledajo predloženo gradivo v celoti in premislijo o veliki škodi za integriteto celotnega postopka in za dožemanje njegove verodostojnosti v javnosti“.
181. Slovenija je 26. julija 2015 izrazila „globoko obžalovanje“ ob dejstvih, o katerih so poročali hrvaški mediji, in arbitražno sodišče obvestila o odstopu agentke Drenik s položaja. Slovenija je nasprotovala zahtevku Hrvaške za prekinitev arbitražnega postopka in to sporočila arbitražnemu

- sodišču v pismu z dne 27. julija 2015. Naslednji dan, 28. julija 2015, je Slovenija za arbitra imenovala Ronnyja Abrahama, predsednika Meddržavnega sodišča.
182. Arbitražno sodišče je 30. julija 2015 stranki uradno obvestilo, da je prof. Budislav Vukas odstopil kot član arbitražnega sodišča, in zato Hrvaško pozvalo, naj imenuje nadomestnega arbitra.
183. Hrvaška je z noto z dne 30. julija 2015 Slovenijo uradno obvestila, da je po njenem mnenju Slovenija „zakrivila eno ali več bistvenih kršitev arbitražnega sporazuma“, zato ima Hrvaška pravico zahtevati prenehanje njegove veljavnosti „v skladu s prvim odstavkom 60. člena Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb“. Hrvaška je torej Slovenijo „v skladu s prvim odstavkom 65. člena Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb uradno obvestila, da predlaga takojšnje prenehanje veljavnosti arbitražnega sporazuma,“ in dodala, „da z dnem te note Republika Hrvaška preneha uporabljati arbitražni sporazum“.
184. Naslednji dan, 31. julija 2015, je Hrvaška arbitražno sodišče obvestila o vsebini te note in mu sporočila, da ne more „več v dobri veri nadaljevati postopka [arbitraže]“.
185. Slovenija je s pismom z dne 31. julija 2015 Hrvaško obvestila, da za tovrstno dejanje po njenem mnenju „ni podlage v mednarodnem pravu“ in da arbitražni sporazum „je in ostaja edina veljavna pravna podlaga za reševanje mejnega spora med državama“. Slovenija je 13. avgusta 2015 obvestila arbitražno sodišče, da ugovarja uradnemu obvestilu Hrvaške o prenehanju veljavnosti arbitražnega sporazuma, in izjavila, da ima arbitražno sodišče pristojnost in dolžnost, da nadaljuje postopek.
186. Sodnik Abraham je 3. avgusta 2015 uradno obvestil arbitražno sodišče o svojem odstopu. Kmalu potem sta bili o njegovem odstopu obveščeni tudi stranki. Arbitražno sodišče je zato Slovenijo pozvalo, naj imenuje arbitra, ki bo nadomestil sodnika Abrahama.
187. Slovenija je 13. avgusta 2015 obvestila arbitražno sodišče, da „se odreka imenovanju člana arbitražnega sodišča, ki bi nadomestil sodnika Abrahama, zato da se ohranijo integriteta, neodvisnost in nepristranskost arbitražnega sodišča in postopka v teku“. Slovenija je namesto tega prosila „predsednika arbitražnega sodišča, sodnika Gilberta Guillaumea, naj v skladu s svojo pristojnostjo iz drugega odstavka 2. člena arbitražnega sporazuma“ sam imenuje člana arbitražnega sodišča.
188. Arbitražno sodišče je 25. septembra 2015 stranki obvestilo, da je predsednik v skladu s postopkom za nadomestno imenovanje arbitrov, ki ju imenujeta stranki, iz drugega in tretjega

- odstavka 2. člena arbitražnega sporazuma, imenoval Nj. eksc. veleposlanika Rolfa Einarja Fifeja, državljana Norveške, da nadomesti sodnika Abrahama, in prof. Nicolasa Michela, državljana Švice, da nadomesti prof. Vukasa. Stranki sta dobili podpisani izjavi o strinjanju z imenovanjem in izjavi o nepristranskosti in neodvisnosti veleposlanika Fifeja in prof. Michela.
189. Arbitražno sodišče je v pismu z dne 1. decembra 2015 določilo postopkovni koledar za dodatne pisne in ustne vloge „v zvezi s pravnimi posledicami zadev, ki jih Hrvaška navaja v svojih pismih z dne 24. julija 2015 in 31. julija 2015“. Arbitražno sodišče je stranki pozvalo, naj pisni vlogi oddata do 15. januarja 2016 (Hrvaška) oziroma do 26. februarja 2016 (Slovenija). Poleg tega ju je obvestilo, da namerava 17. marca 2016 v zvezi s tem sklicati ustno obravnavo, ter ju pozvalo, naj do 9. decembra 2015 potrdita, ali jima ta datum ustreza.
190. V istem pismu je arbitražno sodišče strankama razkrilo dva interna dokumenta, ki ju je dr. Sekolec predložil v postopku: zapis z naslovom „osebne in zaupne beležke glede meje na Dragonji in ob njej“, ki ga je arbitražnemu sodišču predložil januarja 2015, in dokument z naslovom „Sektor Mura: različne slovenske *effectivités*“, ki ga je sodnemu tajništvu predložil novembra 2014. Stranki je še obvestilo, da sta to edina dokumenta, ki ju je dr. Sekolec predložil arbitražnemu sodišču ali sodnemu tajništvu.
191. Slovenija je 7. decembra 2015 odgovorila na pismo arbitražnega sodišča z dne 1. decembra, da ji ustna obravnavo 17. marca 2016 ustreza. Hrvaška nanj ni odgovorila.
192. Arbitražno sodišče je 26. decembra 2015 strankama potrdilo, da bo ustna obravnavo 17. marca 2016.
193. Do 15. januarja 2016, tj. do roka, ki ga je arbitražno sodišče določilo v svojem pismu strankama z dne 1. decembra 2015, Hrvaška ni oddala nobene vloge.
194. Slovenija je pisno vlogo (pisna vloga) s prilogami oddala 26. februarja 2016. V njej je arbitražno sodišče prosila, naj odloči in razglasi, da „arbitražni sporazum z dne 4. novembra 2009 med strankama ostaja v veljavi“ ter da „se postopek v skladu z arbitražnim sporazumom nadaljuje, dokler arbitražno sodišče ne izda dokončne rzsodbe“. Slovenija je svojo prošnjo ponovila na ustni obravnavi 17. marca 2016.
195. Ustna obravnavo v zvezi s pravnimi posledicami zadev, ki jih je Hrvaška navedla v svojih pismih z dne 24. julija 2015 in 31. julija 2015, je potekala 17. marca 2016 v Palači miru v Haagu.

196. Hrvaška se ustne obravnave ni udeležila. Arbitražno sodišče je bilo seznanjeno z izjavo za javnost Ministrstva za zunanje in evropske zadeve Republike Hrvaške z dne 14. marca 2016 in z noto Stalne misije Republike Hrvaške pri OZN z dne 16. marca 2016, v katerih je Hrvaška potrdila, da se ne namerava udeležiti ustne obravnave.
197. Arbitražno sodišče je 30. junija 2016 izdalo delno razsodbo, ki je obravnavala pravne posledice stikov med dr. Sekolcem in agentko Drenik za ta arbitražni postopek. V njej je izrazilo obžalovanje, da Hrvaška ni izkoristila priložnosti, da predstavi uradne argumente in odgovori na vprašanja arbitražnega sodišča. Arbitražno sodišče je opomnilo, da je uveljavljeno načelo mednarodnega procesnega prava, da enostranska odločitev o odstopu od postopka reševanja spora tega postopka ne more ustaviti. V zvezi s to arbitražo je arbitražno sodišče ugotovilo, da je to načelo določeno v 28. členu Izbirnih pravil PCA za razsojanje v sporih med dvema državama (Izbirna pravila PCA), ki se uporabljajo v tem postopku v skladu z drugim odstavkom 6. člena arbitražnega sporazuma.
198. Glede vprašanja pristojnosti je arbitražno sodišče sklenilo, da „ima v skladu z določbami arbitražnega sporazuma in prvim odstavkom 21. člena Izbirnih pravil PCA ter v skladu s 65. členom Dunajske konvencije pristojnost odločiti, ali je Hrvaška, ki je ukrepala skladno s 60. členom Konvencije, utemeljeno predlagala Sloveniji, da arbitražni sporazum preneha veljati, in ali ga je utemeljeno prenehala uporabljati“.
199. Glede vprašanja nadaljevanja postopka je arbitražno sodišče potrdilo, da ima ne le pooblastila temveč tudi dolžnost, da reši spor glede kopenske in morske meje, ki mu je bil predložen. Poudarilo je še, da mora zavarovati integriteto arbitražnega postopka. Arbitražno sodišče je spomnilo na odstop dr. Sekolca kot arbitra, Drenik kot slovenske agentke in prof. Vukasa kot arbitra. Spomnilo je še, da je skladno z ustreznimi določbami arbitražnega sporazuma predsednik arbitražnega sodišča imenoval veleposlanika Rolfa Einarja Fifeja in prof. Nicolasa Michela za nova člana sodišča. Arbitražno sodišče je izjavilo, da ni bil izražen nikakršen dvom glede nepristranskosti ali neodvisnosti preostalih treh ali novih dveh arbitrov. Zato je bilo sklenjeno, da je bilo arbitražno sodišče ustrezno popolnjeno.
200. Da ne bi bilo dvomov, je arbitražno sodišče ugotovilo še, da po odstopu dr. Sekolca in prof. Vukasa kot arbitrov njuna stališča, izražena v predhodnih razpravah, niso relevantna za delo arbitražnega sodišča v takratni sestavi. Zato tudi naj ne bi bili upoštevani razni zapisi za razpravo, ki sta jih kot arbitra razdelila v prejšnjih fazah postopka. Zaradi zagotavljanja transparentnosti sta bila strankama razkrita oba dokumenta, ki ju je dr. Sekolec predložil arbitražnemu sodišču. V zvezi s tem je arbitražno sodišče ugotovilo, da mu dr. Sekolec v svojih

zapisih ni sporočil novih argumentov ali dejstev, ki še ne bi bili vključeni v sodni spis arbitražnega sodišča.

201. Arbitražno sodišče je odločilo, da sta dr. Sekolec in agentka Drenik kršila določbe arbitražnega sporazuma in določila o pristojnostih, ki so jih za postopek sprejeli stranki in arbitražno sodišče. Arbitražno sodišče je nato obravnavalo vprašanje, ali je Slovenija „bistveno kršila“ arbitražnega sporazuma, na podlagi česar bi Hrvaška imela pravico zahtevati prenehanje veljavnosti sporazuma po prvem odstavku 60. člena Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb. Na podlagi sodne prakse mednarodnih sodišč je arbitražno sodišče ugotovilo, da je prenehanje veljavnosti mednarodne pogodbe zaradi kršitve po prvem odstavku 60. člena upravičeno samo, če kršitev izničuje predmet in namen mednarodne pogodbe. Arbitražno sodišče je v zvezi s tem izjavilo:

219. Ta mednarodna pogodba je posebne vrste. Gre za arbitražni sporazum. Kot navaja Meddržavno sodišče, „kadar države podpišejo arbitražni sporazum, sklepajo sporazum z zelo konkretnim predmetom in namenom: da bodo arbitražnemu sodišču zaupale nalogo rešiti spor v skladu z okvirom, dogovorjenim med strankama, ki v sporazumu opredelita pristojnost arbitražnega sodišča in njegove omejitve“. V tem primeru v preambuli arbitražnega sporazuma piše, „da v številnih poskusih v zadnjih letih stranki nista razrešili spora glede meje na kopnem in morju“. Predvideva ustanovitev arbitražnega sodišča, določa njegovo sestavo in naloge, uporabljeno pravo in postopek. Nazadnje navaja, da je „razsodba arbitražnega sodišča za pogodbenici zavezujoča in pomeni dokončno rešitev spora“. Arbitražni sporazum torej temelji na želji po mirni in dokončni rešitvi spora, ki ga dotlej ni bilo mogoče sporazumno rešiti.

202. Arbitražno sodišče je zato ugotavljalo, ali slovenske kršitve arbitražnega sporazuma izničujejo predmet in namen arbitražnega sporazuma:

223. [...]

V prvem pismu arbitražnemu sodišču z dne 24. julija 2015 se je Hrvaška seznanila z odstopom agentke Drenik in dr. Sekolca, in kot je ustrezno, „preostale člane sodišča zaprosila, naj pregledajo predloženo gradivo v celoti in premislijo o veliki škodi za integriteto celotnega postopka in za dojemanje njegove verodostojnosti v javnosti“.

224. Arbitražno sodišče je to tudi storilo. Bilo je popolnjeno in izražen ni bil noben dvom glede neodvisnosti in nepristranskosti arbitražnega sodišča v novi sestavi. Sodni spis arbitražnega postopka je bil skrbno pregledan in stranki sta bili seznanjeni z dokumentoma, ki ju je arbitražnemu sodišču predložil dr. Sekolec v sodelovanju z agentko Drenik. Dokumenta ne vsebujeta nobenih dejstev ali argumentov, ki še ne bi bili predstavljeni v pisnih ali ustnih vlogah. Stranki sta dobili priložnost opozoriti na morebitne druge kršitve zaupnosti postopka, vendar tega nobena ni storila. Arbitražno sodišče z zadovoljstvom ugotavlja, da je zagotovljena postopkovna uravnoteženost med strankama.

225. Glede na navedeno in ob upoštevanju sprejetih ukrepov za odpravo pomanjkljivosti je arbitražno sodišče odločilo, da slovenske kršitve arbitražnega sporazuma ne onemogočajo nadaljevanja postopka, in tako ne izničujejo predmeta in namena sporazuma. Torej Hrvaška ni bila upravičena do zahteve po prenehanju veljavnosti sporazuma po prvem odstavku 60. člena Dunajske konvencije. Arbitražni sporazum ostaja v veljavi.

203. Arbitražno sodišče je zato potrdilo svojo pristojnost in soglasno odločilo:

- (a) Slovenija je kršila določbe arbitražnega sporazuma z dne 4. novembra 2009;
- (b) arbitražni sporazum ostaja v veljavi;
- (c) arbitražni postopek po arbitražnem sporazumu se nadaljuje;
- (d) arbitražno sodišče po posvetu s strankama določi nadaljnji postopek v tej arbitraži;
- (e) arbitražno sodišče si do izreka končne razsodbe pridržuje pravico, da dokončno razdeli stroške; ne glede na to pa za zdaj Slovenija nakaže sredstva za pokritje stroškov, ki so posledica podaljšanja postopka onkraj prvotno predvidenega roka.

204. Arbitražno sodišče je 4. novembra 2016 stranki pozvalo, naj do 18. novembra 2016 sporočita, ali mu želita na kratki ustni obravnavi predložiti dodatne vloge. Nato naj bi v skladu s točko (d) 231. odstavka delne razsodbe arbitražno sodišče določilo nadaljnji postopek v tej arbitraži.

205. Slovenija je 18. novembra 2016 na poziv odgovorila, da „ne potrebuje dodatne ustne obravnave“. Če pa „arbitražno sodišče ali Hrvaška menita, da bi bila dodatna ustna obravnava koristna, je Slovenija seveda pripravljena sodelovati z arbitražnim sodiščem, kot se mu zdi ustrezno“. Hrvaška na pismo arbitražnega sodišča z dne 4. novembra 2016 ni odgovorila.

206. Arbitražno sodišče je 29. marca 2017 strankama izrazilo zadovoljstvo, da mu strank ni treba pozvati, naj predložita dodatne vloge ali odgovorita na dodatna vprašanja. Tako je arbitražno sodišče v skladu z 29. členom Izbirnih pravil PCA razglasilo, da je ustna obravnava v tej arbitraži zaključena.

III. URADNI ZAHTEVKI STRANK

A. ZAHTEVKI HRVAŠKE

1. Meja na kopnem

207. V zvezi z mejo na kopnem je Hrvaška v memorandumu zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

- (1) v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma meja na kopnem med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo sledi črti, zarisani na karti v prilogi HR-A;²⁸³
- (2) V skladu s to mejo na kopnem
 - (a) v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj nima pravice ostati nobeno slovensko osebje, niti vojaško niti civilno, niti policijsko niti varnostno;
 - (b) Slovenija ne sme ovirati komunikacij v hrvaški občini Sveti Martin na Muri, vključno z območjem Murišća.²⁸⁴

208. Hrvaška je v protimemorandumu zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

- (1) v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma meja na kopnem med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo sledi črti, zarisani na kartah iz III. zvezka tega odgovora;²⁸⁵
- (2) V skladu s to mejo na kopnem
 - (i) v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj nima pravice ostati nobeno slovensko osebje, niti vojaško niti civilno, niti policijsko niti varnostno;
 - (ii) Slovenija ne sme ovirati komunikacij v hrvaški občini Sveti Martin na Muri, vključno z območjem Murišća.²⁸⁶

209. Hrvaška je v ustnih zahtevkih na ustni obravnavi zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

- (1) v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma meja na kopnem med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo sledi črti, zarisani na kartah iz III. zvezka protimemoranduma Republike Hrvaške, ob upoštevanju tehničnih popravkov, opisanih v pismih Republike Hrvaške z dne 24. aprila 2014 in 26. maja 2014. Poleg tega bi morala biti kot del razsodbe arbitražnega sodišča določena meja tudi na območjih, ki niso vključena v katastrske evidence nobene od strank (območja brez evidence).

²⁸³ Elektronska kopija karte v prilogi HR-A, ki je bila del uradnega zahtevka Hrvaške v arbitražnem postopku, je na voljo na spletni strani PCA, ki opravlja vlogo sodnega tajništva v postopku.

²⁸⁴ Memorandum Hrvaške, str. 237.

²⁸⁵ Elektronska kopija kart iz III. zvezka protimemoranduma Hrvaške, ki so bile del uradnega zahtevka Hrvaške v arbitražnem postopku, je na voljo na spletni strani PCA, ki opravlja vlogo sodnega tajništva v postopku.

²⁸⁶ Protimemorandum Hrvaške, str. 373.

- (2) V skladu s to mejo na kopnem (i) v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj nima pravice ostati nobeno slovensko osebje, niti vojaško niti civilno, niti policijsko niti varnostno; (ii) Slovenija ne sme ovirati komunikacij v hrvaški občini Sveti Martin na Muri, vključno z območjem Murišća.

2. Vprašanja v zvezi z morjem

210. Glede vprašanj v zvezi z morjem je Hrvaška v memorandumu in protimemorandumu zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

- (3) se v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma meja na morju med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo začne v izhodiščni točki kopenske meje z lego 45°28'42,3" S in 13°35'08,5" V, nato pa sledi poenostavljeni črti enake oddaljenosti, kakor je narisana na sliki 9.7, do točke z lego 45°35'15,48" S in 13°28'18,08" V;
- (4) v skladu s točko (b) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma „stik (*junction*) Slovenije z odprtim morjem“ ne pomeni ali omogoča kakršnegakoli ozemeljskega stika (*contact*) med Slovenijo in odprtim morjem;
- in
- (5) v skladu s točkama (b) in (c) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma bo „stik (*junction*) Slovenije z odprtim morjem“ in „režim za uporabo ustreznih morskih območij“ *mutatis mutandis* režim, kot ga določa režim neškodljivega prehoda skozi mednarodne ožine, kakor je določen v 45. členu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu iz leta 1982, ob upoštevanju obstoječe IMO sheme ločene plovbe, kakor se lahko občasno spremeni.²⁸⁷

211. Hrvaška je v ustnih zahtevkih na ustni obravnavi zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

- (3) v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma se meja na morju med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo začne v končni točki kopenske meje z lego 45°28'42,3" S in 13°35'08,5" V (ETRS89, GRS80), nato pa sledi poenostavljeni črti enake oddaljenosti, kakor je narisana na sliki 9.7 hrvaškega memorandumu, do točke z lego 45°35'15,48" S in 13°28'18,08" V;
- (4) v skladu s točko (b) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma „stik (*junction*) Slovenije z odprtim morjem“ ne pomeni ali omogoča kakršnegakoli ozemeljskega stika (*contact*) med Slovenijo in odprtim morjem;
- in
- (5) v skladu s točkama (b) in (c) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma ni potreben nikakršen „stik (*junction*) Slovenije z odprtim morjem“ in se ne poraja vprašanje „režima za uporabo ustreznih morskih območij“. Če pa bi arbitražno sodišče menilo, da je tak „stik (*junction*)“ potreben, potem bi to moralo biti s sklicevanjem na režim prehoda po III. delu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu iz leta 1982, kot je dodatno razčlenjeno v pisnih odgovorih Hrvaške na vprašanja arbitražnega sodišča.

²⁸⁷ Memorandum Hrvaške, str. 237; protimemorandum Hrvaške, zahtevki.

3. Pridržek pravic

212. Hrvaška je v protimemorandumu navedla tudi, da „upošteva je pridržek pravic iz odstavka 5.60 svojega memorandumu in stali e v zvezi z mejo na kopnem v slovenskem memorandumu Hrvaška ponavlja pridržek pravice, da v poznejši fazi tega postopka dopolni svoje zahteve, opisane v odstavkih od 4.72 do 4.85 tega protimemorandumu in prikazane na slikah CM 4.15 in CM 8.03“. ²⁸⁸
213. V drugem krogu ustnih zahtevkov o tem delu meje, je bilo predstavljeno, da je Hrvaška od takega pridržka odstopila. ²⁸⁹

B. ZAHTEVKI SLOVENIJE

1. Meja na kopnem

214. V zvezi z mejo na kopnem je Slovenija v memorandumu in protimemorandumu zahtevala, naj arbitražno sodi e odloči in razglasi, da:

1. je potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem, kakor sledi:

Sektor Mura

- (a) Od sotočja rek Krke in Mure (točka B1) kopenska meja poteka proti zahodu po sredini Mure do točke severovzhodno od Gibine.

(karte št. 1, 2 in 3 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije]) ²⁹⁰

Centralni sektor

Slovenske gorice

- (b) Od Gibine do potoka Presika meja na kopnem sledi vzhodni in južni meji slovenskih občin, kot jo odražajo evidence katastrskih občin Gibina,  afarsko, Razkrižje, Ve ica in Globoka, vključno z 10 hišami južno od Razkrižja. Nato sledi nekdanji državni meji med Avstrijo in Ogrsko, kot jo odražajo meje slovenskih občin, do stii a z Dravo jugovzhodno od Sredi a ob Dravi. (karte št. 4, 5 in 6 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Drava

²⁸⁸ Protimemorandum Hrvaške, str. 373.

²⁸⁹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 180:8–13.

²⁹⁰ Elektronska kopija kart iz 2. zvezka memorandumu Slovenije, ki so bili del uradnega zahtevka Slovenije v arbitražnem postopku, je na voljo na spletni strani PCA, ki opravlja vlogo sodnega tajni ta v postopku.

- (c) Kopenska meja nato poteka po sredini reke Drave od točke jugovzhodno od Središča ob Dravi, prek Ormoškega jezera do točke severovzhodno od Zavrča, kjer pride do občine Zavrč. (karte št. 6, 7 in 8 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Haloze–Macelj

- (d) Meja od Drave do Sotle sledi nekdanji državni meji med Avstrijo in Ogrsko, kot jo odražajo meje slovenskih občin in katastrske evidence Slovenije. (karte št. 8, 9, 10 in 11 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Sotla

- (e) Od območja Haloze–Macelj kopenska meja teče po sredini reke Sotle, čez Vonarsko jezero, dokler ne doseže izliva Sotle v Savo. (karte št. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 in 18 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Sava in Bregana

- (f) Od izliva Sotle kopenska meja poteka po sredini Save do izliva Bregane in nato naprej po sredini Bregane do vznožja Gorjancev/Žumberačke gore v bližini naselja Gabrovica. (karte št. 18 in 19 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Gorjanci/Žumberak

- (g) Kopenska meja nato sledi južni in zahodni meji slovenskih občin, vključno z vojašnico in trigonometrično točko na Trdinovem vrhu, naseljem Drage in celotnim naseljem Brezovica pri Metliki, do potoka Kamenica vzhodno od istoimenskega naselja. (karte št. 19, 20, 21, 22 in 23 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Kamenica, Kolpa in Čabranka

- (h) Meja naprej poteka po sredini potoka Kamenica do njegovega izliva v Kolpo. Od tam teče po sredini Kolpe do sotočja s Čabranko in nato sledi njenemu toku in njenemu pritoku do točke, kjer se reka južno od Novega Kota oddalji od meje. (karte št. 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 in 35 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Kras

- (i) Od Čabranke do hriba Škodovnik meja sledi nekdanji državni meji med Avstrijo in Ogrsko, kot jo odražajo meje slovenskih občin, protokol skupne komisije iz leta 1909 in mejniki na terenu. (karte št. 35 in 36 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Sektor Istra

- (j) Kopenska meja naprej sledi mejam slovenskih občin, kot jih odražajo katastrske evidence Slovenije, do Piranskega zaliva. (karte št. 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44 in 45 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Piranski zaliv

- (k) Ob Piranskem zalivu meja sledi obali savudrijskega polotoka do skrajne točke rta Savudrija. (karta št. 46 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Potek kopenske meje je natančneje vrisan na kartah od št. 1 do 46 v merilu 1 : 25.000 v 2. zvezku memoranduma.²⁹¹

215. Slovenija je v ustnih zahtevkih na ustni obravnavi zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

1. je potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem, kakor sledi:

Sektor Mura

- (a) Od sotočja rek Krke in Mure (točka B1) kopenska meja poteka proti zahodu po sredini Mure do točke severovzhodno od Gibine. (karte št. 1 (kakor je bila popravljena v protimemorandumu Slovenije), 2 in 3 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Centralni sektor

Slovenske gorice

- (b) Od Gibine do potoka Presika meja na kopnem sledi vzhodni in južni meji slovenskih občin, kot jo odražajo evidence katastrskih občin Gibina, Šafarsko, Razkrižje, Veščica in Globoka, vključno z 10 hišami južno od Razkrižja. Nato sledi nekdanji državni meji med Avstrijo in Ogrsko, kot jo odražajo meje slovenskih občin, do stičišča z Dravo jugovzhodno od Središča ob Dravi. (karte št. 4, 5 in 6 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Drava

- (c) Kopenska meja nato poteka po sredini reke Drave od točke jugovzhodno od Središča ob Dravi, prek Ormoškega jezera do točke severovzhodno od Zavrča, kjer pride do občine Zavrč. (karte št. 6, 7 in 8 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Haloze–Macelj

- (d) Meja od Drave do Sotle sledi nekdanji državni meji med Avstrijo in Ogrsko, kot jo odražajo meje slovenskih občin in katastrske evidence Slovenije. (karte št. 8, 9, 10 (kakor je bila popravljena v odgovoru Slovenije) in 11 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Sotla

- (e) Od območja Haloze–Macelj kopenska meja teče po sredini reke Sotle, čez Vonarsko jezero, dokler ne doseže izliva Sotle v Savo. (karte št. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 in 18 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Sava in Bregana

²⁹¹ Memorandum Slovenije, str. 617–19; protimemorandum Slovenije, str. 529–31.

- (f) Od izliva Sotle kopenska meja poteka po sredini Save do izliva Bregane in nato naprej po sredini Bregane do vznožja Gorjancev/Žumberačke gore v bližini naselja Gabrovica. (karti št. 18 in 19 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Gorjanci/Žumberak

- (g) Kopenska meja nato sledi južni in vzhodni meji slovenskih občin, vključno z vojašnico in trigonometrično točko na Trdinovem vrhu, naseljem Drage in celotnim naseljem Brezovica pri Metliki, do potoka Kamenica vzhodno od istoimenskega naselja. (karte št. 19, 20, 21, 22 in 23 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Kamenica, Kolpa in Čabranka

- (h) Meja naprej poteka po sredini potoka Kamenica do njegovega izliva v Kolpo. Od tam teče po sredini Kolpe do sotočja s Čabranko in nato sledi njenemu toku in njenemu pritoku do točke, kjer se reka južno od Novega Kota oddalji od meje. (karte št. 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 in 34 v 2. zvezku memoranduma Slovenije in karta št. 35, kakor je bila popravljena v odgovoru Slovenije)

Kras

- (i) Kopenska meja naprej sledi mejam slovenskih občin, kot jih odražajo slovenske katastrske evidence, do Piranskega zaliva. (karte št. 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43 (kot je bila popravljena v odgovoru Slovenije), 44 in 45 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Sektor Istra

- (j) Kopenska meja naprej sledi mejam slovenskih občin, kot jih odražajo katastrske evidence Slovenije, do Piranskega zaliva. (karte št. 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43 (kot je bila popravljena v odgovoru Slovenije), 44 in 45 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Piranski zaliv

- (k) Ob Piranskem zalivu meja sledi obali savudrijskega polotoka do skrajne točke rta Savudrija. (karta št. 46 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Potek kopenske meje je natančneje vrisan na kartah od št. 1 do 46 v merilu 1 : 25.000 v 2. zvezku memoranduma Slovenije z dne 11. februarja 2013, kot je bil popravljen v protimemorandumu in odgovoru.

2. Vprašanja v zvezi z morjem

216. V zvezi z določitvijo meje na morju je Slovenija v memorandumu in protimemorandumu zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

2. Piranski zaliv ima status slovenskih notranjih morskih voda in ga zapira ravna temeljna črta, ki povezuje skrajni točki na obalah rta Madona in rta Savudrija.

3. Potek morske meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško označuje zaporedje geodetskih črt, ki povezujejo naslednje točke, kot kaže slika 11.1 [memoranduma Slovenije]:

- (a) od točke P1, ki leži na črti nizke vode na točki, kjer se črta, ki zapira Piranski zaliv, stika z obalo pri Rtu Savudrija, meja na morju poteka do točke P2, ki je hkrati najbolj vzhodna točka stika Slovenije z odprtim morjem;
- (b) od točke P2 se morska meja nadaljuje proti jugozahodu v razdalji treh navtičnih milj od osimske črte do točke P3, ki leži 12 navtičnih milj od hrvaške obale;
- (c) od točke P3 morska meja sledi črti, ki na razdalji treh navtičnih milj poteka vzporedno z mejo epikontinentalnega pasu med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo iz 1968, dokler ne seka vzporednika $45^{\circ}10'$ severne zemljepisne širine v točki P4.

4. Stik Slovenije z odprtim morjem je geodetska črta, ki spaja točko P2 na južni meji slovenskega teritorialnega morja s točko T4 bis, tj. točko, kjer južna meja slovenskega teritorialnega morja seka mejno črto med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo po Osimski pogodbi iz leta 1975.

5. Režim za uporabo ustreznih morskih območij zajema naslednje:

- (a) z izjemo območja iz odstavka (b) spodaj, območja, ki ležijo do 12 navtičnih milj od temeljnih črt strank, razmejena v skladu s tretjim odstavkom zgoraj, predstavljajo teritorialno morje Slovenije in Hrvaške. Slovenski ribiči bodo še naprej uživali zgodovinske pravice do ribolova v hrvaških teritorialnih vodah, ki so zajamčene tudi s pristopno pogodbo med Hrvaško in Evropsko unijo in s Sporazumom o obmejnem prometu in sodelovanju med strankama iz leta 1997;
- (b) morsko območje, ki leži znotraj koridorja, zamejenega s črtami, ki povezujejo točki P2 in T4 bis na severu, osimsko črto na zahodu in črto, ki povezuje točki P2 in P3, na vzhodu, predstavlja odprto morje, na katerem ima Slovenija suverene pravice do epikontinentalnega pasu (morskega dna in podzemlja);
- (c) območja, ki ležijo južno od stika Slovenije z odprtim morjem in onkraj meja hrvaškega teritorialnega morja, predstavljajo odprto morje in to med strankama tudi ostanejo, dokler to ne vpliva na interese tretjih držav.²⁹²

217. Slovenija je v ustnih zahtevkih na ustni obravnavi zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

2. Piranski zaliv ima status slovenskih notranjih morskih voda in ga zapira ravna temeljna črta, ki povezuje skrajni točki na obalah rta Madona in rta Savudrija.

3. Potek morske meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško označuje zaporedje geodetskih črt, ki povezujejo naslednje točke, kot kaže slika 11.1 memorandumu Slovenije:

²⁹² Memorandum Slovenije, str. 619–623; protimemorandum Slovenije, str. 531–533.

- (a) od točke P1, ki leži na črti nizke vode na točki, kjer se črta, ki zapira Piranski zaliv, stika z obalo pri rtu Savudrija, meja na morju poteka do točke P2, ki je hkrati najbolj vzhodna točka stika Slovenije z odprtim morjem;
- (b) od točke P2 se morska meja nadaljuje proti jugozahodu v razdalji treh navtičnih milj od osimske črte do točke P3, ki leži 12 navtičnih milj od hrvaške obale;
- (c) od točke P3 morska meja sledi črti, ki na razdalji treh navtičnih milj poteka vzporedno z mejo epikontinentalnega pasu med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo iz 1968, dokler ne seka vzporednika $45^{\circ}10'$ severne zemljepisne širine v točki P4.

4. Stik Slovenije z odprtim morjem je geodetska črta, ki spaja točko P2 na južni meji slovenskega teritorialnega morja s točko T4 bis, tj. točko, kjer južna meja slovenskega teritorialnega morja seka mejno črto med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo po Osimski pogodbi iz leta 1975.

5. Režim za uporabo ustreznih morskih območij zajema naslednje:

- (a) z izjemo območja iz odstavka (b) spodaj, območja, ki ležijo do 12 navtičnih milj od temeljnih črt strank, razmejena v skladu s tretjim odstavkom zgoraj, predstavljajo teritorialno morje Slovenije in Hrvaške. Slovenski ribiči bodo še naprej uživali zgodovinske pravice do ribolova v hrvaških teritorialnih vodah, ki so zajamčene tudi s pristopno pogodbo med Hrvaško in Evropsko unijo in s Sporazumom o obmejnem prometu in sodelovanju med strankama iz leta 1997;
- (b) morsko območje, ki leži znotraj koridorja, zamejenega s črtami, ki povezujejo točki P2 in T4 bis na severu, osimsko črto na zahodu in črto, ki povezuje točki P2 in P3, na vzhodu, predstavlja odprto morje, na katerem ima Slovenija suverene pravice do epikontinentalnega pasu (morskega dna in podzemlja);
- (c) območja, ki ležijo južno od stika Slovenije z odprtim morjem in onkraj meja hrvaškega teritorialnega morja, predstavljajo odprto morje in to med strankama tudi ostanejo, dokler to ne vpliva na interese tretjih držav.

3. Ugovor glede pristojnosti arbitražnega sodišča

218. Slovenija je v protimemorandumu in ustnih zahtevkih na ustni obravnavi od arbitražnega sodišča zahtevala še, „naj razglasi, da '2. točka zahtevkov Republike Hrvaške ni med nalogami arbitražnega sodišča, določenimi v arbitražnem sporazumu'“.²⁹³

²⁹³ Protimemorandum Slovenije, str. 533; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 179:8–12.

IV. DLOČANJE V ZVEZI Z MEJO NA KOPNEM

219. Arbitražno sodišče najprej obravnava potek meje na kopnem med Hrvaško in Slovenijo. V zvezi s tem bo arbitražno sodišče pred obravnavo spornih delov meje na kopnem obravnavalo svojo funkcijo na podlagi arbitražnega sporazuma.

A. NALOGA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA IN UPORABLJENO PRAVO

1. Stališča strank

(a) Naloga arbitražnega sodišča

220. V skladu s prvim odstavkom 3. člena arbitražnega sporazuma je naloga arbitražnega sodišča, da določi potek meje med Slovenijo in Hrvaško na morju in kopnem, stik Slovenije z odprtim morjem in režim za uporabo ustreznih morskih območij.

221. Poleg tega pa drugi odstavek 3. člena arbitražnega sporazuma določa:

Pogodbenici v enem mesecu podrobno opredelita vsebino spora. Če tega ne storita, arbitražno sodišče za določitev točnega obsega spora in zahtev glede meje na morju in kopnem med pogodbenicama uporabi predložene navedbe obeh pogodbenic..²⁹⁴

222. Stranki nista podrobno določili vsebine spora v roku enega meseca. Po posvetovanju s strankama na prvem procesnem sestanku je arbitražno sodišče v procesnem sklepu št. 1 zapisalo:

Arbitražno sodišče je seznanjeno s skupnim stališčem strank, da v skladu z drugim odstavkom 3. člena arbitražnega sporazuma arbitražno sodišče določi točni obseg spora in zahtev glede meje na morju in kopnem med strankama, ob upoštevanju vseh pisnih in ustnih navedb strank..²⁹⁵

223. Kot je razvidno iz pisnih in ustnih navedb strank, se pojmovanje strank o nalogi arbitražnega sodišča glede meje na kopnem v določeni meri razlikuje. Pristopi strank so opisani v naslednjih odstavkih.

i. Stališče Hrvaške

224. Hrvaška poudarja, da se stranki strinjata, da njuni domači zakonodaji, čeprav nista razmejili meje, „predstavljata dragocen dokaz o njunem razumevanju in razlagi obstoječe meje“ na

²⁹⁴ Arbitražni sporazum, drugi odst. 3. člena.

²⁹⁵ Procesni sklep št. 1, odst. 1; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 4.2; memorandum Slovenije, odst. 1.05.

odločilni datum.²⁹⁶ Hrvaška navaja, da se stranki tudi strinjata, da so za razlago te zakonodaje „katastrske evidence obeh republik v dragoceno pomoč“ in da „zakonodaja o teritorialni organiziranosti skupaj s katastrskimi evidencami dokazuje 'stališče vseh pristojnih upravnih organov' v zvezi s pravnim naslovom, ki razmejuje njune meje.“²⁹⁷ Tako je „na Hrvaškem in v Sloveniji domača zakonodaja na odločilni datum določala republiško ozemlje glede na posamezne občine, katerih natančne geografske konture in meje so bile določene v katastrskih evidencah in načrtih.“²⁹⁸ Na podlagi te zakonodaje je „bilo republiško ozemlje v vsaki od obeh republik sestavljeno iz skupka njenih občin“, takšne občine pa „so same vključevale eno ali več katastrskih občin, katerih geografske meje so bile posebej določene in kartirane.“²⁹⁹ Hrvaška zato meni, da je delo strank v obdobju med 1992 in 1997, namenjeno primerjavi in uskladitvi meja katastrskih občin, zelo pomembno za nalogo arbitražnega sodišča.³⁰⁰

225. Po mnenju Hrvaške arbitražnemu sodišču „ne bi smelo biti težko“ določiti delov meje na kopnem, ki so sporni.³⁰¹ Hrvaška opozarja na poročilo strokovne skupine iz leta 1996 kot skupno pripravljeni dokument iz časa pred arbitražnim sporazumom, ki je določil dele meje, ki so sporni.³⁰² Hrvaška ob sklicevanju zlasti na poročilo iz leta 1996 meni, da vsebina spora v zvezi z mejo na kopnem ustreza območjem, kjer se v skladu s poročilom iz leta 1996 meje, ki jih zahtevata stranki, prekrivajo in so več kot 50 m narazen.³⁰³
226. Strokovna skupina je v poročilu iz leta 1996 opredelila dvajset takšnih območij, ki se raztezajo na približno 60 km meje na kopnem. Hrvaška v svojem memorandumu, „da bi se izognili preobremenitvi arbitražnega sodišča,“³⁰⁴ obravnava osem takšnih območij, ki predstavljajo več kot 47 km meje, in 733,9 od 797,9 ha (92 %) spornega ozemlja.³⁰⁵ V svojem protimemorandumu obravnava dvanajst preostalih območij.³⁰⁶

²⁹⁶ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 58:23–59:9, sklic na memorandum Slovenije, odst. 5.19.

²⁹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 5.19, sklic na *Case concerning the frontier dispute (Benin/Niger)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2005, str. 90 na str. 148, odst. 139.

²⁹⁸ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 59:22–60:1.

²⁹⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 60:2–11.

³⁰⁰ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 66:19–25.

³⁰¹ Memorandum Hrvaške, odst. 4.3; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.15.

³⁰² Memorandum Hrvaške, odst. 4.3.

³⁰³ Memorandum Hrvaške, odst. 1.15, 4.6; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.82–83.

³⁰⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 4.7; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.16.

³⁰⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 4.7; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.16.

³⁰⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 1.21.

227. Hrvaška ugotavlja, da bi „popolna in dokončna razmejitev celotne meje“³⁰⁷ zahtevala tudi razmejitev na nadaljnjih dvanajstih območjih, kjer se meje, ki jih zahtevata stranki, prekrivajo in so *manj* kot 50 m narazen (pa tudi na nekaj območjih, ki niso vključena v katastrsko občino nobene od obeh držav³⁰⁸). Hrvaška v svojem memorandumu predlaga, naj se takšna „manjša neskladja“ prepustijo v razrešitev strankama potem, ko arbitražno sodišče določi preostalo mejo.³⁰⁹ Ta predlog temelji na „nepraktičnosti obremenjevanja arbitražnega sodišča z razmejitvijo vsakega spornega kvadratnega metra“ in na verjetnosti končnega dogovora o manjših neskladjih, potem ko bo že razmejena velika večina meje.³¹⁰
228. Hrvaška predlaga, da arbitražno sodišče „razmeji mejo na kopnem na enak način, kot sta se to odločili narediti stranki leta 1992, in sicer z uskladitvijo njunih meja katastrskih občin, in z uskladitvijo neskladij, ki obstajajo na 9 % meje, kjer so strokovnjaki strank ugotovili neskladje.“³¹¹ Hrvaška trdi, da bi v večini primerov, kjer obstajajo neskladja, taka uskladitev vključevala zgolj tehnične prilagoditve na podlagi sodobne geodetske analize. V drugih primerih pa bi „šlo za primerjavo med katastrskimi mejami strank z zgodovinskim virom pravnega naslova ... in nato za določitev, katera stranka ima katastrsko mejo, ki bolj sledi pravemu zgodovinskemu viru naslova.“³¹²
229. Hrvaška navaja, da sta se stranki kmalu po osamosvojitvi „odločili natančno potrditi, kje je [meja na kopnem] dogovorjena in kje je sporna.“³¹³ Poudarja, da Slovenija „priznava“, da je treba določitev katastrskih meja šteti za „izhodišče“ za razmejitev meje na kopnem.³¹⁴ Poleg tega Slovenija „sprejema“, da je bil cilj strokovne skupine določitev spornih delov meje na kopnem na podlagi katastrskih meja in da je strokovna skupina to tudi storila.³¹⁵ Glede tega se

³⁰⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 4.6; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.17.

³⁰⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 4.6.

³⁰⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 4.6; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.17.

³¹⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 4.6; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.17; protimemorandum Hrvaške, odst. 1.22, 3.82.

³¹¹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 82:22–83:2, str. 89:22–90:17.

³¹² Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 83:8–15.

³¹³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.27–28.

³¹⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.28; memorandum Slovenije, odst. 3.16, 5.73; gl. tudi Promemorio sestanka strokovnih geodetskih delegacij Republike Slovenije in Republike Hrvaške za določitev mejne črte, junij 1992, priloga SI-257.

³¹⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.29–31, 3.34–35; memorandum Slovenije, odst. 3.23–24; gl. skupno izjavo prvega srečanja ekspertnih skupin Republike Slovenije in Republike Hrvaške za mejna vprašanja, ki je bilo na Otočcu dne 9. decembra 1992, priloga SI-266.

- Hrvaška sklicuje na zapisnik s sestanka ekspertnih skupin strank dne 15. marca 1993³¹⁶ in skupno izjavo ekspertnih skupin strank po sestanku 7. maja 1993.³¹⁷
230. Hrvaška ugotavlja, da so ta prizadevanja dosegla vrhunec v poročilu iz leta 1996.³¹⁸ Hrvaška trdi, da Slovenija „sprejema“, da je to poročilo „določilo sporne dele meje“. ³¹⁹ V poročilu iz leta 1996 je bilo ugotovljenih 32 neskladij, in Hrvaška ugotavlja, da se Slovenija sklicuje na skupno izjavo obeh zunanjih ministrov, ki navaja „32 nerešenih situacij.“³²⁰
231. Hrvaška trdi, da delo strokovne skupine po zaključku njenega poročila potrjuje, da so edina sporna območja tista, na katerih katastrske meje niso usklajene.³²¹ Hrvaška ugotavlja, da je strokovna skupina v obdobju med letoma 1996 in 1998 opravila „vrsto obiskov na določenih spornih območjih“, da bi določila dejansko mejo.³²² Po podatkih Hrvaške se je to delo končalo leta 1998, ker je Slovenija „enostransko odvezla dovoljenje svojim strokovnjakom, da sodelujejo pri kakršnemkoli nadaljnjem delu na terenu“. ³²³
232. Nazadnje Hrvaška ugotavlja, da se Slovenija strinja, da sta se na srečanju obeh držav na ministrski ravni 30. novembra 1998 „ministra strinjala, da je 91,1 % meje na kopnem usklajene“. ³²⁴ Posledično Hrvaška zaključuje, da „je bila rešitev potrebna samo za neusklajeni preostanek. In samo za ta del meje je potrebna rešitev v okviru tega postopka“. ³²⁵
233. Kot odgovor na prizadevanja Slovenije, da bi zmanjšala pomen poročila iz leta 1996, si Hrvaška prizadeva dokazati, da lastne priloge Slovenije potrjujejo, da sta stranki primerjali svoje meje katastrskih občin, da bi določili dele dogovorjene meje in dele meje, ki so bili sporni.³²⁶

³¹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.32–33; zapisnik sestanka geodetskih strokovnjakov, članov ekspertnih skupin Državnih komisij Republike Hrvaške in Republike Slovenije, Zagreb, 15. marec 1993, priloga HR-289.

³¹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.36; memorandum Slovenije, odst. 3.25; zapisnik sestanka geodetskih strokovnjakov, članov ekspertnih skupin Državnih komisij Republike Hrvaške in Republike Slovenije, Zagreb, 15. marec 1993, priloga HR-289.

³¹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.37; Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, državna meja, Republika Slovenija – Republika Hrvaška: Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, 20. december 1996, priloga HR-80.

³¹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.39–40; memorandum Slovenije, odst. 3.38, 5.74.

³²⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.41–42; memorandum Slovenije, odst. 3.40.

³²¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.44.

³²² Prav tam.

³²³ Prav tam; poročilo hrvaškega dela mešane strokovne skupine, 12. oktober 1998, str. 4, priloga HR-308.

³²⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.45; memorandum Slovenije, odst. 3.42.

³²⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.45.

³²⁶ Odgovor Hrvaške, odst. 2.6–7.

234. Hrvaška trdi, da zapisnik sestanka strank, ki je potekal marca 1997 in kjer je bilo uradno sprejeto poročilo iz leta 1996, potrjuje, da je poročilo iz leta 1996 določilo dogovorjene in sporne dele meje.³²⁷ Hrvaška opozarja na naslednje besedilo:

Mejna črta med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško je usklajena v mejah do 50 m in v dolžini 610 km, neusklajena pa v dolžini 60 kilometrov. Površina zemljišč v nesoglasju je 828 ha, od tega je zemljišč z dvojno evidenco 804 ha, brez evidence pa 24 ha.³²⁸

235. Hrvaška v odgovor na pripombo Slovenije, da poročilo iz leta 1996 ni temeljilo na primerjavi vseh katastrskih občin vzdolž meje, pojasnjuje, da sta stranki leta 1994 zaključili primerjavo meje in svoje rezultate predstavili v poročilu z dne 2. junija 1994, na katerega se je nato sklicevala strokovna skupina.³²⁹
236. Hrvaška obtožuje Slovenijo, da neutemeljeno povezuje proces primerjave meja katastrskih občin za določitev dogovorjenih in spornih delov meje ter proces poznejših prizadevanj za sporazumno rešitev mejnih sporov strank.³³⁰ Hrvaška trdi, da je potek meja katastrskih občin edino pomembno merilo v predhodnem procesu, vendar le eno od številnih meril v poznejšem procesu.³³¹ Tako se po mnenju Hrvaške sklicevanje na „prihodnjo državno mejo“ v prej omenjenem zapisniku nanaša na morebitno prihodnjo mejo, ki bi bila posledica sporazumne rešitve.³³² Hrvaška pripominja, da so nadaljnji poskusi za doseg celovite sporazumne rešitve pomenili možnost spreminjanja delov nesporne meje.³³³ Hrvaška navaja:

Predlog za ozemeljsko izmenjavo kaže le na to, da se je država pripravljena odreči nečemu, kar že ima, da bi pridobila nekaj, kar želi od druge države. Ne pomeni priznanja prve države, da nima v lasti ozemlja, ki ga želi zamenjati. Prav nasprotno.³³⁴

237. Vsekakor Hrvaška poudarja, da ti poskusi doseči sporazumno rešitev niso prinesli dogovora in da ta pogajanja niso spremenila dejanskega stanja na odločilni datum.³³⁵

³²⁷ Zapisnik tretjega rednega zasedanja Mešane slovensko-hrvaške komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje od 4. marca do 7. marca 1997, priloga SI-762.

³²⁸ Prav tam, odgovor Hrvaške, odst. 2.12.

³²⁹ Skupno poročilo geodetskih strokovnjakov Republike Slovenije in Republike Hrvaške na podlagi preteklih sestankov, 2. junij 1994, priloga SI-282; odgovor Hrvaške, odst. 2.13.

³³⁰ Odgovor Hrvaške, odst. 2.14.

³³¹ Prav tam.

³³² Zapisnik tretjega rednega zasedanja Mešane slovensko-hrvaške komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje od 4. marca do 7. marca 1997, priloga SI-762; odgovor Hrvaške, odst. 2.15.

³³³ Gl. odgovor Hrvaške, odst. 2.16–17; Kriteriji za določitev mejne črte, 14. maj 1997, priloga SI-764; Skupni zapisnik in skupna izjava četrtega zasedanja Mešane diplomatske komisije za določitev in označevanje državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo, 21. julij 1998, priloga SI-298.

³³⁴ Odgovor Hrvaške, odst. 2.19.

³³⁵ Prav tam.

238. Hrvaška v svojem protimemorandumu v zvezi s trditvijo Slovenije, da je predmet te arbitraže razmejitev celotne meje na kopnem, navaja, da bo popolna in dokončna razmejitev celotne meje na kopnem zahtevala tudi razmejitev vseh območij, na katerih so meje katastrskih občin strank manj kot 50 m narazen.³³⁶ V skladu s tem Hrvaška za primer, če bi se arbitražno sodišče odločilo to narediti, prilaga v zvezku III svojega protimemoranduma zbirko 45 kart, kjer je zarisan njen prikaz poteka celotne meje na kopnem med strankama.³³⁷ Hrvaška je predložila:

V skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma meja na kopnem med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo sledi črti, zarisani na kartah iz zvezka III tega odgovora.³³⁸

Nazadnje je Hrvaška na ustni obravnavi opozorila, da je naloga arbitražnega sodišča „razmejiti celotno mejo na kopnem v vseh treh sektorjih, od tromeje z Madžarsko na vzhodu do zaključka meje na kopnem v ustju reke Dragonje na zahodu“.³³⁹

ii. Stališče Slovenije

239. Slovenija meni, da je predmet spora glede meje na kopnem celotna meja na kopnem, zato njen zahtevek vsebuje opis poteka celotne meje na kopnem.³⁴⁰ Slovenija označuje pristop Hrvaške k nalogi arbitražnega sodišča glede meje na kopnem kot „neupravičeno omejevalnega“.³⁴¹
240. Slovenija opozarja, da arbitražni sporazum določa, da arbitražno sodišče določi „potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem“.³⁴² Trdi, da spora strank glede meje na kopnem ni mogoče „zreducirati ... na primerjavo katastrskih načrtov“.³⁴³ Slovenija se sklicuje na jezik, ki ga uporablja Hrvaška, in trdi, da mora arbitražno sodišče „popolno in dokončno razmejiti celotno mejo na kopnem“.³⁴⁴ Slovenija poudarja, da arbitražni sporazum določa, da je razsodba arbitražnega sodišča „za pogodbenici zavezujoča in pomeni dokončno rešitev spora“.³⁴⁵

³³⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 1.22.

³³⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 1.44.

³³⁸ Protimemorandum Hrvaške, zahtevek.

³³⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 82:14–17.

³⁴⁰ Memorandum Slovenije, odst. 1.27; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 6.261; protimemorandum Slovenije, odst. 3.02.

³⁴¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.01

³⁴² Arbitražni sporazum, točka (a) prvega odstavka 3. člena; protimemorandum Slovenije, odst. 3.06

³⁴³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.07

³⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.11 [poudarek dodala stranka]; gl. memorandum Hrvaške, odst. 1.17. Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 48:18–49:22.

³⁴⁵ Arbitražni sporazum, drugi odstavek 7. člena [poudarek dodan]; protimemorandum Slovenije, odst. 3.11.

241. Slovenija posebej opozarja, da mora arbitražno sodišče določiti mejo na kopnem tudi na območjih, ki niso vključena v katastrske občine nobene od strank.³⁴⁶ Arbitražno sodišče „ne bi moglo preprosto pustiti vnemar nekaterih delov meje na kopnem“.³⁴⁷ Slovenija se sklicuje na obsežna pogajanja strank in njihov končni neuspeh.³⁴⁸ Navaja, da je pričakovanje morebitnega dogovora glede „manjših neskladij“ „zgolj pobožna želja“.³⁴⁹
242. Slovenija pojasnjuje, da arbitražno sodišče ni zaproseno, da določi „vsak meter meje na kopnem“: arbitražno sodišče mora določiti mejo na kopnem, ne pa je demarkirati.³⁵⁰ „Za izvajanje razsodbe skozi postopek demarkacije“ bo dovoljena „omejena meja proste presoje“.³⁵¹
243. Slovenija tudi ugotavlja, da arbitražni sporazum določa, da „arbitražno sodišče lahko pogodbenicama ob njunem soglasju v vsaki fazi postopka pomaga najti prijateljsko rešitev spora“.³⁵² Trdi, da bi bilo treba takšno rešitev spora doseči „v okviru arbitražnega postopka“ in s pomočjo arbitražnega sodišča, in da bi morala biti taka rešitev del razsodbe arbitražnega sodišča.³⁵³ Po mnenju Slovenije ima arbitražno sodišče v primeru, da ni soglasja o poteku meje na kopnem, ne samo pooblastilo, ampak tudi dolžnost razrešiti spor.³⁵⁴ V zvezi s tem se Slovenija sklicuje na izjavo Meddržavnega sodišča, ki navaja, da „sodišče ne sme preseči pristojnosti, ki mu jo podelijo stranke, vendar mora to pristojnost tudi v celoti izvajati“.³⁵⁵
244. Slovenija ob razpravljanju o dokazih Hrvaške za njen zahtevek za mejo na kopnem trdi, da Hrvaška poročilu iz leta 1996 „pripisuje prekomerno veljavo“.³⁵⁶ Slovenija trdi, da Poročilo iz

³⁴⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.12.

³⁴⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.12. Slovenija se sklicuje na *Frontier Dispute (Burkina Faso/Niger)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2013, str. 44 na str. 78, odst. 74.

³⁴⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.15.

³⁴⁹ Prav tam.

³⁵⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.16.

³⁵¹ Prav tam. Slovenija se sklicuje na *Eritrea-Ethiopia Boundary Commission*, ugotovitve z dne 21. marca 2003, RIAA zv. XXV, str. 218, odst. 8.

³⁵² Arbitražni sporazum, osmi odstavek 6. člena; protimemorandum Slovenije, odst. 3.17.

³⁵³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.17. Slovenija se sklicuje na prvi odstavek 34. člena Izbirnih pravil Stalnega arbitražnega sodišča za arbitražno reševanje sporov med dvema državama in na *Free Zones of Upper Savoy and the District of Gex*, sklep z dne 19. avgusta 1929, PCIJ, serija A, št. 22, str. 13; *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1986, str. 554 na str. 577, odst. 46; *Passage through the Great Belt (Finland v. Denmark)*, *Provisional Measures*, sklep z dne 29. julija 1991, ICJ Poročila 1991, str. 12 na str. 20; *Aerial Incident of 10 August 1999 (Pakistan v. India)*, *Jurisdiction of the Court*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2000, str. 12 na str. 33, odst. 52.

³⁵⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.18.

³⁵⁵ *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1985, str. 13 na str. 23, odst. 19; protimemorandum Slovenije, odst. 3.18.

³⁵⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.21.

leta 1996 ne določa nobene „dogovorjene meje“ in se ne more uporabiti za določitev obsega spora o meji na kopnem.³⁵⁷

245. Prvič, Slovenija trdi, da strokovna skupina ni preučila celotne dolžine meje na kopnem.³⁵⁸ Naloga strokovne skupine je bila „natančno določena“³⁵⁹ v Navodilih za delo strokovne skupine, ki jih je sprejela mešana slovensko-hrvaška komisija:

Primerjava uradnih veljavnih katastrskih načrtov in druge dokumentacije obeh strani se opravlja v pisarni za tisto območje, za katero je Mešana ekspertna skupina v svojem zapisniku ugotovila, da je „neusklajeno“, kar pomeni, da obstajajo „večja odstopanja“.³⁶⁰
[poudarek dodan]

246. Slovenija zato trdi, da je bila naloga strokovne skupine omejena na ponovno preučitev „večjih odstopanj“, ki so jih leta 1993/1994 ugotovile ekspertne skupine strank.³⁶¹ Slovenija trdi, da to potrjuje že samo poročilo iz leta 1996.³⁶²
247. Slovenija ugotavlja, da so člani ekspertnih skupin strank primerjali 244 listov topografskih kart v merilu 1 : 5.000.³⁶³ Kljub tem prizadevanjem pa poročilo iz leta 1994 „ne vsebuje popolne primerjave mej katastrskih občin (katastrski načrti so v merilu 1 : 2.880)“ in zagotavlja „omejeno količino informacij ... v zvezi z dejansko uporabljenimi dokumenti.“³⁶⁴
248. Slovenija trdi, da je leta 1994 Hrvaška v več primerih predložila le „zastarele podatke“ kljub obstoju novejše katastrske evidence, ki kaže drugačne katastrske meje.³⁶⁵ Tako „netočnosti“ pri ugotovitvah ekspertnih skupin strank, kot so zabeležene v Poročilu iz leta 1994, „vzbujajo

³⁵⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.34.

³⁵⁸ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.22–26; vendar gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 4.3.

³⁵⁹ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.22.

³⁶⁰ Zapisnik prvega rednega zasedanja skupne hrvaško-slovenske komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, Sremič [Krško], 14. septembra 1995, priloga III, točka 3.1, priloga HR-75.

³⁶¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.23.

³⁶² Prav tam; gl. Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, državna meja, *Republika Slovenija – Republika Hrvaška: Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj*, Zagreb, 20. december 1996, priloga SI-293.

³⁶³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.25; Skupno poročilo geodetskih strokovnjakov Republike Slovenije in Republike Hrvaške na podlagi preteklih sestankov, 2. junij 1994, priloga SI-282.

³⁶⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.25.

³⁶⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.26, sklic na: Mešana slovensko-hrvaška komisija za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, primerjava podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, sektor 1, primeri 1, 2 in 3, 1996, priloge SI-755, SI-756 in SI-757; Mešana slovensko-hrvaška komisija za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, primerjava podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, sektor 3, primera 1 in 3, prilogi SI-753 in SI-754; Mešana slovensko-hrvaška komisija za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, skupno poročilo mešane slovensko-hrvaške strokovne skupine, sektor 4, primer 2, 25. oktober 1995, priloga SI-289.

precejšnji dvom“ glede njihovega celotnega dela.³⁶⁶ Ti dvomi ostajajo vse do danes, saj strokovna skupina ni ponovno preučila območij, na katerih so se katastrske meje v poročilu iz leta 1994 šteje za usklajene.³⁶⁷

249. Drugič, Slovenija trdi, da poročilo iz leta 1996 ni bilo namenjeno vzpostavitvi meje.³⁶⁸ Slovenija primerjavo katastrskih evidenc imenuje „tehnični korak za razmejitev in demarkacijo meje, pogosto opravljen v pisarni in ne na kraju samem“. ³⁶⁹ Slovenija trdi, da so ekspertne skupine strank potrdile to razumevanje.³⁷⁰ Slovenija dodaja, da bi oba postopka „v najboljšem primeru“ lahko ugotovila „ujemanje“ meja katastrskih občin, vendar pa ne bi mogla ugotoviti „točnosti“ katastrske meje v zvezi z mejo na kopnem.³⁷¹
250. Tretjič, Slovenija trdi, da delo mešane diplomatske komisije kaže, da primerjava katastrskih evidenc ni bila odločilni kriterij za razmejitev meje na kopnem.³⁷² Po mnenju Slovenije to potrjuje sama praksa strokovne skupine, saj se je odločila, da ponovno preuči neskladje Prezid/Draga s terenskim ogledom julija 1997.³⁷³ Slovenija torej trdi:

Posamezno obstoječe neskladje katastrskih evidenc ne pomeni, da obstaja spor o poteku državne meje, tako kot se popolno ujemanje katastrskih meja ne more vedno šteti za 'dogovor' o državni meji.³⁷⁴

³⁶⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.26.

³⁶⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.26; gl. Zapisnik prvega rednega zasedanja skupne hrvaško-slovenske komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, Sremič [Krško], 14. september 1995, priloga III, točka 1.2, priloga HR-75.

³⁶⁸ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.27–29.

³⁶⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.27.

³⁷⁰ Prav tam, skupna izjava prvega srečanja ekspertskih skupin Republike Slovenije in Republike Hrvaške za mejna vprašanja, ki je bilo na Otočcu dne 9. decembra 1992, priloga SI-266; zapisnik sestanka geodetskih strokovnjakov, članov Ekspertnih skupin Državnih komisij Republike Slovenije in Republike Hrvaške, 15. marec 1993, priloga SI-740.

³⁷¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.28; gl. skupno izjavo III. srečanja strokovnih skupin Republike Slovenije in Republike Hrvaške za mejna vprašanja, Ljubljana, 7. maj 1993, priloga Slovenije SI-274; Skupni zapisnik tretjega zasedanja Mešane diplomatske komisije za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, Otočec (Slovenija), 23. februar 1995, priloga SI-285; zapisnik tretjega rednega zasedanja Mešane slovensko-hrvaške komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje od 4. marca do 7. marca 1997, priloga SI-762; Skupni zapisnik in skupna izjava četrtega zasedanja Mešane diplomatske komisije za določitev in označevanje državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo (v nadaljevanju: mešana diplomatska komisija), 21. julija 1998, Zagreb, priloga SI-298.

³⁷² Protimemorandum Slovenije, odst. 3.30; gl. skupni zapisnik in skupno izjavo četrtega zasedanja mešane diplomatske komisije, 21. julij 1998, Zagreb, priloga SI-298; Kriteriji za določitev mejne črte, priloga SI-764.

³⁷³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.31; gl. Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, Zapisnik o terenskih delih na območju neusklajenih mej k. o. Draga in k. o. Prezid v dneh od 8. do 10. julija 1997, 11. december 1997, priloga SI-296.

³⁷⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.32.

251. Slovenija trdi, da 45 kart, ki so bili na novo predloženi v zvezku III hrvaškega protimemoranduma, predstavlja pomembno spremembo stališča Hrvaške glede obsega spora in naloge arbitražnega sodišča.³⁷⁵ Slovenija ugotavlja, da hrvaške karte ne razlikujejo med 20 „neskladji“, ki presegajo 50 m, 12 „neskladji“ do 50 m in preostalo mejo, in da Hrvaška prosi arbitražno sodišče, naj razsodi in izjavi, da „meja na kopnem med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo sledi črti, zarisani na kartah iz zvezka III tega [protimemoranduma]“.³⁷⁶
252. Slovenija izjavlja:
- Hrvaška ne more imeti obojega: po eni strani razbremeniti arbitražno sodišče njegove naloge, da določi celotno mejo na kopnem s tem, da od njega zahteva samo, da odloči o nekaterih „katastrskih neskladjih“, ki jih Hrvaška ocenjuje kot najpomembnejše, in po drugi strani zahtevati od arbitražnega sodišča, da razsodi in razglasi potek celotne meje na kopnem, kot je zarisana na 45 kartah v zvezku III njenega protimemoranduma.³⁷⁷
253. Slovenija je zadovoljna z ustno navedbo Hrvaške, da naloga arbitražnega sodišča vključuje razmejitev celotne meje na kopnem, vendar izjavlja, da je predlagani pristop Hrvaške „nevzdržen“, ker se od arbitražnega sodišča ne more zahtevati, da razmeji celotno mejo na kopnem in prepusti nekatera vprašanja razmejitve strankama.³⁷⁸
254. Slovenija trdi, da pomanjkanje skladnosti med mejo na kopnem, ki jo zahteva Hrvaška, in katastrom še toliko bolj potrjuje, da poročilo iz leta 1996 ni vključevalo primerjave in še manj dogovora o vseh katastrskih mejah med Slovenijo in Hrvaško, in da ni bilo niti dokončno niti namenjeno določitvi dogovorjene državne meje.³⁷⁹
255. Na koncu Slovenija nasprotuje pristojnosti arbitražnega sodišča v enem vidiku: trdi, da 2. točka hrvaškega formalnega zahtevka, ki se nanaša na Sveto Gero in Sveti Martin na Muri, „ni del naloge arbitražnega sodišča“ in da arbitražno sodišče nima pristojnosti za njeno obravnavo.³⁸⁰

³⁷⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.25.

³⁷⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.26; protimemorandum Hrvaške, 1. zahtev.

³⁷⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.27; gl. prav tam, odst. 2.28.

³⁷⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 71:2–21; gl. zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 82:9–13.

³⁷⁹ Odgovor Slovenije, odst. 2.29–31.

³⁸⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.47; 3.52; gl. *The Government of Sudan and the Sudan People's Liberation Movement/Army („Abyei Arbitration“)*, končna razsodba z dne 22. julija 2009, RIAA 30. zvezek, str. 145, odst. 411; gl. tudi *Certain Questions of Mutual Assistance in Criminal Matters (Djibouti v. France)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2008, str. 177 na str. 203, odst. 60; zadeva *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1985, str. 13 na str. 23, odst. 19.

(b) Uporabljeno pravo

i. *Uti possidetis*

256. Stranki se strinjata, da načelo *uti possidetis* – uveljavljeno načelo mednarodnega prava – ureja določitev njune meje na kopnem. Stranki se tudi strinjata o temeljnih vidikih njegove uporabe.³⁸¹ *Uti possidetis* ureja preoblikovanje upravnih meja v mednarodne meje po razpadu države. Čeprav je bilo to načelo vzpostavljeno v okviru dekolonizacije v Latinski Ameriki v 19. stoletju³⁸² in je bilo pozneje uporabljeno pri dekolonizaciji v Afriki in Aziji v 20. stoletju,³⁸³ je njegovo področje uporabe širše. Kot ugotavlja senat Meddržavnega sodišča, „je posledica uporabe načela *uti possidetis*, da se upravne meje spremenijo v mednarodne meje v polnem pomenu besede“.³⁸⁴ Senat je poudaril, da je načelo „splošno načelo, ki je logično povezano s pojavom osamosvojitve, kjerkoli se to zgodi.“³⁸⁵ Njegov učinek je „zamrzniti teritorialni naslov“³⁸⁶ in dati „prednost“ „pravnemu naslovu pred dejansko posestjo kot podlago suverenosti.“³⁸⁷

³⁸¹ Prim. memorandum Hrvaške, odst. 3.19, z memorandumom Slovenije, odst. 5.08–10; gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.54; protimemorandum Slovenije, odst. 3.58; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 15:1–3; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 15:9–11; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 68:23–24.

³⁸² Gl. *Colombo-Venezuelan Boundaries case (Colombia v. Venezuela)*, arbitražna sodba z dne 24. marca 1922, RIAA, I. zvezek, str. 228 (navedeno v memorandumu Slovenije, odst. 5.02, št. 1); gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 3.6.

³⁸³ Gl. *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1986, str. 544 na str. 565, odst. 21; *Frontier Dispute (Benin/Niger)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2005, str. 90 na str. 108, odst. 23 (navedeno v memorandumu Slovenije, odst. 5.02, št. 2); gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 3.6.

³⁸⁴ *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1986, str. 554 na str. 566, odst. 23; gl. memorandum Hrvaške, odst. 3.7; memorandum Slovenije, odst. 5.07. „Bistvo načela je v njegovem glavnem namenu zagotoviti spoštovanje ozemeljskih meja v trenutku, ko pride do neodvisnosti. Takšne ozemeljske meje morda niso več kot razmejitve med različnimi upravnimi območji ali kolonijami, ki so podvržene istemu vladarju. V tem primeru je posledica uporabe načela *uti possidetis*, da se upravne meje spremenijo v mednarodne meje v polnem pomenu besede. ... *Uti possidetis* kot načelo, ki je nadgradilo nekdanje upravne razmejitve, vzpostavljene med kolonialnim obdobjem, v mednarodne meje, je torej načelo splošne vrste.“

³⁸⁵ *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1986, str. 554 na str. 566, odst. 20; gl. memorandum Hrvaške, odst. 3.9; memorandum Slovenije, odst. 5.02; gl. tudi *Territorial Dispute (Libyan Arab Jamahiriya v. Chad)*, ločeno mnenje sodnika Ajibola, ICJ Poročila iz leta 1994, str. 6, odst. 127.

³⁸⁶ *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1986, str. 554 na str. 568, odst. 30; gl. memorandum Hrvaške, odst. 3.9; memorandum Slovenije, odst. 5.07.

³⁸⁷ *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1986, str. 554 na str. 566, odst. 23 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.7; memorandum Slovenije, odst. 5.08); gl. *Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2007, str. 659 na str. 706, odst. 152–53, sklic na *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1986, str. 554; gl. tudi *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1992, str. 351 na str. 388, odst. 45; *Frontier Dispute (Benin/Niger)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2005, str. 90 na str. 120, odst. 47.

257. V zvezi z nekdanjimi republikami SFRJ je Badinterjeva komisija ugotovila, da se načelo *uti possidetis* lahko uporablja za določitev meja med državami naslednicami SFRJ.³⁸⁸ V svojem odgovoru na vprašanje: „Ali se lahko notranje meje med Hrvaško in Srbijo ter med Bosno in Hercegovino in Srbijo štejejo za meje v smislu mednarodnega javnega prava?“³⁸⁹ je navedla: „Razen če ni drugače dogovorjeno, nekdanje meje postanejo meje, zaščitene z mednarodnim pravom.“³⁹⁰
258. Podobno sta tako Hrvaška kot Slovenija potrdili uporabo načela *uti possidetis* za določitev svojih meja.³⁹¹ V zvezi s Hrvaško je Ustavna odločba o suverenosti in samostojnosti Republike Hrvaške določala:
- Državne meje Republike Hrvaške so mednarodno priznane državne meje dosedanje SFRJ v delu, v katerem se nanašajo na Republiko Hrvaško, in meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo, Bosno in Hercegovino, Srbijo in Črno goro v okviru dosedanje SFRJ.³⁹²
259. Deklaracija parlamenta Republike Hrvaške o razglasitvi suverene in samostojne Republike Hrvaške je določala, da „z ustavno odločbo sedanje meje Republike Hrvaške postanejo državne meje z drugimi republikami in sosednjimi državami dosedanje Socialistične federativne republike Jugoslavije.“³⁹³
260. V zvezi s Slovenijo je Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije določala, da je „meja med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvatsko /meja/ v okviru dosedanje SFRJ.“³⁹⁴ Slovensko ustavno sodišče je navedlo, da „je mednarodnopravno s trenutkom nastanka suverene in neodvisne Slovenije njena nekdanja republiška meja s Hrvaško

³⁸⁸ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 14:12–14.

³⁸⁹ Badinterjeva komisija, mnenje št. 3, str. 1499, priloga HRLA-61.

³⁹⁰ Badinterjeva komisija, mnenje št. 3, str. 1500 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.13; memorandum Slovenije, odst. 5.03). Badinterjeva komisija je ugotovila: „Ta sklep izhaja iz načela spoštovanja teritorialnega statusa quo ante in zlasti iz načela *uti possidetis*.“ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.8; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 14:16–22.

³⁹¹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 14:24–15:1.

³⁹² Ustavna odločba o suverenosti in samostojnosti Republike Hrvaške z dne 25. junija 1991, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 31/1991, V. člen, priloga HRLA-58 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.14; memorandum Slovenije, odst. 5.06).

³⁹³ Deklaracija o razglasitvi suverene in samostojne Republike Hrvaške, *Uradni list Republike Hrvaške*, IV. člen, št. 31/1991, priloga HRLA-56 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.15; memorandum Slovenije, odst. 5.06). Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.6.

³⁹⁴ Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 1/91-I, priloga SI-234 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.16; memorandum Slovenije, odst. 5.05). Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.7.

'v okviru dosedanje SFRJ' na podlagi načela *uti possidetis* postala njena državna meja“,³⁹⁵ in da je načelo *uti possidetis* „splošno priznano načelo mednarodnega prava in je kot takšno zavezujoče tudi za Slovenijo.“³⁹⁶

261. Načelo *uti possidetis* se uporablja od datuma neodvisnosti.³⁹⁷ Stranki se strinjata, da je ustrezní datum 25. junij 1991, ko sta obe razglasili neodvisnost.³⁹⁸
262. Stranki se tudi strinjata, da dokazila o pravnem naslovu v skladu z načelom *uti possidetis* vključujejo „vse uradne akte, sprejete v obdobju pred neodvisnostjo“. ³⁹⁹ *Effectivités* lahko „podpirajo in podrobno opredelijo“ pravni naslov, vendar ne morejo biti njegovo

³⁹⁵ Mnenje Rm-1/00, Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju – SOPS, 19. april 2001, odst. 24, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 43/2001, priloga SI-312; mnenje Rm-1/09, Arbitražni sporazum, 18. marec 2010, odst. 43, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 25/2010, priloga SI-402 (navedeno v memorandumu Slovenije, odst. 5.05).

³⁹⁶ Mnenje Rm-1/00, Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju – SOPS, 19. april 2001, odst. 24, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 43/2001, priloga SI-312 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 5.05). Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.9.

³⁹⁷ Gl. *Frontier Dispute (Benin v. Niger)*, sodba ICJ Poročila iz leta 2005, str. 90 na str. 120, odst. 46 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.20, št. 108); gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 5.08.

³⁹⁸ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 14:20–23.

³⁹⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 3.22; gl. memorandum Slovenije, odst. 5.11. Stranki se sklicujeta na *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador v. Honduras)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1992, str. 351, in *Frontier Dispute (Benin v. Niger)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2005, str. 90 na str. 114 za utemeljitev tega predloga. *Case concerning the Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1986, str. 544 na str. 580–82, odst. 51–53. (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.23); gl. memorandum Slovenije, odst. 5.11, št. 24. *Case concerning Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1992, str. 351 na str. 387, odst. 43–45 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.24). *Frontier Dispute (Benin v. Niger)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2005, str. 90 na str. 114, odst. 38 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.25); gl. memorandum Slovenije, odst. 5.11, št. 24.

nadomestilo.⁴⁰⁰ „Širok spekter aktov“⁴⁰¹ – zakonodajnih, izvršnih ali pravosodnih – lahko šteje za *effectivités* in „zakonodaji je dana posebna veljava“.⁴⁰²

263. Poleg tega Slovenija pri presoji pravnega naslova in upravnih meja posebej poudarja „stališče vseh pristojnih organov ... uprave“ [sklic na sodbo ICJ v zadevi *Frontier Dispute (Burkina Faso/Mali)*].⁴⁰³

ii. Domača zakonodaja, ki ureja meje nekdanjih republik na odločilni datum

Zvezni predpisi FLRJ in SFRJ

264. Ustavo Federativne ljudske republike Jugoslavije je leta 1946 sprejela Ljudska skupščina FLRJ in ustanovila federativno državo. 2. člen navaja: „Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo sestavljajo: Ljudska republika Srbija, Ljudska republika Hrvatska, Ljudska republika Slovenija, Ljudska republika Bosna in Hercegovina, Ljudska republika Makedonija in Ljudska republika Črna gora.“⁴⁰⁴

⁴⁰⁰ Memorandum Slovenije, odst. 5.12; „[1] Kadar dejanje natančno ustreza zakonu [naslovu], kadar poleg *uti possidetis iuris* obstaja še dejansko upravljanje, je edina vloga *effectivité* potrditi uveljavljanje pravice, ki izhaja iz pravnega naslova. [2] Kadar pa dejanje ne ustreza zakonu, kadar ozemlje, ki je predmet spora, dejansko upravlja druga država in ne tista, ki ima pravni naslov, je treba dati prednost imetniku pravnega naslova. [3] V primeru, da *effectivité* ne obstaja hkrati s katerimkoli pravnim naslovom, jo je treba vedno upoštevati. Nazadnje pa [4] obstajajo primeri, ko pravni naslov ne more natančno pokazati ozemeljskega prostora, na katerega se nanaša. *Effectivités* lahko nato igrajo ključno vlogo pri prikazu, kako se pravni naslov razlaga v praksi.“ *Case concerning the Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 1986, str. 554 na str. 586, odst. 63 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.27); gl. tudi *Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea intervening)*, sodba ICJ Poročila iz leta 2002, str. 303 na str. 353, odst. 68; *Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan (Indonesia v. Malaysia)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2002, str. 625 na str. 678, odst. 127. Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.11.

⁴⁰¹ Memorandum Hrvaške, odst. 3.29.

⁴⁰² Memorandum Hrvaške, odst. 3.29; gl. *Denmark v. Norway*, 1933 PCIJ, serija A/B, št. 53, str. 48, *Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan (Indonesia/Malaysia)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2002, str. 625 na str. 684, odst. 145; gl. tudi *The Minquiers and Ecrehos Case (France/United Kingdom)*, sodba z dne 17. novembra 1953: ICJ Poročila iz leta 1953, str. 47 na str. 47, 57, 65, 66, *Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2001, str. 40 na str. 99, odst. 197; *Case Concerning the Indo-Pakistan Western Boundary (Rann of Kutch)*, razsodba (19. februar 1968), 17 RIAA 1, zvezek 17, str. 1, str. 557–58, *Sovereignty over Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge (Malaysia/Singapore)*, sodba, ICJ Poročila iz leta 2008, str. 12 na str. 85, odst. 240–43.

⁴⁰³ Memorandum Slovenije, odst. 5.13

⁴⁰⁴ Ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije (1946), *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 10/1946, 2. člen, priloga HRLA-12; memorandum Hrvaške, odst. 3.32; memorandum Slovenije, odst. 5.21.

265. Medtem ko prvi odstavek 12. člena Ustave iz leta 1946 določa, da je „razmejitev ozemlja ljudskih republik“ v pristojnosti Ljudske skupščine FLRJ, pa drugi odstavek 12. člena določa, da „se meje ljudske republike ne morejo spreminjati brez njene privolitve.“⁴⁰⁵
266. Leta 1953 je Jugoslavija sprejela ustavni zakon o družbeni in politični ureditvi Federativne ljudske republike Jugoslavije.⁴⁰⁶ 15. člen je določal, da v okvir izključnih pristojnosti federacije sodi „potrditev sprememb meja med ljudskimi republikami, ki jih te sporazumno predlagajo, in reševanje sporov v zvezi z njihovo razmejitvijo“.⁴⁰⁷
267. Leta 1963 je bila sprejeta nova zvezna ustava Jugoslavije pod njenim novim imenom Socialistična federativna republika Jugoslavija.⁴⁰⁸ Njen 109. člen je določal, da „se ozemlje republike brez njene privolitve ne more spreminjati“ in da se „meje med republikami smejo spreminjati samo po sporazumno sprejeti odločitvi republiških skupščin.“⁴⁰⁹
268. Tretja zvezna ustava je bila sprejeta leta 1974.⁴¹⁰ Ostala je v veljavi do osamosvojitve Hrvaške in Slovenije leta 1991.⁴¹¹ Določala je, da „se ozemlje republike ne more spremeniti brez privolitve republike“ in da se „meja med republikama spremeniti samo po njunem sporazumu“.⁴¹²

⁴⁰⁵ Ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije (1946), *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 10/1946, 12. člen, priloga HRLA-12; memorandum Hrvaške, odst. 3.34; memorandum Slovenije, odst. 5.22.

⁴⁰⁶ Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti (1953), *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 3/1953, priloga HRLA-25.

⁴⁰⁷ Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti (1953), *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 3/1953, 15. člen, priloga HRLA-25; memorandum Hrvaške, odst. 3.36; memorandum Slovenije, odst. 5.24.

⁴⁰⁸ Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije (1963), *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 14/1963, 109. člen, priloga HRLA-40; memorandum Hrvaške, odst. 3.37; memorandum Slovenije, odst. 5.25.

⁴⁰⁹ Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije (1963), *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 14/1963, 109. člen, priloga HRLA-40; memorandum Hrvaške, odst. 3.37.

⁴¹⁰ Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije (1974), *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 9/1974, 2. člen, priloga HRLA-46; memorandum Hrvaške, odst. 3.38; memorandum Slovenije, odst. 5.25.

⁴¹¹ Memorandum Hrvaške, odst. 3.41.

⁴¹² Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije (1974), *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, drugi odstavek 5. člena, četrti odstavek 5. člena, št. 9/1974, 2. člen, priloga HRLA-46; memorandum Hrvaške, odst. 3.39; memorandum Slovenije, odst. 5.25; protimemorandum Slovenije, odst. 3.13.

Uporabljeni predpisi na Hrvaškem

269. Glede na skupno stališče strank ustave in ustavni akti Hrvaške, vsi sprejeti v federativnem okviru Jugoslavije, sami po sebi niso določali meja Hrvaške. Ljudska republika Hrvaške je svojo prvo ustavo razglasila leta 1947.⁴¹³ 13. člen in tretji odstavek 46. člena sta določala, da meja Hrvaške ni mogoče spreminjati brez njene privolitve.⁴¹⁴ Šesti odstavek 21. člena Ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih iz leta 1953 je potrdil pristojnost hrvaškega parlamenta glede vprašanj, povezanih s spremembo meja Hrvaške (ob potrditvi Zvezne ljudske skupščine).⁴¹⁵ 5. člen hrvaške ustave iz leta 1963 je določal: „Meje republike se lahko spremenijo samo na podlagi odločitve Sabora Socialistične republike Hrvaške in v skladu z izraženo voljo prebivalstva, na katero se nanaša sprememba.“⁴¹⁶ 4. člen hrvaške ustave iz leta 1974 je bil praktično enak 5. členu ustave iz leta 1963.⁴¹⁷ 8. člen hrvaške ustave iz leta 1990 je določal, da „se meje Republike Hrvaške lahko spremenijo samo z odločitvijo Sabora“.⁴¹⁸
270. Hrvaška ustava iz leta 1947 je določala: „Ljudska republika Hrvaška vključuje območje današnje pokrajine Dalmacije in današnjih okrožij Osijek, Slavonski Brod, Daruvar, Bjelovar, Varaždin, Zagreb, Sisak, Karlovec, Sušak in Gospić ter območje mesta Zagreb.“⁴¹⁹ Leta 1947 je Hrvaška sprejela tudi Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, ki je hrvaško ozemlje razdelil na upravne enote.⁴²⁰

⁴¹³ Ustava Ljudske republike Hrvaške (1947), *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 7/1947, 3. člen, priloga HRLA-13; memorandum Hrvaške, odst. 3.42; memorandum Slovenije, odst. 5.34.

⁴¹⁴ Ustava Ljudske republike Hrvaške (1947), *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 7/1947, 3. člen, priloga HRLA-13; memorandum Slovenije, odst. 5.34.

⁴¹⁵ Ustavni zakon Ljudske republike Hrvaške o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih oblasti, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 9/1953, priloga SI-130; memorandum Slovenije, odst. 5.35.

⁴¹⁶ Ustava Socialistične republike Hrvaške, *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 15/1963, priloga SI-163; memorandum Slovenije, odst. 5.36.

⁴¹⁷ Ustava Socialistične republike Hrvaške, *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 8/1974, priloga SI-184.

⁴¹⁸ Ustava Republike Hrvaške, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 56/1990, priloga SI-226; memorandum Slovenije, odst. 5.38.

⁴¹⁹ Ustava Ljudske republike Hrvaške (1947), *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 7/1947, 3. člen, priloga HRLA-13; memorandum Hrvaške, odst. 3.42.

⁴²⁰ Zakon o administrativno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 60/1947, priloga HRLA-16; memorandum Hrvaške, odst. 3.43. Naslednji okraji so mejili na Slovenijo: Delnice, Karlovec, Jastrebarsko, Samobor, Zagreb, Klanjec, Pregrada, Krapina, Ivanec, Varaždin in Čakovec. Memorandum Hrvaške, odst. 3.43. Gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 5.52.

271. V hrvaški ustavi iz leta 1974 je določeno, da „teritorij Socialistične republike Hrvaške sestavljajo območja občin, ki jih določa zakon.“⁴²¹ Zakon o območjih občin in okrajev iz leta 1962 je določal, da „so območja občin in okrajev, njihova imena in sedeži ljudskih odborov določena z zakonom“ in da „se meje občin določijo v statutih občin“.⁴²² Zakon iz leta 1962 je poleg občin in pripadajočih naselij, ki se tam nahajajo, navedel tudi okraje, ki sestavljajo Hrvaško.⁴²³
272. V statutih hrvaških občin so naštetna naselja, ki se v njih nahajajo. V skladu s hrvaškim Zakonom o geodetski izmeri in zemljiškem katastru iz leta 1974 je vsako naselje na splošno imelo ustrezno katastrsko občino, tj. teritorialno enoto, ki se je uporabljala za registracijo zemljišč.⁴²⁴ 36. člen zakona iz leta 1974 je določal, da je „katastrska občina temeljna teritorialna enota, za katero je vzpostavljen zemljiški kataster“, in „da praviloma vključuje eno naselje s pripadajočimi zemljišči“.⁴²⁵
273. Decembra 1990 je Hrvaška sprejela novo ustavo, ki je spremenila zakone, ki urejajo lokalno upravo. Vendar pa te spremembe niso začele veljati do 29. decembra 1992, torej po odločilnem datumu.⁴²⁶ Tako je na odločilni datum veljala hrvaška ustava iz leta 1974. 25. junija 1991 so občine Buje, Buzet, Opatija, Reka, Čabar, Delnice, Vrbovsko, Duga Resa, Ozalj, Jastrebarsko, Samobor, Zaprešić, Klanjec, Pregrada, Krapina, Ivanec, Varaždin in Čakovec mejile na Slovenijo.⁴²⁷

⁴²¹ Ustava Socialistične republike Hrvaške, *Uradni list socialistične republike Hrvaške*, št. 8/1974, prvi odstavek 4. člena, priloga HRLA-45; memorandum Hrvaške, odst. 3.45; gl. memorandum Slovenije, odst. 5.54. Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.18.

⁴²² Zakon o območjih občin in okrajev, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, drugi odstavek 1. člena, 5. člen, št. 39/1962, priloga HRLA-39; memorandum Hrvaške, odst. 3.45. Hrvaška ugotavlja: „Nobena od poznejših dopolnitev zakona iz leta 1962 (*Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 5/1963, 13/1965, 54/1965, 27/1967, 8/1968, 20/1968, 21/1968, 30/1970, 44/1970, 48/1970, 11/1973, 8/1974, 42/1974, 1/1975, 9/1978, 31/1980, 41/1981, 8/1986, 27/1988, 47/1990) do 25. junija 1991 ni spremenila prej navedenega pravnega okvira.“ Memorandum Hrvaške, odst. 3.45, št. 150.

⁴²³ Memorandum Hrvaške, odst. 3.45; Zakon o območjih občin in okrajev, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, 3. člen, priloga HRLA-39.

⁴²⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 3.46 (opombe izpuščene) Zakon o geodetski izmeri in zemljiškem katastru, *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 16/1974, 36. člen, priloga HRLA-47; gl. memorandum Hrvaške, odst. 3.46, št. 154, 7.9–7.11; memorandum Slovenije, odst. 5.69–72.

⁴²⁵ Zakon o geodetski izmeri in zemljiškem katastru, prvi odstavek 36. člena; memorandum Hrvaške, odst. 3.46.

⁴²⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 3.49.

⁴²⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 3.51.

Uporabljeni predpisi v Sloveniji

274. Slovenija je svojo prvo ustavo razglasila leta 1947.⁴²⁸ 11. člen je določal: „Meje Ljudske republike Slovenije se ne smejo spreminjati brez privolitve Ljudske Republike Slovenije.“⁴²⁹ Ustavni zakon iz leta 1953 o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije je Ljudski skupščini podelil pristojnost za sklepanje dogovorov o ozemeljskih spremembah (ob potrditvi Zvezne ljudske skupščine).⁴³⁰ V slovenski ustavi iz leta 1963 je bilo ponovno poudarjeno, da se meje republike brez njene privolitve ne morejo spremeniti.⁴³¹ Slovenska ustava iz leta 1974, veljavna 25. junija 1991, je določala: „Meje Socialistične republike Slovenije se ne morejo spremeniti brez njene privolitve.“⁴³²
275. Prvi slovenski zakon o upravni razdelitvi,⁴³³ sprejet leta 1945, je vzpostavil prvo teritorialno razdelitev za upravne namene.⁴³⁴ Zakon o upravni razdelitvi Slovenije z dne 3. aprila 1946, kot je bil spremenjen z zakonom z dne 14. septembra 1946, je uvedel pomembne spremembe v zvezi z upravno razdelitvijo.⁴³⁵ Slovensko ozemlje je bilo razdeljeno na okrožja, ki so bila razdeljena na okraje, ki so jih sestavljali kraji; kraji so bili opisani s sklicevanjem na katastrske občine in naselja.⁴³⁶ Novi Zakon o upravni razdelitvi je leta 1948 ukinil okrožja.⁴³⁷
276. Organiziranost je bila spet spremenjena leta 1952 z zakonom, ki je razdelil Ljudsko republiko Slovenijo na mesta, okraje in občine.⁴³⁸ Slovensko ozemlje je bilo razdeljeno na tri mesta in 19

⁴²⁸ Ustava Ljudske republike Slovenije, *Uradni list Ljudske Republike Slovenije*, posebna izdaja, št. 4A/1947, priloga SI-98; memorandum Slovenije, odst. 5.28.

⁴²⁹ Ustava Ljudske republike Slovenije, *Uradni list Ljudske Republike Slovenije*, 11. člen, posebna izdaja, št. 4A/1947, priloga SI-98; memorandum Slovenije, odst. 5.28.

⁴³⁰ Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, šesti odstavek 21. člena, št. 3/1953, priloga SI-129; memorandum Slovenije, odst. 5.30.

⁴³¹ *Ustava Socialistične republike Slovenije*, Časopisni zavod “Uradni list SRS“, Ljubljana, 1963, 5. člen, str. 9, 38, 56–58, 63, priloga SI-162; memorandum Slovenije, odst. 5.31.

⁴³² Memorandum Slovenije, odst. 5.32; Ustava Socialistične republike Slovenije, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 6/1974, priloga SI-185.

⁴³³ Memorandum Slovenije, odst. 5.43; Zakon o upravni razdelitvi federalne Slovenije, *Uradni list Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta in Narodne vlade Slovenije*, št. 33/1945, priloga SI-80.

⁴³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 5.43.

⁴³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 5.44 (opombe izpuščene); Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 2. april 1946, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 26/1946, priloga SI-86; Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 14. september 1946, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 62/1946, priloga SI-96.

⁴³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 5.44.

⁴³⁷ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, *Uradni list Ljudske Republike Slovenije*, št. 9/1948, priloga SI-113; memorandum Slovenije, odst. 5.46.

⁴³⁸ Zakon o razdelitvi Ljudske republike Slovenije na mesta, okraje in občine, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 11/1952, priloga SI-120; memorandum Slovenije, odst. 5.47.

okrajev, ki so jih sestavljale občine, te pa so bile opisane s sklicevanjem na katastrske občine in naselja.⁴³⁹ Mesta kot upravne enote so bila ukinjena leta 1955.⁴⁴⁰

277. Na odločilni datum je bilo ozemlje Republike Slovenije v skladu z Zakonom o postopku za ustanovitev, združitve oziroma spremembo območja občine iz leta 1980, različica z dne 31. julija 1990, razdeljeno na 62 občin, ki so obsegale celotno ozemlje.⁴⁴¹ Zakon iz leta 1980 je določal, da se „območja občin določijo s katastrskimi občinami“.⁴⁴²
278. 25. junija 1991 so občine Piran, Koper, Sežana, Ilirska Bistrica, Cerknica, Ribnica, Kočevje, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Krško, Brežice, Šmarje pri Jelšah, Ptuj, Ormož, Ljutomer in Lendava mejile na Hrvaško.⁴⁴³

iii. Strankini razlagi pravnega okvira

279. Čeprav se stranki strinjata glede pravnih instrumentov, ki so pomembni za določitev meje na kopnem s strani arbitražnega sodišča, vsaka od njiju podaja svojo razlago tega pravnega okvira.

Stališče Hrvaške

280. Hrvaška na podlagi zgoraj opisanega pravnega okvira ugotavlja:

Meja med Hrvaško in Slovenijo ob osamosvojitvi je bila zunanja meja njunih mejnih občin. Na Hrvaškem so bile meje teh občin *najbolj natančno opisane* v katastrskih evidencah. V Sloveniji so bile *opredeljene s sklicevanjem* na posamezne katastrske občine znotraj občine. V vsaki od republik so bile katastrske občine geografsko določene, kartirane in razmejene v naravi. V skladu s tem so zunanje meje katastrskih občin vsake od republik, ki so mejile na drugo republiko, določale, kje je v skladu z zakonodajo strank na odločilni datum potekala meja. Zato mednarodna meja med Hrvaško in Slovenijo načeloma poteka po „črti“, ki so jo 25. junija 1991 določale zunanje meje katastrskih občin Hrvaške, ki so mejile na Slovenijo, in slovenskih katastrskih občin, ki so mejile na hrvaške.⁴⁴⁴

⁴³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 5.47.

⁴⁴⁰ Zakon o območjih okrajev in občin v Ljudski republiki Sloveniji, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 24/1955, priloga SI-143; memorandum Slovenije, št. 24/1955, priloga SI-143; memorandum Slovenije, odst. 5.48.

⁴⁴¹ Memorandum Slovenije, odst. 5.49 (opombe izpuščene); Zakon o postopku za ustanovitev, združitve oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 28/1980, priloga SI-203; gl. *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 9/1982, 27/1984, 38/1989, 30/1990; protimemorandum Slovenije, odst. 3.20.

⁴⁴² Zakon o postopku za ustanovitev, združitve oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 28/1980, priloga SI-203; memorandum Slovenije, odst. 5.50; memorandum Hrvaške, odst. 3.53.

⁴⁴³ Memorandum Slovenije, odst. 5.72; memorandum Hrvaške, odst. 3.55.

⁴⁴⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 3.56 (poudarek dodan); gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 3.3; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.22.

281. Hrvaška ugotavlja, da je zvezna ustava iz leta 1946 prepuščala posameznim republikam, da same določijo svoje meje.⁴⁴⁵
282. Hrvaška tudi poudarja, da sta Hrvaška in Slovenija postali del Jugoslavije „vsaka s svojim zgodovinskim ozemljem“. ⁴⁴⁶ Z drugimi besedami „Hrvaška se je ponovno vzpostavila na pretežno istem ozemlju, na katerem je bila avtonomna Kraljevina Hrvaška v okviru Avstro-Ogrske, vključno z njenimi zgodovinskimi deželami Slavonijo in Dalmacijo.“ ⁴⁴⁷ Zato so ozemeljske meje območij in okrajev, ki so zgodovinsko sestavljali Kraljevino Hrvaško, na zadevnih območjih predstavljale mejo Hrvaške s Slovenijo.⁴⁴⁸ Kot trdi Hrvaška:

Te meje (nekatero od njih obstajajo že stoletja) so formalno določili uradni avstro-ogrski geodeti v 19. in zgodnjem 20. stoletju in so jih organi na obeh straneh meje v času, ko sta Hrvaška in Slovenija postali republiki v jugoslovanski federaciji po drugi svetovni vojni, dobro poznali in spoštovali.⁴⁴⁹

283. Hrvaška tako trdi, da je na dan osamosvojitve njuni ozemlji ločevala meja, ki je na podlagi načela *uti possidetis*⁴⁵⁰ postala ustaljena mednarodna meja.⁴⁵¹
284. Hrvaška obenem izjavlja:

[U]stava in zakoni, ki so veljali v Republiki Hrvaški 25. junija 1991, opredeljujejo njeno ozemlje kot vsoto ozemelj njenih občin. Ozemlje vsake občine je bilo opredeljeno v njenem občinskem statutu, in sicer da ga sestavljajo ozemlja njenih naselij, območje katerih je bilo *najbolj natančno opisano* v katastrskih evidencah. Katastrske evidence so vključevale načrte in podrobne opise ozemeljskega obsega vsake katastrske občine, meje katere so bile večinoma označene na terenu. Tako so bile ob osamosvojitvi meje Hrvaške z drugimi jugoslovanskimi republikami, vključno s Slovenijo, *najbolj natančno opisane* v njenih katastrskih evidencah.⁴⁵²

⁴⁴⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 3.33.

⁴⁴⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 3.35.

⁴⁴⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 3.42.

⁴⁴⁸ Prav tam.

⁴⁴⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 3.42; gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 3.71; gl. tudi zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 69:19–71:5, sklic na protimemorandum Slovenije, odst. 3.61, memorandum Slovenije, odst. 5.58, 5.69. Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 151:4–154:7. Slovenija se ne strinja s pristopom Hrvaške, da upošteva „neko kvaziskladno najbolj verodostojno katastrsko mejo“ namesto zgodovinskega vira samega pravnega naslova: Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127:9–12.

⁴⁵⁰ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 56:15–17, sklic na memorandum Slovenije, odst. 5.10; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 143:25–144:3, sklic na zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 90:18–19.

⁴⁵¹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 57:17–21, sklic na prilogo SI-312 memoranduma Slovenije. Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 144:3–8; sklic na zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 19:22–23.

⁴⁵² Memorandum Hrvaške, odst. 3.50 (poudarek dodan); gl. odgovor Hrvaške, odst. 2.3; gl. zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 58:23–62:3, sklic na memorandum Slovenije, odst. 5.49, 5.50, 5.57; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 144:14–146:16, sklic na memorandum Slovenije, odst. 5.49–50, priloga SI-203; memorandum Slovenije, odst. 5.19. Slovenija se ne strinja, da so natančni geografski obrisi občin opisani v katastrskih evidencah in načrtih: zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 78:17–18, 75:9–12, 76:2–3.

285. Hrvaška trdi, da se stranki strinjata, da je kataster dragocen dokaz o mejah, kot so bile določene in razumljene, ter da je dokaz o pravnem naslovu, ki je podlaga za te meje.⁴⁵³
286. Hrvaška trdi, da je slovenska zakonodaja določala, da je ozemlje Republike Slovenije sestavljeno iz vsote ozemelj njenih občin.⁴⁵⁴ Slovenska zakonodaja je poleg tega določala, da ozemeljski obseg vsake občine določajo njene katastrske občine.⁴⁵⁵ Zato na odločilni datum meje katastrskih občin niso predstavljale le občinske meje, ampak tudi republiško mejo, če so občine mejile na druge republike.⁴⁵⁶ Hrvaška trdi, da sta se stranki o tem sporazumeli.⁴⁵⁷
287. Hrvaška trdi, da so skupna prizadevanja strank med leti 1992 in 1997 za določitev poteka meje ob osamosvojitvi temeljila na tem, da se bo kopenski del meje določil na podlagi primerjave in uskladitve mej njunih katastrskih občin na dan 25. junija 1991.⁴⁵⁸ Stranki sta šteli, da so meje njunih katastrskih občin „usklajene“ na 91 % meje na kopnem.⁴⁵⁹

⁴⁵³ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 71:6–76:16, sklic na memorandum Slovenije, odst. 5.67, 5.77; Ustava Kraljevine Jugoslavije iz leta 1931, priloga SI-65, memorandum Slovenije, odst. 6.03; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 154:8–16.

⁴⁵⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 3.53.

⁴⁵⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 3.53.

⁴⁵⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 3.53; gl. odgovor Hrvaške, odst. 2.3.

⁴⁵⁷ Gl. zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 62:4–10, sklic na memorandum Slovenije, odst. 3.23, 5.55, 5.73; Ustavno sodišče Slovenije, mnenje št. Rm-1/09, arbitražni sporazum, 18. marec 2010, izrek, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 25/2010, priloga SI-402; osnutek Sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o meji, 26. marec 1992, priloga SI-253; Geodetska uprava Republike Hrvaške, Opis poteka meje na podlagi podatkov mejnih katastrov – predlog Republike Hrvaške, 1. julij 1992, priloga SI-258; osnutek Sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji, ki ga je sprejela Vlada Republike Slovenije 24. septembra 1992, priloga SI-262; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 146:17–149:15, sklic na memorandum Slovenije, odst. 5.73, 5.67; dopis Republiške geodetske uprave Socialistične republike Slovenije Republiški geodetski upravi Socialistične republike Hrvaške o srečanju predstavnikov republiških geodetskih uprav Hrvaške in Slovenije, 26. januar 1988, priloga HR-367; memorandum Slovenije, odst. 5.50–54. Slovenija se ne strinja, da je bil o tej točki dosežen dogovor: zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 90:8–11, 89:10–12, 76:21–22, 81:1–3.

⁴⁵⁸ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 66:19–25, sklic na memorandum Slovenije, odst. 5.73, 5.74; skupna izjava III. srečanja strokovnih skupin Republike Slovenije in Republike Hrvaške za mejna vprašanja, Ljubljana, 7. maj 1993, priloga SI-274; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 149:16–150:17. Slovenija se ne strinja, da so strokovnjaki primerjali katastrske evidence za celotno mejo na kopnem: zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 89:8–9.

⁴⁵⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 68:15–18, sklic na skupno poročilo mešane slovensko-hrvaške strokovne skupine za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, Zagreb, 20. december 1996, priloga SI-293; memorandum Slovenije, odst. 3.42; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 150:18–151:3, sklic na Zapisnik tretjega rednega zasedanja Mešane slovensko-hrvaške komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje od 4. marca do 7. marca 1997, priloga SI-762; memorandum Slovenije, odst. 3.42.

288. Zaradi zgoraj navedenih razlogov se Hrvaška pri opredelitvi delov meje, kjer so katastrske meje usklajene in je meja dogovorjena, opira na poročilo iz leta 1996. Kjer katastrske meje niso usklajene, Hrvaška meni, da je meja sporna.⁴⁶⁰
289. Da bi rešili spore na 20 območjih, na katerih se katastrske meje razlikujejo, Hrvaška trdi, da bi se morali opirati na mejo katastrske občine stranke, ki sledi izrecno dogovorjeni meji, ali na zgodovinsko hrvaško-avstrijsko mejo, ki sta jo obe stranki šteli za veljavno. Hrvaška meni, da bi pravni naslov tam, kjer se meje katastrskih občin razlikujejo, moral slediti katastrski meji, ki najbolj ustreza izrecnemu dogovoru, ali če takega dogovora ni, tej zgodovinski meji.⁴⁶¹
290. Hrvaška zato trdi, da bi arbitražno sodišče za določitev meje na spornih območjih moralo upoštevati dogovore med strankama. Če dogovorov ni ali če je pravni naslov „drugače dvoumen, ker ni mogoče določiti, katera stranka ima katastrske evidence, ki točno odražajo mejo“, lahko arbitražno sodišče upošteva *effectivités*.⁴⁶² Hrvaška trdi, da so sporna območja v sektorju Istra in sektorju Mura predmet mejnih dogovorov.⁴⁶³ Hrvaška trdi, sta se stranki dogovorili, da bo v centralnem sektorju meja med njima sledila zgodovinski hrvaško-avstrijski meji. Po navedbah Hrvaške je to vidno v izjemni usklajenosti njunih katastrskih mej v tem sektorju. Ta pojav „ni nastal naključno“ in „je lahko nastal le namenoma“,⁴⁶⁴ kot potrjujejo ustrezne *effectivités*.⁴⁶⁵
291. Hrvaška v zvezi s svojo zavrnitvijo argumentov Slovenije glede spornih zadev med strankama navaja:

Memorandum Slovenije navaja, da (i) so obstajali tudi mejni spori s Hrvaško, ki „so bili leta 1991 znani“, in sicer na območjih, na katerih so bile katastrske meje strank *usklajene*; (ii) da je bila ne glede na slovensko zakonodajo o ozemlju in mejah na nekaterih območjih meja s Hrvaško določena „*geografsko*“ in ne na podlagi katastrskih občin; in (iii) da bi morala biti meja med Slovenijo in Hrvaško danes *identična meji iz leta 1931* med Savsko in Dravsko banovino v nekdanji Kraljevini Jugoslaviji, za katero ni nikomur prav nič žal. Težko je reči, katera od teh treh trditev je najbolj nezaslišana. To je težka odločitev.⁴⁶⁶

⁴⁶⁰ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.82.

⁴⁶¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.88.

⁴⁶² Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.83; gl. Sir Robert Jennings & Sir Arthur Watts, *Oppenheim's International Law* zv. 1, str. 677 in nasl. (2008); *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila 1986, str. 554 na str. 586–87, odst. 63. Gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 3.26–30.

⁴⁶³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.84–85. Te izjave se nanašajo na sektorje, kot jih je opredelila Hrvaška.

⁴⁶⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.86.

⁴⁶⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.87.

⁴⁶⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.46.

292. Hrvaška izrecno obravnava trditev Slovenije, da nekateri mejni spori niso bili opredeljeni v strokovnem poročilu.⁴⁶⁷ Hrvaška pravi, da je ta izjava „nejasna“.⁴⁶⁸ Poudarja, da je „edini dokument, ki ga Slovenija navaja v zvezi s to trditvijo, interni slovenski memorandum“ z dne 29. marca 1972.⁴⁶⁹ Hrvaška trdi, ne le, da ta dokument ne podpira trditve Slovenije, ampak, da „*potrjuje*“, da so sporna območja določena izključno s sklicevanjem na neusklajene meje katastrskih občin⁴⁷⁰, prav z obravnavanjem težav, ki jih povzroča „nedoločenost meja katastrskih občin“.⁴⁷¹
293. V zvezi s trditvijo Slovenije, da sta stranki v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja sprejeli ukrepe, ki kažejo na slabo kakovost njunih katastrov, Hrvaška trdi nasprotno, in sicer da sta strani pri poskusu ureditve njune republiške meje v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja uporabili „povsem enako merilo in metodologijo kot po osamosvojitvi v devetdesetih letih prejšnjega stoletja“: Primerjavo katastrskih mej.⁴⁷²
294. Hrvaška navaja, da se je postopek začel tako, da sta geodetski upravi strank poslali dopise svojim katastrskim uradnikom z navodili, kako naj opravijo primerjavo. Dopis, ki ga je poslala geodetska uprava Slovenije 2. aprila 1971, navaja: „... republiški geodetski upravi SR Hrvatske in SR Slovenije [sta] sklenili, da se opravi vzporeditev cele republiške mejne črte, prikazane na veljavnih katastrskih načrtih in da se točno ugotovi eventualno nesoglasje.“⁴⁷³ Dopis, ki ga je Hrvaška poslala svojim katastrskim uradnikom vsebuje podobne besede.⁴⁷⁴ Hrvaška navaja, da sta stranki nato primerjali svoje katastrske občine.⁴⁷⁵ Hrvaška navaja, da to potrjujejo tudi različni uradni dokumenti, pri čemer so bili nekateri od njih priloženi vlogi Slovenije.⁴⁷⁶

⁴⁶⁷ Memorandum Slovenije, odst. 5.74. (opomba izpuščena): „Kljub temu obstajajo druge, pomembnejše razlike, ki niso bile neznane, vendar jih Slovenija in Hrvaška pred letom 1991 nista nikoli popolnoma odpravili“; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.47

⁴⁶⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.47

⁴⁶⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.48; gl. Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije, Informacija o problemih, ki jih povzroča nedoločenost republiške meje proti SR Hrvatski, št. 45-d-25/25-70, 29. marec 1972, priloga SI-181 (*navedeno* v memorandumu Slovenije, odst. 5.74, št. 100).

⁴⁷⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.48.

⁴⁷¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.48 (*navedba* Geodetske uprave Socialistične republike Slovenije, Informacija o problemih, ki jih povzroča nedoločenost republiške meje proti SR Hrvatski, št. 45d-25/25-70, 29. marec 1972, priloga SI-181).

⁴⁷² Odgovor Hrvaške, odst. 2.20–21.

⁴⁷³ Dopis Geodetske uprave Socialistične republike Slovenije katastrskim uradom, 2. april 1971, priloga SI-536.

⁴⁷⁴ Dopisi Republiške geodetske uprave Socialistične republike Hrvaške Upravi za kataster in geodetske zadeve, 26. marec 1971, priloga SI-535; odgovor Hrvaške, odst. 2.23.

⁴⁷⁵ Odgovor Hrvaške, odst. 2.24–27; Informacija, ki jo je Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije poslala Republiški geodetski upravi Socialistične republike Hrvaške v zvezi z osnutkom Informacije o problemih, ki jih povzroča nedoločenost republiške meje proti SR Hrvatski, Ljubljana, 6. marec 1972,

295. Hrvaška očita Sloveniji, da je navajala, da so za določitev meje pomembne druge vrste „območij“, in da se je sklicevala na „izbran nabor zakonov, vključno s tistimi o upravljanju z vodnimi viri, ribištvu ter celo o lovu in gojitvi divjadi.“⁴⁷⁷ Hrvaška trdi, da je zakonodaja Slovenije opredeljevala njeno ozemlje izključno s sklicevanjem na katastrske občine in da je uporaba zakonodaje, na katero se opira Slovenija, vsekakor omejena na ozemlje Slovenije, kot ga opredeljujejo katastrske občine Slovenije.⁴⁷⁸

296. Hrvaška se ne strinja s slovensko obravnavo katastrskih dokazov, kot je predstavljena v memorandumu Slovenije:

Katastrske dokaze je treba razlagati v dobri veri, da se določi meja v okviru nekdanje SFRJ, ob upoštevanju ustreznih geografskih okoliščin in zlasti sprememb, ki so nastale po vzpostavitvi katastra. To zlasti velja za naravne spremembe, ki niso bile vključene v kataster in potek meje, prikazane v katastru. Kataster zaradi več razlogov lahko odstopa od pravno relevantne razmejitve ne glede na to, ali se katastrske evidence Slovenije in Hrvaške dejansko ujemajo. Evidenco je treba umestiti v ustrezen kontekst, da se ugotovi potek meje.⁴⁷⁹

297. Hrvaška v odgovor trdi, da kataster ne more „odstopati od pravno relevantne razmejitve“, saj je sam kataster „pravno relevantna razmejitev“.⁴⁸⁰ Dodaja tudi, da čeprav so sile narave morda spremenile topografijo na nekaterih delih meje,⁴⁸¹ zakonodaja obeh strank njunih ozemeljskih mej ni opredeljevala „s sklicevanjem na reke ali druge naravne značilnosti, ampak na katastrske

priloga HR-349; gl. Grafični pregled nesoglasij na republiški meji med SRS in SRH, ki prikazuje neskladja v katastrskih evidencah in mejah med Slovenijo in Hrvaško (1972), priloga SI-M-57; zapisnik o primerjavi mej katastrskih občin med Občino Varaždin (Hrvaška) in Občino Ptuj, Slovenija, Ptuj, 23. april 1971, priloga HR-348.

⁴⁷⁶ Odgovor Hrvaške, odst. 2.28–33; Republiška geodetska uprava Socialistične republike Hrvaške, Informacija o problemih, ki izhajajo iz nedoločenosti meje SR Hrvaške, 25. januar 1972, priloga SI-543; Skupščina Socialistične republike Slovenije, Predlog zakona o pogojih in o postopku za ustanovitev, združitev ali spremembo območja občine in o območjih občin, 12. julij 1979 (poudarek dodan), priloga SI-572; dopis Geodetske uprave Socialistične republike Slovenije Republiški geodetski upravi Socialistične republike Hrvaške v zvezi z mejo med Hrvaško in Slovenijo v Prekmurju, Ljubljana, 22. december 1970, priloga HR-345; dopis Republiške geodetske uprave Socialistične republike Hrvaške Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije v zvezi z mejo med Hrvaško in Slovenijo v Medžimurju (rokopis), Zagreb, 3. februar 1971, priloga HR-346; dopis Republiške geodetske uprave Socialistične republike Slovenije Republiški geodetski upravi Socialistične republike Hrvaške v zvezi s sestankom predstavnikov republiških geodetskih uprav Hrvaške in Slovenije, Ljubljana, 26. januar 1988 (poudarek dodan), priloga HR-367.

⁴⁷⁷ Odgovor Hrvaške, odst. 2.34.

⁴⁷⁸ Odgovor Hrvaške, odst. 2.34–37; Zakon o sladkovodnem ribištvu, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, priloga SI-564; Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, priloga SI-563; Zakon o vodah, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 38/1981, 10. člen, priloga SI-596.

⁴⁷⁹ Memorandum Slovenije, odst. 5.75; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.49.

⁴⁸⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.50.

⁴⁸¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.51.

občine“, pri čemer je bilo veliko teh mej določenih v času Avstro-Ogrske.⁴⁸² Hrvaška trdi, da Slovenija nima podpore v sodbi senata Meddržavnega sodišča v zadevi *Gulf of Fonseca*, saj je senat v tej zadevi dejal, da se „topografija“ lahko obravnava le, če pravni naslov „ni jasno in nedvoumno izkazan“. ⁴⁸³ Hrvaška tudi poudarja, da bi bilo nedopustno na podlagi „pravičnosti“, „zaradi geografskih ali drugih razlogov“, ne upoštevati veljavne zakonodaje. ⁴⁸⁴ Hrvaška izjavlja, da „na novo izumljeni“ topografski argument Slovenije „boleha zaradi selektivne uporabe“, ⁴⁸⁵ in argument Slovenije v sektorju Istra označuje kot „edini odstop od vere v meje na rekah“. ⁴⁸⁶ Hrvaška nadalje kritizira „meje na rekah, ki jih na novo zahteva“ Slovenija v sektorju Mura in centralnem sektorju, in navaja, da za „posodabljanje“ katastrskih mej zaradi upoštevanja sprememb v toku reke na mestih, kjer niti katastrske meje iz leta 1991 niti zgodovinske katastrske meje niso sledile reki, ni opravičila. ⁴⁸⁷

298. Hrvaška je zlasti kritična do izjave Slovenije, da „je bil pravni naslov za mejo na odločilni datum ustava iz leta 1931, ki ... je še naprej veljala med banovinama leta 1931 in republikama ... do razpada Jugoslavije.“ ⁴⁸⁸ Hrvaška glede po njenem mnenju „najskerajnjšega argumenta Slovenije“ ⁴⁸⁹ najprej navaja, da je odločilni datum leto 1991 in ne 1931. ⁴⁹⁰ Dodaja: tisto, „za kar se trdi, da je bila zakonodaja leta 1931 (vendar dejansko ni bila), je nerelevantno“. ⁴⁹¹ Hrvaška tudi trdi, da je federativna jugoslovanska država po vojni „izrecno razglasila za nične“ vse pravne in upravne akte nekdanje Kraljevine Jugoslavije, ki so jo tako Hrvati kot Slovenci imeli za „neusmiljeno in okrutno diktaturo“. ⁴⁹² V podporo temu Hrvaška izhaja iz preambule Deklaracije o razglasitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije ⁴⁹³ iz novembra 1945 in iz

⁴⁸² Prav tam.

⁴⁸³ *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador v. Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, ICJ Poročila 1992, str. 351 na str. 389–90, odst. 46; gl. memorandum Slovenije, odst. 5.75; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.53.

⁴⁸⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.53; gl. zadeva *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila 1986, str. 554 in str. 567–68 odst. 28; *Fisheries Jurisdiction (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Iceland)*, sodba, ICJ Poročila 1974, str. 3 na str. 30, 33, odst. 69, 78.

⁴⁸⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.54.

⁴⁸⁶ Prav tam.

⁴⁸⁷ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 94:6–16.

⁴⁸⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.35.

⁴⁸⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.55.

⁴⁹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.56

⁴⁹¹ Prav tam.

⁴⁹² Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.58; gl. Ben Riley in Rhys J. Davies, *The Croats under Yugoslavian Rule* (Hrvati pod jugoslovansko vladavino), priloga HR-162 (navedeno v protimemorandumu Hrvaške, odst. 3.58, št. 83).

⁴⁹³ Preambula, Deklaracija o razglasitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije, 29. november 1945, priloga HRLA-79; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.59.

Zakona o razveljavljenju pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941, iz junija 1946.⁴⁹⁴ Hrvaška nadalje trdi, da pravne razdelitve, ki jih je sprejela Kraljevina Jugoslavija, „niso upoštevale zgodovinskih mej“, in navaja intervju, v katerem „slovenski višji strokovnjak za mejo“ izjavlja, da so katastrske meje „še najbolj zanesljiva osnova za dokončno določitev meje“. ⁴⁹⁵

299. Hrvaška tudi ugovarja pomembnosti, ki jo Slovenija pripisuje odločitvi Avnoja iz leta 1945 v podporo svoji trditvi, da je bil pravni naslov na odločilni datum ustava iz leta 1931.⁴⁹⁶ Poleg tega Hrvaška trdi, da zapisnik sestanka, na katerem naj bi bila sprejeta „odločitev“, ki ga Slovenija prilaga, kaže, da se je nanašal na volitve članov Avnoja in ne na ozemeljsko razmejitve ter da ni bila sprejeta nobena „odločitev“. ⁴⁹⁷ Hrvaška navaja, da je podlaga za trditev Slovenije *predlog* Mileta Peruničiča, ki ga je mogoče najti v *opombi* statistične tabele o popisu leta 1931.⁴⁹⁸ Hrvaška zaključuje, da „odločitev“ Avnoja preprosto „ne obstaja“. ⁴⁹⁹ Hrvaška poudarja, da domnevna odločitev Avnoja izhaja iz časa pred deklaracijo o razglasitvi iz novembra 1945 in zakonom iz junija 1946 o ničnosti [*sic*] ustave in zakonov nekdanje kraljevine iz leta 1931.⁵⁰⁰
300. Slovenija se v podporo svoji trditvi, da je bil na odločilni datum pravni naslov ustava iz leta 1931, v svojem memorandumu opira na dopis Zveznega sekretariata za pravosodje in upravo iz leta 1990.⁵⁰¹ Hrvaška trdi, da je opiranje Slovenije na dopis „presenetljivo“, saj Slovenija priznava, da v skladu s tedaj veljavnim ustavnim okvirom zvezna vlada ni imela pooblastila za razmejevanje republiških mej.⁵⁰² Hrvaška trdi, da bi Zvezni sekretariat, če bi imel pooblastilo,

⁴⁹⁴ Zakon o razveljavljenju pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941 in med sovražno okupacijo, 23. oktober 1946, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 86/1946, 25. oktober 1946, priloga HRLA-80; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.60.

⁴⁹⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.61; gl. Miroslav Stiplovšek, „*Ukinitev oblastnih samouprav in oblikovanje banske uprave Dravske banovine leta 1929*“, *Prispevki za novejšo zgodovino: Ferenčev zbornik*, zv. 2 (1997) (navedeno v protimemorandumu Hrvaške, odst. 3.61, št. 89); gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 3.62; „Južna meja: Mejaš in mejniki [intervju z Jožetom Rotarjem]“, *Mladina*, 4. maj 1995, priloga HR-294.

⁴⁹⁶ Gl. memorandum Slovenije, odst. 5.17–18.

⁴⁹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.63; Peto zasedanje Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije, zakonodajno delo predsedstva Začasne ljudske skupščine Demokratične federativne Jugoslavije, 24. februar 1945, priloga HR-139.

⁴⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.63–64; Peto zasedanje Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije, zakonodajno delo predsedstva Začasne ljudske skupščine Demokratične federativne Jugoslavije, 24. februar 1945, priloga HR-139.

⁴⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.65 (poudarek v izvirniku); gl. odgovor Hrvaške, odst. 2.40–43.

⁵⁰⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.66.

⁵⁰¹ Memorandum Slovenije, odst. 5.17–18.

⁵⁰² Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.69; Hrvaška se sklicuje na memorandum Slovenije, odst. 5.25.

- da odgovori na vprašanje, moral odgovoriti, da je bila meja določena s sklicevanjem na katastrske meje.⁵⁰³
301. Poleg tega Hrvaška navaja, da Slovenija ni zagotovila „zanesljivih dokazov“, da je leta 1931 upravna meja med Savsko in Dravsko banovino sledila geografskim značilnostim in ne mejam katastrskih občin.⁵⁰⁴ Po navedbah Hrvaške samo besedilo ustave iz leta 1931 – zlasti njen 83. člen, ki opisuje meje banovin s sklicevanjem na meje okrajev, ne rek – izpodbija teorijo Slovenije o meji na rekah.⁵⁰⁵ Hrvaška vsekakor trdi, da so v povojni Jugoslaviji in, kar je najpomembneje, na odločilni datum meje med Hrvaško in Slovenijo sledile mejam katastrskih občin, ne rekam, kot je med drugim razvidno iz slovenskih kart.⁵⁰⁶
302. Hrvaška meni, da je samo ustavno sodišče Slovenije pri pregledu ustavnosti arbitražnega sporazuma podprlo stališče Hrvaške.⁵⁰⁷ Ustavno sodišče je ugotovilo, da je meja potekala „po mejah občin oziroma katastrskih občin, kakor so obstajale na dan nastanka novih držav.“⁵⁰⁸ Poleg tega je ugotovilo, da so bili „sporni odseki“ meje območja katastrskega prekrivanja.⁵⁰⁹
303. Hrvaška zaključuje, da bi uveljavljanje ozemeljskih zahtev Slovenije, ki „močno presegajo območja, ki so bila 'sporna' na odločilni datum“, vodilo v povečanje spornega območja s 797,9 ha, kot ga je ugotovila strokovna skupina, na več kot 3.000 ha. Hkrati bi zahteve Slovenije povzročile skrajšanje meje med državama na 605 km, čeprav je Slovenija sama v svoji vlogi menila, da je meja dolga 670 km.⁵¹⁰
304. Hrvaška v zvezi s katastrskimi načrti, priloženimi njenemu odgovoru, ugotavlja, da je svoje katastrske načrte predložila v tej fazi le zato, ker je bila izpodbijana točnost njene predstavitve zahtevane mejne črte v njenem protimemorandumu na kartah v merilu 1 : 25.000.⁵¹¹ Hrvaška navaja, da Slovenija arbitražnemu sodišču ni predložila svojih katastrskih načrtov zaradi dveh

⁵⁰³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.69.

⁵⁰⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.72; gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 3.73–75.

⁵⁰⁵ Odgovor Hrvaške, odst. 2.47–49; gl. Ustava Kraljevine Jugoslavije, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, priloga SI-65.

⁵⁰⁶ Gl. odgovor Hrvaške, odst. 2.44–46; slike R2.1–2.6; zemljevid Slovenske gorice, Prekmurje, Dravsko-ptujsko polje, Haloze, 1955, priloga SI-M-49.

⁵⁰⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.76; Mnenje št. Rm-1/09, arbitražni sporazum, 18. marec 2010, odst. 43, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 25/2010, odst. 26, priloga SI-402; gl. odgovor Hrvaške, odst. 2.4

⁵⁰⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.77, *navedba iz* Mnenja št. Rm-1/09, arbitražni sporazum, 18. marec 2010, odst. 43, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 25/2010, odst. 26, priloga SI-402; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 5.73, št. 96.

⁵⁰⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.77, *navedba iz* Mnenja št. Rm-1/09, arbitražni sporazum, 18. marec 2010, odst. 43, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 25/2010, odst. 26, priloga SI-402.

⁵¹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.80.

⁵¹¹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 164:19–20.

razlogov. Prvič, zahteva Slovenije temelji na njenih „na novo izumljenih mejah na rekah“ in ne na katastrskih mejah. Drugič, „dejanski katastrski načrti Slovenije bi se zelo skladali z načrti Hrvaške“ in bi tako podprli hrvaško zahtevo pri skoraj vseh 32 območjih, ki sestavljajo 9 % meje na kopnem, kjer so še vedno neskladja.⁵¹² Hrvaška poziva arbitražno sodišče, naj iz tega, da Slovenija ni vključila svojih katastrskih načrtov v svoje vloge, sklepa, da ti načrti izpodbijajo zahtevo Slovenije glede meje in je ne podpirajo. Poleg tega navaja, da uradne karte slovenske državne geodetske uprave vsekakor „izničujejo“ zahtevo Slovenije glede meje.⁵¹³

Stališče Slovenije

305. Slovenija na podlagi zgoraj opisanega pravnega okvira ugotavlja:

Zadevna domača zakonodaja FLRJ in SFRJ ni na novo določila mej Slovenije in Hrvaške. Zagotavljala je obstoječe meje, ki so bile določene s sklicevanjem na pravni položaj pred ustanovitvijo federacije, tj. v sistemu banovin Kraljevine Jugoslavije. Te meje so bile vzpostavljene s sklicevanjem na obstoječe meje nekdanjih dežel Avstro-Ogrske in Avstrijskega cesarstva.⁵¹⁴

306. Slovenija pripisuje bistveno manjši pomen katastrskim evidencam kot Hrvaška – čeprav ne zanika njihove dokazne vrednosti.⁵¹⁵ Glede pomembnosti katastrskih evidenc, Slovenija posebej navaja:

Obstoj in vsebina razmejitve, ki izhaja iz različnih pravnih virov v preteklosti, se do neke mere kažeta v zakonodaji o delitvi ozemlja in katastrskih evidencah Slovenije in Hrvaške, kot so obstajale na odločilni datum. So *dragocen dokaz* o viru in vsebini ozemeljskih pravic Slovenije in Hrvaške na odločilni datum.⁵¹⁶

307. Slovenija v zvezi s tem poudarja razliko med dokazi, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti obstoj pravnega naslova, in dejanskim virom tega pravnega naslova.⁵¹⁷ Trdi, da so v tem primeru katastri samo dokaz o pravnem naslovu strank in sami po sebi niso pravni naslov niti niso edino pravno relevantno merilo.⁵¹⁸

308. Slovenija trdi, da na zvezni ravni ni bil nikoli sprejet noben splošni akt, ki bi določal mejo med strankama.⁵¹⁹ Organi republik in pristojni jugoslovanski organi so se odločili, da se republike

⁵¹² Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 97:2–98:22.

⁵¹³ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 165:8–19.

⁵¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 5.77.

⁵¹⁵ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.60.

⁵¹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 5.77. (opomba izpuščena) (poudarek dodan).

⁵¹⁷ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 77:22–79:10.

⁵¹⁸ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 79:11–82:8, str. 84:10–85:22.

⁵¹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 5.16.

„ustanovijo v okviru obstoječih mej prejšnjih administrativnih enot po ustavi Kraljevine Jugoslavije iz leta 1931.“⁵²⁰ Slovenija trdi, da je bilo to še vedno stališče zveznih organov leta 1990, kot je razvidno iz odgovora Zveznega sekretariata za pravosodje in upravo na poslansko vprašanje o določitvi mej med republikami. Zvezni sekretariat je navedel:

V zvezi z razmejitvijo ozemlja zveznih enot v novi Jugoslaviji obstojijo rekonstruirani stenografski zapisniki predsedstva Avnoja z dne 24. februarja 1945 (vir: Zakonodajno delo predsedstva Avnoja in predsedstva Ljudske skupščine, 19. 11. 1944–27. 10. 1945, Beograd, Prezidij Ljudske skupščine, str. 52).

Po navedbah tega je „Slovenija vzeta v mejah bivše Dravske banovine, Hrvaška v mejah bivše Savske banovine in okraja Dubrovnik nekdanje Zetske banovine, Bosna in Hercegovina v mejah, določenih z Berlinskim sporazumom, Srbija v mejah pred balkansko vojno z okrožji, ki jih je dobila od Bolgarije z versajskim mirom, Makedonija z ozemljem južno od Kačanika in Ristovca, Črna gora v mejah pred balkansko vojno z Beranskim in Kotorskim okrajem ter Plavom in Gusinjem.“⁵²¹

309. Slovenija trdi, da razlogi, na katere se Hrvaška sklicuje, da bi zmanjšala pomen odločitve Predsedstva Avnoja iz leta 1945, niso prepričljivi.⁵²² V odgovor na argument Hrvaške, da so bili pravni akti, ki ji je sprejela Kraljevina Jugoslavija, vključno z ozemeljsko reorganizacijo kraljevine leta 1931, kritizirani, ker niso upoštevali zgodovinskih mej, Slovenija poudarja, da predsedstvo Avnoja ni nikoli nameravalo ohraniti celotne ozemeljske organizacije Kraljevine Jugoslavije, ampak je le določilo, da se mora Slovenija ustanoviti v okviru ozemlja nekdanje Dravske banovine.⁵²³ Na navedbo Hrvaške, da je bila ta odločitev zgolj omenjena v opombi, Slovenija odgovarja, da ne glede na obliko te odločitve njen obstoj za zvezne organe SFRJ ni bil nikoli vprašljiv; ravno nasprotno, nanjo so se posebej sklicevali leta 1990 v odgovoru na poslansko vprašanje.⁵²⁴ Po navedbah Slovenije je dejstvo, da zvezna vlada leta 1990 ni imela pristojnosti za določanje republiških mej, nepomembno: zvezni organi pri odgovoru na parlamentarno vprašanje niso določili meje, ampak so le „pojasnili podlago za določitev meje“.⁵²⁵ V zvezi z opiranjem Hrvaške na Zakon o razveljavljenju pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941 in med sovražno okupacijo, Slovenija navaja, da je hrvaški prevod zakona zavajajoč in prilaga svoj prevod; trdi, da pravilna razlaga zakona potrjuje stališče Slovenije, da

⁵²⁰ Memorandum Slovenije, odst. 5.18.

⁵²¹ Memorandum Slovenije, odst. 5.17–18; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 3.62 in 3.103–04; odločitev predsedstva Avnoja je zabeležena v rekonstruiranem zapisniku 5. zasedanja predsedstva Avnoja, 24. februar 1945, priloga SI-461.

⁵²² Odgovor Slovenije, odst. 2.32.

⁵²³ Odgovor Slovenije, odst. 2.33.

⁵²⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.34.

⁵²⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.34.

meje, ki so bile vzpostavljene s pravnimi predpisi ali na njihovi podlagi, izdanimi precej pred letom 1945, še naprej urejajo ti predpisi.⁵²⁶

310. Slovenija pripominja, da so hrvaški in slovenski zakoni in uredbe le „izraz enostranskega razumevanja“ glede poteka meje.⁵²⁷ Ne glede na to pa so pomembni do te mere, da „kažejo splošno razumevanje obeh strani“ glede poteka meje.⁵²⁸
311. S prisposodobno, uporabljeno v sporu med Salvadorjem in Hondurasom,⁵²⁹ je Slovenija pojasnila, da so zadevni ozemlji Hrvaške in Slovenije „sestavljale občine kot koščki sestavljanke.“⁵³⁰ Hrvaški in slovenski zakoni so le določali, kateri koščki sestavljanke so (bili) del Slovenije in kateri del Hrvaške, niso pa določali „oblike teh kosov kot takih.“⁵³¹ Vprašanje oblike teh kosov privede do vprašanja o pomembnosti katastrskih evidenc.
312. Slovenija opozarja, da katastra Slovenije in Hrvaške temeljita na zemljiških izmerah, ki so se izvajale v času vladavine Marije Terezije (od l. 1748 do 1756) in Jožefa II. (od l. 1785 do 1789) ter na franciscejskem katastru, ki je bil vzpostavljen v času vladavine cesarja Franca I. v 19. stoletju.⁵³²
313. Slovenija trdi:
- Kataster ne predstavlja pravnega naslova za določanje meja, ki je pomemben za uporabo načela *uti possidetis iuris*. Je le instrument, ki naj bi načeloma odražal pravni položaj na terenu, in je s tem dokazni element. Če je pravni vir za mejo med Slovenijo in Hrvaško zlahka prepoznaven, je zato manj pomemben. V drugih primerih pa je lahko kataster dokazni element za določitev poteka kopenske meje in osnovni pravni vir.⁵³³
314. Slovenija dodaja, da ostaja kataster pomemben kot „dragocen dokazni element“ pravnega naslova.⁵³⁴ Slovenija poudarja dve točki. Prvič, kataster je praviloma „uradni opis obstoječega

⁵²⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.35–36.

⁵²⁷ Memorandum Slovenije, odst. 5.41.

⁵²⁸ Memorandum Slovenije, odst. 5.41, sklic na *Frontier Dispute (Benin v. Niger)*, sodba, ICJ Poročila 2005, str. 90 na str. 148, 139. odst.

⁵²⁹ Gl. *Case concerning Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador v. Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, ICJ Poročila 1992, str. 351 na str. 388, 44. odst.

⁵³⁰ Memorandum Slovenije, odst. 5.55.

⁵³¹ Prav tam.

⁵³² Memorandum Slovenije, odst. 5.58; gl. memorandum Slovenije, odst. 5.63.

⁵³³ Memorandum Slovenije, odst. 5.76. Slovenija navaja senat Meddržavnega sodišča: „pojem pravnega naslova lahko med drugim in tudi na splošno vključuje vsak dokaz, ki potrjuje obstoj pravice, in tudi dejanski vir take pravice.“ *Frontier dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila 1986, str. 554 na str. 564, 18. odstavek (sklic na odst. 5.76 memoranduma Slovenije). Gl. tudi zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 94:1–96:6.

⁵³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 5.62.

dejanskega stanja na terenu.⁵³⁵ Drugič, kljub svojemu dokaj omejenemu osnovnemu namenu pa je kataster „kot podroben opis ozemlja“ pridobil pomembnost za upravno delitev in kot instrument za določanje meja.⁵³⁶ V tem pogledu Slovenija trdi, da je „treba opozoriti“, da so se na začetku dvostranskih pogajanj med obema stranema geodetski strokovnjaki strinjali, da bodo katastrske meje „izhodišče“ za dokončno odločitev o meji.⁵³⁷

315. Slovenija tudi priznava obstoj in delo strokovne skupine, ki jo posebej močno poudarja Hrvaška.⁵³⁸ Vendar pa Slovenija trdi, da je bila strokovna skupina le eno od številnih skupnih teles, ki sta jih ustanovili stranki, in da je bila odgovorna (le) za en del projekta. Poleg tega Slovenija poudarja, da je bila naloga Mešane strokovne skupine tehnične narave in da njen namen ni bil določati meje na kopnem po načelu *uti possidetis*. Namesto tega je bil namen te skupine preučiti eno od številnih meril, ki bi lahko bila pomembna za ugotovitev meje.⁵³⁹ V zvezi s tem se Slovenija ne strinja s Hrvaško glede sklepov, ki naj bi izhajali iz strokovnega poročila iz l. 1996. Slovenija meni, da strokovnjaki dejansko niso primerjali katastrskih evidenc za celotno kopensko mejo ali celo katastrskih načrtov, temveč so samo primerjali hrvaške in slovenske razlage teh evidenc in to le na 50 območjih, kjer so bila v letu 1994 ugotovljena večja odstopanja.⁵⁴⁰ Slovenija še dodaja, da se ji ni zdelo potrebno izročiti arbitražnemu sodišču celotnih katastrskih evidenc, ker se ne strinja s tem, da bi bil kataster pomemben kriterij za določitev kopenske meje.⁵⁴¹
316. Medtem ko se pogodbenici strinjata, da meje republik SFRJ na zvezni ravni nikoli niso bile določene, Slovenija Hrvaški očita, da naj bi po njenem mnenju to pomenilo, da sta Slovenija in Hrvaška svoje meje določili sami.⁵⁴²
317. Slovenija poudarja, da do leta 1963 republike niso imele pravice določati svojih meja samo s sporazumom.⁵⁴³ V skladu z Ustavo iz leta 1946 je imela Ljudska skupščina FLRJ pooblastilo, da določi meje republike pod pogojem, da se ta s tem strinja.⁵⁴⁴ Iz tega Slovenija sklepa, da so

⁵³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 5.67.

⁵³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 5.68.

⁵³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 5.73.

⁵³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 5.74–76. Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 21:19–22:3.

⁵³⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 31:24–32:4.

⁵⁴⁰ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 97:14–91:14.

⁵⁴¹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 73:17–22.

⁵⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 3.67; gl. memorandum Hrvaške, odst. 3.31.

⁵⁴³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.68.

⁵⁴⁴ Gl. Ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 10/1946, 12. člen, priloga SI-85; protimemorandum Slovenije, odst. 3.69.

republiške meje že obstajale in ne, kot meni Hrvaška, da je bilo „prepuščeno posameznim republikam, da jih same določijo.“⁵⁴⁵ V skladu z Ustavnim zakonom iz leta 1953 je morala Federacija odobriti spremembe meja, ki jih „soglasno predlagata“ republiki.⁵⁴⁶ Slovenija trdi, da Hrvaška ne upošteva tega ustavnega okvira, zlasti kar zadeva njeno analizo v sektorju Mura,⁵⁴⁷ in trdi, da se je edina sprememba glede meje, ki je bila izvedena v tem okviru, nanašala na območje Gradina v Istri.⁵⁴⁸

318. Kot je navedeno zgoraj, so po Ustavi iz leta 1963 republike lahko določile svoje meje samo z dogovorom, in to je veljalo do odločilnega datuma.⁵⁴⁹ Slovenija poudarja, da je bil tak dogovor kljub temu „pravno urejen“: ustavne določbe so opredelile organe, ki so pristojni za dajanje soglasja za kakršnokoli spremembo meje.⁵⁵⁰ Slovenija navaja, da meja med Slovenijo in Hrvaško po letu 1963 nikoli ni bila spremenjena.⁵⁵¹ Katastrski organi niso mogli dovoliti sprememb meja, ker kot je razvidno iz dopisa Zvezne geodetske uprave iz leta 1964, za to niso imeli pristojnosti.⁵⁵² Katastrski organi so lahko spreminjali katastrske meje le toliko, da so te „odražale“ obstoječe meje;⁵⁵³ po drugi strani pa je dejstvo, da se katastrske meje niso spreminjale, dokaz o stabilnosti meja.⁵⁵⁴
319. Slovenija nadalje trdi, da Hrvaška napačno razlaga vlogo republiške zakonodaje o upravni delitvi in katastrskih evidencah.⁵⁵⁵ Slovenija navaja, da je bil „edini namen“ republiške zakonodaje o upravni delitvi razdelitev ozemlja na upravne enote.⁵⁵⁶ Slovenija poudarja, da so

⁵⁴⁵ Gl. memorandum Hrvaške, odst. 3.34; protimemorandum Slovenije, odst. 3.70. Slovenija se sklicuje na pismo Zveznega sekretariata za pravosodje in upravo Generalnemu sekretariatu Zveznega izvršnega sveta, št. 2/1-010/1-1990-05, 2. junij 1990, priloga SI-224.

⁵⁴⁶ Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti, 15. člen, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 3/1953, memorandum Slovenije, priloga SI-126; protimemorandum Slovenije, odst. 3.71.

⁵⁴⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.71.

⁵⁴⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.175–79; protimemorandum Slovenije, odst. 3.71.

⁵⁴⁹ Gl. Ustavo Socialistične federativne republike Jugoslavije, *Uradni list SFRJ*, št. 14/1963, priloga SI-161; *Uradni list SFRJ*, št. 9/1974, priloga SI-183, protimemorandum Slovenije, odst. 3.72.

⁵⁵⁰ Gl. memorandum Slovenije, odst. 5.27–40; protimemorandum Slovenije, odst. 3.73.

⁵⁵¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.73.

⁵⁵² Protimemorandum Slovenije, odst. 3.74; dopis Zvezne geodetske uprave Geodetski upravi Socialistične republike Hrvaške, 19. junij 1964, priloga SI-513.

⁵⁵³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.74. Kot primer take spremembe Slovenija navaja rešitev v zvezi z naseljem Drage na območju Gorjanci/Žumberak.

⁵⁵⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.74.

⁵⁵⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.76.

⁵⁵⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.77.

bile za različne namene tako na zvezni ravni⁵⁵⁷ kot v Sloveniji⁵⁵⁸ in na Hrvaškem⁵⁵⁹ ustanovljene številne ozemeljske enote. Katastri in katastrske občine so bili „samo del teh različnih ozemeljskih in prostorskih delitev in enot“. ⁵⁶⁰ Zvezna uredba o zemljiškem katastru iz leta 1953 določa, da se kataster uporablja za „tehnične, ekonomske in statistične namene, za izdelavo zemljiških knjig in pa kot podlaga za obdavčenje dohodkov od zemljišč“. ⁵⁶¹ Namen katastra nikoli ni bil določitev „dogovorjene meje“, kot to v svojem memorandumu trdi Hrvaška. ⁵⁶² Slovenija tudi poudarja, da obstaja več vrst „katastrov“: seveda zemljiški katastri, pa tudi ribiški katastri⁵⁶³ in lovski katastri. ⁵⁶⁴ Na vsak način pa katastrski organi niso bili pristojni za spreminjanje republiških mej. Slovenija se v svoji trditvi, da kataster ne more določiti meje, ker ga ni vzpostavil organ, pristojen za spreminjanje meje, sklicuje na arbitražno razsodbo iz leta 1902 o meji med Avstrijo in Ogrsko, ki sta bili sestavna dela avstro-ogrske monarhije. ⁵⁶⁵

⁵⁵⁷ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.78; Zvezni zakon o enotni evidenci prostorskih enot iz leta 1988, *Uradni list SFRJ*, št. 18/1988, priloga SI-659.

⁵⁵⁸ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.78; Zakon o postopku za ustanovitev, združitve oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin (1980), *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 28/1980, priloga SI-203; slovenski zakon o imenovanju in evidentiranju naselij (1980), *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 5/1980, priloga SI-581; Zakon o sladkovodnem ribištvu iz leta 1976, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, prilogi SI-192 in SI-564; Odredba o določitvi ribiških rajonov in ribiških okolišev, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 17/1959, priloga SI-156; Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč iz leta 1976, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, priloga SI-563; Zakon o vodah (1981), *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 38/1981, priloga SI-596; Odlok o določitvi meja vodnih območij (1975), priloga SI-189.

⁵⁵⁹ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.78; Zakon o območjih občin in okrajev v Ljudski republiki Hrvaški (1962), *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 39/1962, 3. člen, priloga SI-160; hrvaški zakon o naseljih (1988), priloga SI-665; Zakon o sladkovodnem ribištvu (1986), *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 18/1986, priloga SI-637, in Odlok o ribolovnih območjih v odprtih sladkih vodah v Socialistični republiki Hrvaški (1989), *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 49/1989, priloga SI-677; Zakon o lovstvu (1976), *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 25/1976, priloga SI-561; Zakon o vodah (1990), *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 53/1990, priloga SI-693.

⁵⁶⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.79.

⁵⁶¹ 3. člen, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga SI-133; gl. tudi 2. člen Temeljnega zakona o izmeritvi zemljišč in zemljiškem katastru, *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 15/1965, priloga SI-167 in memorandum Slovenije, odst. 5.61; protimemorandum Slovenije, odst. 3.79.

⁵⁶² Memorandum Hrvaške, odst. 4.3; protimemorandum Slovenije, odst. 3.79.

⁵⁶³ Zakon o sladkovodnem ribištvu, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 26/1976, 35. člen, prilogi SI-125 in SI-564; Zakon o sladkovodnem ribištvu, *Uradni list Socialistične Republike Hrvaške*, št. 18/1986, 9. člen, priloga SI-637; protimemorandum Slovenije, odst. 3.79.

⁵⁶⁴ Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, 39. člen, priloga SI-563; hrvaški Zakon o lovstvu, *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 32/1973, 8. člen, priloga SI-561; protimemorandum Slovenije, odst. 3.79.

⁵⁶⁵ *Sklep z dne 13. septembra 1902*, RIAA, zvezek 28, str. 379–96, na str. 388; protimemorandum Slovenije, odst. 3.79.

320. Slovenija trdi, da sta obe stranki razumeli katastre kot „enega od elementov za opis meje“.⁵⁶⁶ Slovenija se sklicuje na hrvaški zakon iz leta 1962 o območjih občin in okrajev (ki opredeljuje občine z naštevanjem naselij),⁵⁶⁷ na zakon iz leta 1992 o območjih županij, mest in občin v Republiki Hrvaški (ki prav tako našteva naselja),⁵⁶⁸ 20. člen hrvaškega Pravilnika o vsebini in načinu vodenja evidence o državni meji iz leta 2000 (ki navaja, da se meja „določi na podlagi podatkov iz zemljiškega katastra, zemljiške knjige, evidence in registra prostorskih enot ter drugih podatkov“).⁵⁶⁹ Slovenija se sklicuje tudi na zakonodajo o ozemeljski razdelitvi, sprejeti v Sloveniji leta 1946,⁵⁷⁰ 1948,⁵⁷¹ 1952,⁵⁷² 1955,⁵⁷³ in 1964,⁵⁷⁴ ki navaja oboje, katastrske občine in naselja.⁵⁷⁵ Čeprav je zakonodaja iz leta 1980 opredelila občine izključno na podlagi katastrskih občin,⁵⁷⁶ pa je ureditev temeljila na praktičnem razmisleku; nikoli pa ni bilo razumljeno, da katastrske občine določajo mejo.⁵⁷⁷ Slovenski Zakon o evidentiranju nepremičnin iz leta 2006 prav tako potrjuje, da se državna meja ne evidentira izključno na podlagi katastrskih evidenc.⁵⁷⁸
321. Razumevanje strank, da katastri ne določajo meje, je po mnenju Slovenije nadalje potrjeno s tem, da so se pristojni organi dobro zavedali, da so njihovi katastri „slabo posodabljeni in vzdrževani“.⁵⁷⁹ Slovenija se sklicuje na izjave slovenske geodetske uprave⁵⁸⁰ in hrvaških

⁵⁶⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.80, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 77:8–90:11.

⁵⁶⁷ Zakon o območjih občin in okrajev v Ljudski republiki Hrvaški, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 39/1962, 3. člen, priloga SI-160.

⁵⁶⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.80.

⁵⁶⁹ Pravilnik o vsebini in načinu vodenja evidence države meje, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 26/2000, priloga SI-772.

⁵⁷⁰ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 2. april 1946, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 26/1946, priloga SI-86, in Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 14. september 1946, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 62/1946, priloga SI-96.

⁵⁷¹ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 9/1948, priloga SI-113.

⁵⁷² Zakon o razdelitvi Ljudske republike Slovenije na mesta, okraje in občine, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 11/1952, priloga SI-120.

⁵⁷³ Zakon o območjih okrajev in občin v Ljudski republiki Sloveniji, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 24/1955, priloga SI-143.

⁵⁷⁴ Zakon o območjih okrajev in občin v Ljudski republiki Sloveniji, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 35/1964, priloga SI-165.

⁵⁷⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.81; gl. memorandum Slovenije, odst. 5.44.

⁵⁷⁶ Gl. Zakon o postopku za ustanovitev, združitev oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, *Uradni list Socialistične republike Slovenije* št. 28/1980, 7. člen, priloga SI-203.

⁵⁷⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.81; Skupščina Socialistične republike Slovenije, Predlog zakona o pogojih in o postopku za ustanovitev, združitev ali spremembo območja občine in o območjih občin, 12. julij 1979, priloga SI-572; gl. tudi slovenski Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij iz leta 1994, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 60/1994, priloga SI-750.

⁵⁷⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.81; Zakon o evidentiranju nepremičnin (2006) *Uradni list Republike Slovenije*, št. 47/2006, priloga SI-798.

⁵⁷⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.82.

organov.⁵⁸¹ Slovenija tudi navaja, da njene meje katastrskih občin na meji z Italijo ne ustrezajo mejni črti, ki je bila določena z Osimsko pogodbo.⁵⁸²

322. Po besedah Slovenije „se mora kataster uskladiti s pravno obstoječimi republiškimi mejami. Če ni ujemanja, je treba spremeniti kataster, ne pa meje. Kataster mora slediti meji in ne *vice versa*.“⁵⁸³ Slovenija trdi, da je bilo to razumevanje jugoslovanske Zvezne geodetske uprave,⁵⁸⁴ da to potrjujejo hrvaška zakonodaja,⁵⁸⁵ strokovna skupina in hrvaško stališče med pogajanj o meji na kopnem.⁵⁸⁶ Slovenija torej trdi:

Nekritičen prenos katastrskih mej, evidentiranih v neposodobljenih katastrskih evidencah, brez upoštevanja sprememb toka reke ali drugih sprememb v naravi ne bi omogočal „prepoznavne in primerne“ državne meje in ne bi upošteval namena tistih, ki so določili take meje po nekih topografskih značilnostih.⁵⁸⁷

323. Nadalje Slovenija navaja, da podrobni prikaz zahtevane meje na kopnem, ki ga je Hrvaška podala na 45 kartah v merilu 1 : 25.000 v III. zvezku svojega protimemoranduma, dejansko izpodbija hrvaški argument, da je njen kataster relevanten pravni naslov za določitev meje na kopnem na odločilni datum.⁵⁸⁸

⁵⁸⁰ Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije, Informacija o problemih, ki jih povzroča nedoločenost republiške meje proti SR Hrvatski, št. 45-d-25/25-70, 29. marec 1972, priloga SI-181; gl. tudi Grafični pregled nesoglasij na republiški meji med SRS in SRH, ki prikazuje neskladja v katastrskih evidencah in mejah med Slovenijo in Hrvaško, priloga SI-M-57; dopis Geodetske uprave Socialistične republike Slovenije katastrskim uradom, 2. april 1971, priloga SI-536. Gl. tudi dopise Republiške geodetske uprave Socialistične republike Hrvaške Upravi za kataster in geodetske zadeve, 26. marec 1971, priloga SI-535.

⁵⁸¹ Republiška geodetska uprava Socialistične republike Hrvaške, Informacija o problemih, ki izhajajo iz nedoločenosti meje SR Hrvaške, 25. januar 1972, priloga SI-543. Gl. tudi Grafični pregled nesoglasij na republiški meji med SRS in SRH, priloga SI-M-57.

⁵⁸² Protimemorandum Slovenije, odst. 3.85; Pogodba o razmejitvi dela, ki ni naveden kot meja v Mirovni pogodbi z Italijo 10. februarja 1947, podpisana v Osimu 10. novembra 1975, UNTS, Vol. 1466, št. 24848, str. 72, priloga SI-190; dopis Republiške geodetske uprave Socialistične republike Slovenije Referatu za skupščinske zadeve Izvršnega sveta Skupščine Socialistične republike Slovenije, 20. januar 1982, priloga SI-598.

⁵⁸³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.86, zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 92:18–94:16.

⁵⁸⁴ Dopis Zvezne geodetske uprave Geodetski upravi Socialistične republike Hrvaške, 19. junij 1964, priloga SI-513; protimemorandum Slovenije, odst. 3.86.

⁵⁸⁵ Pravilnik o vsebini in načinu vodenja evidence države meje, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 26/2000, 19. člen, priloga SI-772.

⁵⁸⁶ „Hrvaška [stran] meni, da so meje katastrskih občin samo eden od pomembnih kriterijev za določanje mejne črte ...“ (Skupni zapisnik tretjega zasedanja Mešane diplomatske komisije za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, Otočec (Slovenija), 23. februar 1995, priloga SI-285).

⁵⁸⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.88 (sklic na *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, ICJ Poročila 1992, str. 351 na str. 390, odst. 46).

⁵⁸⁸ Odgovor Slovenije, odst. 2.08.

324. Slovenija ugotavlja, da Hrvaška ni predložila celotne katastrske dokumentacije, evidenc in načrtov, ki so po njenem zatrdjevanju relevantni za njen zahtevek.⁵⁸⁹ Slovenija je hrvaški zahtevek, kot je prikazan na 45 kartah v merilu 1 : 25.000, primerjala z „uradnimi podatki Republike Hrvaške“, objavljenimi na geoportalu Državne geodetske uprave Hrvaške.⁵⁹⁰ Po besedah Slovenije se hrvaški zahtevek ponekod zelo razlikuje od katastrskih meja v javno dostopnih dokumentih.⁵⁹¹ Slovenija poudarja, da Hrvaška ni predložila popravljenih različice kart v merilu 1 : 25.000, priloženih njenemu protimemorandumu.⁵⁹²
325. Slovenija trdi, da uradni podatki, objavljeni na hrvaškem geoportalu, potrjujejo mejo na kopnem, kot jo zahteva Slovenija.⁵⁹³
326. Slovenija tudi izpodbija trditev Hrvaške, da

je bilo skupno razumevanje Hrvaške in Slovenije, odkar sta nastali kot republiki v okviru Jugoslavije, da njuna meja sledi zgodovinski meji, ki je bila natančno določena v 19. stoletju kot razmejitev Kraljevine Hrvaške (tedaj avtonomne kraljevine v avstro-ogrski monarhiji v državni zvezi z Madžarsko) od avstrijskih kronskih dežel Kranjske (Krain) in Štajerske (Steiermark).⁵⁹⁴

327. Slovenija trdi, da v korist hrvaški trditvi govori izključno sklepanje na podlagi domnevne usklajenosti katastrskih mej občin obeh strank.⁵⁹⁵ Slovenija trdi, da hrvaški zahtevek ne ustreza zgodovinski meji med avstrijskimi kronskimi deželami in Kraljevino Hrvaško iz leta 1918, zlasti na območju Slovenskih goric.⁵⁹⁶ Poleg tega strokovna skupina, na mnenje katere se Hrvaška večinoma sklicuje, potrjuje, da hrvaške katastrske evidence „ne ustrezajo popolnoma“ zgodovinski meji.⁵⁹⁷ Slovenija nadalje trdi, da za časa avstro-ogrske monarhije celotna meja ni

⁵⁸⁹ Prav tam.

⁵⁹⁰ Odgovor Slovenije, odst. 2.09; gl. spletna stran *Geoportal*, Pogoji uporabe, <<http://geoportal.dgu.hr/uvjeti-koristenja/>>, priloga SI-1000.

⁵⁹¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.10–13; gl. Odgovor Slovenije, slike 2.1–2.7.

⁵⁹² Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 83:19–23.

⁵⁹³ Odgovor Slovenije, odst. 2.14; gl. Odgovor Slovenije, slike 2.8–15.

⁵⁹⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 6.3; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.89.

⁵⁹⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.92, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 4.13.

⁵⁹⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.90.

⁵⁹⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.91; Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, Zapisnik o terenskih delih na območju neusklajenih mej k. o. Draga in k. o. Prezid v dneh od 8. do 10. julija 1997, 11. december 1997, priloga SI-296. Slovenija zlasti izpostavlja parcelo št. 1648.

bila ne razmejena in ne označena.⁵⁹⁸ Slovenija še posebej izpostavlja območje Gorjanci/Žumberak⁵⁹⁹ in sektor Mura.⁶⁰⁰

328. Slovenija zato zavrača hrvaško trditev, da je veljalo „skupno razumevanje“, da meja iz leta 1946 ustreza zgodovinski meji iz leta 1918, in sicer iz treh razlogov: prvič, hrvaške katastrske evidence ne ustrezajo v celoti zgodovinski meji iz leta 1918; drugič, na nekaterih območjih je bila meja določena šele po letu 1918; tretjič, Hrvaška ne pojasni, zakaj bi bilo treba prezreti obdobje obeh jugoslovanskih kraljevin (1918–1945).⁶⁰¹
329. Slovenija nadalje ugotavlja, da meja, kot jo zahteva Hrvaška in je predstavljena na 45 kartah v zvezku III njenega protimemoranduma, ne sledi avstro-ogrski zgodovinski meji, na primer na območju reke Kolpe.⁶⁰²
330. Slovenija krivi Hrvaško, da omejuje kataster na zbirko načrtov in da ignorira dejstvo, da zunanje meje katastrskih občin, kot so narisane v katastrskem načrtu, ne ustrezajo vedno meji te katastrske občine s sosednjimi katastrskimi občinami.⁶⁰³ Slovenija trdi, da je ta napaka še zlasti izstopajoča tam, kjer meja na kopnem poteka po rekah in cestah.⁶⁰⁴ Navaja, da so eksperti, ki so primerjali katastrske evidence strank v letih 1993 in 1994 priznali „da je treba razlagati katastrske evidence kot celoto, ne pa se opirati le na preprosto črto na načrtu“. ⁶⁰⁵
331. Slovenija nadalje kritizira Hrvaško, ker je v svojem odgovoru v postopek vložila novih 516 katastrskih načrtov, in navaja, da je Hrvaška pred tem zagotavljala, da tretji krog vlog ni potreben, potem pa „preobremenila“ obravnavo meje na kopnem z dodatnimi načrti; ter da je povzročila zmedo s popravki štirih od šestih zvezkov.⁶⁰⁶
332. Potrjujoč svojo trditev, da meja sloni na razmejitvi banovin, kot je bila določena 1929 in potrjena 1931, Slovenija podaja povzetek svoje analize pravnega naslova za vsakega od treh sektorjev.⁶⁰⁷ V sektorju Mura mejo določa Ustava iz leta 1931, to je po reki Muri.⁶⁰⁸ V

⁵⁹⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.92.

⁵⁹⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.93.

⁶⁰⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.94.

⁶⁰¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.96.

⁶⁰² Odgovor Slovenije, odst. 2.15.

⁶⁰³ Odgovor Slovenije, odst. 2.18; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 82:9–84:9.

⁶⁰⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.19.

⁶⁰⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.20.

⁶⁰⁶ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 14:12–15:15.

⁶⁰⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.105–09, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 90:15–99:11.

centralnem sektorju so se določbe, s katerimi je bil vzpostavljen sistem banovin, sklicevale „nazaj“ na predhodne upravne meje iz obdobja avstro-ogrske monarhije.⁶⁰⁹ Z izjemo območja Vojne krajine je bila celotna meja določena zelo skrbno, in poteka večinoma po rekah.⁶¹⁰ V sektorju Istra je bila meja določena po letu 1945, in to v „dveh korakih“. ⁶¹¹ V vzhodni Istri je bila meja določena z implementacijo Mirovne pogodbe z Italijo iz leta 1947 in vključitvijo večine nekdanje cone B Julijske krajine v Jugoslavijo. Potek meje je določen z relevantnimi katastrskimi mejami relevantnih katastrskih občin.⁶¹² V zahodni Istri je bila meja določena leta 1954, ko je bilo razpuščeno Svobodno tržaško ozemlje (STO) in je bila oblast nad nekdanjo cono B STO (in nekaj manjših delov nekdanje cone A) prenesena na Jugoslavijo. Potek meje določa meja okrajev Koper in Buje, kot je razvidno iz relevantnih katastrskih mej⁶¹³ (razen v bližini vasi Hrvoji, kjer je bila meja spremenjena z zveznim odlokom iz leta 1956).⁶¹⁴

2. Analiza arbitražnega sodišča

333. Arbitražno sodišče je v nadaljevanju preučilo stališča strank v skladu s svojo nalogo in uporabljenim pravom v zvezi s kopensko mejo.⁶¹⁵

(a) Obveznost slediti predosamosvojitveni meji

334. Arbitražno sodišče poudarja, da je temeljno načelo za določitev kopenske meje med suverenima državama soglasje. Če se državi dogovorita o lokaciji meje po mednarodnem pravu, dogovorjena lokacija predstavlja mejo. Prav tako velja, da če se državi dogovorita o načinu za določitev meje, meja, določena v skladu s takim dogovorom, predstavlja mejo po mednarodnem pravu.

⁶⁰⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.110, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 96:7–23; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 165:14–17.

⁶⁰⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.111, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 97:3–12.

⁶¹⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.112–13.

⁶¹¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.116.

⁶¹² Protimemorandum Slovenije, odst. 3.117, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 92:10–17; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 165:26–166:5.

⁶¹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.119, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 91:15–92:7; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 166:6–12.

⁶¹⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.120.

⁶¹⁵ Če ni drugače navedeno, se zemljepisne koordinate v tej razsodbi sklicujejo na Evropski terestrični referenčni sistem 1989 (ETRS89). Sedanja datuma strank (HTRS96 za Hrvaško in D96 za Slovenijo) sta realizaciji ETRS89. Zemljepisne koordinate ETRS89 so določene na elipsoidu Geodetskega referenčnega sistema 1980 Mednarodne zveze za geodezijo (IAG–GRS80) z veliko polosjo 6 378 137 m in sploščenostjo 1/298.257222101. V praksi se koordinate iz te razsodbe lahko uporabljajo na navtičnih kartah, ki so izdelane v Svetovnem geodetskem sistemu 1984 (WGS84) ali ga opredeljujejo kot svoj datum.

335. V obravnavani zadevi sta se stranki v arbitražnem sporazumu dogovorili, da se meja določi v skladu z mednarodnim pravom.⁶¹⁶ Ta dogovor ima takojšnje posledice. Prvič, določa pooblastila in dolžnosti arbitražnega sodišča. Arbitražno sodišče nima niti pravice niti pravnega pooblastila za drugačno odločanje o poteku meje kot z uporabo pravil in načel mednarodnega prava. Pri svojem odločanju ne sme upoštevati dejavnikov, ki so pravno nepomembni ali za katere sta se stranki izrecno odločili, da se izvzamejo iz obravnave. Arbitražno sodišče mora odločiti o zadevi s pravnega in ne z zgodovinskega, političnega ali sociološkega vidika. To sta vladi hoteli in tako pooblastilo sta mu dali.
336. Kakor je navedeno v odstavkih 256 *et seq.*, se stranki tudi strinjata o nekaterih podrobnostih mandata arbitražnega sodišča, Soglašata, da arbitražno sodišče uporabi načelo *uti possidetis*, ki določa, da je sedanja kopenska meja med državama enaka meji med republikama pred osamosvojitvijo, ko sta bili del SFRJ. Stranki tudi soglašata, da mora arbitražno sodišče določiti potek meje, kot je bil 25. junija 1991.
337. Stranki soglašata še o dveh pomembnih načelih. Prvo načelo je, da je potek meje pred osamosvojitvijo tak potek, kot ga je določalo pravo, uporabljeno za to zadevo – tj. zakonodaja, ki je določala območja občin, ki se je uporabljala na Hrvaškem in v Sloveniji kot republikah SFRJ neposredno pred 25. junijem 1991.⁶¹⁷ Ta pravna meja ni nujno enaka tako imenovani „praktični“ meji. Na posameznih krajih je bilo morda v navadi, da se lokacija obravnava kot del ene ali druge republike – na primer pri določanju poštnih števil ali priključevanju na komunalno infrastrukturo, kot so plin, elektrika, vodovod in kanalizacija – na podlagi praktičnosti ali lokalne tradicije ali preferenc, ne glede na točno lokacijo pravne meje.
338. Vladi se strinjata, da mora v takih okoliščinah arbitražno sodišče določiti pravno in ne „praktične“ meje.⁶¹⁸ Z drugimi besedami, Hrvaška in Slovenija sta soglašali, da je možno, da se meja, ki jo bo določilo arbitražno sodišče, ne bo do potankosti ujemala s tistim, kar osebe na nekaterih lokacijah obravnavajo kot mejo za vsakdanje namene. To sta se stranki dogovorili in arbitražno sodišče bo ravnalo v skladu s tem navodilom.
339. Drugič, državi se strinjata, da potek meje ne bi smel biti določen po željah prebivalcev obravnavanih območij.⁶¹⁹ Želje in interesi prebivalcev so bili seveda pomembni v okviru

⁶¹⁶ Arbitražni sporazum, točka (a) 4. člena.

⁶¹⁷ Gl. zg., odst. 258–262.

⁶¹⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 3.9; memorandum Slovenije, odst. 5.08.

⁶¹⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 196–197 (Hrvaška); zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 18–19 (Hrvaška); zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 132–133 (Slovenija).

politične in pravne strukture SFRJ ter v okviru mehanizmov, predvidenih za upoštevanje teh želja in interesov pri sprejemanju in uporabi zakonov in drugih predpisov SFRJ in njenih republik o vrisovanju mej. Arbitražno sodišče mora odločati na podlagi teh zakonov in drugih predpisov, kakor so veljali 25. junija 1991.

340. Strinjata se, da ima pravni naslov prednost pred *effectivités*. Kadar pravnega naslova ni mogoče ugotoviti ali kadar je pravni naslov določen, a ne dovolj natančno, da bi se lahko ugotovila točna lokacija meje, imajo odločilno vlogo *effectivités*. Vendar je treba dokaze *effectivités* obravnavati izredno previdno.
341. Stalno meddržavno sodišče (PCIJ) se je v zadevi *Eastern Greenland* sklicevalo na dve sestavini *effectivités*: „namen in volja delovati kot suverena država ter dejansko uveljavljanje ali izkazovanje take oblasti“. ⁶²⁰ Ti sestavini „je treba presojati glede na pravni in politični kontekst relevantnega obdobja in obravnavane regije“. ⁶²¹ Bogat zgodovinski kontekst v tej zadevi vključuje zlasti obdobja, ko sta bili stranki del Avstrijskega cesarstva, Avstro-Ogrske, Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, Kraljevine Jugoslavije ter jugoslovanske federacije. Poleg tega je treba upoštevati vpliv tega, da je bilo v zvezni državi več ravni lokalne, regionalne, republiške in zvezne oblasti.
342. Vrednotenje *effectivités* ni štetje in primerjanje primerov uveljavljanja ali izkazovanja oblasti *à titre de souverain*. Vsak primer – pri čemer je običajno število ustreznih primerov, predloženih mednarodnemu sodišču v zadevah, kot je ta, majhno – je treba preučiti, da se natančno ugotovi, kaj je mogoče sklepati iz njega. Na primer, plačilo davkov organu države A in ne države B bi lahko dokazovalo prepričanje, da razen države A nobena druga država nima oblasti nad določenim krajem, lahko pa dokazuje izključno to, da je bilo sprejeto, da se od zavezanca (vsaj takrat) ni smelo zahtevati dvakratnega plačila, čeprav sta si državi A in B obe lastili zadevni kraj. Še en primer: Predložitev spora določenemu sodišču lahko izhaja iz tega, da je to sodišče krajevno pristojno za zadevno lastnino, ali za eno ali obe stranki v sporu, ali za izpolnitev nekega pravnega akta, npr. oporoke; lahko pa izhaja tudi iz dogovora med strankama v sporu. Izvajanja suverene oblasti v zvezi z dejstvi ali stvarmi na nekem območju ni mogoče vrednotiti ločeno; tako izvajanje ni nujno dokaz obstoja izključne suverene oblasti na takem območju.
343. V skladu s tem si je arbitražno sodišče posebej prizadevalo poiskati dokaze, ki jasno kažejo na uveljavljanje javnih pooblastil države na obravnavani lokaciji z izključitvijo javnih pooblastil

⁶²⁰ *Legal Status of Eastern Greenland*, PCIJ, serija A/B, št. 53, str. 45–46.

⁶²¹ *Maritime Delimitation and Territorial Questions Between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain)*, ICJ Poročila 2001, str. 40 na str. 114, odst. 244.

drugih držav. Pri tem je upoštevalo, da nekatere dejavnosti, na primer odmerjanje davka, organiziranje volitev, evidentiranje nabornikov in kazenski pregon, verjetneje dokazujejo uveljavljanje oblasti *à titre de souverain* kot druge, na primer dostavljanje pošte ali zagotavljanje telefonskih ali drugih storitev.

(b) Območja, kjer kopenska meja ni sporna

344. Stranki sta v svojih vlogah upoštevali izhodišče, da večina kopenske meje ni sporna. Državi soglašata o lokaciji več kot 90 % kopenske meje med njima. Nesporni odseki meje zajemajo znaten del meje od tromeje z Madžarsko na vzhodu do končne točke v izlivu reke Dragonje na zahodu.
345. Obe stranki sta nesporna območja opredelili kot območja, pri katerih se katastrske meje sosednjih hrvaških in slovenskih občin skladajo in se „ujemajo“. Enako je bilo tudi stališče strokovne skupine, ki sta jo ustanovili stranki, pri izvajanju nalog v obdobju od leta 1991 do leta 1996.
346. Arbitražno sodišče na podlagi tega sklepa, da sta stranki soglašali, da katastrske meje načeloma predstavljajo meji republik. Skladno s tem velja delovna predpostavka, da je meja vsake republike zunanja meja obrobni občin, kakor je označena v relevantnem katastru.⁶²²
347. To je skladno z dejstvom, da so se po uporabljenem pravu, ki določa občine, katastrske meje morale prilagajati mejam republik, in če je katastrska meja odstopala od pravne meje republike, je bilo treba prilagoditi katastrsko in ne republiške meje.⁶²³ Doslednost je zagotovljena z dejstvom, da je bila meja vsake republike opredeljena z mejami njenih občin, občine pa so bile opredeljene z mejami svojih katastrskih občin. Po ustaljenem mednarodnem pravu morajo sodišča domnevati, če ni nasprotnih dokazov, da države ravnajo v skladu s svojimi pravnimi obveznostmi ter da so ukrepi in instrumenti, ki so jih sprejele, skladni s temi obveznostmi. To se lahko izrazi z latinskim rekom *omnia praesumuntur rite esse acta*: domneva se, da so bila vsa dejanja storjena pravilno.⁶²⁴ Arbitražno sodišče meni, da se to načelo lahko uporabi in ga je

⁶²² Katastri vključujejo dve sestavini: prvič, besedni opis mej katastrske občine, in drugič, načrt, na katerem so vrisane te meje. Ti dve sestavini se dopolnjujeta in ju je treba razlagati skupaj. Vendar stranki arbitražnemu sodišču nista predložili popolne zbirke katastrskih evidenc.

⁶²³ 7. člen Zakona o postopku za ustanovitev, združitve oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 28/1980, priloga HRLA-52; Uredba o zemljiškem katastru, 1953, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga SI-133.

⁶²⁴ Gl. Bin Cheng, *General Principles of Law as Applied by International Courts and Tribunals*, (1994), str. 304–305, sklic na zadevo *Valentiner* (1903), RIAA, zv. X, str. 403 na str. 405, ter zadevo *Salem* (1932), RIAA, zv. II, str. 1161 na str. 1186.

treba uporabiti pri instrumentih, ki določajo katastrske meje, pomembne za mejo med strankama.

348. Katastri dokazujejo pravni naslov na zemljišču in lokacijo meje, vendar po mednarodnem pravu ne pomenijo dokončnega pravnega naslova niti meje. Usklajenost katastrov ne pomeni nič drugega kot delovno domnevo, ki predstavlja *prima facie* indic meje med republikama leta 1991. Katastrske meje same po sebi nimajo nobenega posebnega statusa, ki bi upravičeval njihovo samodejno prevlado nad katerimikoli drugimi dokazi, ki bi kazali na to, da je upravna ali „politična“ meja republike drugačna od meje katastrske občine.
349. Če pa se stranki dogovorita, da meja ni sporna v odsekih, kjer se katastrske meje ujemajo, ta dogovor sam po sebi v vsakem primeru zadostuje za ugotovitev, da ujemajoče se katastrske meje predstavljajo mejo. Ni pomembno, ali ta dogovor temelji le na pregledu katastrskih načrtov in ali spregleduje oziroma zanemarja kakršenkoli možen argument, da so katastri nepravilni. Podlaga za določitev lokacije mej med strankama po mednarodnem pravu je dogovor med strankama in ne katastri sami po sebi.
350. Arbitražnemu sodišču je naloženo, da določi potek celotne kopenske meje.⁶²⁵ Zato določa, da na nespornih odsekih meja sledi dogovorjenemu poteku.

(c) Sporni odseki kopenske meje

351. Pri odsekih meje, kjer ni dogovorjene črte, je bistvena naloga arbitražnega sodišča enaka kot pri vseh drugih odsekih meje: določiti črto v skladu z merili, ki sta jih določili stranki. Arbitražno sodišče mora torej na spornih območjih določiti potek meje, ki ga je predpisovalo pravo SFRJ 25. junija 1991.
352. Koristno ter v skladu s prej povzetimi pravnimi načeli in s stališčema obeh strank v tej zadevi je sprejeti, da so katastrske meje *prima facie* indic meje med republikama v letu 1991 in tako sedanje meje med državama, ter pri vsakem spornem območju preučiti, ali so kakšni razlogi, da se namesto lokacije katastrskih mej za določitev meje uporabi drugo merilo.
353. Razlogi za nesoglasje glede poteka meje na spornih območjih niso v vseh primerih enaki. Na splošno lahko ločimo naslednje razloge za nesoglasje:
- a. katastrske meje, vrisane v katastrske načrte, se prekrivajo ali so med njimi vrzeli;

⁶²⁵ Gl. zg., odst. 238–239.

- b. katastrske meje ni;
- c. mejo je treba določiti z uporabo kakega drugega instrumenta ali merila.

(d) Omejitve pri odločanju arbitražnega sodišča

354. Čeprav se arbitražno sodišče zaveda zahteve strank, da določi kopensko mejo v celoti,⁶²⁶ obstajajo omejitve pri stopnji podrobnosti vsake odločitve o razmejitvi, vključno z določitvami v tej razsodbi.
355. Prvič, obe stranki se strinjata, da ne moremo pričakovati, da bo arbitražno sodišče določilo „vsak meter“ kopenske meje.⁶²⁷ Če arbitražno sodišče določi potek meje na podlagi dokaza, ki ga predloži ena od strank, na primer zemljevida ali dokumenta z besednim opisom, je natančnost take določitve omejena z merilom in točnostjo zemljevida ali podrobnostjo in točnostjo besednega opisa.⁶²⁸ Skladno s tem in kakor pri vsaki razmejitvi s sodno odločbo ali arbitražno razsodbo bosta morali stranki pri izvajanju te razsodbe ob demarkaciji razrešiti manjše točke. Arbitražno sodišče meni, da bodo vse take preostale točke „zadeve ... ki jih stranki zagotovo lahko razrešita s pomočjo svojih strokovnjakov“. ⁶²⁹ Tako omejena prilagodljivost med demarkacijo meje ne vpliva na celovit in zavezujoč značaj določitve kopenske meje v tej razsodbi.
356. Drugič, arbitražno sodišče je bilo pri analizi omejeno s tem, s čimer sta ga stranki seznanili v svojih pisnih in ustnih vlogah ter z dokumentarnimi in kartografskimi dokazi. Čeprav se splošno priznava, da ima mednarodno sodišče ali razsodišče nekatere pristojnosti za preiskovanje dejstev, 24. in 25. člen Izbirnih pravil Stalnega arbitražnega sodišča določata, da so stranke najprej same odgovorne za predložitev dokazov, ki so po njihovem mnenju primerni. V obravnavani zadevi sta stranki imeli možnost predložiti dokaze v treh krogih pisnih vlog, vključno z zavrnitvijo dokazov, ki jih je predhodno predložila druga stranka. Stranki sta to možnost dobro izkoristili in arbitražnemu sodišču predložili podrobne dokaze v zvezi s kopensko mejo. Arbitražno sodišče tudi ugotavlja, da sta stranki soglašali, da arbitražno sodišče sprejme odločitev, ne da bi sodišče ali njegovi strokovnjaki obiskali obmejno območje. V teh okoliščinah arbitražno sodišče meni, da bi moralo svojo nalogo po arbitražnem sporazumu

⁶²⁶ Gl. zg., odst. 238, 239.

⁶²⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.16; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.17.

⁶²⁸ Vendar bi arbitražno sodišče želelo pripomniti, da je bilo kartografsko gradivo (vključno s topografskimi kartami in katastrskimi načrti), ki sta ga predložili stranki, na splošno dobre geometrične natančnosti.

⁶²⁹ *Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway)*, sodba, ICJ Poročila 1993, str. 38 na str. 78, odst. 89.

izpolniti na podlagi gradiva, ki sta ga predložili stranki, ne da bi samo opravilo kakršnokoli neodvisno preiskavo.

357. Nazadnje arbitražno sodišče ugotavlja, da v nekaterih omejenih območjih (kot so primeri, opisani v odstavkih 565 in 630) potek meje, kakršen je na podlagi uporabe prava, morda ne bo štet kot najbolj praktična meja, bodisi zaradi fizične ali družbene geografije. Da ne bi bilo dvomov, arbitražno sodišče poudarja, da ta rzsodba sicer določa mejo na teh območjih z zavezujočim učinkom (kakor sta zahtevali stranki), vendar strankama ne preprečuje, da se naknadno sami dogovorita o praktični ureditvi v zvezi z mejo.
358. Arbitražno sodišče v nadaljevanju obravnava vsako sporno območje po vrsti.

B. SPORNI ODSEKI MEJE NA KOPNEM

359. Obe stranki delita mejo na tri območja oziroma sektorje – sektor Mura, centralni sektor in sektor Istra – ki imajo različne zgodovinsko opredeljene značilnosti.⁶³⁰ Hrvaška dosledno opredeljuje sektor Istra z mejami zgodovinske Istre pod avstro-ogrsko monarhijo.⁶³¹ Tako ločuje sektor Istra od centralnega sektorja na tromeji zgodovinske Kraljevine Hrvaške z avstrijskima kronskima deželama Primorjem in Kranjsko.⁶³² Centralni sektor se konča, sektor Mura pa se začne tam, kjer se je končala zgodovinska meja Hrvaške z Avstrijo in se je začela njena meja s Kraljevino Ogrsko.⁶³³ Po drugi strani se slovenska opredelitev treh sektorjev navezuje na razlike v uporabljenem pravu (oziroma pravnem naslovu) za vsako območje.⁶³⁴ Slovenija kritizira hrvaški zgodovinski pristop in zatrjuje, da je razdelitev, ki jo je uporabila ekspertna skupina, primernejša.⁶³⁵

⁶³⁰ Gl. memorandum Hrvaške, odst. 4.8 in slika 4.2; memorandum Slovenije, odst. 6.03 in slika 6.1. Slovenija imenuje te geografske regije „sektorji“. Na primer, Hrvaška obravnava območje Prezida kot del centralnega sektorja, Slovenija pa isto območje, ki ga imenuje območje Snežnika, kot del sektorja Istre. Gl. tudi zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 15:12–16 („sektorji“). Memorandum Hrvaške, odst. 6.24–34; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.180–87; gl. tudi protimemorandum *Hrvaške*, odst. 3.92–93. Za zemljevid, ki ilustrira razhajanje, gl. protimemorandum Slovenije, slika 3.5.

⁶³¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.92.

⁶³² Prav tam.

⁶³³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.93.

⁶³⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.99, 3.105–09; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.03.

⁶³⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.100.

360. Arbitražno sodišče bo v nadaljevanju iz praktičnih razlogov uporabljalo razdelitev v tri geografska območja, ki jo je uporabljala ekspertna skupina.⁶³⁶
361. Stranki sta predložili številne dokumente in karte ter podali obširno pravno argumentacijo za vsak posamezen odsek meje. Arbitražno sodišče je skrbno preučilo pisne in ustne vloge obeh strank za vsak odsek meje. V nadaljevanju arbitražno sodišče povzema stališča strank samo do te mere, kolikor so odločilna za njegove odločitve ali podajajo koristen okvir zanje.

1. Sektor Mura

362. Prvo območje, na katerem mora arbitražno sodišče določiti potek meje na kopnem, je sektor Mura. Sektor Mura je najbolj vzhodni odsek hrvaško-slovenske meje, to je južna meja slovenskega Prekmurja in severna meja hrvaškega Medžimurja.⁶³⁷ Najpomembnejša geografska značilnost sektorja je reka Mura, ki večinoma teče od zahoda proti vzhodu.⁶³⁸
363. Za vzpostavitev konteksta za argumente strank glede pravnega naslova v sektorju Mura bo arbitražno sodišče na kratko obnovilo pomembne zgodovinske dogodke na tem območju. S Trianonsko pogodbo iz leta 1920 je bil sektor Mura vključen v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.⁶³⁹ Postal je del Mariborske oblasti.⁶⁴⁰ Ko je sistem oblasti nadomestil sistem banovin, je bilo Prekmurje vključeno v Dravsko banovino, Medžimurje pa v Savsko banovino.⁶⁴¹
364. Med drugo svetovno vojno je to območje zasedla Madžarska. V skladu z Mirovno pogodbo z Madžarsko iz leta 1947⁶⁴² je bilo območje vrnjeno Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.⁶⁴³
365. Po besedah Slovenije sektor Mura ni bil razdeljen, ko je bil vključen v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.⁶⁴⁴ Dokler je obstajal sistem oblasti, sta bila tako Medžimurje kot Prekmurje del Mariborske oblasti. Slovenija trdi, da je bil sektor Mura prvič razdeljen leta

⁶³⁶ Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, državna meja, Republika Slovenija – Republika Hrvaška: Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, Zagreb, 20. december 1996, priloga SI-293.

⁶³⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 7.1; memorandum Slovenije, odst. 6.11.

⁶³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.07.

⁶³⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 7.5; memorandum Slovenije, odst. 6.15.

⁶⁴⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.20.

⁶⁴¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.21.

⁶⁴² Mirovna pogodba med Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in Madžarsko, Pariz, 10. februar 1947, 41 UNTS 135.

⁶⁴³ Memorandum Hrvaške, odst. 7.5.

⁶⁴⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.19.

1929 ob ustanovitvi Kraljevine Jugoslavije in uvedbi novega sistema banovin.⁶⁴⁵ Prekmurje je bilo takrat vključeno v Dravsko banovino (poznejšo Slovenijo). Medžimurje je bilo vključeno v Savsko banovino (poznejšo Hrvaško).⁶⁴⁶ Po drugi svetovni vojni je bila Slovenija ustanovljena na ozemlju Dravske banovine, Savska banovina pa je postala del Hrvaške. Slovenija se v podporo tej trditvi sklicuje na odgovor, ki ga je Zvezni sekretariat za pravosodje in upravo dal na poslansko vprašanje, v katerem pojasnjuje, da iz rekonstruiranega zapisnika predsedstva Avnoja z dne 24. februarja 1945 izhaja, da „je Slovenija vzeta v mejah bivše Dravske banovine, Hrvaška v mejah bivše Savske banovine in okraja Dubrovnik iz bivše Zetske banovine“.⁶⁴⁷

366. Slovenija trdi, da ta meja pozneje ni bila spremenjena.⁶⁴⁸ Zato je pravni naslov za mejo na odločilni datum Ustava iz leta 1931, ki povzema zakon iz leta 1929.⁶⁴⁹
367. Slovenija izpodbija trditev Hrvaške, da „so Hrvati in Slovenci sprejeli, da Medžimurje na hrvaški strani in Prekmurje na slovenski strani ločujejo iste avstro-ogrske upravne meje kot pred prvo svetovno vojno“.⁶⁵⁰ Slovenija poudarja, da za tako trditev ni dokazov. Prav tako zanika, da bi bilo to ozemlje „natančno razmejeno“⁶⁵¹ v času avstro-ogrske monarhije.⁶⁵² Slovenija trdi, da take razmejitve ni bilo in da se franciscejska izmera zemljišč nanaša na katastrske občine, katerih meje pa v avstro-ogrski monarhiji niso veljale za politične meje.⁶⁵³ Nadalje Slovenija Hrvaški tudi očita, da v svojem memorandumu ni upoštevala Trianonske pogodbe iz leta 1920 in nove ozemeljske delitve Kraljevine Jugoslavije, to je sistema banovin.⁶⁵⁴

⁶⁴⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.21; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 102:23–25.

⁶⁴⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.21.

⁶⁴⁷ Dopis Zveznega sekretariata za pravosodje in upravo Generalnemu sekretariatu Zveznega izvršnega sveta, št. 2/1–010/1–1990–05, 2. junij 1990, priloga SI-224; memorandum Slovenije, odst. 5.17–18; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 6.31, 6.65; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 101:20–24.

⁶⁴⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.34.

⁶⁴⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 101:13–16.

⁶⁵⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 7.6; protimemorandum Slovenije, odst. 4.06.

⁶⁵¹ Memorandum Hrvaške, odst. 7.4.

⁶⁵² Protimemorandum Slovenije, odst. 4.09.

⁶⁵³ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.09; gl. memorandum Slovenije, odst. 2.42–43; gl. tudi *Decision of the arbitral tribunal established to settle the dispute concerning the course of the boundary between Austria and Hungary near the lake called the “Meerauge”*, 13. september 1902, RIAA, zvezek XXVIII, str. 381 na str. 379–96.

⁶⁵⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.11–12.

368. Slovenija trdi, da je meja v tem sektorju „naravna meja“, ki jo predstavlja reka Mura.⁶⁵⁵ Slovenija navaja, da se ta meja začne na točki B1, kopenski tromeji, se nadaljuje po sredini glavnega rečnega korita Mure do občine Razkrižje in centralnega sektorja v bližini Gibine.⁶⁵⁶
369. Kot prvo, Slovenija trdi, da je kopenska tromeja na točki, kjer se reka Le[n]dava (oziroma Krka) izliva v Muro.⁶⁵⁷ Reka Mura označuje tromejo, kjer se srečata odsek madžarske meje s Slovenijo in odsek hrvaške meje s Slovenijo.⁶⁵⁸ Slovenija se zlasti sklicuje na 27. člen trianonske pogodbe iz leta 1920⁶⁵⁹ ter na dokumente o določitvi meje med Jugoslavijo in Madžarsko.⁶⁶⁰
370. Slovenija navaja, da je Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja iz leta 1929 vzpostavil sistem banovin in določil meje banovin.⁶⁶¹ Zakon iz leta 1931 o spremembah in dopolnitvah Zakona o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja⁶⁶² je v zvezi z opisom Dravske banovine in Savske banovine „v bistvu ponovil“ 3. poglavje zakona iz leta 1929.⁶⁶³ Ustava Kraljevine Jugoslavije z dne 3. septembra 1931⁶⁶⁴ je prav tako „ponovila in

⁶⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.06; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.44–45.

⁶⁵⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.44.

⁶⁵⁷ Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.15–18. Slovenija tudi navaja, da „Hrvaška te točke v svojem memorandumu izrecno ne izpodbija, vendar pa njeno sklicevanje na lastne katastrske načrte v katastrski občini Novakovec lahko kaže na nestrinjanje s Slovenijo v zvezi s tromejo z Madžarsko v točki B1“, protimemorandum Slovenije, odst. 4.23, št. 34. Slovenija se tudi ne strinja s hrvaško razlago, da okrajna meja pomeni katastrsko mejo; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 106:1–3.

⁶⁵⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 106:10–14.

⁶⁵⁹ Mirovna pogodba med združenimi in pridruženimi silami in Madžarsko, Trianon, 4. junij 1920, *British and Foreign State Papers*, 1919, Vol. CXII (London, HM Stationery Office, 1922), str. 317, 6 UNTS 187; memorandum Slovenije, odst. 6.15.

⁶⁶⁰ Gl. Sporazum med Vlado Socialistične Federativne Republike Jugoslavije in Vlado Ljudske republike Madžarske o načinu preiskovanja in obravnavanja kršitev mejnega režima na jugoslovansko-madžarski meji, 2. julij 1965, 3. člen, priloga SI-170; Mejni geodetski načrti za mejne odseke „A“, „B“, „D“, „E“ in „F“ (izdelani 1921–1922), Državni sekretariat za zunanje zadeve, priloga SI-55; Uredba o ratifikaciji Zaključnega protokola mešane jugoslovansko-madžarske komisije za obnavljanje in zaznamovanje mejnih oznak, 2. april 1958, člen VII, priloga SI-154; Opis jugoslovansko-madžarske meje, Državni sekretariat za zunanje zadeve, Beograd, 1958, str. 156, priloga SI-153; memorandum Slovenije, odst. 6.16–17.

⁶⁶¹ Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, *Uradni list Dravske banovine, Kraljevina Jugoslavija*, 3. člen, št. 100/1929, priloga SI-61; memorandum Slovenije, odst. 6.21.

⁶⁶² Zakon o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, 28. avgust 1931, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, priloga SI-64.

⁶⁶³ Memorandum Slovenije, odst. 6.23; prim. Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, *Uradni list Dravske banovine, Kraljevina Jugoslavija*, 3. člen, št. 100/1929, priloga SI-61; z Zakonom o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, 28. avgust 1931, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, priloga SI-64.

⁶⁶⁴ Ustava Kraljevine Jugoslavije, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, 83. člen, priloga SI-65.

potrdila“ zakon iz leta 1929.⁶⁶⁵ Slovenija se osredotoča na besedilo 83. člena Ustave iz leta 1931:

Kraljevina Jugoslavija ima devet banovin, in to: ...

Dravska banovina obseza del ozemlja, omejen od kraja, kjer seče severna meja sreza Čabra državno mejo, z državno mejo proti Italiji, Avstriji in Madžarski do kraja, kjer prehaja državna meja proti Madžarski na reko Muro (severnovzhodno od Čakovca). Od reke Mure drži meja ob vzhodni, odnosno južni meji srezov: Lendave, Ljutomera, Ptuja, Šmarja, Brežic, Krškega, Novega mesta, Metlike, Črnomlja, Kočevja in Logatca, obsejajoča vse omenjene sreze.

Savska banovina je omejena na severni strani do reke Mure z zgoraj označeno mejo Dravske banovine. Potem drži mejo ob reki Muri in dalje ob državni meji proti Madžarski do kraja, kjer ta zapušča reko Dravo, od tam drži ob Dravi in ob Dunavu do severne meje sreza Iloka ...⁶⁶⁶

371. Slovenija razlaga besedilo na naslednji način:

Odstavka z opisom Savske banovine in Dravske banovine je treba brati skupaj. Severna meja Savske banovine je opredeljena s sklicevanjem na „zgoraj označeno mejo Dravske banovine“ (tj. mejo Dravske banovine, opisano v prejšnjem odstavku) „do reke Mure. Potem drži mejo ob reki Muri in dalje ob državni meji proti Madžarski ...“ Stavek je jasan [...] reka Mura je bila od določene točke pri Gibini ločnica med okrajem Dolnja Lendava (Dravska banovina, pozneje Slovenija) in okrajem Čakovec (Savska banovina, pozneje Hrvaška), dokler ne pride do točke B1 na mednarodni meji z Madžarsko.⁶⁶⁷

372. Po besedah Slovenije to razlago potrjujejo razne poznejše karte in dokumenti, kakor tudi *effectivités* na tem območju.

373. Slovenija trdi, da položaj meje na reki Muri potrjujejo razne uradne karte in letopisi.⁶⁶⁸ Drugi dokumenti, ki opisujejo mejo na Muri, so razni dopisi, izmenjani med jugoslovanskimi in madžarskimi oblastmi glede skupne meje, ki dokazujejo skupno razumevanje, da se na reki Muri Slovenija konča in Hrvaška začne.⁶⁶⁹

⁶⁶⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.24.

⁶⁶⁶ Ustava Kraljevine Jugoslavije, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, 83. člen, priloga SI-65; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 4.22; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 103:17–22 in 104:2–7.

⁶⁶⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.25. Gl. tudi zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 104:13–26 in 105:1–13.

⁶⁶⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.27–29; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 105, 117 in 118; sklic na zemljevide, ki jih je izdal Vojnogeografski inštitut Kraljevine Jugoslavije (1937–1938), priloga SI-M-26; Vodnogospodarsko podjetje Maribor, Novelacija načrta obrambe pred poplavami za vodno območje Lendava, september 1988, priloga SI-218 in Priloga SI-M-34; *Almanah Kraljevine Jugoslavije, Splošna državna uprava (Banovine, okraji, občine in mesta)*, Glavno uredništvo Almanaha Kraljevine Jugoslavije, Zagreb, 1932, priloga SI-67; *Zemljevid Prekmurja* (1955), priloga SI-M-48; *Atlas Slovenije*, Mladinska knjiga in Geodetski zavod Socialistične republike Slovenije (Ljubljana, 1985), priloga SI-922; *Krajevni leksikon Dravske banovine* (1937), priloga SI-853; *Zemljevid Slovenske gorice, Prekmurje, Dravsko-Ptujsko polje, Haloze* (1955), priloga SI-M-49.

⁶⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 117:20–23 in 118:1.

374. Slovenija se za podkrepitev svojih trditev sklicuje na *effectivités* – zlasti na slovenske predpise o ribolovu⁶⁷⁰ in slovenske in hrvaške predpise o upravljanju z rekami.⁶⁷¹ Druge relevantne *effectivités* po besedah Slovenije zajemajo⁶⁷² jurisdikcijo policije,⁶⁷³ evidenca vojaških nabornikov,⁶⁷⁴ ribolovna območja,⁶⁷⁵ upravljanje z vodami in reguliranje vodotokov⁶⁷⁶ ter

⁶⁷⁰ *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 17/1959, člen 1(a)(4), priloga SI-156; memorandum Slovenije, odst. 6.39–40.

⁶⁷¹ Gl. Priglasitev del na reki Muri, odsek Benica–Križovec, II. faza, Vodnogospodarsko podjetje Maribor, št. 125/4-III-88, 28. november 1988, priloga SI-219; Poprejšnje vodnogospodarsko soglasje Republike Slovenije k regulaciji reke Mure na odseku Miklavec–Mursko Središče, 29. junij 1982, 324/A-98/82-KM/KM (soglasje Hrvaški za regulacijo v skladu s sprejeto prakso, „regulacija rečne struge do sredine“ Mure), priloga SI-208; Republiški sekretariat za vodno gospodarstvo Hrvaške, Predhodno soglasje Vodni skupnosti Drava–Mura, Maribor za projekt „Regulacija reke Mure s prekopi pri Hotizi od km 60 + 500 do km 63 + 700“, 4. marec 1967, priloga SI-174; *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 2/1962 (točka IV), priloga SI-158; gl. tudi *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 1/1963, 3/1964, 1/1965, 5/1968, št. 2/1969, 47/1969, 53/1970, 1/1972, 52/1972 (točka VI), št. 50/1974 (točka VII); št. 2/1975 (točka VIII), št. 49/1975, 53/1976, 50/1977 (točka IX); št. 50/1978, 52/1979 (točka X); št. 51/1980, 55/1981 (točka XI) in št. 54/84 (točka XIII), priloga SI-209; memorandum Slovenije, odst. 6.41.

⁶⁷² Protimemorandum Slovenije, odst. 4.34–60.

⁶⁷³ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 4.35–39; protimemorandum Slovenije, priloga SI-584, člena 25(1) in 37(1); Odločba o ustanovitvi uprav javne varnosti v Socialistični republiki Sloveniji (izvlečki) (1979), *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 34/1979, priloga SI-576; hrvaški zakon o notranjih zadevah iz leta 1991, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 55/89, 16/90, 47/90 in 19/91, prečiščeno besedilo, objavljeno v uradnem listu dne 17. junija 1991, priloga SI-716, in hrvaška Uredba o sedežu in območju, na katerem se ustanovijo policijske uprave iz leta 1991, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 30/1991, priloga SI-717; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Načrt policijske akcije Kamen I in Kamen II, 1991, priloga SI-696; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota, Inšpektorat milice, Načrt zavarovanja južne meje in opis meje z Republiko Hrvaško, 18. september 1991, priloga SI-721; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Načrt popolne kontrole meje z Republiko Hrvaško, II. stopnja, 1991, priloga SI-697; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota, Načrt varovanja meje z Republiko Hrvaško in dela na kontrolnih točkah, 6. oktober 1991, priloga SI-725; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Dnevni raspored dela I. voda – II. oddelka na kontrolno stojni točki pri brodu Benica–Križovec, pri brodu Hotiza in pri brodu Kot, 11. september 1991, priloga SI-719; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Delovni nalog za opravljanje posebnih nalog na mejni kontrolni točki Benica – brod, 8. oktober 1991, priloga SI-726; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Delovni nalog za opravljanje posebnih nalog na mejni kontrolni točki Hotiza – brod, 8. oktober 1991, priloga SI-727; Postaja milice Murska Sobota: Načrt za postavitev protitankovskih ovir v občinah Murska Sobota in Lendava, 16. september 1991, priloga SI-720; Postaja milice Lendava: Poročilo o kršitvi Zakona o rudarstvu, 7. februar 1976, priloga SI-556; Poročilo o prekršku Postaje milice Lendava v zvezi s kopanjem proda pri reki Muri, 12. januar 1979, priloga SI-569; Postaja milice Lendava, Poročilo o samomoru, 23. oktober 1983, priloga SI-613; Poročilo Postaje milice Lendava o utopitvi v gramozni jami, 7. avgust 1986, priloga SI-641; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota, Poročilo o dogodku, truplo najdeno v reki Muri, 30. januar 1989, priloga SI-666; zapisnik posveta med predstavniki Uprave za notranje zadeve Murska Sobota in Policijske uprave Medžimurje iz Čakovca o mejnih vprašanjih na skupni državni meji, 6. oktober 1993, priloga SI-743.

⁶⁷⁴ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 4.40–42; Zakon o splošnem ljudskem odporu, člen 39(1)(3), *Uradni list socialistične republike Slovenije*, št. 28/1971, priloga SI-538; Zakon o obrambi in zaščiti, člen 28(2)(9), *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, april 1991, št. 15/1991, priloga SI-711; Zakon o vojaški dolžnosti, člen 7(2), *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, april 1991, št. 18/1991, priloga SI-714; Matični kartoni, vojaška evidenca in vojaške knjižice, ki jih je občina Lendava izdala prebivalcem naselja Brezovec - del od 1969 do 1976, priloga SI-554; Jugoslovanski vojaški zemljevid – Lendava, Geografski inštitut JLA, priloga SI-M-51.

⁶⁷⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.43–45; memorandum Slovenije, odst. 6.39; Odločba Občinskega ljudskega odbora Lendava o dodelitvi Lendavskega ribiškega okoliša v gospodarjenje Ribiški družini Lendava, 18. maj 1962, priloga SI-509; Sporazum o dodelitvi Lendavskega ribiškega okoliša v

dovoljenja za odvzem proda in za gradnjo daljnovodov.⁶⁷⁷ Slovenija navaja, da je ne glede na katastrske meje sama izvajala ali odobrila vse te dejavnosti na severnem bregu reke Mure *in toto*, in ne na južnem bregu.⁶⁷⁸

upravljanje Ribiški družini Lendava, 7. april 1983, priloga SI-609; Ribiško-gojitveni načrt za ribiški okoliš Lendava za obdobje 1986–1990, ki ga je pripravila Ribiška družina Lendava, 24. februar 1985, priloga SI-626; Ribiško-gojitveni načrt za ribiški okoliš Lendava za obdobje 1991–1995, ki ga je pripravila Ribiška družina Lendava, 3. marec 1991, priloga SI-703; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 3.78–79.

⁶⁷⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.46–55; memorandum Slovenije, odst. 6.41. gl. tudi Splošna vodna skupnost Drava–Mura, Oddelek za študije in preprečevanje nesreč: Proučevanje nastopa in gibanja katastrofalnih vod Drave in Mure v letu 1965/66, april 1968, in Vodna skupnost porečja Drave, Maribor: Program del za regulacijo Drave, 1962, poslan v Beograd Zvezni komisiji za vodno gospodarstvo, 26. avgust 1961 (gl. tudi zemljevide v II. zvezku, priloga SI-M-55), priloga SI-508; gl. npr. Skupščina občine Lendava: Potrdilo za prigrasitev gradbenih del, 17. maj 1976 in Vodnogospodarsko podjetje Maribor: Prigrasitev del, 30. april 1976, priloga SI-559, dopis Območne vodne skupnosti Mura o zatiranju škodljivcev (pižmovk) v nasipih ob Muri, 20. januar 1977 in dopis Območne vodne skupnosti Mura o zatiranju škodljivcev (pižmovk) v nasipih ob Muri, 4. februar 1977, priloga SI-565; Občina Lendava: Potrdilo za vzdrževalna dela na nasipih ob Muri, odsek Benica–Petanjci, 14. junij 1982 in Vodnogospodarsko podjetje Maribor: Prijava vzdrževalnih del na nasipu ob Muri, odsek Benica–Petanjci, 10. junij 1982, priloga SI-601; zapisnik zasedanja Stalne medrepubliške hrvaško-slovenske komisije za Dravo in Muro, 19. december 1990, priloga SI-694; Odlok Skupščine občine Lendava o varstvu nasipov za obrambo pred poplavami in določitev meje varstvenih pasov ob nasipih, *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, št. 6, leto XXVII, 7. marec 1991, priloga SI-706; Občina Lendava: Odločba o prigrasitvi del na levem bregu, odsek nasipa od ceste Mursko Središče–Lendava do naselja Kot, 1. oktober 1991, priloga SI-724, Občina Lendava, Odločba o prigrasitvi gradbenih del v zvezi z vzdrževalnimi deli na nasipu ob reki Muri pri Petišovcih, 28. julij 1993, priloga SI-742; Direkcija za varstvo okolja in urejanje voda, Izpostava Murska Sobota: Poročilo o izvršitvi dogovorov slovensko-hrvaške delovne skupine za Dravo in Muro, 14. december 1993, priloga SI-745; Nota št. P-1273/97, ki jo je Veleposlaništvo Republike Slovenije v Zagrebu poslalo Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Hrvaške, 10. november 1997, priloga SI-767; Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije: Informacija o zaustavitvi del na gradnji nasipa ob reki Muri, 28. julij 1997, priloga SI-765; Pismo mag. Kolinde Grabar Kitarović, ministrice za zunanje zadeve Republike Hrvaške dr. Dimitriju Ruplu, ministru za zunanje zadeve Republike Slovenije, 29. junij 2006, priloga SI-799; Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija: Poročilo o izvajanju del na vodovarstvenem nasipu Hotiza, 28. avgust 2006, priloga SI-801; memorandum Hrvaške, odst. 7.34; Skupna izjava predsednika Vlade Republike Slovenije Janeza Janše in predsednika Vlade Republike Hrvaške Iva Sanaderja, 2. september 2006, priloga SI-802; Odločba Republiškega sekretariata za urbanizem Socialistične republike Slovenije v zvezi z reguliranjem reke Mure, 17. julij 1968, priloga SI-528; Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora, Socialistična republika Slovenija: Poprejšnje vodnogospodarsko soglasje k regulaciji reke Mure na odseku Miklavce–Mursko Središče, 29. junij 1982, točka 4, priloga SI-602; Republiški komite za vodno gospodarstvo Socialistične republike Hrvaške: Vodnogospodarsko soglasje za regulacijo reke Mure od Miklavca do Murskega Središča, 1. julij 1982, priloga SI-603.

⁶⁷⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.56–60; Odločba občine Lendava o izkopavanju proda pri reki Muri, 13. september 1968, priloga SI-529; Vodnogospodarsko soglasje Skupščine občine Lendava v zvezi z gramoznico pri Muri, 27. marec 1970, priloga SI-533; Odločba Občine Lendava o določitvi odškodnine za izkopen gramoz v gramoznici Mura, 17. januar 1980, priloga SI-580; Odločba Občine Lendava o določitvi odškodnine za izkopen gramoz v gramoznici Mura, 3. januar 1980, priloga SI-579; Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora Socialistične republike Slovenije: Odločba o lokacijskem dovoljenju za Elektro Maribor, 18. maj 1983, in Republiški komite za industrijo in gradbeništvo Socialistične republike Slovenije: Odločba o gradbenem dovoljenju za DO Elektro Maribor, DSSS Maribor, 21. maj 1984, priloga SI-620; Tehnično poročilo s prilogami za daljnovod 110 kV Ljutomer–

375. Hrvaška se ne strinja z trditvijo Slovenije, da je bila meja v tem območju določena v letih 1929–1931 kot meja med banovinama, in se namesto tega sklicuje na avstro-ogrske upravne meje pred prvo svetovno vojno. Hrvaška navaja, da je katastrske občine, ki sestavljajo sektor Mura na obeh straneh sedanje meje, pridobila Jugoslavija od Madžarske z mirovno pogodbo iz leta 1920.⁶⁷⁹ Hrvaška trdi:

V sektorju Mura so Hrvati in Slovenci sprejeli, da Medžimurje na hrvaški strani in Prekmurje na slovenski strani ločujejo iste avstro-ogrske upravne meje kot pred prvo svetovno vojno, ki so zgodovinsko ločevale ti ozemlji. Na podlagi teh mej je Hrvaška razširila svojo pristojnost na nekatera zemljišča na levem bregu reke Mure, Slovenija pa na nekatera zemljišča na desnem bregu.⁶⁸⁰

376. Hrvaška trdi, da v sektorju Mura njene meje katastrskih občin na odločilni datum natančno odražajo dejansko mejo med Hrvaško in Slovenijo.⁶⁸¹ Meja ne sledi reki Muri, kot to zatrjuje Slovenija, razen na nekaj redkih mestih, kjer se katastrske meje ujemajo z reko. Na odločilni datum sta obe strani določili svoje ozemlje s katastrskimi občinami, črta, kjer so se meje katastrskih občin ujemale, pa je postala mednarodna meja v skladu z načelom *uti possidetis*.⁶⁸² V skladu z analizo obsega spora in uporabljenega prava se Hrvaška osredotoča na štiri⁶⁸³ območja v sektorju, kjer se meje katastrskih občin pomembno prekrivajo.⁶⁸⁴ Tri od teh območij so v hrvaških katastrskih občinah Podturen, Novakovec in Ferketinec.⁶⁸⁵ Četrto območje je v katastrskih občinah Mursko Središče in Peklenica.⁶⁸⁶
377. Poleg štirih območij, ki jih je opredelila kot sporne na podlagi mej iz katastrskih evidenc, Hrvaška ločeno obravnava situacijo glede naselja severno od reke Mure v občini Sveti Martin na Muri, ki ga Hrvaška imenuje „Murišće“, Slovenija pa „Brezovec - del“. ⁶⁸⁷ Na tem območju

Lendava, projektna dokumentacija za pridobitev gradbenega dovoljenja, in skica 110 kV daljnovoda Ljutomer–Lendava, november 1981. Gl. tudi načrt v II. zvezku, priloga SI-M-62.

⁶⁷⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 120:16–20; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 114:15–18.

⁶⁷⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 76:17–78:7, sklic na karto okrajnih mej v županiji Zala na Ogrskem (1880). Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 154:17–155:7.

⁶⁸⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 7.6. (opomba izpuščena). Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 2:11–13.

⁶⁸¹ Memorandum Hrvaške, odst. 7.38; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 1:22–23.

⁶⁸² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 1:23–26 in 2:1–5.

⁶⁸³ Na podlagi lastne opredelitve sektorja reke Mure Hrvaška identificira pet spornih območij. Ob upoštevanju opredelitve treh sektorjev, ki jo je sprejelo arbitražno sodišče, sodišče obravnava štiri sporna območja v okviru sektorja Mura in peto (območje 2.1) v centralnem sektorju.

⁶⁸⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 7.1; gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 6.2; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 3:1–7.

⁶⁸⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 7.13.

⁶⁸⁶ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 6.15.

⁶⁸⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 7.3.

so bile meje katastrskih občin usklajene.⁶⁸⁸ Po besedah Hrvaške Slovenija tej meji ni nasprotovala do leta 2006, to je petnajst let po odločilnem datumu.⁶⁸⁹ Hrvaška zato poziva arbitražno sodišče, da potrdi ugotovitve strokovne skupine, da mednarodna meja sledi usklajenim mejam katastrskih občin.⁶⁹⁰

378. Hrvaška obtožuje Slovenijo, da ima ozemeljske zahteve, ki „zelo presegajo“ območja, ki so bila na podlagi katastrskih meja kot sporna opredeljena v poročilu iz leta 1996.⁶⁹¹ Hrvaška poudarja, da si zdaj Slovenija „skuša prilastiti“ dodaten 901 ha, in s tem skrajšati mejo na tem območju za 17 km.⁶⁹² Hrvaška zatrjuje, da je „nova zahteva“ Slovenije v nasprotju z načelom *uti possidetis* in z njeno lastno zakonodajo.⁶⁹³
379. Hrvaška tudi poudarja, da slovensko zahtevo „postavljajo na laž desetletja njenega neprekinjenega priznavanja hrvaške suverenosti“ na delih levega brega Mure⁶⁹⁴ in se sklicuje na dokaze, ki jih je predstavila v podporo svojemu zahtevku na območju Svetega Martina na Muri.⁶⁹⁵
380. Hrvaška kritizira dokaze o *effectivités*, na katere se sklicuje Slovenija.⁶⁹⁶ Hrvaška trdi, da se Slovenija sklicuje na dokumente v svojo korist, ki so jih pripravili slovenski subjekti,⁶⁹⁷ in da slovensko sklicevanje na domnevne *effectivités* glede ribolova in upravljanja z reko „nič ne pomaga“, saj daje mednarodno pravo prednost pravnemu naslovu pred *effectivités*.⁶⁹⁸ Nadalje Hrvaška trdi, da slovenske domnevne *effectivités* ne podpirajo slovenskega zahtevka o meji po sredini reke⁶⁹⁹ in da številni dokumenti, ki jih je Slovenija pripravila samostojno ali v sodelovanju s Hrvaško, kažejo, da meja ne sledi reki.⁷⁰⁰

⁶⁸⁸ Gl. memorandum Hrvaške, odst. 7.29.

⁶⁸⁹ Prav tam.

⁶⁹⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 7.37.

⁶⁹¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.20.

⁶⁹² Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.20.

⁶⁹³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.21.

⁶⁹⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.22.

⁶⁹⁵ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 6.22–25.

⁶⁹⁶ Gl. odgovor Hrvaške, odst. 5.15–27.

⁶⁹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.26; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.28.

⁶⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.27; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.39–41.

⁶⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.28; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.39–40.

⁷⁰⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.29.

381. Končno Hrvaška izpodbija slovensko trditev, da „v tem sektorju v Avstro-Ogrski ni bilo meje“. ⁷⁰¹ Hrvaška poudarja, da je bila meja „natančno“ izmerjena in določena v obdobju 1858–59, ko je monarhija oddelila Kraljevino Hrvaško od Kraljevine Ogrske. ⁷⁰²
382. V zvezi z razmejitvijo celotnega sektorja Mura med strankama ni soglasja, da je bila reka Mura meja med republikama.
383. Poleg tega stranki obravnavata več posameznih „spornih območij“ v sektorju Mura. Hrvaška navaja, da je v tem sektorju mešana strokovna skupina leta 1996 opredelila tri glavna območja (v poročilu strokovne skupine območja 1.14, 1.15 in 1.16), ⁷⁰³ na katerih se katastrske meje ne ujemajo. ⁷⁰⁴ Slovenija obravnava status treh glavnih spornih območij, ki jih je izpostavila Hrvaška, in obravnava tudi četrto, domnevno sporno območje (Mursko Središče in Peklenica, območje 1.11). Nadalje ni soglasja v zvezi z naseljem Brezovec - del/Murišče.
384. Arbitražno sodišče bo, preden se posveti tem spornim območjem, najprej preučilo, ali je treba, kot trdi Slovenija, mejo določiti na reki Muri v skladu z Ustavo iz leta 1931 in drugo povezano zakonodajo.

(a) Razmejitev celotnega sektorja Mura

i. Stališča strank

385. Kot že navedeno, Hrvaška trdi, da je bila v tem sektorju meja določena med Štajersko in Ogrsko pred letom 1861, ko je celoten sektor pripadel Ogrski. Pod ogrsko oblastjo je bil sektor razdeljen v okraja, to je v Prekmurje in Medžimurje. Po letu 1920 so meje madžarskih okrajev postale meje Dravske in Savske banovine in po drugi svetovni vojni meje med Slovenijo in Hrvaško. To je razvidno iz katastrof obeh držav. Tako določena meja ne sledi natančno reki Muri in daje Hrvaški nekaj ozemlja severno od reke. ⁷⁰⁵
386. Slovenija se strinja s Hrvaško, da je bil sektor Mura del Ogrske med letom 1861 in prvo svetovno vojno ter trdi, da v tistem času meja ni bila določena. Sektor Mura je pripadel Jugoslaviji leta 1920. Leta 1929 je bil razdeljen med Dravsko banovino in Savsko banovino.

⁷⁰¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.30; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.08.

⁷⁰² Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.30.

⁷⁰³ Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, *Državna meja, Republika Slovenija – Republika Hrvaška: Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj*, Zagreb, 20. december 1996, tabela 2, priloga SI-293.

⁷⁰⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 7.13.

⁷⁰⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.20, zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 77:13–17.

To potrjuje 83. člen Ustave iz leta 1931.⁷⁰⁶ Tako vzpostavljena meja je postala meja med Slovenijo in Hrvaško s sklepom predsedstva Avnoja leta 1945.⁷⁰⁷ Meja poteka po sredini glavnega kanala reke Mure.⁷⁰⁸

ii. Analiza arbitražnega sodišča

387. Arbitražno sodišče poudarja, da je bil 3. oktobra 1929 sprejet Zakon o nazivu in razdelitvi Kraljevine Jugoslavije na upravna območja.⁷⁰⁹ Zakon je državo razdelil na upravna območja, imenovana banovine, in določil njihove meje.⁷¹⁰
388. V 83. členu Ustave Kraljevine Jugoslavije z dne 3. septembra 1931 se ponovi in potrdi določba iz zakona iz leta 1929. Ta člen je določal:

Kraljevina Jugoslavija ima devet banovin ...

Dravska banovina obseza del ozemlja, omejen od kraja, kjer seče severna meja sreza Čabra državno mejo, z državno mejo proti Italiji, Avstriji in Madjarski do kraja, kjer prehaja državna meja proti Madžarski na reko Muro (severnovzhodno od Čakovca). Od reke Mure drži meja ob vzhodni, odnosno južni meji srezov: Lendave, Ljutomera, Ptuja, Šmarja, Brežic, Krškega, Novega mesta, Metlike, Črnomlja, Kočevja in Logatca, obsezajoča vse omenjene sreze.

Savska banovina je omejena na severni strani do reke Mure z zgoraj označeno mejo Dravske banovine. Potem drži mejo ob reki Muri in dalje ob državni meji proti Madjarski do kraja, kjer ta zapušča reko Dravo, od tam drži ob Dravi in ob Dunavu do severne meje sreza Iloka ...⁷¹¹

389. V prvem citiranem odstavku 83. člena ustave iz leta 1931 sta določeni vzhodna in južna meja Dravske banovine. Odstavek določa, da ta meja od točke, kjer se državna meja z Madžarsko stika z Muro, sledi vzhodnim in južnim mejam zadevnih okrajev. V sektorju Mura mora biti južna meja Dravske banovine severna meja Savske banovine. To je bolj jasno izraženo na začetku drugega odstavka, ki se glasi: „Savska banovina je omejena na severni strani do reke Mure z zgoraj označeno mejo Dravske banovine“. Zato meja Savske banovine sledi južnim mejam dravskih okrajev, navedenih v prvem odstavku.

⁷⁰⁶ Ustava Kraljevine Jugoslavije, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, 83. člen, priloga SI-65.

⁷⁰⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 94:6–9.

⁷⁰⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.44; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 105:6–109:15.

⁷⁰⁹ Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, *Uradni list Dravske banovine, Kraljevina Jugoslavija*, št. 100/1929, priloga SI-61.

⁷¹⁰ Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, *Uradni list Dravske banovine, Kraljevina Jugoslavija*, št. 100/1929, priloga SI-61.

⁷¹¹ Ustava Kraljevine Jugoslavije, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, 83. člen, priloga SI-65.

390. Drugi odstavek nato določa, da taka razmejitev banovin poteka „do reke Mure“, kar pomeni vse do točke, kjer se meja med okraji obeh banovin stika z reko Muro. Po prvem odstavku je to točka, kjer se madžarska meja stika z reko Muro. Z drugimi besedami, to je tromeja, kjer se ta meja pridruži meji med banovinama. Nato, kakor je navedeno v drugem odstavku, reke Mura, Drava in Donava predstavljajo mejo med Jugoslavijo in Madžarsko ter hkrati vzhodno mejo Savske banovine.
391. Zato v nasprotju z navedbami Slovenije meja med banovinama ni bila opredeljena kot reka Mura. Reka je predstavljala odsek meje le tam, kjer so južne meje okrajev Dravske banovine sovpadale z njo.
392. V SFRJ se stanje ni spremenilo. Kakor je že bilo navedeno,⁷¹² je bila meja vsake republike pred osamosvojitvijo zunanja meja njenih obrobni občin. Načeloma so katastrske meje teh občin predstavljale te zunanje upravne meje. Če so katastrske meje dejansko predstavljale upravne meje in če so sovpadale, je bila ujemajoča se črta meja in tako je ostalo tudi po osamosvojitvi.
393. V sektorju Mura na splošno ni sporno, da katastrske meje obrobni hrvaških in slovenskih občin predstavljajo upravne meje teh občin. Niti ni sporno, da so se ob osamosvojitvi katastrske meje na splošno ujemale. Zato arbitražno sodišče določa, da na vseh območjih, razen tistih, ki so obravnavana v nadaljevanju, mednarodna meja sledi ujemajočim se katastrskim mejam.
394. Arbitražno sodišče mora torej obravnavati le še območja, za katera se trdi, da ti pogoji niso bili izpolnjeni.

(b) Brezovec - del/Murišće

395. Meja je izrecno sporna blizu naselja, imenovanega Brezovec - del/Murišće, severno od reke Mure, ki ga sestavljajo približno pet hiš⁷¹³ in okoliška zemljišča. Leži zahodno od ceste, ki povezuje Sveti Martin na Muri (Hrvaška) in Hotizo (Slovenija).

i. Stališča strank

396. Po mnenju Hrvaške, se meje katastrskih občin na tem območju ujemajo v njen prid. Hrvaška trdi, da slovenska zemljevidi iz 80. let 20. stoletja dokazujeta, da se je štelo, da je Brezovec - del/Murišće na Hrvaškem.⁷¹⁴

⁷¹² Gl. zg., odst. 346.

⁷¹³ Pismo Geodetske uprave Republike Slovenije Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije o evidentiranju naselja Brezovec - del v geodetskih evidencah, 4. januar 2011, priloga SI-814.

397. Hrvaška dodaja, da Slovenija ni izpodbijala hrvaške suverenosti pred letom 2006 (po odločilnem datumu, tj. 25. juniju 1991). Po mnenju Hrvaške je Slovenija „priznala hrvaško suverenost“⁷¹⁵ v pismu svojega ministra za zunanje zadeve z dne 11. maja 1999.⁷¹⁶ Hrvaška se tudi sklicuje na več dopisovanj, zlasti o gradnji skupnega objekta za mejno kontrolo⁷¹⁷ in mostu.⁷¹⁸ Šele leta 2006, 15 let po odločilnem datumu, je Slovenija začela zatrjevati, da Hrvaška posega na slovensko ozemlje, in zapirati cesto do mostu.⁷¹⁹
398. Hrvaška trdi, da je slovenski „*volte face*“⁷²⁰ enostransko dejanje po odločilnem datumu, ki ne bi smelo imeti nobenega pravnega pomena.⁷²¹ Po drugi strani zatrjuje, da imajo slovenska „priznanja v nasprotju z lastnimi interesi“, ⁷²² ki so se nadaljevala po letu 2006,⁷²³ lahko „veliko dokazno vrednost“.⁷²⁴
399. Hrvaška se tudi sklicuje na *effectivités*, in sicer, da je Hrvaška „dosledno in brez prekinitve ali ugovora Slovenije upravljala to ozemlje“.⁷²⁵ Trdi, da so sodišča v Sloveniji priznala izključno pristojnost hrvaških sodišč na območju.⁷²⁶ Zlasti hrvaško sodišče v Čakovcu je izvajalo pristojnost v zapuščinskem postopku za zemljišče v Murišču.⁷²⁷ Čeprav je bila zadeva najprej

⁷¹⁴ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 4:7–17, 5:12–17, in 6:1–3.

⁷¹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 7.30; zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 4:12–14.

⁷¹⁶ Pismo Borisa Frleca, zunanjega ministra Republike Slovenije, dr. Franciju Steinmanu, državnemu sekretarju na Ministrstvu za okolje in prostor, 11. maj 1999, natisnjeno v članku *Zadeva Hotiza: Kje poteka meja?*, Delo, 8. september 2006, priloga HR-109; memorandum Hrvaške, odst. 7.30.

⁷¹⁷ Sporazum med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o enostavnejšem opravljanju mejne kontrole v cestnem in železniškem prometu, *Uradni list Republike Hrvaške (Pogodbe)*, št. 2/2004, priloga HRLA-68; memorandum Hrvaške, odst. 7.31–32.

⁷¹⁸ Zapisnik 11. sestanka Podkomisije za usklajevanje cestnih povezav in izgradnjo mejnih prehodov za obmejni promet, Reka, 3. marec 2004, priloga HR-92; memorandum Hrvaške, odst. 7.33.

⁷¹⁹ Nota št. ZDB-190/06 Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije Veleposlaništvu Republike Hrvaške, 3. julij 2006, priloga HR-106; nota št. ZDB-198/06 Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije Veleposlaništvu Republike Hrvaške, 6. julij 2006, priloga HR-107; nota št. 4488/06 Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, 1. september 2006, priloga HR-108; memorandum Hrvaške, odst. 7.34; zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 6:4–6.

⁷²⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 7.34.

⁷²¹ Memorandum Hrvaške, odst. 7.35; Arbitražni sporazum, 5. člen.

⁷²² Memorandum Hrvaške, odst. 7.35.

⁷²³ Gl. poročilo Medžimurske policijske uprave Upravi za mejo Ministrstva za notranje zadeve Republike Hrvaške, št. 511-21-11-168/11. GC, 25. januar 2011, priloga HR-133; memorandum Hrvaške, odst. 7.36.

⁷²⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 7.35; *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*, sodba, ICJ Poročila 1986, str. 14 na str. 41, odst. 64; *Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda)*, sodba, ICJ Poročila 2005, str. 168 na str. 206, odst. 77.

⁷²⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 7.29; zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 7:14.

⁷²⁶ Odgovor Hrvaške, odst. 5.27.

⁷²⁷ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 6:16–18.

- sporožena na slovenskem Okrajnem sodišču v Lendavi, to ni imelo pristojnosti, ker je bilo zemljišče na Hrvaškem, zato je slovensko sodišče menilo, da „je treba sprožiti zapuščinski postopek na Hrvaškem“.⁷²⁸
400. Slovenija pa trdi, da je bilo naselje leta 1991 del Slovenije, kar je priznavala tudi Hrvaška. Navaja, da je bil in je edini kataster za to območje hrvaški kataster; zato ne more biti katastrskega ujemanja.⁷²⁹ Slovenija poudarja, da strokovno poročilo iz leta 1996 ne omenja spora na tem območju zato, ker je bil edini kataster za to območje hrvaški. Slovenija predloži kartografske dokaze, ki kažejo, da je Brezovec - del/Murišće v Sloveniji.⁷³⁰
401. Slovenija se sklicuje na sporazum s Hrvaško iz leta 1997 o obmejnem prometu in poudarja, da je bil Brezovec - del naveden v prilogi A (slovenska naselja) in ne prilogi B (hrvaška naselja) tega sporazuma.⁷³¹ Dokazuje tudi, da je bil sporazum izvajan v praksi.⁷³²
402. Slovenija tudi izpodbija vsebino in vrednost dopisovanj, ki jih navaja Hrvaška. O pismu slovenskega ministra za zunanje zadeve z dne 11. maja 1999, v katerem je minister navedel, da nasip Mure „leži na hrvaškem ozemlju“,⁷³³ Slovenija trdi, da se je izjava ministra Frleca „nanašala na kataster, ne na politično mejo“, in opozarja, da je iz pisma jasno, da ne bo „vplivalo na pogajalske pozicije Republike Slovenije glede dokončne določitve meje“.⁷³⁴
403. Glede dogovora o gradnji skupnega mejnega prehoda na severnem bregu in posledične izmenjave not⁷³⁵ Slovenija trdi, da je dogovor temeljil na SOPS.⁷³⁶ Zato trdi, da je bila ureditev

⁷²⁸ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 6:16–24 in 7:1–4.

⁷²⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.79.

⁷³⁰ Zemljevid Slovenske gorice, Prekmurje, Dravsko-Ptujsko polje, Haloze, 1955, priloga SI-M-49.

⁷³¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.79; Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS), 28. april 1997, priloga SI-295; prilogi A in B sporazuma med Slovenijo in Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (1997), priloga SI-763.

⁷³² Obmejna prepustnica, izdana prebivalcu naselja Brezovec - del po Sporazumu med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju, priloga SI-784;

⁷³³ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.82; gl. memorandum Hrvaške, odst. 7.30; Pismo Borisa Frleca, zunanjega ministra Republike Slovenije, dr. Franciju Steinmanu, državnemu sekretarju na Ministrstvu za okolje in prostor, 11. maj 1999, *Zadeva Hotiza: Kje poteka meja?*, Delo, 8. september 2006, priloga HR-109.

⁷³⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.84.

⁷³⁵ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 4.86–87; memorandum Hrvaške, odst. 7.31–32.

⁷³⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.88; gl. memorandum Slovenije, odst. 9.133–65; gl. tudi Izmenjavo not, ki sestavlja Dogovor med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o določitvi cone in službenega mesta za opravljanje mejne kontrole na državnem območju Republike Hrvaške na mejnem prehodu za obmejni promet Hotiza–Sveti Martin na Muri, 25. januar 2005, priloga HRLA-72.

začasna.⁷³⁷ Slovenija zatrjuje, da zapisnik o graditvi mostu čez Muro, ki ga navaja Hrvaška,⁷³⁸ omenja le načrt Hrvaške, da zgradi most, in ne kaže na to, da bi bili obe strani mostu na hrvaškem ozemlju.⁷³⁹

404. Slovenija se sklicuje na *effectivités*, da potrdi svoj pravni naslov,⁷⁴⁰ vključno z volitvami in popisi prebivalstva,⁷⁴¹ davki,⁷⁴² osebnimi dokumenti,⁷⁴³ delom policije,⁷⁴⁴ in brodom Hotiza.⁷⁴⁵

⁷³⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.89; Izmenjava not, ki sestavlja Dogovor med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o določitvi cone in službenega mesta za opravljanje mejne kontrole na državnem območju Republike Hrvaške na mejnem prehodu za obmejni promet Hotiza–Sveti Martin na Muri, 25. januar 2005, priloga HRLA-72; nota št. ZDB-198/06 Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije Veleposlaništvu Republike Hrvaške, 6. julij 2006, priloga HR-107.

⁷³⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 7.33.

⁷³⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.91; gl. Zapisnik 11. sestanka Podkomisije za usklajevanje cestnih povezav in izgradnjo mejnih prehodov za obmejni promet, Reka, 3. marec 2004, priloga HR-92; Skupni zapisnik in skupna izjava četrtega zasedanja Mešane diplomatske komisije za določitev in označevanje državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo, 21. julij 1998, priloga SI-298.

⁷⁴⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.98; dodatno k primerom, na katere se sklicuje Slovenija v svojem memorandumu, odst. 6.38–41.

⁷⁴¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.99–100; gl. npr. Stalni volilni imenik in izpisek iz volilnega imenika za prebivalce naselja Brezovec - del, priloga SI-480. Gl. tudi Odlok o določitvi volilnih enot za volitve delegatov v zborni skupščini občine Lendava, *Uradne objave Pomurja*, št. 2/1990, priloga SI-682; Volilni imenik za prebivalce naselja Brezovec - del, 3. april 1990, priloga SI-684; Volilni imenik za občino Lendava, ki vključuje naselje Brezovec - del, 1994, priloga SI-747; gl. npr. Popis prebivalstva, Socialistična republika Slovenija, 1981, priloga SI-585; Pismo Geodetske uprave Republike Slovenije Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije o evidentiranju naselja Brezovec - del v geodetskih evidencah, 4. januar 2011, priloga SI-814; Popis prebivalstva, Republika Hrvaška, 1991, priloga SI-729.

⁷⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 4.101; Krajevni ljudski odbor Hotiza: Seznami davčnih zavezancev za Brezovec - del za leta 1948, 1949, 1950 in 1951, priloga SI-476; Krajevni ljudski odbor Gaberje: Seznam gospodarjev, kateri posedujejo pridelek vina v letu 1953, ter obračun za prometni davek, 20. november 1953, priloga SI-486; Davčna uprava Republike Slovenije, Davčni urad Murska Sobota: Odločba o odmeri nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča za leto 2004 za davčnega zavezanca iz naselja Brezovec - del, 8. julij 2004, priloga SI-787; Davčna uprava Republike Slovenije, Davčni urad Murska Sobota: Odločba o odmeri nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča za leto 2002 za davčnega zavezanca iz naselja Brezovec - del, 26. julij 2002, priloga SI-782; Davčna uprava Republike Slovenije, Davčni urad Murska Sobota: Odločba o odmeri nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča za davčnega zavezanca iz naselja Brezovec - del, 23. januar 2006, priloga SI-796; Davčni urad Murska Sobota: Potrdilo o vpisu v register davčnih zavezancev za osebo, stanujočo v naselju Brezovec - del, priloga SI-737.

⁷⁴³ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.102–10; Priglasitev prebivalcev naselja Brezovec - del za vpis v državljansko knjigo Ljudske republike Slovenije, 15. april 1948, priloga SI-472; gl. npr., Odlok o določitvi matičnih območij v občini Lendava, *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, zv. XXI, št. 31, 4. december 1986, priloga SI-642; Zakon o osebni izkaznici, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 16/74, 29/79 in 42/86, 3. člen, priloga SI-549; Zakon o prevzemu državnih funkcij, ki so jih do 31. 12. 1994 opravljali organi občin, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 24/95, podtočka 11 točke V 3. člena, priloga SI-752; Potni listi prebivalcev naselja Brezovec - del, ki jih je izdala upravna enota Lendava v letih 2002, 2004 in 2012, priloga SI-780; Prošnja predsednika krajevnih skupnosti Hotiza za dodelitev dotacije za obnovo broda na reki Muri, 27. februar 1991, priloga SI-702; Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve: Potrdilo o državljanstvu Republike Slovenije za državljana, stanujočega v naselju Brezovec - del, 11. september 1992, priloga SI-733; orožna lista za prebivalca naselja Brezovec - del, ki ju je izdala Upravna enota Lendava v letih 2002 in 2012, priloga SI-781; Obmejna prepustnica, izdana prebivalcu naselja Brezovec - del po Sporazumu med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem

Slovenija na primer trdi, da preiskava, ki je sledila odkritju trupla starejše ženske pri naselju Brezovec - del, in nadaljnja slovenska preiskava dokazujeta slovenske *effectivités* na tem območju.⁷⁴⁶

ii. Analiza arbitražnega sodišča

405. Arbitražno sodišče ugotavlja, da hrvaški kataster postavlja Brezovec - del/Murišće na hrvaško ozemlje. Ugotavlja tudi, da Hrvaška trdi, da se slovenska katastrska meja ujema s hrvaško, in se sklicuje na to, da strokovna skupina, ki je primerjala katastre v sektorju Mura, ni navedla, da bi bilo v katastrskih evidencah razhajanje. Slovenija pa trdi, da ni slovenskega katastra za to območje, kar je razlog za to, da strokovna skupina ni našla razlik.
406. V podkrepitev svoje navedbe je Hrvaška predložila dve karti. Vendar je ena od teh kart hrvaški katastrski načrt,⁷⁴⁷ drugo pa je leta 1980 izdelal jugoslovanski statistični zavod na podlagi

prometu in sodelovanju, 2003, priloga SI-784; Zahteve za izdajo osebne izkaznice in vloge za potni list za prebivalce naselja Brezovec - del med letoma 1982 in 1997, priloga SI-618; osebne izkaznice prebivalcev naselja Brezovec - del, ki jih je izdala Upravna enota Lendava v letih 2002 in 2012, priloga SI-783; Odlok o določitvi matičnih območij v občini Lendava, *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, zv. XXI, št. 31, 4. december 1986, priloga SI-642; Skupščina občine Lendava: Prijava rojstva otroka, stanujočega v naselju Brezovec - del, 15. oktober 1987, priloga SI-653; Skupščina občine Lendava: Prijava rojstva otroka, stanujočega v naselju Brezovec - del, 31. marec 1987, priloga SI-644; Izvlečki iz evidence gospodinjstev za Brezovec - del v obdobju 1980–2005, priloga SI-578.

⁷⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.111; gl. npr. Policijska uprava Murska Sobota: Zapis razgovora s policistom z dne 2. novembra 2012, priloga SI-820.

⁷⁴⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.112–17; gl. Pismo Okrajnega ljudskega odbora Murska Sobota Občinskemu ljudskemu odboru Lendava, 23. december 1958, priloga SI-501; peti odstavek 8. člena Zakona o varnosti pomorske in notranje plovbe, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 17/88, priloga SI-660; in podtočka 7 točke I 3. člena Zakona o prevzemu državnih funkcij, ki so jih do 31. 12. 1994 opravljali organi občin, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 24/95, priloga SI-752; Upravna enota Lendava: Vpisni list in dovoljenje za plovbo za brod Hotiza, 17. oktober 1996, priloga SI-761; Zadnji vpisni list je bil izdan 13. aprila 2006; Upravna enota Lendava: Vpisni list in dovoljenje za plovbo za brod Hotiza, 13. april 2006, priloga SI-797; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota, Načrt varovanja meje z Republiko Hrvaško in dela na kontrolnih točkah, 6. oktober 1991, priloga SI-725; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Razpored dela I. voda – II. oddelka PEM enote, 10. september 1991, priloga SI-718; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Dnevni razpored dela I. voda – II. oddelka na kontrolno stojni točki pri brodu Benica–Križovec, pri brodu Hotiza in pri brodu Kot, 11. september 1991, priloga SI-719; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota, Inšpektorat milice, Načrt zavarovanja južne meje in opis meje z Republiko Hrvaško, 18. september 1991, priloga SI-721; Uradni zapisnik sestanka med predstavniki krajevnih skupnosti Hotiza in Sveti Martin na Muri glede plovbe in obratovanja broda Hotiza na reki Muri, 2. december 1992, priloga SI-736; Odločba hrvaškega inšpektorja za varnost plovbe o prepovedi plovbe broda Hotiza, 2. maj 2005, priloga SI-792; zapisnik sestanka predstavnikov Krajevne skupnosti Hotiza in Občine Sveti Martin na Muri, 8. februar 2002, priloga SI-778; Odločba hrvaškega inšpektorja za varnost plovbe o prepovedi plovbe broda Hotiza, 2. maj 2005, priloga SI-792; Protestna nota Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije Veleposlaništvu Republike Hrvaške v Ljubljani glede zaplembe slovenskega broda na Hotizi, 12. maj 2005, priloga SI-793.

⁷⁴⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.94–95; gl. memorandum Hrvaške, odst. 7.36.

hrvaškega katastra.⁷⁴⁸ Hrvaška omenja tudi dve slovenski karti. Ena od teh je v takem merilu, da je na njeni podlagi težko karkoli sklepati.⁷⁴⁹ Druga karta postavlja Brezovec - del/Murišće na hrvaško ozemlje.⁷⁵⁰ Arbitražno sodišče tudi ugotavlja, da se meje, vrisane na geoportalih,⁷⁵¹ kakor sta se nanje sklicevali stranki na obravnavi junija 2014, ne ujemajo.⁷⁵²

407. Arbitražno sodišče je pregledalo dokumente, ki sta jih predložili stranki v zvezi z upravnimi mejami njunih okrajev in občin. Ugotavlja, da statuti občine Lendava (Slovenija) iz let 1964, 1974 in 1981 navajajo Brezovec - del kot del ozemlja te občine.⁷⁵³ Dolgoročni načrt občine Lendava za obdobje od leta 1986 do leta 2000 tudi vključuje Brezovec - del.⁷⁵⁴ Nasprotno pa Murišće ni navedeno v zakonu o območjih okrajev in občin Hrvaške iz leta 1955.⁷⁵⁵ Tudi ni navedeno v zakonu o območjih občin in okrajev Hrvaške iz leta 1962⁷⁵⁶ niti v statutu hrvaške občine Čakovec iz leta 1983.⁷⁵⁷ Pravzaprav se zdi, da ni bilo navedeno v nobenem tovrstnem hrvaškem zakonodajnem dokumentu.
408. Arbitražno sodišče tudi ugotavlja, da sta leta 1997 Slovenija in Hrvaška sklenili sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju. Ta sporazum v 59. členu določa, da njegove določbe „v ničemer ne prejudicirajo določitve in označitve državne meje med pogodbenicama“. Vendar sporazum kaže, kako sta stranki razumeli naselja, ki so sodila na ozemlje ene ali druge. Glede

⁷⁴⁷ Odgovor Hrvaške, slika 5.10.

⁷⁴⁸ Pismo Občinskega ljudskega odbora Lendava Občinskemu ljudskemu odboru Dekanovec, Lendava, 22. maj 1956, priloga HR-355.

⁷⁴⁹ Zemljevid Slovenske gorice, Prekmurje, Dravsko-Ptujsko polje, Haloze, 1955, priloga SI-M-49.

⁷⁵⁰ Protimemorandum Hrvaške, slika CM 6.11.

⁷⁵¹ Gl. tudi zg. odst. 324–325.

⁷⁵² Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 117.

⁷⁵³ Statut občine Lendava (izvlečki), *Uradni vestnik okraja Maribor*, letnik IX, št. 25, 1964, priloga SI-514; Statut občine Lendava (izvlečki), *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, letnik VIII, št. 8, 1974, priloga SI-548. Statut občine Lendava (izvlečki), *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, letnik XV, št. 37, 1981, priloga SI-593.

⁷⁵⁴ Dolgoročni plan Občine Lendava za obdobje 1986–2000 (izvlečki), *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, letnik XXIII, št. 13, 1987; Dolgoročni načrt občine Lendava za obdobje 1986–2000 (izvlečki), *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, letnik XXIII, št. 13, 1987, priloga SI-646.

⁷⁵⁵ Zakon o območju okrajev in občin v Ljudski republiki Hrvaški, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 36/1955, 5. avgust 1955, priloga HR-334.

⁷⁵⁶ Zakon o območjih občin in okrajev, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 39/1962, 4. oktober 1962, priloga HR-340.

⁷⁵⁷ Statut občine Čakovec, 28. december 1983, priloga HRLA-53.

tega 1. člen določa: „Obmejno območje na kopnem po tem sporazumu obsega: v Republiki Sloveniji naselja, navedena v prilogi A, v Republiki Hrvaški naselja, navedena v prilogi B“.⁷⁵⁸

409. Priloga A vključuje naselje Brezovec - del v občini Lendava pod številko 059003. V prilogi B je pod številko 5711 v občini Sveti Martin na Muri navedeno naselje Brezovec (ki je južno od reke Mure in ni povezano z naseljem Brezovec - del). V tej prilogi je navedeno tudi naselje Jurovec pod številko 26859 (brez natančnejše opredelitve). Murišče ni navedeno.⁷⁵⁹
410. Glede na te dokaze se arbitražno sodišče ne želi opreti na poročilo strokovne skupine v podporo ugotovitvi, da na tem območju katastrske meje so in da se ujemajo. Namesto tega se mora arbitražno sodišče opreti na domnevne *effectivités*, ki jih navajata stranki v podporo zahtevanim mejam.
411. Stranki se sklicujeta na številne *effectivités*. Vendar se večina ne nanaša na območje Brezovec - del/Murišče, ampak na druga območja. To velja zlasti za most, ki ga je Hrvaška zgradila čez reko Muro,⁷⁶⁰ za skupni objekt mejne kontrole, postavljen po dogovoru strank na glavni cesti med Svetim Martinom na Muri in Hotizo,⁷⁶¹ ter za nasip, ki ga vzdržuje Hrvaška na severnem bregu reke Mure.⁷⁶² Jasno je, da so vsi ti objekti bolj vzhodno ali južno od naselja na hrvaškem ozemlju. Podobno se sodbe, na katere se sklicuje Hrvaška, ne nanašajo na zemljišča na tem območju.⁷⁶³ Arbitražno sodišče tudi ugotavlja, da se veliko *effectivités*, na katere se sklicuje Slovenija, nanaša na Hotizo, slovensko vas severovzhodno od naselja Brezovec - del. Poleg tega je veliko *effectivités*, na katere se sklicujeta stranki, iz obdobja po letu 1991.

⁷⁵⁸ Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju, 28. april 1997, priloga SI-295.

⁷⁵⁹ Prilogi A in B sporazuma med Slovenijo in Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (izvlečki) (1997), priloga SI-763.

⁷⁶⁰ Zapisnik 11. sestanka Podkomisije za usklajevanje cestnih povezav in izgradnjo mejnih prehodov za obmejni promet, Reka, 3. marec 2004, priloga HR-92.

⁷⁶¹ Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju, 28. april 1997, priloga SI-295; Sporazum med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo o uporabi skupnega objekta za mejno kontrolo na mejnem prehodu za obmejni promet, Zapisnik 10. zasedanja Stalne mešane komisije, Vivodina, 23. oktober 2003, priloga HRLA-67; Sporazum med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o enostavnejšem opravljanju mejne kontrole v cestnem in železniškem prometu, *Uradni list Republike Hrvaške (Pogodbe)*, št. 2/2004, priloga HRLA-68; Izmenjava not, ki sestavlja Dogovor med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o določitvi cone in službenega mesta za opravljanje mejne kontrole na državnem območju Republike Hrvaške na mejnem prehodu za obmejni promet Hotiza–Sveti Martin na Muri, 25. januar 2005, priloga HRLA-72.

⁷⁶² Pismo Borisa Frleca, zunanjega ministra Republike Slovenije, dr. Franciju Steinmanu, državnemu sekretarju na Ministrstvu za okolje in prostor, 11. maj 1999, *Zadeva Hotiza: Kje poteka meja?*, Delo, 8. september 2006, priloga HR-109.

⁷⁶³ Sklep št. D 64/2009–11 Okrajnega sodišča v Lendavi, Lendava, 24. marec 2009, priloga HR-376; Sklep o dedovanju po pokojni Mariji Horvat, notarka Ruža Hobljaj, Mursko Središče, 14. marec 2011, priloga HR-380.

412. Relevantne *effectivités* so redke, kar ni presenetljivo za majhno naselje, kakršno je Brezovec - del/Murišće. Vendar se zdi, da so bili v letih 1949, 1950 in 1952 prebivalci tega naselja registrirani v slovenskih volilnih imenikih.⁷⁶⁴ Leta 1990 je bilo naselje Brezovec - del uvrščeno na seznam za udeležbo na volitvah predstavnikov v skupščino občine Lendava.⁷⁶⁵ Na tem območju je delovala tudi slovenska policija.⁷⁶⁶ Brezovec - del je bil vključen v uradne evidence slovenske geodetske uprave od leta 1971.⁷⁶⁷ Njegovi prebivalci so bili ob popisu prebivalstva leta 1981 uvrščeni v Slovenijo.⁷⁶⁸ Upravna enota Lendava je vodila evidenco gospodinjstev od leta 1980.⁷⁶⁹ Prebivalcem naselja je davek odmerjala Slovenija.⁷⁷⁰ Od leta 1971 so bili prebivalci naselja Brezovec - del v vojaški evidenci po slovenski zakonodaji o vojaški obveznosti⁷⁷¹ in nekateri so bili vpoklicani.⁷⁷² Edini hrvaški dokument, ki omenja Murišće, je že omenjeni zapis jugoslovanskega statističnega zavoda iz leta 1980.
413. Arbitražno sodišče zato na podlagi pisnih in ustnih vlog strank določa, da je naselje Brezovec - del/Murišće, ki je delno predstavljeno v protimemorandumu Slovenije na sliki 4.10, del Slovenije in v skladu s tem določa mejo. Zaradi večje jasnosti je dodana skica območja.

⁷⁶⁴ Stalni volilni imenik in izpisek iz volilnega imenika za prebivalce naselja Brezovec - del iz let 1949, 1950 in 1952 (izvlečki), priloga SI-480; Volilni imenik za prebivalce naselja Brezovec - del (izvlečki), 3. april 1990, priloga SI-684; Volilni imenik za občino Lendava, ki vključuje Brezovec - del (1994), priloga SI-747.

⁷⁶⁵ Odlok o določitvi volilnih enot za volitve delegatov v zbornice Skupščine občine Lendava (1990), *Uradne objave Pomurja*, št. 2/1990, priloga SI-682.

⁷⁶⁶ Odlok o določitvi volilnih enot za volitve delegatov v zbornice Skupščine občine Lendava (1990), *Uradne objave Pomurja*, št. 2/1990, priloga SI-682.

⁷⁶⁷ Pismo Geodetske uprave Republike Slovenije Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije o evidentiranju naselja Brezovec - del v geodetskih evidencah. 4. januar 2011, priloga SI-814.

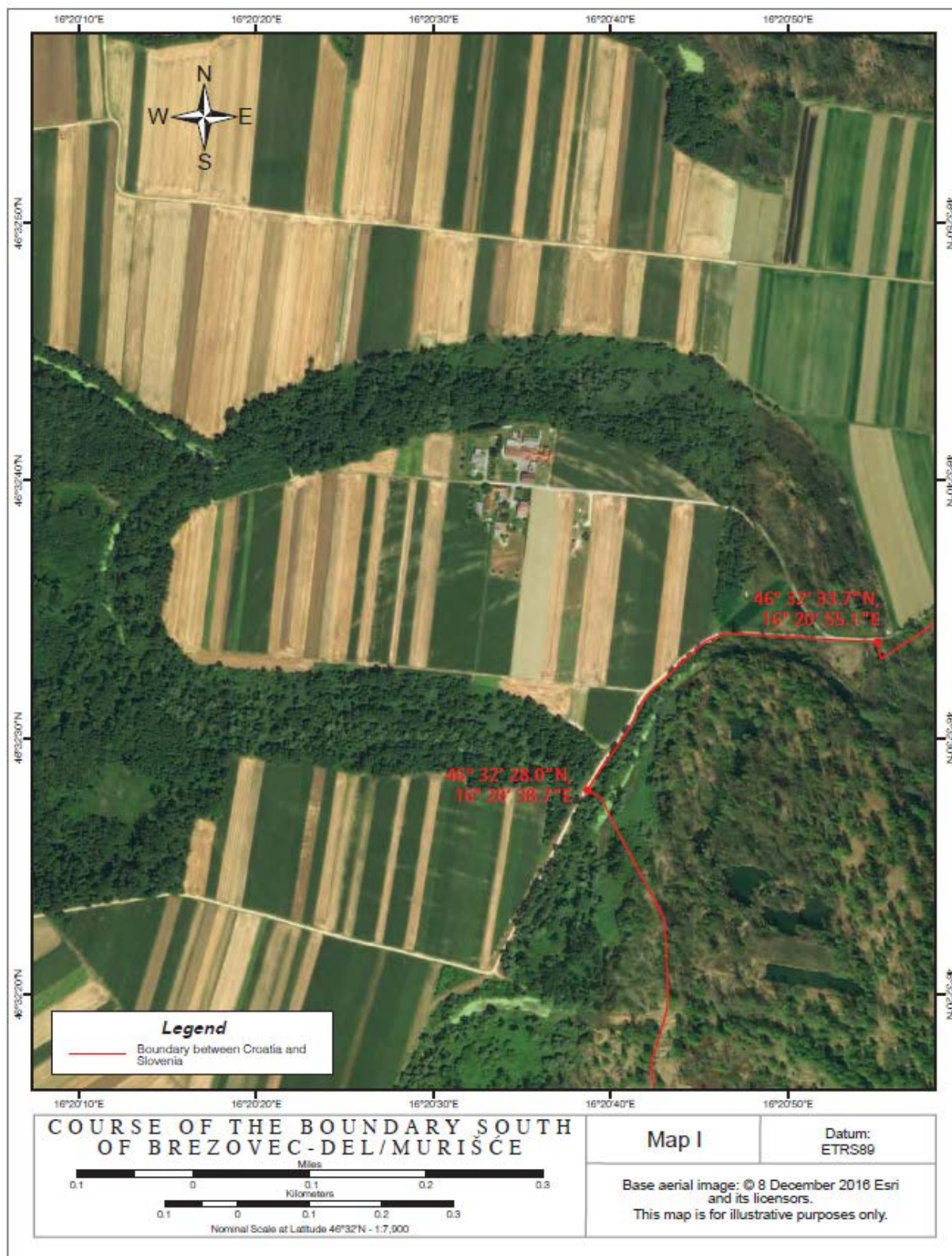
⁷⁶⁸ Popis prebivalstva, Socialistična republika Slovenija, 1981, priloga SI-585; Zvezni zavod za statistiko, Popis 1981: Prebivalstvo, gospodinjstva in stanovanja, Spisek krajevnih skupnosti v socialističnih republikah, avtonomnih pokrajinah in občinah ter naselij v krajevnih skupnostih (izvlečki), Beograd, 1983, priloga SI-917.

⁷⁶⁹ Izvlečki iz evidence gospodinjstev za Brezovec - del (1980–2005), priloga SI-578.

⁷⁷⁰ Krajevni ljudski odbor Hotiza: Seznami davčnih zavezancev za Brezovec - del za leta 1948, 1949, 1950 in 1951, priloga SI-476; Krajevni ljudski odbor Gaberje: Seznam gospodarjev, kateri posedujejo pridelek vina v letu 1953 ter obračun za prometni davek, 20. november 1953, priloga SI-486.

⁷⁷¹ Zakon o splošnem ljudskem odporu (izvlečki) (1971), *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 28/1971, priloga SI-538.

⁷⁷² Matični kartoni, vojaška evidenca in vojaške knjižice, ki jih je občina Lendava izdala prebivalcem naselja Brezovec - del, priloga SI-554.

[Karta I: Potek meje južno od naselja Brezovec - del/Murišće]

414. Arbitražno sodišče torej ugotavlja, da je zahteva Hrvaške, naj arbitražno sodišče razsodi in razglasi, naj „Slovenija ne ovira komunikacije v hrvaški občini Sveti Martin na Muri, vključno z območjem Murišće“, brezpredmetna in arbitražnemu sodišču o tem ni treba odločati.

(c) Podturen/Pince, Novakovec/Pince in Ferketinec/Pince

415. Sporna so še tri območja v sektorju Mura. Strokovna skupina jih je opredelila kot območje 1.14. (Ferketinec/Pince), območje 1.15 (Podturen/Pince), in območje 1.16 (Novakovec/Pince). Glede teh območij se sprožajo podobna vprašanja.

i. Stališča strank

416. Hrvaška trdi, da je bila v obdobju 1956/1957 v sektorju Mura „meja skupno izmerjena, opisana in kartirana v zapisniku, ki so ga pripravili pooblašteni predstavniki *obeh* strani na podlagi zahtev zvezne zakonodaje“. ⁷⁷³ Hrvaška dodaja, da je to mejo odrazila v svojih katastrskih evidencah in da je Slovenija storila enako, razen pri spornih območjih, ki jih je ugotovila mešana strokovna skupina. ⁷⁷⁴ Hrvaška ugotavlja, da so bile na teh območjih meje, opisane v zapisniku, „veljavne meje katastrskih občin“ in „so ob osamosvojitvi postale mednarodne meje po načelu *uti possidetis*“. ⁷⁷⁵
417. Hrvaška pojasni, da je katastrski sistem v Jugoslaviji urejala zvezna Uredba o zemljiškem katastru iz leta 1953. ⁷⁷⁶ V 2. členu je predpisovala, da je treba kataster „trajno vzdrževati“. ⁷⁷⁷ V 3. členu je predpisovala, da se spremembe mej katastrskih občin izvedejo v katastrskem operatu. ⁷⁷⁸ V 9. členu je določala, da je treba „meje vsake posamezne katastrske občine ... določiti in omejiti na terenu“ ter opisati v „zapisniku“. ⁷⁷⁹ V 10. členu je določala:

Razmejitev območja posameznih katastrskih občin opravi posebna komisija.

⁷⁷³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 10:22–11:1 (poudarek v izvirniku).

⁷⁷⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 7.28; protimemorandum Hrvaške, odst. 6.3–4; odgovor Hrvaške, odst. 5.3; zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 1:18–23.

⁷⁷⁵ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 11:2–4.

⁷⁷⁶ Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26; memorandum Hrvaške, odst. 7.8; gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 6.6; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 3:5–16.

⁷⁷⁷ Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26; memorandum Hrvaške, odst. 7.8.

⁷⁷⁸ Prav tam.

⁷⁷⁹ Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26; memorandum Hrvaške, odst. 7.9; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 3:16–19.

Komisijo sestavljajo po dve osebi z območja katastrskih občin, katerih meje se ugotavljajo, in zastopnik okrajnega (mestnega) ljudskega odbora, ki mora biti geodetski strokovnjak.

[...] ⁷⁸⁰

418. Hrvaška pojasnjuje, da so na podlagi te zakonodaje potekale skupne izmere v sektorju Mura, predpisane na zvezni ravni. ⁷⁸¹ Člani hrvaško-slovenske komisije so se sestali, da bi izmerili mejo na terenu, in so svoje ugotovitve opisali v uradnem zapisniku, ki sta ga podpisali obe strani. ⁷⁸² Hrvaška trdi, da se v Podturnu, Novakovcu in Ferketincu njene meje katastrskih občin skladajo z dogovorjenim zapisnikom in ustreznimi načrti. ⁷⁸³
419. Hrvaška se ne strinja s trditvijo Slovenije, da je uredba iz leta 1953 urejala vodenje katastra „za gospodarske in davčne, ne pa za politične namene“, tako da „spremembe katastrskih mej niso bile razumljene kot spremembe upravnih mej“. ⁷⁸⁴ Namesto tega Hrvaška trdi, da so po pravu, ki je veljalo na odločilni datum, tj. 25. junija 1991, katastrske meje obmejnih občin predstavljale republiške meje. ⁷⁸⁵
420. Hrvaška zatrjuje, da to, da je zapisnik o določitvi meje na območju 1.14 ⁷⁸⁶ podpisal le en slovenski predstavnik, ne vpliva na zavezujoč značaj dogovora, ⁷⁸⁷ glede na to, da je oseba, ki je podpisala zapisnik, v imenu Slovenije podpisala tudi druge zapisnike o zamejičenju. ⁷⁸⁸ Hrvaška tudi oporeka trditvi Slovenije, da je ta zapisnik neveljaven, ker so bili nekateri deli prečrtani in ponovno napisani s popravljenimi podatki. Hrvaška trdi, da to ne vpliva na jasnost poteka meje, saj je meja narisana na načrtu, priloženem zapisniku. ⁷⁸⁹ Hrvaška ugotavlja, da Slovenija nima

⁷⁸⁰ Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26; memorandum Hrvaške, odst. 7.9; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 3:20–25.

⁷⁸¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 3:26; 4:1–5.

⁷⁸² Memorandum Hrvaške, odst. 7.12; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 3:21–25.

⁷⁸³ Gl. Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Podturen, Podturen, 18. september 1956, str. 9, priloga HR-17; zapisnik o določitvi mej katastrske občine Novakovec, Novakovec, 25. avgust 1957, str. 6, priloga HR-18; zapisnik o določitvi mej katastrske občine Ferketinec, Ferketinec, 28. maj 1956, str. 3, priloga HR-16; memorandum Hrvaške, odst. 7.18, 7.23, 7.27; gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 6.7–10.

⁷⁸⁴ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 3:3–14.

⁷⁸⁵ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 3:15–23.

⁷⁸⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 9:16–20, sklic na zavihek 5.9 za zapisnik, ki opisuje mejo med hrvaško katastrsko občino Ferketinec in slovenskima katastrskima občinama Pince in Petišovci, na podlagi skupne izmere z dne 28. maja 1956.

⁷⁸⁷ Odgovor Hrvaške, odst. 5.4–5; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 10:6–12.

⁷⁸⁸ Odgovor Hrvaške, odst. 5.5; gl. Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Martin na Muri, Martin na Muri, 21. maj 1955, priloga HR-333 (ki ga je podpisal le en predstavnik slovenskih katastrskih občin Do[l]nja Bistrica, Hotiza in Kot); zapisnik o določitvi mej katastrske občine Podturen, Podturen, 18. september 1956, priloga HR-17; zapisnik o določitvi mej katastrske občine Novakovec, Novakovec, 25. avgust 1957, priloga HR-18; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 10:13–15.

⁷⁸⁹ Odgovor Hrvaške, odst. 5.6; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 10:18–19.

- pridržkov glede veljavnosti tega istega dokumenta v zvezi z določitvijo mej njene katastrske občine Petišovci, ki je bila izvedena v istem zapisniku.⁷⁹⁰
421. Hrvaška trdi, da pritožbo Slovenije, da se rokopis v delih zapisnika o zamejičenju območja 1.15⁷⁹¹ razlikuje od večine besedila, ovrže dejstvo, da je priloženi načrt sestavni del zapisnika in podrobno prikazuje potek meje.⁷⁹²
422. Hrvaška meni, da je argument Slovenije še šibkejši, ko gre za zapisnik o razmejitvi območja 1.16.⁷⁹³ Ugovor Slovenije temelji na dejstvu, da so bili v nekem trenutku v izvod besedila, ki ga je imela v rokah Hrvaška, vpisani vprašaji. Hrvaška trdi, da to nikakor ne postavlja pod vprašaj dokončne in zavezujoče narave razmejitve.⁷⁹⁴
423. Hrvaški se zdi vprašljiva trditev Slovenije, da zvezna uredba o zemljiškem katastru iz leta 1953 „ni dopuščala sprememb ali določitev meja republik brez sklicevanja“ na ustrezne postopke, ki zahtevajo zvezno odobritev.⁷⁹⁵ Hrvaška trdi, da sta obe stranki sodelovali v geodetski izmeri, določili natančen potek meje in izdelali zapisnik ter skupaj potrdili medsebojni dogovor, torej ni bilo nobenega spora in zvezno posredovanje ni bilo potrebno.⁷⁹⁶
424. Hrvaška trdi, da slovenske domnevne *effectivités* ne morejo izpodriniti hrvaškega pravnega naslova, saj samo potrjujejo, da so lastniki teh parcel živeli na Hrvaškem.⁷⁹⁷
425. Slovenija trdi, da geodetska izmera, opravljena v skladu z zvezno uredbo o zemljiškem katastru iz leta 1953, „ni dopuščala sprememb ali določitev meja republik brez sklicevanja na ustrezne postopke“, ⁷⁹⁸ ki so jih določale jugoslovanska in republiške ustave. Zvezni ustavni zakon iz leta

⁷⁹⁰ Prav tam.

⁷⁹¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 8:15–18, sklic na zavihek 5.8, ki se nanaša na zapisnik, ki podrobno opisuje mejo med hrvaško občino Podturen in slovensko katastrsko občino Pince na podlagi skupne geodetske izmere, opravljene v času od 14. maja do 3. junija 1956.

⁷⁹² Odgovor Hrvaške, odst. 5.7; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 9:3–13.

⁷⁹³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 7:9–12, sklic na zavihek 5.7, ki se nanaša na zapisnik, ki opisuje mejo med hrvaško katastrsko občino Novakovec in slovensko katastrsko občino Pince na podlagi skupne geodetske izmere, opravljene 25. avgusta 1957.

⁷⁹⁴ Odgovor Hrvaške, odst. 5.8; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 7:26, 8:1–9.

⁷⁹⁵ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 2:1–7.

⁷⁹⁶ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 2:16–23.

⁷⁹⁷ Odgovor Hrvaške, odst. 5.9.

⁷⁹⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 108:14–16.

1953 je določal, da mora predlagane spremembe republiških meja potrditi Zvezna skupščina.⁷⁹⁹
Po mnenju Slovenije te ustavne zahteve za spremembo meje niso bile izpolnjene.⁸⁰⁰

426. Slovenija navaja, da Uredba o zemljiškem katastru iz oktobra 1953 v 1. členu določa, da zemljiški kataster služi v „tehnične, ekonomske in statistične namene, za izdelavo zemljiških knjig in pa kot podlaga za obdavčenje dohodkov od zemljišč“,⁸⁰¹ vendar pa „spremembe katastrskih meja niso bile pojmovane kot spremembe administrativnih meja.“⁸⁰² Zato po mnenju Slovenije komisije meje v letih 1956/1957 niso določile, ker za to niso imele pristojnosti.⁸⁰³
427. Poleg tega je v zapisnikih, na katere se sklicuje Hrvaška, vrsta nepravilnosti. Ti ne bi mogli spreminjati meje in je tudi niso.⁸⁰⁴ Glede dokumenta z naslovom Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Ferketinec⁸⁰⁵ Slovenija poudarja, da je na slovenski strani navedena samo ena oseba, čeprav bi katastrske občine morale zastopati *dve* osebi.⁸⁰⁶ Slovenija tudi opozarja, da obstajata dve različni verziji tega besedila, ena, ki je nepodpisana, in druga, ki je prečrtana.⁸⁰⁷
428. Pri obravnavanem dokumentu z naslovom „Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Podturen“⁸⁰⁸ Slovenija opaža številne dodatke, vnesene v prvotno besedilo z drugačnim rokopisom. Poleg tega dokument vsebuje opombo, da je treba „popraviti zapisnik v skladu z naknadno izmero.“⁸⁰⁹

⁷⁹⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.27; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 109:7–9.

⁸⁰⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.29–30.

⁸⁰¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.28; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 110:5–7 in 110:12–16; sklic na Uredbo o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26.

⁸⁰² Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 3:3–14.

⁸⁰³ Ustava iz leta 1946, 12. člen, priloga SI-85 (določa, da „Razmejitev ozemelj ljudskih republik izvršuje Ljudska skupščina FLRJ.“ Te meje „se brez njene privolitve ne morejo spreminjati.“ Vendar pa skupščina nikoli ni določila meja republik. Poleg tega je leta 1953 zvezni ustavni zakon omejil pristojnosti zvezne skupščine na „potrditev sprememb meja med ljudskimi republikami, ki jih te sporazumno predlagajo, in reševanje sporov v zvezi z njihovo razmejitvijo.“ Nazadnje, v skladu z ustavama iz let 1963 in 1974 se „sme meja med republikama spremeniti samo po njunem sporazumu“. Zvezno soglasje ali potrditev nista več potrebna.

⁸⁰⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.67–75; odgovor Slovenije, odst. 2.48–51; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 108:3–113:26; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 113:7–17.

⁸⁰⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.67; zapisnik o določitvi mej katastrske občine Ferketinec, 28. maj 1956, priloga HR-16.

⁸⁰⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.68, sklic na Uredbo o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, 10. člen, priloga SI-133.

⁸⁰⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.69; Primerjava zapisnikov o določitvi mej katastrske občine Ferketinec, 28. maj 1956, priloga SI-496 (z oznako razlik med njima).

⁸⁰⁸ Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Podturen, Podturen, 18. september 1956, priloga HR-17.

⁸⁰⁹ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 4.71; protimemorandum Slovenije, slika 4.8.

429. Nenazadnje Slovenija tudi opozarja, da so na številnih mestih v dokumentu z naslovom „Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Novakovec“ veliki vprašaji, „ne da bi bilo navedeno, na kaj se nanašajo.“⁸¹⁰

ii. Analiza arbitražnega sodišča

430. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je bila v letih 1956/1957 na treh spornih območjih narejena katastrska razmejitev na podlagi zvezne Uredbe o zemljiškem katastru z dne 28. oktobra 1953.⁸¹¹ V 1. členu te uredbe je določeno, da „se [kataster] izdela na podlagi izmeritve in katastrske klasifikacije zemljišč.“ V 3. členu uredba določa, da „[v]zdrževanje katastra obsega izvedbo vseh nastalih sprememb glede posestnega stanja, oblike, površine, kulture, razreda zemljišč in meja katastrske občine v katastrskem operatu.“ V uredbi je dodano: „[o]snovna katastrska področna enota je katastrska občina.“⁸¹²
431. Uredba iz leta 1953 v 10. členu določa, da „[r]azmejitev območja posameznih katastrskih občin opravi posebna komisija. Komisijo sestavljajo po dve osebi z območja katastrskih občin, katerih meje se ugotavljajo, in zastopnik okrajnega (mestnega) ljudskega odbora, ki mora biti geodetski strokovnjak. Osebe z območja katastrskih občin določi ljudski odbor pristojne občine.“⁸¹³
432. Uredba iz leta 1953 v 11. členu ureja reševanje sporov pri določanju katastrskih meja. Določa, da „če pride do spora zaradi tega, ker je sporna meja med dvema ljudskima republikama, odloči o sporu Zvezni izvršni svet.“
433. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je uredba iz leta 1953 komisije, ustanovljene na podlagi določb te uredbe, pooblastila, da določijo meje katastrskih občin ne le znotraj ene republike, ampak tudi če so te meje „meja med dvema ljudskima republikama“. V zadnjem primeru se Zvezni izvršni svet pozove k ukrepanju, samo če spor ni rešen. Arbitražno sodišče je tako mnenja, da so komisije, ustanovljene na podlagi uredbe iz leta 1953, imele pristojnost določati zgolj meje katastrskih občin, ne pa meje med republikama. To izhaja iz določb uredbe iz leta 1953 in dejstva, da je bila po Ustavi iz leta 1946 in Zveznem ustavnem zakonu iz leta 1953 takrat vsaka sprememba republiške meje podvržena zveznemu ukrepu.

⁸¹⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.72; Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Novakovec, Novakovec, 25. avgust 1957, priloga HR-18.

⁸¹¹ Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26.

⁸¹² Prav tam.

⁸¹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.68.

434. To pa ne pomeni, da arbitražnemu sodišču ni treba upoštevati katastrskih meja, določenih na podlagi uredbe iz leta 1953. Kot že navedeno (gl. odst. 348), katastrske meje obrobni občini dveh republik niso meja, ampak *prima facie* indic te meje. Ni jih mogoče zanemariti. Tako bo arbitražno sodišče zdaj preučilo, ali so mešane komisije, ustanovljene v letih 1956/1957, dosegle sporazum o razmejitvi katastrov na zadevnih območjih. To je treba narediti tako, da bo vsako od treh območij obravnavano posebej.
435. V zvezi z območjem Ferketinec/Pince (območje 1.14) arbitražno sodišče ugotavlja, da je bil glede na zapisnik prisoten samo en predstavnik slovenske strani.⁸¹⁴ Vendar pa uredba iz leta 1953 določa, da morata biti v mešani komisiji dve osebi z ozemlja vsake katastrske občine.⁸¹⁵ Ta zahteva v tem primeru ni bila izpolnjena, zato zapisnika ni mogoče šteti za zapis dogovora o novih katastrskih mejah. Te meje so ostale enake, kot so bile prej.
436. Po pregledu dokazov v sodnem spisu arbitražno sodišče ugotavlja, da so dokazi, ki jih ima na voljo glede poteka katastrske meje, preden naj bi bile domnevno narejene spremembe v letih 1956/1957, nepopolni. Razpoložljivi dokazi pa kažejo, da so meje v slovenskem katastru iz leta 1991, kot jih je Hrvaška predstavila v zvezku III svojega odgovora, skladne s katastrskimi mejami pred letom 1956.⁸¹⁶ Točnost načrtanih meja na teh načrtih, ki predstavljajo hrvaške in slovenske katastre, v postopku ni bila sporna. Nobena stranka ni predlagala, da obstajajo ali so relevantne druge katastrske meje kot pa hrvaške katastrske meje iz leta 1991 (ki jih arbitražno sodišče razume kot meje po domnevni spremembi v letih 1956/1957) in slovenske katastrske meje iz leta 1991 (ki jih arbitražno sodišče razume kot prej obstoječe meje brez sprememb iz let 1956/1957). V skladu s tem arbitražno sodišče odloči, da meja na območju 1.14 sledi slovenskim katastrskim mejam iz leta 1991, kot je to pojasnjeno v odstavku 441 spodaj.
437. V zvezi z območjem Podturen/Pince (območje 1.15) so zapisnik komisije podpisali dve osebi na obeh straneh in geodet.⁸¹⁷ Slovenija pa navaja, da so bili na 2. strani zapisnika z drugo pisavo dodani zapisi k prvotnem besedilu. Taka predstavitev za arbitražno sodišče ni problematična. Kot je navedeno zgoraj, Slovenija dodaja, da je na isti strani oseba dodala sledeče: „popraviti zapisnik v skladu z naknadno izmero.“ Arbitražno sodišče ugotavlja, da se zdi, da se podpis ob tej ročno zapisani opombi ne ujema z nobenim od štirih podpisov na koncu zapisnika. Zaradi te

⁸¹⁴ Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Ferketinec, Ferketinec, 28. maj 1956, priloga HR-16. Gl. tudi načrt, priložen k zapisniku, slika 7.5.

⁸¹⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.68. Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga SI-133.

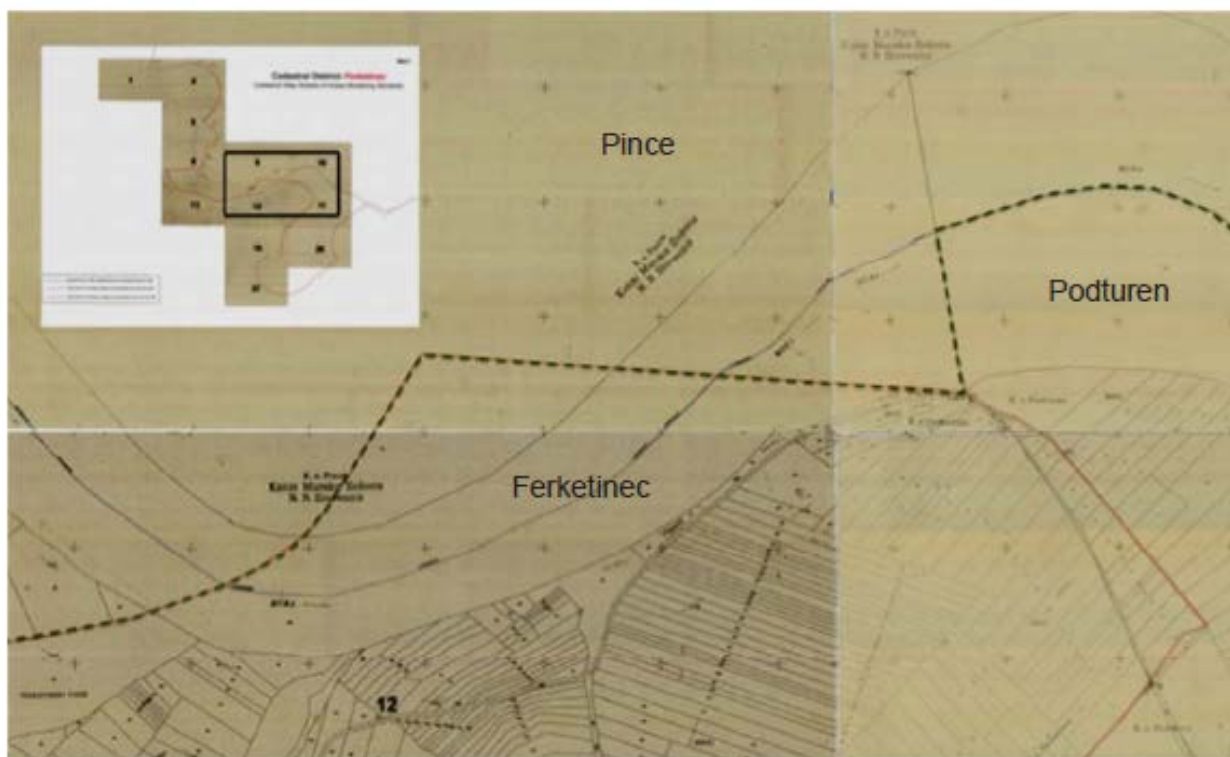
⁸¹⁶ Odgovor Hrvaške, zv. III/1.

⁸¹⁷ Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Podturen, 18. september 1956, priloga HR-17, gl. tudi načrt, priložen k zapisniku, slika 7.3.

okolščine in nenavadnega naključnega zapisa opombe čez štiri stolpce zapisnika se zdi mogoče, če ne verjetno, da je opombo, potem ko je bil zapisnik že potrjen, dodal neznani avtor, najverjetneje hrvaški uradnik. Arbitražno sodišče zato meni, da ta dodatek ne vpliva na veljavnost zapisnika komisije in na splošno na katastrsko razmejitev, ki je bila takrat narejena.

438. V zvezi z območjem Novakovec/Pince (območje 1.16) je zapisnik komisije pravilno predstavljen in podpisan.⁸¹⁸ Slovenija pa ugotavlja, da so na dveh straneh zapisnika komisije zaznamki, ki se lahko razlagajo kot vprašaji. Arbitražno sodišče navaja, da so ti zaznamki v delih brez besedila na 4. in 5. strani zapisnika ter jih ni lahko identificirati in razlagati. Poleg tega arbitražno sodišče meni, da ni gotovo, ali so bili zaznamki narejeni sočasno ob pripravi zapisnika ali naknadno, potem ko je bil zapisnik že potrjen. V vsakem primeru se zaradi njih po mnenju arbitražnega sodišča zapisnika ni potrebno razveljaviti. O katastrski meji sta se v tem zapisniku sporazumeli obe stranki.
439. Arbitražno sodišče ugotavlja, da so katastrske meje med hrvaškima katastrskima občinama Podturen in Novakovec ter sosednjimi slovenskimi katastrskimi občinami tiste, ki so jih predstavniki strank določili v podpisanih zapisnikih iz let 1956/1957.
440. Tako arbitražno sodišče odloči, da na območjih Podturen/Pince in Novakovec/Pince meja sledi katastrskim mejam, kot so bile spremenjene v letih 1956 in 1957; in na območju Ferketinec/Pince meja sledi usklajenim mejam katastrov Hrvaške in Slovenije, kot so bile zarisane pred poskusom sprememb leta 1956.
441. Na podlagi dokazov v sodnem spisu se zdi, da so katastrske meje območja Ferketinec/Pince iz slovenskega katastra povezane s katastrskimi mejami območja Podturen/Pince, kakor so bile spremenjene leta 1956 in v obsegu teh sprememb in sicer na točki na južnem bregu Mure na severozahodni meji Podturna. Kot je pojasnjeno v odstavku 436 zgoraj, je arbitražno sodišče kot podlago za svojo analizo uporabilo še zlasti katastrske načrte za Podturen in Ferketinec, ki jih je predložila Hrvaška in na katere je Hrvaška s pomočjo pavspapirja vrisala katastrske meje, evidentirane v Sloveniji, in katastrske meje, evidentirane na Hrvaškem. Najpomembnejši listi teh katastrskih načrtov so prikazani na naslednji sliki. Razmejitev arbitražnega sodišča v tej razsodbi je zaradi jasnosti poudarjena v obliki črtkane črte.

⁸¹⁸ Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Novakovec, 25. avgust 1957, priloga HR-18, gl. tudi načrt, priložen k zapisniku, slika 7.4.

(Zbirka katastrskih načrtov iz odgovora Hrvaške, zv. III/1:
načrt 3, listi 9, 10, 11, 12; načrt 2, lista 1, 6)

442. Če povzamemo, arbitražno sodišče določi, da meja na kopnem na tem območju sledi katastrskim mejam območja Podturen/Pince, kot so bile spremenjene leta 1956, vse do točke na južnem bregu Mure, na kateri se spremenjena katastrska meja Podturna združi s katastrskimi mejami območja Ferketinec/Pince iz slovenskega katastra. Meja nato sledi katastrskim mejam območja Ferketinec/Pince iz slovenskega katastra vse do točke, ko se ta črta združi z usklajenima katastroma Hrvaške in Slovenije vzhodno od Križovca.

(d) Mursko Središče in Peklenica

443. Območje 1.11 leži v katastrskih občinah Mursko Središče in Peklenica (Hrvaška) ter Petišovci (Slovenija).⁸¹⁹ Na tem majhnem spornem območju, ki meri 3,7 ha in je opredeljeno v Poročilu strokovne skupine iz leta 1996, so v središču razprave katastrske meje.

⁸¹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.15.

i. Stališča strank

444. Hrvaška zatrjuje, da se katastrske meje na območju Mursko Središče in Peklenica (območje 1.11) zaradi „kartografske napake“ iz leta 1986 prekrivajo.⁸²⁰ Opozarja, da je Mešana strokovna skupina sklenila, da naj bi meja med katastrskima občinama Peklenica in Petišovci potekala „v skladu z novo izmero iz leta 1956.“⁸²¹ Hrvaška soglaša s sklepom Mešane strokovne skupine, ki temelji na tej izmeri.⁸²²
445. Slovenija v zvezi s spornim območjem 1.11 zatrjuje, da se slovenski kataster ujema z zapisnikom iz leta 1956, ki ga je potrdila strokovna skupina, medtem ko se hrvaški kataster ne. Slovenija soglaša z mejo, ki jo je potrdila izmera leta 1956 in bi na tem območju sledila reki Muri.⁸²³ Slovenija pa navaja, da načrti, ki jih je predložila Hrvaška, ne ustrezajo temu poteku, ker so hrvaški katastrski načrti stari in netočni. Po navedbah Slovenije hrvaški načrti napačno prikazujejo mejo iz leta 1956 vzdolž hrvaške katastrske meje.⁸²⁴ Slovenija navaja, da Hrvaška priznava, da „se njen kataster ni ujemal z izmero iz leta 1956 na tem območju.“⁸²⁵

ii. Analiza arbitražnega sodišča

446. Na tem območju arbitražno sodišče navaja, da stranki soglašata z rešitvijo, ki jo je predlagala strokovna skupina za odpravo mejnih neskladij v zvezi s katastrskimi občinami. Ta dogovor arbitražno sodišče uporabi za podlago. V skladu s tem arbitražno sodišče odloči, da je meja na območju Mursko Središče/Peklenica tista, ki je zabeležena v zapisniku o razmejitvi katastrske občine Peklenica iz leta 1956.⁸²⁶

2. Centralni sektor

447. Centralni sektor leži med sektorjem Mura na vzhodu in sektorjem Istra na zahodu. Stranki se razhajata glede definicije sektorja. Po mnenju Hrvaške sektor sega od severozahodno od hrvaškega mesta Varaždin (južno od vasi Trnovec) do Gorskega Kotarja.⁸²⁷ Po mnenju

⁸²⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.18.

⁸²¹ Zapisnik 3. sestanka predsednikov hrvaškega in slovenskega dela Mešane strokovne skupine, Zagreb, 10. april 1997, priloga HR-305.

⁸²² Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.19.

⁸²³ Odgovor Slovenije, odst. 2.53.

⁸²⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.58.

⁸²⁵ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 166:1–9.

⁸²⁶ Zapisnik o določitvi meje katastrske občine Peklenica, 18. avgust 1956, priloga HR-169.

⁸²⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 6.1.

Slovenije se sektor na vzhodu začne na točki blizu naselja Gibina, kjer meja zapusti reko Muro in se konča sektor Mura. Meja nato teče naprej proti zahodu prek gričevnatega predela Slovenskih goric; sledi reki Dravi gorvodno, prečka gričevje Haloze, vse dokler ne pride do reke Sotle. Meja nato sledi reki Sotli in se nadaljuje dolvodno po reki Savi in nato po reki Bregani. Nato prečka Gorjance, vse dokler ne doseže reke Kamenice. Nadaljuje po tej reki, reki Kolpi in reki Čabranki ter na koncu prečka slovenski Kras do točke ob vznožju gore Škodovnik na Hrvaškem in Beli vrh v Sloveniji. Na tej točki meja na kopnem doseže nekdanjo mejo med Jugoslavijo in Julijsko krajino, ki je bila po letu 1947 delno vključena v FLRJ.⁸²⁸

448. V Habsburški monarhiji je mejna črta ločevala na eni strani kronski deželi Kranjsko in Štajersko ter na drugi Ogrsko in Hrvaško-Slavonijo.⁸²⁹ Ker je takrat mejna črta razmejevala dve polovici dvojne monarhije,⁸³⁰ je bila zelo dobro dokumentirana.⁸³¹
449. Ustanovitev Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev leta 1918 z upravno razdelitvijo na oblasti na splošno ni spremenila mejne črte.⁸³² Južna meja, ki sta jo predstavljali Ljubljanska oblast in Mariborska oblast, je še naprej z nekaj izjemami tekla po nekdanji meji med Kranjsko in Štajersko na eni strani ter Hrvaško-Slavonijo na drugi.⁸³³ Uvedba sistema banovin ni spremenila mejne črte.⁸³⁴
450. Po mnenju Slovenije obseg centralnega sektorja ni bil določen na zemljepisni, temveč na pravni podlagi.⁸³⁵ Po uveljavitvi Mirovne pogodbe z Italijo iz leta 1947 in Londonskega memoranduma razmejitev med Slovenijo in Hrvaško v centralnem sektorju ni bila narejena na novo ali zelo spremenjena. Tako izključuje vsa ozemlja, ki leta 1946 še niso bila del FLRJ, temveč del okupiranih con Julijske krajine.⁸³⁶ Mejna črta se na splošno ni spremenila do neodvisnosti obeh strank leta 1991.⁸³⁷

⁸²⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.03, 6.46; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 123:22–26, 124:1–12.

⁸²⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.50; gl. memorandum Hrvaške, odst. 6.12.

⁸³⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 6.12; memorandum Slovenije, odst. 6.50.

⁸³¹ Memorandum Hrvaške, odst. 6.13; memorandum Slovenije 6.51–55.

⁸³² Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.58.

⁸³³ Memorandum Slovenije, odst. 6.58.

⁸³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.59.

⁸³⁵ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 124:13–15.

⁸³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.61; memorandum Hrvaške, odst. 6.20–21; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 124:16–21.

⁸³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.62.

451. Slovenija deli sektor na osem odsekov in po vrsti obravnava potek meje za vsak odsek.⁸³⁸ Slovenija zatrjuje, da meja v sektorju „v glavnem sledi geografskim značilnostim“ in še zlasti rekam Dravi, Sotli, Savi, Bregani, Kamenici, Kolpi in Čabranki.⁸³⁹

452. Slovenija predloži:

Zadnji relevantni pravni akt o meji je bila odločitev Avnoja iz leta 1945, kot je bila priznana leta 1990 tik pred odločilnim datumom. Odločitev se je sklicevala na banovine in njihovo pravno ustanovitev v Kraljevini Jugoslaviji. Ti pravni akti pa določajo meje Dravske banovine v povezavi z obstoječimi mejami takratnih okrajev. Meje teh okrajev so bile določene z razmejitvijo in demarkacijo meje med avstrijskimi in ogrskimi deli avstro-ogrškega cesarstva, tj. Kranjsko in Štajersko v Cislajtaniji ter Hrvaško-Slavonijo in Ogrsko v Translajtaniji; vsem lahko sledimo nazaj v zgodovino. Razen tam, kjer je bil zgodovinski naslov spremenjen, je še naprej predstavljal relevanten *jus* za uporabo načela *uti possidetis iuris* na odločilni datum.⁸⁴⁰

453. Slovenija zatrjuje, da se Hrvaška moti, ko trdi, da „se je ponovno vzpostavila na pretežno istem ozemlju, na katerem je bila avtonomna Kraljevina Hrvaška, vključno z njenimi zgodovinskimi deželami Slavonijo in Dalmacijo, v Avstro-Ogrski,“⁸⁴¹ ter da je opiranje Hrvaške na Ustavo iz leta 1947 napačno.⁸⁴² Pomembne so zgodovinske avstro-ogrske meje in tudi spremembe iz časa jugoslovanskih kraljevin.⁸⁴³ Obstoj Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ni „nepomemben“, spremembe iz tistega časa pa veljajo še danes. Zahtevk Hrvaške to potrjuje.⁸⁴⁴ Slovenija še zlasti poudarja naslednje spremembe:

- občini Razkrižje in Štrigova, ki sta bili leta 1937 vključeni v Dravsko banovino;
- območji Žumberak in Marindol, ki sta bili del Vojne krajine, kjer zaradi nenehnih sporov in medsebojnih zahtev Kranjske in Hrvaške v času avstro-ogrškega cesarstva ni bila določena nobena meja ter je meja postala jasna šele po letu 1922;
- območje v bližini Drage (Kras), ki je bilo vključeno v Savsko banovino leta 1931. Pred letom 1918 je bilo območje Drage del Vojvodine Kranjske.⁸⁴⁵

454. Na vseh drugih območjih centralnega sektorja Slovenija trdi, da je bil potek meje „le malo spremenjen in popravljen po letu 1945, zato da so se ponovno vzpostavile zgodovinske meje ter upoštevale potrebe in želje lokalnega prebivalstva.“⁸⁴⁶ Pomembne so spremembe:

⁸³⁸ Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.68.

⁸³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.47; gl. odgovor Slovenije, odst. 2.73.

⁸⁴⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.65; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 5.02–04. Gl. zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 124:21–125:2; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 125:21–126:6; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 129:6–9.

⁸⁴¹ Memorandum Hrvaške, odst. 3.42; protimemorandum Slovenije, odst. 5.05.

⁸⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 5.05.

⁸⁴³ Prav tam.

⁸⁴⁴ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 13:17.

⁸⁴⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.05 (izpuščene opombe); gl. memorandum Slovenije, odst. 6.71, 6.115–21, 6.137.

- na območju Razkrižja, kjer je bila meja spremenjena kot posledica vključitve občine Štrigova in delov občine Razkrižje v Hrvaško [...]
- v zahodnem delu območja Gorjanci/Žumberk, kjer je samo naselje Drage z okolico ostalo v Sloveniji, medtem ko je bil preostali del občine Radatovići vključen v Hrvaško [...]
- na območju Marindola, ki je bilo tudi del nekdanje Vojne krajine in je ostalo del Savske banovine. Celotno območje Marindola z okolico na levem bregu reke Kolpe je bilo ponovno vključeno v Slovenijo [...]
- na območju v bližini Drage (Kras), kjer je bila nekdanja meja med banovinama spremenjena leta 1945 [...] ⁸⁴⁷

455. Slovenija poudarja, da poteka meja v sektorju ni mogoče določiti „enostavno s sklicevanjem na kataster“ ene ali druge stranke. ⁸⁴⁸ Slovenija dodaja, da argument Hrvaške ni dosleden: Hrvaška sicer trdi, da je relevantna meja Kraljevine Hrvaške in Slavonije iz leta 1918, vendar se z zgodovinsko mejo ne ujemajo niti njen zahtevek niti katastrske evidence. ⁸⁴⁹ Slovenija meni, da Hrvaška ni nikoli pojasnila, zakaj je še naprej relevantna zgodovinska meja med Kranjsko, Štajersko, Hrvaško-Slavonijo in Ogrsko. ⁸⁵⁰ V svoji pisni vlogi je preprosto sklepala, da gre za soglasje na podlagi domnevne „uskklajenosti večine katastrske meje“. ⁸⁵¹ Slovenija ugotavlja, da po mnenju Hrvaške in skladno z njenim napačnim stališčem o izključni pomembnosti katastra niso pomembne zgodovinske evidence o razmejitvi in demarkaciji avstro-ogrske meje, ampak katastrska občina, „ki bolj *verodostojno* sledi pravemu zgodovinskemu viru pravnega naslova.“ ⁸⁵²

456. Slovenija ni predložila svojih katastrskih evidenc. Slovenija pa navaja, da evidence, ki jih je predložila, vsebujejo podrobne opise poteka meje in so „v vsakem pogledu enako dobre kot naslov.“ ⁸⁵³ S tem v zvezi Slovenija opozarja na dokaze o zgodovinski meji med avstro-ogorskimi deželami v poznem 19. in 20. stoletju. ⁸⁵⁴ Ta meja je bila še naprej relevantna prek celotne verige pravnih instrumentov. ⁸⁵⁵ Meja je skozi vzpostavljene okraje in oblasti večinoma preživela Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. ⁸⁵⁶ Kraljevina Jugoslavija je iste okraje uporabila za

⁸⁴⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.06.

⁸⁴⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.06.

⁸⁴⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.09–10.

⁸⁴⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.09.

⁸⁵⁰ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 126:9–11.

⁸⁵¹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 126:11–14.

⁸⁵² Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127:1–7.

⁸⁵³ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.11; gl. *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, ICJ Poročila 1986, str. 554 na str. 564, odst. 18; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127:9–12.

⁸⁵⁴ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127:15–19.

⁸⁵⁵ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127:20–21.

⁸⁵⁶ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127:21–23.

opis Dravske in Savske banovine, razen v sektorju Mura, kjer ni bilo nobene take zgodovinske meje.⁸⁵⁷ Zgodovinska meja je bila še naprej relevantna kot meja banovin in je postala meja Slovenije in Hrvaške v skladu z odločitvijo Avnoja.⁸⁵⁸ Slovenija poudarja, da je morebitna skladnost katastrov posledica njihovega pravilnega vodenja in posodabljanja glede na republiško mejo, ki je tako še naprej odražala zgodovinsko, pravno relevantno mejo med Kranjsko, Štajersko, Ogrsko in Hrvaško-Slavonijo.⁸⁵⁹ Katastrov niso dosledno posodabljali in vzdrževali za celotno mejo na kopnem, zaradi česar je prišlo do prekrivanja in celo vrzeli v evidencah.⁸⁶⁰ V zvezi s „suhim“ delom meje, Slovenija poudarja, da je meja „obstajala v naravi“ in je bila označena z mejniki, ki ponekod še vedno stojijo.⁸⁶¹ V zvezi z „mokrim“ delom meje, Slovenija ponavlja, da reke „v svojem današnjem toku“ odražajo mejo, tudi če katastrske evidence navajajo skupno katastrsko mejo, ki ne ustreza reki.⁸⁶² Slovenija se sklicuje na sladkovodni ribolov, gospodarjenje z vodami, lov in delovanje policije kot dokaze dejstva, da so reke razumljene kot meja.⁸⁶³ Slovenija meni, da poleg tega to potrjujejo tudi merila, ki sta jih sprejela predsedujoča Mešane diplomatske komisije leta 1998.⁸⁶⁴

457. V nasprotju s Slovenijo, ki sektor deli na osem odsekov in opiše celoten potek meje v sektorju,⁸⁶⁵ Hrvaška opredeli devet⁸⁶⁶ pomembnih spornih območij v centralnem sektorju na podlagi mej katastrskih občin.⁸⁶⁷ Hrvaška ločeno obravnava deseto območje, območje Svete Gere, za katero trdi, da je slovenska vojska kljub usklajenosti meja katastrskih občin še naprej zasedala vojaški objekt.⁸⁶⁸
458. Hrvaška trdi, da usklajenost meja katastrskih občin na skoraj celotni meji „ni naključje“.⁸⁶⁹ Opozarja na „strinjanje“ med strankama, odkar sta postali republiki v Jugoslaviji, da je njuna

⁸⁵⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127:23–25, 128:1.

⁸⁵⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 128:2–5.

⁸⁵⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 128:6–12.

⁸⁶⁰ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 128:12–16.

⁸⁶¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.12.

⁸⁶² Protimemorandum Slovenije, odst. 5.13.

⁸⁶³ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 5.14.

⁸⁶⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.15; gl. Kriteriji za določitev mejne črte, 14. maj 1997, priloga SI-764.

⁸⁶⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.68.

⁸⁶⁶ Na podlagi svoje opredelitve sektorjev je Hrvaška navedla deset spornih območij, kjer je razhajanje večje od 50 m. Na podlagi opredelitve sektorjev, ki jo je sprejelo arbitražno sodišče, dve od teh območij (območji 9.3 in 9.4) ležita v sektorju Istra. Poleg tega arbitražno sodišče obravnava kot del centralnega sektorja eno območje, ki ga Hrvaška obravnava kot del sektorja reka Mura (območje 2.1).

⁸⁶⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 6.5; protimemorandum Hrvaške, odst. 5.4–5.

⁸⁶⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 6.23.

⁸⁶⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.3; memorandum Hrvaške, odst. 6.21.

meja sledila „zgodovinski meji, ki je bila natančno določena v 19. stoletju“ in je razmejevala Kraljevino Hrvaško od avstrijskih kronskih dežel Kranjske in Štajerske.⁸⁷⁰ Hrvaška dodaja, da se do neodvisnosti obeh držav na odločilni datum meja ni spreminjala.⁸⁷¹ Na ta datum je meja v centralnem sektorju sledila mejam katastrskih občin.⁸⁷² Hrvaška trdi, da mejo na kopnem v centralnem sektorju vzpostavljajo katastrske evidence iz obdobja Avstro-Ogrske.⁸⁷³ Tako kot v sektorju Mura meja tudi tu ni sledila rekam, kot trdi Slovenija, razen kjer so se katastrske meje pač sovpadale z reko.⁸⁷⁴ To pojasnjuje, zakaj se je Slovenija med delom strokovne skupine strinjala, da so mejo predstavljale zunanje meje katastrskih občin in so strokovnjaki mešane skupine določili, da je 95 % meje v centralnem sektorju dogovorjene.⁸⁷⁵ Območji 9.3 in 9.4 sta pripadali tako hrvaški katastrski občini Prezid kot slovenskima katastrskima občinama Snežnik in Leskova dolina.⁸⁷⁶ Stranki soglašata, da se hrvaški zahtevk ujema z zgodovinsko mejo med Hrvaško in Kranjsko, vzpostavljeno leta 1860, kot jo prikazuje zemljevid vojaško-geografskega inštituta na Dunaju iz leta 1881.⁸⁷⁷

459. Hrvaška pristop Slovenije imenuje „revizionističen“, „novatorski“ in „inherentno kontradiktoren“.⁸⁷⁸ Po mnenju Hrvaške Slovenija sprejema, da meja teče po zgodovinski meji, ki je bila priznana ves čas od časa Habsburškega cesarstva, a še vedno uveljavlja „nasprotni predlog (ki ga ni mogoče podpreti)“, da meja ustreza delitvi iz leta 1931.⁸⁷⁹ Poleg tega Slovenija, „zato da bi teorija služila svojemu namenu“, predpostavlja, da je delitev iz leta 1931 sledila rekam; gre za slovensko „(zgrešeno) teorijo o rečni meji.“⁸⁸⁰ Hrvaška dodaja, da kjer ni reke v bližini meje, se Slovenija enostavno „odmakne od vzajemno sprejetih meja ob osamosvojitvi.“⁸⁸¹ Hrvaška označuje teorijo Slovenije o rečni meji za „precej nenavadno“ in

⁸⁷⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 6.2; gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 5.3; odgovor Hrvaške, odst. 4.1–2.

⁸⁷¹ Memorandum Hrvaške, odst. 6.4.

⁸⁷² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 11:15–16.

⁸⁷³ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 79:5–81:21, sklic na protimemorandum Slovenije, odst. 3.111, 3.112; memorandum Slovenije, odst. 5.63, 5.64, 5.65, 5.66. Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 158:23–159:8; sklic na zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 126:7–8.

⁸⁷⁴ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 11:17–19.

⁸⁷⁵ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 11:19–24.

⁸⁷⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 12:7–10.

⁸⁷⁷ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 12:10–14.

⁸⁷⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.7.

⁸⁷⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.7; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.63, 5.18.

⁸⁸⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.7–8; gl. odgovor Hrvaške, odst. 4.3.

⁸⁸¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.8.

navaja, da Slovenija ni nikoli prej „razglasila, izjavila, predlagala ali samo prišepnila, da njeno mejo s Hrvaško predstavljajo reke.“⁸⁸²

460. Hrvaška pravi, da trditve Slovenije, da „so reke šteje za mejo med republikama in na koncu mejo njunih upravnih pristojnosti“ „ovrže cel *nabor* zakonov, uredb, predpisov in upravnih dejavnosti, na katere se Slovenija pri tej trditvi opira.“⁸⁸³

461. Hrvaška zatrjuje, da „nove“ zahteve Slovenije ne vzdržijo, saj jih zaradi načela *uti possidetis* ne more zagovarjati.⁸⁸⁴ Hrvaška tudi navaja argument, da delitev iz leta 1931 „ni pomembna za zdajšnjo razmejitev.“⁸⁸⁵ Hrvaška poudarja, da Slovenija tudi trdi, da je bila meja banovin „v veliki meri identična“ stari zgodovinski meji.⁸⁸⁶ Slovenija „tako naredi cel krog“, ⁸⁸⁷ ampak na koncu le „pride do pravega zaključka“:⁸⁸⁸ stara zgodovinska meja, „natančno demarkirana“ v 19. in 20. stoletju, je bila meja na odločilni datum.⁸⁸⁹

462. Hrvaška trdi, da Slovenija v centralnem sektorju „na novo zarisuje“ 106 km dogovorjene meje, da bi si prilastila 1373 ha hrvaškega ozemlja, in tako skrajšuje mejo za 51 km.⁸⁹⁰ Hrvaška ugotavlja, da je Slovenija centralni sektor razdelila na osem odsekov. To pa je po mnenju Hrvaške „samo še en način uveljavljanja istega neutemeljenega argumenta, ki ga Slovenija uporablja za svoje stališče.“⁸⁹¹

⁸⁸² Odgovor Hrvaške, odst. 4.4.

⁸⁸³ Odgovor Hrvaške, odst. 4.41; gl. odgovor Hrvaške, odst. 4.42–49 (obravnavo slovenski Odlok o določitvi lovskogojitvenih območij v Sloveniji, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 34/1983, priloga SI-614; Pogodba o dodelitvi lovišča za namene gospodarjenja, sklenjena med Skupščino Občine Ormož in Lovsko družino Ormož, 24. februar 1981, priloga SI-587; Sporazum o enotnem ribolovnem režimu na mejnih vodah, oktober 1965, priloga SI-515; zapisnik sestanka z dne 16. III. 1974 v Bregani v zvezi s problemom ureditve potoka Bregana, 16. marec 1974, priloga SI-547; Sklep o določitvi površin za vzrejo ali rejo navadnih jelenov, divjih prašičev in medvedov, *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 4/1977, priloga SI-555; Dokazi slovenskih ribiških družin o nadzoru na Dravi od 1963 do 1986, priloga SI-640; Postaja milice Črnomelj: Varnostna ocena obkolpskega območja v občini Črnomelj, 7. december 1990, in Uprava za notranje zadeve Ljubljana okolica, Inšpektorat milice: Varnostna ocena območja na meji z Republiko Hrvaško, 10. december 1990, priloga SI-691. Postaja milice Ormož: Opomnik za delo patrolje na obmejnem območju meje z Republiko Hrvatsko od Središča ob Dravi do Ormoža in v samem mestu Ormož, 4. april 1991, in Postaja milice Ormož: Poročilo o prekršku, 3. december 1985, priloga SI-710).

⁸⁸⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.9.

⁸⁸⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.10.

⁸⁸⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.11; memorandum Slovenije, odst. 6.61.

⁸⁸⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.11.

⁸⁸⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.12.

⁸⁸⁹ Prav tam.

⁸⁹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.58.

⁸⁹¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.60.

(a) Slovenske gorice

463. Slovenske gorice so „gričevnato območje južno od Mure“.⁸⁹² Slovenija opisuje splošni potek meje na tem območju, kot sledi:

Od točke v bližini Gibine, kjer kopenska meja zapusti reko Muro, kopenska meja sledi vzhodnim in južnim mejam slovenskih občin, kot jih odraža evidenca katastrskih občin Gibina, Šafarsko, Razkrižje, Veščica in Globoka, vključno z desetimi hišami južno od Razkrižja, dokler ne doseže potoka Presika. Nato sledi nekdanji državni meji med Avstrijo in Ogrsko, ki je razvidna iz jugovzhodne meje občine Ljutomer ter vzhodnih in južnih mej občin Ormož in Središče ob Dravi, do točke, kjer se sreča z reko Dravo jugovzhodno od Središča ob Dravi.⁸⁹³

i. Razkrižje

464. Na območju Razkrižja je leta 1945 nastal spor, ali naj občini Razkrižje in Štrigova v celoti ali le deloma pripadeta ali Sloveniji ali Hrvaški.⁸⁹⁴ Večkratne dvostranske pobude za rešitev spora so bile neuspešne.⁸⁹⁵ Junija 1946 je Zvezna kontrolna komisija FLRJ sprejela naslednjo odločitev o meji, ki naj se začrta:

a/ Območji krajevnih ljudskih odborov Razkrižje in Robadje, ki drugače v glavnem spadata k nekdanji, od Štrigove ločeni občini Razkrižje, pripadeta Ljudski republiki Sloveniji. Preostali deli nekdanje občine Štrigova pripadejo Ljudski republiki Hrvaški. Točno mejo naj zariše skupna komisija okrajnih ljudskih odborov Varaždina in Maribora; ker pa so tudi vasi, katerih zaselki gravitirajo bolj na eno ali drugo stran, je zadevo treba preučiti na kraju samem ter natančne podatke o tem, na kateri strani bo katera hišna številka, točno vnesti v predlog.

b/ Že takoj na svojem naslednjem zasedanju naj Skupščina Federativne ljudske republike Jugoslavije sprejme Zakon o razmejitvi med Ljudsko republiko Slovenijo in Ljudsko republiko Hrvaško, ker obstaja samo še en spor na območju okrajev Črnomelj in Karlovec, o katerem pa so se tovariši iz Hrvaške in Slovenije že sporazumeli.

c/ Dokler ta Zakon o trajni razmejitvi ni sprejet, naj se o začasni razmejitvi nemudoma uradno obvesti zadevne kraje, izvaja pa naj se skupaj z obrazložitvijo, da bo dokončna odločitev sprejeta na zasedanju Zvezne skupščine.⁸⁹⁶

465. Po izjavi Zvezne kontrolne komisije so lokalne oblasti sprejele predlog, ga poslale zveznim organom, ki pa ga nikoli niso potrdili.⁸⁹⁷

⁸⁹² Memorandum Slovenije, odst. 6.69.

⁸⁹³ Memorandum Slovenije, odst. 6.80 (opomba izpuščena).

⁸⁹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.72, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 131:26–132:2.

⁸⁹⁵ Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.72–73.

⁸⁹⁶ Zvezna kontrolna komisija, Poročilo komisije o vprašanju razmejitve med Ljudsko republiko Slovenijo in Ljudsko republiko Hrvaško na območju občine Štrigova, junij 1946, priloga SI-92; memorandum Slovenije, odst. 6.74; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 132:8–16.

⁸⁹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.75.

Stališča strank

466. Slovenija trdi, da je bil ta del meje za razliko od preostale meje v centralnem sektorju vzpostavljen šele neposredno po drugi svetovni vojni in zato ne ustreza nekdanji meji Dravske banovine.⁸⁹⁸ Slovenija trdi, da je odločitev jugoslovanske Zvezne kontrolne komisije iz leta 1946 „še vedno najbolj veljaven izkaz o določitvi tistih elementov, ki jih je treba upoštevati pri razmejitvi na tem območju,“⁸⁹⁹ in arbitražno sodišče prosi, da določi mejo na podlagi upravnih meja, „obrazloženih v skladu z odločitvijo Zvezne kontrolne komisije iz leta 1946.“

467. Po mnenju Slovenije:

Meja na kopnem sledi predvsem mejam katastrskih občin na območju, kot so bile leta 1991. Meje zadevnih katastrskih občin med strankama niso sporne. Edino neskladje, ki je bilo ugotovljeno med primerjavo katastrskih evidenc leta 1996, se je nanašalo na prekrivanje parcel v evidencah katastrske občine Globoka v Sloveniji in katastrske občine Robadje na Hrvaškem. Do neskladja je prišlo zaradi nove izmere območja, ki ga je Hrvaška enostransko izvedla leta 1955 ob kršitvi takrat veljavnih pravnih določb. Iz tega sledi, da bi bilo treba uporabljati samo slovenski kataster.⁹⁰⁰

468. Hrvaška trdi, da odločitev, na katero se sklicuje Slovenija, ni bila nikoli dogovorjena. Opozarja, da so bile katastrske meje usklajene leta 1991 in dodaja, da „na odločilni datum slovenski zakoni tega območja niso vključevali v slovensko ozemlje“. ⁹⁰¹ Po mnenju Hrvaške mora meja teči po usklajenih katastrskih mejah.

469. Hrvaška poudarja, da je edino neskladje, ugotovljeno v poročilu iz leta 1996, območje 2.1.⁹⁰² V nasprotju s tem Slovenija v svojem memorandumu sedaj uveljavlja štiri „nove“ zahteve.⁹⁰³ Prvo od teh štirih novih območij je v hrvaški katastrski občini Štrigova,⁹⁰⁴ kjer Slovenija „poskuša ponovno odpreti že dolgo rešeni spor“ o tem, ali celotne občine ali samo nekateri njihovi deli pripadajo Sloveniji ali Hrvaški.⁹⁰⁵ Ostale tri „nove“ zahteve Hrvaška zavrača zaradi pomanjkanja dokazov, ki bi take zahteve podprli.⁹⁰⁶

⁸⁹⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.70.

⁸⁹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.77.

⁹⁰⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.78 (opomba izpuščena); gl. odgovor Slovenije, odst. 2.76.

⁹⁰¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.81.

⁹⁰² Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.78; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.78.

⁹⁰³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.77.

⁹⁰⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.79; gl. memorandum Hrvaške, slika 5.22.

⁹⁰⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.79.

⁹⁰⁶ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 5.83–84; gl. memorandum Hrvaške, slika 5.23.

Analiza arbitražnega sodišča

470. Arbitražno sodišče ugotavlja, da so katastrske meje na območju Razkrižja usklajene. Ni sporno, da katastrske meje odražajo meje zadevnih upravnih okrajev, ustanovljenih z zakonom Slovenije leta 1946 in zakonom Hrvaške leta 1947.⁹⁰⁷
471. Slovenija pa navaja, da „je več zaselkov in hiš na tem območju, čeprav so uradno vpisani v hrvaških katastrskih evidencah, ohranilo tesnejše vezi s Slovenijo kot pa s Hrvaško,“ in da je ob osamosvojitvi „kar nekaj družin prosilo, da bi jih ponovno vključili v Slovenijo.“⁹⁰⁸ Slovenija poudarja, da je leta 1946 Zvezna kontrolna komisija preučevala možnost o razmejitvi upoštevajoč dejstvo, da nekateri „zaselki gravitirajo bolj na eno ali drugo stran.“⁹⁰⁹ Slovenija prosi, da arbitražno sodišče te elemente upošteva.
472. Arbitražno sodišče ugotavlja, da odločitve, ki jih je Zvezna kontrolna komisija obravnavala leta 1946,⁹¹⁰ nikoli niso bile izvedene.⁹¹¹ Poleg tega je bilo arbitražno sodišče zaproseno, da mejo na kopnem določi na podlagi načela *uti possidetis*. Svoje odločitve tako ne more sprejeti na podlagi drugih elementov, kot so želje in pripadnost prebivalstva.⁹¹²
473. Skladno s tem arbitražno sodišče določi, da meja sledi usklajenim katastrskim mejam na tem območju.

ii. Robadje/Globoka

474. Strokovna skupina je ugotovila neskladje med evidenco katastrske občine Globoka (Slovenija) in evidenco katastrske občine Robadje (Hrvaška), ki ga je označila kot območje 2.1.⁹¹³

⁹⁰⁷ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 14. september 1946, priloga SI-96; in Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške (1947), priloga SI-106.

⁹⁰⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.76.

⁹⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.77.

⁹¹⁰ Zvezna kontrolna komisija, Poročilo komisije o vprašanju razmejitve med Ljudsko republiko Slovenijo in Ljudsko republiko Hrvaško na območju občine Štrigova, junij 1946, priloga SI-92.

⁹¹¹ Pismo Tajništva Okrožnega ljudskega odbora Maribor Oddelku za izgradnjo ljudske oblasti pri Predsedstvu Vlade Ljudske republike Slovenije, 31. julij 1946, priloga SI-94; in pismo [Zvezni] kontrolni komisiji pri Predsedstvu Zvezne vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije, 26. avgust 1946, priloga SI-95.

⁹¹² Gl. zg., odst. 339.

⁹¹³ Mešana slovensko-hrvaška komisija za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, skupno poročilo mešane slovensko-hrvaške strokovne skupine, sektor 2, 11. januar 1996, priloga SI-294.

Stališča strank

475. Slovenija izjavlja, da je do neskladja prišlo zaradi nove izmere območja, ki jo je Hrvaška enostransko izvedla leta 1955, in trdi, da bi bilo treba uporabiti slovenske katastrske meje.⁹¹⁴ Slovenija kritizira zapisnik iz leta 1955, na katerega se opira Hrvaška. Prvič, ugotavlja, da zapisnika niso podpisali niti hrvaški niti slovenski organi. Drugič, trdi, da je bil zapisnik narejen brez sodelovanja slovenskih organov. Tretjič, tudi če bi ta zapisnik pomenil dejanski sporazum, *quod non*, ta sporazum ne bi bil veljaven po tedanjem ustavnem redu. Končno, hrvaški organi so leta 1971 priznali, da nimajo zapisov o določitvi meje in da ne morejo ugotoviti, ali je bila ta pravilno izvedena.⁹¹⁵
476. Hrvaška trdi, da je bila meja vzpostavljena z izmero, izvedeno leta 1955, ki je zelo podrobno opisana v priloženem zapisniku.⁹¹⁶ Hrvaška pripominja, da se mora arbitražno sodišče opreti na izmero iz leta 1955.⁹¹⁷ Hrvaška ugovarja zahtevku Slovenije, češ da slovenski argument ni podprt z dokazi.⁹¹⁸ Hrvaška meni, da je območje 2.1 primerneje obravnavati kot del sektorja Mura, saj leži vzhodno od nekdanje tromeje, kjer so se stikale meje Kraljevine Hrvaške, avstrijske Vojvodine Štajerske in Kraljevine Ogrske.⁹¹⁹

Analiza arbitražnega sodišča

477. Arbitražno sodišče navaja, da je na izmeri iz leta 1955, na katero se sklicuje Hrvaška, samo podpis geometra, ki je to izmero opravil.⁹²⁰ V izmeri ni omenjena nobena druga oseba. Zdi se, da se v nasprotju z določbami zvezne uredbe o zemljiškem katastru iz leta 1953 izmere ni udeležil noben predstavnik zainteresiranih občin.⁹²¹ Zaradi neudeležbe arbitražno sodišče meni, da izmere iz leta 1955 ni mogoče upoštevati. Zato katastrske meje ostajajo enake, kot so bile pred izmero. Usklajene katastrske meje iz leta 1858, ki so omenjene v poročilu strokovne skupine, je treba ohraniti.
478. Arbitražno sodišče tako določa, da meja sledi meji slovenskega katastra.

⁹¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.78.

⁹¹⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.75

⁹¹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.14; Zapisnik zamejičenja katastrske občine Robadje, 21. junij 1955, priloga HR-159.

⁹¹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.14.

⁹¹⁸ Prav tam.

⁹¹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.13.

⁹²⁰ Zapisnik zamejičenja katastrske občine Robadje, 21. junij 1955, priloga HR-159.

⁹²¹ Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26.

iii. Potok Šantavec

479. Poleg tega je Slovenija sodišču predložila določene zahtevke v bližini potoka Šantavec, ki se nanašajo na območja, ki jih strokovna skupina ni priznala kot sporna.⁹²² Zahtevki na tem območju se nanašajo na območji v velikosti 2,8 ha in 11,2 ha.
480. Slovenija zahtevke utemeljuje z dvema izhodiščema. Prvič, Slovenija trdi, da je bil „suhi del meje ... v naravi označen z mejniki, ki še vedno obstajajo, zlasti na območju Slovenskih goric (nazadnje označeno leta 1754) (slika 3.8(a)).“⁹²³ Izsek iz zahtevka Slovenije, ki temelji na mejnikih na tem območju, kot je naveden v slovenskem protimemorandumu na sliki 3.8(a), je prikazan spodaj.

(Protimemorandum Slovenije, slika 3.8(a).
Črni kvadrati predstavljajo mejnike, postavljene na tem območju.)

481. Drugič, Slovenija trdi, da na splošno „meja poteka po naravnih značilnostih, tj. potokih, zato je treba kataster temu ustrezno razlagati.“⁹²⁴
482. Arbitražno sodišče ugotavlja, da sta katastra na tem območju usklajena, kar je *prima facie* indic lokacije meje. Po drugi strani pa arbitražno sodišče meni, da trditev, da naravne značilnosti na

⁹²² Protimemorandum Hrvaške, slika 5.23. Zahtevke Slovenije je dostopen v memorandumu Slovenije, 2. zvezek, karte poteka meje na kopnem.

⁹²³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.113.

⁹²⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.7, sklic na jožefinsko izmero, notranjeavstrijske dežele, opisi, sekcije 169, 198 in 13 (izvlečki) (1763–1787), priloga SI-825.

splošno določajo potek meje, nima nikakršne dokazne vrednosti. Arbitražno sodišče je pripravljeno dati večjo težo prisotnosti zgodovinskih mejnikov, kot so prikazani na sliki 3.8(a) protimemoranduma Slovenije. Vendar pa arbitražno sodišče po pregledu te karte ugotavlja, da na tukaj obravnavano območje ni bil postavljen noben mejnik. Ob pomanjkanju konkretnih dokazov, ki bi podpirali zahteve Slovenije na območju potoka Šantavec, arbitražno sodišče določa, da meja poteka po usklajenih mejah katastrov Hrvaške in Slovenije.

iv. Potok Zelena

483. Slovenija je predložila tudi zahteve v bližini potoka Zelene, ki segajo čez usklajene katastrske meje. Po hrvaških navedbah se te zahteve nanašajo na območje, veliko približno 10,7 ha.⁹²⁵
484. Tako kot pri potoku Šantavec, Slovenija trdi, da „meja poteka po naravnih značilnostih, tj. potokih, zato je treba kataster temu ustrezno razlagati.“⁹²⁶ Natančneje, Slovenija trdi, da so potoki, vključno z Zeleno, predstavljali mejo med Štajersko in Ogrsko, kot je bilo opisano že v jožefinski izmeri.⁹²⁷
485. Kot je bilo že navedeno, arbitražno sodišče trditvi, da naravne značilnosti na splošno določajo potek meje na območju, ne pripisuje nobene dokazne vrednosti. Po drugi strani pa so katastri na tem območju usklajeni, kar je *prima facie* indic lokacije meje. Arbitražno sodišče zato določa, da meja poteka po usklajenih mejah katastrov Hrvaške in Slovenije.

v. Preostanek Slovenskih goric

486. Preostanek Slovenskih goric med strankama ni sporen,⁹²⁸ iz česar sledi, da je meja ustrezno določena.

(b) Reka Drava

487. Drava na splošno teče proti vzhodu skozi Italijo, Avstrijo, Slovenijo, Hrvaško in Madžarsko, dokler se ne izlije v Donavo. Na tem območju ima Drava veliko pritokov in več meandrov.⁹²⁹

⁹²⁵ Protimemorandum Hrvaške, slika 5.23.

⁹²⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.78. Gre za odgovor na pripombo Hrvaške, da ni dokazov, ki bi upravičevali odstopanje Slovenije od dogovorjene meje na tem območju (Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.83–84).

⁹²⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.78, ki se opira na jožefinsko izmero, notranjeavstrijske dežele, opisi, sekcije 169, 198 in 13 (izvlečki) (1763–1787), priloga SI-825.

⁹²⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.79.

⁹²⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.81.

i. Stališča strank

488. Obe stranki se strinjata, da je meja na tem območju zgodovinska meja med Štajersko in Hrvaško, ki je bila določena pred letom 1918. Stranki pa se ne strinjata glede natančne demarkacije na območju Drave.
489. Hrvaška trdi, da meja poteka po usklajenih mejah katastrskih občin strank. Hrvaška ugotavlja, da Slovenija postavlja nove ozemeljske zahteve, ki znašajo 976,1 ha, čeprav v poročilu iz leta 1996 ni bilo ugotovljenih nobenih katastrskih neskladij na tem območju.⁹³⁰ Hrvaška trdi, da zahteva Slovenije po tem, da je meja reka Drava, ni le v nasprotju z *uti possidetis*, ampak temelji tudi na „napačni predpostavki“.⁹³¹ Slovenija se opira na jožefinske načrte in izmere,⁹³² čeprav priznava, da sta jožefinska katastra zamenjala franciscejska⁹³³ in da jožefinski načrti „ne ustrezajo trenutnim standardom geodetskih meritev.“⁹³⁴ Jožefinska gradiva so „že davno nadomestile“⁹³⁵ poznejše karte, ki jim nasprotujejo.⁹³⁶ Hrvaška kritizira tudi dejstvo, da se Slovenija opira na jugoslovanski almanah iz leta 1932 in domnevne *effectivités*.⁹³⁷
490. Slovenija trdi, da meja poteka po sredini sedanjega glavnega kanala reke Drave. Navaja, da je reka Drava predstavljala naravno mejo na tem območju⁹³⁸ do konca avstro-ogrske monarhije in ustanovitve jugoslovanskih kraljevin.⁹³⁹ Slovenija trdi, da je že od jožefinske izmere jasno, da Drava predstavlja mejo med Štajersko in Hrvaško.⁹⁴⁰ Slovenija se opira na zemljevide iz 18. in 19. stoletja,⁹⁴¹ besedne opise k zemljevidom,⁹⁴² opis iz jožefinske izmere hrvaške vasi Dubrava⁹⁴³ in na jugoslovanski almanah iz leta 1932,⁹⁴⁴ iz katerih je razvidno, da je meja

⁹³⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.85–86.

⁹³¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.87.

⁹³² Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.82.

⁹³³ Memorandum Slovenije, odst. 5.61.

⁹³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.52; gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 5.87.

⁹³⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.89.

⁹³⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.88.

⁹³⁷ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 5.92, št.108.

⁹³⁸ Odgovor Slovenije, odst. 2.79.

⁹³⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:10–12.

⁹⁴⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.82 (opomba izpuščena); gl. odgovor Slovenije, odst. 2.82.

⁹⁴¹ Gl. Jožefinska zemljiška izmera, Hrvaška, sekcija 3, (1763–1787), priloga SI-M-7; Jožefinska zemljiška izmera, notranjeavstrijske dežele, sekcija 197 (1763–1787), priloga SI-M-2; Jožefinska zemljiška izmera, Hrvaška (1763–1787), priloga SI-M-6; Zemljevid meje med Štajersko in Hrvaško (1811), priloga SI-M-11; Komitat Varaždin na Hrvaškem (1810), priloga SI-M-10; memorandum Slovenije, odst. 6.82; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:3.

⁹⁴² Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:4–5.

⁹⁴³ Mirko Valentić, Ivana Horbec in Ivana Jukić (ur.), *Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća* [Hrvaška na tajnih zemljevidih 18. in 19. stoletja]: *Varaždinska županija*, 7. zvezek, Hrvatski institut za

obstajala in da je potekala po reki Dravi. Po besedah Slovenije so relevantni dokazi to in ne črta na katastrskem načrtu, ki prikazuje Dravo tam, kjer ne teče več.⁹⁴⁵ Slovenija kot *effectivités* navaja tudi nekatere slovenske ribolovne predpise⁹⁴⁶ in gradnjo hidroelektrarne.⁹⁴⁷

491. Slovenija kritizira Hrvaško, ker je „manipulirala“ z zemljevidom iz leta 1882 tako, da ga je obarvala modro, čeprav prvotni zemljevid ni bil obarvan,⁹⁴⁸ na podlagi lastnega „dokaj pristranskega in subjektivnega razumevanja tega, kaj je reka Drava dejansko bila.“⁹⁴⁹ Slovenija dodaja, da ob jasni in popolni obarvanosti postane jasno, da meja ni tekla le po kopnem, ampak po številnih meandrih, livadah in rokavih reke Drave, torej dejansko po reki Dravi. Zato so avstro-ogrski organi ta del meje med Štajersko in Hrvaško-Slavonijo imenovali „mokra meja“.⁹⁵⁰ Hrvaški tudi oporeka, da se opira na zapisnik iz leta 1904, ki se, kot poudarja Slovenija, nanaša na „moko mejo“.⁹⁵¹ Relevantni dokumenti v vsakem primeru potrjujejo, da za vzpostavitev meje na tem območju katastrske evidence niso bile pomembne.⁹⁵²

povijest, Zagreb str. 125 (2005) (poudarek dodan), priloga SI-3; memorandum Slovenije, odst. 6.83; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:4.

⁹⁴⁴ *Almanah Kraljevine Jugoslavije, Splošna državna uprava (banovine, okraji, občine in mesta)*, glavno uredništvo Almanaha Kraljevine Jugoslavije, Zagreb, 1932, str. 33, priloga SI-67; memorandum Slovenije, odst. 6.84; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 137:9–12.

⁹⁴⁵ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:7–9.

⁹⁴⁶ Odredba o določitvi ribiških rajonov in ribiških okolišev (1959), *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 17/1959 (1.c) člen, Spodnjedravski ribiški rajon, priloga SI-156; Sklep št. 324/3–80 Skupščine občine Ormož, 13. junij 1982, priloga SI-207; memorandum Slovenije, odst. 6.85; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 137:18–19, sklic na Sporazum o enotnem ribolovnem režimu na mejnih vodah, ki sta ga 1965 sklenili Slovenija in Hrvaška „na mejnih vodah obeh republik na rekah: ... Mura, Drava, Sotla, Bregana in Kolpa.“

⁹⁴⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.83; Odločba št. 324/A-196/74 o vodnogospodarskem soglasju k projektu Hidroelektrarna Srednja Drava 2 – Odvodni kanal, 24. februar 1975, priloga SI-897; Socialistična Republika Slovenija, Republiški sekretariat za industrijo, Odločba št. št. 351/B-27/75-IND/SE o dovoljenju za gradnjo jezua v Markovcih, strojnice Formin ter dovodnega in odvodnega kanala pri hidroelektrarni Srednja Drava II, 28. marec 1975, priloga SI-898; Socialistična Republika Slovenija, Republiški sekretariat za industrijo, Odločba št. 351/B-176/75-IND/SE o dovoljenju za gradnjo tesnilne zavese hidroelektrarna Srednja Drava 2 na odvodnem kanalu, 20. avgust 1975, priloga SI-899; Socialistična Republika Slovenija, Republiški sekretariat za industrijo, Dopolnilna odločba št. 351/B-27/75-IND/ŠK v zadevi izdaje gradbenega dovoljenja za gradnjo jezua v Markovcih, strojnico Formin ter dovodnega in odvodnega kanala pri hidroelektrarni Srednja Drava II, 23. december 1975, priloga SI-900; Socialistična republika Slovenija, republiški komite za industrijo in gradbeništvo, Ljubljana, Odločba št. 351–06/86–8 o dovoljenju za uporabo hidroelektrarne Srednja Drava 2 – Formin, 23. september 1987, priloga SI-948; gl. Zapisnik „ad hoc“ sestanka slovensko-hrvaške Podkomisije za Dravo in Muro – del za Dravo, Ptuj, 27. marec 2013, priloga SI-997.

⁹⁴⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:12–22 sklic na protimemorandum Hrvaške, slika 5.25, in odgovor Slovenije, slika 2.21.

⁹⁴⁹ Odgovor Slovenije, odst. 2.80 Gl. Odgovor Slovenije, slika 2.20; odgovor Slovenije, slika 2.21.

⁹⁵⁰ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:22–137:7.

⁹⁵¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.81.

⁹⁵² Odgovor Slovenije, odst. 2.84.

ii. Analiza arbitražnega sodišča

492. Najprej arbitražno sodišče ugotavlja, da so na tem območju meje katastrskih občin usklajene. Načeloma te katastrske meje predstavljajo mejo. Slovenija kljub temu navaja, da je to v nasprotju z jožefinsko izmero iz 18. stoletja in poznejšo prakso obeh strank.
493. Arbitražno sodišče navaja, da se je 23. novembra 1900 sestala mešana komisija, da bi „določila in revidirala“ mejo med Kraljevino Hrvaško in Vojvodino Štajersko.⁹⁵³ V zvezi s tako imenovano „mokro mejo“ je mešana komisija ugotovila, da je obstoječa meja, kot so jo potrdile cesarske oblasti, „zarisana natančneje v potrjenih načrtih z dne 16. avgusta 1830 in 14. oktobra 1838 od tromeje blizu kraja Središče [ob Dravi] do mejne točke št. 77 blizu kraja Zavrč.“⁹⁵⁴ Na podlagi tega je mešana komisija demarkacijo na območju Drave zaupala tehnični skupini strokovnjakov.
494. Upoštevajoč delo, ki ga je opravila strokovna skupina, so pristojni organi 26. novembra 1904 podpisali zapisnik „o trajni označitvi štajersko-hrvaško-slavonske meje od tromeje v kraju Središče [ob Dravi] do kraja Zavrč.“⁹⁵⁵ V zapisniku so opisane natančne lokacije vseh mejnikov, starih in novih. Zapisniku so priložene karte, na katerih je prikazana meja. Leta 1912 je bila izvedena triangulacija, zato, da bi določile astronomske koordinate vseh lomnih točk meje.⁹⁵⁶
495. Hrvaška zatrjuje, da usklajene meje katastrov predstavljajo tako določeno mejo. Slovenija ne navaja nobenega prepričljivega dokaza o nasprotnem. Sodišče zato odloči, da meja sledi usklajenim mejam katastrov Hrvaške in Slovenije.
496. Ker je bil torej tako ugotovljen pravni naslov, arbitražnemu sodišču ni treba obravnavati *effectivités*, na katere se sklicuje Slovenija v zvezi z ribolovno ureditvijo in gradnjo umetnega kanala hidroelektrarne Formin.

⁹⁵³ Zapisnik z dne 15. novembra 1900 in naslednjih dni o rezultatih določitve in revizije meje med Kraljevino Hrvaško in Vojvodino Štajersko, 23. november 1900, priloga SI-841.

⁹⁵⁴ Zapisnik z dne 15. novembra 1900 in naslednjih dni o rezultatih določitve in revizije meje med Kraljevino Hrvaško in Vojvodino Štajersko, 23. november 1900, odst. I, priloga SI-841.

⁹⁵⁵ Zapisnik o trajni označitvi štajersko-hrvaško-slavonske meje od tromeje v kraju Središče [ob Dravi] do kraja Zavrč, 26. november 1904, str. 1, priloga HR-136.

⁹⁵⁶ Zapisnik, sestavljen v Središču [ob Dravi] in Ormožu ob srečanju predstavnikov Kraljevega ogrskega urada za triangulacijo, Cesarsko-kraljevega avstrijskega triangulacijskega in kalkulacijskega biroja, Zemljiške knjige Kraljeve hrvaško-slavonsko-dalmatinske vlade ter Cesarsko-kraljevega namestništva v Gradcu, 13. in 14. maj 1912, priloga SI-849; zapisnik, sestavljen v Ormožu ob srečanju predstavnikov Kraljevega ogrskega urada za triangulacijo, Cesarsko-kraljevega avstrijskega triangulacijskega in kalkulacijskega biroja, Zemljiške knjige Kraljeve hrvaško-slavonsko-dalmatinske vlade ter Cesarsko-kraljevega namestništva na Štajerskem, 3.–6. junij 1912, priloga SI-850.

(c) Haloze–Macelj

497. Sporno območje 4.1 se nahaja na območju Haloz v Sloveniji in območju Maclja na Hrvaškem. Območje meri 0,5 ha. Območje ni zabeleženo v katastru nobene od relevantnih mejnih občin, Jesenja na Hrvaškem oziroma Žetale v Sloveniji. Slovenija poudarja, da poleg območja 4.1 obstajajo še tri druga katastrska neskladja, ki predstavljajo manj kot 50 m meje.⁹⁵⁷

i. Stališča strank

498. Hrvaška je sprva predlagala, naj težavo tako imenovane vrzeli med katastroma strank na območju 4.1 stranki rešujeta sami.⁹⁵⁸ Tako Hrvaška ni priskrbeli dodatnih dokumentarnih ali kartografskih dokazov glede tega, kje bi morala biti meja na tem območju. Vendar pa je Hrvaška na ustni obravnavi pozvala arbitražno sodišče, naj določi potek kopenske meje v celoti – to vključuje tudi dodelitev območij, ki niso evidentirana v nobenem katastru, in sicer „eni ali drugi stranki na podlagi uporabljenega prava.“⁹⁵⁹
499. Kot že razloženo, Slovenija navaja, da kopenska meja na območju Haloze–Macelj med Dravo in Sotlo sledi „zgodovinsko določeni državni meji med Štajersko in Hrvaško, demarkirani v letih 1907–1914.“⁹⁶⁰ Slovenija trdi, da so to demarkacijo sprejeli pristojni organi na obeh straneh⁹⁶¹ in da je razvidna iz slovenskih katastrskih evidenc.⁹⁶² Slovenija je kot dokaz predložila karte, na katerih so prikazani rezultati te demarkacije, in trdi, da je slovenski katastrski načrt usklajen z demarkacijo z začetka 20. stoletja.⁹⁶³
500. Slovenija ugotavlja, da Hrvaška preprosto trdi, da se stranki strinjata glede meje, razen pri spornem območju 4.1.⁹⁶⁴ Meni, da lahko vprašanje razhajanja, ki jo predstavlja sporno območje, reši le zgodovinski naslov za kopensko mejo.⁹⁶⁵ Medtem ko Hrvaška v svojih zapisih majhno

⁹⁵⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.90–92; odgovor Slovenije, odst. 2.86–87.

⁹⁵⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.57.

⁹⁵⁹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 186:24–25.

⁹⁶⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.93.

⁹⁶¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.88; nota Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve (Dunaj) Cesarsko-kraljevemu namestništvu v Gradcu, 8. januar 1915, priloga SI-47; dopis Kraljeve hrvaško-slavonsko-dalmatinske vlade (oddelek za notranje zadeve) Cesarsko-kraljevemu ministrstvu za notranje zadeve (Dunaj), 1. marec 1915, priloga SI-48.

⁹⁶² Memorandum Slovenije, odst. 6.93.

⁹⁶³ Memorandum Slovenije, odst. 6.92; gl. karta št. 18, karte, ki se nanašajo na II. del meje med Štajersko in Hrvaško-Slavonijo od Zavrča/Dubrave do izvira reke Sotle, 1913, priloga SI-M-21; meja med Hrvaško in Štajersko, karta št. 15 in detajl ad 14, priloga SI-M-22.

⁹⁶⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.85.

⁹⁶⁵ Zapis ustne obravnave, 3. dan, 139:12–16.

neskladnost med hrvaško in slovensko katastrsko evidenco na območju 4.1 očitno pripisuje morebitni zgodovinski spremembi v poteku struge potoka; Slovenija o tem dvomi. Slovenija za prikaz dejstva, da razmejitev ni potekala po nekdanji strugi potoka, izpostavlja karte iz leta 1913 in 1914.⁹⁶⁶

501. Slovenija posebej obravnava mejne katastrske občine Formin in Zavrč (Slovenija) ter Dubrava Križovljanska (Hrvaška).⁹⁶⁷ Po trditvah Slovenije je bilo ugotovljeno, da so za vse te katastrske občine zadnji uradni katastrski načrti Slovenije (1964) in Hrvaške (1911) na tem območju vzpostavili enotno mejo, ki ustreza demarkacijski črti iz zadnje avstro-ogrske izmere.⁹⁶⁸

ii. Analiza arbitražnega sodišča

502. Sporno območje 4.1 je ozemlje, na katerem katastrske meje strank niso skladne. Iz tega izhaja, da arbitražno sodišče ne more razbrati, ali sta na odločilni datum stranki imeli kakršenkoli dogovor o lokaciji republiške meje. Arbitražno sodišče tako nadaljuje z odločanjem na podlagi skromnih dokazov, ki jih ima na voljo.
503. Po pregledu zgodovinskih kart, ki sta jih predložili stranki, arbitražno sodišče ugotavlja, da so karte, ki izhajajo iz izmere iz let 1912–1913, natančne in Hrvaška ni izpodbijala njihove točnosti (in verodostojnosti). Mejo, zarisano na teh kartah, sta leta 1915 potrdila Kraljevo-cesarsko ministrstvo za notranje zadeve in Kraljeva hrvaško-slavonsko-dalmatinska vlada.⁹⁶⁹ V skladu z neizpodbijano slovensko izjavo na tem območju pozneje ni bilo nobene izmere.⁹⁷⁰
504. Karte iz leta 1914 še zlasti jasno umeščajo območje, ki je zdaj opisano kot območje 4.1, v katastrsko občino Schiltern (zdaj Žetale).⁹⁷¹ Arbitražnemu sodišču ni bil predložen noben novejši listinski ali kartografski dokaz od kart iz let 1913/1914, ki bi zagovarjal drugačno mejno črto.

⁹⁶⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.92.

⁹⁶⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.91

⁹⁶⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.91; gl. Mešana slovensko-hrvaška komisija za označevanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, skupno poročilo mešane slovensko-hrvaške strokovne skupine, Krapina, 25. oktober 1995, sektor 4, primer 2, priloga SI-289.

⁹⁶⁹ Dopis Kraljeve hrvaško-slavonsko-dalmatinske vlade (oddelek za notranje zadeve) Cesarsko-kraljevemu ministrstvu za notranje zadeve (Dunaj), 1. marec 1915, priloga SI-48.

⁹⁷⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.88.

⁹⁷¹ Natančne karte, ki se nanašajo na II. del meje med Štajersko in Hrvaško-Slavonijo od Zavrča/Dubrave do izvira reke Sotle, 14. julij 1914, karta št. 15 in detajl ad 14, priloga SI-M-22.

505. V skladu s tem arbitražno sodišče ugotavlja, da na načrtih iz leta 1914 meja na območju 4.1 poteka tako, kot je še potekala leta 1991 in je zarisana v slovenskem katastru. Arbitražno sodišče odloči, da se meja določi v skladu s tem. Isti sveženj kart, ki izhaja iz razmejitve iz let 1912/1913, se na območju Haloze–Macelj uporabi za reševanje preostalih treh neskladij, manjših od 50 m.
506. Poleg tega arbitražno sodišče navaja, da je ta obrazložitev v skladu z obrazložitvijo, uporabljeno za sporni območji 5.1 in 5.2 (gl. odst. 520–522 te rzsodbe).

(d) Reka Sotla

507. Reka Sotla/Sutla izvira na južnih pobočjih Maclja. Dolga je približno 90 km in na splošno teče od severa proti jugu.⁹⁷²
508. V tem sektorju sta bili v Strokovnem poročilu iz leta 1996 ugotovljeni dve sporni območji: območje okrog krajev Laduč/Loče in Velika Dolina, označeno kot območje 5.1, in krajev Gornji Čemehovec/Stara vas, označeno kot sporno območje 5.2.

i. Stališča strank

509. Kot smo že ugotovili, Hrvaška na območju reke Sotle na splošno trdi, da je meja zgodovinska meja iz avstro-ogrskega obdobja, katere potek je temeljil na katastrski izmeri iz leta 1862.⁹⁷³ Trdi, da ta meja poteka po črti, označeni z mejniki, ki so razmejevali Kraljevino Hrvaško in Slavonijo ter Vojvodino Štajersko, in ki po besedah mešane strokovne skupine ustreza katastrski meji Laduča.⁹⁷⁴ Hrvaška ugotavlja, da so leta 1912 in 1913 uradni geodeti Kraljevine Hrvaške in Vojvodine Štajerske označili mejo, ki ustreza katastrskim mejam Hrvaške. Poleg tega je v geodetskem zapisniku s 13. julija 1912 zapisano, da naj meja tam, kjer se je nekoč ujemala z reko, poteka po katastrskih mejah, tudi če je reka spremenila tok.⁹⁷⁵ Hrvaška trdi, da ta meja

⁹⁷² Memorandum Slovenije, odst. 6.94.

⁹⁷³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.50, 5.52.

⁹⁷⁴ Zapisnik o terenskih delih na območju neusklajenih meja katastrske občine Laduč in katastrske občine Loče, mejni sektor 5, primer 1 (Laduč/Loče), mešana strokovna skupina (Čatež ob Savi, 25. september 1997), str. 7, priloga HR-306.

⁹⁷⁵ Zapisnik o določitvi tehničnih postopkov za vzpostavitev tretjega dela štajersko-hrvaške meje vzdolž reke Sotle, Zagreb, 13. julij 1912, priloga HR-137. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je v zapisniku navedeno, da bodo „mejne točke začasno označene z močnimi koli,“ a glede na kontekst, v katerem se ta fraza pojavi, to razume, kot da se nanaša na začasne označbe in ne na začasno mejo.

ustreza tudi hrvaškim *effectivités*, ki jih izkazuje izvajanje pristojnosti sodišča v Zagrebu glede zadev, ki se nanašajo na zemljišča na tem območju.⁹⁷⁶

510. V odgovor na trditev Slovenije, da meja teče po sredini reke Sotle, Hrvaška trdi, da „bi reka lahko veljala za mejo v srednjem veku, pa tudi še v jožefinskem obdobju; a že vsaj v franciscejskem obdobju so bile te meje fiksno določene in so take tudi ostale ter niso več sledile spreminjajočim se rekam.“⁹⁷⁷ Kot že pojasnjeno, Hrvaška tudi meni, da trditve Slovenije, da meja teče po sredini reke, niso skladne z ravnanjem Slovenije v dvajsetem stoletju, ko je bila na slovenskih kartah prikazana meja, ki je odstopala od toka reke in sledila mejam okrajev, ki so sestavljali hrvaško oziroma slovensko banovino.⁹⁷⁸
511. Slovenija trdi, da meja v hrvaški katastrski občini Laduč teče po sredini reke Sotle.⁹⁷⁹ Zato nadaljnjih 164 ha, ki niso znotraj slovenskih katastrskih meja, pripada Sloveniji.⁹⁸⁰
512. Slovenija se opira na jožefinske zemljiške izmere⁹⁸¹, karte in katastrske evidence iz obdobja 1811–1825⁹⁸² ter opis v Almanahu Kraljevine Jugoslavije iz leta 1932, skladno s katerimi meja teče „po reki Sotli.“⁹⁸³ Po mnenju Slovenije to potrjujejo slovenski organi⁹⁸⁴ in *effectivités* na tem območju.⁹⁸⁵ Slovenija ugotavlja, da katastrske meje „niso bile nikoli v celoti prilagojene

⁹⁷⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.55. Prim. Sklep občinskega sodišča Zagreb o parceli 4126/4, Zagreb, 8. maj 1978, priloga HR-222; Sklep katastrskega oddelka Zaprešić o parceli 4126/3, Zaprešić, 26. oktober 1978, priloga HR-223; Sklep občinskega sodišča Zagreb o dedovanju parcele 4125/4, Zagreb, 29. december 1988, priloga HR-258.

⁹⁷⁷ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 183:24–184:2.

⁹⁷⁸ Odgovor Hrvaške, odst. 2.44–49.

⁹⁷⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.95–97. Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 140–43.

⁹⁸⁰ Odgovor Slovenije, odst. 2.89, sklic na protimemorandum Hrvaške, odst. 5.50.

⁹⁸¹ Jožefinska zemljiška izmera, notranjeavstrijske dežele, sekcija 197 (1763–1787), priloga SI-M-2.

⁹⁸² Memorandum Slovenije, odst. 6.95–101; priloge SI-M-2; gl. Mirko Valentić, Ivana Horbec in Ivana Jukić (ur.), *Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća*: [Hrvaška na tajnih zemljevidih 18. in 19. stoletja], *Varaždinska županija*, 7. zvezek, Hrvatski institut za povijest, Zagreb 2005, str. 307, priloga SI-3; Zemljevid meje med Štajersko in Hrvaško (1811), priloga SI-M-11; Katastrski načrti katastrskih občin ob reki Sotli (1824, 1825, 1828), priloga SI-12.

⁹⁸³ Memorandum Slovenije, odst. 6.95–100. Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 140:1–5. *Almanah Kraljevine Jugoslavije, Splošna državna uprava (banovine, okraji, občine in mesta)*, glavno uredništvo Almanaha Kraljevine Jugoslavije, Zagreb, 1932, str. 33, priloga SI-67.

⁹⁸⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.99; Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije, Informacija o problemih, ki jih povzroča nedoločenost republiške meje proti Socialistični republiki Hrvatski, št. 45-d-25/25-70, 29. marec 1972, priloga SI-181; gl. pismo Geodetske uprave Šmarje Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije, 16. junij 1971, priloga SI-180; dopis Republiškega sekretariata za pravosodje, organizacijo uprave in proračun Socialistične republike Slovenije Republiškem sekretariatu za pravosodje in občo upravo Socialistične republike Hrvaške, 17. maj 1978, priloga SI-197.

⁹⁸⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.100; gl. Odlok o splošnem načrtu obrambe pred poplavami za leto 1954, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 4/54 (točka II), priloga SI-136; gl. tudi *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 7/55, 4/56, 1/57, 9/58, 4/59, 2/60, 2/61, 2/62 (točka II); *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 1/63, 3/64, 1/65 (točka II), št. 55/83 (točka X). Gl. tudi *Uradni list Socialistične*

novemu stanju v naravi.⁹⁸⁶ Čeprav je tok reke na nekaterih mestih odstopal od katastrskih mej, je meja ostala reka. Ugotavlja, da je Hrvaška v 60. letih 20. stoletja enostransko uskladila svoj kataster s tokom reke Sotle.⁹⁸⁷ Slovenija kritizira opiranje Hrvaške na zapisnik iz leta 1912 in pojasnjuje, da takrat ni bila določena dokončna razmejitev, ampak so bili izvedeni le pripravljalni koraki.⁹⁸⁸

513. Pri obravnavi območja 5.1 Hrvaška trdi, da po njenem meja katastrske občine temelji na katastrski izmeri, izvedeni leta 1862, nasprotno pa zahteva Slovenije izhaja iz „več različnih kart, izdelanih v različnih obdobjih in za različne namene.“⁹⁸⁹ Poleg tega so pri terenski izmeri iz leta 1997, ki jo je izvedla mešana strokovna skupina, ugotovili, da hrvaška katastrska meja točno kaže zgodovinsko mejo na odločilni datum.⁹⁹⁰ Hrvaška trdi, da je mešana strokovna skupina sklenila, naj „dvostransko določena meja“ med Kraljevino Hrvaško in Štajersko „še naprej velja za usklajeno katastrsko mejo“ in da se meja hrvaškega katastrske občine Laduč „sklada“ s to mejo.⁹⁹¹ Po trditvah Hrvaške pa je mešana strokovna skupina ugotovila „velika odstopanja“ od te zgodovinske meje v slovenski katastrski občini Loče.⁹⁹² Skratka, Hrvaška trdi, da so meje katastrskih občin pravilne, ker sledijo zgodovinski razmejitvi med Hrvaško in

republike Hrvaške, št. 54/1984 (točka IX), priloga SI-209; prvi odstavek I. člena Odloka o določitvi mej vodnih območij v Socialistični republiki Sloveniji, *Uradni list Socialistične republike Slovenije* št. 41/1966, priloga SI-171; tretji odst. 1. člena Odloka o določitvi meja vodnih območij v Socialistični republiki Sloveniji, *Uradni list Socialistične republike Slovenije* št. 6/75, priloga SI-189; točka (g) 1. člena Odredbe o določitvi ribiških rajonov in ribiških okolišev, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 17/59, priloga SI-156; 6. člen Zakona o sladkovodnem ribištvu, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 22/1958, priloga SI-155; 18. člen Zakona o sladkovodnem ribištvu, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, priloga SI-192. Gl. Sporazum med Skupščino občine Brežice in Ribiško družino Brežice o dodelitvi brežiškega ribiškega okoliša v nadaljnje upravljanje, 17. marec 1982, priloga SI-206; Sporazum o dodelitvi sotelskega ribiškega okoliša v upravljanje, sklenjen med Skupščino občine Šmarje pri Jelšah in Ribiško družino „Sotla“ Podčetrtek 3. julij 1981, priloga SI-204.

⁹⁸⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.97.

⁹⁸⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.94.

⁹⁸⁸ Odgovor Slovenije, odst. 2.95; zapisnik o določitvi tehničnih postopkov za vzpostavitev tretjega dela hrvaško-štajerske meje vzdolž reke Sotle, Zagreb, 13. julij 1912, priloga HR-137; prim. zapisnik, sestavljen v Zagrebu 13. julija 1912 med predstavniki Kraljevega ogrskega urada za triangulacijo, Cesarsko-kraljevega avstrijskega triangulacijskega in kalkulacijskega biroja, Zemljiške knjige Kraljeve hrvaško-slavonsko-dalmatinske vlade ter Cesarsko-kraljevega nameštništva v Gradcu, 13. julij 1912, priloga SI-851.

⁹⁸⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.52; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.95–96.

⁹⁹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.53–54; gl. Zapisnik o terenskih delih na območju neusklajenih meja katastrske občine Laduč in katastrske občine Loče, mejni sektor 5, primer 1 (Laduč/Loče), mešana strokovna skupina (Čatež ob Savi, 25. september 1997), str. 6, priloga HR-306; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 25:16–20.

⁹⁹¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 25:21–26:3.

⁹⁹² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 26:3–6.

Štajersko.⁹⁹³ Izvajanje pristojnosti hrvaškega sodišča na tem območju dodatno potrjuje naslov Hrvaške kot *effectivité*.⁹⁹⁴

514. Slovenija v zvezi z območjem 5.1 odgovarja, da zapisnik iz leta 1997 ne potrjuje trditev Hrvaške, temveč kaže, da je treba mejo določiti na podlagi dokumentacije za mejo med Hrvaško in Štajersko, ki je strokovna skupina ni poznala in o kateri ni imela nobenih dokazov.⁹⁹⁵ Poleg tega Slovenija trdi, da izvajanje pristojnosti hrvaškega sodišča ni primeren dokaz, saj izvajanje pristojnosti v zapuščinskih sporih temelji na stalnem prebivališču pokojnega v času smrti, ne pa na območju, kjer nepremičnina leži.⁹⁹⁶ Slovenija dodaja, da so enako neprepričljivi tudi drugi dokazi, na katere se opira Hrvaška: Slovenija poudarja, da sklep hrvaških katastrskih organov o spremembi podatkov o lastništvu določene katastrske parcele v najboljšem primeru kaže, da so hrvaški organi omenjene katastrske evidence imeli.⁹⁹⁷
515. Zahteva Hrvaške glede območja 5.2 temelji na katastrski izmeri iz leta 1965.⁹⁹⁸ Hrvaška trdi, da zahteva Slovenije ni v skladu z njeno trditvijo glede meje katastrske občine v zvezi s tem območjem.⁹⁹⁹ Slovenija odgovarja, da je Hrvaška svoj kataster spremenila enostransko in brez usklajevanja s slovenskimi organi, da bi ga prilagodila novemu toku reke in republiški meji. Ta enostranska sprememba je povzročila spor glede območja 5.2.¹⁰⁰⁰ Po besedah Slovenije je Hrvaška enostransko spremenila kataster v 60. letih 20. stoletja, kar pa ni spremenilo dojemanja Sotle kot meje.¹⁰⁰¹ Slovenija trdi, da je na večini katastrskih načrtov, ki jih je predložila Hrvaška, prikazana meja po sredini reke Sotle.¹⁰⁰²

⁹⁹³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 26:17–19.

⁹⁹⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.55; sklep občinskega sodišča Zagreb o parceli 4126/3, Zagreb, 8. maj 1978, priloga HR-222. Na podlagi sklepa občinskega sodišča v Zagrebu o parceli 4126/3 je oddelek za kataster in geodetsko-tehnično dokumentacijo Zaprešić kot del Zavoda za katastrske in geodetske zadeve Zagreb 26. oktobra 1978 sprejel sklep, po katerem so se ustrezno spremenili podatki v katastrskih evidencah, gl. sklep katastrskega oddelka Zaprešić o parceli 4126/3, Zaprešić, 26. oktober 1978, priloga HR-223. Gl. tudi sklep občinskega sodišča Zagreb o dedovanju parcele 4125/4, Zagreb, 29. december 1988, priloga HR-258 (Sodišče je odločilo, da Ana Španjol, soproga pokojnega Vlada Španjola, podeduje parcelo 4125/4.); sklep občinskega sodišča Zagreb o dedovanju parcele 4125/5, Zagreb, 25. november 1988, priloga HR-256.

⁹⁹⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.90.

⁹⁹⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.91.

⁹⁹⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.92.

⁹⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.56; zapisnik o primerjavi neusklajenih meja katastrskih občin, mejni sektor 5, primer 2 (Gornji Čemehovec/Stara vas) mešana strokovna skupina, Klanjec, 13. september 1995, str. 1, priloga HR-295.

⁹⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.56.

¹⁰⁰⁰ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 141:6–15.

¹⁰⁰¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 140:19–23.

¹⁰⁰² Odgovor Slovenije, odst. 2.93–94; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 140:5–21.

ii. Analiza arbitražnega sodišča

516. Kot je bilo pojasnjeno,¹⁰⁰³ se je arbitražno sodišče odločilo, da tam, kjer se katastrske meje Hrvaške in Slovenije skladajo, črta usklajenih katastrskih mej predstavlja *prima facie* indic meje med državama. Arbitražno sodišče je ta pristop uporabilo tudi v tem primeru.
517. Arbitražno sodišče ugotavlja, da usklajena katastrska meja na določenih mestih ne sovпада več s sredino reke. Seveda so organi lahko občasno spreminjali katastrske meje. Glede na to, da tega niso naredili, arbitražno sodišče meni, da bi bili za upravičenost novega zarisovanja meje danes potrebni zelo jasni dokazi. Pokazati bi morali, da so se organi strinjali, da se katastrske meje, ki so ostale usklajene, ne štejejo za mejo med Hrvaško in Slovenijo in da je treba za mejo šteti neko drugo dogovorjeno črto.
518. Arbitražno sodišče ni našlo nobenega takega dokaza. Za sodišče sklici na mejo, ki teče „po reki Sotli“, ¹⁰⁰⁴ v Almanahu iz leta 1932 niso niti dovolj natančni niti dokončni, da bi dokazovali tolmačenje, da meja sledi sredini reke Sotle, ne glede na njen potek v različnih obdobjih in ne glede na njeno morebitno sovpadanje s katastrskimi mejami. Tako bi lahko bilo, če bi obstajal dokaz dogovora med strankama, da meja poteka po sredini glavne struge reke Sotle in bo tam potekala še naprej ne glede na spremembe njenega poteka. Takega dokaza pa ni.
519. Arbitražno sodišče tudi meni, da razni slovenski regulatorni ukrepi glede ribolova in regulacije rek ne prinašajo prepričljivih dokazov o sprejemanju meje med Slovenijo in Hrvaško po sredinski črti reke, ne glede na potek usklajenih katastrskih meja.¹⁰⁰⁵ V skladu s tem arbitražno sodišče potrjuje mejo v delih, kjer so katastrske meje skladne. V tem sektorju mora arbitražno sodišče torej določiti samo mejo na območjih 5.1 in 5.2.

¹⁰⁰³ Gl. zg., odst. 345.

¹⁰⁰⁴ Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.99–100.

¹⁰⁰⁵ Gl. npr. Odlok o splošnem načrtu obrambe pred poplavami za leto 1954, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 4/54 (točka II), priloga SI-136; Zakon o sladkovodnem ribištvu, 6. člen, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 22/1958, priloga SI-155; Odredba o določitvi ribiških rajonov in ribiških okolišev, točka (g) 1. člena, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 17/59, priloga SI-156; Odlok o določitvi mej vodnih območij v SR Sloveniji, prvi odstavek 1. člena, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 41/1966, priloga SI-171; Odlok o določitvi meja vodnih območij v SR Sloveniji, tretji odstavek 1. člena, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 6/75, priloga SI-189; Zakon o sladkovodnem ribištvu, 18. člen, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, priloga SI-192; Odločba Okrajnega ljudskega odbora Krško o ustanovitvi lovišč in določitvi mej lovišč za območje kraja Krško, 13. oktober 1954, priloga SI-491; Uprava za vodno gospodarstvo LR Hrvaške: Dolina reke Sotle: gospodarska razlaga v zvezi z regulacijo reke Sotle in izgradnjo železniške proge Savski Marof–Kumrovec (1955); dokumentacija o projektu melioracije “Imenskega polja” (1955 in 1959), priloga SI-492.

520. Na območju 5.1 obstaja razhajanje med trditvijo Hrvaške, da meja sledi njenim katastrskim mejam, in trditvijo Slovenije, da sledi sredini reke Sotle. Arbitražno sodišče meni, da za to območje ni nobenega prepričljivega dokaza, ki bi potrjeval, da sta se stranki kadarkoli dogovorili, da meja ne bo sledila katastrskim mejam.
521. Glede točne lokacije teh katastrskih mej je Slovenija predložila katastrski načrt iz leta 1825,¹⁰⁰⁶ medtem ko je Hrvaška predložila svoje katastrske evidence, ki temeljijo na izmeri iz leta 1862,¹⁰⁰⁷ katere točnost naj bi domnevno potrdile terenske izmere, ki so jih v letih 1912–1913 izvedli uradni geodeti.¹⁰⁰⁸ Glede na te okoliščine arbitražno sodišče meni, da ima prednost črta na podlagi izmere iz leta 1862. Arbitražno sodišče v skladu s tem odloči, da na spornem območju 5.1 meja sledi mejam hrvaške katastrske občine Laduč.
522. Tudi na območju 5.2 Slovenija trdi, da bi morala meja slediti sredini reke. Sklicuje se na zapisnik srečanja mešane strokovne skupine leta 1996,¹⁰⁰⁹ ki sicer zabeleži razhajanje med hrvaškimi in slovenskimi katastrskimi mejami, a ugotavlja, da „sta v času izmere obe meji potekali po sredini korita reke Sotle.“¹⁰¹⁰ Hrvaška katastrska meja na tej lokaciji sledi reki Sotli. Arbitražno sodišče ugotavlja, da dejansko ni nesoglasja med strankama glede meje na območju 5.2. Arbitražno sodišče torej odloči, da meja, zarisana v hrvaškem katastru, pomeni dogovorjeno mejo.

(e) Reki Sava in Bregana

523. Sava na splošno prečka Slovenijo v jugovzhodni smeri.¹⁰¹¹ Bregana je manjši vodotok, ki izvira na hrvaški strani Gorjancev (hrvaško Žumberak), hribovja na mejnem območju med Hrvaško in Slovenijo. Preden se izlije v Savo, teče po dolinah Gorjancev.¹⁰¹²

¹⁰⁰⁶ Katastrski načrti katastrskih občin ob reki Sotli (1824, 1825, 1828), priloga SI-12. Arbitražno sodišče ugotavlja, da ta načrt ni usklajen s slovenskimi katastrskimi mejami, zarisanimi v odgovoru Hrvaške, zv. III/3, načrt 49–7.

¹⁰⁰⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.52; odgovor Hrvaške, zv. III/3.

¹⁰⁰⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.96–98, sklic na zapisnik o določitvi tehničnih postopkov za vzpostavitev tretjega dela hrvaško-štajerske meje vzdolž reke Sotle (Zagreb, 13. julij 1912), priloga HR-137.

¹⁰⁰⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.94.

¹⁰¹⁰ Zapisnik o terenskih delih na območju neusklajenih meja katastrske občine Laduč in katastrske občine Loče, mejni sektor 5, primer 1 (Laduč/Loče), mešana strokovna skupina, Čatež ob Savi, 25. september 1997, priloga HR-306.

¹⁰¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.103.

¹⁰¹² Memorandum Slovenije, odst. 6.104.

i. Območje 6.1

524. V sektorju Save in Bregane je strokovna skupina ugotovila sporno območje 6.1, v katerem katastrske meje strank niso usklajene. Območje 6.1 se nahaja v hrvaški katastrski občini Laduč in slovenski katastrski občini Velika Dolina.

Stališča strank

525. Po besedah Hrvaške meja na tem območju poteka po desnem bregu reke Save, medtem ko po navedbah Slovenije poteka po sredini reke.¹⁰¹³ Meja je sporna v dolžini več kot 1 km meje, območje obsega 27,3 ha.

526. Hrvaška trdi, da se v svoji zahtevi natančno drži meje, ki je ločevala Hrvaško in Avstrijo v času avstro-ogrske monarhije. V podporo tej trditvi prilaga reprodukcijo uradnega katastrskega načrta iz leta 1862, ki je nastala leta 1940. Za zadevne katastrske parcele navaja tudi, da jih upravljajo ali jih imajo v lasti hrvaški javni subjekti.¹⁰¹⁴

527. Slovenija ugovarja razlagi načrta iz leta 1862, ki jo je podala Hrvaška, in poudarja, da je stanje, prikazano na tem načrtu, v nasprotju z lastnimi kartami Hrvaške, prikazanimi na njenem geoportalu in predloženi v tej zadevi. Navaja, da načrt iz leta 1862 stanju ne ustreza več. Slovenija ugotavlja, da na načrtu iz leta 1862, kot je bil reproduciran leta 1940, ni vrisana meja med Kranjsko in Hrvaško, ampak med banovinama, in da preprosto prikazuje strugo Save, kakršna je bila v času izmere. Slovenija poudarja tudi, da je črta na načrtu v nasprotju s katastrskimi dokazi na geoportalu.¹⁰¹⁵ Poleg tega Slovenija trdi, da je reprodukcija iz leta 1940 v nasprotju s hrvaškimi topografskimi kartami v zvezku III protimemoranduma Hrvaške.¹⁰¹⁶

528. Slovenija tako dejansko kot pravno ugovarja argumentom Hrvaške o upravljanju ali lastništvu zadevnih parcel. Slovenija trdi, da se Hrvaška opira na „zastarele katastrske načrte“ in da se hrvaška evidenca ne ujema z ozemeljskim stanjem v naravi.¹⁰¹⁷ V odgovoru na argument Hrvaške, da so zemljiške parcele na spornem območju v lasti hrvaških državnih subjektov,

¹⁰¹³ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 5.47; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.113; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 24:3–5.

¹⁰¹⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.49; seznam parcel katastrske občine Laduč, I. knjiga, parcele 1–2750, Zagreb, 20. maj 1966, priloga HR-191.

¹⁰¹⁵ Gl. odgovor Slovenije, odst. 2.97.

¹⁰¹⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.98.

¹⁰¹⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 144:20–145:13.

Slovenija zatrjuje, da to ni zadosten dokaz naslova in da so dokazi, ki jih je predložila Hrvaška, nezanesljivi.¹⁰¹⁸

Analiza arbitražnega sodišča

529. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je v tem primeru iz katastrskih evidenc Kranjske iz leta 1824 razvidno, da je meja na sredini glavne struge Save.¹⁰¹⁹ Nasprotno je v hrvaškem katastrskem načrtu iz leta 1862 meja na desnem bregu. Skupna komisija se je sestala leta 1864 in predlagala, da se državna meja določi po sredini reke.¹⁰²⁰ Na začetku 20. stoletja so razmišljali o regulaciji reke Save in leta 1909 je bila ustanovljena nova skupna komisija „za demarkacijo ... državne meje med Cislajtanijo in Translajtanijo.“¹⁰²¹ Predlagala je „os (sredino) na novo regulirane reke Save – skladno z odločitvami komisije 27. julija 1864 – kot prihodnjo državno mejo,“¹⁰²² razen v bližini sotočja Save in Bregane. Cesarska uprava na Dunaju pa je leta 1910 navedla, da „regulirana struga reke Save na tem območju še ni dokončno določena,“ in predlagala sklic nove komisije, ki bi upoštevala „obstoječe stanje“.¹⁰²³ Ogrski organi so izrazili mnenje, da „ni treba pošiljati druge komisije, da preveri izračune“ prve, a so pozneje vendarle neradi privolili v to.¹⁰²⁴ Sprejeta ni bila nobena nadaljnja odločitev.
530. Arbitražno sodišče pa ugotavlja, da je skupna komisija iz leta 1909 pojasnila, da „bo novo določena mejna črta [, ki jo je predlagala,] skladna z obstoječo in nesporno črto“.¹⁰²⁵ Leta 1910 je minister za notranje zadeve Ogrske glede predloga skupne komisije izrazil tako mnenje:

določitev mejne črte po sredini reke Save, ki bo [v prihodnje] regulirana, je v vsakem primeru v prid obeh zainteresiranih držav, saj ne glede na spremembe pri projektu regulacije Save na tem delu prihodnja regulirana rečna struga zaradi strukture terena ostaja v obstoječi neregulirani, zelo široki strugi Save, ki je vedno štela za državno mejo in je tako ni mogoče spreminjati, ne da bi bilo ozemlje Kranjske močno okrnjeno.¹⁰²⁶

¹⁰¹⁸ Odgovor Slovenije, odst. 2.99.

¹⁰¹⁹ Lista št. VII in X katastrske občine Velika Dolina (1824), priloga SI-13.

¹⁰²⁰ Zapisnik sestanka Skupne komisije, 21. september 1909, str. 4, priloga SI-37.

¹⁰²¹ Zapisnik sestanka Skupne komisije, 21. september 1909, str. 1, priloga SI-37.

¹⁰²² Zapisnik sestanka Skupne komisije, 21. september 1909, str. 4, priloga SI-37.

¹⁰²³ Pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 17. oktober 1910, str. 1, priloga SI-41.

¹⁰²⁴ Pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 6. junij 1911, str. 2, priloga SI-42.

¹⁰²⁵ Zapisnik sestanka Skupne komisije, 21. september 1909, str. 4, priloga SI-37.

¹⁰²⁶ Citirano v pismu Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 6. junija 1911, str. 2, priloga SI-42.

531. Arbitražno sodišče meni, da sta izjava skupne komisije iz leta 1909 in priznanje Ogrske odločilni v zvezi z območjem 6.1. Na tem območju arbitražno sodišče tako odloča, da meja poteka po sredini reke Save, kot je predlagala skupna komisija iz leta 1909.

ii. Sotočje Save in Bregane

Stališča strank

532. Slovenija trdi, da tudi zunaj območja 6.1 meja med državama v tem sektorju poteka „od ustja reke Sotle po sredini reke Save vse do ustja Bregane in se nadaljuje po njenem toku navzgor vse do naselja Gabrovica“.¹⁰²⁷ Nasprotno pa Hrvaška pripominja, da meja zunaj območja 6.1 poteka po usklajenih mejah katastrskih občin strank. Na nekaterih točkah so te drugačne od toka rek. Predmet spora sta predvsem dve območji v bližini sotočja Bregane in Save.
533. Slovenija trdi, da načrti jožefinske izmere jasno prikazujejo reki Bregano in Savo ter mejo, ki poteka po rekah.¹⁰²⁸ Slovenija se opira tudi na različne vire iz 19. in začetka 20. stoletja.¹⁰²⁹ Slovenija pojasnjuje, da to ni nujno razvidno iz katastrskih evidenc zato, ker naj bi bilo izmero in demarkacijo meje na terenu mogoče izvesti šele po, dokončni določitvi reguliranega poteka reke Save.¹⁰³⁰ Slovenija dodaja, da natančna demarkacija sicer ni bila nikoli opravljena, sredina reke pa je bila sprejeta kot meja.¹⁰³¹ Slovenija zatrjuje, da je bila meja razvidna iz Almanaha iz

¹⁰²⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.113.

¹⁰²⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.105; jožefinska zemljiška izmera, notranjeavstrijske dežele, sekcija 235 (1763–1787), priloga SI-M-4;

¹⁰²⁹ Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.106–10; pismo Cesarsko-kraljevega namestništva Štajerske Vladi Kranjske, 2. avgust 1910, priloga SI-40; gl. katastrska občina Velika Dolina, lista št. VII in X (1824) (list št. 7), priloga SI-13; gl. zapisnik sestanka skupne komisije, 21. september 1909, priloga SI-37; pismo Cesarsko-kraljeve uprave okraja Novo mesto Cesarsko-kraljevi deželni vladi, 20. avgust 1838, priloga SI-16; katastrska občina Bregana, listi št. I, II, III, IV, V (1824), priloga SI-14; katastrska občina Koritno, listi št. VI, VII (1824), priloga SI-15; zapisnik sestanka skupne komisije, 21. september 1909, priloga SI-38; priloga II (trenutno stanje del) k pismu Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 17. oktober 1910, priloga SI-41; pismo Cesarsko-kraljevega notranjega ministrstva z dne 9. aprila 1910 Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, priloga SI-39; pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 17. oktober 1910, priloga SI-41; pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 6. junij 1911, priloga SI-42; pismo Kraljeve hrvaško-slavonsko-dalmatinske vlade z dne 16. marca 1912 Cesarsko-kraljevi deželni vladi Kranjske v Ljubljani, priloga SI-44; pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 6. junija 1911, priloga SI-42; Slovenija oporeka Hrvaški zaradi sklicevanja na enostransko izmero iz leta 1861. Odgovor Slovenije, odst. 2.101.

¹⁰³⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.111; gl. pismo Cesarsko-kraljevega notranjega ministrstva Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 6. marec 1913, priloga SI-46; pismi Kraljeve hrvaško-slavonsko-dalmatinske vlade z dne 24. maja 1916 in 13. decembra 1917 Cesarsko-kraljevi deželni vladi Kranjske v Ljubljani, prilogi SI-49 in SI-50.

¹⁰³¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.100.

leta 1932¹⁰³² in je kljub večkratnim spremembam do leta 1945 v veliki meri ostala enaka. V prvih letih Slovenije in Hrvaške so bile izvedene nekatere nadaljnje ozemeljske spremembe, odražene v zakonodaji republik.¹⁰³³

534. Hrvaška ugotavlja, da Slovenija ne upošteva Poročila iz 1996 in da podaja nove zahteve, pri čemer poskuša v Slovenijo prenesti 39,3 ha hrvaškega ozemlja.¹⁰³⁴ Hrvaška trdi, da nove zahteve niso samo v nasprotju z načelom *uti possidetis* in s slovensko zakonodajo, temveč so tudi brez dejanske podlage.¹⁰³⁵ Hrvaška kritizira Slovenijo zaradi njenega sklicevanja na „nikoli uveljavljen predlog iz leta 1909“¹⁰³⁶ in navaja, da je njeno sklicevanje na dokumente katastrske izmere iz 1824 neumestno, saj je izmera iz 1861 nadomestila izmero iz leta 1824.¹⁰³⁷ Končno pa nove slovenske zahteve ne vzdržijo tudi zaradi hrvaških *effectivités*.¹⁰³⁸

Analiza arbitražnega sodišča

535. Arbitražno sodišče najprej ugotavlja, da so v obravnavanem odseku meje katastrskih občin usklajene. Te usklajene katastrske meje so *prima facie* indic meje.
536. Slovenija navaja, da to ne more držati, ker „je bil ta del kopenske meje vedno določen glede na reki Savo in Bregano.“¹⁰³⁹ Ne glede na to večina dokumentov, predloženih arbitražnemu sodišču, ne vsebuje natančnih informacij o območju sotočja Bregane in Save.¹⁰⁴⁰ Edini dokument, ki podaja take informacije, je katastrski načrt iz leta 1824. Vendar pa je na tem zastarelem načrtu reka Sava vzhodno od svoje zdajšnje struge in načrt dodeljuje Kranjski območja, ki jih Slovenija ne zahteva.¹⁰⁴¹ Nasprotno pa je Hrvaška predložila katastrski načrt

¹⁰³² Memorandum Slovenije, odst. 6.112; *Almanah Kraljevine Jugoslavije, Splošna državna uprava (banovine, okraji, občine in mesta)*, glavno uredništvo Almanaha Kraljevine Jugoslavije, Zagreb, 1932, str. 33, priloga SI-67.

¹⁰³³ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 143:2–11.

¹⁰³⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.101.

¹⁰³⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.102.

¹⁰³⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.102.

¹⁰³⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.103; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 24:16–18.

¹⁰³⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.104.

¹⁰³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.105.

¹⁰⁴⁰ Katastrska občina Bregana, listi št. I, II, III, IV, V (1824), priloga SI-14; katastrska občina Koritno, listi št. VI, VII (1824), priloga SI-15; pismo Cesarsko-kraljeve uprave okraja Novo mesto Cesarsko-kraljevi deželni vladi, 20. avgust 1838, priloga SI-16; *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 93/1945, priloga SI-84; Pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za javna dela, poslano Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, glede določitve deželne meje med Kranjsko in Hrvaško od Jesenic do Bregane, 21. maj 1911, priloga SI-847; *Krajevni leksikon Dravske banovine* (1937), priloga SI-853.

¹⁰⁴¹ Lista št. VII in X katastrske občine Velika Dolina (1824), priloga SI-13.

Podvrha iz leta 1861,¹⁰⁴² karto vojaškega geografskega inštituta na Dunaju iz leta 1882¹⁰⁴³ in zemljevid Geodetskega inštituta Slovenije iz leta 1985,¹⁰⁴⁴ na katerih je meja blizu sotočja podobna usklajenim katastrskim mejam.

537. Arbitražno sodišče v nadaljevanju ugotavlja, da je leta 1909 skupna komisija ločeno obravnavala vprašanje razmejitve ob sotočju Save in Bregane ter predlagala razmejitev, ki je bila podobna zdajšnjim usklajenim katastrskim mejam.
538. Arbitražno sodišče tako sklene, da Slovenija ne more dokazati nobene sporazumne odločitve o določitvi meje na reki Savi v bližini sotočja z Bregano. V skladu s tem je treba obdržati usklajene katastrske meje.
539. Glede predpostavke, da je meja potekala po Bregani, se Slovenija sklicuje na izmere katastrskih občin Velika Dolina, Bregana in Koritno iz leta 1824.¹⁰⁴⁵ Hrvaška zatrjuje, da je to izmero leta 1861 nadomestila izmera katastrske občine Podvrh, na kateri temeljijo obstoječi katastri.¹⁰⁴⁶
540. Slovenija ni predložila dokazov o naslovu v zvezi z obravnavanim območjem – od ustja Sotle na sredini reke Save do ustja Bregane in naprej po slednji gorvodno do naselja Gabrovica – in v skladu s tem arbitražno sodišče odloči, da meja sledi usklajenim mejam katastrov Hrvaške in Slovenije.
541. Arbitražno sodišče še dodaja, da hrvaške *effectivités* podpirajo ta sklep. Posebej poudarja, da je v bližini sotočja dveh rek Hrvaška sredi osemdesetih 20. stoletja razlastila več kot 60 parcel na spornem območju severno od Bregane in izdala dovoljenja za gradnjo pomembnega vodnega črpališča, ki z vodo oskrbuje hrvaški mesti Samobor in Zagreb.

(f) Gorjanci/Žumberk

542. Hrvaška navaja, da mora kopenska meja na območju Gorjanci/Žumberk slediti njenim katastrskim mejam, za katere trdi, da so skladne z zgodovinsko avstro-ogrsko mejo.
543. Slovenija opozarja, da je bilo v času avstro-ogrske monarhije to območje del Vojne krajine. Vojna krajina je bila razpuščena leta 1881 in je bila nato začasno dana Hrvaški v civilno

¹⁰⁴² Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.103, slika CM 5.33.

¹⁰⁴³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.103, slika 5.34.

¹⁰⁴⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.103, slika 5.35.

¹⁰⁴⁵ Zapisnik sestanka skupne komisije, 21. september 1909, priloga SI-37; lista št. VII in X katastrske občine Velika Dolina (1824), priloga SI-13.

¹⁰⁴⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.103, slika 5.33.

- upravljanje.¹⁰⁴⁷ Vendar meja na območju Žumberka in Marindola leta 1918 še ni bila dokončno določena. Po navedbah Slovenije se je situacija razjasnila šele po II. svetovni vojni, ko je bil Marindol priključen Sloveniji in Žumberk Hrvaški – z izjemo nekaterih območij, ki so sporna.
544. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je zgodovina Vojne krajine zapletena. Vojna krajina je bila ustanovljena v šestnajstem stoletju kot tamponsko območje pred turškimi vpadi. Pripadala ni ne Kranjski ne Hrvaški, pač pa je bila pod neposredno upravo Dunaja.¹⁰⁴⁸
545. S cesarsko postavo z dne 8. junija 1871 je bil odobren “prenos dela Vojne krajine izpod vojaške uprave pod civilno upravo” Ogrske. Okraj Žumberk in občina Marindol sta bila začasno izvzeta iz tega prenosa.¹⁰⁴⁹ Določeno je bilo, da je „pri ureditvi meje, ki jo je bilo treba istočasno izvesti, treba ustrezno upoštevati upravičenost Vojvodine Kranjske do teh delov ozemlja in da bo ureditev meje predložena v odobritev cesarskim organom.“¹⁰⁵⁰
546. Cesarsko-kraljevi odlok z dne 15. julija 1881 je uradno potrdil prenos Vojne krajine na Kraljevino Hrvaško in Slavonijo. Navajal pa je, da „mejna vprašanja glede okraja Žumberk in krajevne občine Marindol“ še niso bila rešena. Odlok je nadalje določal, da „je provincializacija na teh območjih odložena“ do ustavne ureditve vprašanja, vendar je bilo upravljanje teh območij začasno preneseno na bana Hrvaške, Slavonije in Dalmacije, „da bi se izognili težavam pri [njihovem] upravljanju.“¹⁰⁵¹
547. Prva izmera na spornih območjih je bila izvedena leta 1883. Dogovora ni bilo mogoče doseči.¹⁰⁵² Leta 1908 je bila v zvezi z reševanjem spornih meja med Vojvodino Kranjsko ter Kraljevino Hrvaško in Slavonijo predvidena splošnejša izmera. Vendar pa je izmera pokazala, da „sporni območji pri Žumberku in Marindolu zaenkrat nista obravnavani; glede teh območij

¹⁰⁴⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.33.

¹⁰⁴⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.115; protimemorandum Slovenije, odst. 5.30–31 sklic na jožefinsko zemljiško izmero, notranjeavstrijske dežele, 1763–1787, priloga SI-M-1; jožefinska zemljiška izmera, Hrvaška, 1763–1787, priloga SI-M-6.

¹⁰⁴⁹ Postava, s katero se ministerstvo v državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel pooblašča v dogovor z ogrskim ministerstvom o priplači h skupnim državnim zadevam vsled prestopa enega dela vojaške granice iz vojaškega upravljanja v civilno, 8. junij 1871, *Državni zakonik za kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane*, št. 149/1871, priloga SI-27.

¹⁰⁵⁰ Prav tam.

¹⁰⁵¹ Cesarsko-kraljevi odlok o združitvi hrvaško-slavonske Vojne krajine s Kraljevino Hrvaško in Slavonijo, s tem pa tudi z deželami Moje ogrske krone, 15. julij 1881, *Uradni list Hrvaško-slavonske Vojne krajine*, 26. člen, priloga SI-31.

¹⁰⁵² Zapisnik s terenskimi zapiski avstro-ogrske podkomisije ob izmeri v občini Marindol in okraju Žumberk, 15. avgust 1883, priloga SI-445.

so se začela ločena pogajanja s predsednikom kraljeve vlade Ogrske, ki še niso zaključena.“¹⁰⁵³
Pogajanja do leta 1918 niso prinesla rešitve.

548. Arbitražno sodišče zato ugotavlja, da leta 1918 kopenska meja na teh dveh takrat spornih območjih še ni bila določena. V nasprotju z navedbami Hrvaške arbitražno sodišče ugotavlja, da na teh območjih ni bilo „zgodovinske avstro-ogrske meje“.
549. Med obema svetovnima vojnama so bile meje Slovenije in Hrvaške večkrat spremenjene,¹⁰⁵⁴ najprej v korist Hrvaške in pozneje v korist Slovenije. Posledično se je „meja med Slovenijo in Hrvaško stabilizirala šele z zakonodajo v zvezi z ozemeljsko organizacijo Kraljevine Jugoslavije“, pri čemer je velik del meje na tem območju danes „za stranki nesporen, kar je razvidno iz ujemanja katastrskih meja.“¹⁰⁵⁵
550. Po letu 1945 ni sporno, da je bil Marindol priključen Sloveniji¹⁰⁵⁶ in večina območja Žumberka Hrvaški. Vendar pa Slovenija trdi, da „je del nekdanje katastrske občine Sekulići v občini Radatovići ostal priključen Sloveniji. Na teh območjih je meja še vedno sporna.“¹⁰⁵⁷

¹⁰⁵³ Nota Cesarsko-kraljeve Deželne vlade za Kranjsko Deželnemu odboru za Kranjsko, 13. avgust 1908, priloga SI-34.

¹⁰⁵⁴ Uredba o razdelitvi države na oblasti, *Uradni list pokrajinske uprave za Slovenijo, Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev*, št. 49/122, priloga SI-57; odlok Pokrajinske uprave za Hrvaško in Slavonijo, Oddelek za notranje zadeve v likvidaciji, z dne 22. avgusta 1924, št. 26/481, s katero se razglasi ustanovitev nove upravne občine v Radatovićih, okraj Jastrebarsko, Zagrebška oblast (1924), *Uradni list pokrajinske uprave za Hrvaško-Slavonijo, Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev*, št. 197/1924, priloga SI-58; Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja (1929), *Uradni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine, Kraljevina Jugoslavija*, št. 100/1929, priloga SI-61. Zakon o ustanovitvi novega sreza metliškega s sedežem v Metliki, *Uradni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine, Kraljevina Jugoslavija*, št. 36/1931, priloga SI-63; Zakon o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, 23. avgust 1931, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine, Kraljevina Jugoslavija*, št. 53/1931, priloga SI-64; Ustava Kraljevine Jugoslavije (1931), *Uradni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine, Kraljevina Jugoslavija*, št. 53/1931, priloga SI-65; Uredba, s katero se izpreminja in dopolnjuje uredba o spojitvi občin v Dravski banovini, 1934, *Uradni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine, Kraljevina Jugoslavija*, št. 29/1934, priloga SI-68.

¹⁰⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.121.

¹⁰⁵⁶ 6. člen Zakona o upravni razdelitvi federalne Slovenije iz leta 1945 navaja naselje Marindol kot del okraja Črnomelj. Slovenski zakon iz 1952 je potrdil, da je katastrska občina Marindol del Slovenije. V nasprotju s tem je hrvaška zakonodaja, sprejeta leta 1947, 1949 in 1950, Marindol vključevala kot del karlovškega okraja. Vendar po letu 1952 Marindol ni bil več naveden kot del tega okraja na Hrvaškem. Memorandum Slovenije, odst. 6.139; Zakon o upravni razdelitvi federalne Slovenije, *Uradni list Slovenskega narodno osvobodilnega sveta in Narodne vlade Slovenije* št. 33/1945, priloga SI-80; Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 60/1947, priloga SI-106; Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 29/1949, priloga SI-117; Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 27/1950, priloga SI-119; Zakon o razdelitvi Ljudske republike Slovenije na mesta, okraje in občine (1952), *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 11/1952, priloga SI-12[0].

551. Arbitražno sodišče v nadaljevanju obravnava vsako sporno območje po vrsti od juga proti severu. In sicer, območje Brezovica pri Metliki, naselje Drage in območje Trdinov vrh/Sveta Gera.

i. Brezovica pri Metliki

552. Prvo sporno območje leži blizu vasi Brezovica pri Metliki. V tej vasi je strokovna skupina določila območje 7.1, ki obsega 2,4 ha zemljišč in glede katerega sta stranki še vedno v sporu.¹⁰⁵⁸

553. Slovenija od sodišča zahteva, naj k njenemu ozemlju ne priključi le območja 7.1, temveč tudi „celotno naselje Brezovica pri Metliki.“¹⁰⁵⁹

554. Po mnenju Hrvaške je vas sestavljena iz dveh delov: slovenskega dela s tem imenom in hrvaškega dela z imenom Brezovica Žumberačka.¹⁰⁶⁰ Slovenija trdi, da je Brezovica eno samo naselje, ki je povezano s Slovenijo in se tam tudi oskrbuje.¹⁰⁶¹

Stališča strank

555. Hrvaška trdi, da katastrske meje obeh držav na tem spornem območju sovpadajo in da skupna črta ustreza zgodovinski avstro-ogrski meji. Pri tem se Hrvaška sklicuje na uradno izmero, izvedeno leta 1898,¹⁰⁶² in dodaja, da ta skupna črta območje 7.1 pušča na hrvaški strani meje.

556. Slovenija trdi, da je katastrska meja, ki ustvarja številne enklave in eksklave, „neposredna dediščina avstro-ogrske Vojne krajine in nerešenega vprašanja natančne določitve njenih meja.“¹⁰⁶³

557. Slovenija poudarja, da celotno območje gravitira k Metliki v Sloveniji.¹⁰⁶⁴ Trdi, da je ob upoštevanju zapletenega stanja za lokalno prebivalstvo edina „praktična rešitev“ ta, da se

¹⁰⁵⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 148:10–13.

¹⁰⁵⁸ Zapisnik o primerjanju neusklajenih meja katastrskih občin, mejni sektor 7, primer 1 (Sekulići-Bušinja vas), mešana strokovna skupina, Ozalj, 14. marec 1996, priloga HR-301.

¹⁰⁵⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.127.

¹⁰⁶⁰ Odgovor Hrvaške, odst. 4.33.

¹⁰⁶¹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 150:2–8.

¹⁰⁶² Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.44.

¹⁰⁶³ Memorandum Slovenije, odst. 6.127.

¹⁰⁶⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.127; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 5.39; odgovor Slovenije, odst. 2.103.

celotno naselje Brezovica pri Metliki (vključno z območjem 7.1) prenese pod suverenost Slovenije.¹⁰⁶⁵

558. Hrvaška nasprotuje zahtevi Slovenije po celotnem naselju Brezovice Žumberačke, saj obsega dodatnih 132 ha glede na območje v velikosti 2,4 ha, ki ga je strokovna skupina označila za spornega.¹⁰⁶⁶ Hrvaška označuje zahtevo Slovenije kot „neutemeljeno“.¹⁰⁶⁷

559. Obe stranki trdita, da je njuno stališče podprto z ustreznimi *effectivités*.

Analiza arbitražnega sodišča

560. Arbitražno sodišče najprej opozarja, da na tem spornem območju ni bilo zgodovinske avstro-ogrske meje.¹⁰⁶⁸ Arbitražno sodišče še ugotavlja, da se katastrske meje skladajo (razen na območju 7.1) in ustrezajo upravnim mejam hrvaških in slovenskih okrajev. Arbitražno sodišče meni, da je treba skupno črto šteti za mejo. Kot je navedeno zgoraj, arbitražno sodišče meni, da je v primerih ujemanja katastrov mogoče sklepati, da so zunanje meje katastrov strank meje republik; tako sklepanje bi lahko ovrgli le prepričljivi dokazi o naslovu, ki bi dokazovali nasprotno, ne pa zgolj obstoj *effectivités*. V skladu s tem arbitražnemu sodišču ni treba obravnavati *effectivités*, na katere sta se sklicevali stranki.

561. Ne glede na to arbitražno sodišče dodaja, da je temeljito preučilo domnevne *effectivités*. Ugotavlja, da je Slovenija igrala pomembno vlogo pri zagotavljanju komunalnih storitev na območju, še zlasti cest,¹⁰⁶⁹ telefonskih storitev¹⁰⁷⁰ ter oskrbe z vodo in energijo.¹⁰⁷¹ Obe policiji

¹⁰⁶⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.127.

¹⁰⁶⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.43.

¹⁰⁶⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.43; gl. odgovor Hrvaške, odst. 4.31–32.

¹⁰⁶⁸ Gl. zg., odst. 548.

¹⁰⁶⁹ Poročilo o pregledu in stanju cest na področju Skupščine občine Metlika v zvezi z rednim vzdrževanjem teh cest (1974) ter Pogodba, sklenjena med Cestnim skladom Skupščine občine Metlika, odnosno Skupščino občine Metlika in Transportno-gradbenim podjetjem TGP Metlika (1974), priloga SI-550; Dokumentacija Občine Metlika o delih na cesti Brezovica–Radovica (1978), priloga SI-567; Odločba Izvršnega sveta Skupščine občine Buje [sic], 22. november 1983, priloga SI-615; Odlok o določitvi in varstvu lokalnih cest na območju občine Metlika (1992), *Uradni list Republike Slovenije*, št. 6/1992, priloga SI-730.

¹⁰⁷⁰ Projektna dokumentacija št. 371/83-S in št. P-371/83 za krajevno telefonsko kabelsko omrežje telefonske centrale v Suhorju, januar in februar 1984, priloga SI-617; Občina Metlika: Odločba o uporabi zemljišč za gradnjo krajevnega telefonskega kabelskega omrežja KATC Suhor, 16. april 1987, priloga SI-645; Občina Metlika: Gradbeno dovoljenje za gradnjo krajevnega telefonskega omrežja KATC Suhor, 11. februar 1988, priloga SI-658; dokumentacija o gradnji telefonskega omrežja v Brezovici pri Metliki od 1987 do 1988, priloga SI-689.

¹⁰⁷¹ Projektna dokumentacija o rekonstrukciji vodovoda Kuljaji–Glavica–Hrast, junij 1987, priloga SI-647; Komunala Metlika, infrastruktura Občine Metlika in register osnovnih sredstev, 2011, priloga SI-813;

sta delovali na tem spornem območju.¹⁰⁷² Popise prebivalstva je izvedla Hrvaška, vendar niso pokrivali vsega prebivalstva.¹⁰⁷³ Gradbena dovoljenja so izdajali slovenski organi,¹⁰⁷⁴ Hrvaška je izvajala kazenski pregon¹⁰⁷⁵, zemljiške spremembe pa so se evidentirale v hrvaški zemljiški knjigi.¹⁰⁷⁶ Če bi se arbitražno sodišče oprlo na *effectivités*, bi bil neizbežen sklep, da nobena stranka ni imela izključne jurisdikcije na območju Brezovice pri Metliki. Vendar pa arbitražno sodišče ne bi moglo oblikovati natančnejšega sklepa na podlagi gradiv, ki sta jih predložili stranki.

562. Drugače pa je na območju 7.1, kjer katastrske meje, kot je navedeno zgoraj, niso skladne.¹⁰⁷⁷ Na tem območju torej ne moremo sklepati, da obstaja tihi dogovor med strankama glede poteka meje. Katastrske meje Hrvaške ustrezajo zgodovinskim franciscejskim načrtom Vojne krajine, medtem ko katastrske meje Slovenije ustrezajo zgodovinskim načrtom Kranjske.¹⁰⁷⁸ Oba zgodovinska načrta sta zelo natančna in bi ju bilo mogoče položiti natančno na katastrske meje strank. Zahteve Slovenije v tej arbitraži se sklicujejo tudi na praktične vidike.

Transportno-gradbeno podjetje Metlika, Izpisi porabe vode za naselje Brezovica pri Metliki od 1947 do 1997, priloga SI-680.

¹⁰⁷² Za Hrvaško, gl. kazensko ovadbo, ki jo je Policijska postaja Ozalj podala Občinskemu javnemu tožilstvu v Karlovcu, Karlovec, 16. april 1988, priloga HR-368; dopis Občinskega javnega tožilstva v Karlovcu Policijski postaji Ozalj, Karlovec, 28. april 1988, priloga HR-369; korespondenca med Zavarovalno skupnostjo Triglav iz Novega Mesta (Slovenija) in Občinskim sekretariatom za notranje zadeve v Ozlju (Hrvaška), Novo Mesto, Ozalj, 21.–22. september 1988, priloga HR-370. Za Slovenijo, gl. Policijska postaja Metlika: policijski uradni zaznamek glede jurisdikcije na območju naselij Drage in Brezovica pri Metliki, 18. september 2012, priloga SI-817; Policijska postaja Metlika: policijski uradni zaznamek glede jurisdikcije na območju naselij Drage in Brezovica pri Metliki, 19. september 2012, priloga SI-818.

¹⁰⁷³ Zvezni zavod za statistiko, kontrolnik popisa za naselje Brezovica Žumberačka v Občini Ozalj, 3. april 1971, priloga HR-347; Zvezni zavod za statistiko, kontrolnik popisa za naselje Brezovica Žumberačka v Občini Ozalj, 10. april 1981, priloga HR-357; Republiški zavod za statistiko, kontrolnik popisa za naselje Brezovica Žumberačka v Občini Ozalj, 12. april 1991, priloga HR-374.

¹⁰⁷⁴ Občina Metlika, Oddelek za urbanizem: gradbeno dovoljenje št. 351-155/82, 11. oktober 1984, priloga SI-622.

¹⁰⁷⁵ Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, nota št. ZMP-8/08 – Izjava k Protokolu o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju, 21. januar 2008, priloga SI-368; Hrvaška – Partnerstvo za pristop 2007, priloženo k Sklepu Sveta (2008/119/ES), 42/55, 12. februar 2008, priloga SI-369; Odlok o spremembi Odloka o razširitvi jurisdikcije Republike Hrvaške v Jadranskem morju (2008) [*sic*], *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 31/2008, priloga SI-370.

¹⁰⁷⁶ Sklep Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi spremembe lastništva parcele št. 5979 (Karlovec, 19. februar 1973), priloga HR-218; sklep Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi parcelacije parcele št. 5971, Ozalj, 12. december 1988, priloga HR-257; sklep Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi spremembe lastništva parcele št. 5960, Ozalj, 17. november 1990, priloga HR-277.

¹⁰⁷⁷ Protimemorandum Hrvaške, slika CM 5.12.

¹⁰⁷⁸ Brezovica in Kamenica, meje zemljiškega katastra franciscejske izmere iz 19. stoletja (primerjava), priloga SI-M-66.

563. Nobene od zgodovinskih kart, ki sta jih predložili stranki, po mnenju arbitražnega sodišča *per se* ni mogoče šteti kot bolj merodajne. Povedno je, da na tem območju zgodovinske izmere, ki so podlaga za kartografsko gradivo, spremlja izrecna opomba, da meja na območju Žumberka ni bila določena.
564. Ker ni dokaza o naslovu, mora arbitražno sodišče upoštevati *effectivités*, na katere se opirata stranki. Kot je navedeno zgoraj, večino primerov izvrševanja upravne pristojnosti ene od zadevnih držav ni mogoče konkretno povezati z ozkim spornim območjem 7.1.¹⁰⁷⁹ Seznam dokazov, ki sta jih stranki predložili glede dejanskega izvrševanja upravne pristojnosti na tem območju, je zelo kratek, vendar pa se mora arbitražno sodišče odločati na podlagi najboljših razpoložljivih dokazov. Zdi se, da je območje 7.1 pogozden pas vzdolž meje. Arbitražno sodišče opozarja na argument Slovenije, da so razne parcele v Brezovici pri Metliki in okoli nje „dosledno razumeli, kot da tvorijo celovito naravno, geografsko, gospodarsko in družbeno enoto,“¹⁰⁸⁰ tesno povezano z Metliko, kar pove že ime Brezovica pri Metliki. Hrvaška ni ugovarjala tako razumljeni celovitosti niti ni predložila nobenega protiargumenta, po katerem bi območje 7.1 predstavljalo „naravno, geografsko, gospodarsko in družbeno enoto“ s katerimkoli hrvaškim naseljem. Tako arbitražno sodišče določi, da je območje 7.1 del ozemlja Slovenije in meja teče po slovenskih katastrskih mejah.
565. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je razmejitev na podlagi katastrskih meja zelo kompleksna. Zaradi nje nastajajo številni meandri in celo enklave,¹⁰⁸¹ večkrat pa tudi seka cesto skozi naselje Brezovica pri Metliki. To ni prvi tak primer,¹⁰⁸² lahko pa povzroča praktične probleme. Čeprav se arbitražno sodišče zaveda teh težav, je pri meji na kopnem strogo zavezano, da odloča v skladu z mednarodnim pravom in ne na podlagi (svojega razumevanja) tega, kaj bi bilo praktično ali ustrezno. Tako se bosta morali stranki sporazumeti o prilagoditvi ali pa poiskati druge načine za reševanje teh problemov v duhu prijateljskega sodelovanja.

¹⁰⁷⁹ Hrvaška je za območje 7. 1 predložila dokaze o *effectivités* v obliki upravljanja katastrskih evidenc za določene katastrske parcele. Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.46, sklic na Sklep Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi spremembe lastništva parcele št. 5960, Ozalj, 17. november 1990, str. 1, priloga HR-277; Sklep Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi parcelacije parcele št. 5960, Ozalj, 4. november 1991, str. 1, priloga HR-278; Sklep Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi parcelacije parcele št. 5971, Ozalj, 12. december 1988, str. 1, priloga HR-257; Sklep Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi spremembe lastništva parcele št. 5979 (Karlovec, 19. februar 1973), str. 1, priloga HR-218.

¹⁰⁸⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.39.

¹⁰⁸¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.127.

¹⁰⁸² Gl. Baarle-Hertog in Baarle-Nassau v *Sovereignty over certain Frontier Land (Belgium/Netherlands)*, sodba z dne 20. junija 1959: ICJ Poročila 1959, str. 209.

ii. Naselje Drage (Sekuliči/Sekuliči)

566. Drugo sporno območje v nekdanji Vojni krajini je strokovna skupina opredelila kot območje 6.3. Meje katastrskih občin na tem spornem območju se prekrivajo. Območje prekrivanja obsega 337,8 ha. Razen vasi Drage je območje gosto poraslo z gozdom.¹⁰⁸³

Stališča strank

567. Hrvaška navaja, da je bilo to sporno območje, "ki je bilo izmerjeno v 19. stoletju, del Kraljevine Hrvaške"¹⁰⁸⁴ in trdi, da je ostalo znotraj Hrvaške. Njeno stališče je, da „hrvaška katastrska meja na tem območju ustreza zgodovinski avstro-ogrski meji“.¹⁰⁸⁵
568. Hrvaška se sklicuje na kartografske¹⁰⁸⁶ in dokumentarne¹⁰⁸⁷ dokaze iz poznega 19. in zgodnjega 20. stoletja.
569. Slovenija izpodbija pojem zgodovinske „avstro-ogrške meje“ na tem območju.¹⁰⁸⁸ Trdi, da je bila meja na tem območju sporna veliko pred razpustitvijo Vojne krajine leta 1881 in po njej.¹⁰⁸⁹ Meja se je „kristalizirala“ šele v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev in pozneje v Kraljevini Jugoslaviji in je bila v nekaterih delih spremenjena po drugi svetovni vojni.¹⁰⁹⁰
570. Slovenija trdi, da je bilo leta 1948 sporno območje vključeno v slovenski katastrski okraj Črnomelj in je potem ostalo del Slovenije. Ugotavlja, da pred letom 1948 naselje Drage ni bilo navedeno v slovenski ozemeljski zakonodaji, bilo pa je navedeno v zakonodaji iz leta 1948 in v vseh nadaljnjih letih.¹⁰⁹¹ Dodaja, da „ustrezna hrvaška zakonodaja naselja Drage po letu 1952 ni

¹⁰⁸³ Memorandum Hrvaške, odst. 6.35.

¹⁰⁸⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 6.36.

¹⁰⁸⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 6.35.

¹⁰⁸⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 6.36 in slika 6.13; gl. odgovor Hrvaške, odst. 4.14.

¹⁰⁸⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 6.37; Kraljeva hrvaško-slavonsko-dalmatinska vlada, Politična in sodna razdelitev in repertorij prebivališč Kraljevine Hrvaške in Slavonije, Zagreb 1903, str. 32–33, priloga HR-1; Kraljeva hrvaško-slavonsko-dalmatinska vlada, Politična in sodna razdelitev in repertorij prebivališč Kraljevine Hrvaške in Slavonije, Zagreb, 1913, str. 40, priloga HR-2; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 19:18–21:9.

¹⁰⁸⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.28.

¹⁰⁸⁹ Prav tam.

¹⁰⁹⁰ Prav tam.

¹⁰⁹¹ Zakon o upravnih razdelitvah Ljudske republike Slovenije, *Uradni list Ljudske Republike Slovenije* št. 9/1948, priloga SI-113; Zakon o postopku za ustanovitev, združitev oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, *Uradni list Socialistične Republike Slovenije* št. 28/1980, priloga SI-203; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 6.123; protimemorandum Slovenije, odst. 5.48–50.

vključevala.¹⁰⁹² Katastrska evidenca naselja Drage je bila leta 1953 prenesena iz Hrvaške v Slovenijo.¹⁰⁹³ Slovenija zato trdi, da „je meja s Hrvaško na odločilni datum potekala po vzhodni meji občine Metlika in da vključuje naselje Drage z okolico“.¹⁰⁹⁴

571. Vendar Hrvaška trdi, da „v nasprotju z navedbami Slovenije Hrvaška spornega območja 6.3 ni nikoli odstopila Sloveniji“.¹⁰⁹⁵ To območje je ostalo na Hrvaškem. V zvezi s tem Hrvaška opozarja, da Slovenija mešani strokovni skupini ni predložila nobenega dokaza, s katerim bi utemeljila svojo zahtevo po prepustitvi spornega območja.¹⁰⁹⁶
572. V podporo svojim zahtevam se obe stranki sklicujeta na *effectivités* v zvezi z vasjo Drage in bližnjim gozdom.

Analiza arbitražnega sodišča

573. Arbitražno sodišče najprej opozarja, da v času Avstro-Ogrske meja na tem območju ni bila določena.
574. Arbitražno sodišče ugotavlja, da se naselje Drage od leta 1948 naprej ves čas pojavlja v slovenskem katastru.¹⁰⁹⁷ Naselje ni bilo omenjeno v nobenem od hrvaških katastrov, predloženih arbitražnemu sodišču.¹⁰⁹⁸ Arbitražno sodišče prav tako ugotavlja, da „so okoli leta 1950 [...] del katastrske občine Sekulići (širše območje naselja Drage) brisali iz katastrskega operata katastrske občine Sekulići v Uradu za kataster v Ozlju“ na Hrvaškem.¹⁰⁹⁹ Na novo „je

¹⁰⁹² Memorandum Slovenije, odst. 6.123.

¹⁰⁹³ Dopis Geodetsko-katastrske uprave Ljudske republike Slovenije Geodetski upravi Ljudske republike Hrvaške, 31. januar 1953, in dopis Geodetske uprave Ljudske republike Hrvaške Geodetsko-katastrski upravi Ljudske republike Slovenije, 4. februar 1953, priloga SI-128; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 6.123; protimemorandum Slovenije, odst. 5.52–53.

¹⁰⁹⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.54.

¹⁰⁹⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.30.

¹⁰⁹⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 6.38; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 21:10–22:9.

¹⁰⁹⁷ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 1948, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 9/1948, str. 47, priloga SI-113; Zakon o razdelitvi Ljudske republike Slovenije na mesta, okraje in občine, 1952, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 11/1952, str. 43, priloga SI-120; Zakon o postopku za ustanovitev, združitvev oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, 1980, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 28/1980, odst. 37, priloga SI-203.

¹⁰⁹⁸ Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, 1947, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 60/1947, odst. 28, priloga SI-106; Zakon o razdelitvi Ljudske republike Hrvaške na okraje, mesta in občine, 1952, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 16/1952, odst. 28, priloga SI-121; Zakon o območjih občin in okrajev v Ljudski republiki Hrvaški, 1962, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, str. 176, priloga SI-160; Zakon o območjih županij, mest in občin v Republiki Hrvaški, 1992, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 90/1992, priloga SI-268.

¹⁰⁹⁹ Zapisnik sestanka 13. marca 1996 o primerjavi neusklajenih mej katastrskih občin, sestavljen v prostorih Urada za katastrsko-geodetske zadeve Karlovec (izpostava Ozalj), mešana slovensko-hrvaška strokovna

bila vzpostavljena katastrska občina Sekuliči“, ki je bila leta 1996 še vedno vodena in vzdrževana v „katastru Črnomelj“ v Sloveniji.¹¹⁰⁰ Ustrezne katastrske evidence so bile nato leta 1953 iz Hrvaške prenesene v Slovenijo,¹¹⁰¹ leta 1966 pa je katastrski urad Ozalj slovensko Gozdno gospodarstvo Novo mesto obvestil, da so bile evidence za to območje predane v Črnomelj, in da na tem območju nima več pristojnosti.¹¹⁰² Na podlagi teh dokumentov arbitražno sodišče *prima facie* meni, da meja slovenske občine Sekuliči predstavlja mejo.

575. Arbitražno sodišče prav tako ugotavlja, da je Slovenija na spornem območju v več zadevah ravnala *à titre de souverain*, pri čemer Hrvaška ni protestirala. Slovenske lokalne oblasti so izdale gradbena dovoljenja.¹¹⁰³ Policijska postaja Metlika (Slovenija) je v Dragah svoje pristojnosti izvajala brez vmešavanja hrvaških varnostnih organov.¹¹⁰⁴ Temeljno sodišče Novo mesto je leta 1979 v Dragah opravilo javno obravnavo.¹¹⁰⁵ V zveznem popisu leta 1981 so bili prebivalci, gospodinjstva in bivališča v Dragah navedeni kot del Slovenije.¹¹⁰⁶ Kaže, da so bili

skupina, *državna meja Republika Slovenija–Republika Hrvaška, primerjava podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, primerjava podatkov iz let 1995/1996, sektor 6, primer 3, str. 3, priloga SI-760.*

¹¹⁰⁰ Zapisnik sestanka 13. marca 1996 o primerjavi neusklajenih mej katastrskih občin, sestavljen v prostorih Urada za katastrskogeodetske zadeve Karlovec (izpostava Ozalj), mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina, *državna meja Republika Slovenija–Republika Hrvaška, primerjava podatkov o mejah katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, primerjava podatkov iz let 1995/1996, sektor 6, primer 3, str. 3, priloga SI-760.*

¹¹⁰¹ Dopis Geodetsko-katastrske uprave Ljudske republike Slovenije Geodetski upravi Ljudske republike Hrvaške, 31. januar 1953, in dopis Geodetske uprave Ljudske republike Hrvaške Geodetsko-katastrski upravi Ljudske republike Slovenije, 4. februar 1953, priloga SI-128.

¹¹⁰² Dopis Urada za kataster Skupščine občine Ozalj, Socialistična republika Hrvaška, Obratu za gozdarsko načrtovanje Gozdnega gospodarstva Novo mesto, 23. september 1996, priloga SI-518.

¹¹⁰³ Skupščina občine Metlika: Odločba o izdaji gradbenega dovoljenja za gradnjo odcepnega 20 kV daljnovođa in tipizirane transformatorske postaje v vasi Drage, 8. november 1973, priloga SI-546; Skupščina občine Metlika: gradbeno dovoljenje, izdano prebivalcu iz Drag, 4. september 1978, priloga SI-648; Občina Metlika: gradbeno dovoljenje št. 351-53/87 za gradnjo gozdne ceste Vahta–Kapa, 25. december 1987, priloga SI-655.

¹¹⁰⁴ Policijska postaja Metlika: policijski uradni zaznamek glede jurisdikcije na območju naselij Drage in Brezovica pri Metliki, 18. september 2012, priloga SI-817; Policijska postaja Metlika: policijski uradni zaznamek glede jurisdikcije na območju naselij Drage in Brezovica pri Metliki, 19. september 2012, priloga SI-818; Policijska postaja Metlika: policijski uradni zaznamek glede jurisdikcije na območju naselij Drage in Brezovica pri Metliki, 19. september 2012, priloga SI-819.

¹¹⁰⁵ Vabilo izvedencu – tolmaču na javno obravnavo na kraju samem v Dragah, 3. oktober 1979, priloga SI-573; Temeljno sodišče v Novem mestu, enota v Črnomlju, Vabilo strankam na javno obravnavo na kraju samem v Dragah, 11. oktober 1979, priloga SI-574; Temeljno sodišče v Novem mestu, enota v Črnomlju, Izdatek poravnave, 18. oktober 1979, priloga SI-575.

¹¹⁰⁶ Zvezni zavod za statistiko, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v letu 1981, kazalo krajevnih skupnosti v socialističnih republikah, avtonomnih pokrajinah in občinah ter naselij v krajevnih skupnostih (Beograd, 1983), priloga SI-917.

prebivalci vključeni na slovenski volilni seznam že leta 1947,¹¹⁰⁷ na plebiscitu 22. decembra 1990 so sodelovali kot del Slovenije.¹¹⁰⁸

576. Hrvaška teh dejstev ne zanika, predloži pa več dokumentov, ki potrjujejo, da je zemljiška knjiga za to območje ostala v Ozlju.¹¹⁰⁹ Zato so odločitve v zvezi z lastništvom zemlje na spornem območju sprejemala hrvaška občinska sodišča; nato so bile vpisane v zemljiško knjigo. Kljub temu arbitražno sodišče ugotavlja, da zgolj dejstvo, da je bila zemljiška knjiga kljub spremembi mej občin vodena na Hrvaškem, ne pomeni, da je Hrvaška obdržala suverenost nad ozemljem.
577. Hrvaška podpre svojo zahtevo s trditvijo, da je „približno 60 % spornih zemljišč in gozdov na spornem območju 6.3 v javni lasti vlade Hrvaške.“¹¹¹⁰ Slovenija pa navaja, da je lastnica približno 30 % tega gozda. V obeh primerih sta imela lokalna urada za gozdove pravico uporabe in sta sodelovala pri upravljanju območja.¹¹¹¹ Ne glede na dejansko stanje v zvezi s tem, je treba obravnavo lastništva in upravljanja posesti ločiti od obravnave suverenosti. Država ima tudi na tujem ozemlju pravico do posedovanja in upravljanja premoženja, kot je gozd.¹¹¹² Navedenega argumenta Hrvaške ni mogoče sprejeti.

¹¹⁰⁷ Dopis Ljudskega odbora Radatovići (Hrvaška) Ljudskemu odboru Suhor (Slovenija), 27. marec 1947, priloga SI-468.

¹¹⁰⁸ Občina Metlika: zapisnik o delu volilnega odbora, volišče št. 30 za naselje Drage, 22. december 1990, priloga SI-695.

¹¹⁰⁹ Odgovor občinskega sodišča v Karlovcu Gozdnemu gospodarstvu Novo mesto, 29. oktober 1968, priloga HRLA-93; Sklep občinskega sodišča Ozalj, 3. februar 1987, priloga HRLA-98; Predlog Gozdnega gospodarstva Novo mesto, naslovljen na zemljiškoknjižno službo v Karlovcu, 30. julij 1968, priloga HR-198; Sodba o priposestevanju parcele št. 5645 v Dragah, Občinsko sodišče Ozalj, Ozalj, 11. marec 1981, priloga HR-356; Sklep o vpisu lastništva Vladimirja Vilfana v Dragah, Občinsko sodišče Ozalj, Ozalj, 15. september 1987, priloga HR-365; darilna pogodba med Zoro Badovinac in Jankom Petkovičem za zemljišča v Dragah, Ozalj, december 1987, priloga HR-366. Gl. tudi Občinsko sodišče v Črnomlju, sklep o dedovanju, 8. september 1971, priloga SI-539; dopis Uprave za kataster in izmero zemljišč občine Ozalj Uradu za kataster Skupščine občine Novo mesto, 29. september 1971, priloga SI-540; dopis Uprave za kataster in izmero zemljišč občine Ozalj Uradu za kataster Skupščine občine Novo mesto, 29. september 1971, priloga SI-541; Sklep občinskega sodišča Ozalj, 20. april 1982, priloga SI-599; Sklep občinskega sodišča Ozalj, 18. april 1986, priloga SI-636; izpisek iz zemljiške knjige za vložek št. 133, zemljiškoknjižni oddelek Ozalj, Občinsko sodišče Karlovec, 16. julij 2013, priloga SI-823; izpisek iz zemljiške knjige za vložek št. 175, zemljiškoknjižni oddelek Ozalj, Občinsko sodišče Karlovec, 16. julij 2013, priloga SI-824.

¹¹¹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.35; Register posesti št. 2 za katastrsko občino Sekulići, 1. januar 1898, priloga HR-135.

¹¹¹¹ Dopis Urada za kataster Skupščine občine Ozalj, Socialistična republika Hrvaška, Obratu za gozdarsko načrtovanje Gozdnega gospodarstva Novo mesto, 17. december 1966, priloga SI-520. Zapisnik 12. rednega zasedanja štiristranske mešane slovensko-hrvaško-italijansko-črnogorske komisije za zaščito voda Jadranskega morja in obalnih območij 27. in 28. oktobra 2011, Portorož, točka 2.2, 28. oktober 2011, priloga SI-427 [sic].

¹¹¹² Gozd Mundat na ozemlju Nemčije je na primer v lasti francoskega *Office national des forêts*; gl. Jacques Myard, "L'accord du 10 mai 1984 sur le Mundat", *Annuaire Français de Droit International*, 31, str. 884–892 (1985).

578. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je bilo to sporno območje več kot 40 let del slovenske katastrske občine Sekuliči, pri čemer Drage v hrvaških katastrskih občinah niso bile omenjene. Ugotavlja tudi, da je Slovenija na tem območju na različnih področjih delovala *à titre de souverain*, čemur Hrvaška ni ugovarjala. Zato arbitražno sodišče določa, da meja teče po vzhodni meji slovenske katastrske občine Sekuliči.

iii. Trdinov vrh/Sveta Gera

579. Tretje območje v nekdanji Vojni krajini je majhen del zemljišča, ki svojo pomembnost dolguje televizijskemu stolpu, vojaškemu objektu, ki ga je zgradila jugoslovanska armada, in trigonometrični referenčni točki, ki jo Slovenija uporablja za izračun pri pozicioniranju meja in infrastrukture.¹¹¹³

Stališča strank

580. Hrvaška trdi, da sta na Sveti Geri „hrvaška in slovenska meja katastrskih občin v celoti usklajeni“¹¹¹⁴ vzdolž zgodovinske avstro-ogrske meje. Hrvaška zahteva, da arbitražno sodišče določi mejo v skladu s tem.
581. Slovenija trdi, da hrvaška zahteva „temelji zgolj na katastrskih dokazih, katerih namen ... ni bil vzpostaviti ... republiške meje.“¹¹¹⁵
582. Hrvaška dodaja, da to območje nezakonito zaseda slovenska vojska¹¹¹⁶ in od arbitražnega sodišča zahteva odločitev, da „v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj nima pravice ostati nobeno slovensko osebje, niti vojaško niti civilno, niti policijsko niti varnostno.“¹¹¹⁷
583. Kot je navedeno zgoraj, Slovenija od arbitražnega sodišča zahteva, da odloči, da zahteva Hrvaške v zvezi s prisotnostjo slovenskega osebja na tem območju „ni med nalogami arbitražnega sodišča, določenimi v arbitražnem sporazumu,“¹¹¹⁸ in da jo je zato treba zavrniti.
584. Slovenija poudarja, da „katastrske evidence ne odražajo v celoti dejanskega stanja na terenu.“¹¹¹⁹ Opozarja, da je bila pred letom 1991 jugoslovanska armada stalno oskrbovana iz

¹¹¹³ Memorandum Slovenije, slika 6.23; odgovor Hrvaške, slika R 4.1.

¹¹¹⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 6.39.

¹¹¹⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.56.

¹¹¹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.65–75; odgovor Hrvaške, odst. 4.23.

¹¹¹⁷ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 41:4–8.

¹¹¹⁸ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 179:8–12.

Novega mesta (Slovenija) po edini dostopni cesti do vrha Trdinovega vrha.¹¹²⁰ Slovenija navaja, da je jugoslovanska armada leta 1991 „objekt predala“ slovenski vojski.¹¹²¹ Slovenija poudarja, da Hrvaška takrat temu ni nasprotovala¹¹²² in da „je dostopno pot do televizijskega stolpa in do trigonometrične referenčne točke na Trdinovem vrhu zgradila in vzdrževala Slovenija.“¹¹²³

585. Hrvaška navedbo Slovenije, da „katastrske evidence ne odražajo v celoti dejanskega stanja na terenu“¹¹²⁴ označuje kot „evfemizem za priznanje, da njene oborožene sile nezakonito zasedajo hrvaško ozemlje.“¹¹²⁵ Opozarja, da „sprememba obstoječih meja ali razmejitev s silo ne more imeti nobenega pravnega učinka.“¹¹²⁶ Hrvaška še navaja, da so po umiku jugoslovanske vojske leta 1991 slovenske vojaške enote zasedle objekt in ga od takrat niso nikoli zapustile.¹¹²⁷ V dokaz svojih protestov zaradi prisotnosti slovenskih vojaških sil na tem območju navaja zapisnike sestankov diplomatov in diplomatsko korespondenco.¹¹²⁸

Analiza arbitražnega sodišča

586. Arbitražno sodišče najprej opozarja, da na tem spornem območju ni bilo zgodovinske avstro-ogrske meje. Prav tako ugotavlja, da se katastrske meje ujemajo in ustrezajo upravnim mejam

¹¹¹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.125.

¹¹²⁰ Prav tam; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 148:26–149:3.

¹¹²¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.125; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 5.59–60; zapis ustne obravnave, str. 148:18–20.

¹¹²² Memorandum Slovenije, odst. 6.125; pismo Janeza Janše, nekdanjega slovenskega ministra za obrambo, Delo, 24. april 1999, priloga SI-304.

¹¹²³ Memorandum Slovenije, odst. 6.126; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 5.58.

¹¹²⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.125.

¹¹²⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.63.

¹¹²⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.66; Arbitražna komisija v okviru Mirovne konference o Jugoslaviji [Badinterjeva komisija], 31 ILM 1488 (1992), str. 1500, priloga HRLA-61 (V skladu z uveljavljenim načelom mednarodnega prava sprememba obstoječih meja ali razmejitev s silo ne more imeti nobenega pravnega učinka. To načelo najdemo, na primer, v Deklaraciji o načelih mednarodnega prava glede prijateljskih odnosov in sodelovanja med državami v skladu z Ustanovno listino Združenih narodov ... in v Helsinški sklepni listini.“).

¹¹²⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 6.40.

¹¹²⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 6.41–43; zabeležka o delovnem sestanku zunanjih ministrov Republike Hrvaške in Republike Slovenije, Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Hrvaške, Zagreb, 20. januar 1998, str. 4, priloga HR-83; nota št. 838/07 Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, 7. februar 2007, priloga HR-110; nota št. 1107/09 Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, Zagreb, 11. marec 2009, priloga HR-121; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 27:11–28:7 sklic na noto št. 521-0304-92/301 Ministrstva za zunanje zadeve Republike Hrvaške Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije, Zagreb, 27. september 1992, priloga HR-287; nota št. 1107/09 Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, Zagreb, 11. marec 2009, priloga HR-121.

- hrvaških in slovenskih občin.¹¹²⁹ Arbitražnemu sodišču ni bil predložen noben dokaz o naslovu, ki bi temu nasprotoval. Arbitražno sodišče zato določa, da meja teče po usklajenih katastrskih mejah. V skladu s tem mu ni treba obravnavati *effectivités*, na katere se sklicuje Slovenija.¹¹³⁰
587. Zaradi take skupne črte televizijski stolp ostaja na slovenski strani, vojaški objekt, ki ga je zgradila jugoslovanska vojska, in trigonometrična točka pa na hrvaški strani meje.¹¹³¹
588. Slovenija opozarja, da je oktobra 1991 jugoslovanska vojska vojaški objekt predala slovenski teritorialni obrambi¹¹³² in navaja, da Hrvaška tedaj ni ugovarjala. Zato Slovenija trdi, da „so kmalu po odločilnem datumu oblasti Slovenije in Hrvaške štele ta vojaški objekt za del Slovenije.“¹¹³³
589. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je edini dokument, ki ga je s tem v zvezi predložila Slovenija, pismo nekdanjega slovenskega ministra za obrambo časopisu Delo z dne 24. aprila 1999, v katerem pravi, da je „na dan, ko je TO prevzemala objekt od JLA, osebno poklical hrvaškega ministra za obrambo, ki ... ni imel niti najmanjših pomislekov proti temu ...“¹¹³⁴ Arbitražno sodišče na podlagi takega dokumenta ne more sklepati, da je s predajo vojaškega objekta slovenskim oblastem oktobra 1991 Hrvaška Sloveniji priznala suverenost na tem območju.
590. Hrvaška je zahtevala, naj sodišče odloči, da „v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj nima pravice ostati nobeno slovensko osebje, niti vojaško niti civilno, niti policijsko niti varnostno.“¹¹³⁵ Arbitražno sodišče je odločilo, da je območje južno od mejne črte del hrvaškega ozemlja, da pa nima pristojnosti za odločanje o prisotnosti vojaškega osebja na tem območju.

¹¹²⁹ Mešana hrvaško-slovenska strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, *Državna meja, Republika Hrvaška–Republika Slovenija: Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj*, 20. december 1996, priloga HR-80.

¹¹³⁰ Geodetska uprava [Ljudske] Republike Hrvaške, Zahtevki za podatke o trigonometrični točki za Gorjance, 14. december 1951, in odgovor Geodetske uprave Ljudske republike Slovenije, 21. december 1951, priloga SI-479; Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije: podatki o geodetski točki za trigonometrijsko točko 375 – Gorjanci, 1959, priloga SI-503; položaj in stabilizacija točke 375 – Gorjanci, 1963, priloga SI-510; Republiška geodetska uprava Ljubljana: dopis v zvezi z odlokom o zavarovanju izmeritvenih znamenj in vizur na točkah geodetskih mrež, 20. februar 1984, priloga SI-619.

¹¹³¹ Memorandum Slovenije, slika 6.23; odgovor Hrvaške, slika R 4.1.

¹¹³² Zapisnik o predaji objekta na Trdinovem vrhu med jugoslovansko vojsko in slovensko teritorialno obrambo, 23. oktober 1991, priloga SI-728.

¹¹³³ Memorandum Slovenije, odst. 6.125.

¹¹³⁴ Pismo Janeza Janše, nekdanjega slovenskega ministra za obrambo, Delo, 24. april 1999, priloga SI-304.

¹¹³⁵ Gl. zg., odst. 207 in 208.

(g) Reke Kamenica, Kolpa/Kupa in Čabranka

591. Meja med Hrvaško in Slovenijo približno 144 km sledi rekam Kamenica, Kolpa in Čabranka.
592. V večjem delu je umestitev meje med strankama dogovorjena.
593. Predvsem ni sporno, da je bil Marindol, enklava, ki so jo kot del nekdanje Vojne krajine leta 1881 začasno priključili Kraljevini Hrvaški, ponovno priključen Sloveniji po 2. svetovni vojni in sta ga na odločilni datum obe stranki šteli za del Slovenije.¹¹³⁶

i. Reka Kamenica

594. Kamenica je majhna reka, ki teče iz območja Žumberk na Hrvaškem proti jugu v reko Kolpo. Reka Kamenica doseže mejo med Slovenijo in Hrvaško vzhodno od naselja, ki se prav tako imenuje Kamenica.¹¹³⁷

Stališča strank

595. Slovenija trdi, da je bila reka Kamenica določena kot meja med Hrvaško in Kranjsko v času jožefinske izmere. Slovenija zatrjuje, da zemljevidi in besedni opisi jožefinske izmere kažejo, da poteka meja med Hrvaško in Kranjsko po reki Kamenici.¹¹³⁸
596. Po mnenju Slovenije je bila z demarkacijo leta 1908/1909 zavrnjena hrvaška sprememba iz leta 1861 in potrjena reka Kamenica kot deželna meja.¹¹³⁹
597. Sprememba po zakonu o ustanovitvi banovin iz leta 1929,¹¹⁴⁰ je bila razveljavljena leta 1931 z dopolnitvami ozemeljske delitve Kraljevine Jugoslavije, s katerimi je bila južna meja Dravske

¹¹³⁶ Gl. zg., odst. 550; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 6.139; protimemorandum Slovenije, odst. 5.16; protimemorandum Hrvaške, zv. III, karta 19.

¹¹³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.130.

¹¹³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.133; Jožefinska zemljiška izmera, notranjeavstrijske dežele, sekcije 231, 236, 237, 238, 239, 246, 247 in 250, 1763–1787, priloga SI-M-5; gl. Vincenc Rajšp in Majda Ficko (ur.), *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787* [Josephinische Landesaufnahme 1763–1787 za ozemlje Republike Slovenije], zv. 1, str. 65, 66, 144 (1995), priloga SI-2. Slovenija meni, da je bilo območje Marindola izjema, ker je „bilo eksklava Vojne krajine.“ Memorandum Slovenije, odst. 6.133.

¹¹³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.134; Rezultati primerjave meja v zvezi z deželno mejo med Kranjsko in Hrvaško od Save do meje s Kranjsko in Primorjem s prilogami, oktober 1908, priloga SI-35; Protokol sestanka skupne komisije za demarkacijo deželne meje med Hrvaško in Kranjsko oziroma deželne meje med Cislajtanijo in Translajtanijo, ki je potekal 17. in 18. septembra 1909 ter v naslednjih dneh v Jesenicah in v Samoboru, nadaljevanje 23. septembra 1909, 24. september 1909, priloga SI-38.

¹¹⁴⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.135, slika 6.26(a); Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja (1929), *Uradni list Dravske banovine, Kraljevina Jugoslavija*, št. 100/1929, priloga SI-61.

- banovine premaknjena na reko Kamenico.¹¹⁴¹ Po mnenju Slovenije so katastri na tem območju „kaotični“ in „se katastrske meje v teh dveh naseljih [Brezovica pri Metliki in Kamenica] ... niso ujemale na odločilni datum niti ne v času franciscejske izmere.“¹¹⁴²
598. Hrvaška navaja, da so bile glede reke Kamenice katastrske meje strank na odločilni datum usklajene, kot je razvidno iz poročila strokovne skupine.
599. Hrvaška ugovarja slovenskemu sklicevanju na upravne meje, določene leta 1931, ker so zakoni in predpisi Kraljevine Jugoslavije leta 1946 postali nični.¹¹⁴³
600. Hrvaška zahteva glede tega območja je prikazana na kartah 22 in 23 v zvezku III njenega protimemoranduma. Na karti 22 je videti, da meja sledi strugi reke Kamenice. Na karti 23 meja še naprej sovпада s strugo reke Kamenice z začetkom na točki severovzhodno od naselja Kamenica. Karte, priložene odgovoru Hrvaške, kot so bile popravljene, kažejo mejo, ki poteka po reki Kamenici od točke južno od naselja Kamenica do izliva reke Kamenice v reko Kolpo,¹¹⁴⁴ naselje Kamenica pa na hrvaški strani v katastrski občini Brašljevica.¹¹⁴⁵
601. Edina pomembna razlika med zahtevkoma strank je zahodno od naselja Kamenica, kot prikazuje karta, ki jo je predložila Slovenija.¹¹⁴⁶ Arbitražno sodišče se bo zato osredotočilo le na to razliko.

Analiza arbitražnega sodišča

602. Arbitražno sodišče začčenja pri vprašanju, ali se katastra na tem delu meje ujemata ali ne. Arbitražnemu sodišču ni bila predložena popolna katastrska evidenca, zato mora o tem vprašanju odločiti na podlagi predloženih dokazov. Hrvaška ugotavlja, da strokovna skupina območja zahodno od Kamenice ni štela za sporno, torej je menila, da se katastra ujemata.¹¹⁴⁷ Slovenija pa je zatrjevala, da se katastrske meje naselja Kamenica „niso ujemale niti na odločilni datum niti v času franciscejske izmere.“¹¹⁴⁸ Za ponazoritev neujemanja meje na odločilni datum se Slovenija sklicuje na karte, priložene dopisom lokalne geodetske uprave iz

¹¹⁴¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.136.

¹¹⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 5.38.

¹¹⁴³ Odgovor Hrvaške, odst. 4.50.

¹¹⁴⁴ Odgovor Hrvaške, zv. III/4, karti 60–61.

¹¹⁴⁵ Odgovor Hrvaške, zv. III/4, karta 59/3.

¹¹⁴⁶ Brezovica in Kamenica, meje zemljiškega katastra franciscejske izmere iz 19. stoletja (primerjava), priloga SI-M-66.

¹¹⁴⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.114.

¹¹⁴⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.38.

- leta 1971.¹¹⁴⁹ Za prikaz zatrjevanega neujemanja v 19. stoletju se Slovenija sklicuje na karte, nastale med letoma 1824 in 1856 (in še en nedatiran zemljevid iz 19. stoletja).¹¹⁵⁰
603. Po pregledu različnih kart iz 19. stoletja, ki jih je predložila Slovenija, se arbitražno sodišče strinja, da različne karte kažejo nekoliko različno obliko meje, ki jo prikazujejo. Ob povedanem in glede na to, da na teh kartah območje zahodno od Kamenice ni prikazano v velikem merilu, arbitražno sodišče ni prepričano, da bi se iz teh dokazov dalo sklepati o zgodovinskem neujemanju katastrov strank. Po drugi strani pa je karta iz leta 1971 pomemben dokaz, da se katastra strank na tem območju nista ujemala. Na karti je severno od vasi Vidošiči, približno tam, kjer naj bi bila vas Kamenica, z roko pripisano „neusklajena meja“.
604. Da bi bolj razjasnili situacijo, je arbitražno sodišče preverilo geoportala obeh strank, na katera se je predvsem Hrvaška med obravnavo večkrat sklicevala. Katastrske meje na geoportalih strank se *ne* ujemajo. Ker si dokazi nasprotujejo, se arbitražno sodišče ne more opreti na poročilo strokovne skupine o ujemanju katastra in ne more izhajati iz predpostavke, da katastrske meje označujejo mejo med strankama. Namesto tega arbitražno sodišče upošteva dokaze, ki sta jih stranki predložili v podporo svojim zahtevkom.
605. Hrvaška je v podporo svojemu stališču predložila le poročilo strokovne skupine. Slovenija se je sklicevala na različno kartografsko gradivo in druge dokaze.
606. Nekaj kart, ki jih je predložila Slovenija, je v tako majhnem merilu, da je glede na majhnost spornega območja nemogoče z gotovostjo zaključiti, kje poteka meja blizu Kamenice.¹¹⁵¹ Če pa bi bilo treba odločitev sprejeti na podlagi teh dokumentov, bi bila v korist Hrvaški. Mejna črta na kartah, ki jih je arbitražno sodišče preučilo, poteka v severni smeri od reke Kamenice, preden rahlo zavije proti vzhodu. Nobena karta ne potrjuje, da meja dejansko zavije proti zahodu, kot izhaja iz slovenskega zahtevka.
607. Karta iz jožefinskega obdobja je med predloženimi kartami najnatančnejši dokaz poteka meje zahodno od Kamenice.¹¹⁵² Po mnenju Slovenije karte kažejo „katastrske meje franciscejske

¹¹⁴⁹ Karte, priložene dopisu Geodetske uprave Črnomelj Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije, 6. maj 1971, priloga SI-M-56.

¹¹⁵⁰ Gl. sp. opombi 1151, 1152.

¹¹⁵¹ Jožefinska zemljiška izmera, notranjeavstrijske dežele (1763–1787), priloga SI-M-1; Jožefinska zemljiška izmera, notranjeavstrijske dežele, sekcije 231, 236, 237, 238, 239, 246, 247 in 250, 1762–1787, priloga SI-M-5; Vojvodina Kranjska, 1832, priloga SI-M-14; Zemljevid Kranjske (1855), priloga SI-M-39. Arbitražno sodišče je preučilo tudi druge zemljevide, ki jih je predložila Slovenija, vendar ti ne omogočajo sklepov glede oblike meje.

¹¹⁵² Brezovica in Kamenica, meje zemljiškega katastra franciscejske izmere iz 19. stoletja (primerjava), str. 5, priloga SI-M-66.

izmere.“ Če ta franciscejski načrt položimo na karte z zahtevkoma strank, je jasno, da se ozemeljske meje tega načrta bolj ujemajo s hrvaškimi zahtevami, ki temeljijo na njenih obstoječih katastrskih mejah.

608. Arbitražno sodišče tako po premisleku sklene, da dokazi podpirajo hrvaški zahtevek. Arbitražno sodišče določa, da meja teče, kot kažeta karti 23 iz III. zvezka protimemoranduma Hrvaške in 59 iz III. zvezka odgovora Hrvaške.

ii. Reka Kolpa

609. Reka Kolpa iz Gorskega kotarja teče v glavnem proti vzhodu do reke Save.

Stališča strank

610. Prvotna zahteva Hrvaške glede relevantnega ozemlja je prikazana na kartah 13 do 22 v zvezku III njenega protimemoranduma. Razen na nekaj omejenih območjih meja na vseh teh kartah sovпада s slovenskim bregom reke Kolpe.¹¹⁵³
611. Slovenija dosledno zagovarja, da meja poteka po sredini reke Kolpe. Slovenija trdi, da so katastrske meje usklajene s sredino reke Kolpe.¹¹⁵⁴
612. Hrvaški zahtevek na popravljenih zemljevidih, ki jih je priložila odgovoru, kaže mejo, ki teče po sredini reke Kolpe.¹¹⁵⁵

Analiza arbitražnega sodišča

613. Arbitražno sodišče zato ugotavlja, da so katastrske meje obeh strank na tem delu meje enake, tako kot tudi njune zahteve v tem postopku. Meja na tem območju ni več sporna.
614. V skladu s tem arbitražno sodišče določi, da meja teče, kot je enako označeno na kartah z zahtevki obeh strank. Arbitražno sodišče prav tako ugotavlja, da mu ni treba podrobneje obravnavati argumentov strank, zlasti ne glede *effectivités* na tem območju.

¹¹⁵³ Gl. karto 16 blizu naselja Kavrani; karto 15 blizu naselij Goršeti in Planica; karto 14 blizu naselja Gusti Laz in karto 13 blizu naselja Hrvatsko. Karta 13 kaže, da zaradi odmika od rečnega brega meja seka cesto na slovenski strani.

¹¹⁵⁴ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 87:24.

¹¹⁵⁵ Odgovor Hrvaške, zv. III/4, karte 61/2–76; odgovor Hrvaške, zv. III/5, karte 77–83, 84/1, 84/3–6 in 85–88. Karta 84/2 kaže mejo, ki teče po sredini struge do slovenske strani otoka na sredini reke Kolpe.

iii. Reka Čabranka

615. Reka Čabranka je pritok reke Kolpe. Od glavnega izvira blizu hrvaškega naselja Čabar teče proti jugu do Osilnice, kjer se izliva v Kolpo.

Stališča strank

616. Slovenija pojasni, da je bila reka Čabranka, podobno kot reki Kamenica in Kolpa, določena kot meja med Hrvaško in Kranjsko ob jožefinski izmeri in potrjena v letih 1908–1909.¹¹⁵⁶ Leta 1930 so bile občine Draga, Trava in Osilnica izločene iz okraja Kočevje in priključene okraju Čabar.¹¹⁵⁷ Leta 1931 je bil okraj Čabar izločen iz Dravske banovine in je postal del Savske banovine.¹¹⁵⁸ Leta 1945 je bila nekdanja rečna meja med Hrvaško in Kranjsko določena kot meja med Hrvaško in Slovenijo.¹¹⁵⁹
617. Hrvaška zahteva glede tega območja je ponazorjena na kartah 12 in 13, priloženih njenemu protimemorandumu, in kartah od 89 do 91, priloženih njenemu odgovoru. Hrvaška oporeka delu slovenske zahteve in trdi, da 25. julija [*sic*] 1991 ta del meje, kakor so ga prikazovale njune usklajene katastrske meje, med strankama ni bil sporen. Hrvaška se sklicuje na zgodovinsko mejo med Kraljevino Hrvaško in Avstrijo, prikazano na karti Vojaškega geografskega inštituta iz leta 1882.¹¹⁶⁰

Analiza arbitražnega sodišča

618. Arbitražno sodišče ugotavlja, da se stališča strank razlikujejo le glede dveh območij: območja, velikega 6,7 ha, jugozahodno od naselja Osilnica; in manjšega območja vzhodno od naselja Plešče. Meje katastrskih občin obeh območij se pri strankah ujemajo. Vendar pa Slovenija uveljavlja pravni naslov prek teh ujemajočih se katastrskih mej, in sicer tam, kjer ne sovpadajo s koritom reke Čabranke.

¹¹⁵⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.133–34.

¹¹⁵⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.137.

¹¹⁵⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.137, slika 6.26(b); Zakon o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, 28. avgust 1931, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, priloga SI-64.

¹¹⁵⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.140, slika 6.28. Zakon o upravni razdelitvi federalne Slovenije (1945), *Uradni list Slovenskega narodno osvobodilnega sveta in Narodne vlade Slovenije*, št. 33/1945, priloga SI-80, je občine Draga, Trava in Osilnica vključil v okraj Kočevje, primerljiva hrvaška zakonodaja pa teh naselij po letu 1947 ni vključila ne v okraj Delnice ne v okraj Reka.

¹¹⁶⁰ Karta Kamenice, Kolpe in Čabranke v merilu 1 : 75.000, izdelal Vojaški geografski inštitut, Dunaj, območje 23, zb. XI, predstavljen v protimemorandumu Hrvaške, slika CM 5.44.

619. Na območju južno od Osilnice je neskladje jasno vidno ob primerjavi zahtevkov strank v njihovih memorandumih:

(Protimemorandum Hrvaške, karta 13)

(Memorandum Slovenije, karta 33)

620. Katastrske meje območja Osilnica se ujemajo, zato arbitražno sodišče uporabi delovno predpostavko, da te ujemajoče se katastrske meje – ki so skladne z zahtevkom Hrvaške – predstavljajo mejo. Glede na zahtevo Slovenije v tej arbitraži pa bo arbitražno sodišče preverilo, ali za majhno območje jugozahodno od naselja Osilnica do reke Čabranke obstaja dokaz o pravnem naslovu v korist Slovenije. Slovenija zatrjuje, da je bila Osilnica med naselji, navedenimi v notranji zakonodaji v zvezi z ozemljem obeh pogodbenic po letu 1945, in po letu 1947 ni bila vključena v hrvaško zakonodajo. Arbitražno sodišče je preučilo ta dokaz in ugotavlja, da podpira splošno zahtevo Slovenije glede naslova le za naselje Osilnica, ki pa med strankama ni sporno. Dokazi o naslovu, ki jih je predstavila Slovenija, ne podpirajo slovenske trditve, da ima pravni naslov za to zadevno območje. V skladu s tem arbitražno sodišče odloči, da na območju Osilnice dogovorjene katastrske meje predstavljajo mejo.
621. Glede na ta zaključek arbitražnemu sodišču strogo gledano ni treba preučiti *effectivités*, ki jih je predložila Slovenija. Arbitražno sodišče opozarja, da so dokazi o *effectivités* pomembni le, v kolikor ni mogoče ugotoviti pravnega naslova ali je ta pravni naslov nejasen.¹¹⁶¹ Vendar pa arbitražno sodišče zaradi celovite obravnave dodaja, da – tudi če bi šteli za relevantne – dokazi, ki jih je glede tega predložila Slovenija, predvsem glede gospodarjenja z vodami,¹¹⁶² lova¹¹⁶³ in

¹¹⁶¹ Gl. zg., odst. 340.

¹¹⁶² Dokumentacija in zemljevidi vodnogospodarskega podjetja Hidrotehnik glede izvajanja nadzornih pristojnosti vodnih skupnosti in regulacijskih del na Kolpi in Čabranki v obdobju med decembrom 1987 in januarjem 1991, priloga SI-698.

¹¹⁶³ Pogodba o gospodarjenju z loviščem, sklenjena med Občinsko skupščino občine Kočevje in Lovsko družino Osilnica, 12. januar 1967, in Sporazum o dodelitvi lovišča v upravljanje, sklenjen med Izvršnim svetom Skupščine Socialistične republike Slovenije in Posestvom Snežnik, Gojitveno lovišče Snežnik, 6. julij 1982, priloga SI-604; Dokumentacija in zemljevidi vodnogospodarskega podjetja Hidrotehnik glede izvajanja nadzornih pristojnosti vodnih skupnosti in regulacijskih del na Kolpi in Čabranki v obdobju med decembrom 1987 in januarjem 1991, priloga SI-698.

policijskega nadzora,¹¹⁶⁴ ne bi spremenili njegove ugotovitve. Poročilo o policijskem nadzoru iz leta 1990, na katerega se sklicuje Slovenija, navaja „primer[e] čezmejnega dvolastništva, predvsem v okolici Osilnice,“¹¹⁶⁵ in obstoj betonskega mostu med naseljema Osilnica in Hrvatsko.¹¹⁶⁶ Zemljevidi, ki sta jih predložili stranki,¹¹⁶⁷ pa kažejo, da je most postavljen vzhodno od sotočja rek Čabranka in Kolpa na točki, kjer meja ni sporna. Arbitražno sodišče zato ugotavlja, da slovenski dokazi o *effectivités* ne podpirajo slovenske zahteve za območje južno od naselja Osilnica do reke Čabranke.

622. Podobno velja tudi glede območja v bližini Plešč, ki ga zahteva Slovenija. Usklajene katastrske meje obeh držav predstavljajo *prima facie* indic meje.¹¹⁶⁸ Slovenija ni predložila nobenih dokazov o pravnem naslovu, ki bi podprli njeno trditev, da teče meja po reki in ne po usklajenih katastrskih mejah (ki v glavnem sledijo reki Čabranki, vendar ne sovpadajo povsem z njeno strugo).
623. Kakor je bilo že omenjeno, dokazi o *effectivités* so pomembni le, kolikor ni mogoče ugotoviti pravnega naslova ali pa je ta pravni naslov nejasen. Tudi če bi bilo treba obravnavati *effectivités*, je dokazna vrednost slovenskih dokazov zelo omejena. Zgoraj omenjeno poročilo o policijskem nadzoru v zvezi z območjem Plešče navaja, da „meja ... poteka po sredini reke Čabranke, cesta pa [po] hrvaški strani.“¹¹⁶⁹ V poročilu je zabeleženo policistovo razumevanje poteka meje ob osamljenem dogodku; težko bi se reklo, da dokazuje dejansko izvajanje teritorialne pristojnosti na tem območju. Tudi če bi bili dokazi o *effectivités* relevantni, bi arbitražno sodišče pri ocenjevanju njihove teže moralo ugotoviti, da so bolj prepričljivi dokazi, ki kažejo, da usklajene katastrske meje predstavljajo mejo.
624. Arbitražno sodišče zato odloči, da kopenska meja na območju reke Čabranke sledi katastrskim mejam strank.

¹¹⁶⁴ Postaja milice Črnomelj: varnostna ocena obkolpskega območja v občini Črnomelj, 7. december 1990, in Uprava za notranje zadeve Ljubljana okolica, Inšpektorat milice: varnostna ocena območja na meji z Republiko Hrvaško, 10. december 1990, priloga SI-691.

¹¹⁶⁵ Prav tam.

¹¹⁶⁶ Prav tam.

¹¹⁶⁷ Memorandum Slovenije, zv. 2, karta 33; protimemorandum Hrvaške, zv. 3, karta 13.

¹¹⁶⁸ Odgovor Hrvaške, zv. III/5, karta 90.

¹¹⁶⁹ Postaja milice Črnomelj: varnostna ocena obkolpskega območja v občini Črnomelj, 7. december 1990, in Uprava za notranje zadeve Ljubljana okolica, Inšpektorat milice: varnostna ocena območja na meji z Republiko Hrvaško, 10. december 1990, str. 13–14, priloga SI-691.

(h) Črneča vas

625. Slovenija zahteva majhno območje, veliko približno 2,8 ha, vzhodno od naselja Črneča vas.¹¹⁷⁰ Posledica slovenskega zahtevka bi bil premik meje tako, da bi bil razcep ceste, ki povezuje slovenski naselji Frluga/Prušnja vas na severu in Vrbje na jugu, na slovenskem ozemlju, kakor kaže naslednji izsek karte z zahtevkom Slovenije.

(Memorandum Slovenije, 2. zv., karta 22)

626. Slovenija navaja, da „je cesti in križišče vedno upravljala Slovenija.“¹¹⁷¹ Slovenija se sklicuje zlasti na Uradni list Socialistične republike Slovenije, št. 30/1988,¹¹⁷² s čimer dokazuje, da je upravljala cesto.¹¹⁷³ V odgovor na hrvaško stališče Slovenija zanika, da bi strokovna skupina dejansko primerjala ustrezne hrvaške in slovenske katastrske evidence za to območje.¹¹⁷⁴
627. Hrvaška zatrjuje, da je Slovenija „zahtevala 2,8 ha veliko parcelo le zaradi nadzora križišča dveh cest, ki je vedno veljalo kot del hrvaškega ozemlja.“¹¹⁷⁵ S tem v zvezi se Hrvaška sklicuje

¹¹⁷⁰ Memorandum Slovenije, 2. zv., karte 5–16, protimemorandum Hrvaške, III. zv., karta 20. Gl. protimemorandum Hrvaške, slika CM 5.38.

¹¹⁷¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.105.

¹¹⁷² 7. člen, priloga SI-952, ki se glasi: „Med pomembnejše krajevne poti za cestno-prometno povezavo v občini Krško se štejejo ulice, trgi in ceste v mestnih naseljih, katere so centri krajevnih skupnosti, ter naslednje krajevne poti: [...] 40. Črneča vas–Vrbje–Vrtača–Prušnja vas.“

¹¹⁷³ Slovenija poudarja, da so bile občinske oblasti po takrat veljavni cestni zakonodaji med drugim pristojne za kategoriziranje lokalnih cest. Gl. slovenski zakon o cestah (*Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 38/1981, 7/1986, 37/1987, 2/1988, 7. in 10. člen, priloga SI-951).

¹¹⁷⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.105.

¹¹⁷⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.108.

na izsek iz Atlasa Slovenije, prikazan v nadaljevanju, na katerem cestno križišče jasno leži na hrvaškem ozemlju.¹¹⁷⁶

(Protimemorandum Hrvaške, slika CM 5.39)¹¹⁷⁷

628. Arbitražno sodišče najprej ugotavlja, da se zdijo meje katastrov na tem območju usklajene. Arbitražno sodišče se je seznanilo s slovensko ugotovitvijo, da strokovna skupina morda ni primerjala katastrskih evidenc prav tega območja, prav tako pa ugotavlja, da Slovenija ni vsebinsko izpodbila hrvaške trditve, da se katastri ujemajo. Vsekakor pa Slovenija ni predložila nobenih dokazov o tem, da se njen kataster ne sklada s katastrom Hrvaške. V skladu s tem arbitražno sodišče ugotavlja, da predstavljata usklajena katastra *prima facie* indic lokacije meje.
629. Kot je arbitražno sodišče že ugotovilo v zvezi z drugimi območji, dokazov o *effectivités* praviloma ni mogoče šteti za dokaze o pravnem naslovu. To velja tudi v teh okoliščinah: zgolj dejstvo, da so slovenske oblasti morda razširile vzdrževanje ceste do križišča, nima velike dokazne vrednosti o obstoju pravnega naslova. Po drugi strani pa je dolgoletna usklajenost katastrov na Hrvaškem in v Sloveniji močan dokaz o tem.
630. Skladno s tem arbitražno sodišče določi, da meja na območju vzhodno od Črneče vasi sledi usklajenim katastrskim mejam Hrvaške in Slovenije.

¹¹⁷⁶ Prav tam.

¹¹⁷⁷ Izvleček iz protimemoranduma Hrvaške, slika CM 5.39.

(i) Novi Kot/Prezid, Draga/Prezid, Babno Polje/Prezid

631. Meja med strankama prečka Kraško planoto. Blizu hribov Škodovnik in Beli vrh meja na vzhodu, severu in zahodu obkroža hrvaško občino Prezid. V tem pasu so obravnavana tri območja.

i. Draga/Prezid in Novi Kot/Prezid

632. Prvo območje je strokovna skupina opredelila kot območje 9.1. Obsega 3,8 km meje oziroma 1,4 ha, in sicer ob zahodni meji med katastrskima občinama Draga v kranjskem (in slovenskem) okraju Kočevje in Prezid v hrvaškem okraju Čabar.¹¹⁷⁸ Drugo območje v bližini Novega Kota omenja samo Slovenija in je podobne velikosti.¹¹⁷⁹

Stališča strank

633. Slovenija zahteva, da mora na teh območjih „uskklajena meja katastrskih občin slediti dvostransko določeni meji med nekdanjo Kraljevino Hrvaško in Slavonijo ter nekdanjo Vojvodino Kranjsko.“¹¹⁸⁰ Hrvaška se strinja.¹¹⁸¹
634. Med postopkom sta se stranki strinjali tudi, da „je treba mejo v naravi ugotoviti v skladu z dokumentacijo o meji iz časa razmejitve med Kranjsko in Hrvaško, opravljene leta 1909.“¹¹⁸² Na podlagi tega se strinjata, da območje 9.1 pripada Hrvaški, razen parcele št. 1648.¹¹⁸³
635. V zvezi z drugim območjem Slovenija opozarja, da sta Kranjska in Slovenija sprejeli mejo, ki je bila predlagana leta 1909 ter nato izmerjena in demarkirana na terenu.¹¹⁸⁴ Slovenija trdi, da je ta meja še veljavna. Hrvaška temu ne oporeka, saj zadeve ne obravnava.

¹¹⁷⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.144; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 5.18.

¹¹⁷⁹ Memorandum Slovenije, slika 6.30.

¹¹⁸⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.144; memorandum Hrvaške, odst. 6.34; mešana hrvaško-slovenska strokovna skupina za primerjavo neuskklajenih meja katastrskih občin, zapisnik o terenskih delih na območju neuskklajenih mej k. o. Prezid in k. o. Draga v dneh od 8. do 10. julija 1997, 11. december 1997, priloga HR-82. Gl. tudi pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 6. junij 1911, priloga SI-42; dopis javnega pravobranilstva Socialistične republike Slovenije Republiškem sekretariatu za pravosodje, organizacijo uprave in proračun, 24. marec 1978, priloga SI-296.

¹¹⁸¹ Memorandum Hrvaške, odst. 6.34.

¹¹⁸² Protimemorandum Slovenije, odst. 5.23; odgovor Hrvaške, odst. 4.13; odgovor Slovenije, odst. 2.115 (s sklicem na popravljeno karto 35).

¹¹⁸³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.24–25; mešana hrvaško-slovenska strokovna skupina za primerjavo neuskklajenih meja katastrskih občin, zapisnik o terenskih delih na območju neuskklajenih mej k. o. Prezid in k. o. Draga v dneh od 8. do 10. julija 1997, 11. december 1997, str. 7, priloga HR-82; odgovor Hrvaške, odst. 4.13; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 151:17–152:4.

Analiza arbitražnega sodišča

636. Arbitražno sodišče meni, da stranki glede teh dveh območij nista več v sporu. Sodišče zato ugotavlja, da meja sledi usklajenim mejam katastrov Hrvaške in Slovenije.

ii. Babno Polje/Prezid

637. Sporno območje 9.2 je veliko 0,7 ha. Hrvaška ga zahteva kot del katastrske občine Prezid, Slovenija pa kot del katastrske občine Babno Polje.

Stališča strank

638. Stranki se strinjata, da je meja na tem območju zgodovinska avstro-ogrška meja. Strinjata se tudi, da sta bila leta 1913 mejnika št. 105 in št. 106 na terenu pravilno postavljena. Vendar Slovenija meni, da teče meja med tema dvema mejnikoma kot ravna črta, Hrvaška pa trdi, da je ukrivljena in sledi meji hrvaške parcele št. 2725. Območje, ki ga pokriva, je del parcele št. 860 v slovenskem katastru.
639. Meja na tem območju je po navedbah Slovenije skladna z njenimi katastrskimi mejami, kot kaže skicirana karta triangulacije meje med katastrskima občinama Babno Polje in Prezid iz leta 1918.¹¹⁸⁵ Slovenija ugotavlja, da Hrvaška ne upošteva demarkacijske dokumentacije za ta sektor, ki podpira slovensko zahtevo, in se še naprej sklicuje na lastni katastrski načrt.¹¹⁸⁶ Slovenija navaja:

Kopenska meja, označena na skicah iz leta 1918, teče od mejnega kamna št. 105 severno v precej ravni črti do mejnega kamna št. 106; tam mejna črta ostro zavije proti vzhodu. Mejni kamen št. 106 je postavljen na jugovzhodni meji sporne parcele št. 860. V takih okoliščinah del parcele št. 860, ki se je prekrival s hrvaškimi katastrskimi evidencami, ne more biti del Hrvaške.¹¹⁸⁷

640. Hrvaška navaja, da spor izhaja iz nesoglasja glede tega, kako bi bilo treba povezati mejnika št. 105 in št. 106.¹¹⁸⁸ Hrvaška zatrjuje, da bi bilo treba mejo med mejnima kamnoma potegniti v skladu z mejo iz avstro-ogrškega obdobja, kakor je prikazana na načrtu katastrske izmere iz leta

¹¹⁸⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.144 in slika 6.30.

¹¹⁸⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.145.

¹¹⁸⁶ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 152:5–12.

¹¹⁸⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.145.

¹¹⁸⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.39.

1860 in kot jo potrjujejo hrvaške *effectivités*.¹¹⁸⁹ Hrvaška poudarja, da je edini dokaz, na katerega se sklicuje Slovenija, skicirana karta „neznanega izvora“. ¹¹⁹⁰

Analiza arbitražnega sodišča

641. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je bilo sporno območje na katastrskih načrtih Prezid in Babno polje navedeno že v devetnajstem stoletju¹¹⁹¹ in je bilo na teh dveh načrtih navedeno tudi leta 1996.¹¹⁹² Spremembe lastništva so bile vpisane v slovenski in hrvaški zemljiški knjigi.¹¹⁹³
642. Arbitražno sodišče ugotavlja, da sta bila leta 1913 ob demarkaciji meje mejnika št. 105 in 106 postavljena približno 100 m narazen. Če bi bilo odločeno, da se parcela št. 2725 priključi Hrvaški, bi bilo enostavno postaviti še en mejnik na severozahodnem skrajnem robu te parcele, vendar to ni bilo narejeno. Poleg tega je na terenski skici deželne meje med Kranjsko in Hrvaško, ki jo je junija 1918 narisal višji cesarsko-kraljevi geodet, meja narisana kot skoraj ravna črta med tema dvema mejnikoma.¹¹⁹⁴ Arbitražno sodišče meni, da je bila v tistem času ta črta meja in to ostaja še naprej. V skladu s tem arbitražno sodišče določi, da teče meja tako, kakor je označeno na cesarsko-kraljevi terenski skici iz junija 1918.

3. Sektor Istra

643. Sektor Istra leži med centralnim sektorjem na vzhodu in Jadranskim morjem v zalivu na zahodu. Najpomembnejša geografska značilnost sektorja je reka Dragonja, ki teče po severnem delu polotoka Istra od vzhoda proti zahodu in se v zalivu izliva v Jadransko morje.¹¹⁹⁵ Stranki se razhajata glede opredelitve sektorja. Hrvaška meni, da se sektor razteza od Gorskega kotarja do

¹¹⁸⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.40; gl. Sklep o dedovanju po pokojnem Jakovu Paulinu, Občinsko sodišče v Delnicah, Delnice, 29. marec 1967, str. 1, priloga HR-194.

¹¹⁹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.42; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.145; dopis javnega pravobranilstva Socialistične republike Slovenije Republiškem sekretariatu za pravosodje, organizacijo uprave in proračun, 24. marec 1978, priloga SI-296.

¹¹⁹¹ Katastrska občina Babno polje (1823), list št. I, priloga SI-832; Katastrska občina Hrib (1823), lista št. I in IX, priloga SI-833; Katastrska občina Prezid (1860), list št. I, priloga SI-838.

¹¹⁹² Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, zapisnik terenskega ogleda neusklajenih mej katastrskih občin na delu katastrske občine Prezid oziroma katastrske občine Babno polje, 12. junij 1996, priloga SI-290.

¹¹⁹³ Zakon o dedovanju (1965), *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 42/1965; Okrajno sodišče Cerknica: zgodovinski izpisek št. 77/97 iz zemljiške knjige za katastrsko občino Babno polje, zemljiškoknjižni vložek št. 317, 20. maj 1997, priloga SI-980; Sklep o dedovanju po pokojnem Jakovu Paulinu, Občinsko sodišče v Delnicah, Delnice, 29. marec 1967, priloga HR-194.

¹¹⁹⁴ Skica št. 1, deželna meja med Kranjsko in Hrvaško (junij 1918), priloga SI-51.

¹¹⁹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 5.1.

- ustja reke Dragonje (v točki, kjer se v zalivu izliva v Jadransko morje).¹¹⁹⁶ Slovenija meni, da se sektor razteza od nekdanje tromeje med Slovenijo, Hrvaško in Julijsko krajino na območju Snežnika (ob vznožju hriba Škodovnik) do zaliva.¹¹⁹⁷
644. Večji del sektorja je imel v dvojni monarhiji status avstrijske kronske dežele.¹¹⁹⁸ Ob koncu 1. svetovne vojne je dvojna monarhija razpadla, po Saintgermainski in Rapalski pogodbi je bil sektor priključen Italiji in vključen v Julijsko krajino.¹¹⁹⁹
645. Med 2. svetovno vojno je v Istri in Julijski krajini prišlo do političnega odpora.¹²⁰⁰ AVNOJ, zvezni organ, ki je izvajal oblast in je bil krovno telo za druga osvobodilna gibanja, je leta 1943 potrdil odločitvi, ki sta ju sprejela Pokrajinski antifašistični svet narodne osvoboditve Hrvaške (ZAVNOH) in Osvobodilna fronta slovenskega naroda o priključitvi hrvaške Istre in slovenske Primorske njunima ozemljema.¹²⁰¹
646. Mejo v Istri je bilo treba določiti zaradi predvidene zvezne države šestih republik¹²⁰² in zaradi napetosti med člani odporiškega gibanja, „partizani“, glede njihove „pristojnosti“. ¹²⁰³ Hrvaške in slovenske partizanske oblasti so se sestale v vasi Malija in obravnavale zadevo.¹²⁰⁴ Hrvaška zatrjuje, da so se na sestanku dogovorili o meji med Hrvaško in Slovenijo v Istri.¹²⁰⁵ Slovenija pa trdi, da je bila taka „ureditev“ „namenjena zgolj praktični rešitvi za konkreten namen osvobodilnega boja.“¹²⁰⁶
647. Po Beograjskem sporazumu iz leta 1945¹²⁰⁷ sta bili reka Dragonja in celotna meja med strankama v coni B.¹²⁰⁸ Po mirovni pogodbi z Italijo iz leta 1947 sta vzhodni del Julijske krajine in Istra leta 1947 pripadla Jugoslaviji. Zahodni del do Jadranskega morja je postal del STO.¹²⁰⁹

¹¹⁹⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 5.3.

¹¹⁹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.03, 6.148.

¹¹⁹⁸ Gl. memorandum Hrvaške, odst. 5.9–10; memorandum Slovenije, odst. 6.149–50.

¹¹⁹⁹ Gl. opombo 11 in 11; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 5.11; memorandum Slovenije, odst. 6.151.

¹²⁰⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 5.12–13; memorandum Slovenije 6.152.

¹²⁰¹ Gl. memorandum Hrvaške, odst. 5.14–16; memorandum Slovenije 6.153.

¹²⁰² Memorandum Hrvaške, odst. 5.16.

¹²⁰³ Memorandum Slovenije, odst. 6.156.

¹²⁰⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 5.17–24; memorandum Slovenije, odst. 6.156–57.

¹²⁰⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 5.24.

¹²⁰⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.157.

¹²⁰⁷ Sporazum med Združenimi državami Amerike, Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irska in Jugoslavijo o začasni upravi Julijske krajine, podpisan v Beogradu 9. junija 1945, priloga HRLA-11.

¹²⁰⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 5.26.

¹²⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.160.

648. Z mirovno pogodbo z Italijo iz leta 1947 sta bila vzhodni del Julijske krajine in Istra kot celota dodeljena Jugoslaviji.¹²¹⁰ Ukaz Ljudske skupščine Federativne ljudske republike Jugoslavije z dne 15. septembra 1947 prav tako ne omenja dodelitve teh ozemelj Hrvaški ali Sloveniji.¹²¹¹

649. Slovenija pojasnjuje:

Poverjeništvo Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Slovensko Primorje (PPNOO) in Oblastni ljudski odbor za Istro v Labinu (hrvaška civilna uprava) sta 20. februarja 1947 soglasno in z odobritvijo Vojaške uprave jugoslovanske armade sprejela Odlok o ustanovitvi Istrskega okrožja. Okrožje je obsegalo okraja Koper in Buje. Istrsko okrožje bi postalo del STO kot nova cona B po priključitvi vzhodnega dela Istre in nekdanje Julijske krajine k Jugoslaviji. Z drugimi besedami, po Mirovni pogodbi iz leta 1947 je bilo Istrsko okrožje še zadnji del Istre pod jugoslovansko vojaško upravo v okviru ureditve STO.¹²¹²

650. Z odlokom je bila ustanovljena Skupščina Istrskega okrožnega ljudskega odbora, ki ji je bila podeljena „vsa civilna oblast“.¹²¹³ Za razliko od nekdanje cone B Julijske krajine je cono B STO torej upravljal skupno ustanovljeni organ in ne ločeno slovenska in hrvaška civilna oblast po *de facto* razmejitveni črti.¹²¹⁴

651. 25. aprila 1952 sta Skupščina Istrskega okrožnega ljudskega odbora in Vojaška uprava jugoslovanske armade sprejeli Odlok o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine.¹²¹⁵

652. Po Londonskem memorandumu, sklenjenem med Združenimi državami, Združenim kraljestvom, Italijo in Jugoslavijo, je bilo STO 5. oktobra 1954 razpuščeno.¹²¹⁶ Cona B STO je bila priključena Jugoslaviji. Memorandum je bil uveljavljen z jugoslovanskim zveznim zakonom, ki je okraj Koper dodelil Sloveniji, okraj Buje pa Hrvaški.¹²¹⁷ Hrvaška je sprejela

¹²¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.166.

¹²¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.167.

¹²¹² Memorandum Slovenije, odst. 6.190; gl. memorandum Hrvaške, odst. 5.31. Gl. tudi Odlok o ustanovitvi Istrskega okrožja, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, 1. člen, priloga HRLA-14.

¹²¹³ Odlok o ustanovitvi Istrskega okrožja, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, 1. člen, priloga HRLA-14; memorandum Hrvaške, odst. 5.31; memorandum Slovenije, odst. 6.191.

¹²¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.191.

¹²¹⁵ Gl. Odlok o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga HRLA-22; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 5.36; memorandum Slovenije, odst. 6.192.

¹²¹⁶ Memorandum o soglasju glede Svobodnega tržaškega ozemlja med Združenimi državami, Združenim kraljestvom, Italijo in Jugoslavijo, sklenjen v Londonu, 5. oktobra 1954, 235 UNTS 99, priloga HRLA-32; memorandum Hrvaške, odst. 5.37; memorandum Slovenije, odst. 6.194.

¹²¹⁷ Odločba Zveznega izvršnega sveta o sprejetju sporazuma, ki ga obsega Memorandum o soglasju med vladami Federativne ljudske republike Jugoslavije, Republike Italije, Združenih držav Amerike in Združene kraljevine o Svobodnem tržaškem ozemlju, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1954, točka 3, ponatisnjeno v: Severnojadranski inštitut Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, *Priključitev Istre federalni državi Hrvaški v Demokratični federativni Jugoslaviji*,

zakonodajo, ki je določila, da v okraju Buje veljajo hrvaški zakoni, in zakon, ki je za namene upravne organiziranosti upošteval novi okraj.¹²¹⁸ Slovenija je storila enako pri okraju Koper.¹²¹⁹

653. Hrvaška trdi, da se stranki strinjata, da v sektorju Istra drugače kot v sektorju Mura in centralnem sektorju nikoli ni bilo zgodovinskih mej in so bile meje vzpostavljene šele po 2. svetovni vojni.¹²²⁰ Hrvaška se v zvezi z virom pravnega naslova za sektor Istra sklicuje na dogovore, ki so jih leta 1944 glede svojih „pristojnosti“ dosegli člani slovenskih in hrvaških partizanskih skupin iz odporniškega gibanja.¹²²¹ Hrvaška trdi, da je bila hrvaško-slovenska meja v sektorju Istra s temi dogovori določena.¹²²² Hrvaška se predvsem glede zahodne Istre sklicuje na vzpostavitev *de facto* meje po strugi reke Dragonje na podlagi neformalnih dogovorov med partizanskimi skupinami leta 1944, ki se je kot *de facto* stanje ohranila do leta 1955, ko je bila potrjena s sporazumom med izvršnima svetoma Hrvaške in Slovenije.¹²²³ Hrvaška se sklicuje tudi na hrvaško upravljanje območja južnega oziroma levega brega reke Dragonje od leta 1957 do odločilnega datuma.¹²²⁴
654. Ob sklicevanju na poročilo iz leta 1996 Hrvaška opredeli osem spornih območij v sektorju Istra.¹²²⁵ Največje je sporno območje 11.9,¹²²⁶ ki je bilo najprej znotraj ene avstrijske, nato pa italijanske občine, kar pomeni, da na tem območju ni bilo niti približka mednarodne meje niti občinske meje, ki bi katerikoli del območja, ki ga zahteva Hrvaška, ločevala od kateregakoli dela območja, ki ga zahteva Slovenija.¹²²⁷

1943–1968, (Reka, 1968), str. 329, priloga HRLA-33; memorandum Hrvaške, odst. 5.37; memorandum Slovenije, odst. 6.195.

¹²¹⁸ Zakon o veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov Ljudske republike Hrvaške na območju okraja Buje, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 53/1954, 1. člen, priloga HRLA-31; Zakon o dopolnitvah Zakona o razdelitvi Ljudske republike Hrvaške v okraje, mesta in občine, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 53/1954, 2. člen, priloga HRLA-30; gl. memorandum Hrvaške, odst. 5.38–39; memorandum Slovenije, odst. 6.197.

¹²¹⁹ Zakon o razširitvi veljavnosti ustave, zakonov in drugih predpisov Ljudske republike Slovenije na koprsko območje, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 43/1954, priloga SI-140; *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 24/1955, priloga SI-143; memorandum Slovenije, odst. 6.196; memorandum Hrvaške, odst. 5.43–45.

¹²²⁰ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 81:22–82:7, sklic na memorandum Slovenije, odst. 6.03, odgovor Slovenije, odst. 2.143.

¹²²¹ Memorandum Hrvaške, odst. 5.17–24.

¹²²² Memorandum Hrvaške, odst. 5.24.

¹²²³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 33:18–34:8.

¹²²⁴ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 34:4–8.

¹²²⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.1.

¹²²⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 31:15–17, sklic na zavihek 6.1 v zvezi s spornim območjem 11.9.

¹²²⁷ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 33:12–17.

655. Poleg teh območij Hrvaška očita Sloveniji uveljavljanje treh „novih“ zahtev, ki jih ob razglasitvi samostojnosti ni postavila.¹²²⁸ Tri nove zahteve obsegajo približno 9 ha. Hrvaška zatrjuje, da nove zahteve odstopajo od slovenske zakonodaje in od izjave Slovenije v memorandumu, da se meja v vzhodni Istri ujema s katastrskimi mejami.¹²²⁹
656. Hrvaška poudarja, da se stranki o nekaterih točkah glede Istre strinjata. Po njenem mnenju se stranki strinjata, da zgodovinske meje ni in da relevantna veriga pravnih instrumentov, ki pravni naslov povezujejo z odločilnim datumom, sega nazaj do avstro-ogrskih meja.¹²³⁰ Po mnenju Hrvaške se stranki tudi strinjata, da zahodni del Istre do leta 1954 ni bil priključen ne Hrvaški ne Sloveniji ter da ob priključitvi vprašanje meje ni bilo rešeno.¹²³¹
657. Slovenija zatrjuje, da je bil v sektorju Istra pravni naslov za določitev meje in za uporabo načela *uti possidetis* vzpostavljen šele po 2. svetovni vojni. Dodaja pa, da je meja vseeno temeljila na prej obstoječih katastrskih mejah.¹²³²
658. Slovenija opozarja, da sta bila vzhodni del nekdanje Julijske krajine in Istra priključena k Jugoslaviji v skladu s poveljnimi pogodbami, v tem primeru z mirovno pogodbo iz leta 1947, medtem ko je zahodni del Istre najprej postal del STO ter bil k Sloveniji in Hrvaški priključen šele leta 1954.¹²³³
659. Slovenija analizira pravni naslov za vzhodni del nekdanje Julijske krajine, ki je bil z mirovno pogodbo z Italijo iz leta 1947 priključen k Jugoslaviji, kakor sledi:

Zakonodaja o ozemeljski ureditvi Slovenije na eni strani in Hrvaške na drugi strani kaže, da sta ob priključitvi dela cone B k Jugoslaviji republiki dobili tiste občine, naselja in okraje, ki so jih v coni B prej upravljale pristojne slovenske oziroma hrvaške civilne oblasti. Te upravne enote so bile organizirane prav za ta namen tik pred mirovno pogodbo iz leta 1947. Z drugimi besedami, priključitev je bila opravljena glede na vzpostavljeno *de facto* mejo med okraji, ki so jih ločeno upravljale slovenske in hrvaške oblasti. Po priključitvi je ta *de facto* dogovorjena meja postala pravnoveljavna meja med Slovenijo in Hrvaško.¹²³⁴

660. Slovenija tako trdi, da v vzhodnem delu Istre in v nekdanji Julijski krajini „kataster ne predstavlja le dokaza mejne črte; je veljavni pravni naslov za razmejitev.“¹²³⁵

¹²²⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.9; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 32:14–19.

¹²²⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.125–26.

¹²³⁰ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 166:20–167:5; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 169:7, 129:24–26.

¹²³¹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 167:7–9.

¹²³² Memorandum Slovenije, odst. 6.148; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 154:5–9.

¹²³³ Memorandum Slovenije, odst. 6.160; protimemorandum Slovenije, odst. 6.08.

¹²³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.170 (opomba izpuščena); gl. protimemorandum Slovenije, odst. 6.10.

¹²³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.174.

661. Glede meje v vzhodnem delu Istre Slovenija dodaja, da „je bila nekoliko spremenjena“¹²³⁶ po določitvi leta 1947. Gre za prenos območja Gradina iz Hrvaške v Slovenijo, ki ga je leta 1956 potrdila jugoslovanska zvezna ljudska skupščina.¹²³⁷
662. Slovenija zatrjuje, da meja v zahodnem delu Istre, vzpostavljena leta 1954, ustreza meji med okrajema Koper in Buje.¹²³⁸
663. Po mnenju Slovenije se stranki strinjata, da je njuna medsebojna meja v obeh delih sektorja Istre vzpostavljena *de novo* in da je imel kataster zelo pomembno vlogo pri *de novo* razmejitvi. Po besedah Slovenije Hrvaška ni navedla, na kakšni pravni podlagi je bilo to storjeno: na območju Istre predstavlja pravno podlago kataster, saj so razdelitev in razmejitev tega območja izvedli pristojni organi glede na katastrske meje.¹²³⁹
664. Glede tega, čemur Hrvaška pravi „tri nove zahteve“, Slovenija navaja, da mešana strokovna skupina na tem območju ni našla usklajenih katastrskih meja, saj jih ni primerjala.¹²⁴⁰ Slovenija poudarja, da njeno stališče izhaja iz katastrskih evidenc in uradnih kart.¹²⁴¹

(a) Leskova dolina in Snežnik/Prezid

665. Strokovna skupina je na podlagi razlik med katastrskimi evidencami za Leskovo dolino in Snežnik (Slovenija) ter Prezid (Hrvaška)¹²⁴² identificirala sporni območji 9.3 in 9.4. Meja, ki jo

¹²³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.175.

¹²³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.176–79; Odlok o potrditvi spremembe meja med Ljudsko republiko Hrvatsko in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 15/1956, 1. člen, priloga SI-149; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 6.13.

¹²³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.195–97; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 6.12.

¹²³⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 156:6–20.

¹²⁴⁰ Odgovor Slovenije, odst. 2.134.

¹²⁴¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.135; gl. Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije: Osnovna državna karta, Socialistična republika Slovenija, Risnjak–Čabar – 11, 1976, priloga SI-M-71; Geodetska uprava Republike Slovenije: Državna topografska karta, Snežnik 184, 1995, priloga SI-M-75; katastrska občina Sušak (1819), listi št. I, III, IV in V, priloga SI-828; katastrska občina Sušak (rektifikacija 1877), listi št. III, IV, V, SI-839; Geodetska uprava Republike Slovenije: Državna topografska karta, Novokračine 198, 1995, priloga SI-M-76; gl. tudi rektificirane kopije načrtov katastrske občine Lisac v odgovoru Slovenije, katastrska občina Lisac (rektifikacija 1837), lista št. III, IV, priloga SI-837; rektificirane kopije načrtov katastrske občine Lipa iz leta 1879 (ki meji na katastrski občini Sušak in Lisac) v odgovoru Slovenije, katastrska občina Lipa (rektifikacija 1879), listi št. I, IV, V, priloga SI-840. Slovenija popravlja izris svojega zahtevka v svojem odgovoru, odst. 2.136.

¹²⁴² Memorandum Slovenije, odst. 6.180.

- zahteva Hrvaška, je v naravi označena z osmimi betonskimi kamni. Meja, ki jo zahteva Slovenija, je označena s 16 betonskimi stebri.¹²⁴³
666. Območje 9.3 je s 66,55 ha največje. Območje 9.4 sestavlja šest manjših parcel. Vseh sedem gozdnih parcel je bilo od leta 1943 do 1948/1950 v lasti Viktorja Tomšiča,¹²⁴⁴ zato se imenujejo Tomšičeve parcele.
667. Nesporno je, da so bile pred prvo svetovno vojno Tomšičeve parcele del Hrvaške. Nesporno je tudi, da so po Rapalski pogodbi z dne 12. novembra 1920 postale del italijanske Julijske krajine. Pod suverenost Jugoslavije so prešle na podlagi mirovne pogodbe z Italijo iz leta 1947.
668. Ozemlje, ki je bilo priključeno Jugoslaviji na podlagi mirovne pogodbe z Italijo, sta si delili Hrvaška in Slovenija. Meja med dvema republikama ni bila določena z nobenim zveznim predpisom. Vsaka od republik je sprejela zakonodajo o upravni razdelitvi svojega ozemlja.
669. Upravno in ozemeljsko razdelitev Hrvaške je določal zakon z dne 28. junija 1947,¹²⁴⁵ ki je bil dopolnjen 26. maja 1948.¹²⁴⁶
670. Na slovenski strani je Poverjeništvo Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za slovensko Primorje 8. februarja 1947 izdalo odlok o organizaciji upravne razdelitve okrajev in krajev.¹²⁴⁷ Na podlagi tega besedila je bila upravna razdelitev republike določena z novim predpisom z dne 23. februarja 1948.¹²⁴⁸
671. S tem predpisom je bila nekdanja italijanska občina Snežnik (Monte Nevoso) razdeljena med novi občini Leskova dolina in Snežnik. Območje 9.3 je postalo del občine Cerknica v okviru

¹²⁴³ Zapisnik terenskega ogleda neusklajenih mej katastrskih občin, mejni sektor 9, primer 3 (Prezid/Leskova dolina), mešana strokovna skupina, Prezid, 13. junija 1996, priloga HR-78; protimemorandum Slovenije, slika 6.4.

¹²⁴⁴ Zemljiškoknjžni izpisek, katastrska občina Snežnik, vložek št. 190, 6. november 1991, priloga SI-241.

¹²⁴⁵ Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 60/1947, priloga HRLA-16, Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, 1947, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 60/1947, priloga SI-106.

¹²⁴⁶ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 42/1948, priloga HRLA-20, Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške z dne 28. junija 1947, 1948, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 42/1948, priloga SI-114.

¹²⁴⁷ Poverjeništvo Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora, Odlok o organizaciji upravne razdelitve okrajev in krajev, 8. februar 1947, priloga SI-100; Poverjeništvo Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za slovensko Primorje, Tajništvo, Referat za izgradnjo ljudske oblasti, Načrt nove upravne razdelitve slovenskega Primorja v mejah področja, ki bo priključeno k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, 8. februar 1947, priloga SI-101.

¹²⁴⁸ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 1948, *Uradni list Ljudske Republike Slovenije*, št. 9/1948, priloga SI-113.

katastrske občine Leskova dolina. Območje 9.4 je postalo del občine Ilirska Bistrica v okviru katastrske občine Snežnik. Slovenija [sic] je pozneje sklenila vključiti obe območji v občino Čabar v okviru katastrske občine Prezid.¹²⁴⁹

i. Stališča strank

672. Slovenija opozarja, da sta bili z Rapalsko pogodbo sporni območji vključeni v Kraljevino Italijo ter da je bila nova meja določena in v naravi označena z mejnimi kamni.¹²⁵⁰ Sporni območji 9.3 in 9.4 sta bili tako od leta 1920 do 1947 del italijanske Julijske krajine. Slovenija trdi, da je s Pariško pogodbo iz leta 1947 celotno območje Snežnika, ki je bilo pod suverenostjo Italije, postalo del ozemlja Slovenije, vključno s spornima območjema.¹²⁵¹ Slovenija opozarja tudi, da je to območje upravljala od leta 1947.¹²⁵² Tako je po zatrjevanju Slovenije sedanja meja med strankama nekdanja meja med Italijo in Jugoslavijo.
673. Hrvaška navaja, da si Slovenija s to mejo ne more pomagati in da jo je treba obravnavati kot nično in neveljavno. Po mnenju Hrvaške so slovenske in hrvaške partizanske organizacije ter AVNOJ leta 1943 zavrnili Rapalsko pogodbo,¹²⁵³ po kateri so bili Italiji odstopljeni veliki deli nekdanjega ozemlja Hrvaške.¹²⁵⁴ Hrvaška navaja, da je AVNOJ sklenil vrniti Hrvaški ozemlja, ki so bila priključena Italiji, in vključiti priključene dele nekdanjih avstrijskih kronskih dežel v Slovenijo.¹²⁵⁵ Hrvaška dodaja, da „obe sporni območji ležita na hrvaški strani zgodovinske meje

¹²⁴⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 6.5; memorandum Slovenije, odst. 6.184–86.

¹²⁵⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.184; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 154:20–155:5.

¹²⁵¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.186; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 159:14–17.

¹²⁵² Memorandum Slovenije, odst. 6.187; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 6.34–35; gl. tudi odgovor Slovenije, odst. 2.127.

¹²⁵³ Memorandum Hrvaške, odst. 6.29; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 12:19–22.

¹²⁵⁴ Odgovor Hrvaške, odst. 4.8; gl. memorandum Hrvaške, odst. 6.16–17; Resolucija drugega zasedanja Pokrajinskega antifašističnega sveta narodne osvoboditve Hrvaške, Plaški, 14. oktober 1943, 4. odst., ponatisnjeno v: Severnojadranski inštitut Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, *Priključitev Istre k zvezni državi Hrvaški v Demokratični federativni Jugoslaviji*, 1943–1968 (Reka, 1968), str. 197, priloga HRLA-6; Proglas Osvobodilne fronte o priključitvi slovenskega Primorja Sloveniji in Jugoslaviji, 16. september 1943, 1. člen, ponatisnjeno v: Severnojadranski inštitut Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, *Priključitev Istre k federalni državi Hrvaški v demokratični federativni Jugoslaviji*, 1943–1968, Reka, str. 209, priloga HRLA-4; Odlok Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije o priključitvi slovenskega Primorja, Beneške Slovenije, Istre in hrvaških jadranskih otokov k Jugoslaviji, Jajce, 30. november 1943, Dokumentacija Vrhovnega štaba Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije 1943–1944 pri Vojnogodovinskem inštitutu, *Zbornik dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni jugoslovanskih narodov*, zvezek II, knjiga 11, str. 446 (1963), priloga HRLA-9; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 13:23–14:3; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 14:4–10.

¹²⁵⁵ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 8:13–19.

med Kraljevino Hrvaško in Avstrijo, ki je bila določena leta 1860 in v naravi označena leta 1913.¹²⁵⁶

674. Hrvaška trdi, da je bila na mednarodni ravni s Pariško pogodbo Jugoslaviji vrnjena večina ozemlja, ki ga je izgubila z Rapalsko pogodbo,¹²⁵⁷ s čimer je bila na tem območju ponovno vzpostavljena „zgodovinska avstro-ogrska meja“.¹²⁵⁸
675. Kar zadeva jugoslovansko notranje pravo, se Hrvaška sklicuje na zvezno zakonodajo, sprejeto v letih 1946 in 1947. Najprej omenja „Zakon o ničnosti [sic] pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941,“ z dne 23. oktobra 1946¹²⁵⁹ in navaja, da je bilo razglašeno, da se zadevne določbe tega zveznega zakona uporabljajo na „ozemlju, ki je po mirovni pogodbi z Italijo priključeno k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji,“ z obvezno razlago z dne 3. novembra 1947.¹²⁶⁰ Hrvaška navaja tudi zvezni ukaz z dne 15. septembra 1947 o raztegnitvi „veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov Federativne ljudske republike Jugoslavije“ na tem območju.¹²⁶¹ Tako na Hrvaškem kot v Sloveniji¹²⁶² sta bila ukaza o raztegnitvi veljavnosti zakonov obeh republik na priključeno ozemlje sprejeta nekaj dni pozneje. Ukaza sta vsebinsko primerljiva.¹²⁶³
676. Slovenija zavrača stališče Hrvaške, da je bila med drugo svetovno vojno ali po njej Rapalska pogodba razglašena za nično. Trdi, da AVNOJ ni izpodbijal predvojnih pogodb in ni imel pooblastil za razglasitev njihove ničnosti.¹²⁶⁴ Poleg tega Slovenija opozarja, da notranja zakonodaja, na katero se sklicuje Hrvaška – Ukaz o raztegnitvi veljavnosti ustave, zakonov in

¹²⁵⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.17.

¹²⁵⁷ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 14:11–14.

¹²⁵⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 6.31; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 6.20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 19:7–11.

¹²⁵⁹ Zakon o ničnosti [sic] pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941 in med sovražnikovo okupacijo, 23. oktober 1946, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 86/1946, 25. oktobra 1946, priloga HRLA-80.

¹²⁶⁰ Obvezna razlaga predpisov čl. 1, 2, 4, 7, 10 in 11 Zakona o razveljavljenju pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941 in med sovražnikovo okupacijo (1947), *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 96/1947, priloga SI-855.

¹²⁶¹ Ukaz o raztegnitvi veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov FLRJ na ozemlje, ki je po mirovni pogodbi z Italijo priključeno Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 80/1947, priloga SI-108.

¹²⁶² V primeru Slovenije prim. tudi predhodni odlok z dne 5. junija 1945.

¹²⁶³ Ukaz o razširjenju veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov Ljudske republike Slovenije na področje, priključeno po mirovni pogodbi z Italijo k ozemlju Federativne ljudske republike Jugoslavije, kolikor pripade to ozemlje Ljudski republiki Sloveniji (1947), *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 39/1947, priloga SI-109; Ukaz o razširjenju veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov Ljudske republike Hrvaške na področje Istre, mest Reka in Zadar ter otoka Lastovo (1947), *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 87/1947, priloga SI-110.

¹²⁶⁴ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 160:12–21.

drugih pravnih predpisov FLRJ na ozemlje, ki je po mirovni pogodbi z Italijo priključeno Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, iz septembra 1947, – izrecno določa, da „pravni predpisi organov ljudske oblasti, ki so bili izdani na tem ozemlju, ostanejo v veljavi, kolikor niso v nasprotju z zveznimi zakoni in drugimi pravnimi predpisi.“¹²⁶⁵

677. Slovenija nasprotuje tudi trditvi Hrvaške, da bi lahko bila na tem območju ponovno vzpostavljena meja med Avstrijo in Ogrsko iz 19. stoletja.¹²⁶⁶ Tudi če je Rapalska pogodba prenehala veljati tako, kakor zatrjuje Hrvaška, so Tomšičeve parcele postale del sektorja slovenske Istre, ko je bila meja leta 1947 določena na novo.¹²⁶⁷ Slovenija trdi, da je jasno, da je celoten okraj Ilirska Bistrica, vključno s spornim območjem, postal del Slovenije leta 1947, kakor potrjujejo pravni akti, sprejeti na podlagi Pariške pogodbe,¹²⁶⁸ vključno z zakonom o upravni razdelitvi Slovenije. Zato je Slovenija vključila Tomšičeve parcele v svoje ozemlje kot del Ilirske Bistrice in katastrske občine Snežnik, medtem ko Hrvaška ni sprejela nobene zakonodaje, s katero bi omenjene parcele vključila v svojo katastrsko občino Prezid.¹²⁶⁹ To potrjuje, da so parcele postale del Slovenije.¹²⁷⁰
678. Nazadnje Hrvaška dodaja, da *effectivités*, ki v glavnem obsegajo gospodarjenje z gozdovi, potrjujejo njeno suverenost.¹²⁷¹ Po navedbah Hrvaške dopis slovenskega gozdarskega inšpektorja z dne 6. februarja 1989, ki ga je Slovenija navedla kot prilogo SI-954 v zvezi s spornim območjem 9.3, dokazuje, da je Hrvaška štiri desetletja pred odločilnim datumom upravljala sporno območje.¹²⁷²
679. Slovenija trdi, da *effectivités*, na katere se sklicuje Hrvaška, in priloga SI-954 potrjujejo naslov Slovenije do tega območja.¹²⁷³

ii. Analiza arbitražnega sodišča

680. Hrvaška predvsem trdi, da je Rapalska pogodba¹²⁷⁴ nična in neveljavna. Zato Hrvaška trdi, da „so bile meje, določene z Rapalsko pogodbo, izbrisane in ne veljajo več. Ni jih mogoče

¹²⁶⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.122.

¹²⁶⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.16.

¹²⁶⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.19; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 134:1–7.

¹²⁶⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.29–30.

¹²⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 137:2–6; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 164:16–19.

¹²⁷⁰ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 164:16–165:1.

¹²⁷¹ Memorandum Hrvaške, odst. 6.32–33.

¹²⁷² Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 11:5–13, sklic na dopis z dne 6. februarja 1989 v zavihku 6.15 in v prilogi SI-954.

¹²⁷³ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 137:7–15; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 165:2–3.

uporabiti za noben namen, sploh pa ne za ozemeljsko organizacijo Jugoslavije.“ [poudarek dodan]¹²⁷⁵ Tako si po mnenju Hrvaške Slovenija s temi mejami ne more pomagati. V podporo tej trditvi se Hrvaška med drugimi dokazi sklicuje na izjave jugoslovanskih partizanskih organizacij iz leta 1943,¹²⁷⁶ ne navaja pa nobenih pravnih argumentov glede ničnosti Rapalske pogodbe po mednarodnem pravu. Zato je treba to trditev zavreči.

681. Glede zvezne zakonodaje zakon iz leta 1946 v 2. členu določa, da so „pravni predpisi ..., ki so veljali na dan 6. aprila 1941, izgubili pravno moč.“ Vendar pa 4. člen določa:

Pravna pravila, ki jih vsebujejo zakoni in drugi pravni predpisi, omenjeni v 2. členu tega zakona, ... se smejo po tem zakonu uporabljati za razmerja, ki niso urejena z veljavnimi predpisi, to pa samo toliko, kolikor niso v nasprotju z ustavo FLRJ, ustavami ljudskih republik, zakoni in drugimi veljavnimi predpisi, ki so jih izdali pristojni organi nove države, in tudi ne z načeli ustavnega reda Federativne ljudske republike Jugoslavije in njenih republik.¹²⁷⁷

682. Podobno zvezni ukaz iz leta 1947, za katerega se zdi, da je vsaj delno razveljavil zakon iz leta 1946, v 2. členu določa:

Pravni predpisi Federativne ljudske republike Jugoslavije dobe na priključenem ozemlju veljavo z dnem njegove priključitve Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Pravni predpisi organov ljudske oblasti, ki so bili izdani na tem ozemlju, ostanejo v veljavi, kolikor niso v nasprotju z zveznimi zakoni in drugimi pravnimi predpisi.

Z dnem priključitve prenehajo na priključenem ozemlju veljati vsi predpisi italijanskih državnih in zavezniških okupacijskih oblastev.¹²⁷⁸

683. Ustrezna hrvaška in slovenska zakona vsebujeta enako določbo.

¹²⁷⁴ Gl. opombo 13, priloga HRLA-3.

¹²⁷⁵ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 18:1–4.

¹²⁷⁶ Proglas Osvobodilne fronte o priključitvi slovenskega Primorja Sloveniji in Jugoslaviji, 16. september 1943, 1. člen, ponatisnjen v: Severnojadranski inštitut Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, *Priključitev Istre federalni državi Hrvaški v Demokratični federativni Jugoslaviji*, 1943–1968, Reka, 1968, str. 209, priloga HRLA-4; Resolucija drugega zasedanja Pokrajinskega antifašističnega sveta narodne osvoboditve Hrvaške, Plaški, 14. oktober 1943, 4. odst., ponatisnjena v: Severnojadranski inštitut Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, *Priključitev Istre zvezni državi Hrvaški v Demokratični federativni Jugoslaviji*, 1943–1968, Reka, 1968, str. 197, priloga HRLA-6; Odlok Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije o priključitvi slovenskega Primorja, Beneške Slovenije, Istre in hrvaških jadranskih otokov k Jugoslaviji, Jajce, 30. novembra 1943, dokumentacija Vrhovnega štaba Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije 1943–1944 v: Vojnogodovinski inštitut, *Zbornik dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni jugoslovanskih narodov*, zvezek II, knjiga 11, str. 446 (1963), priloga HRLA-9.

¹²⁷⁷ Zakon o razveljavljenju pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941 in med sovražnikovo okupacijo, 23. oktober 1946, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 86/1946, 25. oktober 1946, priloga HRLA-80.

¹²⁷⁸ Ukaz o raztegnitvi veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov FLRJ na ozemlje, ki je po mirovni pogodbi z Italijo priključeno Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 80/1947, priloga SI-108.

684. Arbitražno sodišče se ne bo spuščalo v poglobljene analize pravnih posledic teh zakonov. Dovolj bo, da ugotovi, da ti domači zakoni niso mogli izničiti mednarodne meje, ki je bila določena z Rapalsko pogodbo in je bila meja med Italijo in Jugoslavijo po mednarodnem pravu od leta 1920 do leta 1947. Arbitražno sodišče dodaja, da namen teh zakonov ni bil izničiti Rapalsko pogodbo. Gre prej za to, da so bili ti zakoni sprejeti samo zato, da bi določili pravo, veljavno na območju, ki je bilo Jugoslaviji priključeno s Pariško pogodbo.
685. Tako je arbitražno sodišče prišlo do ugotovitve, da argumenta Hrvaške ni mogoče sprejeti. Vzhodna meja katastrske občine Snežnik v italijanski Julijski krajini je leta 1947 postala vzhodna meja slovenskih katastrskih občin Snežnik in Leskova dolina. Ta meja ustreza nekdanji meji med Italijo in Jugoslavijo, ki je postala meja med dvema republikama in je sedaj meja med strankama.
686. Drugi elementi, ki jih stranki zagovarjata, arbitražnemu sodišču ne omogočajo drugačne ugotovitve. V podporo svojim *effectivités* se Hrvaška sklicuje na terenski ogled, ki so ga opravili člani strokovne skupine leta 1996 in navedli, da je „nemoteni posestnik“ območja 9.3 „od poraza fašistične Italije pa vse do danes Šumarstvo Prezid.“¹²⁷⁹ Slovenija temu ne oporeka, a opozarja, da je protestirala zoper izkoriščanje gozda.¹²⁸⁰ Vendar pa Slovenija navaja samo protest iz leta 1958, zato se zdi, da je od tega leta pa vsaj do leta 1988 potekalo izkoriščanje gozda brez nadaljnjih protestov gozdnega gospodarstva Snežnik.¹²⁸¹ Tega izkoriščanja vsekakor ni mogoče obravnavati kot dejanje Hrvaške *à titre de souverain* (gl. odst. 575).
687. Slovenija pripominja, da so slovenske oblasti razlastile Tomšičeve parcele v letih 1948/1950¹²⁸² in da je bila njegova nekdanja lastnina nato leta 1951 vpisana v zemljiško knjigo za Snežnik kot

¹²⁷⁹ Zapisnik terenskega ogleda neusklajenih mej katastrskih občin, mejni sektor 9, primer 3 (Prezid/Leskova dolina), Mešana strokovna skupina, Prezid, 13. junij 1996, priloga HR-78.

¹²⁸⁰ Dopis Uprave za gozdarstvo Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana Šumariji Prezid z dne 20. junija 1958, priloga SI-499, dopis Uprave za gozdarstvo Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana Šumariji Prezid z dne 14. oktobra 1958, priloga SI-500.

¹²⁸¹ Osnova gospodarjenja (1955–1970), gospodarska enota „Milanov vrh-Crni laz“, Šumarija Prezid-Tršče, priloga HR-12, Osnova gospodarjenja (1970–1979), gospodarska enota „Milanov vrh“, Šumarija Prezid, priloga HR-29, Zapisnik terenskega ogleda neusklajenih mej katastrskih občin, mejni sektor 9, primer 3 (Prezid/Leskova dolina), Mešana strokovna skupina, Prezid, 13. junij 1996, priloga HR-78; Okrajno sodišče Cerknica: zgodovinski izpisek št. 77/97 iz zemljiške knjige za katastrsko občino Babno polje, zemljiškoknjžni vložek št. 317, 20. maj 1997, priloga SI-980; dopis št. 321-34/98-13-IV/Ho Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Socialistične republike Slovenije Medobčinskemu inšpektoratu občin Cerknica, Ilirska Bistrica in Postojna, 18. oktober 1988, priloga SI-953; dopis št. 321/A-19/88-6 Medobčinskega inšpektorata občin Cerknica, Ilirska Bistrica in Postojna Skupščini občine Cerknica, 6. februar 1989, priloga SI-954.

¹²⁸² Dodatna odločba Okrajne komisije za agrarno reformo v Ilirski Bistrici o razlastitvi Viktorja Tomšiča, 22. maj 1950, priloga SI-475.

„splošno ljudsko premoženje“. ¹²⁸³ Slovenija poudarja, da je bilo območje 9.3 na Hrvaškem šele leta 1970 „vpisano kot splošno ljudsko premoženje pod upravo Narodnog odbora Čabar“. ¹²⁸⁴ Poleg tega je g. Tomšič, ko je v devetdesetih letih poskušal dobiti nazaj svojo lastnino na podlagi takrat sprejetega Zakona o denacionalizaciji, svoj zahtevek predložil slovenskim organom in sodiščem. ¹²⁸⁵ Arbitražno sodišče meni, da ti elementi dodatno potrjujejo njegovo ugotovitev iz odstavka 685.

688. Arbitražno sodišče določa, da meja med Hrvaško in Slovenijo na območjih 9.3 in 9.4 sledi nekdanji meji med Italijo in Jugoslavijo med letoma 1920 in 1947.

(b) Gomance

689. Slovenija je predložila tudi zahtevo za majhno območje, veliko približno 2,0 ha, neposredno južno od naselja Gomance.
690. Hrvaška trdi, da so katastrske meje na tem območju na splošno usklajene, vendar ne navaja nobenih posebnih dokazov glede Gomanc.
691. Slovenija pripominja, da Hrvaška „ne navaja nobenih dokazov za trditev“ o usklajenosti katastrov. Trdi tudi, da strokovna skupina ni primerjala katastrskih meja na tem območju. ¹²⁸⁶
692. Natančneje, Slovenija trdi, da njena zahteva na tem območju sledi katastrskim mejam – na tem območju južni meji slovenske katastrske občine Snežnik. ¹²⁸⁷ Slovenija kot dokaz navaja dve uradni topografski karti, ki sta ju izdelali Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije leta 1976 ¹²⁸⁸ in Geodetska uprava Republike Slovenije leta 1995. ¹²⁸⁹ Obe karti sta prikazani spodaj. Vendar pa Slovenija ni zagotovila katastrskih evidenc za to območje.

¹²⁸³ Zemljiškoknjižni izpisek, katastrska občina Snežnik, list št. 190, 6. novembra 1991, priloga SI-241.

¹²⁸⁴ Zapisnik terenskega ogleda neusklajenih mej katastrskih občin, mejni sektor 9, primer 3 (Prezid/Leskova dolina), Mešana strokovna skupina, Prezid, 13. junij 1996, priloga HR-78.

¹²⁸⁵ Odločba Občine Ilirska Bistrica glede zahteve Vitoria Tomsica in drugih za vrnitev nepremičnin v last in posest, 5. september 1994, priloga SI-749.

¹²⁸⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.134.

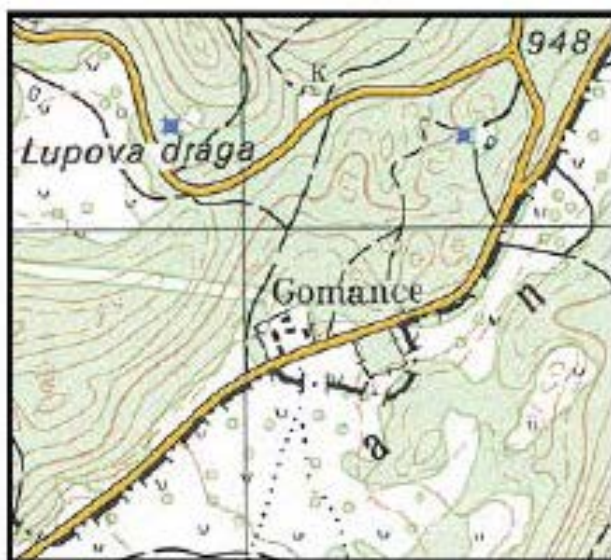
¹²⁸⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.135.

¹²⁸⁸ Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije: Osnovna državna karta, Socialistična republika Slovenija, Risnjak-Čabar – 11 (1976), priloga SI-M-71.

¹²⁸⁹ Geodetska uprava Republike Slovenije: Državna topografska karta, Snežnik 184 (1995), priloga SI-M-75.

(Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije: Osnovna državna karta, Socialistična republika Slovenija, Risnjak-Čabar – 11 (1976), priloga SI-M-71 (izsek))¹²⁹⁰

(Geodetska uprava Republike Slovenije: Državna topografska karta, Snežnik 184 (1995), priloga SI-M-75 (izsek))¹²⁹¹

¹²⁹⁰ Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije: Osnovna državna karta, Socialistična republika Slovenija, Risnjak-Čabar – 11 (1976), priloga SI-M-71 (izsek).

¹²⁹¹ Geodetska uprava Republike Slovenije: Državna topografska karta, Snežnik 184 (1995), priloga SI-M-75 (izsek).

693. Arbitražno sodišče na začetku ugotovi, da Hrvaška trdi, da so obstoječe katastrske meje usklajene in ustrezajo zahtevku Hrvaške, vendar za to Hrvaška ni predložila nobenih dokazov.
694. Slovenija je predložila dve uradni topografski karti, ki ju je pripravila Geodetska uprava Slovenije. Karti sta visokokakovostni in v velikem merilu. Na kartah je sporno območje – majhna parcela, ki očitno leži nasproti glavnega dvorišča kmetije s petimi zgradbami – na slovenskem ozemlju. Karti, ki sta bili objavljeni v časovnem razmiku skorajda dveh desetletij, kažeta na dosledno stališče slovenskih geodetskih organov glede meje na tem območju. Arbitražno sodišče ugotavlja tudi, da se je Slovenija odločila, da ne bo predložila katastrskih evidenc za območje Snežnika, čeprav je to storila v podobnem primeru bolj proti zahodu, v Sušaku.¹²⁹²
695. Po preučitvi razpoložljivih dokazov arbitražno sodišče ugotavlja, da so dokazi, ki jih je predložila Slovenija, na splošno prepričljivi. Ob slovenskih kartah, prikazanih zgoraj, bi bilo od Hrvaške pričakovati, da bo navedla relevantne izpodbojne dokaze, če bi jih imela. Tako mora arbitražno sodišče glede naslova Slovenije večjo težo kot nepodprtim trditvam Hrvaške o usklajenosti katastrov pripisati jasnim in izrecnim dokazom Slovenije.
696. Zato arbitražno sodišče določa, da je območje, veliko približno 2,0 ha, ki leži neposredno južno od naselja Gomance, del ozemlja Slovenije.

(c) Klana/Lisac in Zabiče/Sušak ter Lisac/Sušak

697. Strokovna skupina je ugotovila dve sporni območji – 10.1 in 10.2 – vzhodno od dela Istre, ki je bil predmet pogovorov med strankama v Maliji leta 1944.¹²⁹³ Arbitražno sodišče poleg tega ugotavlja, da jugozahodno od spornih območij obstaja še eno območje v obliki trikotnika, na katerem se zahtevka strank v tem postopku razlikujeta.
698. Tako Hrvaška kot Slovenija svoja zahtevka na območjih 10.1 in 10.2 utemeljujeta z zgodovinskimi mejami avstrijskih katastrskih občin, ki so bile vključene v Slovenijo oz. Hrvaško,¹²⁹⁴ čeprav se ne strinjata glede poteka teh meja. Slovenija poudarja, da je bila po drugi svetovni vojni razmejitev na območju 10 opravljena ob upoštevanju katastrskih mej.¹²⁹⁵

¹²⁹² Katastrska občina Sušak (1819), listi št. I, III, IV in V, priloga SI-828; katastrska občina Sušak (rektifikacija, 1877), listi št. III, IV, V, priloga SI-839.

¹²⁹³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.8, 4.120, 4.122, 4.128.

¹²⁹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.10.

¹²⁹⁵ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 156:14–17, gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 6.173–74; odgovor Slovenije, odst. 2.128–31.

Slovenija ugotavlja, da so te meje v katastrskih načrtih nastale na podlagi izmere iz let 1819/1820. Hrvaška navaja, da sta bili območji 10.1 in 10.2 vključeni v Hrvaško leta 1948 kot del okraja Reka,¹²⁹⁶ in kot podlago za zahtevano mejo uporablja meje katastrske občine, kot so označene na terenu in prikazane v katastrskih načrtih iz leta 1878.¹²⁹⁷

699. Hrvaška šteje območje 10.1 za del katastrskih občin Klana/Lisac, medtem ko Slovenija meni, da je območje 10.1 del njenih katastrskih občin Zabiče/Sušak. Območje 10.1 obsega 2,9 ha; meja na tem območju je dolga približno 1,6 km.¹²⁹⁸
700. Območje 10.2 leži v hrvaški katastrski občini Lisac in slovenski katastrski občini Sušak. Območje 10.2 je dolgo 0,3 km in obsega 0,5 ha.¹²⁹⁹

i. Stališča strank

701. Hrvaška navaja, da njena zahteva na tem območju „natančno odraža“ mejo med Hrvaško in Slovenijo, ker „sledi meji, označeni na terenu.“¹³⁰⁰ Hrvaška trdi, da je mešana strokovna skupina leta 1997 opazila, da mejni kamni iz leta 1874 ustrezajo meji hrvaških katastrskih občin na tem območju. Ugotavlja, da v zapisniku mešane strokovne skupine piše, da „je razlika posledica napačnega prikaza meje [slovenskih] katastrskih občin Sušak in Zabiče (mejni kamni št. 47, 46, 45) na natančnih listih katastrskih načrtov teh katastrskih občin.“¹³⁰¹
702. Hrvaška priznava, da slovenski udeleženci mešane strokovne skupine niso podpisali tega zapisnika. Po mnenju Hrvaške je to posledica prekinitve sodelovanja Slovenije pri delu skupine,¹³⁰² kar pa ne vpliva na pravilnost ugotovitev v zapisniku.
703. Hrvaška je poleg tega predložila katastrski načrt za Lisac iz leta 1878 in fotografske ponazoritve mejnih kamnov, da bi prikazala, da „sta bila mejna kamna št. 46 in 47 najdena na krajih,

¹²⁹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.120, št. 220, odst. 4.122, št. 222.

¹²⁹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.120–24.

¹²⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.8, 4.122.

¹²⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.120.

¹³⁰⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.8., 4.122–24.

¹³⁰¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.123, sklic na zapisnik o terenskih delih na območju neusklajenih meja hrvaških katastrskih občin Lisac in Klana ter slovenskih katastrskih občin Sušak in Zabiče v času od 14. do 16. oktobra 1997, Mešana strokovna skupina, priloga HR-307.

¹³⁰² Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.124, sklic na poročilo hrvaških članov Mešane strokovne skupine, 12. oktober 1998, str. 4, priloga HR-308, v katerem piše, da „je slovenska stran do nadaljnjega prekinila vse aktivnosti, povezane z delom v Mešani strokovni skupini.“

- prikazanih v katastrskem načrtu iz leta 1878 in točno ustrežata meji, ki jo zahteva Hrvaška.¹³⁰³ Hrvaška priznava, da je bil dodatni mejni kamen s številko 48 premaknjen s prvotne lokacije.¹³⁰⁴
704. Slovenija se sklicuje na priložene načrte, ki so bili na podlagi izmer iz let 1819 in 1820 izdelani za katastrske občine Klana,¹³⁰⁵ Lisac,¹³⁰⁶ Zabiče,¹³⁰⁷ in Sušak¹³⁰⁸, ter dodaja, da glede na to dokumentacijo njen zahtevek ustreza katastrski evidenci.¹³⁰⁹
705. Slovenija je predložila tudi zemljevid, ki prikazuje katastrske meje med temi občinami v letih 1819/1820.¹³¹⁰ Slovenija opozarja, da „Hrvaška ni nikoli predložila prvotnih izmer svojih katastrskih občin v natančen pregled mešani strokovni skupini“¹³¹¹ in ni odgovorila na katastrske dokaze, ki jih je v tem postopku predložila Slovenija.¹³¹²
706. Poleg tega Slovenija zavrača sklicevanje Hrvaške na mejne kamne iz leta 1874, pri čemer navaja, da je videti, da je samo eden teh kamnov, kamen št. 47 na meji, ki jo zahteva Hrvaška“,¹³¹³ medtem ko drugi kamni (do kamna št. 47) označujejo mejo med hrvaškima občinama Lisac in Klana (ne pa meje s slovensko občino Sušak).¹³¹⁴ Slovenija nadalje navaja, da katastrski načrti za Sušak, kakor so bili popravljeni leta 1877, „ne prikazujejo prav nobenega od omenjenih kamnov.“¹³¹⁵
707. Slovenija opozarja, da tako nepodpisani zapisnik strokovne skupine, ki ga omenja Hrvaška, kot osnutek zapisnika, ki so ga sestavili slovenski člani mešane strokovne komisije, kažeta, da zahodno od kamna št. 47 niso našli nobenega kamna več.¹³¹⁶ Dejansko ni nobenega pojasnila,

¹³⁰³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.124, slika CM 4.12.

¹³⁰⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.124, št. 226.

¹³⁰⁵ Lista št. I in XV katastrske občine Klana (1819), priloga SI-826.

¹³⁰⁶ List št. II katastrske občine Lisac (1819), priloga SI-827.

¹³⁰⁷ Lista št. III, XII katastrske občine Zabiče (1820), priloga SI-829.

¹³⁰⁸ Listi št. I, III, IV in V katastrske občine Sušak (1819), priloga SI-828.

¹³⁰⁹ Odgovor Slovenije, odst. 2.131.

¹³¹⁰ Odgovor Slovenije, odst. 2.131, sklic na sliko 2.26.

¹³¹¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.131.

¹³¹² Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 165:13–17.

¹³¹³ Odgovor Slovenije, odst. 2.130.

¹³¹⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.130, ki se sklicuje na protimemorandum Hrvaške, slika CM 4.12.

¹³¹⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.130, sklic na listo št. III in V katastrske občine Sušak (1877), priloga SI-839.

¹³¹⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.130, sklic na Mešano slovensko-hrvaško strokovno skupino za primerjavo neusklajenih meja katastrskih občin: Zapisnik o terenskih delih na območju neusklajenih meja hrvaških katastrskih občin Lisac in Klana ter slovenskih katastrskih občin Sušak in Zabiče v času od 14. do 16. oktobra 1997, priloga SI-982.

nití zakaj za kamen št. 48 nista navedeni številka in lokacija v katastrskem načrtu, ki ga je predložila Hrvaška, niti zakaj je bil kamen premaknjen.¹³¹⁷

708. Drugo sporno območje je območje 10.2, ki ga Hrvaška šteje za del svoje katastrske občine Lisac, medtem ko Slovenija meni, da je del njene katastrske občine Sušak. To območje obsega 0,5 ha; meja na tem območju je dolga približno 0,3 km.¹³¹⁸

709. Hrvaška navaja, da se njen zahtevek na tem območju ujema z mejo katastrske občine, ki je prikazana v zgoraj omenjenem katastrskem načrtu iz leta 1878, medtem ko „meje slovenskih katastrskih občin temeljijo na predhodni izmeri iz leta 1820.“¹³¹⁹ Hrvaška nadalje navaja, da „so to potrdili slovenski geodetski organi v dopisu hrvaškim kolegom dne 22. junija 1971“ in navaja ta del dopisa:

Razlika na meji med k. o. Sušak (SR Slovenija) in k. o. Lisac (SR Hrvatska, občina Rijeka) je nastala pri katastrski izmeri okrog leta 1820 tako, da je bila ista parcela merjena dvakrat in registrirana v obeh prizadetih katastrskih občinah. Pri primerjanju stanja v k. o. Sušak in k. o. Lisac smo prišli do zaključka, da je stanje, ki ga izkazujejo katastrski načrti v k. o. Lisac, pravilno. Do tega zaključka smo prišli na podlagi primerjanja lastništva prizadete parcele (zem. parc. št. 1261 k. o. Sušak; zem. parc. št. 1798 k. o. Lisac). Res, da sta imeni posestnikov različni, je pa bivališče, ki ga izkazuje ..., skupno, tj. Lisac.¹³²⁰ [poudarek dodala Hrvaška]

710. Slovenija trdi, da so se pri prvotni izmeri leta 1819 meje obeh katastrskih občin ujemale.¹³²¹ Slovenija sprejema katastrski načrt za Lisac iz leta 1878, ki ga je predložila Hrvaška, vendar trdi, da Hrvaška ni pojasnila okoliščin domnevne spremembe katastra za Lisac.¹³²² Slovenija prilaga izpisek iz zemljiške knjige za Sušak, v katerem je evidentirana sporna parcela, ki predstavlja območje 10.2 (parcela 1261), in ugotavlja, da Hrvaška „ni predložila ustreznih katastrskih evidenc o spornih parcelah.“¹³²³ Nazadnje Slovenija zavrača sklicevanje Hrvaške na dopis geodetske uprave Slovenije in ga opisuje kot dopis „lokalnega katastrskega uradnika“, za

¹³¹⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.130.

¹³¹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.8, 4.120.

¹³¹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.121.

¹³²⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.8, 4.121, sklic na dopis šefa Katastrskega urada Ilirska Bistrica Geodetski upravi Socialistične Republike Slovenije, 22. junij 1971, priloga HR-206.

¹³²¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.132, sklic na liste št. I, III, IV in V katastrske občine Sušak (1819), priloga SI-828; list št. II katastrske občine Lisac, 1819, priloga SI-827; lista št. III in V katastrske občine Sušak (1877) priloga SI-839.

¹³²² Odgovor Slovenije, odst. 2.132.

¹³²³ Odgovor Slovenije, odst. 2.132, sklic na zgodovinski izpisek iz zemljiške knjige za katastrsko občino Sušak, parcela št. 1261, 12. marec 2014, priloga SI-999.

katerega se zdi, da ni bil seznanjen z dejstvom, da so bile leta 1820 katastrske meje usklajene.¹³²⁴

ii. Analiza arbitražnega sodišča

711. Arbitražno sodišče ugotavlja, da ni dvoma, da so bile meje med katastrskimi občinami Klana, Lisac, Zabiče in Sušak izmerjene v letih 1819/1820.¹³²⁵ Slovenija svojo zahtevo utemeljuje na teh izmerah. Hrvaška pa trdi, da je meja drugod, kakor je zarisano v katastrskem načrtu Lisca iz leta 1878. Kot dokaz pravne veljavnosti tega načrta iz leta 1878 Hrvaška opozarja na tri mejne oznake v naravi, ki naj bi bile postavljene leta 1874 in ki po njenem razmejujejo območje 10.1.¹³²⁶ Hrvaška nadalje opozarja na dopis slovenskega geodetskega organa, za katerega trdi, da dokazuje slovensko strinjanje s potekom meje, kot jo na območju 10.2 zahteva Hrvaška.¹³²⁷
712. Na podlagi relevantnih katastrskih načrtov iz let 1819/1820, ki jih je predložila Slovenija, sodišče meni, da so bile v času meritev v letu 1820 katastrske meje na območju 10 usklajene, saj katastrski načrti za Sušak vključujejo obravnavana območja, katastrski načrti za Lisac pa ne.¹³²⁸ Nasprotno pa se poznejši načrti za to območje razlikujejo: v katastrskih načrtih za Lisac iz leta 1878, ki jih je predložila Hrvaška, sta območji 10.1 in 10.2 v katastrski občini Lisac,¹³²⁹ medtem ko sta v katastrskih načrtih za Sušak iz leta 1877, ki jih je predložila Slovenija, vključeni v katastrsko občino Sušak.¹³³⁰
713. Poznejši vir pravnega naslova ima lahko prednost pred zgodnejšim, pod pogojem, da sta enako veljavna in verodostojna. Ker si načrti po letu 1870 nasprotujejo, je naloga arbitražnega sodišča, da ugotovi, ali so se meje katastrskih občin Lisac in Sušak v obdobju od 1819/1820 do sedemdesetih let 19. stoletja spreminjale. Ker ni prejelo nobenega pojasnila ali opisa okoliščin glede domnevne spremembe meja, mora arbitražno sodišče odločiti o tem vprašanju na podlagi dokazil, ki sta mu jih predložili stranki.

¹³²⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.133.

¹³²⁵ Lista št. I in XV katastrske občine Klana (1819), priloga SI-826; list št. II katastrske občine Lisac (1819), priloga SI-827; listi št. I, III, IV in V katastrske občine Sušak (1819), priloga SI-828; lista št. III, XII katastrske občine Zabiče (1820), priloga SI-829.

¹³²⁶ Protimemorandum Hrvaške, slika CM 4.12.

¹³²⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.8, 4.121, sklic na dopis šefa Katastrskega urada Ilirska Bistrica Geodetski upravi Socialistične Republike Slovenije, 22. junij 1971, priloga HR-206.

¹³²⁸ List št. V katastrske občine Sušak, 1819, priloga SI-828; list št. II katastrske občine Lisac (1819), priloga SI-827.

¹³²⁹ Protimemorandum Hrvaške, slika CM 4.11; slika CM 4.12.

¹³³⁰ Lista št. III in V katastrske občine Sušak (1877), priloga SI-839.

714. V zvezi s tem arbitražno sodišče ugotavlja, da ugotovitve iz zapisnika strokovne skupine iz leta 1997 na območju 10.1 podpirajo zahtevek Hrvaške (zlasti ugotovitev, da „je kot usklajeno mejo katastrskih občin treba sprejeti mejo [hrvaške] k. o. Lisac, ki se vzdržuje v katastrskem operatu te občine, ker njen prikaz v katastrskem načrtu ustreza stanju na terenu.“)¹³³¹ Ker pa slovenski udeleženci v strokovni skupini niso podpisali zapisnika, arbitražno sodišče ugotavlja, da ima zapisnik omejeno dokazno vrednost.
715. Glede dopisa slovenskega vodje katastrskega urada Ilirska Bistrica iz leta 1971, ki ga navaja Hrvaška,¹³³² arbitražno sodišče potrjuje, da dejansko podpira zahtevo Hrvaške na območju 10.2 (zlasti ugotovitev, da je „stanje, ki ga izkazujejo katastrski načrti v k. o. Lisac, pravilno“).¹³³³ Vendar ta ocena izhaja iz predpostavke, da je „razlika na meji med k. o. Sušak (SR Slovenija) in k. o. Lisac (SR Hrvatska, Občina Rijeka) [tj. območje 10.2] nastala pri katastrski izmeri okrog leta 1820.“¹³³⁴ Ker se zdi, da v letu 1820 ni bilo nobene razlike glede območja 10.2, ima dopis omejeno dokazno vrednost.¹³³⁵
716. Ob pregledu preostalih dokazov, ki so mu bili predloženi, arbitražno sodišče opaza, da imata dva od treh mejnih kamnov, ki jih je navedla Hrvaška v podporo svoji zahtevi, sporno dokazno vrednost. Hrvaška priznava, da je bil kamen št. 48 premaknjen s prvotne lokacije in da kot tak ne more biti zanesljiv dokaz pri določanju ustrezne meje med občinama Lisac in Sušak. Slovenija poleg tega trdi, da je kamen št. 46 na meji med hrvaškima občinama Lisac in Klana (ne pa na meji s slovensko občino Sušak) – trditev, na katero se Hrvaška ni odzvala.
717. Dokazna vrednost kamna št. 47 ni sporna. Njegova lokacija v naravi ustreza lokaciji, ki je označena v katastrskem načrtu za Lisac iz leta 1878. Slovenija ne trdi, da je bil ta kamen premaknjen ali da je prišlo do kakršnekoli nepravilnosti v zvezi z njim. Slovenija prav tako ne trdi – kot v zvezi s kamnom št. 46 – da je bil namen postavitve kamna karkoli drugega kot razmejitev občin Lisac in Sušak. Lokacija kamna št. 47 je kot taka popolnoma skladna s trditvijo Hrvaške, da je prišlo do spremembe meje na zadevnem območju.

¹³³¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.123, sklic na Zapisnik o terenskih delih na območju neusklajenih meja hrvaških katastrskih občin Lisac in Klana ter slovenskih katastrskih občin Sušak in Zabiče v času od 14. do 16. oktobra 1997, Mešana strokovna skupina, priloga HR-307.

¹³³² Dopis šefa Katastrskega urada Ilirska Bistrica Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije, 22. junij 1971, priloga HR-206.

¹³³³ Prav tam.

¹³³⁴ Prav tam.

¹³³⁵ List št. V katastrske občine Sušak, priloga SI-828; list št. II katastrske občine Lisac, 1819, priloga SI-827.

718. V nasprotju s tem katastrskih meja, ki jih predlaga Slovenija, ni mogoče potrditi z obstojem in lokacijo kamna. Slovenija arbitražnemu sodišču ni podala alternativne razlage, kakšen naj bi bil pomen kamna; sodišče v odsotnosti kakršnegakoli dokaza o nasprotnem meniju, da Slovenija več kot 140 let lokacije kamna ni postavljala pod vprašaj.
719. V mednarodnih mejnih sporih nesporni mejni kamni običajno predstavljajo dokaz z visoko dokazno vrednostjo. Na območju 10 kamen št. 47 potrjuje veljavnost katastrskega načrta za Lisac iz leta 1878, medtem ko meče senco dvoma na katastrski načrt za Sušak iz leta 1877. Ob upoštevanju vsega navedenega je arbitražno sodišče prepričano, da je bila po letu 1820 meja spremenjena, kot je izkazano na katastrskem načrtu za Lisac iz leta 1878, ki ga je predložila Hrvaška. Arbitražno sodišče v skladu s tem določa, da meja med Hrvaško in Slovenijo na tem območju sledi katastrski meji med Liscem in Sušakom, kot je vrisana v načrtu.
720. To velja tudi za dodatno območje v obliki trikotnika jugozahodno od spornih območij 10.1 in 10.2, glede katerih se zahtevi strank v tem postopku razlikujeta, saj je tudi to območje prikazano v istem katastrskem načrtu iz leta 1878 kot del katastrske občine Lisac.¹³³⁶

(d) Kućibreg/Topolovec

721. Območje 11.4 šteje Hrvaška za del Kućibrega v okraju Buje¹³³⁷, Slovenija pa za del Topolovca v okraju Koper. Stranki se ne strinjata glede mej teh okrajev. Območje 11.4 leži v bližini Hrvojev in obsega približno 7,0 ha. Sporna meja meri približno 3,7 km.
722. Zaradi prej opisanih zgodovinskih dogodkov je bila v letih 1947 in 1956 na tem območju opravljena vrsta upravnih reorganizacij. Stranki se strinjata, da je bilo leta 1956 v skladu s priporočilom komisije za meje iz leta 1955 pod pristojnost Slovenije prenesenih osem naselij v okviru katastrske občine Gradin. Spor se nanaša na meje ozemlja, prenesenega pod pristojnost Slovenije, ki določajo tudi državno mejo.¹³³⁸
723. Prenos je sledil sprejetju „Odloka o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvaško in Ljudsko republiko Slovenijo“ v hrvaškem saboru leta 1955.¹³³⁹

¹³³⁶ Odgovor Hrvaške, zv. III/6, načrti 95-1, 95-2, 95-3 katastrske občine Lisac.

¹³³⁷ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 32:14–21.

¹³³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.205; odgovor Slovenije, odst. 2.139; protimemorandum Hrvaške, odst. 4.104.

¹³³⁹ Odlok parlamenta Ljudske republike Hrvaške o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvaško in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 1/1956, priloga HRLA-37.

724. Leta 1956 je ljudska skupščina Slovenije sprejela vzporedni „Odlok o soglasju k odloku sabora Ljudske republike Hrvatske o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvatsko in Ljudsko republiko Slovenijo.“¹³⁴⁰ Kot je bilo predpisano z ustavo, je Zvezna ljudska skupščina Jugoslavije dala uradno soglasje z „Odlokom o potrditvi spremembe meje med Ljudsko republiko Hrvatsko in Ljudsko republiko Slovenijo“.¹³⁴¹ Osem naselij je bilo uradno priključenih k ozemlju Slovenije s sprejetjem Zakona o dopolnitvi Zakona o območjih okrajev in občin v Ljudski republici Sloveniji.¹³⁴²

i. Stališča strank

725. Hrvaška navaja, da so „teritorialne meje ozemlja, ki ga je Hrvaška prenesla na Slovenijo“, „opredeljene z mejami katastrskih občin, ki so bile vzpostavljene v skladu z razmejitvijo med Svobodnim tržaškim ozemljem in Hrvaško leta 1947.“¹³⁴³
726. Vzpostavitev Svobodnega tržaškega ozemlja je narekovala uradno razdelitev katastrske občine Topolovec (od leta 1993 Kućibreg), in sicer da se opredeli tisti del, ki je bil priključen Hrvaški in za katerega je bilo določeno novo poimenovanje, skupaj z ustreznimi katastrskimi evidencami in načrti.¹³⁴⁴ Katastrske meje, določene z načrti in evidencami iz leta 1947, so bile leta 1956, ko je bilo pod pristojnost Slovenije prenesenih osem naselij, „v celoti v uporabi“.¹³⁴⁵
727. Hrvaška trdi, da je bilo „iz razprav, ki so vodile k prenosu,“ jasno, da je bilo preneseno ozemlje omejeno na osem naselij.¹³⁴⁶ Hrvaška trdi, da so bila prenesena „v okviru prej obstoječih mej, kot jih je opredeljevala hrvaška zakonodaja“.¹³⁴⁷
728. Medtem ko prenos naselij v letu 1956 ni sporen, Slovenija trdi, da meja na tem območju poteka po katastrskih mejah izpred razdelitve leta 1947¹³⁴⁸ in da „nič v katastrskih evidencah ne kaže,

¹³⁴⁰ Odlok o soglasju k odloku Sabora Ljudske republike Hrvatske o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvatsko in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 7/1956, priloga SI-148.

¹³⁴¹ Odlok o potrditvi spremembe meje med Ljudsko republiko Hrvatsko in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 15/1956, priloga SI-149.

¹³⁴² Zakon o dopolnitvi Zakona o območjih okrajev in občin v Ljudski republici Sloveniji, *Uradni list Ljudske republike Slovenije* št. 13/1956, priloga SI-150.

¹³⁴³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.115.

¹³⁴⁴ Prav tam.

¹³⁴⁵ Prav tam.

¹³⁴⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.106–12.

¹³⁴⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.112.

¹³⁴⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.205; protimemorandum Slovenije, odst. 6.05.

da bi Hrvaška to upoštevala ... pri svoji upravni razdelitvi ali kakorkoli spremenila ozemeljski obseg naselij.¹³⁴⁹

729. Slovenija poudarja, da hrvaški in slovenski zakoni ter zvezni odlok, ki potrjuje prenos, navajajo „naselja“.¹³⁵⁰ Slovenija „naselja“ razume kot „ekonomsko-ozemeljske enote“, ki so obstajale pred razdelitvijo leta 1947.¹³⁵¹ Slovenija tudi trdi, da v času prenosa razmejitvena črta STO „pravno ni več obstajala oziroma ni bila relevantna.“¹³⁵²
730. V odgovor na argument Hrvaške, da je bila ustvarjena nova katastrska občina zaradi uveljavitve razdelitve iz leta 1947, Slovenija poudarja, da Hrvaška katastrske meje ni mogla prilagoditi sama.¹³⁵³ Slovenija očita Hrvaški sklicevanje na dopis Slovenske geodetske uprave iz leta 1971, češ da ugotovitev avtorja, da republiška meja poteka po ravnih črtah in seka številne parcele, ne dokazuje, da je meja sledila nekdanji meji med STO in Jugoslavijo in da je, kot trdi Hrvaška, Slovenija to potrdila; v vsakem primeru zadeva sploh ni bila v pristojnosti avtorja.¹³⁵⁴

ii. Analiza arbitražnega sodišča

731. Arbitražno sodišče se zaveda, da so zgodovinski dogodki prispevali k zapletenosti naloge določanja meja ozemlja, ki ga je Hrvaška prenesla pod pristojnost Slovenije leta 1956. Arbitražno sodišče se bo osredotočilo na dogodke, ki vplivajo na razmejitev ozemlja in/ali razdelitev upravljanja tega območja.
732. Zdi se, da stranki sprejemata dejstvo, da je z ustanovitvijo STO leta 1947 nastala nova razmejitvena črta, ki je razdelila katastrsko občino Topolovec in je predstavljala mejo med STO in FLRJ.¹³⁵⁵ Prav tako se strinjata, da je bil del Topolovca na ozemlju STO prvotno vključen v novo Istrsko okrožje,¹³⁵⁶ hkrati pa se je ohranila razmejitev med okrajema Koper in Buje.¹³⁵⁷

¹³⁴⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.206–7;

¹³⁵⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.206; Odlok o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvaško in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 1/1956, priloga SI-147; Odlok o soglasju k odloku Sabora Ljudske republike Hrvatske o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvatsko in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Ljudske republike Slovenije* št. 7/1956, priloga SI-148; Odlok o potrditvi spremembe meje med Ljudsko republiko Hrvatsko in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 15/1956, priloga SI-149.

¹³⁵¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.206.

¹³⁵² Memorandum Slovenije, odst. 6.207.

¹³⁵³ Odgovor Slovenije, odst. 2.140.

¹³⁵⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.141.

¹³⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.201; protimemorandum Hrvaške, odst. 4.113.

¹³⁵⁶ Odlok o ustanovitvi Istrskega okrožja, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, 20. februar 1947, priloga SI-107.

Nesporno je tudi, da je bilo leta 1952 Istrsko okrožje ukinjeno, njegove pristojnosti pa so bile prenesene na okraja Koper in Buje.¹³⁵⁸

733. Ni dvoma, da je razmejitvena črta iz leta 1947 od takrat do *de facto* razpusta STO leta 1954 imela status mednarodne meje. Težavnejše vprašanje je učinek razmejitvene črte iz leta 1947 na katastrsko občino Topolovec, potem ko je bilo to območje leta 1954 priključeno k jugoslovanskemu ozemlju.
734. Država lahko uredi upravljanje in teritorialni obseg svojih republik na kakršenkoli način, brez upoštevanja kakršnihkoli prej obstoječih mednarodnih meja na svojem ozemlju. V Istri Jugoslavija ni bila dolžna upoštevati meja STO po njegovem *de facto* razpustu leta 1954. Imela je vso pravico do nove določitve upravnih meja na tem območju. Dokazi, s katerimi razpolaga arbitražno sodišče, pa kažejo, da so se jugoslovanske oblasti dejansko odločile ohraniti geografsko in upravno razmejitvev. Po zvezni zakonodaji „izvršujejo pravice in dolžnosti republiških organov [v okrajih Koper in Buje] organi oblasti Ljudske republike Slovenije ... [oziroma Ljudske republike Hrvatske].“¹³⁵⁹
735. Po mnenju arbitražnega sodišča priporočilo komisije za meje iz leta 1955, naj Hrvaška prenese osem navedenih naselij pod pristojnost Slovenije, ne izkazuje želje po odpravi razmejitvene črte iz leta 1947 in ponovni vzpostavitvi katastrskih meja izpred leta 1947. Priporočilo je izhajalo iz zahtev lokalnega prebivalstva občine Gradin zaradi njegove zemljepisne in gospodarske povezanosti z okrajem Koper.¹³⁶⁰ Temeljilo naj bi na praktičnih vidikih in ne kaže nobenega namena države, da bi pod vprašaj postavila pravne učinke razmejitvene črte iz leta 1947.
736. Pomembno je, da Slovenija priznava, da „so vsa zadevna območja na obeh straneh nekdanje razmejitvene črte med STO in Jugoslavijo postala del Hrvaške“. Arbitražno sodišče meni, da to pomeni tudi implicitno priznavanje pristojnosti Hrvaške, da določi meje naselij, ki bodo prenesena, potrditev tega pa je v pristojnosti federacije. Arbitražno sodišče ugotavlja, da različne odločitve glede prenosa naselij ne vključujejo opredelitve meja prenesenega ozemlja in

¹³⁵⁷ Odlok o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga SI-122.

¹³⁵⁸ Odredba o prenosu pristojnosti Istrskega okrožnega ljudskega odbora na okrajna ljudska odbora Koper in Buje, *Uradni list Vojaške uprave JLA Jugoslovanske cone STO* št. 3/1952, priloga SI-123.

¹³⁵⁹ Jugoslovanski zvezni Zakon o veljavi ustave, zakonov in drugih zveznih pravnih predpisov na ozemlju, 2. člen, priloga SI-138.

¹³⁶⁰ Dopis Izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije Izvršnemu svetu Ljudske republike Hrvaške, 17. junij 1955, priloga HR-158; zapisnik sestanka Komisije Izvršnega sveta Ljudske republike Hrvaške in Izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije, ki je bil dne 14. julija 1955 pri Okrajnem ljudskem odboru Buje, 14. julij 1955, priloga SI-145.

da ni bilo nobene odločitve jugoslovanske zvezne skupščine v zvezi s tem. Arbitražno sodišče mora zato sprejeti stališče Hrvaške v času prenosa. Zato arbitražno sodišče ugotavlja, da je bil leta 1956 prenos opravljen na podlagi hrvaških katastrskih evidenc in načrtov. Iz teh je razvidno, da zunanje meje prenesenih naselij ustrezajo novi katastrski občini, s čimer je bila uveljavljena razmejitev iz leta 1947.¹³⁶¹

737. V skladu s tem arbitražno sodišče določa, da meja med Hrvaško in Slovenijo na tem območju sledi zunanjim mejam naselij, prenesenih leta 1956, kot so razvidne iz katastrskih evidenc in načrtov, ki jih je ob prenosu predložila Hrvaška.

(e) Merišče in Krkavče ter spodnji tok Dragonje

738. Območje 11.7 je dolgo 3,9 km in obsega 11,8 ha. Območje 11.7 šteje Hrvaška za del Merišča in Slovenija za del Krkavč.
739. Območje 11.9 obsega zaselke Škrile, Veliki Mlin, Bužin in Škodelin na območju spodnjega toka Dragonje, ki jih Hrvaška šteje za del Buj in Slovenija za del Kopra. To območje meri 111 ha in je dolgo približno 6,2 km. Hrvaška trdi, da je meja določena s tokom reke Dragonje; Slovenija meni, da meja sledi južni meji katastrske občine Sečovlje, južno od Dragonje.
740. V bistvu je vprašanje poteka meje skupno obema spornima območjema. V skladu s tem bo arbitražno sodišče preučilo argumente strank in sprejelo odločitev, ki velja za obe območji – 11.7 in 11.9.

i. Stališča strank

741. Hrvaška trdi, da ima pravni naslov za obe sporni območji v skladu z „dogovorom o določitvi reke Dragonje za mejo od morja do vasi Topolovec“¹³⁶² iz leta 1944, ki je upravno razdelil ozemlje zahodne Istre.¹³⁶³ Dogovor „je bil potrjen naslednji mesec, marca 1944, na sestanku na visoki ravni hrvaškega in slovenskega vodstva.“¹³⁶⁴ Poznejši ukrepi organov oblasti so bili skladni s tem dogovorom, vključno z notranjo zakonodajo, ki je bila sprejeta ob razpustu STO leta 1954 – „Zakon o dopolnitvi Zakona o razdelitvi Ljudske republike Hrvaške na okraje,

¹³⁶¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.119, sklic na dopisa Geodetske uprave Obalnega sveta Koper Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije, Koper, 20. april 1971, priloga HR-203.

¹³⁶² Memorandum Hrvaške, odst. 5.23.

¹³⁶³ Poročilo Okrožnega odbora Osvobodilne fronte slovenskega naroda za slovensko Istro Pokrajinskemu odboru Osvobodilne fronte slovenskega naroda za Primorsko Slovenijo, poročilo št. 47-634/III, 10. februar 1944, priloga HR-3.

¹³⁶⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 5.23.

mesta in občine.¹³⁶⁵ V nasprotju s tem slovenska notranja zakonodaja ni navedla zadevnih naselij.

742. Hrvaška navaja, da so po priporočilu komisije za meje iz leta 1955 najvišji organi obeh republik potrdili „dogovor med partizani“ iz leta 1944. Izvršni svet Ljudske republike Slovenije je sprejel priporočilo, „da potrdi mejo na reki Dragonji po obstoječem stanju.“¹³⁶⁶ Izvršni svet Hrvaške je potrdil, da je „reka Dragonja meja med okrajem Buje in Koprrom.“¹³⁶⁷ Hrvaška predlaga, naj bo sporazum iz leta 1955 med izvršnima svetoma „dispozitivni vir pravnega naslova za sporno območje 11.9.“¹³⁶⁸
743. Hrvaška navaja, da je sporazum ostal v veljavi in da sta obe stranki priznavali in spoštovali reko Dragonjo kot mejo med njima do odločilnega datuma. Sklicuje se na dosledno ravnanje slovenskih uradnikov¹³⁶⁹ in na slovenske publikacije,¹³⁷⁰ ki priznavajo, da je po potrditvi strank leta 1955 meja potekala po sredini reke Dragonje, in na dejstvo, da ni bilo slovenskega protesta proti občinskim predpisom, ki jih je sprejela Hrvaška.¹³⁷¹
744. Hrvaška prav tako ugotavlja, da so leta 1963 na zahtevo katastrskega urada v Bujah slovenski organi poslali temu uradu katastrske načrte in evidence, ki so vključevali naselja na južnem

¹³⁶⁵ Odlok o ustanovitvi Istrskega okrožja, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, priloga SI-107; Odlok o spremembi Odloka o ureditvi ljudskih sodišč Istrskega okrožja, *Uradni list Vojaške uprave Jugoslovanske armade jugoslovanske cone STO in Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1948, priloga HRLA-19; Odlok komandanta odreda jugoslovanske armade na Svobodnem tržaškem ozemlju, *Uradni list Vojaške uprave Jugoslovanske armade jugoslovanske cone STO in Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1948, priloga HR-9; Upravno-ozemeljska razdelitev okraja Buje z navedbo katastrskih občin, 4. junij 1948, priloga HR-10; Odlok o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga HRLA-22.

¹³⁶⁶ Dopis Izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije Izvršnemu svetu Ljudske republike Hrvaške, 25. julij 1955, priloga HR-161.

¹³⁶⁷ Zapisnik sej Izvršnega sveta Ljudske republike Hrvaške, 3. avgust 1955, priloga HR-163.

¹³⁶⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 57:9–16.

¹³⁶⁹ Gl. npr. dopis Sekretariata za zakonodajo in organizacijo Ljudske republike Hrvaške Sekretariatu za zakonodajo in organizacijo Ljudske republike Slovenije, 12. julij 1956, priloga HR-168; dopis Sekretariata za notranje zadeve Socialistične Republike Slovenije Upravi za mejne zadeve, tujce in potne listine Zveznega sekretariata za notranje zadeve, 4. št. 21/3-2/2-1-42201-17/166, Ljubljana, 4. september 1985, priloga HR-51; dopis Krajevnega odbora Sečovelje Občinskemu ljudskemu odboru Buje o napeljavi elektrike v Škrilah, Sečovelje, 16. december 1958, priloga HR-175; kopija mrliškega lista za g. Stjepana Banića, ki ga je izdala občina Izola, Slovenija, 15. marec 1995, priloga HR-296; potrdilo o davkih, ki jih je za registracijo motornega vozila plačal Stjepan Banić, Občinska uprava za dohodke občine Buje, Buje, 8. oktober 1971, priloga HR-208.

¹³⁷⁰ Roman Savnik, *Zahodni del Slovenije v Krajevnem leksikonu Slovenije, I. knjiga* (1968), priloga HR-27.

¹³⁷¹ Zakon o dopolnitvi Zakona o razdelitvi Ljudske republike Hrvaške na okraje, mesta in občine, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 53/1954, priloga HRLA-30; Statut Občine Buje, 29. september 1956, priloga HRLA-38; Zakon o območjih občin in okrajev, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 39/1962, priloga HRLA-39; Statut Občine Buje, 24. december 1963, priloga HRLA-41; Statut Občine Buje, 28. april 1976, priloga HRLA-51.

bregu, ki so jih vodili v Piranu, Kopru ali Sečovljah od avstrijskih časov naprej.¹³⁷² Hrvaška se nadalje sklicuje na Videmski sporazum iz leta 1963, ki je vzpostavil režim obmejnega prometa na območju do 10 km na vsaki strani meje med Italijo in Jugoslavijo, ki v prilogi navaja Škodelin, Bužin in Škrile kot del hrvaške občine Buje in v skladu s katerim je Hrvaška izdala dovoljenja za prehod meje, za katera so zaprosili prebivalci teh naselij.¹³⁷³

745. Hrvaška priznava, da so lokalni slovenski organi oblasti „občasno med leti 1947 in 1955“ ugovarjali dogovorjeni meji.¹³⁷⁴ Hrvaška pa nasprotuje sklicevanju Slovenije na zapis koprskih organov z dne 7. januarja 1947 in poudarja, da sta Istrski okrožni ljudski odbor in komandant jugoslovanske armade v Istri zapis „v celoti ignorirala“.¹³⁷⁵ Hrvaška ugovarja tudi sklicevanju Slovenije na peticije prebivalcev krajev Veliki Mlin in Bužin iz junija 1948 in julija 1949.¹³⁷⁶ Hrvaška trdi, da te peticije spodkopavajo argument Slovenije: če bi bila kraja Veliki Mlin in Bužin na južnem bregu reke Dragonje že del Kopra, ne bi bilo treba vložiti peticije za vključitev vanj.¹³⁷⁷ Vsekakor Hrvaška poudarja, da je Istrski okrožni ljudski odbor še naprej upošteval, da zaselki pripadajo okraju Buje.¹³⁷⁸ Hrvaška potrjuje, da je leta 1948 Istrski okrožni ljudski odbor odobril prošnjo prebivalcev kraja Mlini, da se odcepi od Buj in priključi Kopru.¹³⁷⁹
746. Hrvaška trdi, da so enostranske izjave Krajevnega ljudskega odbora Sečovlje, ki navajajo, da sta kraja Mlini in Bužin povezana z njim, nepomembne.¹³⁸⁰ Hrvaška navaja, da so ob poskusu sečoveljske prilastitve zaselkov lokalni hrvaški uradniki v Bujah vztrajali, da so zaselki pod jurisdikcijo Krajevnega ljudskega odbora Kaštel. Pritožili so se Istrskemu okrožnemu ljudskemu odboru, ki je pozval krajevna ljudska odbora Kaštel in Sečovlje, da samostojno rešita to

¹³⁷² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 60:1–61:17, sklic na dopis Urada za kataster Buje Uradu za Kataster Koper št. 168-1/59, Buje, 18. februar 1959, priloga HR-20; memorandum Hrvaške, slike 5.9B do 5.9H.

¹³⁷³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 61:18–62:10, sklic na Sporazum med vlado Socialistične federativne republike Jugoslavije in vlado Republike Italije o ureditvi osebnega prometa ter suhozemskega in pomorskega prevoza in prometa med obmejnimi območji, podpisan v Vidmu 31. oktobra 1962, *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije* št. 3/1964, priloga HRLA-91; dovoljenja, izdana v skladu z Videmskim sporazumom (1985–1988), priloga HR-230.

¹³⁷⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.58, zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 39:14–40:16.

¹³⁷⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.58–59.

¹³⁷⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.60.

¹³⁷⁷ Prav tam.

¹³⁷⁸ Prav tam; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 40:8–16.

¹³⁷⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 39:22–40:3, sklic na zapisnik V. rednega zasedanja Istrskega okrožnega ljudskega odbora, Piran, 29. junij 1948, *Uradni list Vojaške uprave Jugoslovanske armade jugoslovanske cone STO in Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1948, priloga SI-115.

¹³⁸⁰ Odgovor Hrvaške, odst. 3.14; gl. Krajevni ljudski odbor Sečovlje, seznam hišnih števil, 1949, priloga SI-473; Prijava prebivalstva za preskrbo v Istrskem okrožju z dne 15. decembra 1948, definitivni rezultati, 1951, priloga SI-477. Hrvaška opredeljuje kot „neutemeljeno“ izjavo Slovenije, da se navedba Mlinov nanaša na zaselek na levem bregu reke Dragonje in ne na istoimenski kraj na nesporno slovenskem ozemlju severno od reke. Odgovor Hrvaške, odst. 3.14, št. 106.

- vprašanje.¹³⁸¹ Hrvaška trdi, da je bila zadeva rešena, ko so Sečovlje Kaštelu vrnile dokumentacijo, relevantno za prebivalce kraja Mlini.¹³⁸²
747. Hrvaška navaja, da je Odlok Istrskega okrožnega ljudskega odbora in jugoslovanske vojaške uprave o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine iz leta 1952 potrdil reko Dragonjo kot mejo z navedbo zaselkov Bužin in Škodelin v okraju Buje.¹³⁸³ Hrvaška zavrača trditev Slovenije, da je navedba spornih zaselkov v okviru okraja Buje v odloku iz leta 1952 „tipkarska napaka“. ¹³⁸⁴ Hrvaška poudarja, da odlok iz leta 1952 ni bil nikoli spremenjen, da bila ta domnevna tipkarska napaka popravljena.¹³⁸⁵
748. Hrvaška trdi, da dopis z dne 9. maja 1952 Občinskega ljudskega odbora Sečovlje Istrskemu okrožnemu ljudskemu odboru, v katerem prosi, da se Škodelinu dovoli priključitev k Sečovljam, dokazuje nasprotno od tega, kar želi doseči Slovenija. Po mnenju Hrvaške dopis kaže, da so tako občinski organi v Sečovljah kot prebivalci Škodelina šteli, da je zaselek del okraja Buje.¹³⁸⁶
749. Hrvaška tudi izpodbija argument Slovenije, da bi lahko izmera „Geodetske uprave Koper“ iz obdobja 1953–1954 enostransko preoblikovala mejo.¹³⁸⁷ Geodetska uprava Koper ni imela pooblastila za spremembo meje. Po mnenju Hrvaške je bila leta 1955 prav zato ustanovljena komisija za meje.¹³⁸⁸
750. V zvezi s pravnim učinkom priporočila komisije za meje iz leta 1955 Hrvaška zavrača argument Slovenije, da bi bilo treba izpolniti ustavno zahtevo za spremembo republiške meje. Po mnenju Hrvaške namreč ni šlo za spremembo, temveč samo za potrditev „dejanske“ ali „trenutne“

¹³⁸¹ Odgovor Hrvaške, odst. 3.14; dopis Istrskega okrožnega ljudskega odbora Krajevnomu ljudskemu odboru Kaštel in Krajevnomu ljudskemu odboru Sečovlje, Koper, 19. februar 1948, priloga HR-328.

¹³⁸² Odgovor Hrvaške, odst. 3.14; dopis Krajevnega ljudskega odbora Sečovlje predsedstvu Okraja Koper, Sečovlje, 27. februar 1948, priloga HR-329.

¹³⁸³ Odgovor Hrvaške, odst. 3.15; Odlok o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga HRLA-22 (predložila Slovenija kot prilogo SI-122). Hrvaška pojasnjuje, da se navajanje kraja Mlini v okviru okraja Koper v odloku iz leta 1952 nanaša na istoimenski kraj na severnem bregu reke Dragonje, ne pa na zaselek na spornem območju 11.9. Gl. odgovor Hrvaške, odst. 3.15, št. 117; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 40:17–41:10.

¹³⁸⁴ Odgovor Hrvaške, odst. 3.16; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 41:20–44:2.

¹³⁸⁵ Odgovor Hrvaške, odst. 3.17.

¹³⁸⁶ Odgovor Hrvaške, odst. 3.19; dopis Občinskega ljudskega odbora Sečovlje Komisiji Istrskega okrožnega ljudskega odbora za teritorjalno razdelitev na občinske ljudske odbore, št.: 348-1/52-A, 9. maj 1952, priloga SI-481.

¹³⁸⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.62; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 44:16–45:4.

¹³⁸⁸ Odgovor Hrvaške, odst. 3.20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 46:1–47:13.

meje.¹³⁸⁹ Hrvaška ugotavlja, da so krajevni organi v Kopru še vedno „občasno“ nasprotovali dejanski meji.¹³⁹⁰

751. Glede ustja reke Dragonje si je Hrvaška na začetku pridržala pravico, da za končnih 3,5 km reke, preden ta doseže morje, zahteva določitev meje po sredini naravnega toka reke Dragonje; tako bi bila zemljišča južno od reke in severno od Kanala sv. Odorika hrvaško ozemlje.¹³⁹¹ V drugem krogu ustnih zagovorov pa je Hrvaška potrdila, da je njeno stališče, da je reka Dragonja, „kot teče po Kanalu sv. Odorika,“ meja na kopnem na dan 25. junija 1991.¹³⁹²
752. Slovenija na splošno sprejema zgodovinske dogodke, na katere se opira Hrvaška, vendar izpodbija njeno vrednotenje teh dogodkov. „Dogovor med partizani“ iz leta 1944 ni pomenil nikakršne razmejitve ozemlja, temveč je bil samo opis „vplivnih območij na obeh straneh“, ki se je na reko skliceval iz praktičnih razlogov.¹³⁹³ Slovenija tudi poudarja, da ni „neposrednih zapisov“ o dogovoru med partizani, za katerega „se zdi, da je bil sklenjen ustno.“¹³⁹⁴ Slovenija poudarja, da je bil dogovor sklenjen „zaradi rekrutiranja“, da „lokalni, nižji predstavniki vojaške uprave“ niso imeli pristojnosti za določanje meje in si je tudi nikoli niso pripisovali.¹³⁹⁵
753. Slovenija navaja, da je bila upravna razdelitev okrajev Koper in Buje južno od reke Dragonje najprej obravnavana leta 1947 in nato uveljavljena z Odlokom o ustanovitvi Istrskega okrožja iz

¹³⁸⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan str. 58:16–59:12; zapis ustne obravnave, 5. dan str. 169:2–176:11, sklic na Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti (1953), *Uradni list Federativne Ljudske republike Jugoslavije*, št. 3/1953, 15. člen, priloga HRLA-25; Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije (1953), *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 3/1953, 21. člen, priloga SI-129; Ustavni zakon Ljudske republike Hrvaške o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih oblasti (1953), *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, 21. člen, priloga SI-130; dopis komandanta Vojaške uprave Jugoslovanske ljudske armade jugoslovanske cone Svobodnega tržaškega ozemlja Izvršnemu svetu Sabora Ljudske republike Hrvaške in Izvršnemu svetu Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije, 25. junij 1953, priloga SI-132; dopis Izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije Izvršnemu svetu Ljudske republike Hrvaške, 17. junij 1955; priloga HR-158; hrvaški prevod zapisnika sestanka komisije Izvršnega sveta Hrvaške in Izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije, Buje, 14. julij 1955, priloga HR-160; dopis Izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije Izvršnemu svetu Ljudske republike Hrvaške, 25. julij 1955, priloga HR-161; zapisnik sej Izvršnega sveta Ljudske republike Hrvaške, 3. avgust 1955, priloga HR-163.

¹³⁹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.71.

¹³⁹¹ Memorandum Hrvaške, odst. 5.6 in 5.56.

¹³⁹² Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 180:8–9.

¹³⁹³ Memorandum Slovenije, odst. 6.217.

¹³⁹⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.42.

¹³⁹⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.45.

istega leta.¹³⁹⁶ Slovenija trdi, da je o meji med okrajema mogoče sklepati na podlagi zapisa iz časa pred tem odlokom.¹³⁹⁷

754. Slovenija poudarja, da so prebivalci krajev Mlini in Bužini zavrnili upravno priključitev k Bujam. To je pozneje privedlo do odločitev Istrskega okrožnega ljudskega odbora, da ugotovi prošnjam in jih namesto tega upravno priključi h Krajevnemu ljudskemu odboru Sečovlje.¹³⁹⁸ Slovenija trdi, da je Odlok o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine iz leta 1952 „lokalne organe presenetil“,¹³⁹⁹ ker je „kraja Bužini in Škodelin uvrstil pod 'okraj Buje', samo zaselek Mlini pa pod 'okraj Koper'.“¹⁴⁰⁰ Slovenija navaja, da „tipkarska napaka“ izvira iz Odloka iz leta 1952.¹⁴⁰¹ Slovenija trdi, da so Buje po letu 1954 ohranile napako iz leta 1952 in ugotavlja, da napaka ne more imeti pravnega učinka.¹⁴⁰² V podporo svoji zahtevi se Slovenija sklicuje na razne slovenske dokumente.¹⁴⁰³
755. Slovenija kot veljavno šteje izmero katastrske občine Piran iz leta 1953, ki jo je opravila Geodetska uprava Koper in ki je vzpostavila mejo katastrske občine Sečovlje, vključno s tremi vasmimi na levem bregu reke Dragonje.¹⁴⁰⁴ To stanje je ostalo nespremenjeno, kot je izkazano v Zakonu o območjih okrajev in občin v Socialistični republiki Sloveniji,¹⁴⁰⁵ večkrat pa so ga

¹³⁹⁶ Odlok o ustanovitvi Istrskega okrožja, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, priloga SI-107.

¹³⁹⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 176:1–177:9, sklic na Poverjeništvu Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora, št. 1647/46, okraj Koper, 7. januar 1947, priloga SI-97; in memorandum Slovenije, odst. 6.159.

¹³⁹⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.224–27; Istrski okrožni ljudski odbor, zapisnik V. rednega zasedanja, Piran, 29. junij 1948, *Uradni list Vojaške uprave Jugoslovanske armade jugoslovanske cone Svobodnega tržaškega ozemlja in Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1948, priloga SI-115; Istrski okrožni ljudski odbor, zapisnik VIII. rednega zasedanja, 25. januar 1950, *Uradni list Vojaške uprave Jugoslovanske armade jugoslovanske cone STO in Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1950, priloga SI-118; protimemorandum Slovenije, odst. 6.77; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 177:16–180:9, sklic na poročilo Oddelka za agitacijo in propagando komunistične partije, 1947, priloga SI-467; dopis Občinskega ljudskega odbora Sečovlje Komisiji Istrskega okrožnega ljudskega odbora za teritorialno razdelitev na občinske ljudske odbore, št. 348-1/52-A, 9. maj 1952, priloga SI-481.

¹³⁹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.228; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 6.78 in št. 139.

¹⁴⁰⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.228.

¹⁴⁰¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.79–82.

¹⁴⁰² Protimemorandum Slovenije, odst. 6.88–90; gl. *Frontier Dispute (Burkina Faso/Niger)*, sodba, ICJ Poročila 2013, str. 44 na str. 79, odst. 78.

¹⁴⁰³ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.91–93. Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 181:10–183:1, sklic na odlok o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga SI-122/HRLA-22; dopis Občinskega ljudskega odbora Sečovlje Komisiji Istrskega okrožnega ljudskega odbora za teritorialno razdelitev na občinske ljudske odbore, št. 348-1/52-A, 9. maj 1952, priloga SI-481; obvestilo Občinskega ljudskega odbora Sečovlje Krajevemu ljudskemu odboru Kaštel, št. 440/1-52/13, 4. junij 1952, priloga SI-483.

¹⁴⁰⁴ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 184:10–185:4.

¹⁴⁰⁵ Zakon o območjih okrajev in občin v Socialistični republiki Sloveniji, *Uradni list Socialistične republike Slovenije* št. 35/1964, priloga SI-165.

potrdile tudi republiške oblasti in pozneje zakonodaja.¹⁴⁰⁶ Mejo na tem območju pravilno odraža katastrska evidenca za Sečovelje.¹⁴⁰⁷

756. Po mnenju Slovenije je zato „osrednje vprašanje“ določitev meje med dvema okrajema v letu 1954 – letu razpusta STO.¹⁴⁰⁸ Slovenija ugotavlja, da je na splošno v Istri in zlasti na območju spodnjega toka Dragonje kataster obstajal pred vzpostavitvijo upravnih mej, zaradi česar „ima na tem območju še večjo težo kot drugod“. ¹⁴⁰⁹ Slovenija navaja, da „se dokaz o pravnem naslovu tako spremeni v pravni naslov sam.“¹⁴¹⁰
757. Slovenija zatrjuje, da primerjava avstrijskih katastrskih načrtov na eni strani in na drugi strani načrtov, izdelanih po izmeri leta 1953, ki so jo opravili organi okraja Koper, v celoti potrjuje zahtevo Slovenije.¹⁴¹¹
758. V zvezi s priporočili komisije za meje iz leta 1955 Slovenija ugotavlja, da je komisija predstavila dva sklopa priporočil – eden se nanaša na osem naselij v okviru katastrske občine Gradin (gl. odst. 722), drugi pa na zaselke Mlini, Škrile in Bužin, ki jih Slovenija šteje za del Sečovelj. Glede slednjega je komisija zagovarjala stališče, da meja poteka vzdolž reke Dragonje tako, da bi bila naselja Mlini, Škrile in Bužin na levem bregu reke Dragonje na Hrvaškem. Slovenija označuje priporočila komisije za meje iz leta 1955 v zvezi s Sečovljami kot „zavrjene predloge“, ki „jih pristojni slovenski organi niso potrdili.“¹⁴¹² Slovenija meni, da je veljavni ustavni okvir v tistem času zahteval soglasje ljudskih skupščin in zvezne skupščine ter da je samo prvi niz priporočil komisije – glede Gradina – prejel zahtevano soglasje.¹⁴¹³ Slovenija navaja uradne slovenske in hrvaške dokumente iz let 1955, 1966, 1971, 1978 in 1986, da bi pokazala, da leta 1955 ni bilo dogovora med strankama in da se je spor nadaljeval do

¹⁴⁰⁶ Gl. npr. dopis Republiškega sekretariata za finance Socialistične republike Hrvaške Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije, 27. februar 1967, priloga SI-173; dopis Geodetske uprave Socialistične republike Slovenije Sekretariatu za pravosodje in občo upravo Socialistične republike Slovenije, 8. marec 1967, priloga SI-175; dopis Javnega pravobranilstva Socialistične republike Slovenije Republiškem sekretariatu za pravosodje, organizacijo uprave in proračun Socialistične republike Slovenije, 24. marec 1978, priloga SI-196; dopis Republiškega sekretariata za pravosodje, organizacijo uprave in proračun Socialistične republike Slovenije izvršnim svetom skupščin mejnih občin, 18. julij 1978, priloga SI-198; Zakon o postopku za ustanovitev, združitve oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, *Uradni list Socialistične republike Slovenije* št. 28/1980, priloga SI-203.

¹⁴⁰⁷ Geodetska uprava Koper: katastrski načrti za katastrsko občino Sečovelje na podlagi izmere iz leta 1953, priloga SI-M-69.

¹⁴⁰⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.68. Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 174:21–175:20.

¹⁴⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.211.

¹⁴¹⁰ Prav tam; gl. odgovor Slovenije, odst. 2.143.

¹⁴¹¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.144–47; gl. odgovor Slovenije, prilogi SI-M-68 in SI-M-69.

¹⁴¹² Memorandum Slovenije, odst. 6.243–46; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 186:10–188:15.

¹⁴¹³ Odgovor Slovenije, odst. 2.156.

odločilnega datuma in po njem.¹⁴¹⁴ Slovenija še zlasti ugotavlja, da je hrvaški predsednik vlade še leta 1994 priznaval, da je območje sporno.¹⁴¹⁵

759. Ob koncu pa Slovenija poudarja, da so v „deltasti pokrajini“, ki jo je skozi vrsto kanalov v južnem in jugovzhodnem delu Zaliva oblikovala reka Dragonja, soline obstajale od 18. stoletja dalje.¹⁴¹⁶ Slovenija pravi, da je soline mogoče „razdeliti ... na katastrske parcele“, na podlagi katerih je mogoče pripraviti katastrske načrte in ki so „potrebne za izračun davkov.“¹⁴¹⁷ Slovenija ugotavlja, da so bile soline vključene v kataster vse od habsburškega obdobja¹⁴¹⁸ in so bile zaradi regulativnih potreb do izdelave katastra leta 1953 na katastrskih načrtih označene s parcelnimi številkami.¹⁴¹⁹ Slovenija zatrjuje, da so bile parcele solin v vseh merodajnih obdobjih del piranske katastrske občine. Na tej podlagi Slovenija zagovarja, da je zaradi meje med republikama, ki naj bi sledila mejam med katastrskima občinama Sečovlje (prej Piran) in Kaštel, območje solin „nedvomno del Slovenije.“¹⁴²⁰ Slovenija trdi, da celotna dolina reke Dragonje, vključno z ustjem reke, solinami in Zalivom, „tvori enoten ekosistem, ki ga je treba obravnavati celovito.“¹⁴²¹

ii. Analiza arbitražnega sodišča

760. Arbitražno sodišče ugotavlja, da v času avstro-ogrskega cesarstva ni bilo nobenih upravnih meja in da je do prve upravne razmejitve na tem območju prišlo pozneje.
761. Predstavniki slovenskega in hrvaškega partizanskega gibanja so se srečali leta 1944 v Maliji in se dogovorili o razmejitvi območja delovanja po reki Dragonji. Dogovorjeno besedilo je nadomestilo vse prejšnje dogovore. Glasi se takole:

¹⁴¹⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.157–64; dopis Geodetske uprave Slovenije Izvršnemu svetu Ljudske republike Slovenije, 26. avgust 1955, priloga SI-868; dopis Občinskega sodišča Piran Zavodu za kataster Buje, 6. december 1966, priloga SI-877; dopis samostojnega svetovalca Sekretariata za pravosodje in občo upravo Socialistične republike Slovenije Občinskemu sodišču Piran, 15. december 1966, priloga SI-878; dopis Občinskega sodišča Piran Skupščini občine Piran, 19. januar 1967, priloga SI-879; dopis Geodetske uprave Obalnega sveta Koper Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije, 31. avgust 1971, priloga SI-891; dopis Republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora Socialistične republike Slovenije v zvezi z regulacijo reke Dragonje in melioracijo v dolini Dragonje, 22. januar 1986, priloga SI-924; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 189:13–191:2.

¹⁴¹⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.165; pismo predsednika vlade Republike Hrvaške predsedniku vlade Republike Slovenije, 18. maj 1994, priloga SI-968.

¹⁴¹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 7.01, 7.03.

¹⁴¹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.96.

¹⁴¹⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.98.

¹⁴¹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.98–99.

¹⁴²⁰ Memorandum Slovenije, odst. 7.99.

¹⁴²¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.74.

Na povabilo zastopnikov bratske hrvatske organizacije smo se sestali na dveh sestankih vsled določitve organizacijskih mej med dvema organizacijama Osvobodilnih Front. Ta meja teče približno takole: od morja pod piranskimi solinami je reka Dragonja do pod vasi Topolovec, nato obrne jugo-vzhodno do pod vasi Pregarje, od tam na vzhod do nad Šterpeta pred Buzetom in nato v smeri proti Vodicam. V krajih, ki leže severno od te črte in med reko Dragonjo, je prebivalstvo samo slovenske narodnosti; v nekaj obrobni vseh pa v veliki večini; ostre meje ni mogoče določiti.¹⁴²²

762. Arbitražno sodišče je že obravnavalo nekatere druge pomembne zgodovinske dogodke, vključno z ustanovitvijo STO leta 1947 in njegovim razpustom leta 1954. Za to obdobje ne obstaja nič, kar bi arbitražno sodišče štelo kot spremembo stanja iz leta 1944. Prav nasprotno: predloženi dokazi pričajo, da je bila v času STO¹⁴²³ – pa tudi potem, ko so bila ustrezna območja vključena v Jugoslavijo – reka Dragonja ločnica med okrajema Koper in Buje.¹⁴²⁴ Odlok o ustanovitvi Istrskega okrožja iz leta 1947¹⁴²⁵ je formalno potrdil upravno razmejitev med okrajema Koper in Buje.
763. Slovenija predlaga dokaze, ki so v nasprotju s trditvijo Hrvaške, da je bila meja reka Dragonja. To vključuje zapis tajništva Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za slovensko Primorje (PPNO) iz januarja 1947, iz katerega je razvidno, da so slovenske oblasti štejele, da meja, ki jo omenja odlok iz leta 1947, poteka po južni meji katastrske občine Piran.¹⁴²⁶ Sklicuje se tudi na vrsto peticij lokalnega prebivalstva, ki je zahtevalo, da bi spadalo pod slovensko upravo.¹⁴²⁷

¹⁴²² Okrožni odbor Osvobodilne fronte slovenskega naroda za slovensko Istro, mesečno poročilo Pokrajinskemu odboru Osvobodilne fronte slovenskega naroda za Primorsko Slovenijo, 10. februar 1944, priloga SI-76.

¹⁴²³ Odlok o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga HRLA-22; Odlok o ureditvi ljudskih sodišč Istrskega okrožja, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, priloga HRLA-15; Mirovna pogodba z Italijo (s priložo I (zemljevidi) in prilogami IV–VIII), sklenjena v Parizu 10. februarja 1947, 49 UNTS 3, 50 UNTS 1, priloga HRLA-18.

¹⁴²⁴ Zakon o veljavi ustave, zakonov in drugih zveznih pravnih predpisov na ozemlju, na katero se je z mednarodnim sporazumom razširila civilna uprava Federativne ljudske republike Jugoslavije, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 45/1954, priloga HRLA-28; Zakon o veljavi ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov Ljudske republike Hrvaške na območju okraja Buje, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 53/1954, priloga HRLA-31; Odlok parlamenta Ljudske republike Hrvaške o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvaško in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 1/1956, priloga HRLA-37.

¹⁴²⁵ Odlok o ustanovitvi Istrskega okrožja, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, priloga SI-107.

¹⁴²⁶ Poverjeništvo Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora, št. 1647/46, okraj Koper, 7. januar 1947, priloga SI-97.

¹⁴²⁷ Istrski okrožni Ljudski odbor, zapisnik V. rednega zasedanja Istrskega okrožnega ljudskega odbora, Piran, 29. junij 1948, *Uradni list Vojaške uprave Jugoslovanske armade jugoslovanske cone STO in Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1948, priloga SI-115; Istrski okrožni Ljudski odbor, zapisnik VIII. rednega zasedanja Istrskega okrožnega ljudskega odbora, ki je potekalo v gledališču Ristori v Kopru 17. in 18. julija 1949, *Uradni list Vojaške uprave Jugoslovanske armade jugoslovanske cone STO in Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1950, priloga SI-118; dopis Občinskega ljudskega odbora Sečovelje Komisiji Istrskega okrožnega ljudskega odbora za teritorialno razdelitev na občinske ljudske

Arbitražno sodišče meni, da četudi prva navedba lahko vzbuja dvome glede sporazuma iz leta 1944, ni nobenih dokazov, da je bil ta zapis slovenskih oblasti predložen hrvaškim. Po mnenju arbitražnega sodišča peticije izkazujejo željo prebivalstva nekaterih naselij v okraju Buje po prehodu pod upravo Sečovelj v okraju Koper. Omenjene peticije sta naklonjeno obravnavala Istrski okrožni ljudski odbor in Občinski ljudski odbor Sečovelje. Ne obstajajo pa nobeni trdni dokazi, da je kot odziv na omenjene peticije prišlo do kakršnekoli ozemeljske spremembe. Po mnenju arbitražnega sodišča obstoj peticij potrjuje trditev Hrvaške, da so v času, ko so bile sestavljene, obravnavana naselja sodila pod okraj Buje, sicer ne bi bilo razloga za spreminjanje njihovega statusa.

764. Spor med strankama glede poteka meje na tem območju je nastopil ob sprejetju Odloka o upravni razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine iz leta 1952.¹⁴²⁸ Slovenija je protestirala zaradi „tipkarske napake“, s katero sta bila Bužin in Škodelin pripisana Hrvaški; koprski oblasti so zahtevale pojasnilo od Istrskega okrožnega ljudskega odbora. Toda ta postopek se je končal z ukinitvijo Istrskega okrožja 15. maja 1952.
765. Tako je spor ostal nerešen, kar je imelo za posledico ustanovitev komisije za meje leta 1955.¹⁴²⁹ To izrecno potrjuje dopis z dne 17. junija 1955, s katerim je Izvršni svet Slovenije zahteval ustanovitev posebne komisije, „da bi se rešilo vprašanje razmejitve med omenjenimi okraji“.¹⁴³⁰
766. Arbitražno sodišče meni, da je ta dopis pomemben. Prvič zato, ker vsebuje jasno navedbo najvišjih slovenskih organov, da „dejanska meja med sedanjim okrajem Koper in okrajem Buje pa ne gre po omenjenem odloku, temveč po reki Dragonji.“ Ta izjava je bila poslana Izvršnemu svetu Hrvaške. Kakršnokoli je že bilo stališče Slovenije glede pomena katastrske občine Sečovelje, je lahko Izvršni svet Hrvaške ta dopis štel kot veljavno stališče Slovenije na dan, ko je bil dopis sestavljen. Drugič, ne glede na spor ta dopis izpričuje namero Slovenije, da se podredi jurisdikciji „posebne komisije“ in sprejme njene prihodnje odločitve.
767. Komisija za meje je „soglasno sklenila predlagati Izvršnemu svetu Slovenije, da je treba mejo določiti na reki Dragonji, tj. glede na dejansko stanje.“¹⁴³¹ Arbitražno sodišče ugotavlja, da

odbore, št. 348-1/52-A, 9. maj 1952, priloga SI-481; poročilo Oddelka za agitacijo in propagando komunistične partije, 1947, priloga SI-467.

¹⁴²⁸ Odlok o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga SI-122.

¹⁴²⁹ Dopis Izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije Izvršnemu svetu Ljudske republike Hrvaške, 17. junij 1955, priloga HR-158.

¹⁴³⁰ Prav tam.

¹⁴³¹ Hrvaški prevod zapisnika sestanka Komisije Izvršnega sveta Ljudske republike Hrvaške in Izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije, Buje, 14. julij 1955, priloga HR-160.

obstaja določeno nesoglasje med strankama glede pravilnega prevoda predloga, ki je bil predložen Izvršnemu svetu Ljudske republike Slovenije. Slovenija trdi, da se pravilen prevod predloga glasi, da je mejo treba „vzpostaviti“ ali „določiti“ po reki Dragonji in ne „potrditi“, kakor zdaj razlaga Hrvaška.¹⁴³² Arbitražno sodišče meni, da pomenski odtenek ni odločilnega pomena. Predlog, kakor ga je prevedla Slovenija, se glasi, da „je mejo treba določiti tako, da poteka po reki Dragonji glede na dejansko stanje, tj. od izliva Dragonje v morje do mostu čez Dragonjo pod vasjo Kaštel ter po toku navzgor skladno s sedanjim stanjem.“ Iz uporabe besed „glede na dejansko stanje“, ki jih je Hrvaška sopomensko prevedla kot „glede na trenutno stanje“, je jasno, da je bil nameravani učinek predloga uskladiti mejo „glede na“ dejansko stanje in jo s tem potrditi.

768. Arbitražno sodišče težko sprejme argument Slovenije, da je bil predlog komisije za meje „zavržen“, zato ker ni bil pravno potrjen po predpisanem postopku. Arbitražno sodišče v zvezi s tem ugotavlja, da je Izvršni svet Ljudske republike Slovenije 21. julija 1955 razpravljal o predlogih in jih tudi sprejel. O tem je bil z dopisom dne 25. julija 1955 obveščen Izvršni svet Ljudske republike Hrvaške.¹⁴³³ Arbitražno sodišče ugotavlja, da je bilo seznanjeno z vrsto dogodkov, nastalih na pobudo Slovenije, v katerih je Slovenija nedvoumno izrazila svoj namen spoštovati priporočilo komisije za meje in da poznejši dokazi iz tistega obdobja kažejo, da je Slovenija priporočilo sprejela. Ta sporazum med republikama, ki neposredno zadeva Hrvaško in Slovenijo, ki sta zdaj stranki v tem postopku, se arbitražnemu sodišču zdi pomemben sam po sebi. Arbitražno sodišče je poleg tega prepričal argument, da potrditev zvezne skupščine v tem primeru ni bila potrebna, saj sta izvršna sveta namesto morebitnega predloga spremembe statusa *quo ante* zgolj pravno potrdila dejansko obstoječo mejo.
769. Tudi Hrvaška je 3. avgusta 1955 sprejela odločitev komisije za meje.¹⁴³⁴ V skladu s tem arbitražno sodišče določa, da je med strankama obstajal dogovor, da meja med okrajema Koper in Buje poteka po reki Dragonji. Arbitražno sodišče zato določa, da tudi danes meja med strankama poteka po tej reki; konča se na točki sredi struge Kanala sv. Odorika; koordinate te točke so 45°28'42.3" S, 13°35'08.2" V.¹⁴³⁵
770. Arbitražno sodišče se zaveda, da lahko tako določena meja v praksi povzroča težave prebivalcem manjšega števila naselij, ki so kljub temu, da so od leta 1947 na hrvaški strani

¹⁴³² Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 187:9–12.

¹⁴³³ Dopis Izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije Izvršnemu svetu Ljudske republike Hrvaške, 25. julij 1955, priloga HR-161.

¹⁴³⁴ Zapisnik sej Izvršnega sveta Ljudske republike Hrvaške, 3. avgust 1955, priloga HR-163.

¹⁴³⁵ Gl. opombo 615.

meje, gospodarsko povezana s slovenskim krajem Sečovelje. Arbitražno sodišče stranki poziva k sodelovanju, da bi se prebivalcem zaselkov na hrvaški strani meje zagotovilo ustrezno infrastrukturo in možnost dostopa do Slovenije.

V. ODLOČANJE V ZVEZI Z ZALIVOM

771. Arbitražno sodišče nato obravnava območje „Savudrijske vale/Piranskog zaljeva“ (Hrvaška) ali „Piranskega zaliva“ (Slovenija). Ugotovljeno je bilo, da Slovenija nasprotuje poimenovanju „Savudrijska vala“, ker se ni uporabljalo v preteklosti,¹⁴³⁶ ime „Piran“ pa se z Zalivom povezuje „že stoletja“. ¹⁴³⁷ Arbitražno sodišče bo sicer to vprašanje na kratko obravnavalo pozneje, vendar arbitražno sodišče običajno uporablja izraz „Zaliv“ za vodno območje, ki ga stranki imenujeta „Savudrijska vala/Piranski zaljev“ (Hrvaška) in „Piranski zaliv“ (Slovenija).
772. Stranki se v glavnem strinjata glede večine zemljepisnih značilnosti Zaliva. Zaliv meri približno 19 kvadratnih km¹⁴³⁸ in je ob vhodu širok približno 5 km.¹⁴³⁹ Vhod v Zaliv je na hrvaških zemljevidih in skicah vrisan, kot da leži med Rtom Savudrija na hrvaški obali in Rtom Madona na slovenski obali,¹⁴⁴⁰ ki ju Slovenija priznava kot lokaciji „naravnih vhodnih točk v Zaliv“. ¹⁴⁴¹ Zaradi nestrinjanja strank glede lokacije izhodiščne točke kopenske meje so obalne meritve med strankama sporne.¹⁴⁴²

A. STALIŠČI STRANK

773. Stranki v svojih argumentih zaporedoma obravnavata status Zaliva pred razpadom SFRJ, učinek razpada, uporabljeno pravo v zvezi z razmejitvijo v Zalivu ter *effectivités* v Zalivu.

1. Status Zaliva pred razpadom SFRJ

774. Slovenija postavi predhodno trditev, da Zaliv predstavlja „notranje morske vode“ Slovenije, na osnovi tega, da gre bodisi za pravni bodisi za zgodovinski zaliv, in se zato sklicuje na načelo *uti possidetis*. Poudarja, da „ni vprašanje, ali bi danes Zaliv lahko postal pravni zaliv, temveč ali je to bil tik pred osamosvojitvijo. Lahko bi bil in je bil; na podlagi nasledstva pa še vedno je.“¹⁴⁴³ Hrvaška odločno zanika to trditev Slovenije na obeh podlagah in se zato ne strinja s slovensko opredelitvijo ugotovitve, ki naj bi jo v zvezi z Zalivom sprejelo arbitražno sodišče. Hrvaška trdi,

¹⁴³⁶ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 197:8–11.

¹⁴³⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.11.

¹⁴³⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 74:9–10.

¹⁴³⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 9.12; protimemorandum Hrvaške, odst. 7.02 (ki vsebuje popravke „manj natančnih“ podatkov iz memoranduma Slovenije, odst. 7.01); zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 74:8–9; 3. dan, str. 197:2–4.

¹⁴⁴⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 9.12, sklic na sliko 9.2.

¹⁴⁴¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.01; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 196:23–197:2.

¹⁴⁴² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 74:13–75:1.

¹⁴⁴³ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 22:9–13.

da je Zaliv morje, in ne kopno.¹⁴⁴⁴ Zato Hrvaška meni, da je določitev meje v Zalivu „predmet razmejitve na morju, in ne po kopnem“. ¹⁴⁴⁵

775. Po trditvah Slovenije je imel Zaliv pred razpadom nekdanje Jugoslavije status pravnega zaliva, ki sestoji iz notranjih morskih voda¹⁴⁴⁶ v skladu z merili iz 7. člena Ženevske konvencije o teritorialnem morju in zunanjem morskem pasu iz leta 1958 („Ženevska konvencija iz leta 1958“) ter notranjo jugoslovansko zakonodajo.¹⁴⁴⁷ Slovenija tudi meni, da se Jugoslaviji zato „ni bilo treba sklicevati na zgodovinski naslov, da bi lahko Zaliv razglasila za notranje morske vode, ker so ji to omogočale natančnejše, konvencijske določbe“. ¹⁴⁴⁸
776. Slovenija meni, da je 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958 z manjšimi spremembami postal 10. člen konvencije UNCLOS.¹⁴⁴⁹ 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958 definira pravni zaliv na podlagi dveh glavnih kriterijev: zemljepisnega in matematičnega. ¹⁴⁵⁰
777. Slovenija trdi, da uporabnost 10. člena konvencije UNCLOS določata dve določbi: pozitivna trditev iz prvega odstavka, da se 10. člen nanaša samo na zalive, katerih obale pripadajo eni sami državi; in negativna trditev iz šestega odstavka, ki izključuje „zgodovinske“ zalive ali situacije, v katerih se uporablja sistem ravnih temeljnih črt iz 7. člena konvencije UNCLOS.¹⁴⁵¹
778. Slovenija trdi, da je bil Zaliv do leta 1991 „zaliv, katerega obale so pripadale eni sami državi in katerega vode so bile pod suverenostjo SFRJ“. ¹⁴⁵² Iz teh razlogov Slovenija trdi, da sta v času, ko je Jugoslavija potrdila svoje ravne temeljne črte na Jadranu, „nesporno“ veljala 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. člen konvencije UNCLOS, in sicer kot posledica bodisi podpisa in ratifikacije Ženevske konvencije iz leta 1958 s strani Jugoslavije bodisi dejstva, da gre za pravila običajnega prava. ¹⁴⁵³

¹⁴⁴⁴ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 72:11–12.

¹⁴⁴⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.6.

¹⁴⁴⁶ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 5:17–18.

¹⁴⁴⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.19; protimemorandum Slovenije, odst. 7.28; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 6:3–7:20.

¹⁴⁴⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.27.

¹⁴⁴⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.20.

¹⁴⁵⁰ Memorandum Slovenije, odst. 7.21.

¹⁴⁵¹ Prav tam.

¹⁴⁵² Memorandum Slovenije, odst. 7.22.

¹⁴⁵³ Prav tam.

779. Slovenija navaja, da je bila zaradi dejstva, da Zaliv ustreza zemljepisnemu in matematičnemu kriteriju iz 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958,¹⁴⁵⁴ SFRJ upravičena, da črto, ki zapira zaliv, potegne med naravnima vhodnima točkama v Zaliv, in tako zamejene vode šteje za notranje morske vode.¹⁴⁵⁵
780. Slovenija se sklicuje tudi na običajno prakso Jugoslavije, da je zalive, ki so ustrezali opredelitvi pravnih zalivov, sistematično razglasila za notranje morske vode,¹⁴⁵⁶ kar je razvidno iz izrazov v jugoslovanski zakonodaji, ki so skladni z Ženevsko konvencijo iz leta 1958 in konvencijo UNCLOS.¹⁴⁵⁷ Skladno s tem Slovenija trdi, da je bila določitev statusa notranjih morskih voda za Zaliv „v skladu“ z Ženevsko konvencijo iz leta 1958 in konvencijo UNCLOS ter „zato v celoti veljavna po mednarodnem pravu“.¹⁴⁵⁸
781. Slovenija ne sprejema, da je „pogoj za obstoj pravnega zaliva“ vris črte, ki zapira zaliv, na uradne zemljevide, ker „v konvenciji UNCLOS ni nobene takšne zahteve“.¹⁴⁵⁹ Slovenija ugotavlja, da „ni videti, da bi tudi Hrvaška sama imela takšno prakso [da bi pravne zalive vrisovala na svoje pomorske karte]“.¹⁴⁶⁰ Slovenija vsekakor trdi, da je ta črta, ki zapira zaliv, predstavljala temeljno črto, od katere je bilo določeno teritorialno morje SFRJ.¹⁴⁶¹
782. Slovenija trdi, da Hrvaška „pretirano poudarja dejstvo, da je v nekaterih policijskih dokumentih Piranski zaliv opredeljen kot 'teritorialno morje',“ vendar ugotavlja, da obstajajo „drugi upravni dokumenti, v katerih so zalivi (vključno s Piranskim) opredeljeni kot notranje morske vode“.¹⁴⁶² Poleg tega Italija priznava status Zaliva kot pravnega zaliva že vsaj od 10. novembra 1975 (ko

¹⁴⁵⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.23.

¹⁴⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 7.24.

¹⁴⁵⁶ Memorandum Slovenije, odst. 7.25.

¹⁴⁵⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.26–28; protimemorandum Slovenije, odst. 7.28.

¹⁴⁵⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.29.

¹⁴⁵⁹ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 8:2–7.

¹⁴⁶⁰ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 8:8–12.

¹⁴⁶¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.30, sklic na 16. člen Zakona o obalnem morju in epikontinentalnem pasu z dne 23. julija 1987.

¹⁴⁶² Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 9:21–10:6, sklic: Republiški sekretariat za gospodarske zadeve Socialistične republike Hrvaške („Naftaplin“), dovoljenje za iskanje nafte in plina, izdano Industriji nafte (INA), 3. maj 1967, HR-195.

je bila podpisana Osimska pogodba);¹⁴⁶³ in celo v pogajanjih uporabljene pomorske karte so imele čez vhod v Zaliv dosledno vrisano črto, ki zapira zaliv.¹⁴⁶⁴

783. In končno, Slovenija na podlagi primerov mednarodnih besedil in študij sklene, da „je imel Piranski zaliv pred 25. junijem 1991 status notranjih morskih voda po mednarodnem pravu na podlagi svojega statusa pravnega zaliva“ – kar je dejstvo, kot trdi Slovenija, ki „ni bilo mednarodno izpodbijano“.¹⁴⁶⁵
784. Po navedbah Hrvaške Slovenija ni dokazala „izhodiščne predpostavke“ svojega argumenta, da je „Jugoslavija [Zaliv] štela za pravni zaliv“, ker ta status „ne izhaja iz samodejnega učinkovanja prava“.¹⁴⁶⁶ Hrvaška se sklicuje na dejstvo, da Slovenija ni uspela navesti „niti ene same uradne pomorske karte, ki bi obstajala pred ključnim datumom in ki bi potrdila, da je Jugoslavija čez vhod v Zaliv vrisala črto, ki zapira zaliv“.¹⁴⁶⁷
785. Hrvaška ne ugovarja navedbi, da „bi Jugoslavija lahko bila vrisala črto, ki zapira zaliv, če bi to želela in bi bile izpolnjene mednarodnopravne zahteve“, v skladu s tistim, kar si razlaga kot „pooblastitveno določbo“ domače zakonodaje SFRJ iz leta 1965.¹⁴⁶⁸ Toda ne glede na morebitno upravičenost Jugoslavije, da zameji Zaliv, Hrvaška trdi, da Slovenija ni predložila dokazov, da je Jugoslavija kadarkoli potegnila črto, ki zapira zaliv, med črtama nizke vode v naravnih vhodnih točkah Zaliva v skladu z določbami četrtega odstavka 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958,¹⁴⁶⁹ in ni predložila dokazov, da je Jugoslavija objavila natančne koordinate izbranih naravnih vhodnih točk.¹⁴⁷⁰
786. Slovenija torej „ravna na podlagi želje in domneve“¹⁴⁷¹ in v vsakem primeru lasten uradni dokument Slovenije z dne 4. septembra 1985 „jasno kaže ... da je Slovenija [Zaliv]

¹⁴⁶³ Memorandum Slovenije, odst. 7.31.

¹⁴⁶⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.32; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 9:4–10, sklic na Zapisnik pogovorov med Jugoslavijo in Italijo o razmejitvi, ki so potekali v Rimu od 19. marca do 17. aprila 1964, priloga SI-164.

¹⁴⁶⁵ Memorandum Slovenije, odst. 7.35; protimemorandum Slovenije, odst. 7.28.

¹⁴⁶⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.17; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 114:9–12.

¹⁴⁶⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.17; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 114:12–16.

¹⁴⁶⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 127:4–128:8, sklic na 3. člen Zakona o obalnem morju, zunanjem morskem pasu, z dne 12. maja 1965, *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije* št. 22/65, priloga SI-168.

¹⁴⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 115:8–14.

¹⁴⁷⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 115:7–14.

¹⁴⁷¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.21; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 115:15–116:8.

obravnavala kot teritorialno morje, ne pa kot notranje morske vode“.¹⁴⁷² Hrvaška ponuja svoje dokumente iz tistega obdobja v podporo opredelitvi Zaliva kot teritorialnega morja.¹⁴⁷³ Glede te usklajenosti med pogodbenicama Hrvaška trdi, da je to „v celoti odločilno za stanje na dan 25. junija 1991“.¹⁴⁷⁴

787. Hrvaška zato trdi, da „Sloveniji očitno ni uspelo dokazati“, da so vode Zaliva predstavljale notranje morske vode SFRJ.¹⁴⁷⁵

2. Učinek razpada SFRJ

788. Stranki se strinjata, da je zaradi razpada SFRJ Zaliv imel dve obalni državi. Ne strinjata pa se o učinku razpada na status Zaliva.
789. Slovenija trdi, da se njegov status notranjih morskih voda ni spremenil, pri tem pa se sklicuje predvsem na dejstvo, da je Zaliv še naprej izpolnjeval pogoje za status pravnega zaliva.¹⁴⁷⁶ Druga možnost pa je, da je njegov status pravnega zaliva „preživel razpad“ in se je ohranil zaradi nasledstvenega prava.¹⁴⁷⁷ Slovenija tudi zagovarja, da je Zaliv zgodovinski zaliv.¹⁴⁷⁸
790. Ključna trditev Hrvaške je, da zavrača, da je Zaliv kdaj bil pravni zaliv. Hrvaška trdi, da tudi če je kdaj bil pravni zaliv, *quod non*, je zaradi razpada postal teritorialno morje.¹⁴⁷⁹ Glede alternativne utemeljitve, ki jo navaja Slovenija, Hrvaška meni, da tudi če bi bila črta, ki zapira zaliv, potegnjena čez vhod v Zaliv (kar zavrača), se Hrvaška ne strinja, da bi to lahko še naprej veljalo za državo naslednico po nasledstvenem pravu.¹⁴⁸⁰ Hrvaška prav tako zavrača alternativno utemeljitev Slovenije, da je Zaliv „zgodovinski zaliv“. Vsekakor pa Hrvaška

¹⁴⁷² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 117:20–118:1; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.21–25, sklic na pismo Republiškega sekretariata za notranje zadeve Socialistične republike Slovenije Upravi za mejna vprašanja, tujce in potne listine Zveznega sekretariata za notranje zadeve, 4, št. 21/3-2/2-1-42201-17/166, Ljubljana, 4. september 1985, priloga HR-51.

¹⁴⁷³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 118:2–119:10; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.26–27, sklic na Sklep o določitvi teritorialnih sektorjev Policijske postaje Umag, Sekretariat za notranje zadeve Pulj, Pulj, 8. februar 1990, priloga HR-271; Sklep o določitvi teritorialnih sektorjev, ulic in patroljnih območij, Občinski sekretariat za notranje zadeve, Umag, 20. junij 1984, priloga HR-227; Sklep o določitvi teritorialnih sektorjev, ulic in patroljnih območij, Občinski sekretariat za notranje zadeve, Umag, 7. marec 1989, priloga HR-259.

¹⁴⁷⁴ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 119:11–18.

¹⁴⁷⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.28.

¹⁴⁷⁶ Memorandum Slovenije, odst. 7.36.

¹⁴⁷⁷ Prav tam.

¹⁴⁷⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.77–82.

¹⁴⁷⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.28–78.

¹⁴⁸⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.100.

opozarja na logično nedoslednost v trditvah Slovenije o nasledstvu zgodovinskega naslova, pri tem pa pravi, da če bi to veljalo za Zaliv (kar zavrača), potem sta državi naslednici tako Hrvaška kot Slovenija.¹⁴⁸¹

(a) Pojem „pravnega zaliva“ ob upoštevanju 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu

791. Stranki se strinjata, da tretja konferenca UNCLOS ni obravnavala vprašanja večnacionalnih zalivov, da je 10. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu (UNCLOS) „dobesedna ponovitev 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958“ in da je zato pripravljalo delo za 7. člen pomembno za 10. člen.¹⁴⁸²
792. Slovenija si restriktivno razlaga izključitveno klavzulo 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. člena konvencije UNCLOS in sicer tako, da gre za „permisivno pravilo“,¹⁴⁸³ ki „ne odreka statusa notranjih morskih voda večnacionalnim zalivom, ki sicer izpolnjujejo zemljepisni in matematični kriterij iz teh določb“.¹⁴⁸⁴
793. Slovenija priznava, da bi se na podlagi 10. člena konvencije UNCLOS (in identični formulaciji prvega odstavka 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958) lahko pojavilo vprašanje, ali ta določba onemogoča zalivom, katerih obale pripadajo več kot eni državi, da bi imeli status notranjih morskih voda.¹⁴⁸⁵ Slovenija tako zastavlja vprašanje: „Ali iz izključitvene klavzule izhaja obstoj negativne definicije običajnega mednarodnega prava, ki določa, da zalivi, katerih obale pripadajo več kot eni državi, ne morejo imeti statusa notranjih morskih voda?“¹⁴⁸⁶ Slovenija meni, da ne, pri tem pa se v podporo svojim trditvam sklicuje na pripravljalo delo za omenjeni določbi, prakso držav in strokovne objave.¹⁴⁸⁷
794. Slovenija se sklicuje na dejansko besedilo teh določb, pri tem pa ugotavlja, da „[pravijo] samo, da člen velja le za zalive, na katere ne meji več kot ena država“, in pušča odprto vprašanje, ali „večnacionalni zalivi ne morejo biti notranje morske vode, če so izpolnjeni vsi zemljepisni in

¹⁴⁸¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.107.

¹⁴⁸² Memorandum Slovenije, odst. 7.49; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.35.

¹⁴⁸³ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.19.

¹⁴⁸⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.37.

¹⁴⁸⁵ Memorandum Slovenije, odst. 7.38.

¹⁴⁸⁶ Prav tam.

¹⁴⁸⁷ Prav tam.

matematični kriteriji iz teh določb“.¹⁴⁸⁸ Vendar Slovenija meni, da je jasno, da te določbe ne veljajo za „zgodovinske zalive“.¹⁴⁸⁹

795. Slovenija analizira pripravljeno delo za določbe,¹⁴⁹⁰ pri tem pa trdi, da je osnutek „nastal ob negotovosti, ali obstaja običajno pravilo, ... in ne ob prepričanju, da materialnopravna pravila niso primerna za zalive, katerih obale pripadajo več kot eni državi“.¹⁴⁹¹ Slovenija za ponazoritev navaja, da posebni poročevalci Komisije za mednarodno pravo v svojem poročilu iz leta 1954 in 1955 „možnosti, da se vode v zalivu obravnavajo kot notranje morske vode, ni več omejeval na zalive, katerih obala pripada eni sami državi, pač pa jo je razširil na zalive, katerih obale pripadajo več kot eni državi, pod pogojem, da imajo določene zemljepisne značilnosti“.¹⁴⁹²
796. Vendar Slovenija priznava, da je osnutek členov iz leta 1956 ponovno vpeljal izrecni pogoj ene same obalne države, da se zaliv lahko obravnava kot notranje morske vode.¹⁴⁹³ Stališče Slovenije je, da kljub odsotnosti določbe, ki bi veljala za večnacionalne zalive, zgodovina priprave osnutka 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 kaže, da „mednarodno pravo ne izključuje tega stališča“ ter da odsotnost „ne omogoča razlage *a contrario*, kot da ti zalivi ne morejo imeti statusa notranjih morskih voda“.¹⁴⁹⁴
797. Hrvaška zavrača to, čemur pravi „močno popačena razlaga“ pripravljanih del za 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958, ki „ne upošteva ključnega sestanka“ Prvega odbora na dan 15. aprila 1958, na katerem je bil vpeljan prvi odstavek 7. člena.¹⁴⁹⁵ Hrvaška se sklicuje na zapisnik sestanka in razlago v njem:

po mednarodnem pravu bi se črta, ki zapira zaliv, lahko potegnila čez zaliv le, če bi celotna obala pripadala eni sami državi ... nikoli ni veljalo, da pojem notranjih morskih voda velja za zaliv, ki pripada več kot eni državi.¹⁴⁹⁶

¹⁴⁸⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.19.

¹⁴⁸⁹ Prav tam.

¹⁴⁹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 7.39–50.

¹⁴⁹¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.39; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 21:9–14.

¹⁴⁹² Memorandum Slovenije, odst. 7.45.

¹⁴⁹³ Memorandum Slovenije, odst. 7.48.

¹⁴⁹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.50.

¹⁴⁹⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.31–32; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 125:12–22.

¹⁴⁹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.32; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 125:25–126:2, sklic na Konferenco ZN o pomorskem mednarodnem pravu, uradni zapisnik, III. zvezek: Prvi odbor (teritorialno morje in zunanji pas), UN Doc. A/CONF.13/39 (1958), str. 144, priloga HRLA-89.

798. Hrvaška zato meni, da pripravljalna dela ne „dopuščajo dvomov“, da prvi odstavek 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 odseva mednarodnopravno pravilo, da „se črta, ki zapira zaliv, lahko potegne le čez zaliv, katerega obala pripada eni sami državi“.¹⁴⁹⁷
799. Hrvaška nadalje analizira pripravljalna dela za 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958 in trdi, da je bilo na začetku prizadevanj Komisije za mednarodno pravo za kodifikacijo pomorskega mednarodnega prava leta 1930 „jasno predvideno, da se državi prizna pravica potegniti črto, ki zapira zaliv, le če obala celotnega zaliva pripada izključno njej“.¹⁴⁹⁸ Hrvaška meni, da je tako stališče zavzel posebni poročevalec v svojem poročilu na petem zasedanju komisije leta 1953.¹⁴⁹⁹ Kljub nepojasneni spremembi osnutka 6. člena, s katero je bila omejitev izpuščena,¹⁵⁰⁰ je bila kasneje omejitev ponovno predvidena na šestem zasedanju leta 1954.¹⁵⁰¹
800. Ob sklicevanju na dejstvo, da je Komisija za mednarodno pravo večnacionalne zalive izključila iz 7. člena,¹⁵⁰² na trditev Slovenije Hrvaška odgovarja, da so se pridržki Komisije za mednarodno pravo nanašali na zgodovinske zalive in ne na pravne.¹⁵⁰³ Hrvaška meni, da Komisija za mednarodno pravo „ni izrazila nobenih pomislekov glede zgodovinskih zalivov“ v zvezi z omejitvijo, da se kot notranje morske vode lahko obravnava le zaliv, katerega obala pripada eni sami državi.¹⁵⁰⁴

(b) Relevantnost 11. člena Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb

801. Glede Dunajske konvencije o nasledstvu mednarodnih pogodb¹⁵⁰⁵ Slovenija trdi, da nekatera pravila iz konvencije kodificirajo bolj splošna načela običajnega prava, ki na splošno veljajo za „objektivne okoliščine, ki so nastale pred nasledstvom“.¹⁵⁰⁶ Slovenija zato trdi, da načelo kontinuitete objektivnih ozemeljskih okoliščin „lahko po analogiji velja za pravni status Zaliva

¹⁴⁹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.34; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 125:4–11.

¹⁴⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.36–40; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 126:12–18.

¹⁴⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.41.

¹⁵⁰⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.42.

¹⁵⁰¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.44.

¹⁵⁰² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.47.

¹⁵⁰³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.48–49; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 128:9–129:8.

¹⁵⁰⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.50.

¹⁵⁰⁵ Dunajska konvencija o nasledstvu mednarodnih pogodb, sklenjena na Dunaju 23. avgusta 1978, 1946 UNTS 3. Hrvaška je pristopila h konvenciji 22. oktobra 1992, Slovenija pa 6. julija 1992.

¹⁵⁰⁶ Memorandum Slovenije, odst. 7.59.

po razpadu nekdanje Jugoslavije“, ¹⁵⁰⁷ tako da njegov status notranjih morskih voda ostaja „nespremenjen“. ¹⁵⁰⁸

802. Dunajska konvencija o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb v 11. členu o režimu meja določa:

Nasledstvo držav kot tako ne posega v vprašanje:

- (a) meje, določene s pogodbo;
- (b) obveznosti in pravic, določenih s pogodbo, ki se nanašajo na režim meja.

803. Slovenija pravi, da 11. člen določa načelo kontinuitete mejne črte in mejnega režima ob nasledstvu, ki je znano tudi kot „pravilo kontinuitete *ipso jure* mednarodnih pogodb o mejah in ozemlju“. ¹⁵⁰⁹ Slovenija trdi, da to pravilo velja za črte, ki zapirajo zaliv, ker so „primerljive z mejo ali mejnim režimom“, ¹⁵¹⁰ in da razpad države ne bi smel voditi v izgubo ozemlja, temveč bi „notranje morske vode morale še naprej biti del ozemlja, nad katerim ima država polno suverenost“. ¹⁵¹¹ Zato je v tem primeru črta, ki zapira Zaliv, „meja polne suverenosti Jugoslavije“, ki mora po mnenju Slovenije „ustrezati meji ali mejnemu režimu“. ¹⁵¹²
804. Slovenija se sklicuje še na dejstvo, da je bila veljavnost črte, ki zapira zaliv, ob njeni razglasitvi nesporna in na njeno vlogo pri razmejitvi na morju med Jugoslavijo in Italijo po Osimski pogodbi. ¹⁵¹³ V zvezi s tem Slovenija trdi, da črte, ki zapira Zaliv, „ni mogoče ločiti“ od objektivnega režima, ki izhaja iz Osimske pogodbe, ki so jo nasledile države naslednice Jugoslavije. ¹⁵¹⁴
805. Slovenija meni, da sta Slovenija in Hrvaška nasledili ozemeljski režim glede meja „tako po Osimski pogodbi, ki je takrat veljala,“ kot tudi po jugoslovanskem Zakonu o obalnem morju in epikontinentalnem pasu iz leta 1987, „ozemeljski režim, določen s temi instrumenti, pa je bil v celoti priznan“. ¹⁵¹⁵ Na podlagi izrecnih izjav Slovenije in Hrvaške, da bosta še naprej uporabljali jugoslovanske sisteme temeljnih črt, in poznejše uveljavitve izvedbene zakonodaje s

¹⁵⁰⁷ Prav tam.

¹⁵⁰⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.26.

¹⁵⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.61.

¹⁵¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 7.62; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 11:1–4.

¹⁵¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.62.

¹⁵¹² Memorandum Slovenije, odst. 7.63; protimemorandum Slovenije, odst. 7.30.

¹⁵¹³ Memorandum Slovenije, odst. 7.64–65.

¹⁵¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.65–66.

¹⁵¹⁵ Memorandum Slovenije, odst. 7.70.

- strani Hrvaške sta „Slovenija in Hrvaška brez izjem izrecno vzdrževali jugoslovanski sistem črt, ki zapirajo zaliv, in ravnih črt.“¹⁵¹⁶
806. V podporo svoji trditvi, da „ni izjemno“, da države naslednice zahtevajo ohranitev enakega statusa vodnih območij po razpadu države, se Slovenija sklicuje na primere, kot sta zaliv Fonseca in Azovsko morje.¹⁵¹⁷
807. V zvezi s trditvijo Slovenije, da je mogoče črto, ki zapira pravni zaliv, enačiti z mejo na kopnem, za katero se mora uporabljati nasledstveno pravo, Hrvaška znova opozarja, da Slovenija ni ponudila nikakršnih dokazov, da je bila črta, ki zapira zaliv, kadarkoli potegnjena,¹⁵¹⁸ in prav tako ni navedla nobenega vira v podkrepitev tega.¹⁵¹⁹
808. Hrvaška trdi, da v vsakem primeru iz enostranskega dejanja „zarisa temeljne črte“ ne izhaja pravni naslov za te notranje morske vode, saj to „ni priznan način za pridobivanje ozemeljske suverenosti po mednarodnem pravu“.¹⁵²⁰ Po zatrjevanju Hrvaške je v naravi mej na morju, da „vplivajo na pravice tretjih držav“. Zatorej mora kakršnokoli razmejitev notranjih morskih voda „uveljavljati obalna država v skladu z mednarodnim pravom“¹⁵²¹ in „se lahko skozi čas spremeni“.¹⁵²² Hrvaška trdi, da je razpad obalne države tak dejavnik, ki vpliva na razmejitev notranjih morskih voda, saj mednarodno pravo daje pravico do potegnitve črte, ki zapira vhod v zaliv, eni sami državi.¹⁵²³ S sklicevanjem na strokovna mnenja zato Hrvaška trdi, da „ni dvoma, da lahko razpad obalne države pripelje do sprememb pri določitvi temeljnih črt“.¹⁵²⁴
809. Čeprav se Slovenija poskuša opirati na Dunajsko konvencijo o nasledstvu držav glede pogodb, Hrvaška opozarja, da ne opredeli ali navaja nobenega vira za trditev, da to pravilo velja za črte, ki zapirajo zalive.¹⁵²⁵ Poleg tega Hrvaška poudarja, da Komisija za mednarodno pravo v

¹⁵¹⁶ Prav tam.

¹⁵¹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.74–77; protimemorandum Slovenije, odst. 7.31.

¹⁵¹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.83.

¹⁵¹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.84.

¹⁵²⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.85; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 120:8–12.

¹⁵²¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.87; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 121:16–19.

¹⁵²² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.87.

¹⁵²³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.88; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 122:13–22.

¹⁵²⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.89–90; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 122:6–10.

¹⁵²⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.92–93; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 124:6–11.

komentarju k 11. členu Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede pogodb „ne omenja temeljnih črt ali razmejitve na morju na splošno“.¹⁵²⁶

810. Po drugi strani Hrvaška trdi, da je v komentarju Komisije za mednarodno pravo „jasno navedeno“, da je bil 11. člen namenjen zgolj temu, da se v nasledstveno pravo vključi načelo kontinuitete meja,¹⁵²⁷ in ne za „uvajanje prožnega in širokega koncepta 'objektivnih režimov'“, kot trdi Slovenija.¹⁵²⁸ Hrvaška potrebo po vključitvi 11. člena pojasnjuje s sklicevanjem na točko (a) drugega odstavka 62. člena Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb.¹⁵²⁹ Poleg tega Hrvaška opozarja, da Komisija za mednarodno pravo v svojem delu o pravu mednarodnih pogodb izrecno zavrača pojem „objektivnih režimov“.¹⁵³⁰
811. Tako Hrvaška trdi, da niti 11. člen Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede pogodb niti točka (a) drugega odstavka 62. člena Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb nista bila namenjena temu, da bi črto, ki zapira zaliv in jo čezenj potegne obalna država, spremenila v „objektivni režim“, ki bi lahko preživel razpad obalne države.¹⁵³¹
812. Hrvaška nasprotuje predlogu, da meja teritorialnega morja, vzpostavljena z Osimsko pogodbo, obstaja neodvisno od vprašanj, ali je bila čez Zaliv potegnjena črta, ki zapira zaliv, in trdi, da se Slovenija ne more opirati nanjo kot na podlago za „objektivni režim“.¹⁵³² V nasprotju s trditvijo Slovenije s pogodbo ni bil ratificiran ali potrjen obseg ozemlja, nad katerim je imela Jugoslavija popolno ozemeljsko suverenost.¹⁵³³
813. Hrvaška poudarja, da hrvaška in slovenska notranja pomorska zakonodaja po osamosvojitvi ne podpirata slovenskega zahtevka; sprejemanja splošne zakonodaje, ki predvideva zaris črt, ki zapirajo zalive, namreč ni mogoče šteti kot potrditev prejšnje jugoslovanske črte, ki zapira Zaliv.¹⁵³⁴

¹⁵²⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.94, sklic na *Draft Articles on Succession of States in respect of Treaties with Commentaries, Yearbook of the International Law Commission*, zv. II, str. 199, odst. 10. (1974).

¹⁵²⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.94; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 124:12–14.

¹⁵²⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.95.

¹⁵²⁹ Prav tam; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 124:15–17.

¹⁵³⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.95.

¹⁵³¹ Prav tam.

¹⁵³² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.96–97.

¹⁵³³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.97, sklic na memorandum Slovenije, odst. 7.65.

¹⁵³⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.98–99.

814. Hrvaška pravzaprav oporeka trditvi Slovenije, da je Zaliv pravni zaliv države naslednice Jugoslavije, in sicer iz več razlogov: Slovenija ni dokazala, da je Jugoslavija med črtama nizke vode v naravnih vhodnih točkah Zaliva potegnila črto, ki ga zapira; na ključni datum je bil Zaliv morsko območje, katerega obale so pripadale dvema državam in ki ga na podlagi 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. člena konvencije UNCLOS Slovenija ne more šteti za pravni zaliv; obstoj mednarodne pogodbe, ki vode ob njunih obalah opredeljuje kot notranje morske vode, je za enostranski zahtevek Slovenije brezpredmeten; zarisana črta, ki zapira vhod v zaliv, ni „objektivni režim“, ki lahko preide na državo naslednico na podlagi pravila kontinuitete v nasledstvenem pravu.¹⁵³⁵

(c) Pojem „zgodovinskih zalivov“

815. Slovenija govori tudi o pojmu zgodovinskega naslova in priznavanju pravic držav naslednic do ohranitve statusa notranjih morskih voda v sodni praksi Meddržavnega sodišča, zlasti glede zaliva Fonseca.¹⁵³⁶ Vendar pa poudarja, da je v tem primeru „bistvena“ razlika ta, da „v Piranskem zalivu nikoli ni bil vzpostavljen kondominij“ (dejstvo, o katerem stranki soglašata in sta to dali jasno vedeti).¹⁵³⁷ Po prepričanju Slovenije bi bil pojem kondominija „v svojem bistvu nezdružljiv z izvrševanjem celovitega nadzora Slovenije nad Zalivom“.¹⁵³⁸
816. Slovenija znova poudarja, da je njena osnovna premisa ta, da pravni status notranjih morskih voda Zaliva izhaja iz konvencionalnih in običajnih pravil, zapisanih v 7. členu Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. členu konvencije UNCLOS, in ne gre za zgodovinski status kot posledico dolgotrajne in nemotene posesti.¹⁵³⁹ Argument zgodovinskega zaliva je predstavljen kot alternativa, vendar Slovenija opozarja, da je v „vsakem primeru rezultat (in namen) obeh pojmov isti: vode v zatokih so notranje morske vode“.¹⁵⁴⁰ Slovenija se ne strinja s trditvijo Hrvaške, da zaliv ne more biti hkrati pravni in zgodovinski. Kar je pomembno, je:

Temeljna ideja tega režima je ohranitev obstoječega položaja – *quieta non movere*. Piranski zaliv ima vse te značilnosti z dodatno okoliščino, da hkrati ustreza opredelitvi pravnega

¹⁵³⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.100.

¹⁵³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 7.72–77, sklic na *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, ICJ Poročila 1992, str. 351, na str. 589, odst. 385, in *Fisheries Case (United Kingdom v. Norway)*, sodba z dne 18. decembra 1951: ICJ Poročila 1951, str. 116, na str. 130.

¹⁵³⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 196:1–7, sklic na protimemorandum Slovenije, odst. 7.04. Gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 7.77; memorandum Hrvaške, odst. 9.53.

¹⁵³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.77.

¹⁵³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.78.

¹⁵⁴⁰ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 12:12–15.

zaliva. Dejstvo, da je ali je lahko zaliv pravni, prikriva to, da je zgodovinski zaliv. Lahko je sicer oboje, toda drugi ali alternativni opis je odveč.¹⁵⁴¹

817. Poleg tega Slovenija izpodbija argument Hrvaške, da „načeloma ... noben zgodovinski zaliv ne more obstajati v primeru zalivov, na katere meji več kakor ena država“.¹⁵⁴² To bi bila „zgrešena interpretacija 10. člena [Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu]“.¹⁵⁴³
818. V zvezi s sklicevanjem Hrvaške na študijo zgodovinskih zalivov, ki jo je leta 1962 opravil Sekretariat OZN,¹⁵⁴⁴ Slovenija opozarja, da Hrvaška „izkrivlja ugotovitve ... in ne upošteva izraženih pridržkov“, ki navajajo predhodni značaj opažanj in puščajo odprto vprašanje zalivov, na katere mejita dve ali več držav.¹⁵⁴⁵
819. Slovenija ne sprejema argumenta Hrvaške, ki temelji na „podrednem argumentu v sklepih“ arbitražne rzsodbe iz leta 1854 v zadevi zasega plovila *Washington* v zalivu Fundy.¹⁵⁴⁶ Kakorkoli že, Slovenija trdi, da je zaliv Fundy že samo zaradi svoje velikosti „težko primerljiv“ z Zalivom.¹⁵⁴⁷
820. Poleg tega se Slovenija sklicuje na „ostro kritiko“ ugotovitev sodišča v zadevi *Gulf of Fonseca* s strani Hrvaške in zavrača njen dvom glede pristopa sodišča, opisanega kot status „*sui generis*“. Z načelnega stališča in glede na splošni značaj vseh zgodovinskih zalivov Slovenija odgovarja, da kategorija zgodovinskih zalivov „namenoma ni bila podvržena strogim načelom“.¹⁵⁴⁸ Slovenija trdi, da zadeva *Gulf of Fonseca* potrjuje načelo, da je sodišče sprejelo, da „iz prakse pred osamosvojitvijo lahko izhajajo zgodovinski naslov“, kar je enako kot v Zalivu.¹⁵⁴⁹
821. Slovenija poudarja, da je argument Hrvaške, češ da mora Slovenija svoje zgodovinske pravice nad Zalivom dokazati izključno na podlagi suverenih dejanj po osamosvojitvi, v logičnem nasprotju s 5. členom arbitražnega sporazuma.¹⁵⁵⁰

¹⁵⁴¹ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 13:8–15.

¹⁵⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 7.32.

¹⁵⁴³ Prav tam.

¹⁵⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.34, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 9.49–50, sklic na UN Secretariat, *Juridical Regime of Historical Waters, Including Historic Bays*, U.N. Dec. A/CN.4.143, 9. marec 1962, *Yearbook of the International Law Commission*, zv. II, str. 1–26 (1962).

¹⁵⁴⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.35.

¹⁵⁴⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.36.

¹⁵⁴⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.37.

¹⁵⁴⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.38.

¹⁵⁴⁹ Prav tam.

¹⁵⁵⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.39.

822. Poleg tega Slovenija navaja, da so nekateri ugledni avtorji zagovarjali dejstvo, da „lahko zgodovinski zalivi, ki so šli skozi proces razpada države, pomenijo posebno vrsto 'zgodovinskih zalivov'“. ¹⁵⁵¹ Po njenem prepričanju za priznavanje nadaljevanja statusa Zaliva ni nujno, da je „zgodovinskost“ obstajala že od nekdaj. Nasprotno, nadaljnji status temelji na obstoju naslednjih pogojev: pridobitev statusa v skladu z mednarodnimi pravili, neprekinjen status od vzpostavitve, nenasprotovanje tretjih držav in privolitev posebej zainteresiranih držav. ¹⁵⁵² Glede na to, da Zaliv izpolnjuje vse te pogoje, Slovenija trdi, da je „po splošnem mednarodnem pravu Zaliv vedno užival status notranjih morskih voda in je ta status ohranil vse do danes“. ¹⁵⁵³ Slovenija opozarja tudi na dejstvo, da je Zaliv, v nasprotju z neposeljeno hrvaško obalo, nujen za razvoj mesta Piran, kar navaja kot okoliščino v podporo opredelitvi Zaliva za poseben primer zgodovinskega zaliva. ¹⁵⁵⁴
823. Hrvaška navaja, da se je s trditvami Slovenije o zgodovinskem naslovu nad Zalivom prvič seznanila prek slovenskega Memoranduma o Piranskem zalivu iz leta 1993, ki je Zaliv označil kot „primer *sui generis*, ki narekuje izključno spoštovanje zgodovinskih razlogov“ izvajanja jurisdikcije nad Zalivom s strani Slovenije kot republike SFRJ. ¹⁵⁵⁵ Kot trdi Hrvaška, 15. člen konvencije UNCLOS sicer „navaja možnost *prilagoditve* črta enake oddaljenosti pri razmejitvi teritorialnega morja, da se upošteva zgodovinski naslov“, vendar pa Slovenija poskuša uporabiti argument zgodovinskega naslova, da bi bil Zaliv v celoti izvzet iz uporabe konvencije. ¹⁵⁵⁶
824. Hrvaška zavrača slovensko interpretacijo „zgodovinskih voda“ v zvezi s tem in pripominja, da Slovenija ni navedla „niti enega samega dokumenta, ki bi dokazoval uveljavljanje zgodovinskega naslova glede zaliva s strani Jugoslavije“. ¹⁵⁵⁷ V zvezi s tem opominja, da je „dokazno breme obalne države za vzpostavitev zgodovinskega naslova do voda zelo težko“ in da glede Zaliva ne obstajajo nikakršne „izjemne okoliščine“. ¹⁵⁵⁸ Hrvaška pri opredelitvi takih voda kot voda, „ki se obravnavajo kot notranje morske vode, a ki ne bi imele take narave, če ne

¹⁵⁵¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.79; protimemorandum Slovenije, odst. 7.42.

¹⁵⁵² Memorandum Slovenije, odst. 7.80.

¹⁵⁵³ Memorandum Slovenije, odst. 7.81 in 7.83; protimemorandum Slovenije, odst. 7.43, sklic na *Fisheries Case (United Kingdom v. Norway)*, sodba z dne 18. decembra 1951: *ICJ Poročila* 1951, str. 116, na str. 130.

¹⁵⁵⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.45–46, sklic na *North Atlantic Coast Fisheries (Great Britain v. United States of America)*, razsodba z dne 7. septembra 1910, RIAA, zv. XI, str. 167, na str. 199.

¹⁵⁵⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 9.42.

¹⁵⁵⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 9.43.

¹⁵⁵⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.110; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 133:22–23.

¹⁵⁵⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 133:16–134:1.

bi šlo za obstoj zgodovinskega naslova,“ vsekakor navaja Meddržavno sodišče.¹⁵⁵⁹ Tako trdi, da je Zaliv na območju razmejitve dveh držav z obalama, ki si ležita nasproti in mejita druga na drugo, in je kot tak „ustrezno opredeljen kot teritorialno morje obeh obalnih držav“. ¹⁵⁶⁰

825. V zvezi s tem Hrvaška oporeka sklicevanju Slovenije na sodbo senata Meddržavnega sodišča v zadevi *Gulf of Fonseca*.¹⁵⁶¹ Pri tem navaja študije Oddelka za kodifikacijo Urada za pravne zadeve Sekretariata OZN v zvezi z navedbo, da se pojem „zgodovinskih voda“ ali „zgodovinskih zalivov“ „skoraj izključno uporablja v okoliščinah, kjer na zadevno vodno telo meji ena sama obalna država“. ¹⁵⁶² Po njenem zatrjevanju je Oddelek za kodifikacijo opredelil zaliv Fonseca – zaliv, na katerega se nanaša zadeva *Gulf of Fonseca* – kot izjemo od tega splošnega pravila; vendar pa se „zlahka razloči“ od pričujočega spora. ¹⁵⁶³ Poleg tega Hrvaška trdi, da ne obstaja mednarodna praksa, ki bi podpirala zahtevo, da se večnacionalni zaliv umesti v notranjo suverenost ene same obalne države na podlagi zgodovinskega naslova. ¹⁵⁶⁴
826. Kar zadeva delovanje v zvezi z Zalivom pred osamosvojitvijo strank, Hrvaška trdi, da se Slovenija ne more sklicevati na zgodovinski naslov nad Zalivom na podlagi dogodkov pred svojo suverenostjo, ¹⁵⁶⁵ saj potrebnih „zgodovinskih vezi [za zahtevo po zgodovinskih vodah] ne more vzpostaviti entiteta brez statusa po mednarodnem pravu“. ¹⁵⁶⁶
827. Poleg tega opominja, da so v okviru SFRJ pristojni organi tako Hrvaške kot Slovenije izvajali jurisdikcijo nad svojima deloma Zaliva, ki sta jima bila dodeljena na podlagi neformalne razmejitvene črte enake oddaljenosti v Zalivu. ¹⁵⁶⁷ Hrvaška poudarja vidike „dosledne prakse, da je bil južni del Zaliva pod upravno jurisdikcijo Hrvaške ...“. ¹⁵⁶⁸ To utemeljuje z vlogo svojih organov pri uveljavljanju predpisov o varnosti plovbe. Zlasti opozarja na nesrečo leta 1973, v kateri je bil udeležen italijanski tanker *Nonno Ugo*, ki je nasedel v plitvini zaliva, in incident leta 1988, ko je slovenska policija hrvaškim organom predala italijansko ribiško plovilo, ki je

¹⁵⁵⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 9.44, sklic na *Fisheries Case (United Kingdom v. Norway)*, sodba z dne 18. decembra 1951: *ICJ Poročila* 1951, str. 116, na str. 125, 130; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.110.

¹⁵⁶⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 9.45; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.110.

¹⁵⁶¹ Memorandum Hrvaške, odst. 9.43.

¹⁵⁶² Memorandum Hrvaške, odst. 9.46.

¹⁵⁶³ Memorandum Hrvaške, odst. 9.46–48 in 9.52–53.

¹⁵⁶⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 9.56.

¹⁵⁶⁵ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 133:1–4.

¹⁵⁶⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 9.60.

¹⁵⁶⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 9.58; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.108.

¹⁵⁶⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 9.58.

bilo zajeto južno od sredinske črte Zaliva, češ da „je bilo v hrvaških teritorialnih vodah“.¹⁵⁶⁹ Navaja tudi vlogo svojih organov pri urejanju ribogojništva in komercialnega ribolova v južnem delu Zaliva.¹⁵⁷⁰ Če bi bilo sprejeto stališče Slovenije, bi to po zatrtjevanju Hrvaške vodilo v „porušenje dolgotrajnega *statusa quo*“.¹⁵⁷¹

828. Hrvaška zatrjuje tudi, da Slovenija „zamenjuje pojma pravnega in zgodovinskega zaliva“.¹⁵⁷² Trdi namreč, da ima vsak od pojmov „svoj lasten pravni režim“ ter da zaliv ne more biti hkrati pravni in zgodovinski.¹⁵⁷³ Priznava, da 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. člen konvencije UNCLOS predvidevata izjemo za „zgodovinske“ zalive, za katere se uporabljajo posebna pravila mednarodnega običajnega prava.¹⁵⁷⁴ Tukaj se sprašuje, ali lahko Slovenija uveljavlja zahtevo do Zaliva s sklicevanjem na „zgodovinski zaliv“.
829. Tako Hrvaška znova poudarja „očitno težavo“, s katero se je soočala Slovenija, in sicer, da pred osamosvojitvijo leta 1991 ni mogla izvajati pristojnosti nad Zalivom kot subjekt mednarodnega prava.¹⁵⁷⁵ Hrvaška ne sprejema poskusa Slovenije, da bi obšla to oviro s trditvijo, da izvajanje pristojnosti Jugoslavije pomeni zgodovinski naslov,¹⁵⁷⁶ ki je preživel razpad države in sta ga ob osamosvojitvi nasledili Slovenija in Hrvaška, ali pa „krožnega argumenta“ Slovenije, s katerim trdi, da je „ona (in ne Jugoslavija) pred osamosvojitvijo neprekinjeno izvrševala oblast, potrebno za pridobitev zgodovinskega naslova nad Zalivom“.¹⁵⁷⁷
830. Poudarja tudi „pravno nasprotje“, na katerem temelji argument Slovenije.¹⁵⁷⁸ Ob domnevanju, da sta obe državi „nasledili“ zgodovinski naslov nekdanje Jugoslavije, Hrvaška dvomi o tem, da si lahko Slovenija „zdaj lasti suverenost nad celotnim Zalivom na podlagi svojih *effectivités*“¹⁵⁷⁹ in oporeka pravico Hrvaške kot „skupnega suverena v Zalivu“.¹⁵⁸⁰ Poleg tega se sklicuje na dodatna „notranja nasprotja in krožnost“ argumenta Slovenije glede pridobitve zgodovinskega

¹⁵⁶⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 9.62–63; odgovor Hrvaške, odst. 6.4–9, 6.12–13.

¹⁵⁷⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 9.64.

¹⁵⁷¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.108.

¹⁵⁷² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.101.

¹⁵⁷³ Prav tam.

¹⁵⁷⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.102.

¹⁵⁷⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.103.

¹⁵⁷⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 133:10–16.

¹⁵⁷⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.104.

¹⁵⁷⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.105.

¹⁵⁷⁹ Prav tam.

¹⁵⁸⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.105–06, sklic na *Frontier Dispute (Burkina Faso v. Mali)*, sodba, ICJ Poročila 1986, str. 554, na str. 586–87; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 135:18–136:4; 138:9–12.

naslova Jugoslavije nad Zalivom in opozarja, da so suverena dejanja Jugoslavije za vzpostavitev zgodovinskega naslova iste *effectivités*, na katere se zdaj sklicuje Slovenija.¹⁵⁸¹

831. Vsekakor pa Hrvaška navaja, da se Slovenija pri argumentaciji, da se je zgodovinski naslov Jugoslavije do Zaliva na stranki „prenesel“ z nasledstvom, sklicuje samo na zadevo *Gulf of Fonseca*.¹⁵⁸² Tako Hrvaška oporeka njegovi precedenčni vrednosti na podlagi „razširjenih kritik med vodilnimi publicisti“. ¹⁵⁸³ Poleg tega trdi, da je Slovenija „napačno razumela“ zadevo, zato da bi lahko zagovarjala, da ima izključno suverenost nad Zalivom, saj bi bil „neizogibni zaključek ta, da imata obe državi skupno suverenost nad zalivom“. ¹⁵⁸⁴
832. Hrvaška trdi, da Slovenija zanemarja še eno razsežnost zadeve *Gulf of Fonseca*, in sicer dejstvo, da vode v zalivu niso dobile statusa „notranjih morskih voda“, temveč so bile podvržene pravici neškodljivega prehoda tretjih držav. ¹⁵⁸⁵ Zato trdi, da bi morale biti sprejeto stališče avtorjev, da imajo vode „značilnosti teritorialnega morja“. ¹⁵⁸⁶

3. Uporabljeno pravo v zvezi z razmejitvijo v Zalivu

833. Po mnenju Slovenije zaradi dejstva, da Zaliv velja za notranje morske vode, „ni mogoče uporabiti določb [Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu] o razmejitvi“ in je treba uporabiti „pravila, ki veljajo za razmejitev na kopnem ... zlasti ... načelo *uti possidetis iuris*“. ¹⁵⁸⁷ Slovenija trdi, da to potrjujejo različne določbe konvencije UNCLOS s sobesedilom, ¹⁵⁸⁸ sodna praksa Meddržavnega sodišča ¹⁵⁸⁹ in praksa držav. ¹⁵⁹⁰
834. Svoj argument, da veljajo načela meje na kopnem, Slovenija nadalje podkrepi s trditvijo, „da je območje solin že od nekdaj del katastrskih evidenc“. ¹⁵⁹¹

¹⁵⁸¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.107; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 139:5–13.

¹⁵⁸² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.115.

¹⁵⁸³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.116.

¹⁵⁸⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.117–19; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 135:17–136:4.

¹⁵⁸⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.120; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 136:5–15.

¹⁵⁸⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.120–23.

¹⁵⁸⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.85.

¹⁵⁸⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.86, sklic na prvi odstavek 2. člena, tretji odstavek 7. člena in prvi odstavek 8. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.

¹⁵⁸⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.90–91.

¹⁵⁹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 7.92.

¹⁵⁹¹ Odgovor Slovenije, odst. 3.27.

835. Slovenija opozarja, da na območju, kjer je izliv Dragonje ustvaril delti podobno pokrajino, „soline obstajajo že od 14. stoletja“.¹⁵⁹² Te soline so zanjo „ključnega gospodarskega in okoljskega pomena“.¹⁵⁹³ Po drugi strani Slovenija trdi, da se Hrvaška „za soline sploh ne zmeni“.¹⁵⁹⁴
836. Slovenija trdi, da tudi če arbitražno sodišče sprejme argument Hrvaške, da se za določitev meje v Zalivu uporablja 15. člen konvencije UNCLOS, to ne bi utemeljevalo razmejitve, kot jo predlaga Hrvaška.¹⁵⁹⁵ V zvezi s tem poudarja, da 15. člen izrecno navaja „zgodovinski naslov“ in „druge posebne okoliščine“, ter se sklicuje na sodno prakso, ki potrjuje, da to niso „korektivni“ dejavniki, temveč gre za „izjemo od določitve črte enake oddaljenosti“.¹⁵⁹⁶
837. Po mnenju Hrvaške argument Slovenije ne drži zaradi dveh razlogov: prvič, pravila za razmejitve na kopnem ne morejo izničiti interesa Hrvaške do „skupnega zgodovinskega naslova v Zalivu“,¹⁵⁹⁷ in drugič, Slovenija ni utemeljila svoje trditve, da „bi pravila za razmejitve na kopnem morala veljati tudi za vode v zalivu“.¹⁵⁹⁸
838. Hrvaška vsekakor meni, da načelo *uti possidetis* ne podpira trditev Slovenije, saj ni ustrezne upravne meje, ki bi jo spreminjali v mednarodno.¹⁵⁹⁹ Po njenem mnenju ni nobenega dokaza, da je Jugoslavija uveljavljala zgodovinski naslov nad Zalivom,¹⁶⁰⁰ ali dokaza v podporo uporabi načel razmejitve na kopnem za Zaliv.¹⁶⁰¹ Hrvaška tudi trdi: če bi Zaliv ob osamosvojitvi strank predstavljal notranje morske vode, bi naslov podedovali obe državi, ne glede na *effectivités* Slovenije, saj je tako ravnanje „za pridobitev ozemlja pomembno samo, če ne soobstaja z nobenim pravnim naslovom“.¹⁶⁰²
839. Hrvaška tudi trdi, da „posebna študija“ Slovenije o sečoveljskih solinah¹⁶⁰³ ni „nič drugega kot nejasno navajanje, da soline 'bolj pripadajo Zalivu kot samemu kopnemu' in da so tesno

¹⁵⁹² Memorandum Slovenije, odst. 7.01, 7.03; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 197:11–14.

¹⁵⁹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.02; gl. tudi memorandum Slovenije, poglavje 7.I.B.

¹⁵⁹⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.02.

¹⁵⁹⁵ Zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 18:14–20, 56:1–8.

¹⁵⁹⁶ Zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 57:4–13.

¹⁵⁹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.124–26.

¹⁵⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.127–28; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 137:1–12.

¹⁵⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.129–30.

¹⁶⁰⁰ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 133:9–15.

¹⁶⁰¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 136:16–137:7.

¹⁶⁰² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 137:8–138:1.

¹⁶⁰³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.134, sklic na memorandum Slovenije, str. 406–18.

povezane z Zalivom.“¹⁶⁰⁴ Poleg tega Slovenija po njenem mnenju ne pojasni, zakaj bi bile „soline kakorkoli pomembne za določitev meje na morju“.¹⁶⁰⁵

840. Če arbitražno sodišče zavrne zahtevek Slovenije, da se Zaliv obravnava kot notranje morske vode, Hrvaška poudarja, da „mora arbitražno sodišče razmejiti zaliv kot teritorialne vode na podlagi načela enake oddaljenosti“ v skladu s 15. členom konvencije UNCLOS.¹⁶⁰⁶

4. *Effectivités* v Zalivu

841. Če bi bilo treba določiti meje in razmejitve na podlagi statusa Zaliva kot notranjih morskih voda, za katere se uporablja načelo *uti possidetis*, so v tem delu predstavljeni argumenti vsake strani v zvezi z *effectivités* v Zalivu.
842. Poleg solin se Slovenija sklicuje na „obsežne dokaze“ o svojih *effectivités*, s katerimi dokazuje izvajanje svoje jurisdikcije v celotnem Zalivu, in sicer v obliki policijskih patrolj, ureditve ribolova in okoljevarstvenih ukrepov.¹⁶⁰⁷
843. V zvezi s policijskimi patroljami Slovenija navaja, da je v času Jugoslavije izvajala policijsko jurisdikcijo v celotnem Zalivu „kot eni celoti“.¹⁶⁰⁸ Čeprav je bila glavni pristojni organ za nadzor nad obalnim morjem Jugoslovanska ljudska armada, je bilo zaradi „oddaljenosti slovenskega dela meje na morju“ to območje „v resnici“ pod nadzorom Postaje mejne milice Koper,¹⁶⁰⁹ jugoslovanska mornarica pa je tja vplula le „na prošnjo slovenskih oblasti“.¹⁶¹⁰ Po navedbah Slovenije je Postaja mejne milice Koper nadzorovala območje, ki je „zajemalo ves Piranski zaliv“, ¹⁶¹¹ v katerem je bila „odgovorna za izvajanje širokega nabora pristojnosti v skladu z običajnimi nalogami policijskega nadzora“.¹⁶¹² Slovenija navaja, da so „organi oblasti zadevo predali hrvaški policiji le ob incidentih *južno* od Rta Savudrija“.¹⁶¹³

¹⁶⁰⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.134.

¹⁶⁰⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.135.

¹⁶⁰⁶ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 50:22–26.

¹⁶⁰⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.108–40, protimemorandum Slovenije, odst. 7.55 in 7.63–75; odgovor Slovenije, odst. 3.13–3.17, 3.19 in 3.22–23; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 200:5–11.

¹⁶⁰⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.108; protimemorandum Slovenije, odst. 7.64; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 3:6–8.

¹⁶⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.109–10; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 3:11–12.

¹⁶¹⁰ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 3:8–11.

¹⁶¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.111.

¹⁶¹² Memorandum Slovenije, odst. 7.112.

¹⁶¹³ Odgovor Slovenije, odst. 3.17 (poudarek v originalu).

844. Slovenija trdi, da je bilo dejstvo, da je celoten Zaliv pred osamosvojitvijo nadzorovala Postaja mejne milice Koper, dobro znano,¹⁶¹⁴ kar je treba primerjati z neukrepanjem hrvaških organov v Zalivu.¹⁶¹⁵ Slovenija prisotnost Hrvaške označuje kot „omejeno na zelo ozek pas morskega območja, kar je omogočalo pregled nad obalo,“¹⁶¹⁶ in „v celoti in izključno usmerjeno proti kopnemu“ ter pravi, da je nikakor ne bi mogli označiti kot dokaz jasno določenih območij nadzora, ki „bi ju delila neformalna črta enake oddaljenosti“. ¹⁶¹⁷ Slovenija posebej poudarja, da je med letoma 1970 in 1991 vzdrževala radijsko postajo Postaje mejne milice Koper na Rtu Savudrija.¹⁶¹⁸
845. Slovenija trdi, da se je položaj spremenil tik pred osamosvojitvijo, saj sta se koprski in umaški policijska uprava dogovorili, da bo slovenska milica „začasno razširila območje nadzora nekoliko južneje od Rta Savudrija“. ¹⁶¹⁹ Trdi, da je Hrvaška v to privolila in se je „v celoti zavedala te začasne razdelitve območij nadzora“. ¹⁶²⁰ V skladu z dogovorom v Pulju leta 1991 naj bi Slovenija po osamosvojitvi ohranila nadzor nad celotnim Zalivom.¹⁶²¹
846. Slovenija trdi, da je „bila vse od Londonskega memoranduma iz leta 1954 ... ureditev ribolova v Zalivu v pristojnosti Republike Slovenije“. ¹⁶²² Slovenija je v Zalivu vzpostavila dva ribolovna rezervata: enega v Strunjanskem in enega v Portoroškem zalivu.¹⁶²³ Slovenija opisuje uvedbo in delovanje svoje zakonodaje o ribolovnih rezervatih, ki se od osamosvojitve „ni spreminjala“. ¹⁶²⁴ Poleg tega bistveni pomen Zalisa upravičuje s številnimi drugimi dejavnostmi, s katerimi je „izkoriščala bogastva v Zalivu“ denimo z gojenjem školjk.¹⁶²⁵
847. Kot navaja Slovenija, so njeni organi „intenzivno delovali pri raziskovanju morja in spremljanju kakovosti vode v Zalivu“. ¹⁶²⁶ Sklicuje se na študije Zavoda za raziskovanje morja Socialistične republike Slovenije in Morske biološke postaje Piran, ki kažejo, kako široke

¹⁶¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.114.

¹⁶¹⁵ Memorandum Slovenije, odst. 7.115; protimemorandum Slovenije, odst. 7.66.

¹⁶¹⁶ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 3:13–17, sklic na protimemorandum Slovenije, odst. 7.65; memorandum Slovenije, odst. 7.109–16.

¹⁶¹⁷ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 3:17–4:6.

¹⁶¹⁸ Odgovor Slovenije, odst. 3.20–21.

¹⁶¹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.117; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 5:2–8.

¹⁶²⁰ Memorandum Slovenije, odst. 7.117–18.

¹⁶²¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.119 in 7.123.

¹⁶²² Memorandum Slovenije, odst. 7.124.

¹⁶²³ Memorandum Slovenije, odst. 7.124–25.

¹⁶²⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.126–33; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 202:2–5.

¹⁶²⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.68–7.69; odgovor Slovenije, odst. 3.25.

¹⁶²⁶ Memorandum Slovenije, odst. 7.134; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 203:2–5.

okoljske raziskovalne dejavnosti so se izvajale v celotnem Zalivu od leta 1965 oz. 1976, ter pomanjkanje omemb v znanstvenih člankih o hrvaških raziskavah na tem območju.¹⁶²⁷

848. Slovenija trdi, da so pred osamosvojitvijo hrvaški organi priznavali pristojnost Slovenije v zvezi z okoljskimi vprašanji v Zalivu in obali okoli njega v tolikšni meri, da so „vso obalo okrog [Zaliva] obravnavali kot 'slovensko obalno območje' za namen varstva okolja“. ¹⁶²⁸ S sklicevanjem na soline in Zaliv trdi, da „celotna dolina Dragonje“ tvori „enovit ekosistem“, ki zahteva celovito upravljanje, kar je izvajala Slovenija, ko je bilo to območje razglašeno za krajinski park. ¹⁶²⁹
849. V zvezi s trditvijo Hrvaške, da je izvajala jurisdikcijo nad južno polovico Zaliva, in dokazi v podporo tej trditvi ¹⁶³⁰ Slovenija trdi, da hrvaški primeri tega izvrševanja niso „ne številni niti ne podpirajo trditev Hrvaške“. ¹⁶³¹ En tak primer je incident z nasledlim italijanskim tankerjem *Nonno Ugo*, na podlagi katerega Hrvaška ponazarja in potrjuje deljeno jurisdikcijo nad Zalivom. Slovenija trdi, da je do incidenta prišlo „povsem na hrvaški obali“ ter da so reševalno akcijo organizirale slovenske lokalne in centralne oblasti. ¹⁶³² Trdi, da dokazno gradivo Hrvaške kaže kvečjemu to, da je bila njena prisotnost v Zalivu „občasna, redka in geografsko omejena“ na območje tik ob obali. ¹⁶³³
850. Slovenija druge primere, na katere se opira Hrvaška, kritizira kot „netočne“, ¹⁶³⁴ „brezpredmetne za določitev meje v Zalivu“ ¹⁶³⁵ in „nezanesljive za oblikovanje stalnega vzorca ravnanja, saj jim manjka geografske natančnosti, potrebne v ta namen,“ ¹⁶³⁶ ter opozarja, da so „v ostrem nasprotju s [stališčem Slovenije]“. ¹⁶³⁷ Poleg tega trdi, da „kažejo na težave Hrvaške pri iskanju dokazov v podporo njenemu zahtevku“ ¹⁶³⁸ in potrjujejo slovenskega. ¹⁶³⁹

¹⁶²⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.135–39; protimemorandum Slovenije, odst. 7.72; odgovor Slovenije, odst. 3.23; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 203:5–7.

¹⁶²⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.140.

¹⁶²⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.101–06; protimemorandum Slovenije, odst. 7.74; odgovor Slovenije, odst. 3.24 in 3.26.

¹⁶³⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.56.

¹⁶³¹ Prav tam.

¹⁶³² Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 4:7–5:1, sklic na protimemorandum Slovenije, odst. 7.57.

¹⁶³³ Odgovor Slovenije, odst. 3.02, 3.04–11; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 3:14–4:6.

¹⁶³⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.57.

¹⁶³⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.58.

¹⁶³⁶ Odgovor Slovenije, odst. 3.11.

¹⁶³⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.60–62.

¹⁶³⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.59.

¹⁶³⁹ Prav tam.

851. Hrvaška trdi, da je nad južno polovico Zaliva izvajala jurisdikcijo z vidika policijske oblasti, ribolovnih dovoljenj in marikulture.¹⁶⁴⁰ Po njenem prepričanju navedbe Slovenije o njenih *effectivités* slonijo na dveh splošnih trditvah: prvič, da je bil pred osamosvojitvijo „Zaliv *de facto* še naprej pod izključno slovensko jurisdikcijo“ in drugič, da je Hrvaška kazala „le malo zanimanja, če sploh, za upravljanje Zaliva“. ¹⁶⁴¹
852. Sklicujoč se na trditev Slovenije, da je imela „*de jure* in *de facto*“ jurisdikcijo nad celotnim Zalivom, se Hrvaška ne strinja, da dokazi Slovenije potrjujejo njeno „izključno“ jurisdikcijo nad Zalivom.¹⁶⁴² Predložen ni bil noben dokaz ... da so zvezni organi nekdanje Jugoslavije [R]epubliki Sloveniji podelili kakršnokoli izključno jurisdikcijo nad zalivom“, na podlagi česar bi lahko sklepali o *de jure* jurisdikciji.¹⁶⁴³ Dejansko med republikama ni bilo nobene formalne delitve jurisdikcije nad Zalivom,¹⁶⁴⁴ vendar pa Hrvaška trdi, da so dokazi Slovenije skladni z delitvijo jurisdikcije nad severnim in južnim delom Zaliva, kakor trdi Hrvaška,¹⁶⁴⁵ in v nasprotju s trditvijo Slovenije o *de facto* izključnem nadzoru.¹⁶⁴⁶
853. Poleg tega se Hrvaška sklicuje na „neizpodbiten dokaz“, ki potrjuje, da sta obe stranki kot jugoslovanski republiki ¹⁶⁴⁷ izvajali upravno jurisdikcijo in nadzor nad jasno ločenima območjema Zaliva, in izkazuje hrvaške *effectivités* v Zalivu.¹⁶⁴⁸
854. V zvezi s trditvami Slovenije o „izključnem“ nadzoru nad Zalivom, kar kažejo njene policijske patrulje, Hrvaška trdi, da so dokumenti „vzeti iz konteksta ali se jim pripisuje pretiran pomen ali pa zanemarjajo [neskladne] dele dokumentov,“¹⁶⁴⁹ in oporeka vsem dokumentom, iz katerih izhaja Slovenija.¹⁶⁵⁰ Sklicuje in opira se tudi na zvezne dokumente SFRJ, ki dokazujejo priznavanje razmejitve jurisdikcije med republikama Hrvaško in Slovenijo.¹⁶⁵¹

¹⁶⁴⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 9.61–65.

¹⁶⁴¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.133.

¹⁶⁴² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.136 (poudarek v originalu).

¹⁶⁴³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 77:20–78:4.

¹⁶⁴⁴ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 76:21–23.

¹⁶⁴⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.136.

¹⁶⁴⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 78:5–12.

¹⁶⁴⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.137; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 78:13–15.

¹⁶⁴⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.137.

¹⁶⁴⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.138.

¹⁶⁵⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.138–60; odgovor Hrvaške, odst. 6.25–30.

¹⁶⁵¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.161–62.

855. V nasprotju s trditvami Slovenije, da je v nekdanji SFRJ izvajala izključno jurisdikcijo nad Zalivom, se Hrvaška sklicuje na „jasne dokaze“¹⁶⁵² o obstoju delitve jurisdikcije v zvezi s policijsko jurisdikcijo¹⁶⁵³ in ribolovnimi dejavnostmi, iskanjem in reševanjem na morju ter varnostjo plovbe.¹⁶⁵⁴
856. Hrvaška slovenskega oporekanja dokazom o incidentih blizu hrvaške obale¹⁶⁵⁵ ne sprejema kot verodostojno podlago za trditev, da ni izvajala jurisdikcije nad južno polovico Zaliva, saj „do večine primerov nezakonitega ribolova pride blizu obale“.¹⁶⁵⁶ Poleg tega svari pred „določitvijo meje na podlagi naključnih incidentov z intervencijami na morju, [kar] nima prihodnosti v mednarodnem razsojanju; vsekakor pa nima preteklosti“.¹⁶⁵⁷
857. Hrvaška zavrača tudi trditev Slovenije, da je bila ureditev ribolova v Zalivu „v izključni pristojnosti [Slovenije]“.¹⁶⁵⁸ Znova navaja informacije o ureditvi in dovoljenjih za ribolov in gojenje vodnih organizmov v Zalivu, ki so v nasprotju s trditvami Slovenije o izključni pristojnosti.¹⁶⁵⁹ Na podlagi korespondence med bujskimi in piranskimi občinskimi organi iz leta 1978 trdi, da so imeli ti organi „nalogo, da se dogovorijo o mejah ribolovnih rezervatov v svojih delih Zaliva“.¹⁶⁶⁰
858. V zvezi z okoljevarstvenimi dejavnostmi Hrvaška trdi, da Slovenija „prikladno pozabi omeniti“ raziskave morja, ki jih je izvajal hrvaški Center za raziskave morja Rovinj,¹⁶⁶¹ ter dokaze Slovenije zavrača kot „površne in neprepričljive“.¹⁶⁶² Opozarja, da „dejstvo, da so morda slovenske ustanove spremljale parametre voda v Zalivu, ne dokazuje, da je pred ključnim datumom Slovenija imela izključno pravico, da to počne“.¹⁶⁶³

¹⁶⁵² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.163.

¹⁶⁵³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.164–71.

¹⁶⁵⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.171–84.

¹⁶⁵⁵ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 36:22–37:9.

¹⁶⁵⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 78:18–23.

¹⁶⁵⁷ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 37:10–24.

¹⁶⁵⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.185, sklic na memorandum Slovenije, odst. 7.124–25.

¹⁶⁵⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.187–91; odgovor Hrvaške, odst. 6.31–32.

¹⁶⁶⁰ Odgovor Hrvaške, odst. 6.14–16, 6.19; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 82:12–83:12, sklic na dopis Skupščine občine Piran Skupščini občine Buje s prošnjo za soglasje k osnutku odloka o morskem ribištvu, Piran, 18. aprila 1978, priloga HR-353.

¹⁶⁶¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.193.

¹⁶⁶² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.194.

¹⁶⁶³ Odgovor Hrvaške, odst. 6.34.

859. Hrvaška zavrača tudi druge podrobnosti o „slovenskih dejavnostih v morskih območjih pod SFRJ“, češ da so „povsem brezpredmetne“, ¹⁶⁶⁴ da „njihova (morebitna) pomembnost“ ¹⁶⁶⁵ ni pojasnjena in da jih ne podpira „nikakršno dokazno gradivo“. ¹⁶⁶⁶
860. Po mnenju Hrvaške je iz „skupka zgodovinskih dokazov“ v zvezi s policijskimi patruljami, ureditvijo ribolova in okoljevarstvenimi ukrepi v Zalivu „zelo jasno razvidno“, da „je bilo usklajevanje in sodelovanje glede morskega območja vsake od republik nekaj običajnega“. ¹⁶⁶⁷

5. Režim za uporabo Zaliva

861. „Zaradi celovitosti pregleda“ je Slovenija na ustni obravnavi opozorila, da je Zaliv enovito območje, v katerem bi, če je arbitražno sodišče pripravljeno upoštevati, da ima celoten Zaliv status slovenskih notranjih morskih voda, bil lahko primeren poseben „režim“. ¹⁶⁶⁸ V takem primeru bi bila Slovenija pripravljena sprejeti naslednje:

Dejavnosti hrvaške policije bi lahko potekale v Piranskem zalivu, in sicer ob soglasju, da bi bile omejene na ozek pas vzdolž hrvaške obale in bi se izvajale izključno za potrebe varovanja in varnosti hrvaške obale, ki meji na zaliv. ¹⁶⁶⁹

B. ANALIZA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA

862. Zaliv je izrazit zatok v Tržaškem zalivu, ki leži v njegovem jugovzhodnem delu. Stranki si delita obalo Zaliva, pri čemer slovenska obala zamejuje severovzhodni in jugovzhodni del Zaliva, hrvaška pa njegov jugozahodni del.
863. Slovenija trdi, da je imel Zaliv pred razpadom Jugoslavije status notranjih morskih voda kot pravni zaliv (ali alternativno kot zgodovinski zaliv). Ta status je ohranil zaradi načela samodejnega nasledstva meja in mejnih režimov ter zgodovinskih naslovov. Konvencija UNCLOS ne izključuje možnosti, da pravni zaliv zapirajo obale več držav. Treba je torej le določiti meje držav znotraj Zaliva. Slovenija prav tako trdi, da morajo te meje spoštovati načelo *uti possidetis*, ki je po njenih besedah v celotnem Zalivu v prid Sloveniji.
864. Hrvaška izpodbija vse te trditve Slovenije. Trdi, da Zaliv nikoli ni bil, ni in ne more biti opredeljen kot notranje morske vode. Bil je del teritorialnih voda Jugoslavije in je to tudi ostal.

¹⁶⁶⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.196–97.

¹⁶⁶⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.198.

¹⁶⁶⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.199–204.

¹⁶⁶⁷ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 82:22–88:6.

¹⁶⁶⁸ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 50:12–14.

¹⁶⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 50:15–21.

Treba ga je razmejiti v skladu s 15. členom konvencije UNCLOS. V odsotnosti posebnih okoliščin je razmejitev po črti enake oddaljenosti.

865. Preden bo arbitražno sodišče odločilo o razmejitvi, bo preučilo status Zaliva.

1. Status Zaliva

866. Arbitražno sodišče bo najprej preučilo, ali je bil Zaliv pred razpadom Jugoslavije opredeljen kot notranje morske vode. Če je tako, bo moralo odločiti, ali je Zaliv ohranil ta status po osamosvojitvi Hrvaške in Slovenije.

(a) Status Zaliva pred razpadom SFRJ

867. V skladu z mednarodnim običajnim pravom morajo biti notranje morske vode tesno povezane s kopnim in so pod suverenostjo obalne države.¹⁶⁷⁰ Obstoje kategorije notranjih morskih voda potrjujeta 1. člen Ženevske konvencije 1958 in 2. člen konvencije UNCLOS. Oba navajata: „Suverenost obalne države se prek njenega kopnega in notranjih morskih voda ... razteza na morski pas ob obali, imenovan teritorialno morje.“

868. Jugoslavija je Ženevsko konvencijo 1958 podpisala 29. aprila 1958 in ratificirala 28. januarja 1966. Zanj je začela veljati 1. marca 1966. Nato je Jugoslavija 10. decembra 1982 podpisala konvencijo UNCLOS in jo ratificirala 5. maja 1986. Konvencija je začela veljati 16. novembra 1994. Hrvaška in Slovenija sta postali stranki konvencije na podlagi nasledstva.¹⁶⁷¹

869. Obe konvenciji opisujeta, kako je treba določiti zunanje in notranje meje teritorialnega morja. Glede tega je položaj zalivov obravnavan v 7. členu Ženevske konvencije 1958 in 10. členu konvencije UNCLOS, ki z zgolj formalnimi spremembami povzema 7. člen.

870. 7. člen Ženevske konvencije 1958 določa:

1. Ta člen se nanaša samo na zalive, katerih obale pripadajo eni sami državi.

¹⁶⁷⁰ *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*, sodba, ICJ Poročila 1986, str. 14, na str. 111, odst. 213 (ki navaja, da „za notranje morske vode... velja suverenost obalne države“; *Fisheries Case (United Kingdom v. Norway)*, sodba, ICJ Poročila 1951, str. 116, na str. 133.

¹⁶⁷¹ Hrvaška je postala pogodbenica 5. aprila 1995 in Slovenija 16. junija 1995. Gl. Status Konvencije Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu, Sporazuma o izvajanju XI. dela Konvencije in Sporazuma o izvajanju določb Konvencije v zvezi z ohranjanjem in upravljanjem čezkonskih staležev in izrazito selivskih staležev rib, Oddelek Združenih narodov za oceane in pomorsko mednarodno pravo, na voljo na <www.un.org/Depts/los/reference_files/status2010.pdf>.

2. Po teh členih je zaliv jasno viden zatok, ki sega, sorazmerno s širino vhoda, v taki meri v kopno, da zadržuje vode, ki jih zapira obala, in je več kot navadna krivina obale. Zatok pa se ne bo štel za zaliv, če njegova površina ni enaka površini polkroga, čigar premer je črta, potegnjena prek vhoda tega zatoka, ali če ni večja od te površine.
3. Pri merjenju se za površino zatoka šteje površina med črto nizke vode vzdolž obale zatoka in daljico, ki veže črti nizke vode v njegovih prirodnih vhodnih točkah. Če ima zaradi otokov zatok več kot en vhod, se potegne polkrog tako, da se vzame za premer skupna dolžina črt, ki zapirajo posamezne vhode. Površina otokov znotraj zatoka se računa kot del morske površine zatoka.
4. Če razdalja med črtama nizke vode v prirodnih vhodnih točkah zaliva ne presega štiriindvajset milj, se lahko razmejitvena črta potegne med tema dvema črtama nizke vode ter se vode, ki jih zajame, štejejo za notranje morske vode.
5. Če razdalja med črtama nizke vode v prirodnih vhodnih točkah zaliva presega štiriindvajset milj, se potegne ravna temeljna črta štiriindvajsetih milj znotraj zaliva tako, da črta s to daljino zajame kar se da veliko površino vode.
6. Prejšnje določbe se ne uporabljajo za tako imenovane zgodovinske zalive in tudi ne tedaj, če se uporablja sistem ravnih temeljnih črt po 4. členu.

871. 10. člen konvencije UNCLOS določa:

1. Ta člen se nanaša samo na zalive, katerih obale pripadajo eni sami državi.
2. Po tej konvenciji je zaliv jasno viden zatok, ki se zajeda sorazmerno s širino svojega vhoda v taki meri v kopno, da zadržuje vode, ki jih zapira obala, in predstavlja več, kot je navadna krivina obale. Zatok pa se ne bo štel za zaliv, če njegova površina ni enaka površini polkroga, katerega premer je črta, potegnjena prek vhoda v ta zatok; ali če ni večja od te površine.
3. Pri merjenju se za površino zatoka šteje površina med črto nizke vode vzdolž obale zatoka in daljico, ki veže črti nizke vode v njegovih naravnih vhodnih točkah. Kjer ima zatok zaradi otokov več kot en vhod, se polkrog potegne tako, da se za premer vzame skupna dolžina črt, ki zapirajo posamezne vhode. Površina otokov znotraj zatoka se šteje kot del morske površine zatoka.
4. Če razdalja med črtama nizke vode v naravnih vhodnih točkah zaliva ne presega 24 navtičnih milj, se lahko potegne razmejitvena črta med tema dvema črtama nizke vode, ter se vode, ki jih zajame, štejejo za notranje morske vode.
5. Kjer razdalja med črtama nizke vode v naravnih vhodnih točkah zaliva presega 24 navtičnih milj, se potegne ravna temeljna črta 24 navtičnih milj znotraj zaliva tako, da črta te dolžine zajame karseda veliko površino vode.
6. Predhodne določbe se ne uporabljajo za tako imenovane „zgodovinske“ zalive, in tudi ne tedaj, če se uporablja sistem ravnih temeljnih črt po členu 7.

872. Ni sporno, da je v času SFRJ obala Zaliva pripadala eni sami državi in da je bilo njegov status treba določiti v skladu z določbami iz pravkar navedenih členov.¹⁶⁷² Prav tako ni sporno, da je Zaliv izpolnjeval pogoje, ki jih za opredelitev notranjih morskih voda kot pravnega zaliva s strani Jugoslavije določata konvenciji. Njegova površina (približno 18,2 km²) je večja od

¹⁶⁷² Te določbe je po besedah Meddržavnega sodišča „mogoče tolmačiti, kot da izražajo splošno mednarodno običajno pravo“. *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, ICJ Poročila 1992, str. 351 na str. 588, odst. 383.

površine polkroga, katerega premer je črta, potegnjena prek vhoda v Zaliv (približno 9,5 km²). Razdalja med črtama nizke vode v naravnih vhodnih točkah Zaliva, Rta Madona na severu in Rta Savudrija na jugu, je 2,7 navtične milje, torej veliko manj od 24 navtičnih milj iz konvencij.¹⁶⁷³ Zato je bila Jugoslavija po mednarodnem pravu upravičena, da Zaliv razglasi za notranje morske vode.

873. Pred letom 1991 je Jugoslavija uveljavila več zakonov o svojih notranjih morskih vodah:

- (a) po Zakonu o obalnem morju iz leta 1948 so notranje morske vode FLRJ vključevale zalive in ustja rek, katerih širina ni presegala 12 navtičnih milj.
- (b) Ta zakon je leta 1965 nadomestil novi Zakon o obalnem morju, ki je v 1. točki prvega odstavka 3. člena določal, da „notranje morske vode obsegajo ... (1) luke in zalive na obrežju kopnega in otokov“. Sledila je opredelitev zalivov, ki jih pokriva ta določba.

874. Zakon je leta 1987 nadomestil tretji zakon,¹⁶⁷⁴ ki je bil leta 1991 še vedno v veljavi. Tretji člen tega zakona je povzel 1. točko prvega odstavka 3. člena zakona iz leta 1965. Prav tako je vseboval opredelitev zalivov, primerljivo s tisto iz zakona iz leta 1965. Opredelitev je bila takšna:

„Zaliv“ iz prvega odstavka 1. točke tega člena je jasno viden zatok, ki se zajeda v kopno, katerega morska površina je enaka površini polkroga s premerom, enakim dolžini ravne črte, ki zapira vhod v zatok, ali večja od te površine.

Morska površina zatoka se meri od črte najnižje oseke vzdolž obale zatoka in ravne črte, ki zapira vhod v zatok.

V 16. členu zakona je bilo dodano: „Teritorialno morje SFRJ je morski pas, širok 12 navtičnih milj, računano od temeljne črte v smeri odprtega morja“. Člen nadalje določa, da „temeljno črto med drugim sestavljajo ravne črte, ki zapirajo vhode v zalive“.

875. Ni sporno, da Zaliv spada na področje opredelitev iz zakona iz leta 1987. Toda Hrvaška opozarja, da 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958 (in 10. člen konvencije UNCLOS) določa, da se, kadar so izpolnjeni pogoji za vzpostavitev pravnega zaliva, „lahko potegne razmejitvena črta med [tema] dvema črtama nizke vode“ naravnih vhodov v zaliv „ter se vode, ki jih zajame, štejejo za notranje morske vode“. Hrvaška poudarja, da Jugoslavija nikoli ni potegnila črte, ki zapira Zaliv, in nikoli ni objavila nobene ustrezne uradne pomorske karte v ustreznem merilu. Zaradi tega Zaliv nikoli ni dobil statusa notranjih morskih voda.

¹⁶⁷³ V tej razsodbi je arbitražno sodišče uporabilo Mednarodni sistem enot, po katerem ena morska milja meri 1.852 metrov.

¹⁶⁷⁴ Zakon o obalnem morju in epikontinentalnem pasu Socialistične federativne republike Jugoslavije z dne 23. julija 1987, objavljen v *Uradnem listu Socialistične federativne republike Jugoslavije*, 25. julij 2009 [sic], str. 1211, in v *Biltenu Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu* št. 18/1991.

876. Arbitražno sodišče opozarja, da je zakon iz leta 1987 (kot tudi zakon iz leta 1965) izrecno določal, da so zalivi del notranjih morskih voda SFRJ (v hrvaščini in slovenščini je bil uporabljen sedanjik). Sledila je opredelitev zalivov, ki vključuje tudi Zaliv. Po tem zakonu je zunanja meja zaliva „ravna črta, ki zapira vhod v zatok“. Ta črta zapira zaliv in predstavlja temeljno črto za izračun teritorialnega morja. Po zakonu iz leta 1987 je bila tako črta, ki zapira Zaliv, črta, ki povezuje Rt Madona in Rt Savudrija. Jugovzhodno od te črte je bil Zaliv del jugoslovanskih notranjih morskih voda. Severozahodno se je začelo jugoslovansko teritorialno morje, katerega širina se je merila od te temeljne črte.
877. Arbitražno sodišče nadalje ugotavlja, da v nasprotju s hrvaškimi navedbami Konvencija iz leta 1958 ne vsebuje nobene obveznosti o objavi pomorskih kart z vrisom črt, ki zapirajo pravne zalive. Šesti odstavek 4. člena te konvencije takšno obveznost določa le za ravne temeljne črte. Pozneje je 16. člen konvencije UNCLOS določil nove obveznosti glede objave vseh temeljnih črt, tudi tistih, vrisanih na vhodu v pravni zaliv. Arbitražnemu sodišču pa ne bo treba ugotavljati, ali sta, kot navaja Hrvaška, po konvenciji UNCLOS obstoj ali zakonitost pravnih zalivov podrejena takšnim objavam. Zaliv je vsekakor postal del jugoslovanskih notranjih morskih voda po Ženevski konvenciji 1958, preden je leta 1994 začela veljati konvencija UNCLOS. Obstoja in zakonitosti njegovega statusa torej ni mogoče izpodbijati zaradi neizpolnjevanja postopkovnih zahtev iz 16. člena na strani Hrvaške in Slovenije. Poleg tega sta se državi razhajali v mnenjih glede tega statusa in bi bilo težko, če ne nemogoče, da bi se glede na okoliščine strinjali glede pomorskih kart ali koordinat, ki opisujejo črto, ki zapira Zaliv. Dejansko sta s sklenitvijo arbitražnega sporazuma pristojnost za odločanje o tem prenesli na arbitražno sodišče.
878. Arbitražno sodišče meni, da zaradi dejstva, da črta, ki zapira Zaliv, ni bila vrisana na zemljevide, ne more priti do drugačnega sklepa. Veljavni konvenciji obstoja ali zakonitosti pravnih zalivov ne podrejata takšnemu vrisu; države zalive ali široka ustja rek neredko vključijo v svoje notranje morske vode, ne da bi objavile uradne zemljevide s črtami, ki jih zapirajo.
879. Arbitražno sodišče tudi ugotavlja, da v tej zadevi glede poteka te črte ne more biti bistvenega dvoma. Poleg tega ugotavlja, da je med razpravami med Italijo in Jugoslavijo o določitvi meje Italija leta 1964 izdelala skico karte ustreznih morskih območij, na kateri je bila črta, ki zapira Zaliv, jasno vrisana.¹⁶⁷⁵ Zdi se, da je bila ta karta izhodišče za pogajanja, ki so bila nekaj let pozneje sklenjena s podpisom Osimske pogodbe.

¹⁶⁷⁵ Zapisnik pogajanj o razmejitvi med Jugoslavijo in Italijo, ki so potekala v Rimu od 19. marca do 17. aprila 1964, 24. maj 1964, priloga SI-164.

880. Arbitražno sodišče torej ugotavlja, da je bil na dan 25. junija 1991, datum osamosvojitve Hrvaške in Slovenije, Zaliv del notranjih morskih voda Jugoslavije. Črta, ki ga je zapirala, je črta nizke vode med rtom Madona in rtom Savudrija. Arbitražno sodišče določi natančne koordinate teh dveh točk, in sicer 45°31'49,3" S in 13°33'46,0" V za prvo ter 45°30'19,2" S in 13°30'39,0" V za drugo.¹⁶⁷⁶

(b) Posledice razpada SFRJ

881. Arbitražno sodišče opozarja, da je bil Zaliv v času, ko so njegove obale pripadale eni sami državi, pravni zaliv z značajem notranjih morskih voda. Status Zaliva je bil takrat določen skladno z mednarodnim pravom. Vprašanje, ki ga je treba obravnavati, je, ali se je z razpadom SFRJ ta status spremenil.
882. Podobno vprašanje je leta 1992 obravnavalo Meddržavno sodišče v zvezi z zalivom Fonseca. V tej zadevi je Meddržavno sodišče ugotovilo, da je bil zaliv pod špansko suverenostjo do leta 1821. Po tem so nanj mejile tri države, Salvador, Honduras in Nikaragva. Meddržavno sodišče je odločilo, da so bile pravice teh držav v zalivu „podobno kot kopensko ozemlje pridobljene z nasledstvom od Španije“.¹⁶⁷⁷ Zaliv, ki je bil pred letom 1821 opredeljen kot notranje morske vode, je po dekolonizaciji ohranil ta status.
883. Podobno je imel v tej zadevi Zaliv pred razpadom SFRJ leta 1991 status notranjih morskih voda in tako je ostalo tudi po tem. Razpad in posledični pravni prenos pravic Jugoslavije na Hrvaško in Slovenijo kot državi naslednici ni prinesel spremembe pridobljenega statusa.
884. Arbitražno sodišče nadalje ugotavlja, da se prvi odstavek 7. člena Ženevske konvencije 1958 in prvi odstavek 10. člena konvencije UNCLOS nanašata „samo na zalive, katerih obale pripadajo eni sami državi.“ Zaradi razpada SFRJ se za Zaliv te določbe ne uporabljajo več. Toda omejitev področja uporabe teh določb ne pomeni, da izključujejo obstoj zalivov z značajem notranjih morskih voda, katerih obale pripadajo več kot eni državi.
885. Vsekakor so posledice razpada SFRJ stvar nasledstva držav. Arbitražno sodišče torej določi, da Zaliv ohrani status notranjih morskih voda znotraj obstoječih črt.¹⁶⁷⁸

¹⁶⁷⁶ Gl. opombo 615.

¹⁶⁷⁷ *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, ICJ Poročila 1992, str. 351, na str. 589, 599–600; odst. 385, 401.

¹⁶⁷⁸ Gl. zgoraj, odst. 880.

2. Določitev meje v Zalivu

886. Ker konvencije v zvezi s pomorskim pravom ne vsebujejo določb o razmejitvi notranjih morskih voda, je take razmejitve treba utemeljiti na istih načelih, kot se uporabljajo za določitev meje na kopnem. V tej zadevi je torej treba mejo določiti na podlagi načela *uti possidetis*.¹⁶⁷⁹
887. V zvezi s tem je pri uporabi načela *uti possidetis* treba opozoriti na vlogo pravnih naslovov in *effectivités*. Kot je v pogosto navajani sodbi zapisalo Meddržavno sodišče:

treba je razlikovati med več možnostmi. Kadar je dejanje povsem v skladu s pravom, ... je edina vloga *effectivité* potrditi izvajanje pravice, ki izhaja iz pravnega naslova. Kadar dejstva niso v skladu s pravom, ... je treba dati prednost nosilcu naslova. Kadar *effectivité* ni v skladu z nobenim pravnim naslovom, jo je treba vedno upoštevati. Obstajajo pa tudi primeri, v katerih ni mogoče natančno pokazati, na katero ozemeljsko območje se nanaša pravni naslov. V takih primerih *effectivités* lahko torej odigrajo ključno vlogo pri razlagi naslova v praksi.¹⁶⁸⁰

888. V tej zadevi se stranki strinjata, da pred razpadom Jugoslavije ni bilo formalne razdelitve Zaliva med republikama in da iz tistega časa nista nasledili nobenega pravnega naslova. Prav tako se strinjata, da v Zalivu nikoli ni bil razglašen kondominij. Mejo je torej treba določiti na podlagi *effectivités* na datum osamosvojitve. Obe stranki se sklicujeta na različne *effectivités*, ki se v glavnem nanašajo na ureditev ribolova in policijskega nadzora. Na tej podlagi Slovenija trdi, da je izvajala izključno jurisdikcijo v celotnem Zalivu in da ga je treba šteti kot slovensko ozemlje. Nasprotno Hrvaška trdi, da je izvajala jurisdikcijo v jugozahodni polovici Zaliva, Slovenija pa v drugi polovici, in da ga je torej treba razdeliti po sredinski črti.
889. Preden se arbitražno sodišče posveti argumentom strank, želi spomniti na navedbo Stalnega meddržavnega sodišča, da:

sklicevanje na suverenost, ki ne temelji na določenem aktu ali naslovu ... temveč zgolj na izkazovanju pristojnosti, vključuje dvoje ... namen in voljo ravnati kot suveren ter dejansko izvajanje ali izkazovanje take pristojnosti.¹⁶⁸¹

Kot je ugotovilo Stalno meddržavno sodišče in je pred kratkim opozorilo Meddržavno sodišče,¹⁶⁸² pa je bilo tribunalom v mnogih primerih dovolj že zelo malo dejanskega izvajanja suverenosti, denimo v primeru nenaseljenih ali nestalno naseljenih otočkov. Podobno velja za

¹⁶⁷⁹ Gl. zgoraj, odst. 334–336.

¹⁶⁸⁰ *Frontier Dispute (Burkina Faso/Mali)*, sodba, ICJ Poročila 1986, str. 554, na str. 586, odst. 63. Gl. tudi *Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan (Indonesia/Malaysia)*, sodba, ICJ Poročila 2002, str. 625 na str. 678, odst. 125.

¹⁶⁸¹ *Legal Status of Eastern Greenland (Denmark v. Norway)*, sodba, 1933 PCIJ, serija A/B, št. 53, str. 45–46) navedeno v sodbi Meddržavnega sodišča v zadevi *Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan (Indonesia/Malaysia)*, sodba, ICJ Poročila 2002, str. 625, na str. 682, odst. 134.

¹⁶⁸² Prav tam.

notranje morske vode Zaliva, v katerih sta stranki pred osamosvojitvijo izvajali omejene dejavnosti.

890. Arbitražno sodišče najprej ugotavlja, da je bil Zaliv precej dolgo pod suverenostjo ene same države in da je bil do nedavnega splošno znan kot Piranski zaliv. Slovenska obala je razmeroma gosto poseljena¹⁶⁸³ in je tako leta 2002 imela približno 12.000 stalnih prebivalcev. Njihovo gospodarsko življenje je tradicionalno temeljilo na ribolovu, pomorskem prometu in solinarstvu. Turizem se je razvil v zadnjih desetletjih. Nasprotno pa je bila hrvaška obala Zaliva stoletja zapuščena. Na njej ni stalnih naselij, z izjemo dveh turističnih objektov, ki sta bila odprta pred kratkim, a nista stalno zasedena. To se odraža v dejavnostih strank v Zalivu.
891. Obe stranki trdita, da sta izdali predpise v zvezi z ribolovom v Zalivu; te predpise uporabljata kot dokaz za *effectivités*.
892. V zvezi s tem arbitražno sodišče najprej spomni na obstoj ribolovnega rezervata vzhodno od črte, ki se začne pri skladišču soli Monfort v Portorožu na slovenski strani in teče proti kamnolomu Slovenija ceste v Kanegri na hrvaški strani. Rezervat je bil ustanovljen leta 1962 z odredbo Sekretariata Izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo Slovenije¹⁶⁸⁴ in potrjen s slovenskim Zakonom o morskem ribištvu iz leta 1967.¹⁶⁸⁵
893. Zakon iz leta 1967 je bil leta 1976 spremenjen. Novi slovenski Zakon o morskem ribištvu¹⁶⁸⁶ je vseboval omembo ribolovnega rezervata v Zalivu in tudi drugih ribolovnih rezervatov, a je določitev meja teh rezervatov in načinov ribolova v rezervatih prepustil občinskim skupščinam. Na tej podlagi je Skupščina občine Piran leta 1978 sprejela odlok,¹⁶⁸⁷ ki je določil meje ribolovnega rezervata v Zalivu, ne da bi jih spreminjal. Odlok, ki ga je leta 1987 sprejela Skupnost obalnih občin Koper,¹⁶⁸⁸ je ribolovni rezervat razširil do ustja reke Dragonje.
894. Kar zadeva hrvaško stran, arbitražno sodišče ni bilo obveščeno o nobeni odločitvi v zvezi s tem, ki bi bila sprejeta pred letom 1976. Tistega leta je občina Buje sprejela sklep o morskem ribištvu

¹⁶⁸³ Zračni posnetki obale Piranskega zaliva, 1954, priloga SI-M-30; zračni posnetki primerjave obeh obal (mapa Slovenije z ustne obravnave, prvi krog, 2. zasedanje, projekcije 2E).

¹⁶⁸⁴ Odredba o omejitvi ribolova v Portoroškem zalivu, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 2/1962, priloga SI-159.

¹⁶⁸⁵ Zakon o morskem ribištvu, *Uradni list Ljudske [sic] republike Slovenije*, št. 34/1967, priloga SI-177.

¹⁶⁸⁶ Zakon o morskem ribištvu, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, priloga SI-193.

¹⁶⁸⁷ Odlok o morskem ribištvu (28. julij 1978), *Uradne objave občine Piran*, št. 19/1978, priloga SI-199.

¹⁶⁸⁸ Odlok o morskem ribištvu, *Uradne objave občin Ilirska Bistrica, Izola, Koper, Piran, Postojna in Sežana*, št. 42/1987, priloga SI-217.

- na splošno,¹⁶⁸⁹ ki je vseboval določbo o ustanovitvi ribolovnega rezervata v Zalivu in določal njegove meje vzdolž črt, ki so bile že prej določene v slovenskih odločitvah.
895. Treba je dodati, da je po sestanku o sodelovanju med občinama med predstavniki občin Buje in Piran leta 1975¹⁶⁹⁰ in pred določitvijo meja rezervata leta 1976¹⁶⁹¹ občina Buje občino Piran zaprosila za soglasje; tudi občina Piran je leta 1978 občino Buje prosila za soglasje.¹⁶⁹²
896. Arbitražno sodišče ugotavlja, da tako ustanovljeni ribolovni rezervat obsega celoten Zaliv, od obale do obale, vzhodno od črte, ki ga zapira in je omenjena v 880. odstavku. Toda glede gospodarjenja z rezervatom v dokumentih ni mogoče najti nobenih zapisov o morebitni delitvi območij ali pristojnosti med strankama. Prav tako dokumenti ne predvidevajo sodelovanja med njima.
897. Dejstvo, da so lokalne oblasti Buj in Pirana druge od drugih zahtevale soglasje, preden so leta 1976 in 1978 določile meje ribolovnega rezervata, je nakazovalo, da niso imele izključne pristojnosti za ustanovitev takšnega rezervata, ni pa razkrilo ozemeljskega obsega priznanih pravic, ki naj bi pripadale enim in drugim.
898. Arbitražno sodišče pa mora ugotoviti, da je Slovenija meje rezervata določila že leta 1962 in da je Hrvaška te meje potrdila leta 1976 brez kakršnekoli razprave.
899. Prav tako ugotavlja, da so slovenske oblasti podrobno organizirale gospodarjenje z rezervatom v celotnem obdobju od leta 1962 do leta 1991. Že leta 1969 je občina Piran to gospodarjenje z desetletno pogodbo za gojenje in varstvo rib zaupala Kmetijski zadrugi Lucija.¹⁶⁹³ Nato so bila z odlokom iz leta 1978 za ribolov v rezervatu predpisana dovoljenja (razen za ciplje),¹⁶⁹⁴ leta

¹⁶⁸⁹ Odlok o morskem ribištvi, *Uradne objave občine Buje*, št. 8/1976, priloga HR-351, potrjen z Odlokom o morskem ribištvi, Skupščina občine [Buje], Buje, 3. junij 1982, HR-43.

¹⁶⁹⁰ Zapisnik sestanka med predstavniki Skupščine občine Buje in Skupščine občine Piran ob določitvi meje ribolovnega rezervata pri izlivu reke Dragonje v Portoroški zaliv, Buje, 10. december 1975, priloga HR-350.

¹⁶⁹¹ Gl. Odlok o morskem ribištvi, *Uradne objave občine Buje*, št. 8/1976, priloga HR-351, potrjen z Odlokom o morskem ribištvi, Skupščina občine [Buje], Buje, 3. junij 1982, HR-43.

¹⁶⁹² Gl. Odlok o morskem ribištvi z dne 28. julija 1978, 16. člen, priloga SI-199; dopis Skupščine občine Piran Skupščini občine Buje z zaprosilom za soglasje k osnutku odloka o morskem ribištvi, Piran, 18. april 1978, priloga HR-353; dopis Skupščine občine Buje občini Piran s soglasjem k osnutku sklepa o morskem ribištvi, Buje, 8. junij 1978, priloga HR-354.

¹⁶⁹³ Oddelek za gospodarstvo Skupščine občine Piran, Pogodba o gospodarjenju z ribolovnim rezervatom, 6. junij 1969, priloga SI-532.

¹⁶⁹⁴ Odlok o morskem ribištvi z dne 28. julija 1978, 16. člen, priloga SI-199.

- 1981 pa je bilo znotraj rezervata določeno območje gojišča školjk.¹⁶⁹⁵ Nova pogodba o gospodarjenju z rezervatom je bila podpisana leta 1982 s podjetjem Riba Izola.¹⁶⁹⁶ Ta pogodba je bila razveljavljena leta 1990, ko se je občina Piran odločila za razpis javnih natečajev, omejenih na ribolov cipljev.¹⁶⁹⁷
900. Vendar pa ni nobenih dokazov, da je Hrvaška v celotnem obdobju med letoma 1962 in 1991 sprejela kakršnekoli tovrstne predpise, še zlasti ne v skladu z Zakonom o morskem ribištvu iz leta 1980.¹⁶⁹⁸
901. Iz takšnih okoliščin ni mogoče sklepati drugega, kot da se je Hrvaška za ribolovni rezervat zanimala le v omejenem obsegu, saj je tak rezervat vzpostavila šele štirinajst let za Slovenijo. Hrvaška ni sprejela nobenega predpisa o rezervatu in ni poskrbela za gospodarjenje z njim.
902. Stranki govorita tudi o svoji vlogi v zvezi s policijskim patroliranjem v Zalivu. Hrvaška trdi, da je tak nadzor izvajala jugozahodno od sredinske črte. Slovenija trdi, da je nadzor izvajala v celotnem zalivu, razen v ozkem pasu ob hrvaški obali.
903. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je bilo obalno morje Jugoslavije pod pristojnostjo federacije in da je del obale, ki ga obravnava ta razsodba, nadzirala jugoslovanska mornarica v Pulju. V ta namen je bila na rtu Savudrija postavljena opazovalnica zveznih oboroženih sil, opremljena z radarjem. Toda del nadzora so v tem sektorju opravljali tudi republiški policijski organi, zlasti zaradi zagotavljanja izvrševanja varnostnih predpisov ter boja proti tihotapljenju in nezakonitemu ribolovu. Za tak nadzor vzdolž obal ene in druge republike sta bili pristojni postaja milice Koper v Sloveniji in Postaja milice Umag na Hrvaškem.
904. Po mnenju arbitražnega sodišča je mogoče ugotoviti, da je v Zalivu patrolirala postaja milice Koper z dvema ploviloma.¹⁶⁹⁹ Zato je bila vzpostavljena stalna radijska povezava med vojaško

¹⁶⁹⁵ Sklep Skupščine občine Piran o območju gojišč školjk v portoroškem ribolovnem rezervatu, št. 323-28/80-81, 29. junij 1981, priloga SI-590.

¹⁶⁹⁶ Komite za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj občine Piran, Pogodba o gospodarjenju z ribolovnim rezervatom, št. 323-4/69-82, 3. januar 1982, priloga SI-597.

¹⁶⁹⁷ Izvršni svet Skupščine občine Piran, Sklep o razpisu natečaja za zbiranje ponudb za oddajo pravice ulova v ribolovnem rezervatu Portorož, št. 325-63/90, 30. oktober 1990, priloga SI-688.

¹⁶⁹⁸ Zakon o morskem ribištvu, *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 44, 4. november 1980, 51. člen, drugi odstavek, priloga HRLA-94, ki ribolovni rezervat omejuje na območje „do ene milje od obale“.

¹⁶⁹⁹ Gl. npr.: Postaja mejne milice Koper: Poročilo o akciji Avala 82, 25. avgust 1982, priloga SI-916; in Postaja mejne milice Koper: Poročilo o akciji Sečuan, 19. maj 1983, priloga SI-919.

opazovalnico na rtu Savudrija in slovenskimi oblastmi.¹⁷⁰⁰ Poleg tega so slovenske oblasti najmanj dvakrat opozorile hrvaške oblasti na tveganje nezakonitega priseljavanja ali tihotapljenja z njihove obale in zahtevale ukrepanje v zvezi s tem.¹⁷⁰¹

905. Arbitražno sodišče mora ugotoviti naravo in obseg dejavnosti Postaje milice Umag v Zalivu. V podporo svojim trditvam o tej točki Hrvaška najprej omeni nesrečo italijanskega tankerja *Nonno Ugo*, ki je 8. marca 1973 nasedel na hrvaški obali Zaliva v bližini svetilnika Savudrija. Hrvaška navaja, da je plovilo nemudoma pregledal hrvaški inšpektor za varnost plovbe, da so hrvaške oblasti izdale ukaz lastniku ladje za začetek reševalne akcije v 48 urah, da bi se izognili onesnaževanju, in da so nato 16. marca odobrile predlog za izčrpanje nafte iz ladje.
906. Nobenega dvoma ni, da se je nesreča zgodila v delu Zaliva, ki naj bi bil po zatrjevanju Hrvaške v njeni pristojnosti, in da so navedene odločitve sprejele hrvaške oblasti. Toda arbitražno sodišče ugotavlja, da so nesrečo prve zaznale slovenske oblasti in da je patroljni čoln Postaje milice Koper priplul na kraj nesreče sredi noči, uro in deset minut po nesreči. Skoraj tri tedne ni bilo storjenega nič za odpravo nevarnosti onesnaženja in šele na pobudo Slovenije je bil 29. marca 1973 v Kopru sklican sestanek s predstavniki vseh zainteresiranih strani (vključno s Hrvaško) za obravnavo potrebnih ukrepov. Takoj po sestanku je eno od plovil Postaje milice Koper iz tankerja odstranilo nafto in usedline.¹⁷⁰²
907. Arbitražno sodišče ugotavlja, da se je opisana nesreča zgodila v neposredni bližini hrvaške obale in da so bili ustrezni ukrepi sprejeti s soglasjem obeh strank. Iz teh dogodkov torej ni mogoče sklepati o slovenskih *effectivités* v neposredni bližini hrvaške obale ali o hrvaških *effectivités* v preostalem delu Zaliva. Dogodki pa vseeno kažejo, da je bila v tistem času slovenska milica v Zalivu bolj dejavna od hrvaške in da se je Slovenija hitreje kot Hrvaška začela ukvarjati s tveganjem za onesnaženje.
908. Hrvaška nadalje trdi, da je v Zalivu jugozahodno od sredinske črte pogosto izvajala jurisdikcijo v zvezi z ribolovnimi dejavnostmi, iskanjem in reševanjem na morju ter varnostjo plovbe. Toda skrben pregled relevantnih primerov razkrije, da so v večini primerov policijske dejavnosti potekale manj kot 100 m od obale. V dveh primerih je nadzor potekal 200 m in 500 m od

¹⁷⁰⁰ Prim. Dokumenti o opazovalnici Jugoslovanske mornarice na savudrijskem polotoku, 1989, priloga SI-222; Zakon o naseljih, *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 54/1988, priloga SI-665; Register osnovnih sredstev Uprave javne varnosti v Kopru, 1969, priloga SI-885; in Uprava javne varnosti v Kopru: Akcija Borovik – poročilo o varovanju, 29. avgust 1979, priloga SI-910.

¹⁷⁰¹ Prim. Postaja mejne milice Koper, situacijsko poročilo, 1989, priloga SI-221; dopis, komandirja Postaje mejne milice Koper Mirka Slukana Policijski postaji v Umagu v zvezi z varovanjem državne meje na morju in obale – obvestila, 8. april 1991, priloga SI-231.

¹⁷⁰² Slovenska poročila o primeru *Nonno Ugo*, april–junij 1973, priloga SI-545.

- obale.¹⁷⁰³ Ti primeri se nanašajo na dejavnosti v Zalivu pred osamosvojitvijo. Arbitražno sodišče policijskih dejavnosti v teritorialnem morju zunaj Zaliva ali po osamosvojitvi ne šteje za relevantne.
909. Slovenija trdi, da je Hrvaška priznavala, da je bil njen nadzor nad Zalivom omejen na zelo ozek pas ob obali. Pri tem se Slovenija sklicuje na dogovor med policijskimi organi obeh držav na sestankih v Pulju 29. januarja in 26. februarja 1991, tik pred osamosvojitvijo.¹⁷⁰⁴ Hrvaška zanika, da je bil sklenjen kak tak dogovor.¹⁷⁰⁵ O sestankih v Pulju ni nobenih usklajenih zapisnikov in arbitražno sodišče tako na njihovi podlagi ne more izpeljati nobenih sklepov.
910. Iz predhodne analize je mogoče sklepati, da je v času SFRJ slovenska Postaja milice Koper izvajala dejanski policijski nadzor v večini Zaliva. Toda tudi Hrvaška je deloma izvajala nadzor v jugozahodnem delu Zaliva, večinoma v bližini obale.
911. Slovenija nazadnje trdi, da se je Morska biološka postaja Piran ukvarjala z raziskovanjem morja in spremljala kakovost vode v Zalivu. To je nesporno in Hrvaška ni dokazala, da bi se hrvaška raziskovalna središča takrat ukvarjala s podobnimi dejavnostmi v Zalivu. Treba pa je poudariti, da takšne dejavnosti še ne upravičujejo zahtev ene države po izključnih pravicah na račun vseh drugih in da slovenskih raziskovalnih dejavnosti v večini primerov ni mogoče šteti za ravnanje *à titre de souverain*.
912. Tako arbitražno sodišče ugotavlja, da je takrat, ko je Hrvaška vzpostavila ribolovni rezervat, Slovenija priznala, da nima izključne jurisdikcije nad celotnim Zalivom. Arbitražno sodišče je prav tako prepričano, da Hrvaška ni izvajala jurisdikcije nad celotnim območjem južno od sredinske črte. Ob upoštevanju različnih že analiziranih *effectivités* arbitražno sodišče meni, da mora razmejitev slediti črti, ki leži med črtama, kot sta ju predlagali stranki. Ugotavlja, da je bila v sporazumu, o katerem sta se stranki dogovarjali leta 2001, ta črta zarisana tako, da je povezovala izhodiščno točko kopenske meje v izlivu reke Dragonje s točko na črti, ki zapira zaliv in je od rta Madona oddaljena trikrat toliko, kot meri razdalja od iste točke do rta

¹⁷⁰³ Prim. protimemorandum Hrvaške, str. 329, in odgovor Slovenije, str. 136.

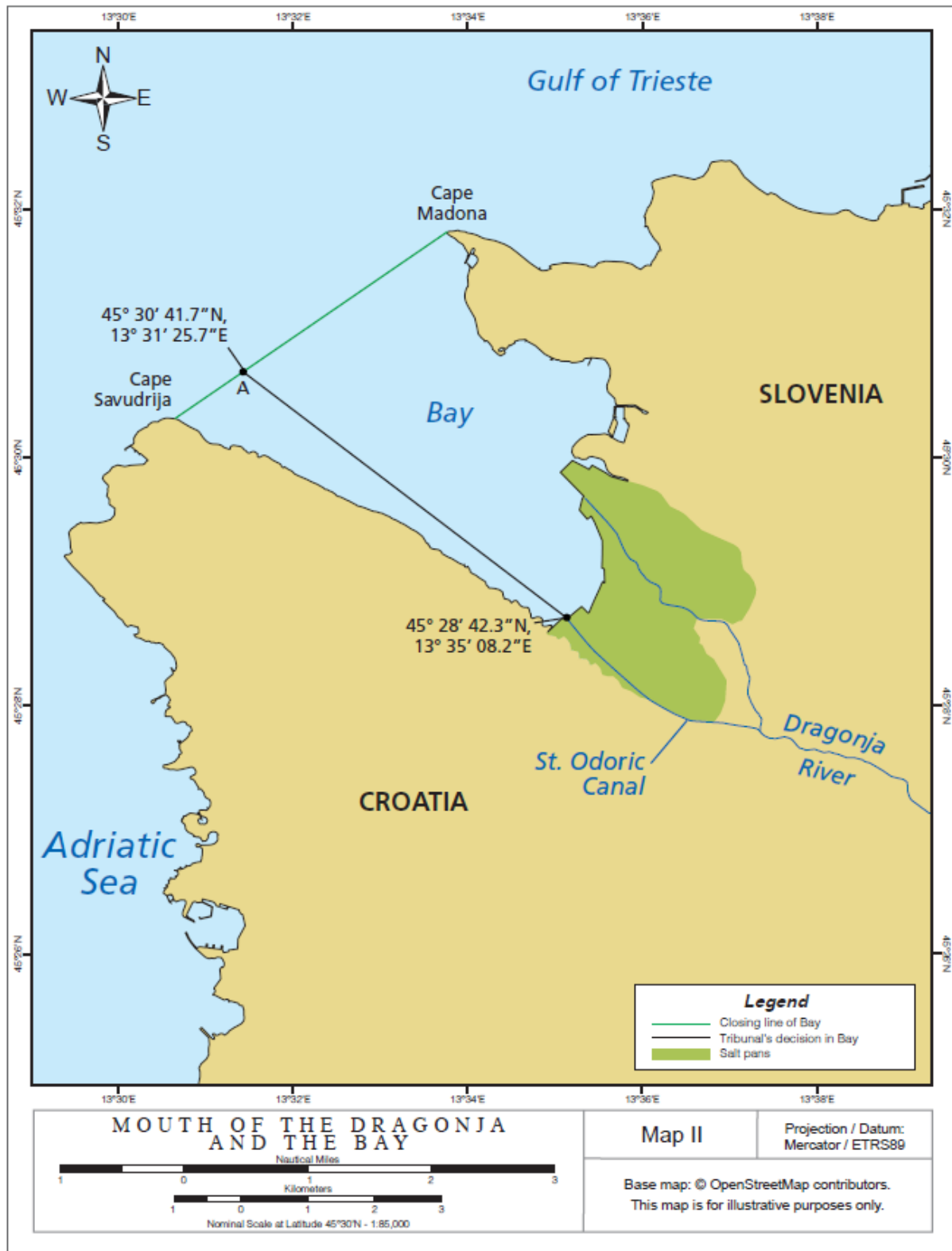
¹⁷⁰⁴ Prim. uradni zaznamek komandirja Postaje mejne policije Koper Mirka Slukana, o območju kontrole Postaje mejne policije Koper, 20. oktober 1992, priloga SI-263. Gl. tudi dopis komandirja Postaje mejne milice Koper Mirka Slukana Policijski postaji v Umagu v zvezi z varovanjem državne meje na morju in obale – obvestila, 8. april 1991, priloga SI-231; dopis Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije: Problematika izvajanja nadzora v Piranskem zalivu in mejni incidenti na morju, povzročeni s strani hrvaških varnostnih in obrambnih organov, 17. januar 1992, priloga SI-252.

¹⁷⁰⁵ Prim. nota št. 521-0502/93-140-1 Ministrstva za zunanje zadeve Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, Zagreb, 25. januar 1993, priloga HR-288.

Savudrija.¹⁷⁰⁶ Arbitražno sodišče meni, da ta črta ustreza *effectivités*, ki jih je lahko ugotovilo, in jo zato sprejema.

913. Meja med Hrvaško in Slovenijo v Zalivu je torej ravna črta, ki povezuje točko na sredini Kanala sv. Odorika s koordinatami 45°28'42,3" S, 13°35'08,2" V in točko A s koordinatami 45°30'41,7" S, 13°31'25,7" V. Prikazana je na naslednji karti:

¹⁷⁰⁶ Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji z dne 20. julija 2001, priloga SI-316.

[Karta II: Ustje Dragonje in Zaliv]

3. Režim za uporabo Zaliva

914. Na podlagi navedenih odločitev arbitražno sodišče meni, da ni potrebe po določitvi posebnega režima uporabe v Zalivu, ki bi se razlikoval od tega, kar se uporablja po mednarodnem pravu.

VI. ODLOČANJE V ZVEZI Z DRUGIMI MORSKIMI OBMOČJI

915. Po določitvi meje med Hrvaško in Slovenijo na kopnem in v Zalivu se arbitražno sodišče loti še drugih morskih vidikov svoje naloge. Spomniti velja, da prvi odstavek 3. člena in 4. člen arbitražnega sporazuma določata:

3. člen Naloga arbitražnega sodišča

(1) Arbitražno sodišče določi:

- (a) potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in morju;
- (b) stik Slovenije z odprtim morjem;
- (c) režim za uporabo ustreznih morskih območij.

4. člen Uporabljeno pravo

Arbitražno sodišče uporablja:

- (a) pravila in načela mednarodnega prava za odločanje po točki (a) prvega odstavka 3. člena;
- (b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine, za odločanje po točkah (b) in (c) prvega odstavka 3. člena.

A. NALOGA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA IN UPORABLJENO PRAVO

916. Stranki si 3. in 4. člen arbitražnega sporazuma glede naloge arbitražnega sodišča in uporabljenega prava razlagata različno.

1. Stališča strank

917. Stranki se ne strinjata glede povezave med prvim odstavkom 3. člena in 4. členom, relevantnosti pojma „vitalni interesi“ in uporabljenega prava.

(a) Povezava med prvim odstavkom 3. člena in 4. členom

918. Ob sklicevanju na različne pododstavke prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma Hrvaška trdi, da 4. člen vzpostavlja poseben in drugačen nabor uporabljenega prava.¹⁷⁰⁷ 4. člen tako „izrecno razlikuje med vprašanjem po točki (a) ter vprašanjema pod točkama (b) in (c).“¹⁷⁰⁸ Zato je treba potek morske meje skladno s točko (a) prvega odstavka 3. člena določiti ločeno in neodvisno od odločanja o „stiku z odprtim morjem“ in režimu za uporabo skladno s točkama (b) in (c) prvega odstavka 3. člena.¹⁷⁰⁹ To je zato, ker točka (a) 4. člena določa, da arbitražno

¹⁷⁰⁷ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 26:15–17.

¹⁷⁰⁸ Prav tam.

¹⁷⁰⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 8.6; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 26:15–25, 47:8–10.

sodišče o poteku morske meje odloča izključno na podlagi ožjega nabora „pravil in načel mednarodnega prava“, ¹⁷¹⁰ medtem ko točka (b) 4. člena določa, da sodišče o drugih morskih vidikih odloča na podlagi širšega nabora pravil ¹⁷¹¹ – „mednarodnega prava, pravičnosti in načela dobrososedskih odnosov“ – in tako, da bo dosežena poštena in pravična rešitev. ¹⁷¹²

919. Hrvaška trdi, da mora arbitražno sodišče posledično najprej določiti potek morske meje v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena, preden obravnava druge morske vidike svoje naloge v skladu s točkama (b) in (c) prvega odstavka 3. člena. ¹⁷¹³ Po mnenju Hrvaške vprašanji stika z odprtim morjem in režima uporabe „dopolnjujeta“ določitev morske meje in sta od nje „odvisni“. ¹⁷¹⁴ Hrvaška meni, da mora zato arbitražno sodišče najprej določiti morsko mejo, hkrati pa se mora pozneje vzdržati, da bi to mejo spreminjalo, in tako omogočilo določitev stika z odprtim morjem ali režima uporabe. ¹⁷¹⁵
920. Hrvaška se ne strinja s slovensko predstavitvijo nalog arbitražnega sodišča glede morja kot „morskih vidikov“, ¹⁷¹⁶ ki „brez posebnega ločevanja obsegajo 'potek morske meje med strankama, stik Slovenije z odprtim morjem in režim uporabe ustreznih morskih območij'“. ¹⁷¹⁷ Poleg tega Hrvaška meni, da Slovenija „meče v isti koš“ določbe o uporabljenem pravu točk (a) in (b) 4. člena, ¹⁷¹⁸ in tako „povsem preoblikuje arbitražni sporazum“. ¹⁷¹⁹ S tem Slovenija po mnenju Hrvaške zanemari „najočitnejši in najpomembnejši odraz skrbnosti pri pripravi sporazuma“, namreč razlikovanje med uporabljenim pravom po točki (1) prvega odstavka 3. člena na eni strani ter po točkah (b) in (c) prvega odstavka 3. člena na drugi. ¹⁷²⁰ Hrvaška meni, da je Slovenija z „očitnim prizadevanjem za dosego ugodne rešitve“ začela zagovarjati tolmačenje, po katerem „se zamenja zaporedje“ med 3. in 4. členom arbitražnega sporazuma ¹⁷²¹ ter s tem „povsem razreže arbitražni sporazum in ga v celoti na novo oblikuje“. ¹⁷²²
921. Hrvaška trdi, da želi Slovenija s takšnim pristopom „stik“ umestiti v odločanje o meji na morju, in sicer zaradi želje, da bi „stik z odprtim morjem razumeli kot (*neposredni geografski*)

¹⁷¹⁰ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 27:4–6.

¹⁷¹¹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 27:13–18.

¹⁷¹² Memorandum Hrvaške, odst. 8.4; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 27:1–2.

¹⁷¹³ Memorandum Hrvaške, odst. 8.7; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 27:9–12.

¹⁷¹⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 8.7; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 48:4–11.

¹⁷¹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 8.7; protimemorandum Hrvaške, odst. 9.2; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 46:7–12 in 46:21–25.

¹⁷¹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.4, 7.7, 7.9, sklic na memorandum Slovenije, odst. 1.31.

¹⁷¹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.4, 7.9.

¹⁷¹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.9.

¹⁷¹⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 36:8–10.

¹⁷²⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.13.

¹⁷²¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.11, 7.14–16.

¹⁷²² Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 28:20–29:4.

ozemeljski stik njenega teritorialnega morja z odprtim morjem“. ¹⁷²³ Toda Hrvaška poudarja, da „je zahteva po ozemeljskem stiku že po definiciji teritorialno vprašanje“, o katerem se bo arbitražno sodišče odločalo „izključno“ v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena in točko (a) 4. člena, ¹⁷²⁴ ki ne vključujeta „stika Slovenije z odprtim morjem“. ¹⁷²⁵ Določitev poteka morske meje torej ni „podrejena – ali celo prilagojena ali 'prikrojena' določitvi 'stika' Slovenije z odprtim morjem“. ¹⁷²⁶ Hrvaška trdi, da zgodovina pogajanj o arbitražnem sporazumu „brez dvoma potrjuje, da je bilo tolmačenje, ki ga zagovarja Slovenija“ – „ozemeljski stik z odprtim morjem“ – „odločno zavrnjeno“. ¹⁷²⁷ Hrvaška tudi meni, da je „Slovenija natančno vedela, na kaj je pristala v končnem besedilu,“ ¹⁷²⁸ in „da poskuša ... obuditi svoj predlog, ki pa je bil med pogajanjem odločno zavrjen“. ¹⁷²⁹

922. Hrvaška zavrača argument Slovenije, da arbitražni sporazum dopušča arbitražnemu sodišču diskrecijsko pravico, da se o prvem odstavku 3. člena odloča „ločeno ali skupaj“. ¹⁷³⁰ Trdi, da „v arbitražnem sporazumu ni nobene odprte določbe, ki bi dopuščala, da se o nalogah iz prvega odstavka 3. člena odloča *skupaj*“ – kar „bi nedvomno privedlo do spajanja in mešanja različnih virov uporabljenega prava, čeprav so si snovalci pogodbe skrbno prizadevali, da bi ti ostali ločeni“. ¹⁷³¹ Hrvaška nasprotno meni, da „arbitražni sporazum jasno navaja, o kateri nalogi naj arbitražno sodišče odloča 'ločeno' in o katerih lahko odloča 'skupaj'“. ¹⁷³² V zvezi s tem Hrvaška opozarja, da so zadeve, o katerih se bo odločalo v skladu s točkama (b) in (c) prvega odstavka 3. člena, „jasno povezane“, saj zanje velja isto uporabljeno pravo. ¹⁷³³
923. Slovenija trdi, da arbitražni sporazum daje arbitražnemu sodišču diskrecijsko pravico, da se o treh zadevah iz prvega odstavka 3. člena odloča „ločeno ali skupaj“. ¹⁷³⁴ V skladu s tem Slovenija trdi, da mora arbitražno sodišče najprej določiti potek morske meje po točki (a) prvega odstavka 3. člena skupaj z določitvijo stika Slovenije z odprtim morjem po točki (b) prvega odstavka 3. člena za zagotovitev dosledne in uporabne rešitve. ¹⁷³⁵ Šele nato naj bi

¹⁷²³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.14.

¹⁷²⁴ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 37:1–4.

¹⁷²⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.14.

¹⁷²⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.16.

¹⁷²⁷ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 30:21–34:7.

¹⁷²⁸ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 34:7–35:21.

¹⁷²⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 36:12–14.

¹⁷³⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.19.

¹⁷³¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.20.

¹⁷³² Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.19.

¹⁷³³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.20; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 27:13–18.

¹⁷³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 4.17; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 50:2–21.

¹⁷³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 8.15.

arbitražno sodišče obravnavalo še zadnjo nalogo po točki (c) prvega odstavka 3. člena.¹⁷³⁶ Po mnenju Slovenije mandat arbitražnega sodišča za dosego „poštene in pravične rešitve“ pri določanju stika Slovenije z odprtim morjem narekuje, da se arbitražno sodišče te zadeve loti tako, kot predlaga Slovenija,¹⁷³⁷ saj morske meje „ni mogoče ločiti od“ vprašanja stika,¹⁷³⁸ ker sta vprašanji „neločljivo povezani“.¹⁷³⁹

924. Slovenija meni, da je postopni pristop, kot ga je predlagala Hrvaška, neutemeljen „poskus, da se vsili odločanje v dveh korakih“, ki „izkrivlja“ besedilo arbitražnega sporazuma in ni v skladu s splošnim ciljem sporazuma, po katerem je treba doseči celovito rešitev.¹⁷⁴⁰ Slovenija ugotavlja, da je v naslovu 3. člena uporabljen izraz „naloge“ v ednini, kar naj bi pomenilo, da ima arbitražno sodišče eno nalogo, ki je sestavljena iz treh medsebojno povezanih in soodvisnih delov.¹⁷⁴¹ Prav tako navaja, da po prvem odstavku 3. člena „arbitražnemu sodišču ni naložen vrstni red, po katerem naj se ravna pri odločanju.“¹⁷⁴² Kljub temu Slovenija sprejema, da „vsaj v zvezi s teritorialnim morjem upoštevamo – in predlagamo, da tudi arbitražno sodišče upošteva – vrstni red, ki ga zagovarja Hrvaška.“¹⁷⁴³
925. V zvezi s povezavo med prvim odstavkom 3. člena in 4. členom Slovenija trdi, da drugačne določbe o uporabljenem pravu v 4. členu ne vplivajo na nalogo, ki je opredeljena v prvem odstavku 3. člena, ali na vrstni red, po katerem se mora ravnati arbitražno sodišče.¹⁷⁴⁴ Slovenija meni, da je bil arbitražni sporazum sklenjen „v svežnju“ oziroma kot „skupek več *quid pro quo* rešitev“, ¹⁷⁴⁵ kar „velja zlasti za nalogo arbitražnega sodišča in uporabljeno pravo“, in poziva, da se te določbe „berejo kot celota“.¹⁷⁴⁶
926. Slovenija Hrvaški tudi očita, da točki (b) in (c) prvega odstavka 3. člena obravnava kot „v bistvu eno in isto“ točko, ki je „odvisna“ od točke (a) prvega odstavka 3. člena in jo „dopolnjuje“. Takšno razumevanje „ni v skladu z besedilom 3. člena, je v nasprotju z zgodovino pogajanj o arbitražnem sporazumu“¹⁷⁴⁷ in je nezdružljivo s predmetom in namenom arbitražnega

¹⁷³⁶ Prav tam.

¹⁷³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.04.

¹⁷³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 8.06.

¹⁷³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 8.15.

¹⁷⁴⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.04–05.

¹⁷⁴¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.05; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 49:15–17.

¹⁷⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 8.06.

¹⁷⁴³ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 50:23–51:1.

¹⁷⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.07.

¹⁷⁴⁵ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 41:20–23.

¹⁷⁴⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.07.

¹⁷⁴⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.08; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 60:4–12.

sporazuma.¹⁷⁴⁸ Po mnenju Slovenije je hrvaški argument tudi v nasprotju z načelom *effet utile*, saj ne dopušča neodvisne razlage točk (b) in (c) prvega odstavka 3. člena.¹⁷⁴⁹

927. Slovenija meni, da je prvi odstavek 3. člena zapisan z zavezujočimi izrazi, zaradi katerih ima arbitražno sodišče „dolžnost“, da odloči glede vsakega posamičnega navedenega elementa.¹⁷⁵⁰ Slovenija opozarja, da je med pogajanja zavrnila poskus Hrvaške, da bi „stik“ kot enega od sestavnih delov priključili „režimu“. ¹⁷⁵¹ V vsakem primeru je tolmačenje Hrvaške nedosledno z rabo množinske oblike („*determinations*“) v točki (b) 4. člena.¹⁷⁵²
928. Slovenija izpodbija hrvaško trditev, da arbitražno sodišče ni „dolžno“ ali „pristojno“ „ponovno obravnavati“ morske meje, kot jo določi po točki (a) prvega odstavka 3. člena, češ da ta argument „ustvarja lažni problem“. ¹⁷⁵³ Po mnenju Slovenije arbitražnemu sodišču ni treba „ponovno obravnavati“ nobene od zadev, če bodo preučene in upoštevane kot del skupne rešitve spora o poteku meje na morju.¹⁷⁵⁴ Nobenega praktičnega razloga ni, zakaj bi moralo arbitražno sodišče najprej določiti razmejitev na morju, preden odloča o stiku in režimu.¹⁷⁵⁵
929. Slovenija prav tako izpodbija argument Hrvaške, da je morska meja, „potem ko je določena v skladu z mednarodnim pravom po točki (a) prvega odstavka 3. člena, dokončna in zavezujoča za obe stranki“; dokončna in za pogodbenici zavezujoča – v skladu z drugim odstavkom 7. člena arbitražnega sporazuma – bo končna razsodba arbitražnega sodišča „v celoti“. ¹⁷⁵⁶

(b) Relevantnost pojma „vitalni interesi“

930. Hrvaška trdi, da je pojem „vitalni interesi“ pri obravnavi naloge arbitražnega sodišča irelevanten. Po mnenju Hrvaške sklicevanje na vitalne interese v preambuli arbitražnega sporazuma skupaj z uporabo besedne zveze „v duhu dobrososedskih odnosov“ jasno izraža „splošno zavezanost pogodbenic načelu mirnega reševanja sporov“. ¹⁷⁵⁷ Kljub temu ni podlage

¹⁷⁴⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 54:8–17.

¹⁷⁴⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.12.

¹⁷⁵⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.09, 8.96, 10.03.

¹⁷⁵¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.10.

¹⁷⁵² Protimemorandum Slovenije, odst. 8.09.

¹⁷⁵³ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.16.

¹⁷⁵⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.16.

¹⁷⁵⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.17.

¹⁷⁵⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.18.

¹⁷⁵⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.26.

za to, da bi pripisovali „splošnemu sklicevanju na 'vitalne interese' v preambuli drugačen, vsebinski in daljnosežen pomen“.¹⁷⁵⁸

931. Po mnenju Hrvaške trditev Slovenije, da arbitražni sporazum „odraža vitalne interese obeh pogodbenic, kar je v primeru Slovenije stik z odprtim morjem,“ temelji na dveh napačnih izhodiščih: prvič, da se splošno sklicevanje na 'vitalne interese' v preambuli izrecno poveže s točko (b) 4. člena; in drugič, da se to sklicevanje izrecno poveže s točko (b) prvega odstavka 3. člena.¹⁷⁵⁹ Hrvaška razlikuje med sklicevanjem na „duh“ dobrososedskih odnosov v preambuli in sklicevanjem na „načelo“ dobrososedskih odnosov v točki (b) 4. člena.¹⁷⁶⁰
932. Hrvaška trdi, da je Slovenija v pogajanjih o arbitražnem sporazumu predlagala, da se v točko (b) 4. člena vključi sklic na „vitalne interese“, kar je Hrvaška „večkrat zavrnila“.¹⁷⁶¹
933. Poleg tega Hrvaška kritizira poskuse Slovenije, da opredeli „vitalne interese“ Hrvaške v okoliščinah, kjer Hrvaška sama določa lastne „vitalne interese“.¹⁷⁶² Hrvaška trdi, da njen vitalni interes ni bil izključno članstvo v EU, ampak tudi „ohranitev ozemeljske celovitosti“, določene skladno z mednarodnim pravom.¹⁷⁶³
934. Slovenija pojmu „vitalni interesi“ pripisuje velik pomen, češ da „je arbitražni sporazum rezultat pogajanj, ki so temeljila na načelu *quid pro quo* in pri katerih so bili upoštevani vitalni interesi obeh pogodbenic“.¹⁷⁶⁴ Za Slovenijo je stik *quid pro quo* rešitev, zaradi katere je umaknila zadržke glede pristopa Hrvaške k EU,¹⁷⁶⁵ in tako „pogoj *sine qua non* za kakršnokoli rešitev spora o poteku meje na morju“ in pristanek Slovenije na arbitražni sporazum.¹⁷⁶⁶
935. Slovenija navaja, da dejstvo, da je bil pojem „vitalni interes“ naposled vključen v preambulo, v nasprotju s stališčem Hrvaške ne „zanika ideje o ... vitalnih interesih Slovenije, še zlasti glede stika z odprtim morjem“.¹⁷⁶⁷ Slovenija nasprotno trdi, da je bila „zadovoljna, da je bil v

¹⁷⁵⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.27; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 168:21–169:17.

¹⁷⁵⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.27.

¹⁷⁶⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.29; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 169:2–17.

¹⁷⁶¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.33–39; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 171:1–10.

¹⁷⁶² Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.47.

¹⁷⁶³ Prav tam; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 171:20–23.

¹⁷⁶⁴ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 41:20–23.

¹⁷⁶⁵ Arbitražni sporazum, preambula („ob potrditvi zavezanosti k mirnemu reševanju sporov v duhu dobrososedskih odnosov, upošteva njune vitalne interese ... [sta se] sporazumeli ...“).

¹⁷⁶⁶ Memorandum Slovenije, odst. 1.13, 10.61, 10.64; protimemorandum Slovenije, odst. 80.10.

¹⁷⁶⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 45:15–20.

preambulo vključen sklic na 'vitalne interese', ki jasno izkazuje splošni predmet in namen sporazuma¹⁷⁶⁸.

936. Po mnenju Slovenije je jasno, da je bila „dikcija v arbitražnem sporazumu, ki sledi [preambuli], skrbno preiščena, da bi odražala interese obeh pogodbenic“, ¹⁷⁶⁹ tudi to, kar zdaj poudarja Hrvaška, namreč da „se meja s Slovenijo na kopnem in na morju določi skladno z mednarodnim pravom“. ¹⁷⁷⁰ Tako „arbitražni sporazum v celoti upošteva vitalne interese Hrvaške“¹⁷⁷¹; po mnenju Slovenije pa „ne more biti prav“, da se vitalni interesi Hrvaške spoštujejo, vitalni interesi Slovenije pa zanemarijo.¹⁷⁷²

(c) Uporabljeno pravo

937. Med strankama ni nesoglasja glede tega, da točka (b) 4. člena arbitražnega sporazuma določa uporabljeno pravo za odločanje po točkah (b) in (c) prvega odstavka 3. člena. Toda besedno zvezo „mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov“ iz točke (b) 4. člena si razlagata različno.¹⁷⁷³
938. Hrvaška ugotavlja, da se „pravičnost“ in „načelo dobrososedskih odnosov“ v 4. členu ne pojavita „samostojno“, ampak sledita sklicevanju na „mednarodno pravo“. ¹⁷⁷⁴ V skladu s tem Hrvaška meni, da odločitve arbitražnega sodišča ne morejo biti „v nasprotju z mednarodnim pravom“. ¹⁷⁷⁵ Hrvaška trdi, da je načelo pravičnosti „treba razumeti „*infra legem*“¹⁷⁷⁶ in da ne more „spreminjati geografskih danosti“ ali kako drugače „[prilagajati] posledic po mednarodnem pravu, zato da se razširi ozemeljska suverenost“. ¹⁷⁷⁷ Hrvaška na koncu meni, da „načelo dobrososedskih odnosov“ „države zavezuje, da svoje interese uskladijo z interesi sosednjih držav“. ¹⁷⁷⁸ Hrvaška meni, da je načelo, navedeno v točki (b) 4. člena, „tesno povezano z ozemeljsko stabilnostjo in vzajemnim spoštovanjem“, ¹⁷⁷⁹ vendar ga ni mogoče razširiti tako,

¹⁷⁶⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 48:6–8. Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 8.95.

¹⁷⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 46:4–6.

¹⁷⁷⁰ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 46:11–13, sklic na protimemorandum Hrvaške, odst. 2.78 in protimemorandum Hrvaške, odst. 7.47.

¹⁷⁷¹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 46:20–22 in str. 48:9–10.

¹⁷⁷² Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 48:14–17.

¹⁷⁷³ Memorandum Hrvaške, odst. 10.6; memorandum Slovenije, odst. 8.46.

¹⁷⁷⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.13.

¹⁷⁷⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.60; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 165:4–6.

¹⁷⁷⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.13.

¹⁷⁷⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.62.

¹⁷⁷⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 167:8–10, sklic na opombo *New perspectives on international environmental law*, *Yale Law Journal*, zv. 82, št. 8, str. 165 (1973), op. 22.

¹⁷⁷⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.17.

da bi bila „eni državi pogodbenici odvzeta suverenost na njenem ozemlju na kopnem ali na morju v korist druge“.¹⁷⁸⁰

939. Hrvaška meni, da je „najprimernejši način“, da se opravijo naloge iz točk (b) in (c) prvega odstavka 3. člena, ugotoviti, „kakšno rešitev bi prinesla uporaba mednarodnega prava“, in nato, „ali pravičnost in/ali načelo dobrososedskih odnosov omogočata kakšno variacijo, spremembo ali izboljšavo take rešitve“.¹⁷⁸¹
940. Slovenija poudarja, da točka (b) 4. člena „izrecno in ločeno navaja 'pravičnost' in 'načelo dobrososedskih odnosov' poleg 'mednarodnega prava'“.¹⁷⁸² Posledično je arbitražno sodišče „dolžno“ uporabiti¹⁷⁸³ te pojme kot *lex specialis*¹⁷⁸⁴ „poleg mednarodnega prava“.¹⁷⁸⁵ Sicer bi bila njihova vključitev v arbitražni sporazum odveč.¹⁷⁸⁶
941. Slovenija se ne strinja s stališčem, da je pojem „pravičnosti“ „omejen z načeli ali običajnega ali pogodbenega prava.“¹⁷⁸⁷ Po mnenju Slovenije sklicevanje na pravičnost in dobrososedske odnose poudarja, da „arbitražno sodišče more in mora preseči izključno uporabo prava“¹⁷⁸⁸ in „nadgraditi strogo uporabo pravnih pravil“, ¹⁷⁸⁹ kar pomeni najmanj „pravičnost *praeter legem*“.¹⁷⁹⁰
942. Pravičnost po mnenju Slovenije vključuje „poštenost“ in „uporabo načel pravičnosti“.¹⁷⁹¹ Slovenija poziva arbitražno sodišče, naj se „načelo pravičnosti uporabi v tolikšni meri, da ni v nasprotju s pravom; zato da se doseže ne le uravnotežena rešitev, ampak tudi 'poštena in pravična odločitev“¹⁷⁹², „ob upoštevanju vseh relevantnih okoliščin“.¹⁷⁹³ Po mnenju Slovenije

¹⁷⁸⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 10.65; protimemorandum Hrvaške, odst. 9.17.

¹⁷⁸¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.13; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 165:100–16.

¹⁷⁸² Memorandum Slovenije, odst. 8.47.

¹⁷⁸³ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.09.

¹⁷⁸⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.10.

¹⁷⁸⁵ Memorandum Slovenije, odst. 8.47.

¹⁷⁸⁶ Prav tam; protimemorandum Slovenije, odst. 10.12; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 56:5–9.

¹⁷⁸⁷ Memorandum Slovenije, odst. 8.52; protimemorandum Hrvaške, odst. 10.12, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 10.62.

¹⁷⁸⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.13.

¹⁷⁸⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.14.

¹⁷⁹⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.15.

¹⁷⁹¹ Memorandum Slovenije, odst. 8.52.

¹⁷⁹² Memorandum Slovenije, odst. 8.48, 8.56.

¹⁷⁹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.75.

„Meddržavno sodišče navaja jasno ločnico med uporabo načel pravičnosti *infra legem* in uporabo pravičnosti *per se*“.¹⁷⁹⁴

943. Pomen načela dobrososedskih odnosov je po mnenju Slovenije odvisen od konteksta.¹⁷⁹⁵ Posebej pomembno je, če imajo države „legitimne interese glede istih virov“ in „če so na nekem območju predhodno uživale pomorske pravice na podlagi enakosti“.¹⁷⁹⁶ Slovenija trdi, da načelo dobrososedskih odnosov „terja, da se, kjerkoli je to mogoče, poišče rešitev spora, ki bo upoštevala legitimne interese sprtih strani“.¹⁷⁹⁷

2. Analiza arbitražnega sodišča

944. Kot navedeno zgoraj, prvi odstavek 3. člena arbitražnega sporazuma določa:

Arbitražno sodišče določi:

- (a) potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in morju;
- (b) stik Slovenije z odprtim morjem;
- (c) režim za uporabo ustreznih morskih območij.

945. V skladu s četrtim odstavkom 3. člena arbitražnega sporazuma je „[z]a razlago tega sporazuma [...] pristojno arbitražno sodišče“.

946. 4. člen arbitražnega sporazuma določa:

Arbitražno sodišče uporablja:

- (a) pravila in načela mednarodnega prava za odločanje po točki (a) prvega odstavka 3. člena;
- (b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za doseg poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine, za odločanje po točkah (b) in (c) prvega odstavka 3. člena.

947. Arbitražno sodišče meni, da je treba v skladu z arbitražnim sporazumom opraviti postopno analizo nalog, ki so določene v prvem odstavku 3. člena. Ta pristop sledi strukturi 3. člena, ki vsako nalogo opredeli v ločenem pododstavku, torej naj bi se tudi analiza opravila v ločenih korakih. Takšno razlago potrjuje neposredno sobesedilo 3. člena – določba o „uporabljenem pravu“ v 4. členu. Če bi morali vse naloge opraviti hkrati, bi bilo težko izrecno razlikovati med odločanjem v skladu z mednarodnim pravom in odločanjem v skladu z mednarodnim pravom,

¹⁷⁹⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.81, sklic na *North Sea Continental Shelf*, sodba, ICJ Poročila 1969, str. 3 na str. 46–47, odst. 85; *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*, sodba, ICJ Poročila 1982, str. 18 na str. 60, odst. 71.

¹⁷⁹⁵ Gl. memorandum Slovenije, odst. 8.58.

¹⁷⁹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 8.62.

¹⁷⁹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 8.64.

pravičnostjo in načelom dobrososedskih odnosov. Po mnenju arbitražnega sodišča postopna analiza ne preprečuje „dosledne in uporabne rešitve“, ¹⁷⁹⁸ ki jo Slovenija upravičeno zahteva.

948. V skladu s tem bo arbitražno sodišče postopoma obravnavalo najprej razmejitve teritorialnega morja med Hrvaško in Slovenijo, nato določitev „stika Slovenije z odprtim morjem“, potem zahtevo Slovenije glede epikontinentalnega pasu in nazadnje režim uporabe ustreznih morskih območij.

B. RAZMEJITEV TERITORIALNEGA MORJA

949. V prvem koraku je arbitražnemu sodišču naloženo, da določi „potek meje ... na morju“ med Hrvaško in Slovenijo, pri čemer uporablja „pravila in načela mednarodnega prava“. Arbitražno sodišče se zato loti razmejitve teritorialnega morja.

1. Stališča strank

(a) Uporabljeno pravo v zvezi z razmejitvijo teritorialnega morja

950. Stranki priznavata, da je treba teritorialno morje razmejiti v skladu z Ženevsko konvencijo o teritorialnem morju in zunanjem morskem pasu iz leta 1958 in Konvencijo ZN o pomorskem mednarodnem pravu iz leta 1982 (UNCLOS). ¹⁷⁹⁹ Ženevsko konvencijo iz leta 1958 je SFRJ ratificirala 28. januarja 1966, Hrvaška je notifikacijo o nasledstvu glede Ženevske konvencije iz leta 1958 deponirala 3. avgusta 1992, Slovenija pa 6. julija 1992. Konvencijo UNCLOS je SFRJ podpisala 10. decembra 1982 in jo ratificirala 5. maja 1986. Veljati je začela 16. novembra 1994. Hrvaška je izjavo o nasledstvu glede konvencije predložila 5. aprila 1995, Slovenija pa 16. junija 1995. ¹⁸⁰⁰ Pravila o razmejitvi teritorialnega morja so v Ženevski konvenciji iz leta 1958 navedena v 12. členu, v konvenciji UNCLOS pa v 15. členu. ¹⁸⁰¹ Kot ugotavlja Meddržavno sodišče, je 15. člen konvencije UNCLOS skoraj enak prvemu odstavku 12. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 in ga je treba obravnavati kot mednarodno običajno pravo. ¹⁸⁰²
951. 15. člen konvencije UNCLOS se glasi:

¹⁷⁹⁸ Gl. npr. memorandum Slovenije, odst. 8.15.

¹⁷⁹⁹ Gl. npr. memorandum Hrvaške, odst. 9.4; memorandum Slovenije, odst. 8.25.

¹⁸⁰⁰ Gl. United Nations Treaty Collection, Status of the United Nations Convention on the Law of the Sea, zv. XXI-6, na voljo na <https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20II/Chapter%20XXI/XXI-6.en.pdf>.

¹⁸⁰¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 99:14–21.

¹⁸⁰² *Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain*, sodba, ICJ Poročila 2001, str. 40 na str. 94, odst. 176.

Če ležita obali dveh držav druga drugi nasproti ali mejita druga na drugo, ni brez nasprotnega sporazuma med njima nobena od obeh držav upravičena razširiti svojega teritorialnega morja prek srednje črte, katere vsaka točka je enako oddaljena od najbližjih točk temeljnih črt, od katerih se meri širina teritorialnih morij teh dveh držav. Ta določba pa se ne uporablja tam, kjer je zaradi zgodovinskega naslova ali drugih posebnih okoliščin treba razmejiti teritorialno morje obeh držav drugače, kot predpisujejo te določbe.¹⁸⁰³

952. Hrvaška trdi, da je osnovno načelo, ki izhaja iz 15. člena, „primarnost sredinske črte kot razmejitvene črte teritorialnih morij med državama, ki si ležita nasproti ali mejita druga na drugo“.¹⁸⁰⁴ Hrvaška trdi, da nobene od izjem, navedenih v 15. členu – soglasje pogodbenic glede drugačne razmejitve, zgodovinski naslov ali obstoj „posebnih okoliščin“¹⁸⁰⁵ – v tem sporu ni mogoče uporabiti.
953. V odgovor na argument Hrvaške, da se je „že od samega začetka neodvisnosti Slovenije kot samostojne države razumelo, da bo morska meja s Hrvaško določena skladno z načelom enake oddaljenosti“,¹⁸⁰⁶ Slovenija trdi, da med pogodbenicama „nikoli ni bilo dogovorjeno niti se ni 'razumelo', da bo morska meja določena na podlagi črte enake oddaljenosti“.¹⁸⁰⁷ Po mnenju Slovenije se pogodbenici o poteku razmejitve na morju v resnici nista zmogli dogovoriti.¹⁸⁰⁸
954. Poleg tega Slovenija trdi, da „čeprev se črta enake oddaljenosti šteje kot splošno pravilo ali začetna točka za razmejitev teritorialnih morij sosednjih držav, ... to ni absolutno načelo.“¹⁸⁰⁹ Po mnenju Slovenije drugi stavek 15. člena jasno navaja, da 15. člen ne daje podlage za splošno domnevo o prednosti razmejitve po črti enake oddaljenosti¹⁸¹⁰ niti ne vzpostavlja *per se* pravila o razmejitvi.¹⁸¹¹ Slovenija trdi, da bi moralo arbitražno sodišče najprej obravnavati zgodovinski naslov in „posebne okoliščine“.¹⁸¹² Po mnenju Slovenije „prvi stavek 15. člena, ki omenja sredinsko črto, ne velja v primerih, kjer je po drugem stavku treba zaradi zgodovinskega naslova

¹⁸⁰³ Konvencija UNCLOS, 15. člen.

¹⁸⁰⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 9.7; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 99:22–100:2, sklic na *Delimitation of Maritime Boundary between Guyana and Suriname*, Stalno arbitražno sodišče, zadeva št. 2004-04, razsodba z dne 17. septembra 2007, odst. 296.

¹⁸⁰⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 9.8, 9.22; memorandum Slovenije, odst. 8.28; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 101:16–20.

¹⁸⁰⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 9.14; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 90:3–91 in 102:26–103:8.

¹⁸⁰⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.49. Gl. na splošno protimemorandum Slovenije, odst. 9.48–78; odgovor Slovenije, odst. 4.03–05.

¹⁸⁰⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.49.

¹⁸⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.08.

¹⁸¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 8.27; protimemorandum Slovenije, odst. 8.30; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 35:16–23.

¹⁸¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 8.27–28.

¹⁸¹² Memorandum Slovenije, odst. 10.10; protimemorandum Slovenije, odst. 8.25–28, 8.30. V podporo temu pristopu Slovenija navaja zadevo *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS, zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2012, odst. 129; *Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras)*, sodba, ICJ Poročila 2007, str. 659 na str. 743, odst. 280.

ali drugih posebnih okoliščin teritorialno morje razmejiti na drugačen način“.¹⁸¹³ Kot pravi Slovenija, „tako posamezno kot skupaj ti dejavniki upravičujejo razmejitev teritorialnega morja po postopku, ki je prilagojen posebnim okoliščinam morskih območij ob obalah strank“.¹⁸¹⁴

(b) Obstoj zgodovinskega naslova

955. Slovenija opozarja, da 15. člen konvencije UNCLOS navaja „zgodovinski naslov“ kot „dejavnik, ki upravičuje razmejitev teritorialnega morja drugače, kot predpisuje načelo enake oddaljenosti“.¹⁸¹⁵ Trdi, da je imela Slovenija s svojimi entitetami kot del SFRJ iste pravice v zvezi s teritorialnim morjem in druge pomorske pravice kot SFRJ.¹⁸¹⁶ Po mnenju Slovenije je to veljalo že dolga leta in je bilo dobro znano tudi drugim republikam SFRJ,¹⁸¹⁷ SFRJ pa ni določila mej teritorialnega morja med republikami.¹⁸¹⁸
956. Slovenija priznava, da pravice v zvezi s teritorialnim morjem, ki jih je uresničevala, niso bile izključne, vendar meni, da 15. člen konvencije UNCLOS ne zahteva izključnega „zgodovinskega naslova“, da bi bil ta dejavnik relevanten.¹⁸¹⁹ Slovenija trdi, da je v tem sporu o teritorialnem morju relevantna sodba Meddržavnega sodišča v zadevi *Tunizija/Libija* glede razmejitve epikontinentalnega pasu, in sicer v tistem delu, v katerem je potrdilo načelo, da „je treba zgodovinske naslove spoštovati in ohraniti takšne, kot so dolgo obstajali.“¹⁸²⁰ Poleg tega Slovenija trdi, da „mednarodna sodišča in tribunali pogosto ugotavljajo, da tradicionalne pravice, ki jih uživajo nedržavne entitete v daljšem obdobju, ne prenehajo z oblikovanjem ali določitvijo novih mednarodnih meja.“¹⁸²¹ Slovenija meni, da bi to načelo moralo veljati tudi v tem sporu, saj „so zgodovinska upravičenja, ki jih je Slovenija pred osamosvojitvijo uživala kot del SFRJ, veljala po celotnem teritorialnem morju SFRJ, vključno s severnim Jadranom“.¹⁸²²

¹⁸¹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.25.

¹⁸¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.10.

¹⁸¹⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.42.

¹⁸¹⁶ Prav tam.

¹⁸¹⁷ Prav tam.

¹⁸¹⁸ Odgovor Slovenije, odst. 4.46–51.

¹⁸¹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.43.

¹⁸²⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.44–46, sklic na *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*, sodba, ICJ Poročila 1982, str. 18 na str. 73, odst. 100.

¹⁸²¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.38, sklic na *Abyei Arbitration (Government of Sudan v. Sudan People's Liberation Movement/Army)*, končna razsodba, 22. julij 2009, str. 260; *Western Sahara, svetovalno mnenje*, ICJ Poročila 1975, str. 12 na str. 64–5, odst. 152; *Eritrea/Yemen*, delna razsodba arbitražnega sodišča na prvi stopnji – ozemeljska suverenost in predmet spora, 9. oktober 1998, str. 146, odst. 526; *The Grisbådarna Case (Norway v. Sweden)*, razsodba, 23. oktober 1909, RIAA, zv. XI, str. 155 na str. 161; *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, ICJ Poročila 1992, str. 351 na str. 598, odst. 400.

¹⁸²² Memorandum Slovenije, odst. 10.45–46, sklic na *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*, sodba, ICJ Poročila 1982, str. 18 na str. 76–7, odst. 105. Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 8.49.

Slovenija nadaljuje, da „je treba obstoj in vpliv 'zgodovinskih voda' določiti *in concreto* na podlagi posebne kombinacije pravic in interesov, ki predstavljajo 'zgodovinske vezi' med državo in določenim morskim območjem“. ¹⁸²³

957. Slovenija navaja, da je bil „v veliki meri zaradi dolgoletnih pravic v teritorialnem morju nekdanje Jugoslavije dostop do ribolova v teritorialnem morju daleč proti jugu od hrvaške črte enake oddaljenosti zanjo ključnega pomena“. ¹⁸²⁴ Slovenija pravi, da je bila ta predpostavka podlaga za sklenitev različnih ribolovnih sporazumov med strankama po njuni osamosvojitvi. ¹⁸²⁵ Slovenija kot primer navaja Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS), za katerega trdi, da ji je dodelil „pravice v nerazmejenem teritorialnem morju vse do vzporednika 45°10' severne zemljepisne širine“. ¹⁸²⁶ Z morsko mejo, kot jo v tem sporu predlaga Hrvaška, bi „teritorialno morje Slovenije obsegalo zgolj približno 12 odstotkov [morskega] območja po sporazumu SOPS“. ¹⁸²⁷ Drugi ribolovni sporazumi, ki po mnenju Slovenije kodificirajo njene „tradicionalne ribolovne pravice“, zajemajo ribolovna sporazuma iz leta 1994 in 1995, ¹⁸²⁸ katerih območje uporabe sega onkraj geografskih meja SOPS. ¹⁸²⁹
958. Slovenija poudarja svoje ribiške dejavnosti daleč proti jugu od črte enake oddaljenosti, ¹⁸³⁰ kar je razvidno iz sporazuma o ribištvu iz leta 1983 med SFRJ in Italijo. ¹⁸³¹ Slovenija zlasti navaja, da so hrvaški organi oblasti slovenskim plovilom izdajali potrdila, da v imenu slovenskih entitet lovijo v vodah, ki si jih sedaj lasti Hrvaška. ¹⁸³² Po mnenju Slovenije so po osamosvojitvi strank „hrvaški organi oblasti še naprej tolerirali slovenski ribolov v vodah ob obali Hrvaške“. ¹⁸³³
959. Slovenija se sklicuje tudi na svoje zgodovinsko izvajanje policijske jurisdikcije na morskih območjih južno od meje, ki jo predlaga Hrvaška. ¹⁸³⁴ Po mnenju Slovenije so „v daljšem obdobju pred osamosvojitvijo slovenski organi oblasti izvajali jurisdikcijo v morju zahodno od zahodne

¹⁸²³ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.44; *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*, sodba, ICJ Poročila 1982, str. 18 na str. 74, odst. 100.

¹⁸²⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.16.

¹⁸²⁵ Prav tam.

¹⁸²⁶ Prav tam; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 33:9–15.

¹⁸²⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.17.

¹⁸²⁸ Pogodba med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o morskem ribištvu, 7. februar 1994; Pogodba med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o morskem ribištvu, 5. junij 1995.

¹⁸²⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.27.

¹⁸³⁰ Sporazum med Socialistično federativno republiko Jugoslavijo in Republiko Italijo o ribolovu v Tržaškem zalivu v okviru obmejnega gospodarskega sodelovanja in blagovne menjave z Italijo, sklenjen v Rimu 18. februarja 1983.

¹⁸³¹ Odgovor Slovenije, odst. 4.52–56.

¹⁸³² Protimemorandum Slovenije, odst. 9.29.

¹⁸³³ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.30.

¹⁸³⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.33.

obale polotoka Istre“ in pri tem pokrivali „znaten del območja, na katero so bile osredotočene tradicionalne ribiške pravice Slovenije“. ¹⁸³⁵ V zvezi s tem Slovenija navaja primere svojega pomorskega policijskega delovanja „po drugi svetovni vojni ... proti jugu vse do Novigrada“. ¹⁸³⁶ Po mnenju Slovenije je pomembno, da so jurisdikcijo slovenske policije in sodnih organov „na tem območju priznavali jugoslovanski zvezni organi, pristojni za pomorsko varnost na splošno“. ¹⁸³⁷ Poleg tega Slovenija trdi, da je „slovenska policija po osamosvojitvi še naprej nadzorovala morsko območje, ki je segalo daleč proti jugu in zahodu od hrvaške črte enake oddaljenosti.“ ¹⁸³⁸

960. Glede slovenskega zahtevka v zvezi z zgodovinskimi ribolovnimi pravicami po sporazumu SOPS Hrvaška trdi, da relevantne ribolovne pravice strank izhajajo zgolj iz hrvaške pristopne pogodbe, ki spreminja uredbo EU o ribištvu za Sredozemlje. ¹⁸³⁹ Hrvaška tudi navaja, da ribolovna sporazuma iz leta 1994 in 1995 ne dokazujeta zgodovinskih ribolovnih pravic, saj je šlo za komercialen sporazum, ki sta bila sklenjena vsakič zgolj za eno leto. ¹⁸⁴⁰
961. Hrvaška zavrača tudi možnost, da bi bila Slovenija lahko pravno upravičena do zgodovinskega naslova, preden je postala samostojna in s tem subjekt mednarodnega prava. ¹⁸⁴¹ Tudi če bi bilo to načeloma mogoče, Hrvaška trdi, da ni mogoče uskladiti slovenske zahteve z „zgodovinskim naslovom Hrvaške na istem morskem območju“. ¹⁸⁴² V zvezi z obema trditvama Hrvaška zatrjuje, da Slovenija ni predložila zadostnih dokazov o domnevnem zgodovinskem naslovu. ¹⁸⁴³

(c) Obstoj posebnih okoliščin

962. Hrvaška pojem „posebne okoliščine“ razume ozko in svari pred tem, da bi sodno prakso in prakso držav v zvezi s „posebnimi“ in „relevantnimi“ okoliščinami pri razmejevanju izključne ekonomske cone ali epikontinentalnega pasu prenašali na drugačen kontekst razmejevanja

¹⁸³⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.34.

¹⁸³⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.36–41.

¹⁸³⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.44.

¹⁸³⁸ Odgovor Slovenije, odst. 4.33, 4.35–36, sklic na noto Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije št. 111-93/SD-481 in Promemoria, Evidenca ohranitve meje na morju s priloženim zemljevidom, poslana na Veleposlaništvo Republike Hrvaške v Ljubljani, 14. januar 1993, SR, priloga SI-962; Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije: Poročilo o kršitvi nedotakljivosti teritorialnega morja R Slovenije in kršitev zračnega prostora R Slovenije, 9. februar 1993, SR, priloga SI-963.

¹⁸³⁹ Odgovor Hrvaške, odst. 6.35; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 145:13–17.

¹⁸⁴⁰ Odgovor Hrvaške, odst. 6.36.

¹⁸⁴¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.229.

¹⁸⁴² Prav tam; sklic na memorandum Slovenije, odst. 10.43.

¹⁸⁴³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.229.

teritorialnega morja.¹⁸⁴⁴ Zato po njenem mnenju „črta enake oddaljenosti samo v skrajno izjemnih primerih ne bo podlaga za določitev meje v primeru prekrivajočih se zahtevkov do teritorialnega morja“.¹⁸⁴⁵

963. Slovenija po drugi strani navaja, da je treba kot „posebne okoliščine“ upoštevati „vrsto geografskih dejavnikov ter gospodarske in varnostne interese Slovenije“.¹⁸⁴⁶ Poleg tega Slovenija trdi, da „tako posamezno kot skupaj ti dejavniki [vključno z zgodovinskim naslovom] upravičujejo razmejitev teritorialnega morja po postopku, ki je prilagojen posebnim okoliščinam“.¹⁸⁴⁷
964. Stranki se ne strinjata o tem, ali določeni geografski dejavniki veljajo za „posebne okoliščine“ skladno s 15. členom konvencije UNCLOS. Slovenija trdi, da je njena obala „stisnjena med obali njenih sosed“;¹⁸⁴⁸ da jo sestavljata dve ločeni vbočeni območji, eno pri Piranu in drugo pri Kopru, in da leži na delu jadranske obale, ki je že sam po sebi vbočen;¹⁸⁴⁹ ter da bi uporaba črte enake oddaljenosti za razmejitev teritorialnih morij strank „povzročila znatno odrezanost s stališča pomorskih upravičenj Slovenije in ne bi omogočila pravične rešitve“.¹⁸⁵⁰ Slovenija tudi navaja, da njeni varnostni interesi predstavljajo ločeno „posebno okoliščino“ v smislu 15. člena konvencije UNCLOS.

i. „Učinek stisnjenosti“

965. Glede splošnega geografskega konteksta pri odločanju arbitražnega sodišča o razmejitvi¹⁸⁵¹ Slovenija trdi, da je Jadransko morje „zaprto ali polzaprto morje“ v smislu 122. člena konvencije UNCLOS.¹⁸⁵² Slovenija se sklicuje na sodbo Meddržavnega sodišča v zadevi *Libija/Malta*, v kateri je sodišče ugotovilo, da je „v polzaprtim morju, kakršno je Sredozemsko, to sklicevanje na sosednji državi še posebej relevantno, saj je treba upoštevati in spoštovati razmerja med obalami v celotnem geografskem kontekstu, kot bo prikazano spodaj“.¹⁸⁵³

¹⁸⁴⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 9.66; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 140:4–10, sklic na *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2012, odst. 150.

¹⁸⁴⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 9.66; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 140:10–13.

¹⁸⁴⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.10; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 40:7–11.

¹⁸⁴⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.10.

¹⁸⁴⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.13.

¹⁸⁴⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.13; protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 32:5–11.

¹⁸⁵⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.13; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 39:12–15.

¹⁸⁵¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.14; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 29:17–20.

¹⁸⁵² Memorandum Slovenije, odst. 10.14, sklic na 122. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.

Meddržavno sodišče je tudi zapisalo, da „mora upoštevati širše območje onkraj zadevnega območja in splošni geografski kontekst, v katerem je treba določiti razmejitve“.¹⁸⁵⁴

966. Slovenija trdi, da ima „zelo kratko obalo ..., zamejeno z močno vbočenima obalama Hrvaške in Italije, ki ležita na obeh koncih slovenske obale, in z obalo Italije na nasprotni strani“.¹⁸⁵⁵ Slovenija navaja zlasti dolžino jadranske obale svojih sosed (Hrvaška približno 1.700 km in Italija 1.200 km), razširitev Jadranskega morja južno od Slovenije (povečanje razdalje med obalama Hrvaške in Italije do 55 NM) in prisotnost številnih hrvaških otokov, ki omogočajo dodatna pomorska upravičenja.¹⁸⁵⁶ Tako Slovenija trdi, da „ima Hrvaška v nasprotju s Slovenijo obsežna morska območja, na katerih lahko izvaja suverenost in suverene pravice južno od območja, ki je predmet razmejitve s Slovenijo“.¹⁸⁵⁷
967. Slovenija navaja, da sama nasprotno nima „možnosti, da bi uživala polna pomorska upravičenja, ki bi ji pripadala glede na obalo,“ in sicer zaradi prisotnosti pomorskih upravičenj Italije, ki izhajajo iz Osimske pogodbe iz leta 1975.¹⁸⁵⁸ Italijanska obala, ki leži nasproti obale Slovenije, je oddaljena le okrog 11 NM, del mejne črte po Osimski pogodbi, ki leži med tema obalama, pa je od slovenske obale večinoma oddaljen manj kot 5 milj.¹⁸⁵⁹ Nasprotno pa Hrvaška, prav tako naslednica Osimske pogodbe, ni prizadeta zaradi nobenega takšnega „učinka stisnjenosti,“ saj zahodna obala Istre leži v povprečju več kot 50 NM od obale Italije, ki ji leži nasproti.¹⁸⁶⁰ Te splošne geografske dejavnike mora arbitražno sodišče po mnenju Slovenije upoštevati pri določitvi „pomorske meje med strankama, ki bo privedla do pravične rešitve“.¹⁸⁶¹
968. Hrvaška zavrača utemeljitev, da geografski dejavniki, zaradi katerih je pomorski prostor Slovenije stisnjen med Hrvaško in Italijo, upravičujejo odmik od razmejitve glede na črto enake oddaljenosti po 15. členu konvencije UNCLOS.¹⁸⁶² Hrvaška meni, da je trditev Slovenije, da je zaradi morske meje z Italijo po Osimski pogodbi prikrajšana za „polna pomorska upravičenja, ki so pogojena z njeno obalo“ proti severu in zahodu, v svojem bistvu zgrešena in „brez vsake

¹⁸⁵³ Memorandum Slovenije, odst. 10.15; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 29:21–30–1, sklic na *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, ICJ Poročila 1985, str. 13 na str. 40, odst. 47.

¹⁸⁵⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.15; sklic na *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, ICJ Poročila 1985, str. 13 na str. 50, odst. 69.

¹⁸⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.16.

¹⁸⁵⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.17.

¹⁸⁵⁷ Prav tam; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 31:10–13.

¹⁸⁵⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.20.

¹⁸⁵⁹ Prav tam.

¹⁸⁶⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.21.

¹⁸⁶¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.22.

¹⁸⁶² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.215, sklic na memorandum Slovenije, odst. 10.20, 10.21.

pravne veljave“.¹⁸⁶³ Hrvaška nasprotno trdi, da „upravičenje države do teritorialnega morja ni absolutno; pogojeno je z upravičenjem druge države, katere obala je prvi nasproti ali nanjo meji“.¹⁸⁶⁴ Hrvaška zato zavrača načelo „polnih pomorskih upravičenj“, kot jih zagovarja Slovenija.¹⁸⁶⁵

969. Poleg tega Hrvaška kritizira po njenem mnenju nepravilno uporabo tega načela s strani Slovenije,¹⁸⁶⁶ ki „spoštuje pomorska upravičenja Italije, Hrvaški pa jih na jugu odreka“.¹⁸⁶⁷ Hrvaška stališče Slovenije ocenjuje kot poskus kompenzacije spoštovanja pomorskih upravičenj sosednje države z zmanjšanjem pomorskih upravičenj druge sosednje države in trdi, da za takšen pristop ni pravne podlage v 15. členu konvencije UNCLOS.¹⁸⁶⁸

ii. Vbočenost obale

970. Slovenija trdi, da „vbočenost obale na severnem koncu Jadranskega morja, kjer leži obala Slovenije“, predstavlja posebno okoliščino skladno s pomenom 15. člena konvencije UNCLOS.¹⁸⁶⁹ Slovenija se sklicuje na sodno prakso Meddržavnega sodišča, ki pravi, da so „posebne okoliščine tiste okoliščine, ki bi lahko spremenile rešitev, do katere bi privedla neustrezna uporaba načela enake oddaljenosti“,¹⁸⁷⁰ pa tudi, da je treba v izogib nerazumnim odločitvam posebej upoštevati vbočenost obale.¹⁸⁷¹
971. Slovenija se poleg tega sklicuje na arbitražno razsodbo v zadevi *Guinea/Guinea-Bissau Maritime Delimitation Case*, ki pravi, da se v primeru vbočene obale, ki si jo delijo tri sosednje države, sredinska država ob uporabi metode enake oddaljenosti znajde v položaju „enklave“ med sosednjima državama, zaradi česar ji „ni omogočeno, da bi svoje morsko ozemlje čim bolj razširila v smeri morja, kolikor ji dopušča mednarodno pravo“.¹⁸⁷² V ponazoritev Slovenija

¹⁸⁶³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.216; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 141:5–7.

¹⁸⁶⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.216; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 141:1–4.

¹⁸⁶⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.216, sklic na memorandum Slovenije, odst. 10.20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 140:19–141:1.

¹⁸⁶⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.216.

¹⁸⁶⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.216; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 141:11–16.

¹⁸⁶⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.216; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 141:16–18. Prim. protimemorandum Hrvaške, odst. 8.217, sklic na memorandum Slovenije, odst. 8.15.

¹⁸⁶⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.23–24.

¹⁸⁷⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.23, sklic na *Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway)*, sodba, ICJ Poročila 1993, str. 38 na str. 62, odst. 55.

¹⁸⁷¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.24, sklic na *North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark)*, sodba, ICJ Poročila 1969, str. 3 na str. 49, odst. 89(a) (navaja, da je sodišče v tem primeru ugotovilo, da so „pri uporabi metode enake oddaljenosti v primeru vbočenih ali izbočenih obal odločitve tem bolj nerazumne, tem večja je nepravilnost obale in tem dlje od obale je območje razmejivte“).

¹⁸⁷² Memorandum Slovenije, odst. 10.25–26, sklic na *Guinea/Guinea-Bissau Maritime Delimitation Case, International Law Reports*, zv. 77, str. 682, odst. 104.

navaja primerjavo geografskega položaja Slovenije z drugimi razmejitvami, kjer se je obstoj vbočenih obal upošteval kot relevantna okoliščina.¹⁸⁷³

972. Slovenija trdi, da pisne vloge Hrvaške sicer navajajo vbočenost slovenske obale, vendar je na hrvaških zemljevidih, ki prikazujejo razmejitev na podlagi črte enake oddaljenosti, „morsko območje premišljeno okrnjeno“,¹⁸⁷⁴ tako da s prikaza ni razvidno, v kolikšni meri bi se zaradi razmejitve po načelu enake oddaljenosti Slovenija znašla v položaju „enklave“. ¹⁸⁷⁵ Slovenija zavrača hrvaški opis obale v Zalivu kot „brez posebnosti“¹⁸⁷⁶ in trdi, da „črta enake oddaljenosti, ki jo zahteva Hrvaška, ... ne upošteva geografskih značilnosti v zadevnem območju zunaj [Zaliva]“. ¹⁸⁷⁷
973. Slovenija zato trdi, da bi v tej zadevi arbitražno sodišče moralo sprejeti pravično odločitev, bodisi tako da v celoti zavrne uporabo črte enake oddaljenosti¹⁸⁷⁸ bodisi tako da znatno prilagodi črto enake oddaljenosti in tako ublaži učinek vbočenih obal.¹⁸⁷⁹ Slovenija sicer priznava, da obstoječa sodna praksa, ki upošteva „učinek stisnjenosti“ zaradi uporabe razmejitvenih črt enake oddaljenosti v primeru vbočenih obal, vključuje le primere razmejitve zunaj teritorialnega morja, trdi pa, da „so razlogi za upoštevanje te okoliščine v tej zadevi še toliko bolj prepričljivi, saj gre Sloveniji za upravičenje do območja teritorialnega morja, na katerem ne le uživa suverene pravice, ampak ima tudi suverenost.“¹⁸⁸⁰
974. Hrvaška se sklicuje na sodno prakso Mednarodnega sodišča za pomorsko mednarodno pravo (ITLOS), s katero podpira svoj argument, da je vbočenost „relevantna okoliščina le v zvezi z razmejitvijo izključne ekonomske cone in epikontinentalnega pasu“¹⁸⁸¹, ob upoštevanju „pravne narave razmejitve“. ¹⁸⁸² Hrvaška trdi, da vbočenost nima pravne veljave pri razmejitvi teritorialnih morij po 15. členu konvencije UNCLOS, ki odraža „primarnost sredinske črte kot razmejitvene črte teritorialnih morij med državama, ki si ležita nasproti ali mejita druga na

¹⁸⁷³ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 37:25–38:7.

¹⁸⁷⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.06–07.

¹⁸⁷⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.07; memorandum Slovenije, odst. 10.25.

¹⁸⁷⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.08; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 37:3–9.

¹⁸⁷⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.08.

¹⁸⁷⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.27, sklic na *North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark)*, sodba, ICJ Poročila 1969, str. 3, na str. 53, odst. 101(A). Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 8.34.

¹⁸⁷⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.27, sklic na *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS, zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2012, odst. 297 in 325.

¹⁸⁸⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.28; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 39:2–15.

¹⁸⁸¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 142:11–14.

¹⁸⁸² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.219, sklic na *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2013.

drugo¹⁸⁸³ Hrvaška navaja tudi mnenja akademikov glede tega, da „načelo črte enake oddaljenosti upravičujejo sorazmerno majhne razdalje“ pri razmejitvah teritorialnega morja.¹⁸⁸⁴ Zato Hrvaška meni, da so „prag in merila za odmik od črte enake oddaljenosti pri razmejitvi teritorialnega morja s sklicevanjem na 'posebno okoliščino' po 15. členu [konvencije UNCLOS] nedvomno veliko višji“ kot za odmik od črte enake oddaljenosti v drugih morskih območjih.¹⁸⁸⁵

975. Hrvaška poudarja, da je takšna vbočenost pravno nerelevantna za nalogo arbitražnega sodišča pri razmejitvi teritorialnega morja.¹⁸⁸⁶ Poleg tega Hrvaška navaja, da mora biti v skladu s sodno prakso Meddržavnega sodišča vsaka domnevna vbočenost, če naj vpliva na razmejitev, „znotraj območja, ki ga je treba razmejiti“.¹⁸⁸⁷ Na tej podlagi Hrvaška poziva arbitražno sodišče, naj ne upošteva trditev Slovenije o geografskih dejavnikih zunaj območja, ki ga je treba razmejiti, kot je vbočenost.¹⁸⁸⁸

iii. „Učinek odrezanosti“

976. Slovenija trdi, da je odmik od metode enake oddaljenosti bistvenega pomena za to, da bi se pri pomorskih upravičenjih Slovenije izognili „učinku odrezanosti“.¹⁸⁸⁹ Slovenija trdi: „ko ob upoštevanju črte enake oddaljenosti med dvema državama zaradi vbočenosti obale pride do odrezanosti ..., je za doseg pravične rešitve morda treba to črto prilagoditi.“¹⁸⁹⁰
977. Toda Slovenija razlikuje med učinkom odrezanosti v tej zadevi in splošno okoliščino vbočenih obal.¹⁸⁹¹ Slovenija trdi, da je v zadevnem primeru treba „za doseg pravične rešitve znatno prilagoditi ali premakniti začasno črto enake oddaljenosti“.¹⁸⁹²

¹⁸⁸³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.220, sklic na *Delimitation of Maritime Boundary between Guyana and Suriname*, Stalno arbitražno sodišče, Zadeva št. 2004–04, rzsodba z dne 17. septembra 2007, odst. 296.

¹⁸⁸⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.220; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 142:18–143:2, sklic na James Crawford, *Brownlie's Principles of Public International Law*, str. 283 (2012).

¹⁸⁸⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.220.

¹⁸⁸⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.222.

¹⁸⁸⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.223, sklic na *Land and Maritime Boundary (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea intervening)*, sodba, ICJ Poročila 2002, str. 303, na str. 445–46, odst. 297.

¹⁸⁸⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.224; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 143:3–9.

¹⁸⁸⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.29.

¹⁸⁹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.30, sklic na *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2012, odst. 297 in 325.

¹⁸⁹¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.31.

¹⁸⁹² Memorandum Slovenije, odst. 10.31, sklic na *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, sodba, ICJ Poročila 2009, str. 61 na str. 127, odst. 201 (iz katerega izhajajo, da bi „razmejitvena črta morala omogočiti, da imata obali obeh strani s stališča pomorskih upravičenj razumne in vzajemno uravnotežene učinke“).

978. Slovenija navaja, da bi črta enake oddaljenosti, vrisana od sredine Zaliva proti morju na podlagi temeljnih točk na rtu Savudrija na hrvaški strani Zaliva, v tej zadevi privedla do „očitno nepravilne“ rešitve.¹⁸⁹³ Po mnenju Slovenije predlog Hrvaške, da se temeljne točke umestijo na „skrajno točko rta Savudrija, kjer sega istrski polotok najgloblje v morje,“ povzroča „izrazito odrezanost“ in ne upošteva razlik med obalama strank.¹⁸⁹⁴
979. Slovenija navaja, da bi zaradi vbočenosti obale in lege rta Savudrija ob uporabi razmejitve po črti enake oddaljenosti Sloveniji ostalo „le neznatno območje teritorialnega morja,“ ki na nobeni točki ne bi dosegalo 12 NM.¹⁸⁹⁵ Slovenija trdi, da je potencialni učinek odrezanosti na njeno teritorialno morje – v nasprotju s hrvaškim teritorialnim morjem 12 NM od zahodno usmerjene istrske obale – znatno izrazitejši kot v zadevah *North Sea*, v katerih je Meddržavno sodišče zavrnilo uporabo metode enake oddaljenosti kot obveznega načela pri razmejitvi.¹⁸⁹⁶
980. Slovenija arbitražno sodišče opozarja tudi na prakso držav pri razmejitvi na morju med Malezijo in Brunejem.¹⁸⁹⁷ Slovenija hrvaški rt Savudrija primerja z malezijskim rtom Tanjong Baram in opustitev črte enake oddaljenosti v sporazumu med Malezijo in Brunejem razlaga kot ukrep za ublažitev učinka odrezanosti, ki bi nastal zaradi razmejitve po črti enake oddaljenosti.¹⁸⁹⁸ Slovenija zato arbitražno sodišče poziva, naj prepreči, da bi z metodo enake oddaljenosti prišlo do tega, kar označuje kot „akutno amputacijo teritorialnega morja Slovenije“.¹⁸⁹⁹
981. Slovenija nazadnje zavrne navedbo Hrvaške, da „vbočene obale in učinek odrezanosti, ki ga povzročijo nepravilnosti obale, ne morejo škodovati kot posebne okoliščine pri razmejitvi teritorialnega morja“, češ da je neskladna z veliko vlogo, ki jo ima geografija v sodni praksi pri razmejitvah.¹⁹⁰⁰
982. Pri obravnavanju vprašanja, ali geografske značilnosti obale nesorazmerno vplivajo na mejo po črti enake oddaljenosti med teritorialnima morjema strank, Hrvaška kot nerelevantno zavrača sklicevanje Slovenije na sodno prakso v zvezi z razmejitvami epikontinentalnih pasov in izključnih ekonomskih con.¹⁹⁰¹ Hrvaška tudi navaja, da zahtevki Slovenije nepravilno dajejo

¹⁸⁹³ Memorandum Slovenije, odst. 10.32–33.

¹⁸⁹⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.10.

¹⁸⁹⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.33.

¹⁸⁹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.33–34, sklic na *North Sea Continental Shelf*, sodba, ICJ Poročila 1969, str. 3.

¹⁸⁹⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.11.

¹⁸⁹⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.12.

¹⁸⁹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.35.

¹⁹⁰⁰ Zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 69:5–14.

¹⁹⁰¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.225; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 143:16–20.

težo slovenski suverenosti na rtu Madona, hkrati pa ne dajejo enake teže hrvaški suverenosti na rtu Savudrija.¹⁹⁰²

983. Kar zadeva domnevni „učinek odrezanosti“ zaradi razmejitev po črti enake oddaljenosti, Hrvaška povzema argumente, ki jih je navedla že drugod, zlasti da je sklicevanje Slovenije na „vbočenost celotne obale v regiji“ nerelevantno za razmejitve teritorialnih morij¹⁹⁰³ in da Slovenija povsem napačno razlaga 3. člen konvencije UNCLOS, ki državam zagotavlja „pravico“ do teritorialnega morja do meje, ki ne presega 12 morskih milj¹⁹⁰⁴. Po mnenju Hrvaške bi ta argument Slovenije – če bi ga logično izpeljali do konca – privedel do uporabe načela „odrezanosti“ „vsakič, ko pride do prekrivanja območij 12 navtičnih milj od obal držav z nasproti si ležečimi obalami,“ s čimer bi 15. člen konvencije UNCLOS postal „brezpredmeten“.¹⁹⁰⁵

iv. Interesi varnosti in plovbe

984. Poleg zgoraj opisanih geografskih okoliščin se stranki ne strinjata niti glede tega, ali lahko varnostni interesi pomenijo ločeno „posebno okoliščino“ v smislu 15. člena konvencije UNCLOS.
985. Slovenija se pri zatrjevanju, da je suverenost nad teritorialnim morjem tesno povezana z varnostnimi interesi obalne države, „zlasti kadar razmejitev poteka v bližini obale“, sklicuje na 19. člen in drugi odstavek 25. člena konvencije UNCLOS.¹⁹⁰⁶ Slovenija trdi tudi, da so bili v sodbah Meddržavnega sodišča v zadevah *Libya/Malta* in *Greenland-Jan Mayen*¹⁹⁰⁷ varnostni interesi priznani kot potencialno relevantna okoliščina pri določanju meje. Taki interesi v teh zadevah niso vplivali na končni potek razmejitvene črte, „ker je razmejeno območje ležalo onkraj teritorialnega morja na precejšnji razdalji od obal strank“.¹⁹⁰⁸ Slovenija navaja sodbo v

¹⁹⁰² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.227; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 144:11–14; 7. dan, str. 143:20–24.

¹⁹⁰³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.227; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 144:7–11.

¹⁹⁰⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.227; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 144:16–20; 7. dan str. 143:44–144:4. Gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 8.212–13, 8.233.

¹⁹⁰⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.227.

¹⁹⁰⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.36–37, sklic na 19. člen in drugi odstavek 25. člena Konvencije UNCLOS ter na *Guinea/Guinea-Bissau Maritime Delimitation Case, International Law Reports*, zv. 77, str. 689, odst. 124, v katerem je arbitražno sodišče navedlo, da je bil „njegov osnovni cilj preprečiti, da bi se katerikoli od strank iz kakršnegakoli razloga zgodilo, da bi se nasproti njeni obali uveljavljale pravice ..., ki bi onemogočale uresničevanje njene lastne pravice do razvoja ali ogrozile njeno varnost“; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 68:8–15.

¹⁹⁰⁷ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 40:15–17.

¹⁹⁰⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.38–39; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 17–20, sklic na *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, ICJ Poročila 1985, str. 13 na str. 42, odst. 51, *Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen*, sodba, ICJ Poročila 1993, str. 38 na str. 75, odst. 81.

zadevi *Nicaragua v. Colombia*, v kateri je Meddržavno sodišče navedlo, da „so lahko legitimni varnostni pomisleki relevantni, če razmejitev na morju poteka še posebej blizu obale neke države“. ¹⁹⁰⁹ Slovenija se sklicuje na arbitražne razsodbe tudi pri trditvi, da „je dejavnike, kot sta prikladnost in možnost vsake stranke, da kolikor je mogoče dolgo pluje v lastnih vodah, tudi treba upoštevati“ kot dodatne okoliščine, ki upravičujejo teritorialno morje do 12 NM. ¹⁹¹⁰

986. Slovenija trdi, da je njen „prevladujoči interes, da poskrbi za lastno varnost glede na geografsko lego“ zaradi „restriktivnosti hrvaške zakonodaje o teritorialnem morju“. ¹⁹¹¹ Slovenija poudarja tudi „svojo gospodarsko odvisnost od morja“ ter „pomen svojih komercialnih dejavnosti, povezanih s pristaniščem Koper“. ¹⁹¹² Na podlagi tega Slovenija trdi „da ima večji interes glede varnosti pomorskega prometa proti Kopru in iz njega ter varovanja lastne obale“. ¹⁹¹³ Zato arbitražno sodišče poziva, naj ugotovi, da so njeni „zelo resni pomisleki glede varnosti na morju ob njeni obali“ dodatna okoliščina, ki je podlaga za njeno upravičenje do širine teritorialnega morja 12 NM. ¹⁹¹⁴
987. V odgovor na sklicevanje Slovenije na varnostne pomisleke Hrvaška nasprotuje trditvi Slovenije o njenem „prevladujočem interesu, da poskrbi za lastno varnost glede na geografsko lego“, češ da ni podprta z dejstvi. ¹⁹¹⁵
988. Hrvaška še enkrat poudarja, da sklicevanje Slovenije na sodno prakso v zvezi z drugimi morskimi območji, „ko zatrjuje, da 'varnostni interesi' lahko predstavljajo 'posebno okoliščino' po 15. členu,“ ni relevantno pri razmejitvi teritorialnega morja strank. ¹⁹¹⁶

(d) Potek morske meje

989. Hrvaška trdi, da območje razmejitve vključuje morje in podmorsko območje v Zalivu od (njegovega) ustja do meje z Italijo. ¹⁹¹⁷ Po zatrjevanju Hrvaške je razmejitev na tem območju

¹⁹⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.40; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 41:2–8, sklic na *Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia)*, sodba z dne 19. novembra 2012, odst. 222.

¹⁹¹⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.14, sklic na *Delimitation of Maritime Boundary between Guyana and Suriname*, Stalno arbitražno sodišče, zadeva št. 2004-04, razsodba z dne 17. septembra 2007, odst. 305; *Beagle Channel*, ILM, zv. 17, str. 673, odst. 110 (1978).

¹⁹¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.41.

¹⁹¹² Memorandum Slovenije, odst. 8.29; protimemorandum Slovenije, odst. 9.13. Gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 9.22.

¹⁹¹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.13.

¹⁹¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.41; protimemorandum Slovenije, odst. 9.13; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 41:10–16.

¹⁹¹⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.228, sklic na memorandum Slovenije, odst. 10.41; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 144:5–18.

¹⁹¹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.228; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 144:21–24.

¹⁹¹⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 9.12.

preprosta, „saj ni posebnih geografskih značilnosti obal, ki mejita druga na drugo, in nasproti si ležečih obal v Zalivu, ki zunaj Zaliva postaneta obali, ki mejita druga na drugo“.¹⁹¹⁸ Predvsem na tem območju ni nobenih otokov, zatokov, dvignjenih obal ali uveljavljenih plovni poti.¹⁹¹⁹ Zato Hrvaška zahteva črto enake oddaljenosti, potegnjeno od izhodiščne točke njene kopenske meje, kakor jo je opredelila in ponazorila na sliki 9.5 v svojem memorandumu.¹⁹²⁰ Kot trdi Hrvaška, „mednarodna sodna praksa potrjuje, da je treba pri razmejitvi teritorialnega morja upoštevati štiri korake“: (i) „določijo se relevantne obale strank“, (ii) „ugotovi se položaj temeljnih črt“, (iii) „opredelijo se temeljne točke, ki omogočajo zaris črte enake oddaljenosti,“ in (iv) „začasno se zariše črta enake oddaljenosti“.¹⁹²¹

990. Po mnenju Hrvaške „zahtevki Slovenije [glede razmejitve teritorialnega morja onkraj Zaliva] temeljijo na nenavadni novi zahtevi po vodah celotnega Savudrijskega/Piranskega zaliva“.¹⁹²² Ker Hrvaška Zaliva ne šteje kot notranje morske vode, temveč kot teritorialno morje, zarisuje temeljno črto razmejitve svojega teritorialnega morja v ustju Zaliva od točke, na kateri se kopenska meja stika z morjem (45°28'42,3" S in 13°35'08,5" V).¹⁹²³ Kot trdi Hrvaška, v Zalivu ni ravnih temeljnih črt, ki bi jih bilo treba upoštevati pri določitvi črte enake oddaljenosti.¹⁹²⁴ Z zarisom črte enake oddaljenosti na podlagi skrajnih točk proti morju na obalah strank Hrvaška predlaga črto enake oddaljenosti, ki bi segala od ustja Kanala sv. Odorika prek 27 lomnih točk – ki temeljijo na 15 hrvaških obalnih temeljnih točkah in 13 slovenskih temeljnih točkah – do razmejitvene črte med Italijo in SFRJ po Osimski pogodbi, kot prikazuje slika 9.6A hrvaškega memoranduma.¹⁹²⁵
991. Zaradi različnih rab Zaliva in praktičnega uveljavljanja tako natančne razmejitve Hrvaška kot alternativo predlaga poenostavitev te črte.¹⁹²⁶ Po tej poenostavitvi, ki je prikazana na sliki 9.7 memoranduma Hrvaške (gl. sp.), Slovenija pridobi morsko območje v Zalivu na račun ustreznega območja, ki ga Hrvaška pridobi zunaj Zaliva.¹⁹²⁷ Rezultat je črta enake oddaljenosti z eno samo lomno točko.¹⁹²⁸

¹⁹¹⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 9.13; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 75:17–76:2.

¹⁹¹⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 9.13.

¹⁹²⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 9.15.

¹⁹²¹ Memorandum Hrvaške, odst. 9.10.

¹⁹²² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.206.

¹⁹²³ Memorandum Hrvaške, odst. 9.18.

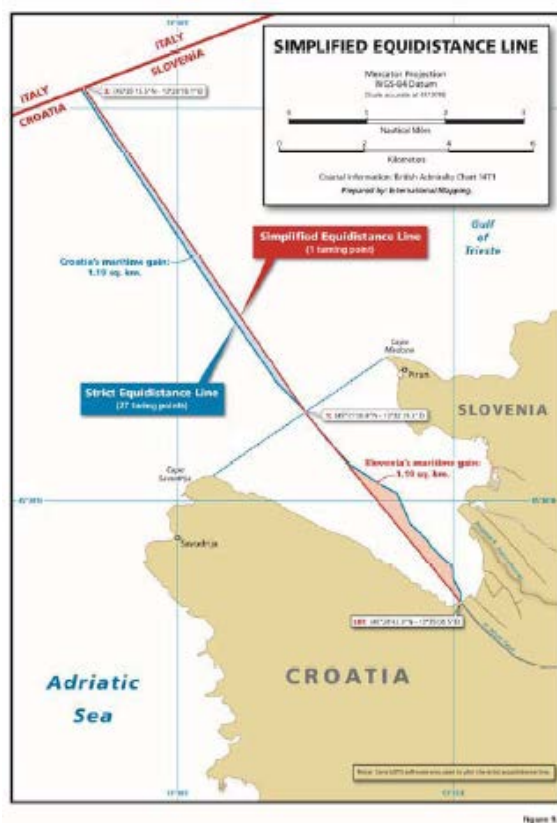
¹⁹²⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 9.18; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 110:13–16.

¹⁹²⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 9.19–20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 110:23–111:6.

¹⁹²⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 9.21; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 112:6–11.

¹⁹²⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 9.21; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 112:13–16.

¹⁹²⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 9.21; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 112:16–19.

(Memorandum Hrvaške, slika 9.7)

992. Na podlagi tega, da je Zaliv del slovenskih notranjih morskih voda, Slovenija trdi, da se razmejitve teritorialnih morij strank začne v sečišču črte, ki zapira Zaliv, in črte nizke vode ob rtu Savudrija, kot prikazuje slika 10.3 v memorandumu Slovenije (povzeta v nadaljevanju).¹⁹²⁹

¹⁹²⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.48.

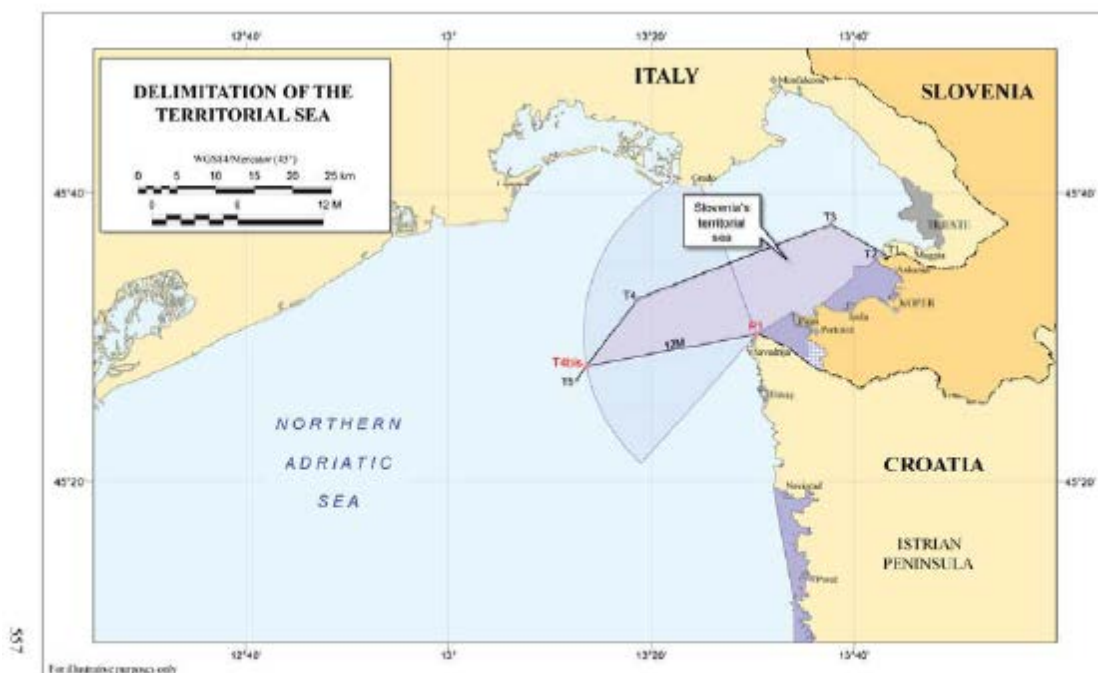

Figure 10.3

(Memorandum Slovenije, slika 10.3)

993. Na podlagi svoje razlage 3. in 15. člena konvencije UNCLOS Slovenija trdi, da je naslednji korak v postopku razmejitve zaris kroga s polmerom 12 NM s središčem v tej temeljni točki P1, ki bo sekal obstoječo razmejitveno črto po Osimski pogodbi v točki T4 *bis* 12 NM od P1. Pristop Slovenije je ponazorjen na sliki 10.3.¹⁹³⁰ Kot navaja Slovenija, je to zato, ker „edino območje, kjer ima lahko Slovenija zaradi vbočenosti obale vseh 12 milj teritorialnega morja, leži zahodno-jugozahodno“.¹⁹³¹
994. Slovenija meni, da tak pristop upošteva njen zgodovinski naslov in posebne okoliščine, kot je ublažitev učinka odrezanosti in priznanje vbočenosti obale.¹⁹³² Slovenija trdi, da ta pristop ohranja njene varnostne interese in „vsaj nekoliko upošteva, da je Slovenija v nekdanji Jugoslaviji uživala precej večje pravice glede teritorialnega morja“.¹⁹³³ Poleg tega „vsaki od strank na razumen in medsebojno uravnotežen način dodeljuje območje teritorialnega morja, ki leži ob njeni obali“.¹⁹³⁴ Slovenija tudi trdi, da je ta meja teritorialnega morja „skladna z ravnanjem strank pred ključnim datumom v letu 1991“, npr. s trditvami Slovenije o pristojnosti

¹⁹³⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.49–50; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 43:1–10.

¹⁹³¹ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 43:2–5.

¹⁹³² Memorandum Slovenije, odst. 10.51–52; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 43:11–16.

¹⁹³³ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 43:17–23.

¹⁹³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.53.

nad skupnim ribolovnim območjem v skladu s sporazumom, ki je začel veljati leta 1987, in s slovenskim izvajanjem policijskih pristojnosti „precej južneje od črte enake oddaljenosti“.¹⁹³⁵

995. Slovenija navaja, da je precedens za to predlagano rešitev, ki vsaki od strank omogoča teritorialno morje v širini 12 NM, mogoče najti v praksi držav, kot je sporazum o določitvi meje med Francijo in Monakom.¹⁹³⁶ Tako opozarja, da bi bilo ob uporabi metodologije črte enake oddaljenosti teritorialno morje Monaka odrezano precej prej kot pri 12 NM.¹⁹³⁷ Da bi se temu izognila, sta se Monako in Francija dogovorila za koridor teritorialnega morja, ki ustreza širini obale Monaka in omogoča „ladjam, ki plujejo v Monako in iz njega, neposreden dostop do odprtega morja brez prehoda skozi teritorialno morje drugih držav“.¹⁹³⁸
996. Slovenija tako trdi, da iz njenega predloga razmejitev teritorialnega morja – skupaj s predlaganim koridorjem do odprtega morja – izhaja pravična rešitev v skladu s 15. členom konvencije UNCLOS, ki odraža prakso držav glede posebnih okoliščin.¹⁹³⁹ Slovenija poudarja pravično naravo svojega predloga meje, češ da: (i) „vsaki stranki daje teritorialno morje v obsegu 12 navtičnih milj, skladno z mednarodnim pravom“;¹⁹⁴⁰ (ii) „omili učinek vbočenosti obale, ki uklešča Slovenijo“;¹⁹⁴¹ (iii) „omogoča [Sloveniji], da ohrani suverenost nad morskim območjem, ki leži zahodno od njene obale“;¹⁹⁴² (iv) „na razumen in uravnotežen način odraža dolgoletne pravice glede teritorialnega morja, ki jih je uživala v nekdanji Jugoslaviji“;¹⁹⁴³ (v) „v celoti preстане preizkus 'nesorazmernosti' glede dolžine relevantne obale vsake od strank“¹⁹⁴⁴ in (vi) „daje trdno in utemeljeno osnovo za določitev stika Slovenije z odprtim morjem“;¹⁹⁴⁵ ki je po njenih trditvah „neločljivo povezan“ z mejo teritorialnega morja.¹⁹⁴⁶

¹⁹³⁵ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 43:24–46:5.

¹⁹³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.55.

¹⁹³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.56–57.

¹⁹³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.57.

¹⁹³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.131–33.

¹⁹⁴⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.80.

¹⁹⁴¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.81.

¹⁹⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 9.82.

¹⁹⁴³ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.83.

¹⁹⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.84.

¹⁹⁴⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.85.

¹⁹⁴⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.87.

2. Analiza arbitražnega sodišča

997. Pravilo za razmejitev teritorialnega morja med Hrvaško in Slovenijo, ki povzema uveljavljeno mednarodno pravo,¹⁹⁴⁷ je opredeljeno v 15. členu konvencije UNCLOS. Ta določa:

Če ležita obali dveh držav druga drugi nasproti ali mejita druga na drugo, ni brez nasprotnega sporazuma med njima nobena od obeh držav upravičena razširiti svojega teritorialnega morja preko srednje črte, katere vsaka točka je enako oddaljena od najbližjih točk temeljnih črt, od katerih se meri širina teritorialnih morij teh dveh držav. Ta določba pa se ne uporablja tam, kjer je zaradi zgodovinskega naslova ali drugih posebnih okoliščin treba razmejiti teritorialno morje obeh držav drugače, kot predpisujejo te določbe.

998. Pravilo, ki po konvenciji UNCLOS velja za razmejitev drugih morskih območij onkraj teritorialnega morja, je opredeljeno v prvem odstavku 74. člena in prvem odstavku 83. člena, ki sta po vsebini identična in določata:

1. Razmejitev izključne ekonomske cone/epikontinentalnega pasu med državami, katerih obale mejijo ena na drugo ali ležijo druga drugi nasproti, se ureja s sporazumom v skladu z mednarodnim pravom, kot je navedeno v členu 38 statuta Meddržavnega sodišča, da bi se dosegla pravična rešitev.

999. Meddržavno sodišče je razvilo ustaljeno sodno prakso v zvezi z razlago teh določb. V nedavni odločitvi je navedlo:

Metodologija, ki jo Meddržavno sodišče običajno uporablja pri iskanju pravične rešitve, obsega tri korake. V prvem koraku določi začasno črto enake oddaljenosti, razen če to iz upravičenih razlogov ni mogoče. Nato preuči, ali obstajajo relevantne okoliščine, zaradi katerih bi bilo treba črto prilagoditi, da se doseže pravična rešitev. V tretjem koraku opravi preizkus sorazmernosti, s katerim oceni, ali je učinek črte po prilagoditvi takšen, da deleži posameznih strank na zadevnem območju niso v očitnem nesorazmerju z dolžino njihove zadevne obale.¹⁹⁴⁸

1000. Mednarodno pravo pri razmejitvi teritorialnega morja in morskih območij onkraj teritorialnega morja torej narekuje uporabo črte enake oddaljenosti, razen če posebne okoliščine ne zahtevajo drugačne črte. To se kaže v sodni praksi Meddržavnega sodišča, ki pristop 'enake oddaljenosti/posebnih okoliščin' uporablja pri določanju enotnih meja na morju, brez razlik med uporabo v teritorialnem morju in uporabo onkraj teritorialnega morja.¹⁹⁴⁹ Podobno so pravni strokovnjaki v zvezi s teritorialnim morjem, izključno ekonomsko cono in epikontinentalnim pasom ugotovili, da „se za razmejitev vseh uporabljajo skupna načela ne glede na njihovo

¹⁹⁴⁷ Gl. npr. komentar k 15. členu v S. N. Nandan in S. Rosenne (ur.), *United Nations Convention on the Law of the Sea 1982. A Commentary*, zv. II, str. 132–43 (1993); D. P. O'Connell, *The International Law of the Sea*, zv. II, (I. A. Shearer, ur., 1984), poglavje 17.

¹⁹⁴⁸ *Maritime Dispute (Peru v. Chile)*, sodba, ICJ Poročila 2014, str. 3 na str. 66, odst. 180, sklic na *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, sodba, ICJ Poročila 2009, str. 61 na str. 101–03, odst. 115–22; *Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia)*, sodba, ICJ Poročila 2012, str. 624 na str. 695–96, odst. 190–93.

¹⁹⁴⁹ Gl. npr. *Maritime Dispute (Peru v. Chile)*, sodba, ICJ Poročila 2014, str. 3 na str. 65–67, odst. 178–83; *Land and Maritime Boundary (Cameroon v. Nigeria)*, sodba, ICJ Poročila 2002, str. 303 na str. 441, odst. 288.

različno pravno naravo in pravni režim.¹⁹⁵⁰ Sovpadanje načel, ki veljajo za teritorialno morje in druga morska območja, nadalje potrjuje dejstvo, da lahko meja na morju ločuje soležni morski območji, ki sta različne pravne narave, kot sta teritorialno morje države A in izključna ekonomska cona države B.¹⁹⁵¹

1001. „Črta enake oddaljenosti“ je črta, katere vsaka točka je enako oddaljena od najbližjih točk temeljnih črt držav, med katerima je treba določiti mejo v skladu z mednarodnim pravom. Konvencija UNCLOS v 18. [sic] členu države pogodbenice zavezuje, da objavijo pomorske karte s temeljnimi črtami ali sezname geografskih koordinat točk, ki se uporabljajo za določitev ravnih temeljnih črt.
1002. Skladno s prakso Meddržavnega sodišča bo arbitražno sodišče za začetek določanja meje na morju upoštevalo črto enake oddaljenosti med Hrvaško in Slovenijo. V zvezi s tem opozarja na svojo odločitev, da Zaliv predstavlja notranje morske vode in da vhod vanj zapira črta, ki je bila določena v skladu s pravom nekdanje SFRJ. Ta črta označuje zamejitev meje med Hrvaško in Slovenijo v Zalivu proti morju. Meja seka črto, ki zapira zaliv, na točki A s koordinatami 45°30'41,7" S in 13°31'25,7" V. Ker točka A označuje mejo med strankama na črti, ki zapira Zaliv, je to tudi začetna točka njune meje na morju.
1003. Tako Hrvaška kot Slovenija sta predložili karte v ustreznem merilu za določitev položaja temeljnih črt, ki jih je uporabilo arbitražno sodišče pri določanju poteka meje na morju. Karta III prikazuje črto enake oddaljenosti, ki je bila določena z uporabo vseh možnih temeljnih točk na obali Hrvaške in Slovenije in sega od točke A do presečišča te črte enake oddaljenosti z mejo na morju med Italijo in Jugoslavijo, kot je bila določena po Osimski pogodbi iz leta 1975, v točki O.¹⁹⁵²

¹⁹⁵⁰ C. Yacouba & D. McRae, The Legal Regime of Maritime Boundary Agreements, v *International Maritime Boundaries*, zv. V, str. 3281 na str. 3920 (D. A. Colson & R. W. Smith, ur., 2005).

¹⁹⁵¹ Gl. *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, sodba, ICJ Poročila 2009, str. 61 na str. 73, odst. 26. Prim. D. Colson, The Legal Regime of Maritime Boundary Agreements, v *International Maritime Boundaries*, zv. I, str. 41 na str. 43–44 (J. I. Charney in L. M. Alexander, ur., 1993).

¹⁹⁵² V Osimski pogodbi je osimska mejna črta določena z dvojnimi koordinatami, vsak niz temelji na drugačnih geodetskih podatkih. Tudi po pretvorbi v evropski referenčni sistem 1989 (ETRS89) so koordinate v dveh nizih. Arbitražno sodišče je izključno za svoje potrebe pri izračunih uporabilo pretvorjen jugoslovanski koordinatni sistem. V njem so koordinate točke O: 45°35'05,5" S in 13°27'16,8" V.

[Karta III: Črta enake oddaljenosti]

1004. Vprašanje je, ali naj se črta enake oddaljenosti sprejme kot dokončna meja na morju ali je v skladu s 15. členom konvencije UNCLOS „zaradi zgodovinskega naslova ali drugih posebnih okoliščin treba razmejiti teritorialno morje obeh držav drugače, kot predpisuje ta določba“ in ustrezno prilagoditi črto enake oddaljenosti.¹⁹⁵³
1005. Arbitražno sodišče zato v nadaljevanju analize preuči, ali je črta enake oddaljenosti zaradi kakšne posebne okoliščine neprimerna kot dokončna meja na morju. Slovenija meni, da njen položaj na skrajnem robu Jadranskega morja in na vbočeni obali Tržaškega zaliva ter omejenost njenega teritorialnega morja s teritorialnim morjem njenih sosed med drugim¹⁹⁵⁴ pomenita posebne okoliščine, ki upravičujejo odmik od načela enake oddaljenosti. Slovenija se je sklicevala tudi na razliko med dolžinama slovenske in hrvaške obale.¹⁹⁵⁵
1006. Slovenija trdi, da „ima zgolj proti jugu in jugozahodu možnost vsaj približno uživati tradicionalna pomorska upravičenja, ki jih je imela kot del SFRJ“.¹⁹⁵⁶ Arbitražno sodišče se s to analizo ne strinja. „Upravičenja“ proti jugu in jugozahodu, na katera se sklicuje Slovenija, so upravičenja do souporabe in sodelovanja pri uporabi morskih območij SFRJ, ki jih je imela po pravu SFRJ.¹⁹⁵⁷ pri tem ni šlo za upravičenja Slovenije do lastnih morskih območij v skladu z mednarodnim pravom. Slovenija je kot suverena obalna država upravičena do morskih območij, ki so pogojena zgolj z njeno obalo, pa naj bo to še tako malo. Povsem uveljavljeno je, da mednarodno pravo ne more preoblikovati naravnih danosti in državi dodeliti pomorskih upravičenj, razen tistih, ki so pogojena z njeno obalo.¹⁹⁵⁸
1007. Predloga strank v zvezi z mejo na morju si močno nasprotujeta. Hrvaška predlaga, da se zariše stroga črta enake oddaljenosti, ki bi od ustja Dragonje čez Zaliv segala v Tržaški zaliv.¹⁹⁵⁹ Slovenija predlaga črto, ki bi jo zarisali od po njenem zatrjevanju skrajne točke njenega ozemlja tik ob rtu Savudrija do točke zahodno od njega, kjer bi lok 12 NM sekal črto iz Osimske pogodbe. Ta črta bi Sloveniji zagotovila celih 12 NM teritorialnega morja v tej smeri (toda samo v tej smeri). Te črte so prikazane na karti IV.

¹⁹⁵³ Gl. *Maritime Delimitation and Territorial Questions Between Qatar and Bahrain, Merits*, sodba, ICJ Poročila 2001, str. 40 na str. 104, odst. 217; *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS, zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2012, odst. 129.

¹⁹⁵⁴ Memorandum Slovenije, odst. 8.29 in 10. poglavje.

¹⁹⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.19.

¹⁹⁵⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.21.

¹⁹⁵⁷ Kot Slovenija priznava: memorandum Slovenije, odst. 10.43.

¹⁹⁵⁸ *North Sea Continental Shelf*, sodba, ICJ Poročila 1969, str. 3 na str. 49, odst. 91.

¹⁹⁵⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.25.

[Karta IV: Zahtevki strank]

1008. Pri razmejitvi teritorialnega morja je treba hkrati upoštevati dve temeljni načeli. Prvo je načelo o naravnem podaljšku (kopnega). Kot je Meddržavno sodišče zapisalo v zadevah *North Sea Continental Shelf*, se razmejitev uredi „tako, da se vsaki stranki v kar največji meri dodelijo vsi deli epikontinentalnega pasu, ki so naravni podaljšek kopnega v morju in pod njim, ne da bi posegli v naravne podaljške kopnega druge [stranke].“¹⁹⁶⁰ Čeprav je Meddržavno sodišče v tej zadevi razsojalo v zvezi z epikontinentalnim pasom, je to načelo mogoče uporabiti tudi za teritorialno morje.¹⁹⁶¹ Ker je zunanji rob teritorialnega morja v pravnem smislu dejansko hkrati notranji rob epikontinentalnega pasu, načela o naravnem podaljšku kopnega ni mogoče uporabiti za epikontinentalni pas, ne da bi se uporabilo tudi za teritorialno morje.
1009. Kot razlaga Meddržavno sodišče, je drugo načelo, da „je treba učinke naključnih posebnih značilnosti, zaradi katerih bi lahko prišlo do neupravičene razlike v obravnavi“, ¹⁹⁶² pri določanju meje na morju omejiti. Če geografske značilnosti ali konfiguracija terena pretirano ali izrazito močno vplivajo na razmejitev, je bistveno, da se pri določitvi meje poskuša ta učinek ublažiti,¹⁹⁶³ ne da bi bilo pri tem kršeno načelo o naravnem podaljšku kopnega. Majhna ali posamična lastnost ne bi smela zelo nesorazmerno in negativno vplivati na razmejitveno črto v znatno škodo ene države in korist druge.
1010. Navedeni načeli je običajno mogoče brez večjih težav uskladiti. Po navadi obstaja nekaj manevrskega prostora, tako da je mogoče mejno črto zarisati, ne da bi kršili katero od načel. Malo verjetno je, da bi potek meje, ki denimo rahlo odstopa na eno ali drugo stran od črte enake oddaljenosti, kršil načelo o naravnem podaljšku kopnega, lahko pa znatno ublaži negativne učinke, ki bi nastali ob strogem upoštevanju črte enake oddaljenosti.
1011. Arbitražno sodišče se ne strinja, da znatna razlika v dolžini hrvaške in slovenske obale pomeni posebno okoliščino, ki bi terjala neupoštevanje črte enake oddaljenosti. Prav tako meni, da ni bil dokazan obstoj zgodovinskih naslovov, ki bi upravičevali odmik od črte enake oddaljenosti. Kljub temu pa ocenjuje, da bi imela stroga uporaba črte enake oddaljenosti zaradi nekaterih značilnosti obale v tem primeru izrazito negativen vpliv in da te značilnosti pomenijo posebno okoliščino. Ta posebna okoliščina je, da obala Hrvaške zelo blizu točke A ostro zavije južno okrog rta Savudrija, tako da hrvaške temeljne točke, ki določajo črto enake oddaljenosti, ležijo na zelo majhnem delu obale, katere splošna usmerjenost (severno) se izrazito razlikuje od

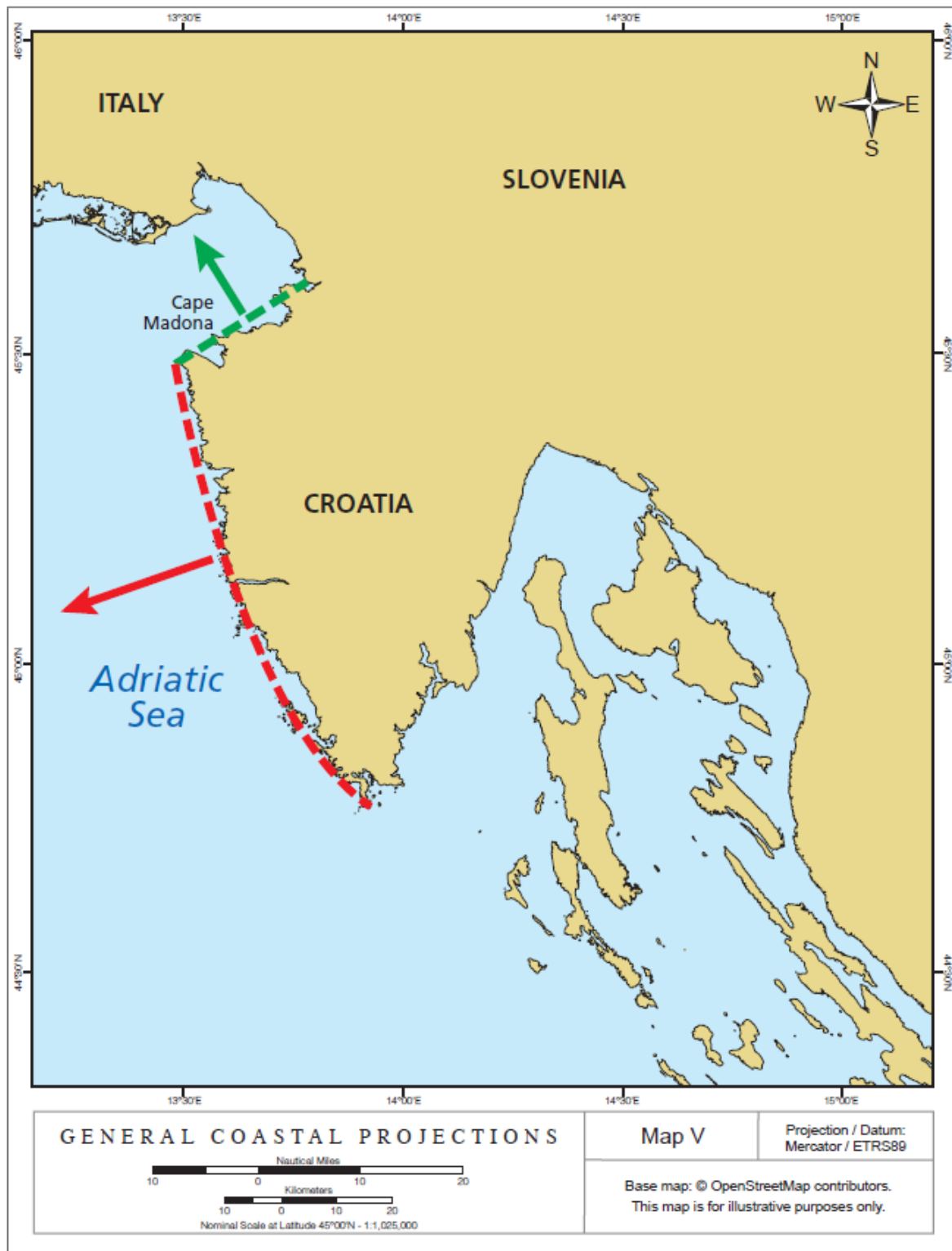
¹⁹⁶⁰ *North Sea Continental Shelf*, sodba, ICJ Poročila 1969, str. 3 na str. 53, odst. 101; prim. str. 47–48, odst. 85.

¹⁹⁶¹ Meddržavno sodišče je samo pojasnilo, da je načelo veljalo za morska območja, kot je zunanji morski pas: *North Sea Continental Shelf*, sodba, ICJ Poročila 1969, str. 3 na str. 51, str. 96.

¹⁹⁶² *North Sea Continental Shelf*, sodba, ICJ Poročila 1969, str. 3 na str. 49, odst. 91; prim. str. 48–50, odst. 88–89.

¹⁹⁶³ *North Sea Continental Shelf*, sodba, ICJ Poročila 1969, str. 3 na str. 49, odst. 89.

splošne usmerjenosti (jugozahodno) veliko večjega dela hrvaške obale (gl. naslednjo karto); zato se črta enake oddaljenosti močno pomakne proti severu, kar močno poudari „zaprtost“ morskega območja Slovenije.

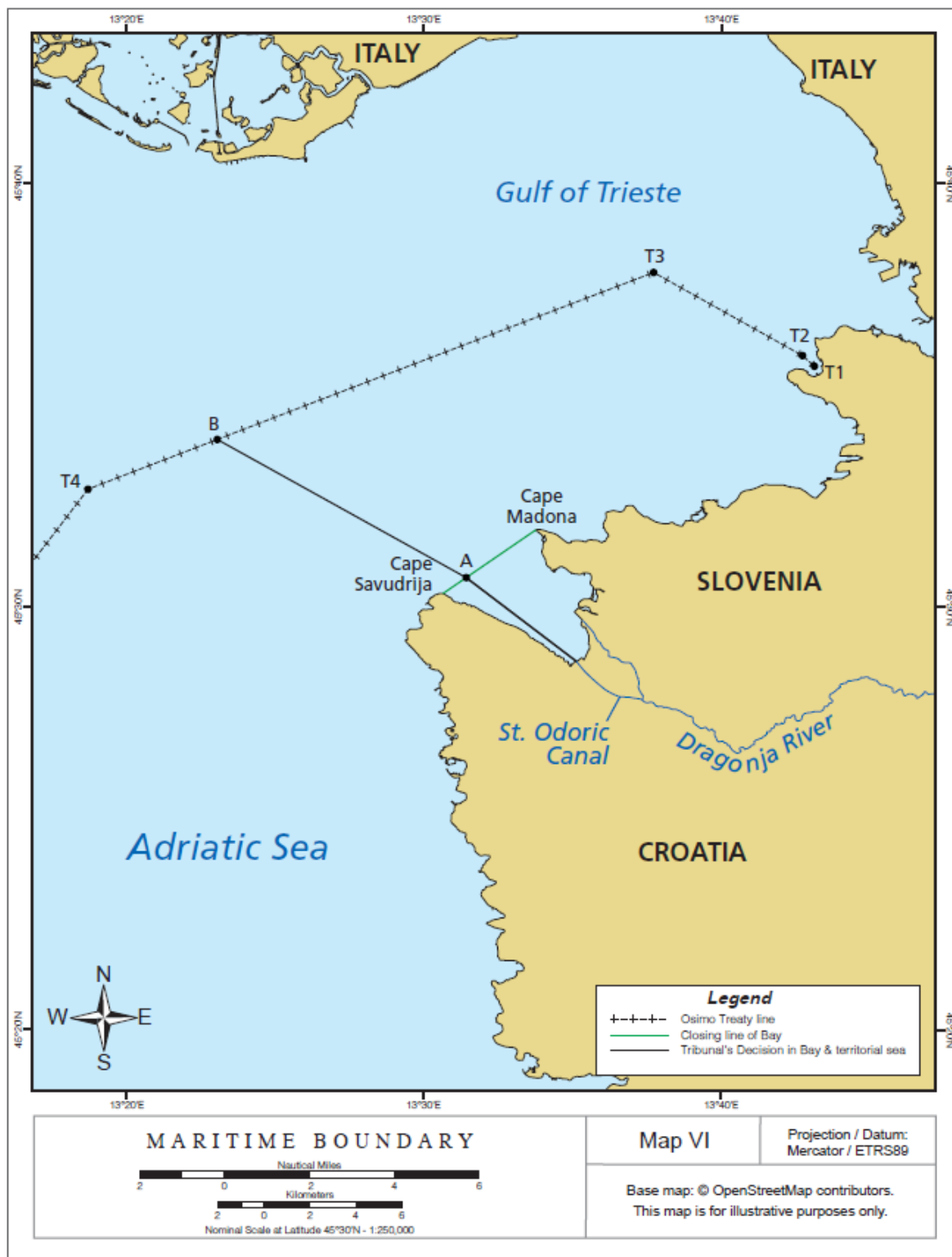
[Karta V: Splošna usmerjenost obal]

1012. Arbitražno sodišče ne more 'spreminjati naravnih danosti', vendar meni, da ta dejavnik predstavlja posebno okoliščino, zaradi katere se je treba ob upoštevanju določb konvencije UNCLOS pri določanju meje na morju odmakniti od stroge uporabe črte enake oddaljenosti. Natančneje, po njegovem mnenju mednarodno pravo v takšnih okoliščinah zahteva ublažitev pretirane 'zaprtosti' ali 'odrezanosti', ki bi bila posledica dosledne uporabe načela enake oddaljenosti v primeru slovenskega morja. Tak pristop podpira tudi praksa mednarodnih sodišč.¹⁹⁶⁴
1013. Arbitražno sodišče meni, da črti, ki sta ju predlagali stranki, nista v celoti skladni z uporabljenim pravom in načeli mednarodnega prava. Črta, ki jo je predlagala Hrvaška, ne upošteva posebnih okoliščin, ki izhajajo iz zaprte geografske konfiguracije tega območja. Črta, ki jo je predlagala Slovenija, pa slovensko teritorialno morje projicira pod takim kotom, da ga ni mogoče šteti kot del teritorialnega morja, ki izhaja iz slovenske obale in ne iz hrvaške, pred katero leži.
1014. Zato se je sodišče odločilo, da je treba črto enake oddaljenosti spremeniti, da se ublaži učinek „zaprtosti“, ki je posledica geografske konfiguracije. Pri tem ne gre za „kompenzacijo“ Sloveniji zaradi „zaprtosti“: arbitražno sodišče želi zgolj zagotoviti, da pri zarisovanju meje na morju posebna konfiguracija rta Savudrija glede na slovensko obalo ne bi nesorazmerno povečala zaprtosti slovenskega območja. Tako odloči, da meja na morju poteka severozahodno od točke A v smeri približno vzporedno s črto iz Osimske pogodbe T2–T3,¹⁹⁶⁵ zato da se z zožitvijo slovenskega teritorialnega morja v smeri Tržaškega zaliva ne poveča „zaprtost“ morskega območja Slovenije. Natančneje, meja na morju je geodetska črta, ki poteka od točke A na črti, ki zapira vhod v Zaliv, s koordinatami 45°30'41,7" S in 13°31'25,7" V, z začetnim geodetskim azimutom 299°04'45,2", do točke B na črti med T3 in T4 po Osimski pogodbi, s koordinatama 45°33'57,4" S in 13°23'04,0" V.¹⁹⁶⁶ Črta je prikazana na karti VI.

¹⁹⁶⁴ Gl. npr. zadeve *North Sea Continental Shelf*, ICJ Poročila 1969, str. 3 na str. 51, odst. 89–90; *Delimitation of the Maritime Boundary between Guinea and Guinea Bissau*, odločba z dne 14. februarja 1985, RIAA zv. XIX str. 149–96, str. 187, odst. 103–04; *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, (2012) ITLOS, zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2012, odst. 292–97.

¹⁹⁶⁵ Izključno za svoje potrebe arbitražno sodišče za točki T2 in T3 upošteva koordinate 45°35'56,01" S in 13°42'43,42" V ter 45°37'53,58" S in 13°37'43,46" V po jugoslovanskem koordinatnem sistemu. Azimut od T2 do T3 je 299°12'49,1", konvergenca poldnevnikov med zemljepisnima širinama točke T2 in točke A je 0°08'03,9", tako da je azimut vzporedne črte na točki A 299°04'45,2". V tej razsodbi se azimuti merijo v smeri urnega kazalca od severa.

¹⁹⁶⁶ Tako kot koordinate točk T2 in T3, navedene v opombi 1965, so koordinate točke B na črti po Osimski pogodbi izračunane izključno za namene arbitražnega sodišča v skladu z jugoslovanskim koordinatnim sistemom.

[Karta VI: Meja na morju]

C. DOLOČITEV „STIKA SLOVENIJE Z ODPRTIM MORJEM“

1015. Ko se arbitražno sodišče loti naloge po točki (b) prvega odstavka 3. člena, določitev stika Slovenije z odprtim morjem, izhaja iz tega, da sta se Hrvaška in Slovenija strinjali, da za potrebe tega postopka v Jadranskem morju ni bila razglašena nobena izključna ekonomska cona. Stranki sta ga tako pozvali, naj vsa morska območja, ki ležijo onkraj teritorialnih morij, v tem postopku obravnava kot odprto morje.¹⁹⁶⁷ Pri tem sodišče ugotavlja, da se sicer mnjenja strank glede njegovih nalog močno razlikujejo.

1. Stališča strank**(a) Pomen besedne zveze „Junction to the High Sea“**

1016. Arbitražno sodišče ugotavlja, da se stališči strank glede pomena besedne zveze „junction to the High Sea“ močno razlikujeta. Strinjata se sicer, da je treba pomen izraza „junction“ razlagati v skladu z Dunajsko konvencijo o pravu mednarodnih pogodb, poudarjata pa različne vidike „običajnega pomena“ in pripravljalnega dela (*travaux préparatoires*) za arbitražni sporazum.

i. Stališče Hrvaške

1017. Hrvaška pomen izraza „junction“ postavlja v sobesedilo dveh drugih izrazov pod točko (b) prvega odstavka 3. člena, namreč „odprto morje“ in „Slovenija“.¹⁹⁶⁸ Po njenem mnenju „stika /junction/ Slovenije z odprtim morjem“ ni mogoče določiti, dokler ... ne vemo, kje sta 'Slovenija' in 'odprto morje' /High Sea/.¹⁹⁶⁹

1018. Pri izrazu „High Sea“ Hrvaška trdi, da gre „jasno za sklicevanje na odprto morje“ /High Seas/.¹⁹⁷⁰ Hrvaško stališče je, da se, „*kaj* je odprto morje in *kje* je odprto morje, določa izključno na podlagi mednarodnega prava“, in ne na podlagi pravičnosti ali v skladu z načelom dobrososedskih odnosov.¹⁹⁷¹

1019. Hrvaška se sklicuje na Ženevsko konvencijo iz leta 1958, po kateri „odprto morje“ pomeni „vse dele morja, ki niso del teritorialnega morja ali notranjih morskih voda kake države“, ter na Konvencijo ZN o pomorskem mednarodnem pravu (UNCLOS), ki navaja, da se določbe

¹⁹⁶⁷ Memorandum Slovenije, odst. 8.19; memorandum Hrvaške, odst. 8.18–19.

¹⁹⁶⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 153:23–154:2.

¹⁹⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 153:23–25.

¹⁹⁷⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 10.15; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 154:17–20.

¹⁹⁷¹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.15–16; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 154:21–23.

konvencije v zvezi z „odprtim morjem“ uporabljajo za „vse dele morja, ki niso vključeni v izključno ekonomsko cono, teritorialno morje ali notranje morske vode kake države“.¹⁹⁷² Ob opozorilu o neupoštevanju enostranskih dejanj po 25. juniju 1991, skladno s 5. členom arbitražnega sporazuma, Hrvaška tudi trdi, da bi v tem postopku sodišče moralo izhajati iz tega, da nobena obalna država ob Jadranskem morju ni razglasila izključne ekonomske cone ali podobnega območja razširjene jurisdikcije onkraj zunanjih meja teritorialnega morja.¹⁹⁷³ Tako navaja, da je bila dne 25. junija 1991 „v Jadranskem morju najsevernejša točka odprtega morja in s tem točka, najbližje Sloveniji,“ točka [T]5 po Osimski pogodbi iz leta 1975,¹⁹⁷⁴ ki ustreza točki 1 iz pogodbe iz leta 1968.¹⁹⁷⁵ Slika 10.1 memoranduma Hrvaške, ki prikazuje vlogo Hrvaške v zvezi z dogovorjenimi mejami na morju na dan 25. junija 1991, je prikazana spodaj.

(Memorandum Hrvaške, slika 10.1)

¹⁹⁷² Memorandum Hrvaške, odst. 10.17, sklic na Konvencijo iz leta 1958, 1. člen; UNCLOS, 87. člen.

¹⁹⁷³ Memorandum Hrvaške, odst. 9.9, 10.18; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 155:1–3.

¹⁹⁷⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 10.19, 10.21; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 155:8–11.

¹⁹⁷⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.19–20, sklic na sliko 10.1, ki sledi strani 210 memoranduma.

1020. Glede izraza „Slovenija“ Hrvaška trdi, da je ta izraz „določen kot posledica določitve 'poteka meje na morju' s strani arbitražnega sodišča“, skladno s pravili in načeli mednarodnega prava.¹⁹⁷⁶ Navaja, da „širina teritorialnega morja obalne države v nobenem primeru ne sme presegati 12 [NM], merjeno od temeljnih črt, ki so določene skladno s Konvencijo o pomorskem mednarodnem pravu iz leta 1982.“¹⁹⁷⁷
1021. Poleg tega Hrvaška trdi, da je celo brez določitve meje na morju mogoče določiti „kje *ni* Slovenija“. ¹⁹⁷⁸ Izrecno navaja, da bodo ne glede na to, kako bo arbitražno sodišče določilo mejo na kopnem in morju v Zalivu, „iz tega izhajajoče slovenske temeljne črte ostale več kot 12 [NM] oddaljene od najbližje točke odprtega morja“, ki je [T]5. ¹⁹⁷⁹ Razlog je v tem, pravi Hrvaška, da najbližja točka na obali, ki je oddaljena 12 NM od točke [T]5 (rt Savudrija), leži „izrazito stran od zadevnega območja spora glede razmejitev“. ¹⁹⁸⁰ Zato trdi, da bo edina posledica določitve meje na kopnem in morju s strani arbitražnega sodišča odločitev o tem, „za koliko“ bo razdalja med temeljnimi črtami Slovenije in odprtim morjem večja od 12 NM. ¹⁹⁸¹
1022. Glede pomena izraza „junction“ Hrvaška ugotavlja, da ni opredeljen niti v mednarodnih pogodbah niti v običajnem mednarodnem pravu, ¹⁹⁸² da se stranki nista dogovorili o nikakršnem posebnem pomenu ¹⁹⁸³ in da pravni slovarji ne ponujajo nobene opredelitve. ¹⁹⁸⁴ Vendar pove tudi, da je javno predstavila svoje stališče glede tega, „kaj *ni* pomen *kateregakoli* od izrazov v arbitražnem sporazumu“, in sicer 9. novembra 2009, ko je izjavila, da „ničesar v arbitražnem sporazumu ... ni mogoče razumeti kot strinjanje Hrvaške z zahtevo Slovenije po ozemeljskem stiku z odprtim morjem“. ¹⁹⁸⁵ Po trditvah Hrvaške je bila njena interpretativna izjava, predstavljena kmalu po sklenitvi sporazuma, med strankama dogovorjena in je odražala „že dolgo znano in dosledno stališče iz celotnega obdobja pogajanj o arbitražnem sporazumu“.
1023. Hrvaška poleg tega trdi, da se predlog „to“ v angleščini običajno „uporablja za nakazovanje usmerjenosti (*in the direction of*), torej da je nekaj 'usmerjeno proti' (npr. *the road to*

¹⁹⁷⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 10.22.

¹⁹⁷⁷ Prav tam.

¹⁹⁷⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 10.23.

¹⁹⁷⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.24–26, sklic na sliko 10.3, ki sledi strani 212 memoranduma; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 156:5–9.

¹⁹⁸⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 10.26; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 157:3–7.

¹⁹⁸¹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.26.

¹⁹⁸² Memorandum Hrvaške, odst. 10.31, sklic na G. K. Walker, *Definitions for the Law of the Sea: Terms Not Defined by the 1982 Convention* (2012).

¹⁹⁸³ Memorandum Hrvaške, odst. 10.32.

¹⁹⁸⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 10.33, sklic na *Parry & Grant Encyclopaedic Dictionary of International Law* (J. P. Grant & J. Craig Parker, ur., 2009); B. A. Boczek, *International Law: A Dictionary* (2005).

¹⁹⁸⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.32, sklic na izjavo Hrvaške.

London)“.¹⁹⁸⁶ Po njenem mnenju tako zveza samostalnika „junction“ s predlogom „to“ v točki (b) prvega odstavka 3. člena „nakazuje usmeritev: stik *proti* odprtemu morju“.¹⁹⁸⁷ Hrvaška trdi, da bi uporaba besedne zveze „junction with“ lahko kazala na precej drugačen pomen kot „junction to“.¹⁹⁸⁸

1024. Hrvaška priznava, da je stvar arbitražnega sodišča, da odloči, ali ima besedna zveza „junction to“ pravni pomen (pravica, upravičenje, zahtevek) ali fizični pomen (razdalja, smer, dostop do odprtega morja).¹⁹⁸⁹ Pri tem poudarja, da skladno s točko (b) 4. člena določitev „ne sme biti v nasprotju z mednarodnim pravom ali ga kršiti – je pa lahko sprejeta tako na njegovi podlagi kot na podlagi pravičnosti in načela dobrososedskih odnosov“.¹⁹⁹⁰
1025. Hrvaška se ne strinja, da bi lahko običajna raba izraza „junction“ pomenila črto, na kateri se teritorialne vode Slovenije stikajo z odprtim morjem. Zagovarja, da „sta odprto morje in Slovenija v vsakem primeru *ločena* drug od drugega z vmesnim morskim območjem, ki pripada eni ali drugi od dveh tretjih držav“.¹⁹⁹¹ Po njenem mnenju bi bil „junction“, za katerega si prizadeva Slovenija, v neskladju z uporabljenim pravom, saj bi ga bilo mogoče zagotoviti le na enega od dveh načinov: teritorialno morje Slovenije bi segalo dlje kot 12 NM od njene najbližje temeljne točke (v nasprotju s 3. členom konvencije UNCLOS) ali pa bi bilo teritorialno morje Hrvaške zmanjšano na razdaljo manj kot 12 NM od obale (v nasprotju z upravičenjem Hrvaške po konvenciji UNCLOS).¹⁹⁹² Glede druge možnosti Hrvaška trdi, da „niti po arbitražnem sporazumu niti po mednarodnem pravu arbitražno sodišče ni upravičeno ali pristojno, da Hrvaški odvzame del suverenega ozemlja“.¹⁹⁹³
1026. Hrvaška se sklicuje tudi na pripravljalno delo za arbitražni sporazum in trdi: „če bi stranki želeli kaj več od pravice uporabe, bi bili v kontekstu uporabe ohlapne besedne zveze, kot je 'junction', uporabili besede 'ozemeljski stik', kot je predlagala Slovenija, a jih nista“.¹⁹⁹⁴
1027. Hrvaška ugotavlja, da „izraz 'junction' in poudarek na odprtem morju lahko pomenita zgolj to, da je namen zagotovitev varnega pomorskega dostopa med odprtim morjem in Slovenijo – ki ga

¹⁹⁸⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 10.35.

¹⁹⁸⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.36; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 163:19–24.

¹⁹⁸⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 10.34–35.

¹⁹⁸⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.37.

¹⁹⁹⁰ Prav tam.

¹⁹⁹¹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.38.

¹⁹⁹² Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.3; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 157:8–158:11.

¹⁹⁹³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 159:3–5.

¹⁹⁹⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.5; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 161:16–162:18; 5. dan, str. 115:12–24.

ne more omejiti nobena druga država“.¹⁹⁹⁵ Dodaja: „če bi – *quod non* – obstajal neprekinjen pas slovenskega teritorialnega morja med njeno obalo in odprtim morjem, ... bi že obstajal stik in bi že obstajal režim [za uporabo]“,¹⁹⁹⁶ tako da „ne bi bilo kaj določati po prvem odstavku 3. člena“.¹⁹⁹⁷

ii. Stališče Slovenije

1028. Ob sklicevanju na pravila o razlagi po Dunajski konvenciji o pravu mednarodnih pogodb¹⁹⁹⁸ Slovenija meni, da iz običajnega pomena besede „junction“ „nujno in vedno izhaja vez, povezava med dvema različnima stvarima (ali več) – v tem primeru med dvema morskima območjema“.¹⁹⁹⁹ Trdi, da „med strankama ni nesoglasja glede opredelitve 'Slovenije' ... niti [glede] teritorialnega morja Slovenije“.²⁰⁰⁰ Zato stik */junction/* „Slovenije z odprtim morjem“ pomeni „neposreden stik brez potrebe po prečkanju teritorialnega morja druge države“.²⁰⁰¹ Za Slovenijo pojem stik pomeni „ravno črto med ... teritorialnim morjem Slovenije in odprtim morjem“.²⁰⁰² Slovenija še dodaja, da „mora obstajati koridor – odprtega morja –“, zaradi katerega pride do „stika teritorialnega morja Slovenije z odprtim morjem“.²⁰⁰³
1029. Slovenija meni, da se določitev stika „ne sme zamenjevati ali povezovati z 'režimom za uporabo ustreznih območij'“.²⁰⁰⁴ V zvezi s tem trdi, da zgolj pravica do neškodljivega prehoda skozi teritorialno morje Hrvaške „za Slovenijo nikoli ni bila sprejemljiva“,²⁰⁰⁵ saj bi lahko Hrvaška po takem režimu „začasno prekinila“ neškodljiv prehod in „zaradi preverjanja skladnosti s hrvaško zakonodajo in namene inšpekcije ... ovirala pomorski promet“.²⁰⁰⁶
1030. Slovenija navaja, da Hrvaška zagovarja pravico slovenskega „dostopa“ do odprtega morja, kar pa ni dovolj natančno opredeljeno in ne pomeni nujno neoviranosti [takega dostopa].²⁰⁰⁷ Tako na primer ugotavlja, da bi imela v teritorialnem morju Hrvaške omejene pravice do preleta,

¹⁹⁹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.46.

¹⁹⁹⁶ Prav tam.

¹⁹⁹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.6; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 162:17–25.

¹⁹⁹⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.22.

¹⁹⁹⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.23; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 52:11–13.

²⁰⁰⁰ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 53:5–10, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 10.22–30 in protimemorandum Hrvaške, odst. 9.13–14.

²⁰⁰¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.70.

²⁰⁰² Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 37:5–19.

²⁰⁰³ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 34:15–24.

²⁰⁰⁴ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 56:23–57:19; 8. dan, str. 19:13–22.

²⁰⁰⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.66.

²⁰⁰⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.67, sklic na tretji odstavek 16. člena Ženevske konvencije, tretjega odstavka 25. člena konvencije UNCLOS, 30. člena pomorskega zakonika Hrvaške, priloga SI-351.

²⁰⁰⁷ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 88:9–21.

polaganja podmorskih cevovodov in kablov, pregona in prehoda vojnih ladij.²⁰⁰⁸ Slovenija zato meni, da je „neposreden stik“ potreben zaradi uresničevanja njenih „gospodarskih in varnostnih interesov, s čimer bi si zagotovila, da pomorski promet, ki uporablja Luko Koper, ne bi bil podvržen omejitvam, oviranju ali zamudam“. ²⁰⁰⁹

1031. Slovenija se pri svoji razlagi izraza „junction“ opira na različne dokumente iz pogajanj.²⁰¹⁰ Še zlasti se sklicuje na neratificirani sporazum Drnovšek-Račan kot „vir navdiha in usmeritev glede načina, na katerega sta stranki sami razlagali pojem *junction*, še preden je bil podpisan arbitražni sporazum,“ in na slovensko zavrnitev Osnutka Rehn I, „ker je povezoval 'stik' /*contact*/ in 'režim'“. ²⁰¹¹ Slovenija prav tako zavrača hrvaško trditev, da se je izraz „'junction' pojavil kot strela z jasnega“. ²⁰¹² Poleg tega ugotavlja, da je v protokolu med Hrvaško in Srbijo-Črno goro o polotoku Prevlaka iz leta 2002 beseda „junction“ uporabljena petkrat in da je njen pomen tam „neposreden geografski stik“. ²⁰¹³
1032. Slovenija označuje interpretativno izjavo Hrvaške (gl. odst. 1022) kot „poskus izničenja določbe iz točke (b) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma“. Poudarja tudi, da nikoli ni sprejela interpretativne izjave Hrvaške ali se z njo strinjala, pri čemer navaja noto, ki jo je poslala 19. novembra 2009, ²⁰¹⁴ in trdi, da arbitražno sodišče ne sme upoštevati izjave, ker gre skladno s 5. členom sporazuma za „enostranski dokument ali dejanje katerekoli strani po 25. juniju 1991“, ter da izjava „ne more spremeniti arbitražnega sporazuma in ga tudi ne spreminja“ in „ne vpliva na [njegovo] razlago“. ²⁰¹⁵ Vsekakor zatrjuje, da izjava Hrvaške iz leta 2009 dodatno potrjuje slovenski argument, saj „z zanikanjem jasnega pomena besede, kot je bila uporabljena v času pogajanj, ... [in] v okoliščinah, ko nobena izjava slovenskih oblasti ni terjala take izjave,“ to „dejansko *a contrario* potrjuje razumevanje pojma 'junction' pri strankah med pogajanj“ in „lahko le okrepi razumevanje izraza 'junction' v smislu 'ozemeljskega stika Slovenije z odprtim morjem““. ²⁰¹⁶

²⁰⁰⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.68, sklic na konvencijo UNCLOS, 111. člen.

²⁰⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.69.

²⁰¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.71.

²⁰¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.78; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 22:19–23:8.

²⁰¹² Protimemorandum Slovenije, odst. 10.50.

²⁰¹³ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 60:8–12.

²⁰¹⁴ Gl. Memorandum Slovenije, odst. 4.45; protimemorandum Slovenije, odst. 8.20. Gl. tudi odgovor Slovenije, odst. 1.17–21.

²⁰¹⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.21.

²⁰¹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.72; protimemorandum Slovenije, odst. 10.49.

1033. Slovenija končno tudi trdi, da je tak pomen potreben, če naj se pri razlagi mednarodnih pogodb spoštuje načelo *effet utile*,²⁰¹⁷ saj je treba določitev stika /*junction*/ razlikovati od določitve meje na morju in režima za uporabo ustreznih morskih območij.²⁰¹⁸ Kritična je do poskusov Hrvaške, da „izniči ves *effet utile* pododstavka (b) prvega odstavka 3. člena“,²⁰¹⁹ ko nakazuje: (i) da odprtega morja, ki je že določeno na podlagi mednarodnega prava, „ni mogoče prilagajati, da bi vzpostavili stik“,²⁰²⁰ in (ii) da lahko *junction* „pomeni samo režim neškodljivega prehoda skozi teritorialno morje [Hrvaške], kar Slovenija že ima“.²⁰²¹

(b) Okoliščine, ki jih je treba upoštevati v zvezi s točko (b) 4. člena arbitražnega sporazuma

1034. Stranki se strinjata, da mora arbitražno sodišče pri določanju „stika Slovenije z odprtim morjem“ slediti namenu „dosege poštene in pravične rešitve“,²⁰²² a pri tem pred sodiščem poudarjata različne okoliščine.

i. Stališče Hrvaške

1035. Hrvaška ugotavlja, da je za odločanje arbitražnega sodišča po točki (b) prvega odstavka 3. člena pomembnih nekaj okoliščin,²⁰²³ še zlasti „ključna 'pomembna okoliščina'“, namreč „veljavna prometna ureditev Mednarodne pomorske organizacije (IMO) in uveljavljena praksa plovbe na tem območju“,²⁰²⁴ ter niz pravnih režimov, med njimi režim EU, režim IMO in režim po konvenciji UNCLOS, ki skupaj „v celoti varujejo pravico Slovenije do dostopa“.²⁰²⁵

1036. Hrvaška trdi, da je Slovenija vedno imela neoviran dostop do odprtega morja,²⁰²⁶ kar pomeni, da uveljavljanje pravice Slovenije do neškodljivega prehoda skozi hrvaške vode nikoli ni bilo

²⁰¹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.74, sklic na *Territorial Dispute (Libyan Arab Jamahiriya/Chad)*, sodba, ICJ Poročila 1994, str. 6 na str. 25, odst. 51; *Lighthouses Case between France and Greece*, sodba, PCIJ, serija A/B/ št. 62, str. 4 na str. 27; *Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970)*, svetovalno mnenje, ICJ Poročila 1971, str. 16 na str. 35, odst. 66; *Aegean Sea Continental Shelf (Greece/Turkey)*, sodba, ICJ Poročila 1978, str. 3 na str. 22, odst. 52; *Corfu Channel (United Kingdom v. Albania)*, sodba z dne 9. aprila 1949: ICJ Poročila 1949, str. 4 na str. 24; Carlos Calvo, *Dictionnaire manuel de diplomatie et de droit international public et privé*, str. 223 (1885, nova izdaja 2009); *Acquisition of Polish Nationality*, svetovalno mnenje, PCIJ, serija B, št. 7, str. 7 na str. 20.

²⁰¹⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.75; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 60/3–11.

²⁰¹⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.29.

²⁰²⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.31, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 10.28, 10.15–16.

²⁰²¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.36, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 10.69–79 in 10.81.

²⁰²² Memorandum Hrvaške, odst. 10.68, memorandum Slovenije, odst. 8.56 in 10.03.

²⁰²³ Memorandum Hrvaške, odst. 10.68.

²⁰²⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 10.79.

²⁰²⁵ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 181:13–16.

²⁰²⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 175:23–24.

onemogočeno, niti v obdobju vojne od 1991 do 1995.²⁰²⁷ Navaja, da dejstva in podatki ne potrjujejo trditve Slovenije, da potrebuje „ozemeljski izhod na odprto morje“, da bi lahko uresničevala svojo „pravico do komunikacije“ ali si zagotovila gospodarski razvoj.²⁰²⁸

1037. Poleg tega Hrvaška ugotavlja, da memorandum Slovenije vsebuje „litanije pritožb o neugodnem geografskem položaju in potrebi, da ... prečka teritorialno morje Hrvaške“.²⁰²⁹ Vendar, trdi Hrvaška, „Slovenije v resnici nobena taka tegoba še ni doletela, niti ji ni grozila“.²⁰³⁰ Po mnenju Hrvaške „preprosto ni nobenega dokaza, da bi *status quo* povzročal kakršnekoli težave ali ovire pri običajnem prehodu po morju ali zraku“.²⁰³¹

1038. Hrvaška celo meni, da „obstoječe stanje“ odraža režim štirih svoboščin EU²⁰³² in pristojnost Sodišča Evropskih skupnosti, da te svoboščine zagotavlja,²⁰³³ pravno izvršljivo politiko „odprtega neba“ EU,²⁰³⁴ dobro delovanje sheme ločene plovbe IMO,²⁰³⁵ zavezo o sodelovanju med članicami Nata²⁰³⁶ in splošno rast letnega pretovora v Luki Koper.²⁰³⁷ Ob upoštevanju navedenega ne sprejema trditve Slovenije, da lahko Hrvaška „neposredno vpliva na slovenske gospodarske in varnostne interese“.²⁰³⁸

1039. Hrvaška navaja, da „varnost plovbe ... pomeni bistveno 'pomembno okoliščino'“, saj so v tem primeru „ustrezna morska območja“ – torej „tista, ki ležijo v morskem prostoru med odprtim

²⁰²⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.69–70.

²⁰²⁸ Prav tam.

²⁰²⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.8, sklic na memorandum Slovenije 10.67–69; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 175:24–176:5.

²⁰³⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.9.

²⁰³¹ Prav tam.

²⁰³² Prost pretok blaga, členi 28–37 Pogodbe o delovanju Evropske unije, sklenjene v Lizboni dne 13. decembra 2007 (PDEU), pravica do ustanavljanja in do opravljanja storitev, členi 49–56 PDEU, prost pretok oseb in delavcev, členi 21 in 45–48 PDEU, prost pretok kapitala, členi 63–66 PDEU.

²⁰³³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 176:14–18.

²⁰³⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 177:1.

²⁰³⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.73–76, sklic na Memorandum o soglasju med Vlado Republike Slovenije, Vlado Republike Hrvaške in Vlado Italijanske republike za uvedbo skupnega plovbnega sistema in sheme ločene plovbe v severnem delu severnega Jadrana, sklenjenega v Anconi dne 19. maja 2000, priloga HRLA-66; Plovbne poti ladij, javljanje ladij in s tem povezane zadeve, Vzpostavitev novih priporočenih shem ločene plovbe in drugih novih ukrepov za plovbne poti v Jadranskem morju, predlog Albanije, Hrvaške, Italije, Slovenije ter Srbije in Črne gore, IMO Doc. NAV 49/3/7 (23. marec 2003), priloga HR-89; Poročilo odbora za pomorsko varnost, 78. zasedanje, IMO Doc. MSC 78/26 (28. maj 2004), str. 86 in priloga 21; Nove in dopolnjene sheme ločene plovbe, IMO Doc. COLREG.2/Circ. 54 (28. maj 2004), priloga HRLA-70; Nove in dopolnjene sheme ločene plovbe, IMO Doc. COLREG.2/Circ. 54 (28. maj 2004), priloga 3 in str. 2–3, priloga HRLA-70. Referenčna karta iz tega dokumenta IMO je št. 435 Italijanskega hidrografskega inštituta, izd. 1993, datum ED-50, in št. 101 Hidrografskega inštituta Republike Hrvaške, izd. 1998, datum Hermanskögel, Besslov elipsoid.

²⁰³⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 177:1–5.

²⁰³⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.70, sklic na statistiko s spletnih strani Luke Koper, na <www.luka-kp.si/slo/terminali-in-tovor> (zadnji obisk: 4. februarja 2013).

²⁰³⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10.

morjem, točko 5 in območjem proti jugozahodu ter zunanjo mejo teritorialnega morja Slovenije“²⁰³⁹ – „med morskimi območji z največjo gostoto komercialnega prometa v Jadranskem morju“.²⁰⁴⁰ Ugotavlja tudi, da ima Slovenija dostop skozi italijanske vode in zračni prostor²⁰⁴¹ ter „do Italije in drugih sosed po zraku, cesti, rekah in železnici“, ²⁰⁴² zaradi česar bi bila trditev, da „je ali bi lahko bila ... popolna enklava“ netočna.²⁰⁴³ Po mnenju Hrvaške se vsa morebitna odprta vprašanja „lahko najustrezneje rešijo na podlagi veljavnih predpisov za plovbo in z njihovim izvajanjem“. ²⁰⁴⁴ Ena teh shem, shema ločene plovbe IMO, je „še zlasti pomembna“, saj se sklicuje na sodelovanje med Hrvaško, Slovenijo in Italijo pri „vzpostavitvi temeljev za shemo v memorandumu o soglasju, podpisanem leta 2000, ter plovni sistem, ki so ga skupaj predlagale leta 2003 na podlagi dolgoletne prakse plovbe na tem območju“. ²⁰⁴⁵

1040. Poleg tega Hrvaška ugotavlja, da bi bila zahteva Slovenije po „neposrednem ozemeljskem izhodu“ v nasprotju s shemo ločene plovbe IMO iz leta 2004,²⁰⁴⁶ ki jo je Slovenija predlagala in se z njo strinjala, saj je isto območje ob hrvaški obali Istre „vhod“ (neposredni vstop dohodnega prometa) po predpisih IMO in območje običajne prakse plovbe.²⁰⁴⁷ Hrvaška kot dokaz predloži sliko 10.4 (gl. sp.), ki prikazuje shemo ločene plovbe IMO iz leta 2004.

²⁰³⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 164:9–11.

²⁰⁴⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 10.72, sklic na dejstvo, da „vsako leto na tem majhnem območju poteka tankerski promet z več kot 40 milijoni ton nafte in z raznimi drugimi vrstami nevarnega tovora“.

²⁰⁴¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 177:6–10.

²⁰⁴² Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.11.

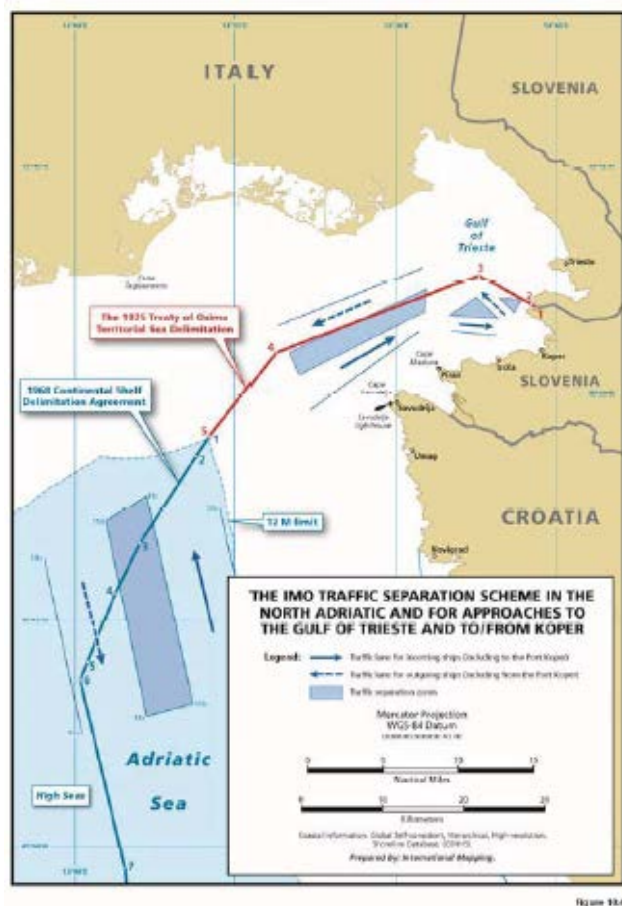
²⁰⁴³ Prav tam.

²⁰⁴⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 10.71.

²⁰⁴⁵ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 177:18–178:4.

²⁰⁴⁶ IMO, Odbor za pomorsko varnost, 28. maj 2004, 78. zasedanje (12.–21. maj 2004), COLREG.2/Circ. 54, priloga 3, priloga SI-343.

²⁰⁴⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.78, zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 178:4–179:10, sklic na sliko 10.4 za str. 228 memoranduma Hrvaške.

(Memorandum Hrvaške, slika 10.4)

1041. Hrvaška meni, da shemo IMO „podpira vrsta splošnih pomorskih tranzitnih pravic, priznanih“ v konvenciji UNCLOS, še zlasti pa pravica do neškodljivega prehoda.²⁰⁴⁸ V zvezi s tretjim odstavkom 25. člena konvencije, po katerem lahko obalna država „začasno ustavi neškodljiv prehod za tuje ladje“, Hrvaška trdi, da gre za „omejeno pristojnost“.²⁰⁴⁹ Nadalje zatrjuje, da taka izjema glede na njene odnose s Slovenijo ni umestna, saj Slovenija „ne more dokazati niti enega primera, ko bi bila Hrvaška začasno prekinila neškodljiv prehod v njeno škodo“.²⁰⁵⁰

1042. Hrvaška zato pride do naslednjega „preprostega sklepa“:

Zahteve Slovenije v zvezi z dostopom in komunikacijo so že uresničene – v pravnem smislu in kot trdno uveljavljena praksa. Prav temu je namenjena pravica neškodljivega prehoda po konvenciji UNCLOS in shemi IMO, in to tudi zagotavlja. A četudi bi še obstajala kakšna odprta vprašanja, bi jih lahko rešili z opredelitvijo stika */junction/* kot varnega in neprekinjenega dostopa iz Slovenije do odprtega morja.²⁰⁵¹

²⁰⁴⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 179:20–23. Gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 10.89(1).

²⁰⁴⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 180:1–5.

²⁰⁵⁰ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 180:8–10.

²⁰⁵¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 184:1–8.

ii. Stališče Slovenije

1043. Slovenija trdi, da je „za razpravo o pomorskih vidikih tega spora izjemno pomembno troje“, in sicer (i) „razlika v podobi morskih obal Hrvaške in Slovenije“, (ii) „vitalni interes Slovenije, da ob upoštevanju pomembnosti in rasti pomorskega trgovanja ohrani dostop do odprtega morja,“ in (iii) „tradicionalna prisotnost Slovenije na celotnem spornem območju, ko je bilo del Jugoslavije“.²⁰⁵²
1044. V odgovor na „preprosti sklep“ Hrvaške, po katerem je na videz odpravljena vsaka potreba Slovenije po kakršnemkoli stiku z odprtim morjem, Slovenija podaja „dva ločena odgovora: pravnega in stvarnega“.²⁰⁵³ S pravnega stališča Slovenija ponovi, da trditev Hrvaške „ne upošteva ... pododstavka (b) prvega odstavka [3. člena arbitražnega sporazuma] glede stika, ki ga mora arbitražno sodišče določiti ločeno od režima za uporabo ustreznih morskih območij“.²⁰⁵⁴ Opozarja, da bi „opustitev določitve stika Slovenije z odprtim morjem pomenila odločitev *infra petita*, pri čemer arbitražno sodišče ne bi v celoti izpolnilo svoje pristojnosti“.²⁰⁵⁵ Meni, da razlaga Hrvaške ne upošteva dejanskega stanja odnosov med strankama in „Sloveniji ne zagotavlja *res iudicata* jamstva o dostopu do odprtega morja, ki se od sodišča zahteva“.²⁰⁵⁶ Opozori, da „stanje *status quo* ni varno pred grožnjami v prihodnosti“.²⁰⁵⁷
1045. Slovenija tudi trdi, da hrvaško poudarjanje shem ločene plovbe IMO v Jadranskem morju „ne more spremeniti celotne podobe“,²⁰⁵⁸ saj sheme „ne vplivajo na status zadevnih morskih območij“,²⁰⁵⁹ kar potrjuje resolucija skupščine IMO z dne 20. novembra 1985.²⁰⁶⁰ Poleg tega navaja, da se „sheme ločene plovbe od časa do časa tudi spremenijo“.²⁰⁶¹ Zavrača tudi sklicevanje na politiko „odprtega neba“ EU, češ da je glede potrebe Slovenije po zračnem dostopu neustrezna, ker zadeva zgolj komercialne polete in z njimi povezane pravice do pristanka.²⁰⁶²

²⁰⁵² Memorandum Slovenije, odst. 10.02.

²⁰⁵³ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 65:8–19.

²⁰⁵⁴ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 65:20–66:2.

²⁰⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 8.08.

²⁰⁵⁶ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 66:3–14.

²⁰⁵⁷ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 67:20–22.

²⁰⁵⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.52.

²⁰⁵⁹ Prav tam.

²⁰⁶⁰ Prav tam.

²⁰⁶¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.55.

²⁰⁶² Odgovor Slovenije, odst. 5.09, sklic na protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10.

1046. Nazadnje Slovenija še trdi – pri čemer se sklicuje na več drugih zadev iz prakse arbitraž in držav –, da „vzpostavitev območja odprtega morja, da bi se preprečila ... odrezanost od odprtega morja, ni nič izjemnega“.²⁰⁶³

(c) Določitev „stika Slovenije z odprtim morjem“

i. Stališče Hrvaške

1047. Na podlagi prej predstavljenih argumentov Hrvaška trdi, „da je treba zahtevo po 'stiku Slovenije z odprtim morjem', če se razlaga kot ozemeljski stik z odprtim morjem, zavrnuti“.²⁰⁶⁴

1048. Nadaljuje, da Slovenija ne more imeti „ozemeljskega stika“ z odprtim morjem, saj je po mednarodnem pravu „tak stik mogoč izključno prek teritorialnega morja, ki ne sme presegati 12 [NM], merjeno od temeljnih črt“.²⁰⁶⁵ Ob upoštevanju zaporednosti nalog arbitražnega sodišča Hrvaška meni, da bo mejo med strankama na morju sodišče že določilo skladno z mednarodnim pravom²⁰⁶⁶ in da se po taki odločitvi teritorialno morje Slovenije „ne razteza in ne more raztezati dovolj daleč, da bi doseglo odprto morje“.²⁰⁶⁷

1049. Hrvaška še trdi, da je Slovenija leta 1993 na novo enostransko zahtevala ozemeljski (neposredni geografski) stik svojega teritorialnega morja z odprtim morjem.²⁰⁶⁸ Po njenem mnenju je zahteva „v neskladju s pravnim in dejanskim stanjem na dan 25. junija 1991“,²⁰⁶⁹ poleg tega pa „v arbitražnem sporazumu ni nobene podlage za razlago, da 'stik Slovenije z odprtim morjem' ustreza enostranski zahtevi Slovenije po ozemeljskem (neposrednem geografskem) stiku slovenskega teritorialnega morja z odprtim morjem“.²⁰⁷⁰

1050. Hrvaška ugotavlja, da konvencija UNCLOS „obalnim državam ne zagotavlja 'neposrednega' ali 'ozemeljskega' dostopa do morja in z njega“.²⁰⁷¹ Po njenem mnenju je kakršnakoli „'ozemeljska povezava' z odprtim morjem odvisna od širine teritorialnega morja, ta pa je odvisna od položaja in geografske konfiguracije zadevne obale“.²⁰⁷²

²⁰⁶³ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.56.

²⁰⁶⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 10.81, 10.92.

²⁰⁶⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.30.

²⁰⁶⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 10.80(1).

²⁰⁶⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.30.

²⁰⁶⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.49.

²⁰⁶⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.65.

²⁰⁷⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.67.

²⁰⁷¹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.52.

²⁰⁷² Prav tam.

1051. Hrvaška nadalje trdi, da je Slovenija priznala, da ne more zahtevati lastne izključne ekonomske cone.²⁰⁷³

1052. Tako Hrvaška zatrjuje, da „ne glede na to, kje točno bo potekala meja, to ne bo spremenilo osnovnega stanja *de lege lata*: teritorialni morji Italije in Hrvaške sta zapirali teritorialno morje Slovenije od trenutka, ko je postala neodvisna država“.²⁰⁷⁴

1053. Zato Hrvaška meni, da mora arbitražno sodišče „stik Slovenije z odprtim morjem“, ki se razlaga kot „varen in neoviran dostop do odprtega morja“, zagotoviti s potrditvijo ustreznega režima plovbe.²⁰⁷⁵

ii. Stališče Slovenije

1054. Slovenija meni, da bi moral biti njen „stik z odprtim morjem“ določen skladno s sliko 10.9 na strani 585 njenega memoranduma, kot je prikazano spodaj.

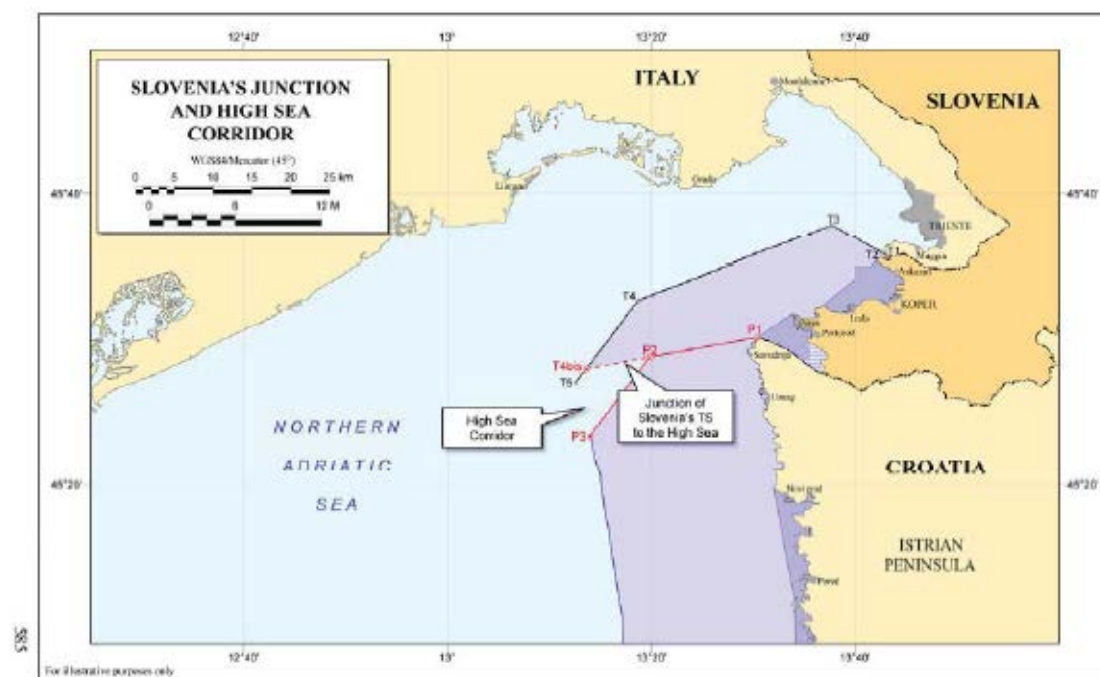

Figure 10.9

(Memorandum Slovenije, slika 10.9)

1055. Ugotavlja, da po 86. členu konvencije UNCLOS odprto morje vključuje „vse dele morja, ki niso vključeni v izključno ekonomsko cono, teritorialno morje ali notranje morske vode kake

²⁰⁷³ Memorandum Hrvaške, odst. 10.30 sklic na Memorandum o Piranskem zalivu.

²⁰⁷⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 10.80(2).

²⁰⁷⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.25–30, 10.80(3)–81.

države“.²⁰⁷⁶ Slovenija trdi, da po arbitražnem sporazumu dejanja Hrvaške v zvezi z izključno ekonomsko cono ne morejo imeti pravnega pomena, saj je do njih prišlo po 25. juniju 1991.²⁰⁷⁷

1056. Tako Slovenija sklene, „da ima arbitražno sodišče na voljo teritorialno morje“, od katerega mora določiti „stik Slovenije z odprtim morjem“.²⁰⁷⁸ V zvezi s tem dodaja, da imajo obalne države od svoje obale oziroma temeljnih črt pravico do največ 12 NM teritorialnega morja, da pa „ne morejo zahtevati največjega upravičenja, če obstajajo posebne okoliščine“.²⁰⁷⁹ Trdi še, da v tem primeru „obstajajo posebne okoliščine – kar je tudi temeljni *raison d'être* tako sklicevanja na stik v točki (b) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma kot vključitve pravičnosti in načela o dobrososedskih odnosih, poleg mednarodnega prava, pri odločanju o stiku v 4. členu“.²⁰⁸⁰
1057. Slovenija meni, da arbitražno sodišče lahko določi stik Slovenije z odprtim morjem „brez poseganja v pravice katerekoli tretje države“ tako, da ob hrvaškem teritorialnem morju vzpostavi koridor odprtega morja, po zgledu tistega, za kar sta se stranki dogovorili v sporazumu Drnovšek-Račan iz leta 2001.²⁰⁸¹ Ob ugotovitvi, da je teritorialno morje, ki izhaja iz razmejitve, kot jo predlaga Slovenija, ozko in precej manjše od območja, ki je bilo pod nadzorom Republike Slovenije v nekdanji Jugoslaviji,²⁰⁸² Slovenija meni, da „ni nikakršnih pravnih ovir za to, da se deloma omeji obseg teritorialnega morja *Hrvaške*, da bi se tako upoštevale zelo posebne okoliščine v tej zadevi“.²⁰⁸³
1058. Slovenija pravi, da je bila ugotovitev o tem, da je omejitev 12 NM „zgornja meja – in ne obveza ali privzeta črta –“ izhodiščno načelo, ki sta ga stranki sprejeli v parafiranem sporazumu Drnovšek-Račan.²⁰⁸⁴ Poleg tega trdi, da omejitev teritorialnega morja neke države na širino, manjšo od zgornje meje, ne omejuje pravic tretjih držav, češ da „imajo na odprtem morju več pravic kot v teritorialnem morju drugih držav“.²⁰⁸⁵ Po njenem mnenju so v „praksi med državami primeri omejitev teritorialnega morja posameznih držav za doseg vitalnih interesov

²⁰⁷⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.79.

²⁰⁷⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.80, sklic na Zakon o razglasitvi zaščitne ekološke cone in epikontinentalnem pasu Republike Slovenije, 22. oktober 2005, *Law of the Sea Bulletin*, št. 60/2006, str. 56, priloga SI-357; 1042. člen hrvaškega pomorskega zakonika iz leta 1994, priloga SI-281; odločitev o širitvi jurisdikcije Republike Hrvaške v Jadranskem morju (2003), *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 157/2003, priloga SI-333 (zahteva po zaščitni ekološko-ribolovni coni).

²⁰⁷⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.82.

²⁰⁷⁹ Prav tam.

²⁰⁸⁰ Prav tam..

²⁰⁸¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.83, zapisnik ustne obravnave, 4. dan, str. 69:8–13.

²⁰⁸² Memorandum Slovenije, odst. 10.85.

²⁰⁸³ Memorandum Slovenije, odst. 10.85–86.

²⁰⁸⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.86.

²⁰⁸⁵ Prav tam.

sosednjih držav in zagotovitev dostopa do oddaljenih ali drugače izoliranih pristanišč“, med njimi primer Francije in Monaka, primer Japonske, ki je omejila svoje zahteve po teritorialnem morju v petih ožinah, ter primer Finske v Finskem zalivu.²⁰⁸⁶

1059. Slovenija trdi:

zaradi pravičnosti in načela dobrososedskih odnosov, kot potrjuje zdrav razum, bi morala biti omejitev upravičenja Hrvaške do 12 navtičnih milj teritorialnega morja omejena in hkrati ustrezati okoliščinam v tej zadevi; širina koridorja odprtega morja bi morala biti zadostna za vojaške, gospodarske in turistične potrebe – ob upoštevanju nadaljnega razvoja Luke Koper v prihodnje.²⁰⁸⁷

1060. Za navedene zahteve bi bil ustrezen koridor širine 3 NM.²⁰⁸⁸ Četudi ne izključuje možnosti ožjega koridorja, na primer koridorja širine 2,3 NM, kot ga je določal sporazum Drnovšek-Račan, Slovenija ugotavlja, da je bila umestitev 2,3 NM širokega koridorja posledica pogajanj, in trdi, da „[tak koridor] brez pravega razloga prej zaplete razmere kot pa olajša pomorski promet“.²⁰⁸⁹

1061. Tako Slovenija zagovarja ustreznejše umeščen koridor odprtega morja „na skrajnem zahodnem delu črte med točkama P1 in T4 *bis*“.²⁰⁹⁰ Posebno črto stika, ki jo zahteva Slovenija, ponazarja del črte med točkama P2 in T4 *bis*.²⁰⁹¹ Tri navtične milje širok koridor, ki ga zahteva Slovenija, bi „potekal navzdol do točke P3“, na kateri je teritorialno morje Hrvaške široko 12 NM.²⁰⁹² Slovenija ugotavlja, da onkraj te točke koridor doseže območje, ki je zaradi odsotnosti kakršnegakoli teritorialnega morja ali kakršnekoli izključne ekonomske cone odprto morje.²⁰⁹³ Točke so vrisane na sliki 10.9 v memorandumu Slovenije, ki je prikazana za odstavkom 1054 zgoraj. Slovenija ugotavlja, da arbitražnemu sodišču ni treba podaljševati takega koridorja, vendar pa si pridržuje pravico do stališča, da kakršnakoli razglasitev suverenih pravic nad delom tega območja s strani Hrvaške ne sme škoditi „stiku Slovenije z odprtim morjem“.²⁰⁹⁴

²⁰⁸⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.87–88, sklic na sporazum o razmejitvi med Francijo in Monakom ter na japonsko razmejitev v prelivu Ōsumi Kaiyō in štirih drugih ožinah.

²⁰⁸⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.89.

²⁰⁸⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.90, zapisnik ustne obravnave, 4. dan, str. 69:20–22.

²⁰⁸⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.91.

²⁰⁹⁰ Prav tam.

²⁰⁹¹ Prav tam; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 69:23–24.

²⁰⁹² Memorandum Slovenije, odst. 10.92.

²⁰⁹³ Memorandum Slovenije, odst. 10.93.

²⁰⁹⁴ Prav tam.

2. Analiza arbitražnega sodišča

1062. Po določitvi poteka meje med Hrvaško in Slovenijo na morju se arbitražno sodišče loti tega, kar je v arbitražnem sporazumu poimenovano „stik Slovenije z odprtim morjem“.

(a) „High Sea“

1063. Besedna zveza „High Sea“ v arbitražnem sporazumu ni opredeljena. Arbitražno sodišče ugotavlja, da sta med postopkom besedno zvezo obe stranki uporabljali kot sopomenko za „odprto morje“ /*high seas*/. V Sredozemskem morju ni območja, ki bi bilo več kot 200 NM oddaljeno od obale ene ali več obalnih držav; hkrati lahko po Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu (UNCLOS) vsaka obalna država razglasi izključno ekonomsko cono v širini 200 NM. Sedmi del konvencije (Odprto morje) določa pravni okvir za odprto morje, ki skladno s 86. členom pomeni „vse dele morja, ki niso vključeni v izključno ekonomsko cono, teritorialno morje ali notranje morske vode kake države“. Tako nikjer v Sredozemskem morju (kaj šele v Jadranskem morju) ni območja, za katero bi *stricto sensu* veljal režim odprtega morja po konvenciji UNCLOS, če bi vsaka sredozemska država razglasila izključno ekonomsko cono, do katere je po konvenciji upravičena.²⁰⁹⁵

1064. Ta ugotovitev besedni zvezi „junction to the High Sea“ ne odvzema smisla, in sicer iz dveh razlogov.

1065. Prvič, Hrvaška še ni razglasila izključne ekonomske cone. Trenutno onkraj teritorialnega morja Hrvaške in v stiku z njim leži območje, ki ima status odprtega morja.

1066. Drugič, kot je bilo ugotovljeno,²⁰⁹⁶ sta stranki arbitražno sodišče pravzaprav pozvali, naj vsa morska območja, ki ležijo onkraj teritorialnega morja, v tem postopku obravnava kot odprto morje. Iz pisne in ustne argumentacije strank zelo jasno izhaja, da so v tem okviru glavno vprašanje pravice dostopa ladij in zrakoplovov z odprtega morja do Slovenije in iz Slovenije do odprtega morja.

1067. Lastnost odprtega morja, ki jo poudarjata stranki, je svoboda odprtega morja, še zlasti svoboda plovbe in svoboda preleta. Te vrste svobode določa 87. člen konvencije UNCLOS.

1068. Svoboda plovbe in svoboda preleta po konvenciji veljata ne le za odprto morje (tj. za vode onkraj izključne ekonomske cone, teritorialnega morja ali notranjih morskih voda države),

²⁰⁹⁵ Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu (UNCLOS), 86. člen.

²⁰⁹⁶ Gl. zgoraj, odst. 1015.

temveč tudi za izključne ekonomske cone obalnih držav. Prvi odstavek 58. člena konvencije UNCLOS se tako glasi:

V izključni ekonomski coni uživajo vse države, obalne in neobalne, v skladu z ustreznimi določbami te konvencije, svobodo plovbe, preleta in polaganja podmorskih kablov in cevovodov po 87. členu ter druge mednarodno dovoljene uporabe morja, ki se nanašajo na te svobode, kot so tiste, povezane z izkoriščanjem ladij, letal in podmorskih kablov in cevovodov, in so v skladu z drugimi določbami te konvencije.

1069. Prvi odstavek 58. člena tako izenačuje izključno ekonomsko cono in odprto morje glede „svobode plovbe, preleta in polaganja podmorskih kablov in cevovodov po 87. členu ter druge mednarodno dovoljene uporabe morja, ki se nanašajo na te svobode“. V tej zadevi so zlasti pomembne svobode odprtega morja, ki jih za izključno ekonomsko cono predpisuje 58. člen.

1070. Besedno zvezo „High Sea“ tako lahko razumemo kot območje, na katerem so navedene svobode pravno zagotovljene – torej območje, ki leži onkraj teritorialnega morja. To velja, ne glede na to, ali je za take vode razglašena izključna ekonomska cona po konvenciji UNCLOS.

(b) „Junction“

1071. Stranki se močno razhajata glede vprašanja, ali izraz „junction“ v arbitražnem sporazumu pomeni, da se morajo morska območja Slovenije dotikati območja odprtega morja in imeti z njim mejo (kot trdi Slovenija), ali da izraz ne zahteva fizičnega stika, ampak le varen in neoviran dostop med odprtim morjem in morskimi območji Slovenije (kot trdi Hrvaška).

1072. Arbitražno sodišče poudarja, da 3. člen arbitražnega sporazuma terja, da „arbitražno sodišče določi ... (b) stik /*junction*/ Slovenije z odprtim morjem; (c) režim za uporabo ustreznih morskih območij.“ Zato je naloga arbitražnega sodišča, da določi dvojce: (i) kaj je „stik“ Slovenije z odprtim morjem in (ii) kakšen je režim za uporabo morskega območja, ki ustreza takemu stiku.

1073. Arbitražni sporazum je bil sestavljen v angleškem jeziku; ker nič ne kaže, da bi stranki želeli, da ima izraz „junction“ kakšen poseben pomen, je bistven običajni pomen izraza v angleščini. Po dolgem in podrobnem preudarjanju arbitražno sodišče ugotavlja, da ima izraz „junction“ v svojem bistvu prostorski pomen in konotacijo. V splošnih slovarjih angleškega jezika²⁰⁹⁷ je osnovni pomen izraza „junction“ kraj, kjer se združita ali stikata dve ali več stvari. Običajni primeri uporabe so „railway junction“ /železniško križišče/vozlišče/, „road junction“ /cestno

²⁰⁹⁷ Arbitražno sodišče je pomen med drugim preverilo v slovarjih *Oxford English Dictionary*, *Webster's Dictionary*, *Collins English Dictionary*, *Cambridge Dictionaries Online* in *Chamber's 21st Century Dictionary*.

križišče/ in „river“ ali „canal junction“ /sotočje rek/kanalov/.²⁰⁹⁸ Morda je še bolj pomembno, da v slovarjih ni najti nobene izrecne razlage v podporo trditvi, da obstaja dogovorjen običajni pomen izraza „junction“, ki bi pomenil smer ali usmeritev (kot trdi Hrvaška), in ne lokacije fizične povezave.²⁰⁹⁹ Uporaba besedne zveze „junction to“ ne pa „junction with“ v arbitražnem sporazumu glede tega ne spremeni ničesar.²¹⁰⁰ Angleški predlog „to“ običajno označuje fizično soležnost, tako na primer v besedni zvezi „fixed to“ /pritrjen k/.

1074. Arbitražno sodišče to ugotavlja na podlagi običajnega pomena izraza, skladno s splošnim pravilom o razlagi mednarodnih pogodb iz 31. člena Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb. Sodišče je v celoti proučilo tudi argumente strank v zvezi z obdobjem pripravljalnega dela (*travaux préparatoires*) za arbitražni sporazum in pri tem posebno pozornost namenilo spremembam besedila v zaporednih osnutkih sporazuma.²¹⁰¹ Tudi če bi bilo skladno z 32. členom Dunajske konvencije treba upoštevati taka dodatna sredstva za razlago, bi sodišče prišlo do enake ugotovitve.
1075. Sodišče se zaveda, da je vsaka stranka vztrajala pri taki dikciji v sporazumu, ki po njenem mnenju ni bila v izrecnem nasprotju s stališčem, ki ga je zagovarjala. Poleg tega ni nikakršnega dokaza, da bi katerakoli od strank drugi dala razlog za prepričanje, da se je odrekla svojemu stališču, ko je iz osnutkov izpadla beseda „contact“ in jo je nadomestila beseda „junction“. Arbitražno sodišče je seznanjeno s komunikacijo med strankama glede interpretativne izjave, ki jo je Hrvaška podala po sklenitvi sporazuma (gl. odst. 1022), ki predstavlja stališče Hrvaške glede razlage sporazuma in ki ji je Slovenija ugovarjala (gl. odst. 1032). Četudi lahko vsaka od

²⁰⁹⁸ Sodišče ugotavlja, da je bil izraz „junction“ s tem pomenom že uporabljen v pravnih aktih. Gl. npr. Konvencijo med vlado Egipta in podjetjem Suez Canal Company o gradnji sladkovodnega kanala med Kairom in Vadijem z dne 18. marca 1863, kjer je v 2. členu v francoskem izvirniku navedena „la jonction au Nil du Canal d'eau douce“, in s tem povezano konvencijo z dne 22. februarja 1866 (5. člen). Obe konvenciji sta navedeni v II. členu Carigradske konvencije z dne 29. oktobra 1888 o spoštovanju proste plovbe po Sueškem prekopu. Navedeni akti so ponatisnjeni v *British and Foreign State Papers*, zv. 55, str. 999 (1864–1865) in zv. 56, str. 274, 277 (1865–1866). Tudi poročilo o Sueškem prekopu stotnika Richardsa, hidrografa britanske admiralitete, in podpolkovnika Clarka, direktorja admiralitete za gradbena in arhitekturna dela, ponatisnjeno iz uradnega poročila v zapisnikih Kraljeve geografske družbe v Londonu, zv. 14, št. 3 (1869–1870), navaja „a short junction to the north end of Lake Timsah“ /kratka povezava do severnega konca jezera Timsah/.

²⁰⁹⁹ Zdi se, da ima izraz najohlapnejši pomen v tehniški uporabi v elektroniki; tako *Oxford English Dictionary* navaja, da „junction“ lahko pomeni „prehodno območje med dvema predeloma z različno prevodnostjo (običajno tipa *n* in tipa *p*) v polprevodniku“.

²¹⁰⁰ Primer je najti v uradnem poročilu britanske admiralitete o Sueškem prekopu, ki navaja „short junction to the north end of Lake Timsah“ /kratka povezava do severnega konca jezera Timsah/; gl. poročilo o Sueškem prekopu stotnika Richardsa, hidrografa britanske admiralitete, in podpolkovnika Clarka, direktorja admiralitete za gradbena in arhitekturna dela, ponatisnjeno iz uradnega poročila v zapisnikih Kraljeve geografske družbe v Londonu, zv. 14, št. 3 (1869–1870).

²¹⁰¹ Zadevo sta zelo podrobno predstavili tako Hrvaška v svojih ustnih zagovorih (gl. npr. zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 24–45; 2. dan, str. 160–164, 182–183, 189; 5. dan, str. 22–29, 96–134 *passim*) kot Slovenija (gl. npr. zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 3–12, 25–31, 36–38, 44–47, 51–64; 4. dan, str. 47–69, 87–93; 7. dan, str. 6–9; 8. dan, str. 6–12, 19–23, 32–35, 37–38).

strank meni, da ne bi bila sklenila sporazuma, če besedilo ne bi odražalo pomena, pri katerem je vztrajala, pa ni mogoče, da bi pri razlagi besedila obe stranki imeli prav. Sodišče mora razlagati arbitražni sporazum skladno s pravili mednarodnega prava o razlagi mednarodnih pogodb in priti do ene same razlage sporazuma; to je tudi storilo.

1076. Zato arbitražno sodišče odloči, da izraz „junction“ pomeni fizično lokacijo povezave med dvema ali več območji. V tej zadevi izraz „junction“ opredeli kot povezavo med teritorialnim morjem Slovenije in območjem onkraj teritorialnih morij Hrvaške in Italije.

1077. Sodišče dodaja, da je izraz „junction“ mogoče dobesedno razumeti bodisi kot geografsko točko ali črto brez prostorske razsežnosti bodisi kot območje. Stik med Atlantskim oceanom in Sredozemskim morjem, na primer, je tako v Gibraltarski ožini; kot „junction“ je mogoče razumeti bodisi natančno črto prek ožine bodisi območje obale in morja v ožini.

(c) Umestitev „stika Slovenije z odprtim morjem“

1078. Naslednje vprašanje je, kje je geografska lokacija te povezave med Slovenijo (tj. teritorialnim morjem Slovenije) in odprtim morjem. Noben del meje teritorialnega morja Slovenije, kot ga je določilo arbitražno sodišče,²¹⁰² se neposredno ne dotika območja odprtega morja ali izključne ekonomske cone. Celotna meja teritorialnega morja Slovenije meji na teritorialni morji Italije ali Hrvaške. Tako torej ni nobenega kraja, kjer bi v tem trenutku teritorialno morje Slovenije neposredno mejilo na območje, na katerem uporabljeni pravni režim ohranja svobodo plovbe, preleta in polaganja podmorskih kablov in cevovodov ter drugo mednarodno dovoljeno rabo morja, ki se nanaša na te vrste svobode po 87. členu konvencije UNCLOS.

1079. Sodišče znova opozarja na določbo arbitražnega sporazuma, ki jo mora uporabiti v zvezi s tem vprašanjem. Po 4. členu sporazuma ima arbitražno sodišče nalogo, da določi „stik Slovenije z odprtim morjem“ in „režim za uporabo ustreznih morskih območij“, ²¹⁰³ pri čemer mora uporabiti „mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine“. ²¹⁰⁴ Iz pristojnosti in naloge sodišča, da določi „režim za uporabo ustreznih morskih območij“, izhaja, da sodišču ni treba šteti, da ima „režim“ na katerikoli lokaciji pomen, ki bi ga imel, če bi vsaka stranka na ustrezni razdalji od obale v celoti uveljavljala svoje pravice po konvenciji UNCLOS. Naloga, da se doseže „poštena in pravična odločitev, upoštevajoč vse relevantne okoliščine“, kar vključuje tudi presojo vitalnih interesov strank, od arbitražnega sodišča zahteva, da preuči, katere

²¹⁰² Gl. zgoraj, odst. 1014.

²¹⁰³ Arbitražni sporazum, 3. člen.

²¹⁰⁴ Arbitražni sporazum, 4. člen.

prilagoditve bi bile morebiti potrebne za doseg poštene in pravične odločitve. To izhaja tudi iz zelo splošne opredelitve načel, ki naj jih sodišče uporabi.

1080. Arbitražno sodišče je upoštevalo vse „relevantne okoliščine“, ki sta jih stranki predstavili, še posebej pomen, ki ga v luči geografskih značilnosti Severnega Jadrana pripisujeta vprašanju pravice dostopa do in iz Slovenije po morju in zraku ter izvajanja jurisdikcije nad ladjami in zrakoplovi, ki to pravico uveljavljajo.
1081. Arbitražno sodišče določi, da je stik med teritorialnim morjem Slovenije in odprtim morjem območje, na katerem ladje in zrakoplovi uživajo v svojem bistvu iste pravice dostopa do in iz Slovenije kot na odprtem morju. To območje povezuje teritorialno morje Slovenije z območjem, ki je onkraj 12 NM teritorialnih morij Hrvaške in Italije. Ta povezava izhaja iz opredelitve območja teritorialnega morja Hrvaške, ki leži ob meji z Italijo, vzpostavljeni z Osimsko pogodbo, na katerem se uporablja poseben pravni režim, kot je navedeno v nadaljevanju. Sodišče to območje poimenuje „območje stika“.
1082. Arbitražno sodišče je že določilo, da je meja med vodami Hrvaške in Slovenije geodetska črta od točke A na črti, ki zapira Zaliv, z začetnim geodetskim azimutom 299°04'45,2", do točke B na črti med T3 in T4, ki ju določa Osimska pogodba ter poteka proti severozahodu od točke A na črti, ki zapira Zaliv, in vzporedno s črto T2–T3 po Osimski pogodbi.²¹⁰⁵
1083. Območje stika je široko približno 2,5 NM in leži neposredno ob mejni črti, vzpostavljeni z Osimsko pogodbo, v teritorialnem morju Hrvaške. Območje stika je zamejeno s petimi geodetskimi črtami, ki povezujejo šest točk v naslednjem zaporedju:

točko T5, ki je točka na meji po Osimski pogodbi;²¹⁰⁶

točko T4, ki je točka na meji po Osimski pogodbi;²¹⁰⁷

točko B, ki je stičišče meje med morskima območjema Hrvaške in Slovenije z mejo po Osimski pogodbi, s koordinatami 45°33'57,4" S, 13°23'04,0" V;

točko C, ki je točka na meji med morskima območjema Hrvaške in Slovenije, s koordinatami 45°32'22,5" S, 13°27'07,7" V;

²¹⁰⁵ Gl. zgoraj, odst. 1014.

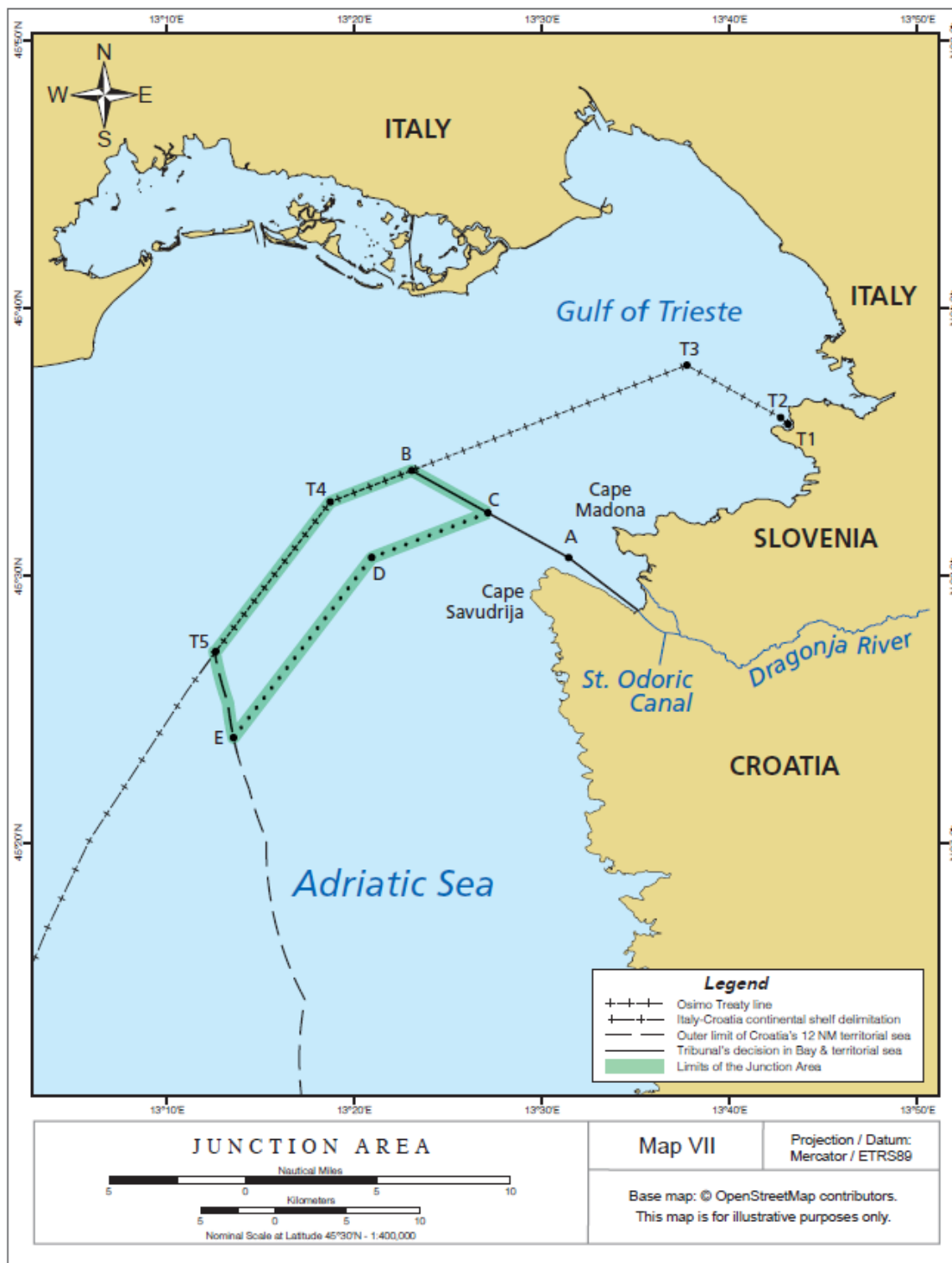
²¹⁰⁶ Izključno za svoje potrebe arbitražno sodišče za točko T5 upošteva koordinate 45°27'11,02" S, 13°12'37,68" V po jugoslovanskem koordinatnem sistemu.

²¹⁰⁷ Izključno za svoje potrebe arbitražno sodišče za točko T4 upošteva koordinate 45°32'46,99" S, 13°18'43,62" V po jugoslovanskem koordinatnem sistemu.

točko D, ki je točka proti kopnemu od lomne točke T4 na meji po Osimski pogodbi, s koordinatami 45°30'42,2" S, 13°20'56,3" V;

točko E, ki je točka na zunanji meji teritorialnega morja Hrvaške in leži 12 NM od obale Hrvaške, s koordinatami 45°23'56,6" S, 13°13'34,6" V;

in črto od točke E vzdolž zunanje meje teritorialnega morja Hrvaške do točke T5. Območje stika je prikazano na karti VII.

[Karta VII: Območje stika]

D. RAZMEJITEV EPIKONTINENTALNEGA PASU

1084. Slovenija zahteva epikontinentalni pas na območju „koridorja odprtega morja“²¹⁰⁸ in poziva arbitražno sodišče, naj v njem omeji pravico Hrvaške do vzpostavitve teritorialnega morja. Vendar pa se stališči strank razlikujeta glede tega, ali je razmejitev epikontinentalnega pasu sploh vprašanje.

1. Stališči strank**(a) Upravičenje do epikontinentalnega pasu****i. Stališče Slovenije**

1085. Na podlagi svojega zahtevka glede stika z odprtim morjem²¹⁰⁹ Slovenija opredeli „koridor odprtega morja v širini treh milj“, ²¹¹⁰ ki leži več kot 12 NM od njenega teritorialnega morja, kar po njeni argumentaciji „predstavlja območje, na katerem ima Slovenija pravice epikontinentalnega pasu“²¹¹¹, skladno s prvim odstavkom 76. člena konvencije UNCLOS ter mednarodnim običajnim pravom.²¹¹²

1086. Prvi odstavek 76. člena konvencije UNCLOS se glasi:

Epikontinentalni pas obalne države obsega morsko dno in podzemlje v podmorskih prostorih, ki se raztezajo zunaj njenega teritorialnega morja prek celotnega naravnega podaljška njenega kopenskega območja do zunanjega roba kontinentalnega obrobja, ali do oddaljenosti 200 morskih milj, računajoč od temeljnih črt, od katerih se meri širina teritorialnega morja, kjer zunanji rob kontinentalnega obrobja ne seže do te oddaljenosti.

1087. Po mnenju Slovenije njene „suverene pravice glede epikontinentalnega pasu obstajajo *ipso facto* in *ab initio* in niso odvisne od zasedbe ... ali izrecne razglasitve oziroma dejanskega izvajanja pravice.“²¹¹³ Slovenija priznava, da se upravičenja strank do epikontinentalnega pasu onkraj tega koridorja v širini 3 NM prekrivajo, in sicer na območju odprtega morja naprej od točke T5 po Osimski pogodbi iz leta 1975, ki izhajajo iz njunih „*ipso facto* pravic“ po konvenciji UNCLOS in mednarodnem običajnem pravu.²¹¹⁴ V zvezi s tem in ob upoštevanju dejstva, da „nobena od strank ni razglasila izključne ekonomske cone“, ²¹¹⁵ Slovenija trdi, da zgolj zaradi dejstva, da ima tudi Hrvaška upravičenje do epikontinentalnega pasu, „upravičenje Slovenije

²¹⁰⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.96.

²¹⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 8.20.

²¹¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.96.

²¹¹¹ Prav tam.

²¹¹² Memorandum Slovenije, odst. 8.20, 10.94, sklic na *North Sea Continental Shelf*, ICJ Poročila 1969, str. 3.

²¹¹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.53.

²¹¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 8.20; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 74:12–15; str. 75:8–18.

²¹¹⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.97.

preprosto ne izgine“²¹¹⁶ ter da se morajo prekrivajoča se upravičenja strank razmejiti v skladu z načeli in pravili mednarodnega prava v okviru določitve poteka morske meje med strankama“.²¹¹⁷ Po mnenju Slovenije „iz dejstva, da je naloga arbitražnega sodišča določiti stik Slovenije z odprtim morjem, izhaja, da so sporni tudi 'morski prostori' onkraj teritorialnega morja“.²¹¹⁸ Ugotavlja tudi, da točka c prvega odstavka 3. člena Arbitražnega sporazuma navaja „ustrezna morska območja“ v množini.²¹¹⁹

1088. Slovenija trdi, da narava rta Savudrija ne bi smela preprečiti upravičenja Slovenije do epikontinentalnega pasu²¹²⁰ in da rt predstavlja „tako relevantno okoliščino, kot bi jo bilo treba upoštevati, da bi iz obal pogodbenic izhajali učinki v smislu morskih upravičenj“, kot je epikontinentalni pas.²¹²¹

ii. Stališče Hrvaške

1089. Hrvaška zahtevo Slovenije po epikontinentalnem pasu gladko zanika kot „popolnoma neustrezno“²¹²² in ji očita „prilaščanje bogastev pod pretvezo morskega koridorja za dostop“,²¹²³ ki „krši najbolj osnovna pravila razmejitve na morju in vsa znana načela mednarodnega prava“.²¹²⁴

1090. Medtem ko Hrvaška domnevnega upravičenja Slovenije do epikontinentalnega pasu ne obravnava podrobno, Osimsko pogodbo označi za „nedotakljiv“ sporazum, ki je vzpostavil režim, po katerem Slovenija nima pravice do epikontinentalnega pasu.²¹²⁵ Hrvaška poleg tega opozarja, da osnutek sporazuma, ki ga je Slovenija predlagala 29. oktobra 1991, ni vseboval nobene „zahteve po podaljšani meji proti jugu, še manj pa po epikontinentalnem pasu“.²¹²⁶

²¹¹⁶ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 75:19–21.

²¹¹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 8.20, 10.98; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 75:21–23.

²¹¹⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.55.

²¹¹⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.56.

²¹²⁰ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 78:22–79:2, sklic na *Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the French Republic (United Kingdom/France)*, odločba z dne 30. junija 1977 in 14. marca 1978, RIAA zv. XVIII, str. 3–413 in *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS, zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2012. Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 11.02–05.

²¹²¹ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 4:8–5:3.

²¹²² Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.14; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 174:7–9.

²¹²³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.14; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 174:17–18.

²¹²⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.14.

²¹²⁵ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 94:19–95:12.

²¹²⁶ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 51:17–52:2.

1091. Kakorkoli že, Hrvaška ugotavlja, da je Vlada Republike Slovenije v Predlogu Pomorskega zakonika Republike Slovenije (sprejetega 23. marca 2001) z Uvodnimi pojasnili z dne 25. maja 2000 navedla, da ima Slovenija „značilnosti tako imenovane 'geografsko prikrajšane države', torej države brez lastnega epikontinentalnega pasu ali suverenih pravic v tem morskem območju, ter da zaradi geografske lege ne more razglasiti drugih morskih območij zunaj območja svoje suverenosti v smeri odprtega morja (zunanjega morskega pasu, izključne ekonomske cone)“.[poudarek dodan]²¹²⁷
1092. Zaradi svojega stališča, da Slovenija ni upravičena do epikontinentalnega pasu, Hrvaška ne predstavi nobenega podrobnega argumenta glede uporabljenega prava v zvezi z razmejitvijo epikontinentalnega pasu in razmejitvijo epikontinentalnega pasu Slovenije.

(b) Uporabljeno pravo v zvezi z razmejitvijo epikontinentalnega pasu

1093. Slovenija se sklicuje na prvi odstavek 83. člena konvencije UNCLOS, ki ureja razmejitev epikontinentalnega pasu med državami z obalami, ki mejijo druga na drugo,²¹²⁸ in določa:

Razmejitev epikontinentalnega pasu med državami, katerih obale so drugim nasproti ali mejijo druga na drugo, se ureja s sporazumom na podlagi mednarodnega prava, kot je določeno v členu 38 statuta Meddržavnega sodišča, da bi se dosegla pravična rešitev.²¹²⁹

1094. Slovenija poudarja, da prvi odstavek 83. člena konvencije UNCLOS ne daje prednosti nobenemu določenemu načinu razmejitve, temveč se sklicuje na „mednarodno pravo, kot je navedeno v členu 38 statuta Meddržavnega sodišča“.²¹³⁰ Trdi, da prvi odstavek 83. člena konvencije UNCLOS za „prednostni cilj“ postavlja dosego „pravične rešitve“.²¹³¹ Slovenija poudarja dejstvo, da je zasnova prvega odstavka 83. člena „izrazito drugačna“ od 6. člena Konvencije o epikontinentalnem pasu iz leta 1958, ki je dejansko dajal *prima facie* vlogo metodi enake oddaljenosti.²¹³²
1095. Slovenija trdi, da je Meddržavno sodišče v zadevah *North Sea* in *Tunisia/Libya* potrdilo, da metoda enake oddaljenosti ni zavezujoče pravilo mednarodnega prava in nima *a priori* prednosti pred drugimi metodami.²¹³³ Slovenija pravi, da je na podlagi teh precedensov nastalo pravilo

²¹²⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.59, sklic na Memorandum o Piranskem zalivu (Ljubljana, 7. april 1993), priloga HR-69.

²¹²⁸ Memorandum Slovenije, odst. 8.17.

²¹²⁹ Memorandum Slovenije, odst. 8.30–31, sklic na prvi odstavek 83. člena konvencije UNCLOS.

²¹³⁰ Memorandum Slovenije, odst. 8.32, 10.104; protimemorandum Slovenije, odst. 8.58.

²¹³¹ Memorandum Slovenije, odst. 8.32 in 10.99–102.

²¹³² Memorandum Slovenije, odst. 8.32 in 10.99.

²¹³³ Memorandum Slovenije, odst. 8.33–35, 10.99; protimemorandum Slovenije, odst. 8.60; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 79:3–18, sklic na *North Sea Continental Shelf*, sodba, ICJ Poročila 1969, str. 3 na str. 46–47, odst. 83, 85; str. 53, odst. 101(B), 101(C)(1); *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab*

„pravičnih načel/relevantnih okoliščin“, po katerem se epikontinentalni pas razmeji na podlagi sporazuma v skladu s pravičnimi načeli in ob upoštevanju vseh relevantnih okoliščin.²¹³⁴

1096. Po zatrdjevanju Slovenije novejša sodba Meddržavnega sodišča in arbitražnih razsodišč kažejo, da pravilo „pravičnih načel/relevantnih okoliščin“ vključuje tri korake: prvič, zaris začasne črte enake oddaljenosti, drugič, presojo relevantnih okoliščin, da se ugotovi, ali upravičujejo prilagoditev začasne črte, da se doseže pravična odločitev, in tretjič, preverjanje rezultata, doseženega s prvima dvema korakoma, da ne bi privedel do izrazito nesorazmernega izida.²¹³⁵
1097. Vendar pa Slovenija pravi, da postopek v treh korakih ni nujen in se ne uporablja v vseh primerih.²¹³⁶ Trdi, da metodologija enake oddaljenosti v tem primeru ni ustrezna.²¹³⁷ Prvič, ne sklada se z „zahtevo, da arbitražno sodišče določi stik Slovenije z odprtim morjem in mejo na morju opredeli tako, da se ta določitev upošteva“,²¹³⁸ hkrati pa je zaradi zgodovinskih pravic Slovenije in drugih posebnih okoliščin tako ali tako v nasprotju z razmejitvijo teritorialnega morja.²¹³⁹ Drugič, njena uporaba bi pripeljala do „radikalnega rezultata“, saj Slovenija sploh ne bi imela epikontinentalnega pasu in bi bila odrezana od območij epikontinentalnega pasu, do katerih je v preteklosti imela dostop,²¹⁴⁰ tega pa „nikakor ne bi bilo mogoče razumeti kot

Jamahiriya), sodba, ICJ Poročila 1982, str. 18 na str. 59, odst. 70; str. 79, odst. 110; *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, ICJ Poročila 1985, str. 13 na str. 47, odst. 63.

²¹³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 8.33–35, 10.101, sklic na *North Sea Continental Shelf*, sodba, ICJ Poročila 1969, str. 3 na str. 46, odst. 83; str. 53, odst. 101(B), 101(C)(1), *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*, sodba, ICJ Poročila 1982, str. 18 na str. 59–60, odst. 70; str. 79, odst. 110; in *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, ICJ Poročila 1985, str. 13 na str. 38–39, odst. 45; str. 47, odst. 63.

²¹³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 8.36, 10.103, sklic na *Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia)*, sodba, ICJ Poročila 2012, str. 624 na str. 695–98, odst. 190–99; *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, ICJ Poročila 1985, str. 3 na str. 86, odst. 60; *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, sodba, ICJ Poročila 2009, str. 61 na str. 101, odst. 115–16. Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 8.61.

²¹³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 8.36, 10.104; protimemorandum Slovenije, odst. 8.62, 11.06–08, sklic na *Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia)*, sodba, ICJ Poročila 2012, str. 624 na str. 696, odst. 194; *Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia)*, ločeno mnenje sodnika Abrahama, ICJ Poročila 2012, str. 730 na str. 735–36, odst. 21, 23; *Delimitation of Maritime Boundary between Guyana and Suriname*, zadeva PCA št. 2004–04, razsodba z dne 17. septembra 2007, odst. 342; *Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras)*, sodba, ICJ Poročila 2007, str. 659 na str. 745, odst. 283.

²¹³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 8.40 in 10.106; protimemorandum Slovenije, odst. 8.62; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 79:19–80:1.

²¹³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 8.40.

²¹³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 8.40 in 10.109–14.

²¹⁴⁰ Memorandum Slovenije, odst. 8.41 in 10.106; protimemorandum Slovenije, odst. 8.62; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 80:1–7.

pravično rešitev²¹⁴¹. In tretjič, razmejitev na morju brez uporabe metodologije enake oddaljenosti ne bi privedla do za Hrvaško nesorazmernega rezultata.²¹⁴²

1098. Zato Slovenija trdi, da je ustrezna metoda razmejitve epikontinentalnih pasov strank taka, ki bo upoštevala relevantne geografske, zgodovinske in gospodarske okoliščine.²¹⁴³

(c) Predlagane meje epikontinentalnega pasu

1099. Na podlagi navedenega Slovenija zagovarja, da bi bila pravična razmejitev njenega upravičenja do epikontinentalnega pasu taka, da se zariše 3 NM širok koridor od stika Slovenije z odprtim morjem v smeri jug-jugozahod do presečišča z vzporednikom $45^{\circ}10'$ severne zemljepisne širine, kot je prikazano na sliki 10.11 v memorandumu Slovenije in spodaj.²¹⁴⁴

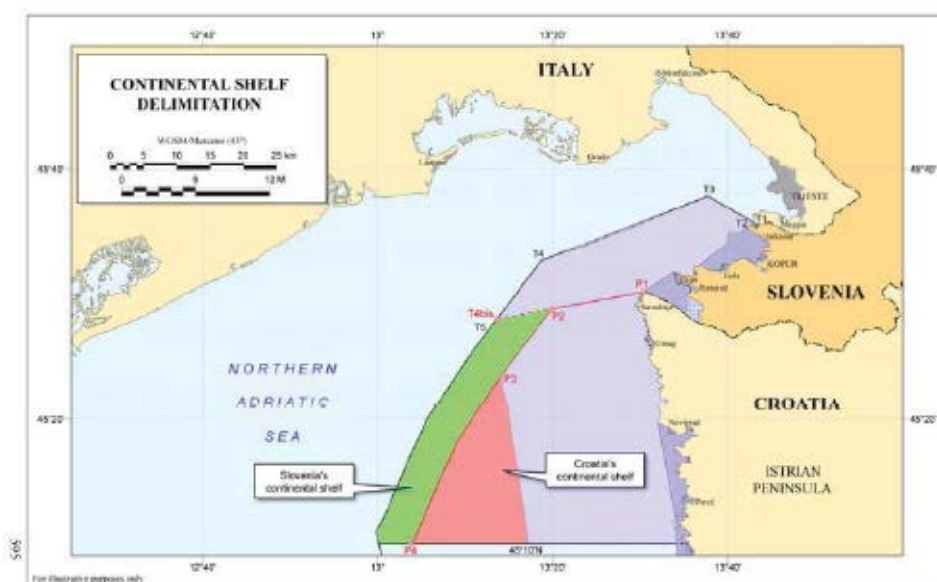

Figure 10.11

(Memorandum Slovenije, slika 10.11)

1100. Slovenija trdi, da je predlagana južna meja slovenskega epikontinentalnega pasu primerna iz treh razlogov.²¹⁴⁵ Prvič, sklada se z začasno mejo slovenske zaščitne ekološke cone.²¹⁴⁶ Drugič, sklada se z obmejnim območjem na morju za področje obmejnega morskega ribolova po

²¹⁴¹ Memorandum Slovenije, odst. 8.40, 10.106–07, sklic na *North Sea Continental Shelf*, sodba, ICJ Poročila 1969, str. 3 na str. 50, odst. 91. Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 8.62.

²¹⁴² Memorandum Slovenije, odst. 8.42, 10.120, 10.137–46; slike 10.12, 10.13, 10.14, 10.15.

²¹⁴³ Memorandum Slovenije, odst. 10.114.

²¹⁴⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.114; protimemorandum Slovenije, odst. 11.10; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 80:11–25.

²¹⁴⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.117.

²¹⁴⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.117, sklic na razpravo v njenem memorandumu, odst. 9.75–77.

Sporazumu med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS) iz leta 1997, ki odraža zgodovinske pravice in interese obeh strank.²¹⁴⁷ Tretjič, dejstvo, da si je Slovenija v okviru SFRJ s Hrvaško delila pravice do epikontinentalnega pasu, „upravičuje priznavanje suverenih pravic Slovenije nad razumno velikim območjem epikontinentalnega pasu, ki leži na morju od območja, določenega s SOPS“.²¹⁴⁸

1101. Nazadnje Slovenija trdi, da bi predlagana razmejitev „vsaki od strank dodelila morsko območje, ki ni nesorazmerno glede na dolžino njunih zadevnih obal“.²¹⁴⁹ Slovenija trdi, da je po razmejitvi, ki jo predlaga, razmerje med slovenskim morskim prostorom (približno 555 km²) in hrvaškim pomorskim prostorom (približno 1040 km²) 1 : 1,9 v korist Hrvaške (številke, ki jih tu navaja Slovenija, vključujejo notranje morske vode).²¹⁵⁰ Kot navaja Slovenija, to razmerje ni nesorazmerno, saj je razmerje med dolžinama relevantnih obal strank 1 : 2.²¹⁵¹
1102. Slovenija še trdi, da njen zahtevek glede epikontinentalnega pasu ni nesorazmeren, če se postavi v kontekst Jadranskega morja kot celote, kjer je ne glede na to, ali se notranje morske vode upoštevajo ali ne, razmerje med pomorskim upravičenjem Hrvaške in dolžino njene obale bistveno večje kot pri Sloveniji.²¹⁵²

2. Analiza arbitražnega sodišča

1103. Posledica zgornjih odločitev arbitražnega sodišča v zvezi z mejo med Slovenijo in Hrvaško na morju ter stikom Slovenije z odprtim morjem je, da je meja na morju med Slovenijo in Hrvaško, ki sega od točke A na vhodu v Zaliv do točke B na črti po Osimski pogodbi, meja za vse namene in da Slovenija nima morskega območja, ki bi segalo zahodno od te morske meje. Zahtevek Slovenije glede pravic do epikontinentalnega pasu torej ni skladen z odločitvijo o upravičenjih obeh držav na tem območju, zaradi česar se vprašanje razmejitve epikontinentalnega pasu ne zastavlja.

E. DOLOČITEV REŽIMA ZA UPORABO USTREZNIH MORSKIH OBMOČIJ

1104. Točka (c) prvega odstavka 3. člena Arbitražnega sporazuma arbitražno sodišče še poziva, naj določi režim za uporabo ustreznih morskih območij. Stranki sta predložili zahtevka glede režima za uporabo ustreznih morskih območij. Na ustni obravnavi je Slovenija poleg tega

²¹⁴⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.117, sklic na razpravo v njenem memorandumu, odst. 9.137.

²¹⁴⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.117.

²¹⁴⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.120.

²¹⁵⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.143–44.

²¹⁵¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.143–44; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 81:5–7.

²¹⁵² Memorandum Slovenije, odst. 10.145–46, sklic na слиki 10.14 in 10.15.

predlagala poseben režim rabe v Zalivu ob domnevi, da zaliv v celoti predstavlja slovenske notranje morske vode.

1. Stališči strank

(a) Režim za uporabo teritorialnega morja

i. Stališče Slovenije

1105. Slovenija se strinja, da ni potrebna posebna prilagoditev običajnega pravnega režima, ki se uporablja za teritorialno morje – kot je opisan v 2. ter 17.–32. členu konvencije UNCLOS.²¹⁵³ Tako Slovenija trdi, da imajo ladje vseh držav pravico do neškodljivega prehoda in da posebna pravila, ki se uporabljajo za trgovske ladje in za ladje, ki se uporabljajo v pridobitne namene, ter za vojne in za druge državne ladje, ki se ne uporabljajo v pridobitne namene, delujejo na običajen način.²¹⁵⁴ Slovenija navaja še: ker je Jadransko morje polzaprto morje, so določbe 123. člena konvencije UNCLOS o sodelovanju „nedvomno del pravnega ozadja pomorskih vidikov v tej zadevi“.²¹⁵⁵
1106. Slovenija ugotavlja, da so pravice do ribolova²¹⁵⁶ in pomorske plovne poti v teritorialnih morjih strank že urejene²¹⁵⁷ s SOPS ter z memorandumom o soglasju med Italijo, Slovenijo in Hrvaško z dne 19. maja 2000, ki je bil podlaga za shemo ločene plovbe Mednarodne pomorske organizacije (IMO) iz leta 2004.²¹⁵⁸ Vendar pa Slovenija trdi, da „je za zaščito zgodovinskih pravic Slovenije do ribolova potrebna potrditev obstoječih posebnih režimov“.²¹⁵⁹ V zvezi s tem Slovenija poziva arbitražno sodišče, naj „razsodi in razglasi“, da pravice Slovenije do ribolova po SOPS in pogodbi o pristopu Hrvaške k EU „predstavljajo režim zgodovinskih pravic Slovenije do ribolova v hrvaškem teritorialnem morju“.²¹⁶⁰ To je po mnenju Slovenije nujno zaradi težav pri uresničevanju in negotovosti v povezavi s temi režimi na podlagi mednarodnih

²¹⁵³ Memorandum Slovenije, odst. 10.123.

²¹⁵⁴ Prav tam.

²¹⁵⁵ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 46:14–18.

²¹⁵⁶ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 51:11–12.

²¹⁵⁷ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 51:7–20.

²¹⁵⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.124–25, sklic na Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS), 28. april 1997, priloga SI-295; Memorandum o soglasju med Vlado Republike Slovenije, Vlado Republike Hrvaške in Vlado Italijanske republike za uvedbo skupnega plovne sistema in sheme ločene plovbe v severnem delu severnega Jadrana, 19. maj 2000, priloga SI-310.

²¹⁵⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.30.

²¹⁶⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.33; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 51:13–52:11.

pogodb s Hrvaško.²¹⁶¹ Kot trdi Slovenija, bo „obstoječi pravni okvir, ki bo občasno brez dvoma spremenjen, ostal v veljavi; zato ni razloga, da bi rzsodba nanj vplivala“.²¹⁶²

1107. Slovenija trdi, da lahko sodišče z rzsodbo vzpostavi režime, ki „spreminjajo ali začasno ukinjajo učinek določb konvencije UNCLOS med Slovenijo in Hrvaško, pod pogojem, da se ne nanašajo na določbo, odstop od katere bi bil v nasprotju z uresničevanjem predmeta in namena konvencije, in da taka ureditev ne vpliva na uporabo temeljnih načel konvencije UNCLOS“.²¹⁶³
1108. V odgovor na argumente Hrvaške Slovenija ugotavlja, da Hrvaška „neutemeljeno povezuje 'stik Slovenije z odprtim morjem' in 'režim za uporabo ustreznih morskih območij'“.²¹⁶⁴ Trdi tudi, da se Hrvaška sklicuje na „režim neškodljivega prehoda“,²¹⁶⁵ pri čemer pa prezre, da je pravica do neškodljivega prehoda občutno omejena z „obstoječo shemo ločene plovbe po IMO, ki se lahko občasno spremeni“.²¹⁶⁶
1109. Slovenija ugovarja tudi nejasni hrvaški izjavi, da „mora [režim za uporabo] omogočiti čim bolj neoviran dostop do odprtega morja, v skladu z mednarodnim pravom“ [dodala Slovenija].²¹⁶⁷ Slovenija predvsem trdi, da je izraz „dostop“ nejasen in „močno obremenjen“ z besedno zvezo „čim bolj neoviran“, Hrvaška pa ne navaja, na katera pravila mednarodnega prava se sklicuje.²¹⁶⁸ Poleg tega Slovenija opozarja, da Hrvaška v svojih predlogih ne omenja odhajajočih ladij,²¹⁶⁹ letal²¹⁷⁰ ali drugih pomembnih elementov pravice do komunikacije.²¹⁷¹
1110. Slovenija trdi, da je hrvaška ureditev neustrezna za „izpolnjevanje vitalnih interesov Slovenije glede ozemelskega stika z odprtim morjem“.²¹⁷² V zvezi s 45. členom konvencije UNCLOS Slovenija navaja, da je pravica neškodljivega prehoda „daleč od neovirane komunikacije“²¹⁷³ ter da niti pravica tranzitnega prehoda niti pravica prehoda po arhipelaških plovnih poteh ne zagotavljata pravice neoviranega prehoda.²¹⁷⁴

²¹⁶¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.30–32; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 52:11–14.

²¹⁶² Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 47:3–9.

²¹⁶³ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 45:5–14.

²¹⁶⁴ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 84:20–24, 87:19–20.

²¹⁶⁵ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 87:20–21.

²¹⁶⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.11; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 88:4–10.

²¹⁶⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.13; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 88:12–15.

²¹⁶⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.13; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 88:15–23.

²¹⁶⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.18; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 87:17–24.

²¹⁷⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.19.

²¹⁷¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.25.

²¹⁷² Protimemorandum Slovenije, odst. 12.20.

²¹⁷³ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.22.

²¹⁷⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.23.

ii. Stališče Hrvaške

1111. Po mnenju Hrvaške je namen točke (c) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma zagotoviti pomorski dostop v teritorialnem morju Hrvaške, ne pa opredeliti suverenost ali pravice do virov.²¹⁷⁵ Hrvaška opozarja, da medtem ko arbitražni sporazum velja samo za Hrvaško in Slovenijo, celovite rešitve za „režim za uporabo“ ni mogoče iskati samo na eni strani razmejitvene črte po Osimski pogodbi.²¹⁷⁶ Pri tem trdi, da arbitražno sodišče Italiji sicer ne more naložiti nikakršnih obveznosti, lahko pa upošteva obveznosti, ki jih Italija že ima v skladu z obstoječimi predpisi in jih dosledno izpolnjuje.²¹⁷⁷
1112. Hrvaška zatrjuje, da je v pomorskem pravu priznan nabor pravic pomorskega prehoda, in sicer neškodljivega prehoda skozi teritorialno morje, tranzitnega prehoda skozi mednarodne ožine, prehoda skozi izključno ekonomsko cono in prehoda po arhipelaških plovni poteh.²¹⁷⁸ Hrvaška priznava, da bi morala biti plovila, ki plujejo pod slovensko zastavo, in tuja plovila, namenjena v slovenska pristanišča, upravičena do varnega in neoviranega prehoda skozi hrvaške vode.²¹⁷⁹ Kot trdi Hrvaška, sama ravna skladno s tem režimom, pri čemer Slovenija uživa neoviran dostop do odprtega morja.²¹⁸⁰
1113. Glede na uporabljena pravila pomorskega prava in shemo ločene plovbe IMO, ki po trditvah Hrvaške od uvedbe v letu 2004 deluje tako rekoč brez incidenta, Hrvaška meni, da obstaja „majhna praktična potreba po dodatnih jamstvih ali pa je sploh ni“. ²¹⁸¹ Trdi, da bi „moral za stik in režim *mutatis mutandis* veljati običajni režim neškodljivega prehoda skozi mednarodne ožine po konvenciji UNCLOS in ob upoštevanju obstoječe sheme IMO“. ²¹⁸²
1114. Hrvaška trdi, da je sklicevanje Slovenije na geografsko prikrajšanost „nerelevantno za pravice Slovenije do tranzita ali dostopa prek hrvaških teritorialnih voda“, in navaja, da imajo po konvenciji UNCLOS „posebne pravice tranzita samo neobalne države“. ²¹⁸³ Čeprav se Hrvaška strinja, da je s stališča splošne uporabe 123. člena konvencije UNCLOS Jadransko morje polzaprto morje, trdi, da je to za arbitražno sodišče le omejeno uporabno, saj v „nasprotju z arbitražnim sporazumom 123. člen izhaja iz tega, da morsko območje in suverene pravice

²¹⁷⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.47.

²¹⁷⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 10.84.

²¹⁷⁷ Prav tam.

²¹⁷⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 10.89, sklic na James Crawford, *Brownlie's Principles of Public International Law* (2012), str. 316–20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 183:19–24; 184:11–185:1.

²¹⁷⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.69, 10.90.

²¹⁸⁰ Prav tam.

²¹⁸¹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.91.

²¹⁸² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 185:2–7.

²¹⁸³ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 102:10–14.

določa kopno in da je treba razmejitev opraviti v skladu z mednarodnim pravom, ne pa v skladu s splošno pravičnostjo“.²¹⁸⁴

1115. Hrvaška poleg tega navaja, da „ne gre pričakovati, da bi bil minimalni pravni okvir“ zakonodaje EU, mednarodnih pogodb in predpisov, ki trenutno urejajo ravnanje strank v teritorialnem morju, „predmet neugodnih sprememb“, ki bi upravičevale strožji režim.²¹⁸⁵ Če pa bi se arbitražnemu sodišču za uporabo ustreznih morskih območij zdel potreben strožji režim, Hrvaška navaja, da ta „ne bi smel presegati uporabe določb konvencije UNCLOS iz leta 1982 o neškodljivem prehodu skozi mednarodne ožine na območju, ki po analogiji obsega plovno pot proti severu iz sheme ločene plovbe IMO, če plovna pot ali njen podaljšek od točke 5 spada v hrvaško teritorialno morje“.²¹⁸⁶

(b) Režim za uporabo epikontinentalnega pasu

1116. Slovenija trdi, da je pravni režim epikontinentalnega pasu zajet v členih 77 do 82 in 85 konvencije UNCLOS²¹⁸⁷ ter da ga ni treba prilagajati niti za slovenski niti za hrvaški epikontinentalni pas.²¹⁸⁸ Tako Slovenija zahteva suverene pravice in jurisdikcijo na delu epikontinentalnega pasu, ki ji je dodeljen v skladu z zgornjimi pojasnili.²¹⁸⁹
1117. Slovenija ugotavlja, da razen obveznosti, ki bi utegnile izhajati iz prihodnjih pravil EU, ne kaže, da bi obstajale posebne obveznosti na tem območju.²¹⁹⁰
1118. Hrvaška trdi, da „Slovenija nima epikontinentalnega pasu“.²¹⁹¹ Še posebej poudarja, da Slovenija, ki je „zaradi geografske lege omejena s teritorialnima morjema Hrvaške in Italije, ne more zahtevati izključne ekonomske cone ali epikontinentalnega pasu“.²¹⁹²

(c) Režim za uporabo odprtega morja

1119. Slovenija trdi, da je pravni režim odprtega morja zajet v členih 86 do 115 konvencije UNCLOS²¹⁹³ in da ga je treba „v celoti uporabljati v koridorju [odprtega morja]“.²¹⁹⁴ Tako

²¹⁸⁴ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 138:8–12.

²¹⁸⁵ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 135:8–21; 138:22–139:3.

²¹⁸⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 10.91.

²¹⁸⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.126; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 55:2–3.

²¹⁸⁸ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 55:2–5.

²¹⁸⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.127; protimemorandum Slovenije, odst. 12.35.

²¹⁹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.128, op. 112.

²¹⁹¹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 96:3.

²¹⁹² Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 102:15–21.

²¹⁹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.37; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 55:12–13.

Slovenija trdi, da v koridorju vse države, s Hrvaško in Slovenijo vred, uživajo svobodo odprtega morja, vključno s svobodo plovbe in preletanja.²¹⁹⁵

1120. Poleg tega Slovenija trdi, da bi se moral pravni režim odprtega morja po konvenciji UNCLOS uporabljati „na območju onkraj točke P3 [prikazanem na sliki 10.9 za odstavkom 1054 zgoraj], ki označuje zunanjo črto koridorja odprtega morja, dokler ne doseže območja, na katerem bi utegnile imeti prekrivajoče se zahteve tretje države, nad katerimi arbitražno sodišče nima nobene pristojnosti.“²¹⁹⁶ Slovenija navaja, da arbitražno sodišče nima naloge določiti najjužnejše meje za uporabo režima odprtega morja, saj nima pristojnosti na območjih, na katerih bi utegnile tretje države imeti prekrivajoče se zahteve.²¹⁹⁷ Vseeno pa Slovenija trdi, da bi moralo arbitražno sodišče določiti, da – če bi Hrvaška zahtevala suverene pravice nad delom tega območja – tak zahtev ne bi mogel ogroziti stika Slovenije z odprtim morjem.²¹⁹⁸ Slovenija še posebej poudarja, da „bo razsodba arbitražnega sodišča, ki bo določila območje odprtega morja južno od črte stika, ... pomenila, da nobena od strank ne bo upravičena do razglasitve izključne ekonomske cone na tem območju, [kar] je bistveno, da razsodba izpolni vitalni interes Slovenije po neposrednem stiku z odprtim morjem“.²¹⁹⁹

1121. Hrvaška trdi, da „bi bilo mogoče režim dostopa iz slovenskega teritorialnega morja do odprtega morja, torej neposredno povezavo med njima, mogoče doseči samo z režimom neškodljivega prehoda po obstoječem mednarodnem pravu“.²²⁰⁰ Po mnenju Hrvaške ni potreben noben poseben režim po konvenciji UNCLOS, saj „na tem območju ni nobene ožine po obstoječem mednarodnem pravu in obstoječi opredelitvi 'ožine'“.²²⁰¹

2. Analiza arbitražnega sodišča

(a) Režim na območju stika

1122. Arbitražno sodišče se zdaj posveti režimu, ki se uporablja za območje stika.²²⁰² Sodišče znova opozarja, da sta mu stranki s 4. členom Arbitražnega sporazuma dali nalogo, naj določi režim za uporabo ustreznih morskih območij in pri tem uporablja „mednarodno pravo, pravičnost in

²¹⁹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.129.

²¹⁹⁵ Prav tam.

²¹⁹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.130.

²¹⁹⁷ Prav tam.

²¹⁹⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.130; protimemorandum Slovenije, odst. 12.39; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 91:6–16.

²¹⁹⁹ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 55:16–21.

²²⁰⁰ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 102:22–25.

²²⁰¹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 102:25–103:2.

²²⁰² Kot določa odst. 1083 zgoraj.

načelo dobrososedskih odnosov za doseg poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine“. To navodilo je skrbno preučilo in ob upoštevanju zahtevkov strank, okvira, določenega s konvencijo UNCLOS, in geografskih značilnosti severnega Jadrana opredelilo režim, ki izpolnjuje to navodilo.

i. Vsebina in obseg svobode komunikacije

1123. Namen režima, ki ga je določilo arbitražno sodišče, je hkrati Hrvaški zagotoviti celovitost njenega teritorialnega morja, Sloveniji pa svobodo komunikacije med njenim ozemljem in odprtim morjem. Za ta namen se mu zdi nujno, da na območju stika²²⁰³ obstaja svoboda komunikacije za namen neoviranega in neovirljivega dostopa do Slovenije in iz nje, z njenim teritorialnim morjem in zračnim prostorom vred. Ta svoboda pomeni svobodo plovbe in preletanja ter svobodo polaganja podmorskih kablov in cevovodov ter druge mednarodno dovoljene uporabe morja, ki se nanašajo na to svobodo, kot so tiste, povezane z delovanjem ladij, zrakoplovov, podmorskih kablov in cevovodov.
1124. Ta svoboda velja za vse ladje in zrakoplove, civilne in vojaške, vseh zastav ali držav registracije, enakopravno in brez diskriminacije na podlagi državne pripadnosti. Razširitev teh pravic na ladje in zrakoplove vseh držav, in ne zgolj na slovenske ladje in zrakoplove, je potrebna za praktično uresničevanje pravic dostopa do slovenskih pristanišč in voda ter iz njih, kar se ne nanaša samo na slovenska plovila in zrakoplove, temveč tudi na plovila, ki plujejo, in zrakoplove, ki letijo pod zastavo vseh držav razen Slovenije.
1125. Ladje in zrakoplovi so na zgoraj opisanem območju stika upravičeni do svobode komunikacije na poti do Slovenije in iz nje, z njenim teritorialnim morjem in zračnim prostorom vred.
1126. Svoboda komunikacije na območju stika ne vključuje svobode do raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja ali gospodarjenja z naravnimi bogastvi, živimi ali neživimi, v vodah, na morskem dnu ali v podzemlju na območju stika. Prav tako ne vključuje pravice do graditve ali uporabe umetnih otokov, postrojev ali naprav, niti pravice do znanstvenega raziskovanja morja, niti pravice do sprejemanja ukrepov za varstvo ali ohranjanje morskega okolja.
1127. V nasprotju z neškodljivim preходом svoboda komunikacije na območju stika ni pogojena z nobenim merilom neškodljivosti in je pod nobenim pogojem ni mogoče ukiniti. Svoboda komunikacije na območju stika ni podvržena nobeni obveznosti podvodnih plovil, da morajo pluti po površini, niti nobenemu nadzoru ali zahtevam obalne države, razen tistih, ki so dovoljeni skladno s pravnim režimom izključne ekonomske cone po konvenciji UNCLOS.

²²⁰³ Ta posebni režim za območje stika ne vpliva na nobeno drugo območje teritorialnega morja Hrvaške.

1128. V nasprotju s tranzitnim preходом je svoboda komunikacije na območju stika izvršljiva, kot da bi šlo za svobodo odprtega morja, izvršljivo v izključni ekonomski coni. Zanj ne veljajo nikakršne dodatne omejitve in pogoji, razen kakor določa ta razsodba. Vključuje svobodo plovbe in preletanja in svobodo polaganja podmorskih kablov in cevovodov ter druge mednarodnopravno dovoljene uporabe morja, ki se nanašajo na te vrste svobode. Za polaganje podmorskih kablov in cevovodov veljajo pogoji, določeni v 79. členu konvencije UNCLOS, skupaj s pravico Hrvaške, da po četrtem odstavku 79. člena določi pogoje za polaganje kablov in cevovodov, ki prehajajo v druge dele hrvaškega teritorialnega morja.

ii. Jamstva in omejitve svobode komunikacije

1129. Da se zagotovi svoboda komunikacije, kakor je opredeljena zgoraj, je po mnenju arbitražnega sodišča potrebno, da ladje in zrakoplovi vseh zastav in vseh vrst, civilni in vojaški, ki uresničujejo svobodo komunikacije, na območju stika niso podvrženi vkrcanju, aretaciji, pridržanju, odvrčanju s poti ali kakršnikoli drugi obliki poseganja s strani Hrvaške.²²⁰⁴

1130. Treba je razlikovati med pravico Hrvaške, da predpisuje zakone in druge predpise za ladje in zrakoplove na območju stika na eni strani, in pravico Hrvaške, da sprejema ukrepe za izvrševanje lastnih zakonov in drugih predpisov na tem območju na drugi. Arbitražnemu sodišču se zdi pošteno, pravično in praktično, da je Hrvaška še naprej upravičena do sprejemanja zakonov in drugih predpisov, ki se uporabljajo za nehrvaške ladje²²⁰⁵ in zrakoplove na območju stika, s čimer se izvajajo splošno sprejeti mednarodni standardi po drugem in tretjem odstavku 39. člena konvencije UNCLOS. Ladje in zrakoplovi, ki uresničujejo katerikoli vidik svobode komunikacije, bi bili zavezani k izpolnjevanju takšnih hrvaških zakonov in drugih predpisov.

1131. V zvezi s tem arbitražno sodišče pripominja, da je območje stika majhno in da Hrvaška ohranja svoje pravice do izvrševanja lastnih zakonov in drugih predpisov na vseh drugih območjih svojega teritorialnega morja in drugih morskih območjih v skladu s konvencijo UNCLOS. Omeniti velja, da ta razsodba ne vpliva na pravico Hrvaške, da izvaja izvršilne ukrepe zunaj

²²⁰⁴ Arbitražno sodišče ugotavlja, da so bili v pravnih aktih vzpostavljeni posebni režimi, ki zagotavljajo pravice do neoviranega dostopa v teritorialnih vodah nekaterih ožin in ki jasno presegajo pravice tranzitnega prehoda po točki (c) 35. člena konvencije UNCLOS. Gl. npr. 1. člen pogodbe o ukinitvi pristojbin za Sundski preliv (*Treaty on the Redemption of the Sound Dues*), sklenjene v Københavnu 14. marca 1857, C. Parry, *Consolidated Treaty Series*, zv. 116, št. 357 (1969). Opozoriti velja, da so danske ožine primer morskega območja vitalnega interesa za Dansko in druge baltske države, gl. Kaare Bangert, Belts and Sund, v: *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*, odst. 1–3 (R. Wolfrum, ur., 2013); Erik Brül, *La topographie, la fonction géographique et l'histoire politique des détroits*, Recueil des Cours, zv. 55, str. 604 (1936).

²²⁰⁵ Odločitev arbitražnega sodišča ne vpliva na pravico sprejemanja zakonov in drugih predpisov v zvezi s hrvaškimi ladjami.

območja stika v skladu z mednarodnim pravom. Te pravice vključujejo pravico do sprejemanja izvršilnih ukrepov v zvezi s kršitvami hrvaške zakonodaje na območju stika.

1132. Za zagotovitev poštenega, pravičnega in praktičnega rezultata je po mnenju arbitražnega sodišča nujno, da Hrvaška na območju stika ohrani pravico, da se odzove na zaprosilo poveljnika ladje ali diplomatskega agenta oziroma konzularnega funkcionarja države, pod katere zastavo plove ladja, za pomoč hrvaških organov, izjemoma pa tudi pravico, da na območju stika izvaja pristojnosti po 221. členu konvencije UNCLOS v zvezi s pomorskimi nezgodami.
1133. Za zagotovitev poštenega in pravičnega rezultata arbitražno sodišče meni, da je treba vse pravice in obveznosti, ki izhajajo iz te razzodbe, uresničevati in izpolnjevati v dobri veri in na razumen način ter v skladu z drugimi uporabljenimi pravili mednarodnega prava.

iii. Dolžnost sodelovanja in drugi dogovori med strankama

1134. V vsakem primeru se morajo pravice in obveznosti po režimu na območju stika uresničevati v dobri veri ob upoštevanju pravic in obveznosti drugih držav. Ker je območje stika majhno in leži v bližini sosednjih držav, arbitražno sodišče ugotavlja, da je ta obveznost izjemno pomemben element pravnega režima na območju stika. Hkrati opozarja na izrecne obveznosti po členih 123 (Sodelovanje obalnih držav ob zaprtih ali polzaprtih morjih), 300 (Dobra vera in zloraba pravic) in 301 (Miroljubne uporabe morja) konvencije UNCLOS.
1135. Poleg tega obstaja veliko mednarodnih pogodb in drugih dogovorov, po katerih države sodelujejo z namenom zagotoviti, da omejitve njihove pravice do izvajanja jurisdikcije kršiteljem predpisov ne bi omogočile, da se izognejo pravnemu nadzoru.²²⁰⁶ Arbitražno sodišče opozarja na pomen takih sporazumov in podobnih praktičnih dogovorov ter stranki spodbuja, naj pri uresničevanju svojih pravic in obveznosti v severnem Jadranu v celoti sodelujeta med seboj in z drugimi državami. Poudarja, da posebni režim za območje stika stranki zavezuje k medsebojnemu sodelovanju, toliko kot je potrebno, da območje stika ne bi nerazumno preprečevalo izvajanja izvršilnih dejanj po tej razzodbi.

²²⁰⁶

Gl. npr. Konvencijo OZN proti prepovedani trgovini z mamili in psihotropnimi substancami, sklenjeno na Dunaju 20. decembra 1988, 1582 UNTS 95. Drug primer so pogodbe med državami o ladijskem spremstvu, ki uslužbencem organov pregona ene države podeljujejo pravico do vkrcanja na krov v teritorialnih vodah druge države in izvrševanja nekaterih suverenih pristojnosti v zvezi s temi ladjami. Podobno sta se Hrvaška in Slovenija v Pariškem memorandumu o soglasju glede nadzora, ki ga opravlja inšpekcija za varnost plovbe (39. amandmaju, sprejetem 27. maja 2016) zavezali k sistemu učinkovitega nadzora, ki ga opravlja inšpekcija za varnost plovbe, inšpekcijam in izmenjavi informacij v skladu z memorandumom.

1136. Ta razsodba ne vpliva na druge obstoječe ali prihodnje sporazume med strankama. Nič v tej razsodbi prav tako ne vpliva na shemo ločene plovbe Mednarodne pomorske organizacije (IMO) v severnem Jadranu ali na mednarodna pravila, ki se uporabljajo v zračnem prometu.
1137. Prav tako za nič v tej razsodbi ni mogoče šteti, da se nanaša na katerekoli pravice ali obveznosti strank, ki izhajajo iz prava EU.
1138. Vse to ne vpliva na pravice in obveznosti Hrvaške in Slovenije po konvenciji UNCLOS na delih njenih teritorialnih morij in drugih morskih območjih, ki niso območje stika, razen če je to potrebno, da se zagotovi uporaba režima, določenega s to razsodbo.
1139. Meja med teritorialnima morjema Hrvaške in Slovenije, posebni režim za območje stika ter pravice in obveznosti Hrvaške in Slovenije, določeni s to razsodbo, trajajo, če in dokler se ne spremenijo s sporazumom med obema državama.
1140. Arbitražno sodišče ugotavlja, da države pogodbenice konvencije UNCLOS ne smejo sklepati sporazumov, ki bi posegali v uporabo temeljnih načel, zapisanih v njej.²²⁰⁷ Z zadovoljstvom ugotavlja, da je zgoraj opisani posebni režim za območje stika skladen s temi temeljnimi načeli.

(b) Režim za uporabo epikontinentalnega pasu

1141. Zaradi odločitve arbitražnega sodišča glede meje na morju ni treba vzpostaviti nikakršnega posebnega režima uporabe, ki bi se razlikoval od tistega, ki se za epikontinentalni pas že uporablja po mednarodnem pravu.

(c) Režim za uporabo odprtega morja

1142. Arbitražno sodišče prav tako meni, da ni treba vzpostaviti nikakršnega posebnega režima uporabe v zvezi z „odprtim morjem“ – tj. območjem, ki presega mejo teritorialnega morja pri 12 NM, kot je določeno v 3. členu konvencije UNCLOS. Kot je bilo pojasnjeno: če bi obalne države uveljavljale svoje pravice do izključne ekonomske cone po konvenciji UNCLOS, bi vsak del „odprtega morja“ v Jadranskem in Sredozemskem morju lahko postal izključna ekonomska cona. Mednarodno pravo ne terja vzpostavitve posebnega režima za dele izključne ekonomske cone v severnem Jadranskem morju; prav tako tega ne terjata niti pravičnost niti načelo dobrososedskih odnosov. Arbitražno sodišče z zadovoljstvom ugotavlja, da iz njegovega odločanja glede „stika Slovenije z odprtim morjem“ in režima za uporabo teritorialnega morja izhaja poštena in pravična odločitev.

²²⁰⁷ Konvencija UNCLOS, tretji odst. 311. člena.

VII. STROŠKI ARBITRAŽE

1143. Arbitražno sodišče je seznanjeno s sedmim odstavkom 6. člena arbitražnega sporazuma, po katerem se „stroški arbitražnega sodišča med pogodbenicama razdelijo enakomerno“. Sodišče ugotavlja, da nobena od strank ni zahtevala, naj kakorkoli drugače odloči glede stroškov, niti mu ni predložila nobenih zahtevkov glede stroškov.
1144. Glede na to odloči, da stroške arbitražnega sodišča in sodnega tajništva nosita obe stranki v enakih deležih.

VIII. IZREK RAZSODBE**Iz navedenih razlogov arbitražno sodišče soglasno****I. v zvezi z mejo na kopnem med Hrvaško in Slovenijo:****A. določi, da meja v sektorju Mura poteka, kot sledi:**

1. na območju Brezovec - del/Murišče, kakor določa odstavek 413, meja sledi črti po južnem robu poti južno od naselja, kakor je ponazorjeno na karti I;
2. na območjih Podturen/Pince in Novakovec/Pince, kakor določa odstavek 440, meja sledi katastrskim mejam, kakor so bile spremenjene v letih 1956 in 1957;
3. na območju Ferketinec/Pince, kakor določa odstavek 440, meja sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra izpred leta 1956;
4. na območju Mursko Središče/Peklenica, kakor določa odstavek 446, je meja taka, kot je evidentirana v zapisniku o določitvi mej katastrske občine Peklenica iz leta 1956;
5. na vseh drugih območjih, kjer je meja sporna, ta sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;

B. določi, da meja v centralnem sektorju poteka, kot sledi:**1. v Slovenskih goricah:**

- a. na območju Razkrižja, kakor določa odstavek 473, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
- b. na območju Robadje/Globoka, kakor določa odstavek 478, meja sledi mejam v slovenskem katastru;
- c. na nekaterih območjih v bližini potoka Šantavec, kakor določa odstavek 482, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;

- d. v bližini potoka Zelene, kakor določa odstavek 485, meja sledi usklajenim katastrskim mejam Hrvaške in Slovenije;
- 2. na območju reke Drave, kakor je določeno v odstavku 495, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
- 3. na območju Haloz–Maclja, kakor je določeno v odstavku 505, meja sledi mejam, kakor so zarisane na kartah iz leta 1914, in ustreza mejam v slovenskem katastru;
- 4. na območju reke Sotle:
 - a. na območju 5.1, kakor določa odstavek 521, meja sledi mejam hrvaškega katastra;
 - b. na območju 5.2, kakor določa odstavek 522, meja sledi mejam evidentiranim v hrvaškem katastru;
- 5. na območju rek Save in Bregane:
 - a. na območju 6.1, kakor določa odstavek 531, meja sledi sredini reke Save;
 - b. na območju sotočja rek Save in Bregane, kakor določa odstavek 540, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
- 6. na območju Gorjanci/Žumberak:
 - a. na območju 7.1, kakor določa odstavek 564, meja sledi mejam slovenskega katastra;
 - b. na območju 6.3, kakor določa odstavek 578, meja sledi vzhodni meji slovenske katastrske občine Sekuliči;
 - c. na območju Trdinov vrh/Sveta Gera, kakor določa odstavek 586, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
- 7. na območju rek Kamenice, Kolpe in Čabranke:

- a. na območju reke Kamenice, kakor določa odstavek 608, je meja taka, kot kaže karta št. 23 v III. zvezku hrvaškega protimemoranduma in karta št. 59 v III. zvezku hrvaškega odgovora;
 - b. na območju reke Kolpe, kakor določa odstavek 614, je meja taka, kot je zarisana na kartah v zahtevkih obeh strank v tem postopku;
 - c. na območju reke Čabranke, kakor določa odstavek 624, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
8. na območju vzhodno od naselja Črneča vas, kakor določa odstavek 630, meja sledi usklajenim katastrskim mejam Hrvaške in Slovenije;
9. na območju Novi Kot/Prezid, Draga/Prezid, Babno Polje/Prezid:
- a. na območju Novi Kot/Prezid in Draga/Prezid, kakor določa odstavek 636, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
 - b. na območju Babno Polje/Prezid, kakor določa odstavek 642, je meja taka, kot je zarisana na cesarsko-kraljevi terenski skici deželne meje med Kranjsko in Hrvaško iz junija 1918;
- C. določi, da meja v **sektorju Istra** poteka, kot sledi:
- 1. na območjih 9.3 in 9.4, kakor določa odstavek 688, meja sledi poteku nekdanje meje med Italijo in Jugoslavijo v letih od 1920 do 1947;
 - 2. območje 2 ha neposredno južno od Gomanc, kakor določa odstavek 696, je del ozemlja Slovenije;
 - 3. na območjih Klana/Lisac in Zabiče/Sušak ter Lisac/Sušak, kakor določata odstavka 719 in 720, meja sledi meji med Liscem in Sušakom, kot je prikazano na karti Lisca iz leta 1878;
 - 4. na območju Kućibreg/Topolovec, kakor določa odstavek 737, meja sledi zunanji meji naselij, ki so bila leta 1956 prenesena iz Hrvaške v Slovenijo, kot je razvidno iz katastrskih evidenc in kart, ki ohranjajo razmejitveno črto iz leta 1947 kot novo katastrsko mejo;

5. na območju Merišće/Krkavče in ob spodnjem toku Dragonje, kakor določa odstavek 769, meja sledi reki Dragonji do točke sredi Kanala sv. Odorika s koordinatami 45°28'42,3" S, 13°35'08,2" V;²²⁰⁸

D. določi, da je meja **na vseh območjih, ki zgoraj niso izrecno navedena**, taka, kot je med strankama dogovorjena v tem postopku; če dogovora ni, sledi usklajenim mejam katastrov Hrvaške in Slovenije;

E. nadalje tudi odloči:

1. arbitražno sodišče nima pristojnosti za obravnavo zahteve Hrvaške, naj presodi in izreče, da „v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj nima pravice ostati nobeno slovensko osebje, niti vojaško niti civilno, niti policijsko niti varnostno“;
2. zahteva Hrvaške, naj arbitražno sodišče presodi in izreče, da „Slovenija ne sme ovirati komunikacije v hrvaški občini Sveti Martin na Muri, vključno z območjem Murišća“, je brezpredmetna, zato v zvezi s tem ni potrebna nikakršna odločitev arbitražnega sodišča;

II. v zvezi z Zalivom

- A. ugotavlja, da je imel Zaliv pred razpadom SFRJ status notranjih morskih voda, in odloči, da je ta status ohranil tudi po osamosvojitvi Hrvaške in Slovenije;
- B. določi, da črta, ki zapira Zaliv (ki notranje morske vode ločuje od teritorialnega morja), teče od rta Madona v Sloveniji (45°31'49,3" S, 13°33'46,0" V) do rta Savudrija na Hrvaškem (45°30'19,2" S, 13°30'39,0" V);
- C. določi, da je meja med Hrvaško in Slovenijo v Zalivu ravna črta, ki povezuje točko sredi Kanala sv. Odorika s koordinatami 45°28'42,3 " S, 13°35'08,2" V in točko A s koordinatami 45°30'41,7" S, 13°31'25,7" V;

III. v zvezi z mejo na morju med Hrvaško in Slovenijo:

²²⁰⁸

Zemljepisne koordinate, uporabljene v tej razsodbi, se sklicujejo na ETRS89, če ni drugače navedeno. Gl. opombo 615.

določi, da je meja med teritorialnima morjema Hrvaške in Slovenije geodetska črta, ki povezuje točko A s koordinatami $45^{\circ}30'41,7''$ S, $13^{\circ}31'25,7''$ V z izhodiščnim geodetskim azimutom $299^{\circ}04'45,2''$ s točko B na črti, določeni v Osimski pogodbi;

IV. v zvezi z območjem stika:

A. določi območje stika, zamejeno s petimi geodetskimi črtami, ki povezujejo šest točk v naslednjem zaporedju:

točko T5, ki je točka na meji, določeni z Osimsko pogodbo;

točko T4, ki je točka na meji, določeni z Osimsko pogodbo;

točko B, ki je tromeja med morskima območjema Hrvaške in Slovenije ter mejo iz Osimske pogodbe na $45^{\circ}33'57,4''$ S, $13^{\circ}23'04,0''$ V;

točko C, ki je točka na meji med morskima območjema Hrvaške in Slovenije na $45^{\circ}32'22,5''$ S, $13^{\circ}27'07,7''$ V;

točko D, ki je točka proti kopnemu od točke obrata T4 na osimski meji na $45^{\circ}30'42,2''$ S, $13^{\circ}20'56,3''$ V;

točko E, ki je točka na zunanji meji hrvaškega teritorialnega morja in leži 12 NM od obale Hrvaške na $45^{\circ}23'56,6''$ S, $13^{\circ}13'34,6''$ V;

in črto od točke E po zunanji meji hrvaškega teritorialnega morja do točke T5;

B. določi, da na območju stika velja naslednji režim uporabe:

a. svoboda komunikacije velja za vse ladje in zrakoplove, civilne in vojaške, vseh zastav ali držav registracije, enakopravno in brez diskriminacije na podlagi državne pripadnosti, za namene dostopa do Slovenije in iz nje, z njenim teritorialnim morjem in zračnim prostorom vred;

b. svoboda komunikacije pomeni svobodo plovbe in preletanja in svobodo polaganja podmorskih kablov in cevovodov ter druge mednarodno dovoljene uporabe morja, ki se nanašajo na te svobode, kot so tiste, povezane z delovanjem ladij, zrakoplovov, podmorskih kablov in cevovodov;

c. svoboda komunikacije ni pogojena z nobenim merilom neškodljivosti, je pod nobenim pogojem ni mogoče omejiti in ni podvržena kakršnikoli obveznosti podmornic, da morajo pluti po površini, ali kakršnemukoli nadzoru in zahtevam obalne države, razen tistih, ki so

dovoljeni po pravnem režimu izključne ekonomske cone, vzpostavljene po konvenciji UNCLOS;

d. za polaganje podmorskih kablov in cevovodov se uporabljajo pogoji, določeni v členu 79 konvencije UNCLOS, skupaj s pravico Hrvaške po členu 79(4), da določi pogoje za kable in cevovode, ki prehajajo v druge dele hrvaškega teritorialnega morja;

e. svoboda komunikacije ne vključuje svobode do raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja ali gospodarjenja z naravnimi bogastvi, bodisi živimi bodisi neživimi, voda, morskega dna ali podzemlja na območju stika, niti ne vključuje pravice do graditve ali uporabe umetnih otokov, postrojev ali naprav, niti pravice do znanstvenega raziskovanja morja, niti pravice do sprejemanja ukrepov za varstvo ali ohranjanje morskega okolja;

f. ladje in zrakoplovi, ki uresničujejo svobodo komunikacije, na območju stika niso podvrženi vkrcanju, aretaciji, pridržanju, odvrčanju s poti ali kakršnikoli drugi obliki poseganja s strani Hrvaške, vendar je Hrvaška še naprej upravičena sprejemati zakone in druge predpise, ki se uporabljajo za nehrvaške ladje in zrakoplove na območju stika, v skladu s splošno sprejetimi mednarodnimi standardi po členu 39(2) in (3) konvencije UNCLOS;

g. Hrvaška na območju stika ohrani pravico, da se odzove na zaprosilo poveljnika ladje ali diplomatskega agenta oziroma konzularnega funkcionarja države, pod katere zastavo plove ladja, za pomoč hrvaških organov, in tudi izredno pravico, da na območju stika izvaja pristojnosti po členu 221 konvencije UNCLOS v zvezi s pomorskimi nezgodami;

h. pravice in obveznosti strank iz pododstavkov od a do g se izvajajo v dobri veri ob upoštevanju pravic in obveznosti drugih držav;

C. ugotavlja, da ta režim ne posega v noben obstoječi ali prihodnji sporazum o uporabi ustreznih morskih območij med strankama in da nič v tej razsodbi ne vpliva na sheme ločene plovbe Mednarodne pomorske organizacije (IMO) v severnem Jadranu ali mednarodna pravila, ki se uporabljajo v zračnem prometu, ali druge pravice in obveznosti strank, ki izhajajo iz prava EU;

D. potrjuje, da vse to ne vpliva na pravice in obveznosti Hrvaške in Slovenije v skladu s konvencijo UNCLOS na vseh območjih njunih teritorialnih morij in drugih morskih območjih z izjemo območja stika, razen kolikor je to potrebno, da se zagotovi uporaba režima, vzpostavljenega s to razsodbo;

E. določi, da glede na zgoraj navedene odločitve nadaljnje določanje v pomorskih zadevah ni niti potrebno niti primerno;

V. v zvezi s trajnostjo pravic in obveznosti strank po razsodbi:

ugotavlja, da meja na kopnem in meja med teritorialnima morjema Hrvaške in Slovenije, posebni režim za območje stika ter pravice in obveznosti Hrvaške in Slovenije, določeni s to razsodbo, trajajo, če in dokler se ne spremenijo s sporazumom med obema državama;

VI. v zvezi s stroški arbitraže:

določi, da stroške arbitražnega sodišča in sodnega tajništva nosita obe stranki v enakem deležu.

Sestavljeno v Bruslju v Belgiji, devetindvajsetega junija dvatisočsedemnajstega leta:

prof. Vaughan Lowe

sodnik Bruno Simma

Nj. eksc. g. Rolf Einar Fife

prof. Nicolas Michel

sodnik Gilbert Guillaume (predsednik)

dr. Dirk Pulkowski, sodni tajnik

ZADEVA PCA ŠT. 2012-04

**V ZVEZI Z ARBITRAŽO PO ARBITRAŽNEM SPORAZUMU MED VLADO REPUBLIKE
HRVAŠKE IN VLADO REPUBLIKE SLOVENIJE, PODPISANEM 4. NOVBMBRA 2009**

- med -

REPUBLIKO HRVAŠKO

- in -

REPUBLIKO SLOVENIJO

(v nadaljnjem besedilu: stranki)

PRILOGA H KONČNI RAZSODBI²²⁰⁹

29. junij 2017

ARBITRAŽNO SODIŠČE
sodnik Gilbert Guillaume (predsednik)
veleposlanik Rolf Einar Fife
prof. Vaughan Lowe
prof. Nicolas Michel
sodnik Bruno Simma

SODNO TAJNIŠTVO:
dr. Dirk Pulkowski
Stalno arbitražno sodišče

²²⁰⁹ Arbitražno sodišče je h končni razsodbi priložilo izvirnika arbitražnega sporazuma v angleškem jeziku, ki sta ju sodišču predložili Republika Hrvaška (priloga HRLA-75) in Republika Slovenija (priloga SI-395). Zaradi smiselnosti k razsodbi prilagamo hrvaško prilogo HRLA-75 in slovenski prevod, ki je bil objavljen v Uradnem listu RS št. 57 z dne 16. 7. 2010.

Priloga

Annex HRLA-75

1

ARBITRATION AGREEMENT
between the Government of the Republic of Croatia
and the Government of the Republic of Slovenia

The Governments of the Republic of Croatia and the Republic of Slovenia (hereinafter referred to as "the Parties"),

Whereas through numerous attempts the Parties have not resolved their territorial and maritime border dispute in the course of the past years,

Recalling the peaceful means for the settlement of disputes enumerated in Article 33 of the UN-Charter,

Affirming their commitment to a peaceful settlement of disputes, in the spirit of good neighbourly relations, reflecting their vital interests,

Welcoming the facilitation offered by the European Commission,

Have agreed as follows:

Article 1: Establishment of the Arbitral Tribunal

The Parties hereby set up an Arbitral Tribunal.

Article 2: Composition of the Arbitral Tribunal

(1) Both Parties shall appoint by common agreement the President of the Arbitral Tribunal and two members recognized for their competence in international law within fifteen days drawn from a list of candidates established by the President of the European Commission and the Member responsible for the enlargement of the European Commission. In case that they cannot agree within this delay, the President and the two members of the Arbitral Tribunal shall be appointed by the President of the International Court of Justice from the list.

(2) Each Party shall appoint a further member of the Arbitral Tribunal within fifteen days after the appointments referred to in paragraph 1 have been finalised. In case that no appointment has been made within this delay, the respective member shall be appointed by the President of the Arbitral Tribunal.

(3) If, whether before or after the proceedings have begun, a vacancy should occur on account of the death, incapacity or resignation of a member, it shall be filled in accordance with the procedure prescribed for the original appointment.

Annex HRLA-75

2

Article 3: Task of the Arbitral Tribunal

(1) The Arbitral Tribunal shall determine

(a) the course of the maritime and land boundary between the Republic of Croatia and the Republic of Slovenia;

(b) Slovenia's junction to the High Sea;

(c) the regime for the use of the relevant maritime areas.

(2) The Parties shall specify the details of the subject-matter of the dispute within one month. If they fail to do so, the Arbitral Tribunal shall use the submissions of the Parties for the determination of the exact scope of the maritime and territorial disputes and claims between the Parties.

(3) The Arbitral Tribunal shall render an award on the dispute.

(4) The Arbitral Tribunal has the power to interpret the present Agreement.

Article 4: Applicable Law

The Arbitral Tribunal shall apply

(a) the rules and principles of international law for the determinations referred to in Article 3 (1) (a);

(b) international law, equity and the principle of good neighbourly relations in order to achieve a fair and just result by taking into account all relevant circumstances for the determinations referred to in Article 3 (1) (b) and (c).

Article 5: Critical date

No document or action undertaken unilaterally by either side after 25 June 1991 shall be accorded legal significance for the tasks of the Arbitral Tribunal or commit either side of the dispute and cannot, in any way, prejudice the award.

Article 6: Procedure

(1) Each Party shall submit a memorial to the Arbitral Tribunal within twelve months. Each Party has the right to comment on the memorial of the other Party within a deadline fixed by the Arbitral Tribunal.

(2) Unless envisaged otherwise, the Arbitral Tribunal shall conduct the proceedings according to the Permanent Court of Arbitration Optional Rules for Arbitrating Disputes between Two States.

- (3) The Arbitral Tribunal may seek expert advice and organize oral hearings.
- (4) The Arbitral Tribunal shall, after consultation of the Parties, decide expeditiously on all procedural matters by majority of its members.
- (5) The proceedings are confidential and shall be conducted in English.
- (6) The Parties shall appoint representatives to act as intermediary between them and the Arbitral Tribunal. They may retain counsels to support their representative.
- (7) The Arbitral Tribunal shall be supported by a Secretariat. The costs of the Arbitral Tribunal shall be borne in equal terms by the two Parties. The Parties invite the European Commission to provide secretarial support to the Arbitral Tribunal. The place of arbitration shall be Brussels, Belgium.
- (8) The Arbitration Tribunal may at any stage of the procedure with the consent of both Parties assist them in reaching a friendly settlement.

Article 7: The award of the Arbitral Tribunal

- (1) The Arbitral Tribunal shall issue its award expeditiously after due consideration of all relevant facts pertinent to the case. The Arbitral Tribunal adopts the award by majority of its members. The award shall state the reasons on which it is based. No individual or dissenting opinions shall be attached to the award.
- (2) The award of the Arbitral Tribunal shall be binding on the Parties and shall constitute a definitive settlement of the dispute.
- (3) The Parties shall take all necessary steps to implement the award, including by revising national legislation, as necessary, within six months after the adoption of the award.

Article 8: EU accession negotiation documents

- (1) No document presented in the EU accession negotiations unilaterally shall prejudice the Arbitral Tribunal when performing its tasks or commit either side on the dispute.
- (2) The above applies to all documents and positions either written or submitted orally, including, *inter alia*, maps, negotiating positions, legal acts and other documents in whatever form, produced, presented or referred to unilaterally in the framework of the EU accession negotiations. It also applies to all EU documents and positions which refer to or summarize the above-mentioned documents and positions.

Annex HRLA-75

4

Article 9: The continuation of the EU accession negotiations according to the negotiating framework

(1) The Republic of Slovenia shall lift its reservations as regards opening and closing of negotiation chapters where the obstacle is related to the dispute.

(2) Both Parties shall refrain from any action or statement which might negatively affect the accession negotiations.

Article 10: Stand-still

(1) Both Parties refrain from any action or statement which might intensify the dispute or jeopardize the work of the Arbitral Tribunal.

(2) The Arbitral Tribunal has the power to order, if it considers that circumstances so require, any provisional measures it deems necessary to preserve the stand-still.

Article 11

(1) The Agreement shall be ratified expeditiously by both sides in accordance with their respective constitutional requirements.

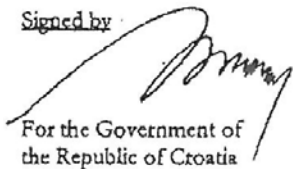
(2) The Agreement shall enter into force on the first day of the week following the exchange of diplomatic notes with which the Parties express their consent to be bound.

(3) All procedural timelines expressed in this Agreement shall start to apply from the date of the signature of Croatia's EU Accession Treaty.

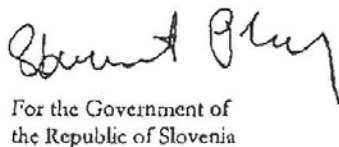
(4) The Agreement shall be registered with the Secretariat of the United Nations in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.

Done at Stockholm, on 4 November 2009 in three originals in English language.

Signed by

For the Government of
the Republic of Croatia

For the Government of
the Republic of Slovenia

Witnessed by

For the Presidency of the Council of the European Union

ARBITRAŽNI SPORAZUM

med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške

Vladi Republike Slovenije in Republike Hrvaške (v nadaljnjem besedilu: pogodbenici) sta se

glede na to, da v številnih poskusih v zadnjih letih nista razrešili spora glede meje na kopnem in morju,

ob sklicevanju na sredstva za mirno reševanje sporov iz 33. člena Ustanovne listine Združenih narodov,

ob potrditvi zavezanosti k mirnemu reševanju sporov v duhu dobrososedskih odnosov, upoštevanje njune vitalne interese,

z odobravanjem posredovanja Evropske komisije
sporazumeli:

1. člen

Ustanovitev arbitražnega sodišča

Pogodbenici ustanovita arbitražno sodišče.

2. člen

Sestava arbitražnega sodišča

(1) Pogodbenici s seznama kandidatov, ki ga določita predsednik Evropske komisije in član Evropske komisije, odgovoren za širitev, v petnajstih dneh sporazumno imenujeta predsednika arbitražnega sodišča in dva člana, ki so priznani strokovnjaki za mednarodno pravo. Če se v tem roku ne moreta sporazumeti, predsednika in dva člana arbitražnega sodišča s seznama imenuje predsednik Meddržavnega sodišča v Haagu.

(2) Vsaka pogodbenica v petnajstih dneh po opravljenih imenovanjih iz prvega odstavka imenuje še po enega člana arbitražnega sodišča. Če v tem roku imenovanje ni opravljeno, člana imenuje predsednik arbitražnega sodišča.

(3) Če se pred začetkom postopka ali med njim mesto člana izprazni zaradi smrti, nezmožnosti ali odstopa, se zapolni v skladu s postopkom, predpisanim za prvotno imenovanje.

3. člen

Naloga arbitražnega sodišča

(1) Arbitražno sodišče določi:

- (a) potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in morju;
- (b) stik Slovenije z odprtim morjem;
- (c) režim za uporabo ustreznih morskih območij.

(2) Pogodbenici v enem mesecu podrobno opredelita vsebino spora. Če tega ne storita, arbitražno sodišče za določitev točnega obsega spora in zahtev glede meje na morju in kopnem med pogodbenicama uporabi predložene navedbe obeh pogodbenic.

(3) Arbitražno sodišče izreče razsodbo o sporu.

(4) Za razlago tega sporazuma je pristojno arbitražno sodišče.

4. člen

Uporabljeno pravo

Arbitražno sodišče uporablja:

(a) pravila in načela mednarodnega prava za odločanje po točki (a) prvega odstavka 3. člena;

(b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine, za odločanje po točkah (b) in (c) prvega odstavka 3. člena.

5. člen

Odločilni datum

Noben enostranski dokument ali dejanje katere koli strani po 25. juniju 1991 za naloge arbitražnega sodišča nima pravnega pomena in ne zavezuje nobene strani v sporu ter nikakor ne prejudicira razzsodbe.

6. člen

Postopek

(1) Vsaka pogodbenica arbitražnemu sodišču v dvanajstih mesecih predloži memorandum. V roku, ki ga določi arbitražno sodišče, ima pravico dati pripombe na memorandum druge pogodbenice.

(2) Razen če ni drugače predvideno, arbitražno sodišče vodi postopek v skladu z Izbirnimi pravili Stalnega arbitražnega sodišča za razsojanje v sporih med dvema državama.

(3) Arbitražno sodišče lahko zaprosi za izvedenska mnenja in skliče ustne obravnave.

(4) Arbitražno sodišče po posvetovanju s pogodbenicama z večino glasov svojih članov čim prej odloči o vseh postopkovnih vprašanjih.

(5) Postopek je zaupen in poteka v angleščini.

(6) Pogodbenici imenujeta predstavnika, ki imata vlogo posrednikov med njima in arbitražnim sodiščem. Svojemu predstavniku v pomoč lahko zagotovita svetovalce.

(7) Arbitražnemu sodišču pomaga sekretariat. Stroški arbitražnega sodišča se med pogodbenicama razdelijo enakomerno. Pogodbenici zaprosita Evropsko komisijo, da arbitražnemu sodišču zagotovi pomoč sekretariata. Kraj arbitraže je Bruselj, Belgija.

(8) Arbitražno sodišče lahko pogodbenicama ob njunem soglasju v vsaki fazi postopka pomaga najti prijateljsko rešitev spora.

7. člen

Razzsodba arbitražnega sodišča

(1) Arbitražno sodišče po preučitvi vseh relevantnih dejstev, ki se nanašajo na zadevo, čim prej izda razzsodbo. Razzsodbo sprejme z večino glasov članov. V razzsodbi so navedeni razlogi, na katerih temelji. K razzsodbi ne smejo biti priložena ločena ali odklonilna mnenja.

(2) Razsodba arbitražnega sodišča je za pogodbenici zavezujoča in pomeni dokončno rešitev spora.

(3) Pogodbenici v šestih mesecih po sprejetju razsodbe storita vse potrebno za njeno izvršitev, vključno s spremembo notranje zakonodaje, če je to potrebno.

8. člen

Dokumenti za pogajanja o pristopu k EU

(1) Noben dokument, enostransko predložen med pogajanjem o pristopu k EU, ne pomeni prejudica za arbitražno sodišče pri opravljanju njegovih nalog in ne zavezuje ene ali druge strani v sporu.

(2) To velja za vse dokumente in stališča, tako pisna kot ustna, med drugim zemljevide, pogajalska izhodišča, pravne akte in druge dokumente ne glede na obliko, ki so enostransko pripravljeni ali predloženi ali na katere se enostransko sklicuje med pogajanjem o pristopu k EU. Velja tudi za vse dokumente in stališča EU, ki se nanašajo na navedene dokumente in stališča ali jih povzemajo.

9. člen

Nadaljevanje pogajanj o pristopu k EU v skladu s pogajalskim okvirom

(1) Republika Slovenija umakne pridržke k odprtju in zaprtju pogajalskih poglavij, ki so povezani s sporom.

(2) Pogodbenici se vzdržita vseh dejanj ali izjav, ki bi lahko negativno vplivali na pristopna pogajanja.

10. člen

Ohranitev sedanjega stanja

(1) Pogodbenici se vzdržita vseh dejanj ali izjav, ki bi lahko spor še zaostрили ali ogrozili delo arbitražnega sodišča.

(2) Arbitražno sodišče lahko odredi kakršne količasne ukrepe, za katere meni, da so potrebni za ohranitev sedanjega stanja, če to narekujejo okoliščine.

11. člen

(1) Obe strani čim prej ratificirata ta sporazum v skladu s svojimi ustavnopravnimi zahtevami.

(2) Sporazum začne veljati prvi dan v tednu, ki sledi izmenjavi diplomatskih not, s katerima pogodbenici izrazita soglasje, da ju sporazum zavezuje.

(3) Vsi postopkovni roki iz tega sporazuma začnejo teči z dnem podpisa pogodbe o pristopu Hrvaške k EU.

(4) Sporazum se registrira pri Sekretariatu Združenih narodov v skladu s 102. členom Ustanovne listine Združenih narodov.

Sestavljeno v Stockholmu dne 4. novembra 2009 v treh izvirnikih v angleškem jeziku.

Podpisano

Za Vlado
Republike Slovenije
Borut Pahor l.r.

Za Vlado
Republike Hrvaške
Jadranka Kosor l.r.

V navzočnosti
Za predsedstvo Sveta Evropske unije
Fredrik Reinfeldt l.r.
